

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

N° 47.

**HERODOTI
HISTORIARUM LIBRI IX.
GRAECE ET LATINE.**

TOMUS II.

Liber III. IV. et V. cum Varietate Lectionis.

ARGENTORATI

TYPIS PHILIPPI IACOBI DANNBACH.

**CHERODOTI
MUSAE
SIVE
HISTORIARUM LIBRI IX.**

**AD VETERUM CODICUM FIDEM
DENUO RECENSUIT
LECTIONIS VARIETATE
CONTINUA INTERPRETATIONE LATINA
ADNOTATIONIBUS**

**WESSELINGII ET VALCKENARII
ALIORUMQUE ET SUI
ILLUSTRAVIT**

IOHANNES SCHWEIGHAEUSER

**IN ACAD. ARGENT. ET SEM. PROT. LITERAR. GRAEC. PROF.
ACADEMIAE REG. INSCRIPT. ET HUM. LITERAR. ADSCH.**

TOMUS SECUNDUS

**ARGENTORATI ET PARISIIS
APUD TREUTTEL ET WÜRTZ, BIBL. S. L.
MDCCCXVI.**

Staatliche Bibliothek
Regensburg

G. 1964/637

HERODOTI HISTORiar.

T. II. P. I.

LIBER III. IV. ET V.

GRAECE ET LATINE.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ.

Θ Α Λ Ε Ι Α.

ἘΠΙ τοῦτον δὴ τὸν Ἀμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου
ἰστρατεύετο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἥρχε, καὶ Ἑλλή-
νων Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε. Πέμ-
ψας Καμβύσης εἰς Αἴγυπτον κήρυκα, αἷται Ἀμασιν
5 θυγατέρα· αἷται δὲ ἐκ βουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς
μυμφόμενος Ἀμασιν, ἐπρήξε ταῦτα, ὅτι μιν ἐξ ἀπάν-

HERODOTI HISTORIARUM LIBER TERTIUS. THALIA.

(1.) **A**dversus hunc igitur *Amasin Cambyses*,
Cyri filius, quum alios quibus imperavit, tum e Grae-
cis Ionas et Aeolenses ducens, bellum movit hac de
caussa. Misso in Aegyptum legato Cambyses filiam
Amasidis petierat uxorem: petierat autem ex Aegyp-
tii cuiusdam consilio, qui id ei suaserat infensus Ama-
Herod. T. II. P. I.

4 HERODOTI HISTOR. III.

των τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἡμερῶν ἀποσπάσας ἀπὸ γυναι-
 κός τε καὶ τέκνων, ἔκδοτον ἐποίησε ἐς Πέρσας, ὅτε
 Κῦρος πέμψας παρὰ Ἀμασιν αἴτεε ἡμερῶν ὀφθαλμῶν,
 ὃς εἴη ἄριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὲ ἐπιμαμφό- 10
 μενος ὁ Αἰγύπτιος, ἐνήγε τῇ συμβουλίᾳ καλεῦναι αἰ-
 τέειν τὸν Καμβύσιον Ἀμασιν θυγατέρα· ὥα ἡ δούς
 ἀνιώτο, ἢ μὴ δούς, Καμβύσιον ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἀμα-
 σις, τῇ δυνάμει τῶν Περσέων ἀχθόμενος, καὶ ἀρραδύνων,
 οὐκ εἶχε οὔτε δοῦναι οὔτε ἀρνήσασθαι· εὖ γὰρ ἡπίστα- 15
 το, ὅτι οὐκ ὡς γυναῖκά μιν ἐμελλε Καμβύσιος ἔξειν,
 ἀλλ' ὡς παλλακὴν. ταῦτα δὲ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε
 τάδε. ἦν Ἀπρίω τοῦ προτέρου βασιλέως θυγατὴρ κάρ-
 τα μεγάλη τε καὶ εὐειδής, μούνη τοῦ οἴκου λελειμμένη
 οὐνομα δὲ οἱ ἦν Νίτητις. ταύτην δὲ τὴν παῖδα ὁ Ἀμα- 20
 σις κοσμήσας ἐσθῆτί τε καὶ χρυσῷ, ἀποπέμπει ἐς

sidi, quod se ex cunctis, qui in Aegypto erant, me-
 dicis selegisset quem ab uxore et liberis abstractum
 amandaret in Persas, quum Cyrus ab Amasi oculo-
 rum medicum petiisset qui esset in Aegypto optimus.
 Eo infensus Amasidi, instigaverat Cambysen ut filiam
 illius peteret; quo ille aut moerore adficeretur datâ
 filiâ, aut non datâ odium incurreret Cambysis. Ama-
 sis, Persarum potentiam graviter ferens timensque,
 et dare illam et negare perinde dubitaverat; quippe
 bene gnarus, non legitimæ uxoris, sed pellicis loco,
 habiturum eam Cambysen. Haec secum reputans,
 hancce inierat rationem. Erat Apriae filia, superioris
 regis, admodum et grandis et formosa, sola ex regia
 domo superstes; cui erat nomen Nitëtis. Hanc igitur
 puellam Amasis, veste et auro exornatam, in Persas

194. 25.

Πέρσας ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνον ὡς μιν
 ἡσπάζετο, πατρώθεν οὐνομάζων, λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ
 παῖς· „ὦ βασιλεῦ, διαβιβλημένος ὑπὸ Ἀμάσιος οὐ
 25 „μανθάνεις, ὃς ἐμέ σοι κόσμῳ ἀσκήσας ἀπέπεμψε,
 „ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα διδούς, εἰῶσαν τῇ ἀληθείᾳ
 „Ἀπρίῳ τὸν ἐκείνος, ἔοντα ἑωυτοῦ δισπότηα, μετ'
 „Αἰγυπτίων ἐπαναστάς, ἐφόνευσε.“ Τοῦτο δὲ τὸ ἔπος
 καὶ αὕτη ἡ αἰτίη ἐγγνωμένη ἤγαγε Καμβύσια τὸν
 30 Κῦρον, μεγάλως θυμωθέντα, ἐπ' Αἴγυπτον. οὕτω μὲν
 νυν λέγουσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκηιῶνται Καμ- 2
 βύσια, φάμενοί μιν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίῳ θυγα-
 τρὸς γενέσθαι· Κῦρον γὰρ εἶναι τὸν πέμψαντα παρὰ
 Ἀμασιν ἐπὶ τὴν θυγατέρα, ἀλλ' οὐ Καμβύσια. λέ-
 5 γοντες δὲ ταῦτα, οὐκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μὴν οὐδὲ λέ-
 ληθε αὐτοὺς, (εἰ γὰρ τινες καὶ ἄλλοι, τὰ Περσέων

miserat tamquam suam filiam. Intericcto tempore
 quum eam complectens Cambyses filiam Amasidis sa-
 lutasset, dixerat ei puella: Nescis, Rex, deceptum te
 esse ab Amasi, qui me hoc cultu ornatam ad te
 misit, tibi que tamquam filiam dedit suam; quum
 revera sim Apriae gnata, quem ille, dominum
 suum, concitata Aegyptiorum seditione, interfe-
 cit. Hoc verbum et haec incidens caussa Cambysen,
 Cyri filium, impulit ut vehementi ira incensus adver-
 sus Aegyptum duceret. Ita quidem Persae rem nar-
 rant. (2.) Aegyptii vero sibi vindicant Cambysen,
 dicentes esse eum ex hac Apriae filia natum: Cyrum
 enim fuisse, non Cambysen, qui ad Amasin misisset,
 eiusque filiam petisset. At hoc quidem non ex rei
 veritate dicunt. Immo vero ne ipsos quidem latet,

6 HERODOTI HISTOR. III.

νόμιμα ὁρθῶς ἐπιστέαται καὶ Αἰγύπτιοι,) ὅτι πρῶτα
 μὲν νόθον οὐ σφί νόμος ἐστὶ βασιλεῦσαι, γησιῶν πα-
 ρεόντος· αὐτὶς δὲ, ὅτι Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπειω
 θυγατρὸς ἦν παῖς Καμβύσης, ἀνδρὲς Ἀχαιμενίδεω, 10
 ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίας. ἀλλὰ παρατρέπουσι τὸν
 λόγον, προσποιούμενοι τῇ Κύρου οἰκῇ συγγενεῖς εἶναι.
 3 καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει. Λέγεται δὲ καὶ ἔδε ὁ λό-
 γος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· ὡς τῶν Περσίδων γυναικῶν
 ἐσελθοῦσά τις παρὰ τὰς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τῇ
 Κασσανδάνῃ παρεστῶτα τέκνα εὐεῖδέα τε καὶ μεγά-
 λα, πολλῶ ἑχρᾶτο τῷ ἐπαίνῳ, ὑπερβωμάζουσα. ἡ 5
 δὲ Κασσανδάνη, εἰούσα τοῦ Κύρου γυνή, εἶπε τὰδε·
 „Τοιῶνδε μέντοι ἐμὲ παίδων μητέρα εἰούσαν Κῦρος ἐν
 „ἀτιμίῃ ἔχει· τὴν δ' ἀπ' Αἰγύπτου ἐπικτήτην ἐν τιμῇ

(nam Persarum instituta, si qui alii, bene norunt Ae-
 gyptii) primum, ex illorum legibus filium ex pellice
 natum non succedere in regnum, si adfuerit legiti-
 mus; deinde, ex Cassandana, Pharnaspis filia, de
 Achaemenidum stirpe, natum esse Camhysen, non ex
 illa Aegyptia: sed invertunt historiam, intercedere
 sibi adfectantes cum Cyri familia cognationem. Et
 haec quidem ita se habent. (3.) Narratur etiam alia
 fabula, mihi non credibilis, huiusmodi. Persicarum
 mulierum quampiam, ad Cyri mulieres ingressam,
 quum Cassandanae adstantes vidisset liberos formā
 et staturā praestantes, admiratam illos multis laudi-
 bus extulisse. Tum ei Cassandanam, Cyri uxorem,
 dixisse: *Atqui me, quum talium mater sim puero-*
rum, Cyrus tamen aspernatur; illam vero ex Ae-
gypto adventitiam in honore habet. Haec postquam

„τίθεται.“ Τὴν μὲν, ἀχθομένην τῇ Νιτήτι, εἰπὼν ταῦ-
 10 τα τῶν δὲ οἱ παίδων τὸν πρεσβύτερον εἰπὼν Καμβύ-
 σια· „Τοιγάρ τοι, ὦ μήτηρ, ἐπιὰν ἐγὼ γένωμαι
 „ἀνὴρ, Αἰγύπτου τὰ μὲν ἄνω, κάτω θήσω· τὰ δὲ
 „κάτω, ἄνω.“ Ταῦτα εἰπὼν αὐτὸν ἔτα ως δέκα κου
 γεγονότα, καὶ τὰς γυναῖκας ἐν θωύματι γενέσθαι· τὸν
 15 δὲ, διαμνημονεύοντα, οὕτω δὴ, ἐπεὶ τε ἀνδρώθη, καὶ
 ἔσχε τὴν βασιληίην, ποιήσασθαι τὴν ἐπ’ Αἰγύπτου
 στρατήην.

Συνήνεικε δὲ καὶ ἄλλο τι τοιοῦδε πρῆγμα γενέσθαι 4
 εἰς τὴν ἐπιστράτευσιν ταύτην. ἦν τῶν ἐπικουρῶν τῶν
 Ἀμασῖος ἀνὴρ γένος μὲν Ἀλικαρνησσοῦς, ὄνομα δὲ εἰ
 Φάνης, καὶ γνώμην ἱκανὸς, καὶ τὰ πολέμια ἀλκί-
 5 μος. οὗτος ὁ Φάνης, μαμφομένός κού τι Ἀμασί, ἐπὶ
 δρῆσκει πλοία ἐξ Αἰγύπτου, βουλόμενος Καμβύσιον

ingemiscens ob Nitetin esset locuta, filiorum natu maxi-
 mum Cambysen, dixisse, *Itaque, mater, quum ego*
vir evasero, Aegypti summa ima ponam, et ima
summa. Hóc Cambysen dixisse decem circiter annos
 natum, mōhieresque admiratione fuisse percultas: et
 illum, postquam ad virilem pervenisset aetatem, reg-
 numque esset adeptus, dicti memorem, suscepisse
 in Aegyptum expeditionem.

(4.) Acciderat vero etiam aliud quidpiam huius-
 modi, quod ad expeditionem illam momentum con-
 tulit. Erat in numero auxiliarium Amasidis vir ge-
 nere Halicarnassensis, cui Phanes nomen, homo et
 consilio praestans, et bellica virtute. Phanes hic,
 nescio qua re infensus Amasidi, navi ex Aegypto
 profugit, cupiens in colloquium venire Cambysis.

8 HERODOTI HISTOR. III.

ἐλθεῖν ἐς λόγους. οἷα δὲ εἶντα αὐτὸν ἐν τοῖσι ἐπικού-
 ροισι λόγου σὺ σμικροῦ, ἐπιστάμενόν τι τὰ περὶ Αἴγυ-
 πτος ἀτρικέστατα, μεταδιώκει ὁ Ἀμασις, σπουδὴν
 ποιούμενος ἐλαῖν. μεταδιώκει δὲ, τῶν εὐνούχων τὸν πι- 10
 στότατον ἀποστείλας τριήρεϊ κατ' αὐτόν· ὃς αἰρεῖται μὴ
 ἐν Λυκίᾳ, ἐλὼν δὲ, οὐκ ἀνήγαγε εἰς Αἴγυπτον· σοφίῃ
 γὰρ μὴ περιῆλθε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς
 Φυλάκους, ἀπαλλάσσειτο εἰς Πέρσας. ὠρμημένον δὲ
 στρατεύεσθαι Καμβύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ ἀπερέοντι 15
 τὴν ἕλασιν, ἕως τὴν ἀνδροὺν διεκπερᾶ, ἐπελθὼν Φρά-
 ζει μὲν καὶ τάλλα τὰ Ἀμασίως πρῆγματα, ἐξηγέ-
 ται δὲ καὶ τὴν ἕλασιν, ὥδε παρανίων· πέμψαντα πα-
 ρὰ τὸν Ἀραβίων βασιλέα δεῖσθαι, τὴν διέξοδόν οἱ.
 5 ἀσφαλέα παρασχεῖν. Μούνη δὲ ταύτῃ εἰσι Φανερᾷ

At illum, ut qui inter auxiliares haud exiguo loco
 fuisset, et quae ad Aegyptum spectabant adcuratis-
 sime cognita habuisset, persecutus est *Amasis*, stu-
 diose dans operam ut eum exciperet. Persecutus est
 autem misso, qua iter ille direxerat, eunuchorum fide-
 lissimo cum triremi. Et cepit quidem hominem eu-
 nuchus in Lycia, sed captum non reduxit in Aegyp-
 tum: nam astutia eum Phanes circumvenit, et inc-
 briatis custodibus ad Persas evasit. Ibi tunc *Cambysen*
 adiit, exercitum adversus Aegyptum ducere paran-
 tem, sed de itinere dubitantem quo pacto regionem
 aquâ carentem transmitteret; eique quum alia ad res
Amasidis spectantia, tum itineris faciendi rationem
 exposuit, monens, *missis legatis rogaret Arabum*
regem, ut tutum ille transitum sibi praestaret.
 (5.) Patet autem hac unâ viâ ingressus in Aegyptum.

195, 84.

ἰσβαλαὶ εἰς Αἴγυπτον. ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι οὐρανῶν τῶν Καδύτιος πόλιος, ἣ ἐστὶ Σύρων τῶν Παλαιστινῶν καλεομένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος, ἰούσης πόλιος (ὡς ἔμοι δοκεῖ) Σαρδίαν οὐ πολλῷ ἐλάσσονος, ἀπὸ ταύτης τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πόλιος ἐστὶ τοῦ Ἀραβίου· ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου, αὐτὴς Σύρων μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρος τίνει εἰς θάλασσαν· ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν
 10 τῇ δὲ λόγος τὸν Τυφῶ κακρῦφθαι, ἀπὸ ταύτης ἦδη Αἴγυπτος. τὸ δὲ μεταξὺ Ἰηνύσου πόλιος, καὶ Κασίου τε οὐρεος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐὼν τοῦτο οὐκ ὀλίγον χωρίον, ἀλλ' ὅσον τι ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδόν, ἀνδρῶν ἐστὶ διωῶς. Τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν εἰς Αἴγυπτον
 6 ναυτιλλομένων ἱππανάκασι, τοῦτο ἔρχεσθαι φράσων. εἰς Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης, καὶ πρὸς, ἐκ Φοι-

Nam a Phoenicia usque ad fines *Cadytis* urbis, Syrorum terra est, qui Palaestini vocantur: a Cadyti (quae est urbs haud multo minor, ut mihi videtur, Sardibus) emporia ad mare sita, usque ad Ienysum oppidum, sunt ditionis Arabici regis: a Ienysso rursus Syrorum ditio pertinet ad Serbonidem usque lacum, iuxta quem Casius mons ad mare porrigitur: a Serbonide lacu, in quo occultatum Typhonem aiunt, ab illo iam Aegyptus est. Iam, qui inter Ienysum oppidum et Casium montem Serbonidemque lacum interiectus tractus est, haud ille exiguus, sed tridui fere itinere in longitudinem patens, is prorsus aquarum est inops. (6.) Quod vero a paucis eorum, qui in Aegyptum navigare consuerunt, animadversum est, id ego sum expositurus. In Aegyptum ex uni-

νίκης, κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δις τοῦ ἔτους ἐκά-
 στου· καὶ ἐν κεράμιον οἴνηρὸν ἀριθμῶ κείμενον οὐκ ἔστι 5
 (ὡς λόγῳ εἰπεῖν) ἰδίσθαι. κοῦ δῆτα, εἴποι τις ἂν, ταῦ-
 τα ἀναισιμούνται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω. δεῖ τὸν μὲν
 δήμαρχον ἑκάστον ἐκ τῆς ἑαυτοῦ πόλεως συλλέξαντα
 πάντα τὸν κέραμον, ἄγειν εἰς Μέμφιν· τοὺς δὲ ἐκ
 Μέμφιος εἰς ταῦτα δὴ τὰ ἄνδρα τῆς Συρίας κομίζειν, 10
 πλῆσαντας ὕδατος. οὕτω ὁ ἐπιφοιτέων κέραμος, καὶ
 ἐξαερόμενος ἐν Αἰγύπτῳ, ἐπὶ τὸν παλαιὸν κομίζεται
 7 εἰς Συρίην. Οὕτω μὲν νυν Πέρσαι εἰσὶ οἱ τὴν ἐσβο-
 λὴν ταύτην παρασκευάσαντες ἐπ' Αἴγυπτον, κατὰ δὴ
 τὰ εἰρημένα σάξαντες ὕδατι, ἐπεί τε τάχιστα παρέ-
 λαβον Αἴγυπτον. Τότε δὲ οὐκ ἐόντος καὶ ὕδατος ἐτοί-
 μου, Καμβύσης πυθόμενος τοῦ Ἀλικαρνησοῦς ξείνου, 5
 πέμψας παρὰ τὸν Ἀράβιον ἀγγέλους, καὶ διηθεὶς τῆς

versa Graecia, et praeterea ex Phoenicia, his quotan-
 nis invehuntur figlina dolia vino repleta: verumta-
 men ne unum quidem, ut sic dicam, vinarium do-
 lium videre est ibi repositum. Ubinam ergo, quaerat
 quispiam, haec consumuntur? Hoc quoque equidem
 dicam. Quilibet praefectus populi tenetur sua ex urbe
 dolia omnia colligere, Memphique mittere: ea dein-
 de Memphi, aquâ repleta, in aridum illum Syriae
 tractum deportantur. Ita dolia idemtidem denuo in
 Aegyptum invecta, ibique venum exposita, deinde
 ad priora in Syriam transportantur. (7.) Ita scilicet
 Persae, simulatque Aegypto potiti sunt, introitum
 illum in hanc regionem adpararunt, et ea qua dixi
 ratione aquis instruxerunt. At tunc temporis, quum
 nondum parata esset aqua, *Cambyses* ab Halicarnas-

ἀσφαλείης ἔτυχε, πίστις δούς τε καὶ δεξιόμενος παρ' αὐτοῦ.

Σέβονται δὲ Ἀράβιοι πίστις ἀνθρώπων ὁμοῖα τοῖσι 8
μάλιστα. ποιεῦνται δὲ αὐτὰς τρέπων τοιαῦδε· τῶν βου-
λομένων τὰ πιστὰ ποιεῖσθαι, ἄλλος ἀνὴρ ἀμφοτέρων
αὐτῶν ἐν μέσῳ ἑστώς, λίθῳ ὀξεί τὸ ἔσω τῶν χειρῶν
5 παρὰ τοὺς δακτύλους τοὺς μεγάλους ἐπιτάμνι τῶν
ποιουμένων τὰς πίστις· καὶ ἔπειτα λαβὼν ἐκ τοῦ ἱμα-
τίου ἑκατέρου προκύδα, αἰκνύει τῷ αἵματι ἐν μέσῳ
κειμένους λίθους ἑπτὰ· τοῦτο δὲ ποιῶν, ἐπικαλεῖ τὸν
τε Διόνυσον καὶ τὴν Οὐρανίην. ἐπιτελέσαντος δὲ τούτου
10 ταῦτα, ὁ τὰς πίστις ποιησάμενος τοῖσι φίλοις παρρη-
γυῶ τὸν ξυῖον, ἢ καὶ τὸν ἀσπὸν, ἢ πρὸς ἀσπὸν ποιήσται·
οἱ δὲ φίλοι καὶ αὐτοὶ τὰς πίστις δικαιοῦσι σίβεσθαι.
Διόνυσον δὲ Διὸς μῦνον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡγεύνται

seo hospite edoctus, missis ad Arabem nunciis, tutum transitum ab illo postulavit, et obtinuit fide data et ab illo accepta.

(7.) Colunt autem fidem Arabes, ut qui hominum maxime: dantque eam et accipiunt tali modo. Si qui volunt inter se foedus pactumve inire, vir alius, in medio stans paciscentium, acuto lapide interiorem manum utriusque illorum prope pollicem incidit: tunc sumto ex utriusque veste flocco, inungit sanguine septem lapides in medio positos; dumque id facit, Bacchum invocat et Uraniam. Hoc facto, is qui foedus pepigit, commendat suis amicis hospitem illum, sive civem, si cum cive pepigit: et amici etiam ipsi æquum censent colere fidem. Bacchum autem solum, et Uraniam, deos habent; aiuntque, se crinea

εἶναι· καὶ τῶν τριῶν τὴν κουρὴν κείρεσθαι Φασι, κα-
 τάπερ αὐτὸν τὸν Διόνυσον κακάρθαι· κείρονται δὲ περὶ 15
 τροχάλα, περιξυροῦντες τοὺς προτάφους. οὐνομάζουσι
 δὲ τὸν μὲν Διόνυσον, Ὀροτάλ· τὴν δὲ Οὐρανίην, Ἄλι-
 9 λάτ. Ἐπεὶ ὦν τὴν πίστιν τοῖσι ἀγγέλοις τοῖσι πα-
 ρὰ Καμβύσῳ ἀπιγμένοις ἐποίησατο ὁ Ἀράβιος,
 ἐμμηχανάτο τοιαύδε. ἀσκεὺς καμήλων πλήσας ὕδατος,
 ἐπίσαξε ἐπὶ τὰς ζωὰς τῶν καμήλων πάσας· τοῦτο
 δὲ ποιήσας, ἤλασε εἰς τὴν ἀνδρὸν, καὶ ὑπέμενε ἐν 5
 θαῦτα τὸν Καμβύσῳ στρατὸν. οὗτος μὲν ὁ πιθανώ-
 τερος τῶν λόγων εἶρηται· δεῖ δὲ καὶ τὸν ἥσσον πιθανώ-
 νον, ἐπεὶ γε δὴ λέγεται, ῥηθῆναι. ποταμὸς ἐστὶ μέ-
 γας ἐν τῇ Ἀραβίῃ, τῷ ὀνόματι Κόρυς· ἐκδιδοῖ δὲ οὗ-
 10 τος εἰς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ τού-
 του δὲ ὦν τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλέα τῶν Ἀρα-
 βίων, ραψάμενον τῶν ἀμοβοείων καὶ τῶν ἄλλων δερ-

eodem modo tondere, quo Bacchus ipse fucrit tonsus:
 tondentur autem in orbem, circum tempora capillos
 radentes. Bacchum vero, *Orotal* nominant; Uraniam
Alilat. (9.) Postquam igitur nunciis, qui a *Cam-*
dyse venerant, fidem dederat Arabs, haec est machi-
 natus. Utres ex camelorum pellibus, aquâ repletos,
 vivis omnibus camelis imposuit; eisque in *tractum*
aquâ carentem actis, exspectavit ibi Cambysen. Haec
 quidem maxime probabilis fama est: oportet vero
 etiam minus credibilem, quia et ipsa fertur, memo-
 rare. Fluvius est in Arabia magnus, cui Corys nomen,
 in Rubrum quod vocatur mare se exonerans. Ab hoc
 igitur fluviio Arabum regem, consutis bubulis aliis-
 que coriis, canalem duxisse aiunt ea longitudine, ut

μάτων ὀχετὸν μήκει ἐπικινύμενον εἰς τὴν ἀνδρῶν, ἀγα-
γεῖν διὰ δὴ τούτου τὸ ὕδωρ· ἐν δὲ τῇ ἀνδρῶν μεγάλῃς
15 δεξαμεναῖς ὀρύξασθαι, ἵνα δεικόμεναι τὸ ὕδωρ σώζωσι.
ὁδὸς δ' ἔστι δωδέκα ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ εἰς
ταύτην τὴν ἀνδρῶν. ἄγειν δέ μιν διὰ ὀχετῶν τριῶν εἰς
τριᾶς χωρία.

Ἐν δὲ τῷ Πηλουσίῳ καλειμένῳ στόματι τοῦ Νεῖλου 10
ἐστρατοπεδεύετο Ψαμμήνιτος ὁ Ἀμασίος παῖς, ὑπο-
μένων Καμβύσια. Ἀμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζῶντα
Καμβύσης, ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον· ἀλλὰ βασιλεύ-
5 σας ὁ Ἀμασις τέσσερα καὶ τεσσαράκοντα ἔτια, ἀπέ-
θανε· ἐν τοῖσι οὐδέν οἱ μέγα ἀνάρσιον πρῆγμα συν-
εῖχθη. ἀποθανὼν δὲ, καὶ ταριχευθεὶς, ἐτάφη ἐν τῇσι
ταφῇσι τῇσι ἐν τῷ ἱερῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο. Ἐπὶ

ad aridum illum tractum pertineret, et per hunc ca-
nalem derivasse aquam; in eodem autem illo tractu
ingentes fodisse cisternas, quae reciperent aquam
servarentque. Est autem via ab illo fluvio in hunc
aridum tractum duodecim dierum: derivasseque il-
lum, aiunt, aquam per tres canales tria diversa in
loca.

(10.) Sed ad Pelusium quod vocatur ostium Nili
castra habebat *Psammenitus*, [sive is *Psamminitus*,]
Amasidis filius, Cambysen exspectans. Nec enim in
vivi amplius fuit *Amasis* quo tempore Aegyptum
cum exercitu Cambyses invasit: sed vita functus erat,
postquam quatuor et quadraginta annos regnasset,
intra quos nullum ei magnum incommodum acciderat.
Mortuus conditusque, sepultus erat in sepulcris quae
in templo ipse construenda curaverat. Regnante véro

Ψαμμηνίτου δὲ τοῦ Ἀμασίου βασιλεύοντος Αἰγύπτου,
 Φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο· ὕσθησαν γὰρ 10
 Θῆβαι αἱ Αἰγύπτιαι, οὔτε πρότερον οὐδαμᾶ ὑσθεῖσαι,
 οὔτε ὕστερον τὸ μέχρι ἐμεῦ, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι.
 οὐ γὰρ δὴ ἔεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τὸ παράπαν·
 11 ἀλλὰ καὶ τότε ὕσθησαν αἱ Θῆβαι ψακάδι. Οἱ δὲ
 Πέρσαι, ἐπεὶ τε διεξέλασαντες τὴν ἀνδρῶν, ἔζοντο πέ-
 λας τῶν Αἰγυπτίων, ὡς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ
 ἐπίκουροι οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἐόντες ἄνδρες Ἕλληνες τε
 καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τῷ Φάνῃ, ὅτι στρατὸν ἤγαγε 5
 ἐπ' Αἴγυπτον ἀλλόθροον, μηχανῶνται πρῆγμα ἐς αὐ-
 τὸν τοιονόδε. ἦσαν τῷ Φάνῃ παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ κατα-
 λελειμμένοι· τοὺς ἀγαγόντες ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ
 ἐς οἶκον τοῦ πατρὸς, κρητῆρα ἐν μέσῳ ἕστησαν ἀμφο-
 τέρων τῶν στρατοπέδων· μετὰ δὲ ἀγινέοντες κατὰ ἕνα 10

in Aegypto Psammenito, maximum prodigium ac-
 cidit Aegyptiis: pluerat Thebis Aegyptiis, quod num-
 quam nec ante, nec post id tempus ad meam usque
 aetatem accidit, ut ipsi dicunt Thebani. Nam in su-
 perioribus Aegypti omnino non cadit pluvia: at tunc
 ipsis Thebis pluit stillatim. (11.) Persae, transmissa
 regione aquis carente, quum castra castris Aegyptio-
 rum opposuissent, ad congregiendum parati; ibi
 tunc auxiliares regis Aegypti, Graeci homines et Cares,
 indignati quod *Phanes* externum exercitum in Aegyp-
 tum duxisset, tale adversus eum facinus machinantur.
 Filios habebat Phanes, in Aegypto relictos: his in
 castra et in conspectum patris perductis, craterem in
 medio posuere utrorumque castrorum, et productos
 singulos deinceps pueros super cratere mactarunt:

198, 74.

ἑκαστον τῶν παίδων, ἑσφαζον εἰς τὸν κορητῆρα. διὰ πάν-
 των δὲ διεξιόντες τῶν παίδων, οἶνόν τε καὶ ὕδωρ ἐσ-
 φόρεον εἰς αὐτόν· ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες οἱ
 ἐπίκουροι, οὕτω δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης κατ-
 15 τέρῃς, καὶ πεσόντων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων
 πλήθει παλλῶν, ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. Θῶυμα δὲ 12
 μέγα εἶδον, πυθόμενος παρὰ τῶν ἐπιχωρίων. τῶν γὰρ
 ὁσίων περικεχυμένων χωρὶς ἑκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ
 ταύτῃ πεσόντων (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἐκέστο
 5 τὰ ὁστέα, ὡς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχάς· ἐτέρωθι δὲ, τῶν
 Αἰγυπτίων) αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἰσι ἀσθε-
 νεῖς οὕτω, ὥστε εἰ θέλεις ψήφῳ μούνη βαλέειν, δια-
 τετρανείης· αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων οὕτω δὴ τι ἰσχυραὶ,
 μόγις ἂν λίθῳ παίσας διαρρήξῃας. αἴτιον δὲ τούτου τό-
 10 δε ἔλεγον, καὶ ἐμέ γ' εὐπετέως ἐπεῖθον, ὅτι Αἰγύπτιοι

tunc, iugulatis cunctis, vinum et aquam in craterem
 ingessere, sanguinemque illorum potarunt auxiliarii
 omnes, atque ita ad pugnandum progressi sunt. Acri
 commisso praelio, postquam utrorumque magna ce-
 cidisset multitudo, ad extremum in fugam vertuntur
 Aegyptii. (12.) Miram vero admodum rem equi-
 dem hic vidi, monitus ab indigenis. Quum ossa utro-
 rumque, qui in eo praelio ceciderunt, separatim con-
 gesta sint, (seorsim enim iacebant Persarum ossa,
 sicuti initio distincta erant; et alibi, ossa Aegyptio-
 rum:) Persarum crania ita sunt debilia, ut, si unum
 minutum calculum in ea volueris conicere, perfores;
 Aegyptiorum vero ita sunt valida, ut lapide percu-
 tiens aegre diffingas. Cuius rei causam dixerunt es-
 se, mihiq; facile persuaserunt, quod Aegyptii a pue-

μὲν, αὐτίκα ἀπὸ παιδίων ἀρξάμενοι, ξυρεῦνται τὰς κεφαλὰς, καὶ πρὸς τὸν ἥλιον παχύνεται τὸ ὅστίον. τὸντο δὲ τοῦτο καὶ τοῦ μὴ Φαλακροῦσθαι αἰτίον ἐστὶ Αἰγυπτίων γὰρ ἂν τις ἐλαχίστους ἴδοιτο Φαλακροὺς πάντων ἀνθρώπων. τούτοις μὲν δὲ τοῦτο ἐστὶ αἴτιον 15 ἰσχυρὰς Φορεῖν τὰς κεφαλὰς. τοῖσι δὲ Πέρσησι, ὅτι αἰσθητικὰς Φορέουσι τὰς κεφαλὰς, αἴτιον τὸδε· σκιητρο-Φέουσι ἐξ ἀρχῆς, πῖλους τιὰρας Φορέοντες. ταῦτα μὲν νυν τοιαῦτα ἔοντα εἶδον· εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τούτοις ἐν Παπρήμι, τῶν ἅμα Ἀχαιμένει τῷ Δαρείου 20 διαφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρω τοῦ Λίβυος.

13 Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης, ὡς ἐτράποντο, ἔφυγον οὐδενὶ κόσμῳ. κατεληθέντων δὲ ἐς Μίμφιν, ἔπεμπε ἀνὰ ποταμὸν Καμβύσης νία Μιτυληναῖην, κήρυκα ἀγούσαν ἄνδρα Πέρσην, ἐς ὁμολογίην προκαλούμενος

ris statim capita radunt, unde ossa in sole fiunt compacta: qua de eadem causa fit etiam, ut non calvescant; nullus enim est populus, apud quem tam raro caput videas calvum, quam apud Aegyptios. His igitur haec causa est, cur valida sint eorum crania. Persis autem cur sint debilia, causa haec est, quod a pueris in umbra versantur, pileos gestantes, quos tiaras vocant. Haec igitur talia, qualia dixi, equidem vidi: vidi vero etiam his similia Papremi, in illis qui cum Achacmene, Darii filio, ab Inaro Afro occisi sunt.

(13.) Aegyptii ex praelio, ut terga vertere coacti sunt, effusa fugā se proripuerunt. Qui quum Memphin essent compulsi, ibique conclusi, misit ad eos per flumen Cambyses navem Mitylenaeam, in qua erat

5 Αἰγυπτίους. οἱ δὲ, ἐπεί τε τὴν νῆα εἶδον ἐσπλῶσαν ἐς
 τὴν Μέμφιν, ἐκχυθέντες ἀλῆες ἐκ τοῦ τεύχεος, τὴν τε
 νῆα διέφθειραν, καὶ τοὺς ἀνδρας κρουσσομένην διασπά-
 σαντες, ἐφόρεον ἐς τὸ τεῖχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν μετὰ
 τοῦτο πολιορκούμενοι, χρόνῳ παρέστησαν. Οἱ δὲ προσ-
 10 εχέεις Λίβυες, δέσαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον γεγο-
 νότα, παρέδωκαν σφέας αὐτοὺς ἀμαχητὶ καὶ φέρον
 τε ἐτάξαντο, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὥς δὲ Κυρηναῖοι καὶ
 Βαρκαῖοι, δέσαντες ὁμοίως ἂν καὶ οἱ Λίβυες, ἔπειρα
 τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Λι-
 15 βύων ἐλθόντα δῶρα, φιλοφρόνως ἐδέξατο· τὰ δὲ παρὰ
 Κυρηναίων ἀπικόμενα μεμφθεῖς, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, ὅτι
 ἦν ὀλίγα· ἐπεμψαν γὰρ δὴ πεντηχοσίας μνῆας ἀργυ-
 ρίου οἱ Κυρηναῖοι· ταύτας δρασσόμενος, αὐτοχειρὶ διέ-

caduceator genere Persa, qui ad deditiōnem facien-
 dam hortaretur Aegyptios. At illi, ubi navem vident
 Memphin intrantem, de castelli muro universi effusi
 decurrunt, navem perdunt, hominesque in frusta
 discerptos in murum deportant. Et Aegyptii quidem,
 posthac obsessi oppugnatique, ad extremum in de-
 ditionem venerunt. Finitimi autem Libyes, Aegypti
 sortem veriti, non tentato armorum periculo sese tra-
 diderunt, tributum solvere spondentes, et dona mit-
 tentes. Similiter etiam Cyrenaci et Barcaei fecerunt,
 eadem timentes atque Libyes. Sed Cambyzes Libyum
 quidem dona benigne accepit: at quae a Cyrenacis
 erant missa aspernatus, puto, quod exigua essent,
 nam quingentas argenti libras miserant Cyrenaci;
 has igitur, sua manu prehensas, militibus distribuē-
 das proiecit. (14.) Decimo die, ex quo in deditiō-

14 σπειρε τῇ στρατιῇ. Ἡμέρη δὲ δεκάτῃ, ἀπ' ἧς παρέ-
 λαβε τὸ τεῖχος τὸ ἐν Μέμφι Καμβύσης, κατίσας ἐς
 τὸ προάστιον ἐπὶ λύμῃ τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων
 Ψαμμήνιτον, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ, τοῦτον κατίσας 5
 σὺν ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι, διεπειράτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς,
 ποίαν τοιαύτην στείλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐσθῆτι δου-
 λῇ, ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδαρ ἔχουσιν ὕδρηϊον· συνέπεμπε
 δὲ καὶ ἄλλας παρθένας, ἀπολέξας ἀνδρῶν τῶν πρώ-
 των, ὁμοίως ἐσταλμένας τῇ τοῦ βασιλέως. ὡς δὲ βοῇ
 τε καὶ κλαυθμῷ παρῆσαν αἱ παρθένοι κατὰ τοὺς πα- 10
 τέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πατέρες ἀνεβόων τε καὶ ἀντέ-
 κλαιον, ὁρῶντες τὰ τέκνα κεκακωμένα· ὁ δὲ Ψαμμή-
 νιος, προΐδων καὶ μαθὼν, ἔκυψε ἐς τὴν γῆν. παρέλ-
 θουσίων δὲ τῶν ὑδροφόρων, δευτέρα οἱ τὸν παῖδα ἔπεμ-
 πε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων διοχιλίῳ τὴν αὐτὴν ἡλικίην 15

nem venerat castellum quod Memphi est, regem Aegyptiorum *Psammenitum*, qui sex menses regnaverat, Cambyses contumeliae caussâ cum aliis Aegyptiis residere iussit in suburbio; et animum illius tentaturus, hocce facere instituit. Filiam illius, servili vestitu indutam, hydriamque gestantem, aquatum emisit, simulque cum ea alias virgines, ex principum virorum filiabus delectas, eodem cultu vestitas quo regis filia. Quae ubi ingenti cum clamore et eiulatu in patrum conspectum venerunt, reliqui patres, conspectis filiabus ita misere adfectis, invicem clamorem eiulatumque sustulerunt; Psammenitus vero, ubi respiciens cognovit, in terram defixit oculos. Postquam praeteriissent puellae aquatum missae, secundo loco filium regis, cum aliis his mille eiusdem aetatis Ae-

ἔχοντων, τοὺς τε αὐχένας κάλῳ δεδεμένους, καὶ τὰ
στόματα ἐγκεχαλινωμένους. ἄγοντο δὲ ποιρὴν τίσοντες
Μιτυληναίων τοῖσι ἐν Μίμφι ἀπολομένοισι σὺν τῇ νηί
ταῦτα γὰρ εἰδίκασαν οἱ βασιλῆιοι δικασταί, ὑπὲρ ἀν-
20 δρὸς ἐκάστου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων ἀνταπόλ-
λυσθαι. ὁ δὲ, ἰδὼν παρεξίοντας, καὶ μαβῶν τὸν παῖδα
ἀγέμενον ἐπὶ θάνατον, τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῶν πε-
ρικατημένων αὐτὸν κλαίωντων καὶ θανά ποιούντων, τῶν-
τὸ ἐπαίησε τὸ καὶ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. παρελθόνταν δὲ καὶ
25 τούτων, συνήνεκε ὥς τε τῶν συμποτέων οἱ ἄνδρα ἀπη-
λικέστερον, ἐκπεπωκότα ἐκ τῶν ἐόντων, ἔχοντά τε
αἰδῆν, εἰ μὴ ὅσα πτωχός, καὶ προσαιτέοντα τὴν στρα-
τιήν, παριέναι Ψαμμήνιτόν τε τὸν Ἀμάσιος, καὶ τοὺς
ἐν τῷ προαστείῳ κατημένους τῶν Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμ-

gyptiis praeter regis oculos duci iussit, fune cir-
cum cervicem vinctos, et ora frenis coërcitos. Duce-
bantur autem hi ita, poenas luituri Mitylenaeis illis,
qui Memphi cum navi petierant: hanc enim senten-
tiam pronunciaverant regii iudices, ut pro unoquo-
que viro decem Aegyptii ex principum numero invi-
cem perirent. Et ille, etiam hos praetereuntes vi-
dens, quum ad mortem duci filium suum intellige-
ret, reliquis Aegyptiis, qui circum illum sedebant,
flentibus et lamentantibus, idem fecit quod in filia
fecerat. Denique quum et hi praeteriissent, accidit
ut homo natu grandior, qui compotor regis olim fue-
rat, nunc vero bonis omnibus exciderat, nec aliud
quidquam, nisi quantum mendicus, habebat, atque
adco stipem a militibus rogabat, praeteriret praeter
Psammenitum, Amasidis filium, Aegyptiosque qui

μήνιτος ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα, καὶ καλέσας οὐ- 30
νόματι τὸν ἑταῖρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν. Ἦσαν δ'
ἄρα αὐτοῦ Φύλακοι, οἱ τὸ ποιεύμενον πᾶν ἐξ ἐκείνου
ἐπ' ἑκάστη ἐξόδῳ Καμβύσῃ ἐσήμαινον. Θωμάσας
δὲ ὁ Καμβύσης τὰ ποιεύμενα, πέμψας ἄγγελον, εἰ-
ρώτα αὐτὸν, λέγων τάδε· „Δισπότης σε Καμβύσης, 35
„Ψαμμήνιτε, εἰρωτᾷ, διότι δὴ τὴν μὲν θυγατέρα ὀρέων
„κακακωμένην, καὶ τὸν παῖδα ἐπὶ θάνατον στείχοντα,
„οὔτε ἀνέβωσας, οὔτε ἀπέκλαυσας· τὸν δὲ πτωχὸν,
„οὐδὲν σοι προσήκοντα, ὡς ἄλλων πυνθάνεται, ἐτίμη-
„σας;“ Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπιερώτα, ὁ δ' ἀμείβετο 40
τοῖσδε· „Ὡ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκήτριά ἦν μέγ' ἀ-
„καὶ ἢ ὥστε ἀνακλαίειν· τὸ δὲ τοῦ ἑταίρου πένθος,
„ἄξιον ἦν δακρύων· ὅς ἐκ πολλῶν τε καὶ εὐδαιμόνων

in suburbio sedebant. Hunc ubi Psammenitus con-
spexit, ingentem in fletum erupit, et nomine compel-
lans sodalem, caput sibi planxit. Erant autem illi cu-
stodes adpositi, qui, quidquid quaque praetereunte
pompa faceret, observarent, et renunciarent Cambysi.
Miratus igitur Cambyses quae ille fecerat, misso nun-
cio, interrogavit eum his verbis: *Dominus Cam-
byses ex te quaerit, Psammenite, quid sit quod
conspectâ filiâ tuâ male adfectâ, itemque conspe-
cto filio ad supplicium prodeunte, nec clamorem
nec fletum edidisti; mendicum vero illum, nihil
ad te pertinentem, ut quidem ex aliis cognovit,
honore hoc es prosecutus?* Cui ita interroganti,
haec ille respondit: *O fili Cyri, domestica mala
maiora erant quam quae fletum exprimerent. At
sodalis huius calamitas lacrymas meretur, qui in-*

- „ἐκπεσὼν, εἰς πτωχήν ἀπίκται ἐπὶ γῆρας αὐτῷ.“
 45 Καὶ ταῦτα ὡς ἀπενιχθέντα ὑπὸ τούτου, εὖ δοκεῖν οἱ
 εἰρησθαι. ὡς δὲ λέγεται ὑπ' Αἰγυπτίων, δακρύειν μὲν
 Κροῖσον, ἐτετεύχεε γὰρ καὶ οὗτος ἐπισπόμενος Καμ-
 βύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον, δακρύειν δὲ Περσέων τοὺς παριόν-
 τας· αὐτῷ τε Καμβύσῃ ἐσελθεῖν οἶκτόν τινα, καὶ αὐ-
 50 τὴν κελεύειν τὸν τέ οἱ παῖδα ἐκ τῶν ἀπολλυμένων
 σῶζειν, καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ προαστείου ἀναστήσαντας,
 ἄγειν παρ' ἐαυτόν. Τὸν μὲν δὴ παῖδα εὗρον οἱ με- 15
 τίοντες οὐκέτι περιεόντα, ἀλλὰ πρῶτον κατακοπέντα·
 αὐτὸν δὲ Ψαμμήνιτον ἀναστήσαντες, ἦγον παρὰ Καμ-
 βύσῃ· ἔνθα τοῦ λοιποῦ διατᾶτο, ἔχων οὐδὲν βίαιον.
 5 εἰ δὲ καὶ ἠπιστήθη μὴ πολυπρηγμασι, ἀπέλαβε ἀν-
 Αἴγυπτον, ὥστε ἐπιτροπεύειν αὐτῆς. ἐπὶ τιμῶν ἰάθασι

gentibus opibus excidit, et in senectutis limine ad mendicitatem est redactus. Haec quum ab eodem nuncio ad Cambysem essent relata, commodè dicta ei visa esse aiunt Aegyptii; atque etiam Croesum (quem secum in Aegyptum Cambyzes adduxerat) et Persas, qui aderant, lacrymasse; ipsumque Cambysem misericordia quadam fuisse tactum, protinusque iussisse, ut filius eius ex horum numero qui perire deberent eximeretur, et ipse e suburbio excitus ad se duceretur. (15.) Iam filium quidem, qui ad eum servandum missi sunt, non amplius superstitem invenerunt, ut qui primo loco fuerat caesus: sed Psammenitum ipsum, e suburbio excitum, ad Cambysem duxerunt; apud quem ille deinde vitam egit, nullam vim passus. Qui nisi compertus fuisset res novas moliri, recepturus erat Aegyptum, ita ut tamquam praefectus

Πέρσαι τῶν βασιλέων τοὺς παῖδας· τῶν, ἣν καὶ σφῶν
 ἀποστρέψαι, ὅμως τοῖσι γε παισὶ αὐτῶν ἀποδοῦσι
 τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν νῦν καὶ ἄλλοις ἐστὶ σταθμώ-
 σασθαι, ὅτι τοῦτο οὕτω νενομίκασι ποιεῖν· ἐν δὲ δὴ καὶ 10
 τῷδε, τῷ Λίβυος Ἰνάρῳ παιδὶ Θαννύρα, ὃς ἀπέλαβε
 τὴν οἱ ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν· καὶ τῷ Ἀμυρταίου Παν-
 σίρι· καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχήν.
 καίτοι Ἰνάρῳ τε καὶ Ἀμυρταίου οὐδαμοὶ καὶ Πέρσαι κα-
 καὶ πλέω ἐργάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενος κακὰ ὁ Ψαμ- 15
 μήνιτος, ἔλαβε τὸν μισθόν· ἀπιστὰς γὰρ Αἰγυπτίους
 ἦλθον. ἐπεὶ τε δὲ ἐπαύστως ἐγένετο, ὑπὸ Καμβύσει
 αἷμα ταύρου πινὼν, ἀπέθανε παραχρῆμα. οὕτω δὴ οὗ-
 τος ἐτελεύτησε.

- 16 Καμβύσης δὲ ἐκ Μέρφιος ἀπῆκετο εἰς Σαῖν πόλιν,
 βουλόμενος ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεὶ τε γὰρ

eam esset administraturus. Nam honorare consueve-
 runt Persae regum filios; quibus, licet patres ab illis
 defecerint, reddunt regnum. Id enim ita institutum
 eos habere, quum ex aliis multis colligi potest, tum
 hoc, quod Thannyrae, Inari Afri filio, regnum resti-
 tutum est, pariterque Pausiridi, Amyrtaei filio, qui
 et ipse paternum recepit imperium; quamvis nemo
 plus mali Persis fecerit, quam Inarus et Amyrtacus.
 Nunc *Psammenitus*. prava molitus, mercedem ac-
 cepit: nam ad defectionem sollicitasse Aegyptios de-
 prehensus est; quod quum esset compertum, tauri
 sanguinem bibere coactus a Cambyse, e vestigio mor-
 tuus est. Talem igitur ille vitae exitum habuit.

(16.) *Cambyses* vero *Memphi* Sain urbem profe-
 ctus est, ea facturus quae etiam peregit. Nam Ama-

ἰσῆλθε εἰς τὰ τοῦ Ἀμάσιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ
 τῆς ταφῆς τὸν Ἀμάσιος νέκυν ἐκφέρειν ὅξω. ὡς δὲ
 5 ταῦτά οἱ ἐπιτελέα ἐγένετο, μαστιγοῦν ἐκέλευε, καὶ
 τὰς τρίχας ἀποτίλλειν, καὶ κεντοῦν τε, καὶ τάλλα
 πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπὶ τε δὲ καὶ ταῦτα ἔκαμον
 ποιεῦντες, (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς, ἅτε τεταριχειμένος, ἀν-
 τεῖχ' τε καὶ οὐδὲν διεχέετο,) ἐκέλευσέ μιν ὁ Καμβύ-
 10 σης κατακαῦσαι, ἐντελλόμενος οὐκ ὅσια. Πέρσαι γάρ
 θεὸν νομίζουσι εἶναι πῦρ. τὸ ὦν κατακαίειν γε τοὺς νε-
 κροὺς, οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροις ἐστὶ. Πέρσῃσι μὲν,
 δι' ὅπερ εἴρηται, θεῷ οὐ δίκαιον εἶναι λέγοντες νέμειν
 νεκρὸν ἀνθρώπου. Αἰγυπτίοισι δὲ νεκρόμισται, πῦρ θηρίων
 15 εἶναι ἔμφυχον, πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθίειν τὰ περ ἀν-
 λάβῃ, πλησθὲν δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς συναποθνήσκει τῷ
 κατεσθιομένῳ. οὐκ ἂν θηρίοις νόμος οὐδαμῶς σφ' ἐστὶ

sidis aedes ingressus, protinus e sepulcro proferri
 cadaver Amasidis iussit: eoque facto, flagellis illud
 caedi iussit, et capillos evelli, et stimulis pungi, et
 aliis modis ei insultari. Quae quum multo cum labore
 fecissent ministri, (nam resistebat cadaver, quippe
 conditum; ac nullo modo diffluebat) comburi illud
 Cambyses iussit, nefarium iubens facinus. Etenim
 Persae deum habent ignem: itaque igne comburere
 mortuos, utrisque nefas est. Persis quidem, eam ip-
 sam ob-causam quam memoravi: dicunt enim *nefas*
esse, cadaver hominis offerre deo. Aegyptiū vero
 censent, *vivam belluam esse ignem, quae devoret*
quidquid naeta esset, tum pabulo satiata simul cum
eo quod devoravit moriatur. Atqui nefas illis est,
 bestiis tradere cadaver; ob eamque causam illud con-

τὸν νέκυν διδόναι· καὶ διὰ ταῦτα ταριχεύουσι, ἵνα μὴ
καίμενος ὑπὸ εὐλέων καταβρωθῇ. οὗτοι δὲ οὐδετέρουσι
νομιζόμενα ἐντέλλετο ποιεῖν ὁ Καμβύσης. Ὡς μὲν 20
τοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι, οὐκ Ἀμασις ἦν ὁ ταῦτα πα-
θὼν, ἀλλὰ ἄλλος τῶν τις Αἰγυπτίων, ἔχων τὴν αὐ-
τὴν ἡλικίην Ἀμάσι· ὃν λυμαινόμενοι Πέρσαι, ἐδόκεον
Ἀμασιν λυμαίνεσθαι. λέγουσι γὰρ, ὡς πυθόμενος ἐκ
μαντήϊου ὁ Ἀμασις τὰ περὶ ἑωυτοῦ μέλλοι ἀποθανόν- 25
τα γίνεσθαι, οὕτω δὲ ἀκρόεμενος τὰ ἐπιφερόμενα, τὸν
μὲν ἄνθρωπον τοῦτον, τὸν μαστιγωθέντα, ἀποθανόντα
ἔβαψε ἐπὶ τῇσι θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἑωυτοῦ θήκης, ἑωυ-
τὸν δὲ ἐντέλλετο τῷ παιδί ἐν μυχῷ τῆς θήκης ὡς μά-
λιστα θῆναι. αἱ μὲν νυν ἐκ τοῦ Ἀμασίου ἐντολαὶ αὖ 30
ται, αἱ ἐς τὴν ταφὴν τε καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔχουσαι, οὐ
μοι δοκέουσι ἀρχὴν γινέσθαι, ἄλλως δ' αὐτὰ Αἰγύ-
πτιοι σιμνοῦν.

diunt, ne in terra iacens consumatur a vermibus. Ita-
que, quod utrisque nefas erat, id faciendum praece-
pit *Cambyses*. Quamquam, ut quidem Aegyptii aiunt,
non *Amasis* fuit cui hoc accidit; sed alius Aegyptius,
eiusdem cum *Amasi* staturae, quem ea contumelia ad-
ficientes Persae, *Amasidi* insultare putarunt. *Amasini*
enim aiunt, quum ex oraculo cognosset quid sibi
post mortem esset patiendum, quo evaderet immi-
nentem sortem, hominem hunc, qui nunc flagellis
caesus est, tunc temporis mortuum, suo in sepulcro
prope ianuam sepeliisse; mandasse autem filio, ut ip-
sum in imo sepulcri recessu deponeret. At mihi qui-
dem videtur, mandatum tale, ad suam sepulturam
et ad hominem istum pertinens, nullum omnino de-
disse *Amasin*, sed falso haec iactari ab Aegyptiis.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλευσάτο τριφά- 17
 σίας στρατηίας, ἐπὶ τε Καρχηδονίους, καὶ ἐπὶ Ἀμ-
 μωνίους, καὶ ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημέ-
 νους δὲ Λιβύης ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ. βουλευομένου
 5 δὲ οἱ ἔδοξε, ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν στρα-
 τὸν ἀποστέλλειν ἐπὶ δὲ Ἀμμωνίους, τοῦ πεζοῦ ἀπο-
 κρινάμενα· ἐπὶ δὲ τοὺς Αἰθίοπας, κατόπτας πρῶτον,
 οἰχομένους τε τὴν ἐν ταῦτοις τοῖσι Αἰθίοφι λεγομένην
 εἶναι ἡλίου τράπεζαν, εἰ ἔστι ἀληθές, καὶ πρὸς ταύτην
 10 τὰ ἄλλα κατοφρομένους· δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέροντας
 τῷ βασιλεῖ αὐτῶν. Ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡλίου ταύτης 18
 τις λέγεται εἶναι· λευκὴν ἔστι ἐν τῷ προαστείῳ, ἐπὶ-
 πλες κρεῶν ἐφθῶν πάντων τῶν τετραπόδων· εἰς τὸν τὰς
 μὲν νύκτας ἐπιτηδεύοντας τίθενται τὰ κρέα τοὺς ἐν τῇ
 5 λεῖ ἐκάστους εἰόντας τῶν ἀστῶν, τὰς δὲ ἡμέρας δαίνου-

(17.) Post haec *Cambyses* triplicem meditatus est expeditionem; unam adversus *Carthaginenses*, alteram adversus *Ammonios*, tertiam adversus *Macrobios* (id est, *Longaevos*) *Aethiopes*, ad australe *Libyae* mare habitantes. Instituta deliberatione placuit ei, adversus *Carthaginenses* navalem exercitum mittere; adversus *Ammonios* terrestrium copiarum partem; ad *Aethiopus* vero primum speculatores, qui et *Solis* mensam, quae in horum *Aethiopum* terra esse dicebatur, viderent an revera esset, et reliqua explorarent; in speciem autem dona ferrent regi eorum. (18.) Illa *Solis* mensa fertur esse huiusmodi. Pratum est in suburbio, coctis carnibus quadrupedum omnis generis repletum: eas carnes, aiunt, noctu ex instituto ibi deponi ab omnibus qui in dignitate essent

σθαι προσίοντα τὸν βουλόμενον· Φάσαι δὲ τοὺς ἐπιχω-
 ρίους ταῦτα τὴν γῆν αὐτὴν ἀναδιδόναι ἐκάστοτε. ἡ μὲν
 δὴ τράπεζα τοῦ ἡλίου καλεομένη, λέγεται εἶναι τοιαύτη.
 19 Καμβύσῃ δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αἰ-
 τικά μετεπέμπετο ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος τῶν Ἰχθυο-
 Φάγων ἀνδρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσ-
 σαν· ἐν ᾧ δὲ τούτους μετήϊσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ
 τὴν Καρχηδόνα πλεῖν τὸν ναυτικὸν στρατὸν. Φοίνικας 5
 δὲ οὐκ ἔδασαν ποιήσῃν ταῦτα· ὀρκίοισί τε γὰρ μεγά-
 λοισι ἐνδεδέσθαι, καὶ οὐκ ἂν ποιεῖν ὅσια, ἐπὶ τοὺς
 παῖδας τοὺς ἑαυτῶν στρατευόμενοι. Φοινίκων δὲ οὐ βου-
 λομένων, οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδό-
 νιοι μὲν νυν οὕτω δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων. 10
 Καμβύσῃς γὰρ βῆν οὐκ ἐδικαίου προσφέρειν Φοινίξ,

civibus, interdiu autem accedere quemque qui vellet,
 eisque vesci; dicere autem indigenas, ipsam terram
 illas quaque nocte progignere. Talis igitur esse fertur
 illa Solis (quae vocatur) mensa. (19.) Ut vero spe-
 culatores mittere Cambyzes constituit, statim ex Ele-
 phantine urbe homines arcessivit de Ichthyophago-
 rum genere; qui Aethiopiam linguam callerent. In-
 terim vero, dum hi advenirent, navalem exercitum
 adversus *Carthaginem* iussit navigare. At *Phoenices*,
 id se facturos, negarunt: magnis quippe iuramentis
 sese teneri, et nefas esse facturos, si contra suam so-
 bolcm militarent. Nolentibus autem Phoenicibus, reli-
 qui pares non erant viribus: atque ita Carthaginienses
 servitutem, quae illis a Persis imminebat, effugerunt.
 Etenim vim adferre Phoenicibus aequum non censuit
 Cambyzes, ut qui se ultro Persis tradidissent, et e qui-

ὅτι σφέας τε αὐτοὺς ἐδιδάκυσαν Πέρσῃσι, καὶ πᾶς ἐκ
Φοινίκων ἤρτητο ὁ ναυτικός στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύ-
πριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυ-
πτον. Ἐπεὶ τε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἑλεφαν- 20
τίης ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυοφάγοι, ἐπέμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς
Αἰθίοπας, ἐντυλάμενος τὰ λέγων χρῆν, καὶ δῶρα σφέ-
ροντας, πορφύρεον τε εἶμα, καὶ χρύσειον στρεπτόν πε-
5 ρισαυχένιον, καὶ ψέλια, καὶ μύρον ἀλάβαστρον, καὶ
Φοινικίου οἴνου κάδον. Οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι, ἐς τοὺς
ἀπέπεμπε ὁ Καμβύσης, λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ
καλλίστοι ἀνθρώπων πάντων· νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι
χρᾶσθαι αὐτοὺς Φασὶ κεχωρισμένοισι τῶν ἄλλων ἀν-
10 θρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὴν βασιλείην τοιῶνδε· τὸν
αὖ τῶν ἀσotῶν κρίνῃσι μέγιστόν τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ
μέγαθος ἔχῃν τὴν ἰσχύν, τοῦτον ἀξιοῦσι βασιλεύειν.

bus penderent universae ipsius copiae navales. Prae-
ter Phoenices, Cyprii quoque Persis sese tradiderant,
et expeditionis in Aegyptum susceptae erant socii.
(20.) Postquam ad Cambysen ex Elephantine advene-
runt Ichthyophagi, misit eos ad Aethiopes, edoctos
quid dicerent, et dona ferentes, purpureum ami-
culum, et aureum torquem armillasque, et unguenti
alabastrum, et palmei vini cadum. Dicuntur autem
Aethiopes hi, ad quos misit Cambyses, et staturâ
maximi et pulcerrimi esse hominum omnium; et
quum aliis institutis uti diversis ab aliorum homi-
num institutis, tum hoc ad regiam dignitatem spe-
ctante: quemcumque civium staturâ maximum iudi-
cant et corporis viribus pro ratione praestantem,
hunc regem esse aequum censent.

- 21 Ἐς τούτους δὴ ὦν τοὺς ἄνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυο-
 Φάγαι, δίδόντες τὰ δῶρα τῷ βασιλεῖ αὐτίαν, ἔλεγον
 τάδε· „Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος
 „Φίλος τοι καὶ ξείνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμψε,
 „εἰς λόγους τοι ἔλθειν κελεύων, καὶ δῶρα ταῦτά τοι 5
 „δίδοι, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἥδεται χρωόμενος.“
 Ὁ δὲ Αἰθίοψ, μαθὼν ὅτι κατόπται ἤκουεν, λέγει πρὸς
 αὐτοὺς τοιάδε· „Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα
 „ὑμέας ἐπέμψε φέροντας, προτιμῶν πολλοῦ ἔμοι ξῆ-
 „νος γενέσθαι· οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀλήθεια, ἥκατε γὰρ 10
 „κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς. οὔτε ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐστὶ δι-
 „καιος· εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, οὔτ' ἂν ἐπεθύμησε χώρας ἄλ-
 „λης ἢ τῆς ἑαυτοῦ, οὔτ' ἂν εἰς δουλοσύνην ἀνθρώπους ἦγε
 „ὑπ' ὧν μηδὲν ἡδέικται. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον τόδε δίδόντες,
 „τάδε ἔπαα λέγετε· Βασιλεὺς ὁ Αἰθιοπῶν συμβουλεύει 15

(21.) Ad hos igitur homines ubi advenērunt Ichthyophagi, haec verba fecerunt: *Rex Persarum Cambyses, cupiens amicitiam tecum hospitiumque iungere, misit nos, iubens ut in colloquium tuum veniremus; et dona tibi dat haec, quorum usu et ipse maxime delectatur.* Quibus Aethiops, intelligens venire eos ut speculatores, in hunc modum respondit: *Neque Persarum rex eo vos misit dona ferentes, quod multum ei intersit ut mecum amicitiam iungat; nec vos vera dicitis, venistis enim ut regni mei speculatores. Nec ille vir iustus est: nam si iustus esset, non concupivisset aliam terram praeter suam, nec in servitutem rede-gisset homines, qui nulla illum iniuria adfecerant. Nunc illi arcum hunc tradite, haec verba dicentes: Rex Aethiopum suadet regi*

„τῷ Περσέων βασιλεῖ, ἐπεὶ οὕτω εὐπετίως ἔλκωσι
 „τὰ τόξα Πέρσαι ὄντα μεγάβηι τοσαῦτα, τότε ἐπ’
 „Αἰθίοκας τοὺς Μακροβίους πλήθει ὑπερβαλλόμενον
 „στρατεύεσθαι. μέχρι δὲ τούτου, θεοῖσι εἶδέναι χάριν,
 20 „οἱ οὐκ ἐπὶ νόον τρέπουσι Αἰθίοπων παῖσι γῆν ἄλλην
 „προσπτάσθαι τῇ ἑαυτῶν.“ Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ 22
 ἀνὴς τὸ τόξον, παρέδωκε τοῖσι ἤκουσι. λαβὼν δὲ τὸ
 εἶμα τὸ πορφύρεον, εἰρώτα ὅ τι εἴη, καὶ ὅπως πεποιη-
 μένον. εἰπάντων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθείην περὶ
 5 τῆς πορφύρας καὶ τῆς βαφῆς, δολερούς μὲν τοὺς ἀν-
 θρώπους ἔφη εἶναι, δολερά δὲ αὐτέων τὰ εἴματα. δεύ-
 τερα δὲ, τὸν χρυσὸν εἰρώτα στρεπτόν τὸν περιευχέ-
 νιον, καὶ τὰ ψέλια. ἐξηγομένων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων
 τὸν κόσμον αὐτέων, γελάσας ὁ βασιλεὺς, καὶ νομίσας
 10 εἶναι σφια πέδας, εἶπε ὡς παρ’ ἑαυτοῖσί εἰσι ῥωμα-

*Persarum, ut quando ita facile arcus tendere hu-
 ius molis Persae potuerint, tunc adversus Macro-
 bios Aethiopes copiis multitudine nos superanti-
 bus moveat bellum: usque eo autem diis habeat
 gratiam, quod Aethiopum filiis non induxerint
 in animum, ut praeter suam terram adquirere cu-
 piant aliam. (22.) His dictis laxavit arcum, et his
 qui venerunt tradidit. Tunc sumto purpureo amiculo
 quaesivit, quid esset, et quonam modo factum. Cui
 quum Ichthyophagi vera dixissent, de purpura, et de
 illius tinctura, *dolosos esse hos homines*, inquit, *et
 dolosa illorum amacula*. Deinde de torque collari
 et de armillis quaesivit. Quumque de hoc ornatu ex-
 posuissent Ichthyophagi, ridens rex, quum compe-
 des esse putasset, ait, *apud ipsos validiores hisce**

λεώτεραι τούτων πίδααι. τρίτα δὲ, εἰράτα τὸ μύρον.
 εἰπάντων δὲ τῆς ποτήσιος πέρι καὶ ἀλεΐμιος, τὸν αὐ-
 τὸν λόγον τὸν καὶ περὶ τοῦ εἵματος εἶπε. ὡς δὲ εἰς τὸν
 οἶνον ἀπίκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτοῦ τὴν ποίησιν, ὑπερ-
 σθεὶς τῷ πόματι, ἐπέειρετο ὅ τι τε σιτέεται ὁ βασιλεὺς, 15
 καὶ χρόνον ὀκέσον μακρότατον ἀνὴρ Πέρσης ζῶει. οἱ δὲ,
 σιτέεσθαι μὲν τὸν ἄρτον εἶπαν, ἐξηγησάμενοι τῶν πυ-
 ρῶν τὴν φύσιν· οὐδάκοντα δ' ἔτεα ζῆς πλήρωμα ἀν-
 δρὶ μακρότατον προκίεσθαι. πρὸς ταῦτα, ὁ Αἰθίοψ ἔφη,
 οὐδὲν θωυμάζειν, εἰ σιτεῖμενοι κόπρον, ἔτεα ὀλίγα 20
 ζώουσι· οὐδὲ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι ζῶειν σφέας,
 εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφθον, φράζων τοῖσι Ἰχθυοφάγοι-
 σι τὸν οἶνον· τοῦτο γὰρ ἑαυτοὺς ὑπὸ Περσέων ἐσσοῦ-
 23 σθαι. Ἀπειρομέων δὲ τὴν βασιλέα τῶν Ἰχθυοφάγων

compedes esse. Tertio, de unguento interrogavit; et,
 quum illi de confectione unguenti ac de ungendi ratio-
 ne disseruissent, idem illis, quod de amiculo, respon-
 dit. Ubi ad vinum venit, et de huius confectione ex
 illis quaesivit, valde delectatus potu, deinde interro-
 gavit, *quonam cibo utatur rex, et quodnam sit ho-*
mini Persae longissimum vitae spatium? Et illi *pa-*
ne vesci aiebant, naturamque tritici exponebant: *oc-*
toginta vero annos, terminum dicebant esse *longis-*
simum, vitae hominis propositum. Tum Aethiops,
nil proinde mirum esse, ait, *quum stercus com-*
edant, tam exiguum eos vivere annorum numerum;
qui ne tot quidem annos vivere possent, nisi hocce
potu sese recrearent: nempe vinum dicens: *hoc*
enim uno a Persis se superari. (23.) Vicissim in-
 terrogantibus regem Ichthyophagis de vitae spatio et

τῆς ζῆς καὶ διαίτης πέρι, ἔτα μὲν ἐς εἰκοσί καὶ
 ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτίων ἀπικνέσθαι, ὑπερβαλ-
 λείν δέ τινας καὶ ταῦτα· σίτησιν δὲ εἶναι κρέα τε
 5 ἐὶ φθὰ· καὶ πόμα, γάλα. θῶμα δὲ ποιευμένων τῶν
 κατασκόπων περὶ τῶν ἐτέων, ἐπὶ κρήνῃ σφι ἠγήσα-
 σθαι, ἀπ' ἧς λουόμενοι, λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, κατὰ
 περ εἰ ἐλαίου εἴη· ὅξιν δὲ ἀπ' αὐτῆς ὥστε ἰόν. ἀσθενεῖς
 δὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης οὕτω δὴ τι ἔλεγον εἶναι
 10 αἱ κατασκόποι, ὥστε μηδὲν οἶόν τε εἶναι ἐπ' αὐτοῦ ἐπι-
 πλέειν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρό-
 τερα· ἀλλὰ πάντα σφέα χωρέειν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ
 ὕδωρ τοῦτο εἰ σφί ἐστι ἀληθῶς οἶόν τι λέγεται, διὰ
 τοῦτο αὖν εἶν, τούτω τὰ πάντα χρωάμενοι, μακρόβιοι,
 15 ἀπὸ τῆς κρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων, ἀγαγεῖν σφέας.

de alimentorum genere; ad centum et viginti annos,
 ait, pervenire ipsorum plerosque, nonnullos vero
 etiam hunc terminum transcendere: cibum vero
 esse carnes coctas; potum, lac. Quumque miraren-
 tur speculatores quod de annorum numero dixisset,
 ad fontem ab illo ductos se esse referebant, e quo
 loti nitidiores facti fuissent, quasi olei fons esset;
 odorem autem tamquam violarum spirare illum fon-
 tem. Ita levem autem, dicebant speculatores, esse
 fontis huius aquam, ut nihil supernatare possit, ne-
 que lignum, neque quaecumque ligno sunt leviora;
 sed in fundum abire omnia. Cuius aquae si revera
 ea natura est, quae perhibetur, fuerint illi hanc ob
 causam *longaevi*, quod plurimum hac aqua utuntur.
 A fonte discedentes, ductos se fuisse narrabant in lo-
 cum quo vincti homines custodiebantur, ibique cum-

32 HERODOTI HISTOR. III.

ἐς δεσμοτήριον ἀνδρῶν, ἔθα τοὺς πάντας ἐν πέδησι
 χρυσέῃσι διδύσθαι. ἔστι δὲ ἐν τούτοις ταῖσι Αἰθίοψι
 πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώτατον καὶ τιμιώτατον. Θη-
 σάμενοι δὲ καὶ τὸ δεσμοτήριον, ἐθήσαντο καὶ τὴν τοῦ
 24 Ἡλίου λεγομένην τράπεζαν. Μετὰ δὲ ταύτην, τελευ-
 ταίας ἐθήσαντο τὰς θήκας αὐτῶν, αἱ λέγονται
 σκευάζεσθαι ἐξ ὑέλου, τρόπῳ τοιῷδε. ἐπειὰν τὸν νεκρὸν
 ἰσχυήσωσι, εἴτε δὴ κατὰπερ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλως
 πως, γυψώσαντες ἅπαντα αὐτὸν, γραφῇ κοσμέουσι, 5
 ἐξομοιῶντες τὸ εἶδος ἐς τὸ δυνατόν· ἔπειτα δὲ οἱ περι-
 σταῖσι στήλην ἐξ ὑέλου πεποιημένην κοίλῃν· ἡ δὲ σφι
 πολλή καὶ εὐεργὸς ὀρύσσεται. ἐν μέσῃ δὲ τῇ στήλῃ
 ἐνεῶν διαφαίνεται ὁ νέκυς, οὔτε ὁδμὴν οὐδεμίαν ἄχαρον
 παρεχόμενος, οὔτε ἄλλο αἰκίς οὐδέν· καὶ ἔχει πάν- 10

etos aureis vinctos compedibus vidisse. Est enim apud
 hos *Aethiopes* aes metallorum rarissimum et pretio-
 sissimum. Inspecto carcere, etiam Solis mensam, quae
 vocatur, spectaverunt. (24.) Post hanc, ad extre-
 mum spectarunt *sepulcra* eorum, quae *e vitro* per-
 hibentur esse parata, hoc modo. Postquam arefeca-
 runt cadaver, sive eadem ratione atque Aegyptii, sive
 quo alio modo, totum gypso oblinunt, et picturâ ita
 exornant, ut speciem quam maxime similem vivo
 referat; deinde cavam columnam ei circumdant ex
vitro confectam, quod apud illos magnâ copiâ et
 manu tractabile effoditur. Ita in media columna stans
 cadaver, per columnam conspicitur, nec odorem ul-
 lum spirans iniucundum, nec aliud quidquam in-
 commodi praebens: estque columna circumcirca con-
 spicua, atque adeo ipsum etiam cadaver omni ex

τα Φανερά ὁμοίως αὐτῷ τῷ νέκυϊ. ἐνιαυτὸν μὲν δὴ ἔχασ-
σι τὴν στήλην ἐν τοῖσι οἰκίαισι οἱ μάλιστα προσήκοντες,
πάντων τε ἀπαρχόμενοι, καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες·
μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκομίσαντες, ἰστάσι περὶ τὴν πόλιν.

Θησάμενοι δὲ τὰ πάντα οἱ κατάσκοποι, ἀπαλλάσ- 25
σοντο ὀπίσω. ἀπαγγειλάντων δὲ ταῦτα τούτων, αὐτί-
κα ὁ Καμβύσης, ὄργην ποιησάμενος, ἐστρατεύετο ἐπὶ
τοὺς Αἰθίοπας· οὔτε παρασκευὴν σίτου οὐδεμίην παραγ-
5 γείλας, οὔτε λόγον ἑαυτῷ δούς, ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα τῆς
γῆς ἐμέλλε στρατεύεσθαι. οἷα δὲ ἐμμανὴς τε εἶναι καὶ
αὐ Φρενῆης, ὡς ἤκουε τῶν Ἰχθυοφάγων, ἐστρατεύετο,
Ἕλληνας μὲν τοὺς παρόντας αὐτοῦ τάξας ὑπομένειν,
τὸν δὲ περὶ πάντα ἅμα ἀγόμενος. Ἐπεὶ τε δὲ στρα-
10 τώμενος ἐγένετο ἐν Θήβησι, ἀπέκρινε τοῦ στρατοῦ ὡς

parte conspicuum est. Hanc columnam per anni spa-
tium suis in aedibus servant qui cognatione proximi
sunt, rerum omnium primitias illis offerentes, alia-
que sacra facientes: deinde aedibus elatas columnas
circa urbem collocant.

(25.) Speculatores, postquam ista omnia spectas-
sent, reversi sunt. Qui ubi haec renunciarunt, pro-
tinus *Cambyses*, irā incensus, bellum inferre *Aethio-*
piibus instituit, nullo de procuranda re frumentaria
mandato dato, nec secum cogitans in ultima terra-
rum suscipi hanc expeditionem. Sed, ut furiosus, nec
mentis compos, simulatque *Ichthyophagos* audierat,
ad bellum faciendum profectus est; Graecos, qui cum
eo erant, in Aegypto manere iubens, peditatum vero
universum secum ducens. Postquam itinere Thebas
pervenit, ablegavit de exercitu circa quinquaginta
Herod. T. II. P. I. C

πάντε μυριάδας· καὶ τούτοις μὲν ἐπετέλλετο, Ἀμμωνίους ἑξαδραποδισαμένους, τὸ χρησθήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρῆσαι· αὐτὸς δὲ τὸν λοιπὸν ἄγων στρατὸν, ἥϊε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. Πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος δια-
 ληλυθέναι τὴν στρατιήν, αὐτίκα πάντα αὐτοὺς τὰ εἶ- 15
 χον σιτίων ἐχόμενα, ἐπελελοίπε· μετὰ δὲ τὰ σιτία,
 καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθίόμενα· εἰ μὲν νυν
 μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχῃ, καὶ ἀπῆγε
 ὀπίσω τὸν στρατὸν, ἐπὶ τῇ ἀρχῇθεν γινομένη ἀμαρτάδι
 ἦν ἂν σοφὸς αὐτῆ· νῦν δὲ οὐδένα λόγον ποιούμενος, ἥϊε 20
 αἰεὶ εἰς τὸ πρόσω· εἰ δὲ στρατιῶται, ἕως μὲν τι εἶχον
 ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφάγοντες διέζων· ἐπεὶ
 δὲ εἰς τὴν ψάμμον ἀπίκοντο, δεινὸν ἔργον αὐτῶν τινὲς
 ἐργάσαντο· ἐκ δεκάδος γὰρ ἕνα σφέων αὐτῶν ἀπο-
 κληρώσαντες, κατέφαγον· πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμ- 25

hominum millia, quos iussit in servitutem redigere Ammonios, et oraculum Iovis incendere: ipse, reliquum ducens exercitum, adversus Aethiopas perrexit. Sed, prius quam quintam confecisset itineris partem, primum, quidquid cibariorum de frumenti genere habuerant, eos defecerat; deinde, post frumentum, etiam iumenta quae comedi possent defecere. Quae si *Cambyses* intelligens mutasset sententiam, exercitumque reduxisset; erat, post prius admissum peccatum, vir prudens futurus: nunc, nihil aecum reputans, ulterius semper progressus est. At milites quamdiu e terrae solo nancisci aliquid poterant, herbas radicesque comedentes vitam sustentarunt: ubi vero in arenosa pervenere, dirum facinus nonnulli eorum instituerunt; sortiti ex se ipsis,

βύσσης, δέισας τὴν ἀλληλοφαγίην, ἀπείς τὸν ἐπ' Αἰθίο-
 πας στόλον, ὀπίσω ἐπορεύετο, καὶ ἀπικνέεται ἐς Θή-
 βας, πολλοὺς ἀπολέσας τοῦ στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ
 καταβὰς ἐς Μέμφιν, τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέων.
 20 ὁ μὲν ἐπ' Αἰθίοπας στόλος οὕτω ἐπρῆξε. Οἱ δ' αὐτέων 26
 ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες στρατεύεσθαι, ἐπεὶ τε
 ὀρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβέων, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγω-
 γοὺς, ἀπικόμενοι μὲν φανεροὶ εἰσι ἐς Ὀασιν πόλιν,
 5 τὴν ἔχουσι μὲν Σάμιοι, τῆς Αἰσχριωνίης Φυλῆς λεγό-
 μενοι εἶναι· ἀπέχουσι δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θη-
 βέων διὰ Ψάμμου· οὐνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ
 Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσος. ἐς μὲν δὴ τοῦ-
 10 τιν τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατὸν· τὸ ἐν-
 θεῶν δὲ, ὅτι μὴ αὐτοὶ Ἀμμωνίωι, καὶ οἱ τούτων ἀκού-

decimum quemque comederunt. Qua re cognita *Cam-
 byses*, veritus mutuam militum comesturam, ommissa
 adversus Aethiopas expeditione, retrogressus est;
 multisque de exercitu amissis, Thebas iterum perve-
 nit. Quumque Thebis Memphin descendisset, Grae-
 cos cum navibus domum dimisit. Talis igitur exitus
 fuit expeditionis adversus Aethiopas susceptae. (26.)
 Qui vero ad bellum *Ammonii* inferendum erant
 missi, hos compertum est, ducibus itineris comitatos,
Oasin oppidum pervenisse, quod Samii incolunt, qui
 de Aeschrionia tribu esse dicuntur, absuntque a The-
 bis septem dierum itinere per arena faciendo: no-
 minatur autem ille locus graeco sermone *Beatorum
 insula*. Hunc igitur in locum pervenisse dicitur ille
 exercitus: inde vero quid his acciderit, nisi quod
Ammonii narrant et qui ex his audiverunt, nemo

σαντες, ἄλλοι οὐδένες οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν περὶ αὐτέων· οὔτε γὰρ εἰς τοὺς Ἀμμωνίους ἀπίκοντο, οὔτε ὀπίσω ἐνόστησαν. λέγεται δὲ καὶ τὰδε ὑπ' αὐτέων Ἀμμωνίων· ἐπειδὴ ἐκ τῆς Ὀάσιος ταύτης ἰέναι διὰ τῆς ψάμμου ἐπὶ σφέας, γενέσθαι τε αὐτοὺς μεταξὺ κου μάλιστα 15 αὐτέων τε καὶ τῆς Ὀάσιος, ἄριστον αἰρεομένοισι αὐτίοις ἐπιπνεῦσαι νότον μέγαν τε καὶ ἐξαίσιον, Φορέοντα δὲ θῖνας τῆς ψάμμου, καταχῶσαί σφεας, καὶ τρόπῳ τοιούτῳ ἀφανισθῆναι. Ἀμμωνιοὶ μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι περὶ τῆς στρατιῆς ταύτης. 20

- 27 Ἀπυγμένον δὲ Καμβύσιον εἰς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυπτίοις ὁ Ἄπις, τὸν Ἕλληες Ἐπαφον καλέουσι. ἐπιφάνεος δὲ τούτου γενομένου, αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι εἰμᾶτά τε ἐφόρεον τὰ κάλλιστα, καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι. ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιεῦντας ὁ Καμβύσης, 25

alius quidquam quod dicat habet; neque enim ad Ammonios pervenerunt, neque domum reversi sunt. Narrant autem soli Ammonii, quum alia, tum hoc: ab hac *Oasi* per arenosa adversus ipsos iter facientibus, quum iam fere in medio inter ipsos et Oasin essent, incidisse illis, dum prandium capiebant, vehementem et immanem ventum Notum, sabuli acervos secum abripientem; quibus illi obruti, tali modo internecione periissent. Ammonii quidem hoc narrant exercitui illi accidisse.

(27.) Quo tempore vero Memphim *Cambyses* pervenit, adparuerat Aegyptiis *Apis*, quem *Ephaphum* Graeci vocant. Qui ubi repertus est, continuo Aegyptii, vestimentis induti pulcherrimis, in lautitiis erant. Quos haec agentes conspiciens *Cambyses*, prorsus exi-

πάγχυ σφέας καταδόξας, ἐωυτοῦ κακῶς πηζάντος, χαρμόσυνα ταῦτα ποιεῖν, ἐκάλεε τοὺς ἐπιτρόπους τῆς Μέμφιος ἀπικομένους δὲ ἐς ὄψιν, εἶρετο „ὅ τι πρότερον μὲν, ὄντος αὐτοῦ ἐν Μέμφι, ἐποίουν τοιοῦτον οὐδὲν Αἰ-
 10 γύπτιοι τότε δὲ, ἐπεὶ αὐτὸς παρείη τῆς στρατῆς πλη-
 θὺς τι ἀποβαλῶν;“ οἱ δὲ ἔφραζον, ὡς σφί θεὸς εἴη φα-
 νείς, διὰ χρόνου πολλοῦ ἐωθῶς ἐπιφαίνεσθαι· καὶ ὡς
 ἔπειαν Φανῇ, τότε πάντες οἱ Αἰγύπτιοι κεχαρηκότες
 ὀρτάζοντο. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, ἔφη ψεύδε-
 15 σθαί σφέας· καὶ ὡς ψευδομένους, θανάτῳ ἐζημίῳ.
 Ἀποκτείνας δὲ τούτους, δεύτερα τοὺς ἱρέας ἐκάλεε ἐς 28
 ὄψιν. λεγόντων δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ τῶν ἱρέων; οὐ λήσκειν
 ἔφη αὐτὸν, εἰ θεὸς τις χειροῆθης ἀπιγμένος εἴη Αἰγυ-
 πτίοισι. τοσαῦτα δὲ εἰπας, ἐπάγειν ἐκέλευε τὸν Ἄπιν
 5 τοὺς ἱρέας· οἱ μὲν δὴ μετήϊσαν ἄζοντες. Ὁ δὲ Ἄπιν

stimans, quod ipse male rem gessisset, eo laetos illos festa haec celebrare; praefectos ad se vocat urbis; ex
 eisque, ubi in conspectum ipsius venire, quaerit, cur, se prius Memphi versante, nihil tale fecissent
 Aegyptii; at nunc, quum adisset magnâ exercitus
 parte amissâ? Cui illi respondent, deum sibi adpa-
 ruisse, qui ex multo temporis intervallo adparere
 idemtidem consuesset; et, quando adpareat, tum
 universos Aegyptios laeta festa celebrare. Haec au-
 dicens Cambyzes, mentiri eos, ait; atque, ut menda-
 ces, ultimo supplicio adfecit. (28.) His occisis, dein
 sacerdotes in conspectum vocavit. Qui quum eadem
 dixissent; intellecturum sese, ait, an deus aliquis
 manu duci adsuetus advenerit Aegyptiis. Quae ubi
 dixit, adducere ad se Apin iussit sacerdotes: et illi

οὗτος, ὃ Ἐπαφος, γίνεται μῶσχος ἐκ βοὸς ἥτις οὐκέτι
οἷα τε γίνεται ἐς γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον.
Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ἐπὶ τὴν βοῦν ἐκ τοῦ οὐ-
ρανοῦ κατίσχειν, καὶ μιν ἐκ τούτου τίκτειν τὸν Ἄπιν.
ἔχει δὲ ὁ μῶσχος οὗτος, ὃ Ἄπις καλούμενος, σημήϊα 10
τοιαῦτα· ἐὼν μέλας, ἐπὶ μὲν τῷ μετώπῳ λευκὸν τετρά-
γωνον φορεῖ· ἐπὶ δὲ τοῦ νώτου, αἰετὸν εἰκασμένον· ἐν
δὲ τῇ οὐρῇ, τὰς τρίχας διπλᾶς· ἐπὶ δὲ τῇ γλώσσῃ,
29 κἀνθάρον. Ὡς δὲ ἤγαγον τὸν Ἄπιν οἱ ἱερεῖς, ὁ Καμ-
βύσης, οἷα ἐὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος τὸ ἐγ-
χειρίδιον, θέλων τύψαι τὴν γαστέρα τοῦ Ἀπίος, παῖει
τὸν μηρόν· γελάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱερεῖς· „Ὡ
„κακαὶ κεφαλαί, τοιούτοι θεοὶ γίνονται, ἐναίμοί τε 5
„καὶ σαρκώδεις, καὶ ἐπαίοντες σιδηρίων; ἄξιός μιν

XXVIII. 7. βάλλεσθαι. κα βάλλεσθαι ed. Schaeff. 11. τετράγωνον.
τρίγωνον legendum censent viri docti, et L. 12. ὑπὸ pro ἐπὶ.

abierunt adducturi. Est vero *Apis* hic, sive *Eraphus*,
iuvencus ex vacca natus quae nullum alium debine
concipere partum potest: dicuntque Aegyptii, fulgo-
rem de coelo in vaccam istam incumbere, ex quo illa
Apin conceptum pariat. Habet autem hic iuvencus,
quem *Apin* vocant, notas huiusmodi: niger color est;
sed in fronte, quadratum album; in tergo, figura
aquilae; in cauda, pili duplices; in lingua, scara-
baeus. (29.) *Apin* ubi adduxerunt sacerdotes, *Cam-
byses*, haud satis mentis compos homo, stricto gladio,
quum ventrem *Apidis* vellet ferire, femur feriit; ri-
densque sacerdotes adloquens, *O prava capita!* in-
quit. *Tales ergo sunt dii, sanguine carneque in-*
structi, et ferri ictum sentientes? Dignus profecto

209, 31.

„Αἰγυπτίων οὗτός γε ὁ Θεός. ἀτὰρ τοὶ ὑμῖς γε αὖ
 „χαίροντες γέλωτα ἐμὲ θήσεσθε.“ Ταῦτα εἶπας,
 ἐντείλατο τοῖσι ταῦτα πρῆσσαι, τοὺς μὲν ἱεῖας ἀπο-
 10 μαστιγῶσαι, Αἰγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων τὸν ἄν λάβωσι
 ὀρτάζοντα, κτείνειν. ὀρτὴ μὲν δὴ θελέλυτο Αἰγυπτίοισι·
 οἱ δὲ ἱεῖες εἰδικαιεῦντο. ὁ δὲ Ἄπις πεπληγμένος τὸν
 μηρὸν, ἔφθινε ἐν τῷ ἱερῷ κατακείμενος. καὶ τὸν μὲν,
 τελευτήσαντα ἐκ τοῦ τραύματος, ἔθαψάν οἱ ἱεῖες λα-
 15 θρη Καμβύσιω.

Καμβύσης δὲ, ὡς λέγουσι Αἰγύπτιοι, αὐτίκα διὰ 30
 τοῦτο τὸ ἀδίκημα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρότερον Φρενήσης.
 Καὶ πρῶτα μὲν τῶν κακῶν ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν
 Σμέρδιον, ἑὸντα πατρός καὶ μητρός τῆς αὐτῆς· τὸν ἀπέ-
 5 πμψε εἰς Πέρσας Φρόνῳ ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι τὸ τόξον

*Aegyptiis hicce deus! Caeterum vos non iuvabit,
 ludibrio me habuisse. His dictis, iussit hos quibus
 id negotii mandatum est, flagellis cadere sacerdotes;
 reliquorum vero Aegyptiorum quemcumque nacti
 fuissent festum celebrantem, occidere. Ita festi dies
 finem habuere apud Aegyptios, et sacerdotes multati
 sunt. Apis vero, percussus femur, contabuit in tem-
 plo iacens: quem, mortuum ex vulnere, sacerdotes
 clam rege sepeliverunt.*

(30.) *Cambyses* vero, ut aiunt Aegyptii, e vesti-
 gio propter iniquum illud facinus furore fuit correp-
 tus, quum ne ante id tempus quidem satis compos
 fuisset mentis. Et primum quidem, post illud, fla-
 gitium in fratrem commisit *Smerdin*, qui eodem pa-
 tre eademque matre erat natus. Hunc ex Aegypto in
 Persas dimisit per invidiam, quod arcum, quem ab

μῦθος Περσέων ὅσον τε ἐπὶ δύο δακτύλους εἴρσει, τὸ
 παρὰ τοῦ Αἰθίοπος ἦνευκαν οἱ Ἰχθυοφάγοι· τῶν δὲ ἄλ-
 λων Περσέων οὐδεὶς οἶός τε ἐγένετο. Ἀποικορμένου ὦν
 εἰς Πέρσας τοῦ Σμέρδιος, ὅψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν
 τῷ ὕπνῳ τοιήνδε. εἶδ' ἔοι ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περ- 10
 σέων ἀγγέλλειν, ὡς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιλείῳ ἰζό-
 μενος Σμέρδις, τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ψαύσει. Πρὸς
 ὦν ταῦτα, δέσας περὶ ἑαυτοῦ μή μιν ἀποκτείνας ὁ
 ἀδελφεὸς ἄσχη, πέμπει Πρηξάσπεα εἰς Πέρσας; ὅς
 ἦν οἱ ἀνὴρ Περσέων πιστότατος, ἀποκτενιόντά μιν. ὁ δὲ 15
 δὲ, ἀναβάς εἰς Σοῦσα, ἀπέκτεινε Σμέρδιν· οἱ μὲν λέ-
 γουσι, ἐπ' αὔγην ἐξαγαγόντα· οἱ δὲ, εἰς τὴν Ἐρυθρὴν θά-
 31 λασσαν προσαγαγόντα καταποντῶσαι. Πρῶτον μὲν
 δὴ λέγουσι Καμβύσῃ τῶν κακῶν ἄρξαι τοῦτο. δεύτε-
 ρα δὲ ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεήν, ἐπισπομένην οἱ εἰς

Aethiope datum Ichthyophagi adtulerant, ille unus ex
 Persis ad duos saltem fere digitos adtraxisset, quum
 relinquorum Persarum nullus id praestare potuisset.
 Dein, quum in Persas reversus Smerdis esset, visum
Cambyses per somnum vidit huiusmodi. Visus illi
 est nuncius ex Perside veniens nunciare, *Smerdin in*
sella regia sedentem, capite coelum tetigisse. Quam
 ob caussam sibi timens, ne se occiso reguum occupet
 frater, Praxaspen in Persas mittit, cui Persarum maxi-
 mam fidem habebat, dato mandato ut illum occidat.
 Et Praxaspes Susa profectus occidit Smerdin, sive ve-
 natum eductum, ut alii aiunt; sive, ut alii, ad Rubrum
 deductum mare, et in eo demersum. (31.) Primo
 hoc facinore in fratrem admissio, alterum in sororem
 patravit, quae illum in Aegyptum ~~em~~secuta, quam-

Αἴγυπτον, τῇ καὶ συνοίκεε, καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων
 5 ἀδελφεῇ. ἔγχευε δὲ αὐτὴν ὥδε· οὐδαμῶς γὰρ ἑώθεσαν
 πρότερον τῇσι ἀδελφεῇσι συνοικεῖν Πέρσαι. ἠράσθη μὲν
 τῶν ἀδελφῶν Καμβύσης, καὶ ἔπειτα βουλόμενος αὐ-
 τὴν γῆμαι, ὅτι οὐκ ἑώθ' ἑπένοε ποιῆσθαι, εἴρετο κα-
 λέσας τοὺς βασιλῆεις δικαστάς, εἴ τίς ἐστι κελεύων
 10 νόμος τὸν βουλόμενον ἀδελφεῇ συνοικεῖν. Οἱ δὲ βασι-
 λῆϊσι δικασταὶ κεκριμένοι ἄνδρες γίνονται Περσέων, ἐς
 οὐ ἀποθάνωσι, ἢ σφί παρευρεῖν τι ἄδικον, μέχρι τού-
 του. οὗτοι δὲ τοῖσι Πέρσῃσι δίκας δικάζουσι, καὶ ἐξη-
 γηταὶ τῶν πατρίων θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς
 15 τούτους ἀνακίεται. Εἰρομένου ὦν τοῦ Καμβύσεω, ὑπε-
 κρίνοντο αὐτῷ οὗτοι καὶ δίκαια καὶ ἀσφαλέα· Φάμε-
 ροι, νόμον οὐδένα ἐξευρίσκειν, ἐς κελεύει ἀδελφεῇ συν-

que habuit uxorem, quum tam a patre, quam a matre,
 soror eius esset. In matrimonium autem eam tali
 modo duxerat, quum antea nequiquam moris fuisset
 apud Persas, sorores in matrimonium ducere. Unius
 ex sororibus suis captus erat amore: quam quum
 cuperet matrimonio sibi iungere, nossetque contra
 morem fore Persarum si id faceret, vocatos ad se re-
 gios iudices interrogavit, *sit-ne lex aliqua, iubens*
ut, qui vellet, in matrimonium duceret suam so-
rorem? Sunt autem regii Iudices probati inter Per-
 sas viri; qui eo munere funguntur quoad vivunt, aut
 usque dum iniusti quidpiam in illis reperiatur. Hi
 Persis ius dicunt, et interpretes sunt patriarum le-
 gum, et ad eos omnia referuntur. Ad quaestionem
 igitur a Cambyse propositam responderunt hi ea quae
 et vera et tuta essent; dicentes, *nullam se legem repe-*

οικέειν ἀδελφεόν· ἄλλον μὲν τοι ἐξευρηκέναι νόμον, τῷ βασιλεύοντι Περσίαν ἐξῆναι ποιεῖν τὸ ἂν βούληται. οὕτω οὔτε τὸν νόμον ἔλυσαν, δέισαντες Καμβύσεια· ἵνα 20 τε μὴ αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον περιστέλλοντες, παρ-
 ἐξῆρον ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμέειν ἀδελφεάς. Τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἐγγίμῃ τὴν ἐρω-
 μένην· μετὰ μὲν τοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελ-
 Φεήν. τούτων δὴτα τὴν νεωτέραν, ἐπισπομένην οἱ ἐπ' 25
 32 Αἴγυπτον, κτείνει. Ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διζὸς,
 ὥσπερ περὶ Σμέρδιος, λέγεται λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ
 λέγουσι, Καμβύσεια συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύ-
 λακι κυνός· θεωρεῖν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην. νικω-
 μένου δὲ τοῦ σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλα- δ
 κα, ἀπορήξαντα τὸν δεσμόν, παραγενέσθαι οἱ δύο

*rire, quae iubeat ut frater in matrimonium ducat sororem; aliam vero reperiri legem, quae statuatur, licitum esse regi facere quidquid velit. Itaque neque legem, metu Cambysis, abrogarunt; et, ne ipsi, tuentes legem, perirent, aliam legem invenerunt, quae illi, sororem in matrimonium ducere cupienti, patrocina-
 batur. Igitur tunc Cambyses, quam amabat, duxit uxorem: nec vero multo post, aliam etiam sororem sibi matrimonio iunxit. Et hanc natu minorem, quae cum in Aegyptum secuta erat, interfecit. (32.) De cuius morte duplex, perinde atque de Smerdi, fama fertur. Graeci quippe narrant, commisisse Cambysen, spectante uxore, catulum leonis cum canis catulo; qui quum a leonis catulo vinceretur, alium catulum caninum, qui fuisset huius frater, rupta catena, illi opem tulisse; atque ita canes, quum duo*

δὲ γινόμενους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ἐπικρατῆσαι τοῦ
 σκύμνου. καὶ τὸν μὲν Καμβύσεια ἤδισθαι θρώμενον·
 τὴν δὲ, παρημένην δακρύειν. Καμβύσεια δὲ μαβόντα
 10 τοῦτο, ἐπείρασθαι διότι δακρύοι· τὴν δὲ εἰπεῖν, ὡς ἰδοῦ-
 σα τὸν σκύλακα τῷ ἀδελφεῷ τιμωρήσαντα, δακρύ-
 σαι, μνησθεῖσά τι Σμέρδιος, καὶ μαβούσα ὡς κείνη
 οὐκ εἴη ὁ τιμωρήσων. Ἕλληνες μὲν δὴ διὰ τοῦτο τὸ
 ἔπος Φασὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσει. Αἰγύ-
 15 πτιοὶ δὲ, ὡς τραπέζῃ περικατημένων, λαβοῦσαν θρί-
 δακα τὴν γυναῖκα περιτίλαι, καὶ ἐπακίρσθαι τὸν ἄν-
 δρα, κότερον περιτετιμένη ἢ θρίδαξ, ἢ δασεῖα εἰῶσα,
 εἴη καλλίων. καὶ τὸν Φάναι, δασεῖαν. τὴν δ' εἰπεῖν·
 „Ταύτην μὲν τοί κοτε σὺ τὴν θρίδακα ἐμμήσας, τὸν
 20 „Κύρου οἶκον ἀποψιλώσας.“ Τὸν δὲ, θυμωθέντα ἐμ-

essent, leonem superasse. Haec spectantem Camby-
 sen, delectatum esse; illam vero, adsidentem, fudisse
 lacrymas. Id animadvertentem Cambysem quaesisse
 ex eo, *cur fletet?* et illam respondisse, *fletre se,*
quod catulorum videns opem ferentem fratri, memi-
nisset Smerdis, cogitassetque neminem esse qui
illi esset opem laturus. Hoc igitur ob dictum inter-
 fectam illam a Cambyse esse aiunt Graeci. Aegyptii
 vero narrant, quum mensae ambo adsiderent, mulie-
 rem sumtâ lactucâ folia circumcirca decerpisse, tum
 ex marito quaesisse, *sit-ne integra lactuca, an cui*
folia decerpta sint, pulcrior? Quumque is, *in-*
tegram, dixisset; reposuisse illam, *Atqui tu hanc*
imitatus es lactucam, Cyri domum circumcidens.
 Et illum, ira incensum, calce pedis ei, praegnans

πῆδῃσαι αὐτῇ, ἐχούσῃ ἐν γαστρὶ καὶ μιν ἐκτρώσασαν ἀποθανεῖν.

- 33 Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκίους ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, εἴτε δὴ διὰ τὸν Ἄπιν, εἴτε καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ ἐώθεε ἀνθρώπους κακὰ καταλαμβάνειν. καὶ γὰρ τινα καὶ ἐκ γενεῆς νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἰσὴν οὐνομάζουσί τινες. οὐ νῦν τοι αἰμὴς οὐδὲν ἦν, τοῦ σώματος νοῦσον μεγάλην νοσέοντος, μηδὲ τὰς 5
- 34 φρένας ὑγιαίνειν. Τὰδε δ' ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη. λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς Πηξάσπεια, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καὶ οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρει οὗτος, τούτου τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἦν τῷ Καμβύσῃ, τιμὴ δὲ καὶ αὕτη οὐ σμικρὴ· εἰπεῖν δὲ λέγεται τὰδε· „Πηξάσπες, καὶόν μέ τινα νομίζουσι Πέρσαι εἶναι ἄν- 5

quum esset, insultasse; et illam abortu facto mortuam esse.

(33.) Ita in suos saeviit *Cambyses*, in furorem actus sive propter Apin nimirum, sive alio casu, quales multae calamitates accidere hominibus solent: nam etiam a pueris gravi morbo dicitur Cambyses adfectus fuisse, quem *sacrum morbum* nonnulli vocant. Itaque non erat dissentaneum, ut, corpus quum gravi morbo laboraret, ne mens quidem sana esset.

(34.) In reliquos vero Persas haec alia furoris edidit exempla. Praxaspen, quem maximo in honore habebat, qui nunciorum ad regem perferendorum munereungebatur, cuius etiam filius pincerna regis erat, qui et ipse haud exiguus honor est; illum igitur sic adlocutus fertur: *Dic mihi, Praxaspes; qualem me virum esse existimant Persae? et quos de me*

„δρα; τίνας τε λόγους περὶ ἐμέο ποιεῦνται;“ Τὸν δὲ
εἰπεῖν· „ὦ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως
„ἐπαινέαι· τῇ δὲ Φιλονίῃ σὲ Φασι πλείονας προσκεί-
10 „σθαι.“ Τὸν μὲν δὴ λέγειν ταῦτα περὶ Περσέων. τὸν
δὲ, θυμωθέντα, τοιαυτὴ ἀμείβεσθαι· „Νῦν ἄρα μέ Φασι
„Πέρσαι οἶνω προσκείμενον παραφρονεῖν, καὶ οὐκ εἶναι
„νοήμονα; οὐδ’ ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀλη-
„θεις.“ Πρότερον γὰρ δὴ ἄρα, Περσέων οἱ συνόδων
15 ἐόντων καὶ Κροίσου, εἶχετο Καμβύσης, κοῖός τις δοκεῖ
αὐτῇ εἶναι πρὸς τὸν πατέρα τέλειαι Κῦρον· οἱ δὲ ἀμεί-
βοτο, ὡς εἴη ἀμείνων τοῦ πατρός· τὰ τε γὰρ ἐκείνου
πάντα ἔχειν αὐτὸν, καὶ προσεκτῆσθαι Αἴγυπτον τε καὶ
τὴν Θάλασσαν. Πέρσαι μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγον· Κροῖσος
20 δὲ παρών τε καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ κρίσει, εἶπε πρὸς
τὸν Καμβύσέα τάδε· „Ἐμοὶ μὲν νυν, ὦ παῖ Κύρου,

habent sermones? Tum illum respondisse: Domine, caetera omnia magnifice laudaris: sed vino aiunt te nimium indulgere. Quae quum ille de Persis dixisset, irā incensum regem hanc reposuisse: Ergo nunc me Persae dicunt vino deditum desipere, nec mentis esse compotem? Igitur priores illorum sermones mendaces fuerunt. Superiore quippe tempore, quum adsiderent ei Persae atque etiam Croesus, quaesierat ex his Cambyzes, qualis vir ipse videretur esse, cum patre Cyro collatus? Et illi responderant, esse patre superiorem: quippe non modo possidere quaecumque Cyrus obtinuisset, sed et insuper Aegyptum et mare tenere. Haec Persae dixerant; Croesus vero quum adesset, nec ei placeret ista comparatio, his verbis Cambysem erat adlocutus: Μὴ

„οὐ δοκέεις ὁμοίως εἶναι τῷ πατέρει· οὐ γὰρ καὶ τοί ἐστι
 „υἱὸς οἷόν σε ἐκείνος κατελίπετο.“ ἦσθη τε ταῦτα ἀκού-
 σας ὁ Καμβύσης, καὶ ἐπαίνει τὴν Κροίσου κρίσιν.
 35 Ταύτων δὲ ὧν ἐπιμνησθέντα, ἐργῇ λέγειν πρὸς τὸν Πη-
 ξάσπεα· „Σὺ νῦν μάθε αὐτὸς, εἰ λέγουσι Πέρσαι
 „ἀληθέα, εἴτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσιν.
 „εἰ μὲν γὰρ τοῦ παιδὸς τοῦ σου τοῦδε, ἐστεῶτος ἐν
 „τοῖσι προθύροισι, βαλὼν τύχοιμι μέσης τῆς καρδίας, 5
 „Πέρσαι φανένται λέγοντες οὐδέν· ἢ δὲ αἰμάρτω,
 „φάναι Πέρσας τε λέγειν ἀληθέα, καὶ μὲ μὴ σωφρο-
 „νέειν.“ Ταῦτα δὲ εἰπόντα, καὶ διατείναντα τὸ τόξον,
 βαλέειν τὸν παῖδα· πεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς, ἀνασχί-
 ζειν αὐτὸν καλεῦειν, καὶ σκέψασθαι τὸ βλῆμα· ὥς δὲ 10
 ἐν τῇ καρδίᾳ εὐρεθῆναι ἐνόντα τὸν δίστον, εἰπεῖν πρὸς
 τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς, γελάσαντα, καὶ περιχαρῆα
 γενόμενον· „Πηξάσπε, ὥς μὲν ἔγωγε οὐ μαίνομαι,

*quidem, ὁ Cyro nate, non videris similis esse patri,
 quum filium nondum habeas qualem te ille reli-
 quit. Quibus auditis delectatus Cambyses erat, Croe-
 sique laudaverat iudicium. (35.) Horum igitur tunc
 recordatum illum, iratum dixisse Praxaspi: Tu nunc
 cognosce ipse, verum-ne dicant Persae, an istud
 dicentes desipiant ipsi: quod si enim filii tui in
 atrio stantis, coniectâ sagittâ, medium feriero
 cor, constabit nugas dicere Persas; sin aberrave-
 ro, dic vera loqui Persas, meque haud sana esse
 mente. His dictis, tetendisse arcum; sagittâque feriis-
 se puerum: qui ut cecidit, secari corpus iussit, in-
 spicique vulnus; et quum in cor intrasse sagittam es-
 set repertum, ridens et supra modum gavisus, Ma-*

„Πέρσαι τε παραφρονήουσι, δῆλά τοι γίγαν. νῦν δέ
15 „μοι εἰπὲ, τίνα εἶδες ἤδη πάντων ἀνθρώπων οὕτως ἐπί-
„σκοπα τοξεύοντα;“ Πηξάσπεια δὲ ὀρέοντα ἄνδρα οὐ
Φρηγῆρα, καὶ περὶ ἐαυτῷ θυμαίνοντα, εἰπὲν· „Δεί-
„σπота, οὐδ' ἂν αὐτὸν ἐγωγε δακέω τὸν θεὸν οὕτω
„ἂν καλῶς βαλέειν.“ Τότε μὲν ταῦτα ἐξεργάσατο·
20 ἐτέρωδὶ δὲ Περσέων, ὁμοῖα τοῖσι πρώτοις, δώδεκα
ἐπ' οὐδεμῇ αἰτῇ ἀξιοχρεῶ ἐλὼν, ζώντας ἐπὶ κεφαλῇ
κατάκρυψε.

Ταῦτα δὲ μὲν ποιῶντα ἰδικαίωσι Κροῖσος ὁ Λυδὸς 36
σουδῆτῃσαι τοιοῦτε τοῖσι ἔπει· „ὦ βασιλεῦ, μὴ πάν-
„τα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ἐπίτρεπε· ἀλλ' ἴσχε καὶ κατα-
„λαμβάνε σιωπτόν. ἀγαθόν τι, πρόνοον εἶναι· σοφί-
3 „δὲ ἢ προμηθίῃ. σὺ δὲ κτείνεις μὲν ἄνδρας, σιωπτοῦ

nifestum cognovisti, inquit, Praxaspes, non me insanire, sed desipere Persas. Nunc vero dic mihi, quænam tu nosti hominum omnium, qui ita ad destinatum adigat sagittam. Praxaspes, furere hominem videns, sibi que timens ipsi, respondit: Domine, equidem ne deum quidem ipsum ita dextre ferire existimo. Tunc igitur hoc fecit Cambyses: alibi vero deinde, non dissimili ratione, duodecim Persas, nulla idonea causa damnatos, vivos inverso capite terrâ iussit defodi.

(36.) Quæ quum ille patraret, æquum censuit Croesus Lydus hisce illum verbis monere: *O rex, ne omnia ætati iræque indulgeas! sed contine atque cohibe te ipse. Bona res est providentia: et sapientis est, rectum consilium in tempore capere, At tu viros occidis, cives tuos, nulla idonea causa*

„παλιήτας, ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρεώεσθαι κτείνεις
 „δὲ παῖδας. ἦν δὲ πολλὰ τοιαῦτα ποιήεις, ὅρα ὅπως
 „μὴ σευ ἀποστήσονται Πέρσαι. ἐμοὶ δὲ πατὴρ σός
 „Κῦρος ἐνετέλλετο, πολλὰ κελεύων, σὲ νουθετεῖν, καὶ
 „ὑποσθῆσθαι ὅ τι αὖ εὐρίσκω ἀγαθόν.“ Ὁ μὲν δὴ εὐ- 1α
 νοίαν Φαίωνα συνεβούλευε οἱ ταῦτα. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖς-
 δεῖ „Σὺ καὶ ἐμοὶ τολμᾷς συμβουλεύειν, ὅς χρηστῶς
 „μὲν τὴν σεωτοῦ πατρίδα ἐπετρόπευσας, εὖ δὲ τῷ
 „πατρὶ τῷ ἐμῷ συνεβούλευσας, κελεύων αὐτὸν Ἀρά-
 „ξια ποταμὸν διαβάνα, ἵεναι ἐπὶ Μασσαγέτας, βου- 15
 „λομένων ἐκείνων διαβαίνειν ἐς τὴν ἡμετέραν; καὶ ἀπὸ
 „μὲν σεωτὸν ὤλεσας, τῆς σεωτοῦ πατρίδος κακῶς
 „προστάς· ἀπὸ δὲ ὤλεσας Κῦρον, πειθόμενόν σοι. ἀλλ'
 „οὐ τι χαίρων· ἐπεὶ τοι καὶ πάλαι ἐς σὲ προφάσιός
 „τευ ἐδόμην ἐπιλαβεῖσθαι.“ Ταῦτα δὲ εἶπας, ἐλάμ- 20

*damnatos; idemque pueros occidis. Quod si plura
 talia admiseris, vide ne a te Persae deficiant. Mihi
 vero pater tuus iniunxit, saepe multumquehorta-
 tus, ut te monerem, tibiue consilium darem, si
 quid, quod e tuo commodo esset, reperissem. Hoc
 ille, benevolentiam significans, consilium Cambysi
 dedit; cui his verbis rex respondit: Tu etiam mihi
 consilia dare audes! qui tam praeclare patri meo ad-
 ministrasti patriam, praeclareque patri meo con-
 suluisti, suadens illi, ut trajecto Araxe adversus
 Massagetas duceret, quum illi in nostram terram
 vellent traicere. Igitur et te ipsum perdidisti,
 patriae rebus male administratis; et Cyrum per-
 didisti, qui tuum secutus est consilium: sed male
 tibi hoc cesserit, iam pridem enim occasionem*

βανε τὸ τόξον ὡς κατατοξεύσων αὐτόν. Κροῖσος δὲ ἀναδραμὼν ἔβη ἔξω· ὁ δὲ, ἐπεὶ τε τοξεῦσαι οὐκ ἔχε, ἐνετείλατο τοῖσι θεράπουσι, λαβόντας μιν ἀποκτεῖναι. οἱ δὲ θεράποντες, ἐπιστάμενοι τὸν τρόπον αὐτοῦ, κα-
25 τακρύπτουσι τὸν Κροῖσον· ἐπὶ τῷδε τῷ λόγῳ, ὥστε εἰ μὲν μεταμελήσει τῷ Καμβύσῃ, καὶ ἐπιζητήσει τὸν Κροῖσον, οἱ δὲ, ἐκζητῶντες αὐτόν, δῶρα λάμβανονταί ζωά-
γρια Κροῖσου· ἢν δὲ μὴ μεταμελῇται, μηδὲ ποθῇ μιν, τότε καταχρῆσθαι. Ἐπόησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν
30 Κροῖσον οὐ πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον· καὶ οἱ θεράποντες μαδόντες τοῦτο, ἐπήγγελλον αὐτῷ ὡς πε-
ριή. Καμβύσης δὲ „Κροῖσῶ μὲν συνήδεδου, ἔφη, περιόντι· ἐκείνους μέντοι τοὺς περιποιήσαντας οὐ κατα-
προΐξεται, ἀλλ' ἀποκτενέειν.“ καὶ ἐποίησε ταῦτα.

aliquam adversus te nancisci cupiebam. His dictis, arcum prehendit, sagittam in illum emissurus. At Croesus conversus foras se proripuit: et Cambyses, quum ferire illum non potuisset, famulis imperavit ut prehensum occiderent. At famuli, qui ingenium illius nossent, occultant Croesum, haec secum reputantes, si dati mandati poeniteret Cambysem, et desiderium Croesi eum caperet, se producto illo praemia servati illius accepturos; sin in sententia rex persisteret, neque illum desideraret, tunc illum esse interfectorum. Neque multo post (sicut illi fere existimaverant) desideravit Cambyses Croesum; quo cognito famuli, superesse illum, nunciarunt. Tum vero, gaudere se quidem, ait Cambyses, quod Croesus supersit; at illos, qui eum servassent, non impune laturos, sed capite luituros. Quod et facendum mandavit.

Herod. T. II. P. I.

D

- 37 Ὅ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλά ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς
 ξυμμάχους ἐξημαίνετο, μένων ἐν Μέρφι, καὶ Θήκας
 τε παλαιὰς ἀνείγων, καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκρούς. ἐς
 δὲ δὴ καὶ τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱὸν ἦλθε, καὶ πολλὰ τῶ-
 γάλματι κατεγέλασε. ἔστι γὰρ τοῦ Ἡφαίστου τῶ- 5
 γάλμα τοῖσι Φοινικῆϊσι Παταϊκοῖσι ἐμφερέστατον,
 τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πρῶται τῶν τριήρων περιά-
 γουσι. ὃς δὲ τούτους μὴ ὁπώπεις, ἐγὼ δὲ οἱ σημάτων
 πυγμαίου ἀνδρὸς μίμησις ἐστί. Ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τῶν
 Καβείρων τὸν ἱόν, ἐς τὸ οὐ θεμιτὸν ἐστί εἰσέναι ἀλ- 10
 λον γε ἢ τὸν ἱόν· ταῦτα δὲ τὰ γάλματα καὶ ἐνέπηρε,
 πολλὰ κατασκώψας. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ὁμοῖα τοῦ
 Ἡφαίστου· τούτου δὲ σφεας παῖδας λέγουσι εἶναι.
- 38 Πανταχῇ ὣν μοι δῆλόν ἐστι, ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ
 Καμβύσης· οὐ γὰρ ἂν ἱοῖσι τε καὶ νομαίοισι ἐπερχί-

(37.) Talia igitur *Cambyses* multa, dum *Memphi* morabatur, et adversus *Persas* et adversus socios furiosa patravit: praeterea vetusta sepulcra aperuit, et cadavera inspexit; atque etiam templum *Vulcani* ingreusus, simulacrum dei multis modis ludibrio habuit. *Vulcani* illud simulacrum simillimum est *Phoeniciis Patacis*, quos *Phoenices* in proris triremium circumferunt. Quos qui non vidit, ei ego significabo: est imitatio viri pygmaei. Ingressus vero etiam est *Cabirorum* templum, quod neminem fas est ingredi, nisi sacerdotem: atque horum simulacra igne etiam cremavit, multis modis ludificatus. Sunt autem haec similia *Vulcani*, cuius filios aiunt esse *Cabiros*. (38.) Quibus ex omnibus fit mihi manifestum, furore magnopere actum fuisse *Cambysen*; alioqui templis

ρῆσι καταγελαῖν. εἰ γὰρ τις προβαίῃ πᾶσι ἀνθρώποις
 ἐκλεῖξασθαι κελύειν νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν
 5 πάντων νόμων, διασκεψάμενοι ἂν ἐλοίατο ἕκαστοι τοὺς
 ἑωυτῶν· οὕτω νομίζουσι πούλυ τι καλλίστους τοὺς ἑων-
 τῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι. οὐκ ὦν οἶκός ἐστι ἄλλον γε
 δὴ ἢ μαινόμενον ἄνδρα γέλωτα τὰ τοιαῦτα τίθεσθαι.
 Ὡς δὲ οὕτω νενόμικαςί τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες οἱ
 10 ἄνθρωποι, πολλοῖσί τε καὶ ἄλλοις τεκμηρίοις πάρε-
 σσι σταθμώσασθαι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε Δαρεῖος ἐπὶ
 τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παρόντας,
 εἶπετο „ἐπὶ κόσῳ ἂν χρήματι βουλοίατο τοὺς πατέρας
 ἀποθνήσκοντας κατασιτέεσθαι.“ οἱ δὲ, ἐπ’ οὐδενί, ἔφα-
 15 σαν, ἔρδειν ἂν τοῦτο. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας
 Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους Καλλατίας, οἱ τοὺς γονεάς
 κασιθίσουσι, εἶπετο, παρόντων τῶν Ἑλλήνων, καὶ δι’

sacrisque populi ritibus non erat illusurus. Quod si
 quis enim hominibus omnibus optionem proponeret
 eligendi ex omnibus institutis ea quae optima viderentur;
 quilibet eorum, re deliberata, domestica esset praelaturus:
 adeo quisque populus suas leges longe esse optimas iudicat.
 Itaque verisimile non est, alium hominem, nisi furiosum, talia ludibrio habere.
 Statuere autem ita de suis legibus et institutis homines omnes,
 quum aliis multis intelligi documentis potest, tum hocce. *Darius*, postquam imperio
 est potitus, convocatos Graecos, qui ei aderant, interrogavit,
quam pecuniae proposita summa velent mortuos parentes comedere? Et illi, nulla conditione
 se id facturos, responderunt. Idem deinde ex Indis hos qui *Callatae* nominantur, qui paren-

ἐρμηνέος μανθανόντων τὰ λεγόμενα· „ἐπὶ τίνι χρήμα-
τι δηξαίαι· ἂν τελευτήοντας τοὺς πατέρας κατακαίῃν
πυρί.“ οἱ δὲ, ἀμβλώσαντες μέγα, εὐφημέειν μιν ἐκέ- 20
λευον. Οὕτω μὲν νυν ταῦτα νενόμισται· καὶ ὁρθῶς μοι
δοκέει Πίνδαρος ποιῆσαι, νόμον πάντων βασιλεία
φῆσας εἶναι.

- 39 Καμβύσειω δὲ ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένου, ἐποίη-
σαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατηγὴν ἐπὶ Σάμον τε καὶ
Πολυκράτεα τὸν Αἰάκειος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπανα-
στάς· καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῇ δασάμενος τὴν πόλιν,
τοῖσι ἀδελφείοσι Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι ἐνέμι· 5
μετὰ δὲ, τὸν μὲν αὐτέων ἀποκτείνας, τὸν δὲ πῶτε-
ρον Συλοσῶντα ἐξελάσας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σάμον·
ἴσχων δὲ, ξυιήν Ἀμάσι τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ συνε-

tes comedunt, ad se vocatos, praesentibus Graecis,
et per interpretes quid ageretur intelligentibus, inter-
rogavit, *qua mercede in se reciperent, igne cremare*
mortuos parentes? Et illi, alta voce exclamantes,
meliora cum ominari iusserunt. Ita igitur haec consti-
tuta sunt; recteque mihi *Pindarus* videtur cecinisse,
Legem dicens, *regem esse omnium*.

(39.) Quo tempore Cambyses Aegyptum bello ad-
gressus est, per idem tempus *Lacedaemonii* adversus
Samum, et *Polycratem*, Aeacis filium, expeditionem
susceperunt. Is quum insurrectione factâ *Samum*
occupasset, primum trifariam distributam civitatem
simul cum fratribus, Pantagnoto et Sylosonte; admi-
nistraverat: dein, altero occiso, et natu minore Sylo-
sonte insula eiecto, universam Samum imperio tene-
bat. Quo in imperio cum Amasi, Aegypti rege, ho-

10 θήκατο, πέμπων τε δῶρα, καὶ δεκόμενος ἄλλα παρ'
 αὐτοῦ. Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτίκα τοῦ Πολυκράτους
 τὰ πρήγματα αὐξήτο, καὶ ἦν βεβωμένα ἀνά τε τὴν
 Ἰωνίην, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα. ὅκου γὰρ ἰθύσεις
 στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρει εὐτυχίῳ. ἔκτητο δὲ
 πεντηκοντέρους τε ἑκατὸν, καὶ χιλίους τοξότας· ἔφερε
 15 δὲ καὶ ἦγε πάντας, διακρίνων οὐδένα. τῷ γὰρ φίλω
 ἔφη χαριῶσθαι μᾶλλον, ἀποδίδους τὰ ἔλαβε, ἢ ἀρχὴν
 μὴ λαβών. συχνὰς μὲν δὴ τῶν ἡσίων αἰρήκει, πολ-
 λὰ δὲ καὶ τῆς ἡπείρου ἄστυα· ἐν δὲ δὴ καὶ Λεσβίους,
 πανστρατιῇ βοηθούσας Μιλησίοισι, ναυμαχίῃ κρατή-
 20 σας εἶλε, οἱ τὴν τάφρον περὶ τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ
 πᾶσαν δεδεμένοι ὥρυξαν. Καὶ κως τὸν Ἀμασιν εὐ- 40
 τυχείων μεγάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάμβανε, ἀλλὰ

spitium contraxit, dona ei mittens, et vicissim ab
 illo accipiens. Brevisque tempore ita auctae res erant
Polycratis, ut per universam Ioniam reliquamque
 Graeciam celebrarentur. Etenim quocumque cum
 exercitu proficisceretur, omnia ei feliciter cedebant.
 Habebat autem centum actuarum naves quinquaginta
 remorum, et mille sagittarios: cunctosque circum-
 circa, nullo discrimine facto, invadens, agebat fere-
 batque omnia. Nam amico, aiebat, magis se gratifi-
 caturum, si ea, quae eripuisset, eidem restitueret,
 quam si initio nihil eripuisset. Multas igitur insulas
 ceperat, multa item continentis oppida: in his Les-
 bios, quum omnibus viribus Milesiis auxilio essent
 profecti, navali pugna superatos cepit; qui deinde
 universam fossam, murum Sami ambientem, vincti
 foderunt. (40.) Amasin non latebat, ingenti felici-

οὐ τοῦτ' ἦν ἐπιμέλεις. πολλῶν δὲ ἐτι πλεῦνός οἱ εὐτυχίης
 γινομένης, γραψάς ἐς βιβλίον τάδε, ἐπέστειλε ἐς Σά-
 μον· „ Ἀμασις Πολυκράτει ὧδε λέγει. Ἦδὺ 5
 „ μὲν πυνθάνεσθαι ἄνδρα Φίλον καὶ ξεῖνον εὖ πρήσσαν
 „ τὰ ἐμοὶ δὲ αἱ σαὶ μεγάλαί τε εὐτυχίαι οὐκ ἀρίσκουσι,
 „ τὸ θεῖον ἐπισταμένῳ ὡς ἔστι φθονερόν. καὶ πως βού-
 „ λομαι, καὶ αὐτὸς, καὶ τῶν ἂν κηδῶμαι, τὸ μὲν τι
 „ εὐτυχεῖν τῶν πραγμάτων, τὸ δὲ προσπταίειν· καὶ 10
 „ οὕτω διαφέρειν τὸν αἰῶνα, ἐναλλάξ πρήσσαν, ἣ εὐ-
 „ τυχεῖν τὰ πάντα. οὐδένα γάρ κω λόγῳ οἶδα ἀκού-
 „ σας, ὅστις ἐς τέλος οὐ κακῶς ἐτελεύτησεν πρόορμιζος,
 „ εὐτυχίαν τὰ πάντα. Σὺ ὦν νῦν ἐμοὶ πεύθεσθαι,
 „ ποιήσον πρὸς τὰς εὐτυχίας τοιάδεις· φροντίσας τὸ ἂν 15
 „ εὖρης ἐόν τοι πλείστου ἄξιον, καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολομέ-

tate uti Polycratem; sed ea res illi curae erat. Quum
 vero etiam multo magis angeretur prospera illius for-
 tuna, misso libello haec ad eum perscripsit: *Ama-*
sis Polycrati haec dicit. Lucundum utique est
intelligere, virum amicum et hospitem bene agere.
At mihi non placent tuae res nimium secundae,
ut qui norim, invidum esse numen: ac fore cupio,
ut et ego et hi qui mihi curae sunt, partim qui-
dem prospero utamur rerum successu, partim
vero etiam nonnihil offendamus; atque ita po-
tius vitam transigamus, variante fortuna, quam
usquequoque simus felices. Neminem enim novi,
aut fando audiui, quin, postquam usquequoque
prospera usus est fortuna, postremo passimum
funditus finem habuerit. Tu ergo, meum secutus
consilium, adversus illam tuam nimiam felicitatem

„καὶ μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀλγήσεις, τοῦτο ἀπέβαλε
 „αὐτῷ, ὅπως μακρὴν ἔξῃ ἐς ἀνθρώπους. ἦν τε μὴ ἐβαλ-
 „λαξ ἤδη τὰ πρὸ τούτου αἱ εὐτυχίαι τοὶ αὐταῖσι πάβαισι
 20 „προσπίπτωσι, τρόπῳ τῷ ἐξ ἐμοῦ ὑποκειμένῳ ἀκεία.“
 Ταῦτα ἐπιλεξάμενος ὁ Πολυκράτης, καὶ νόῳ λαβὼν 41
 ὡς αἱ εὐὐπτιέστες Ἀμασις, εἰδὶκτο ἐπ' ὧ ἀν' μάλιστα
 τὴν ψυχὴν ἀσθεῖν ἀπολομένῳ τῶν κειμηλίων διζήμε-
 νος ὃ εὗρεσκε τόδε. ἦν βί σφοδρῆς τὴν ἐφόρει χρυσό-
 5 δαυτος, σμαραγδῶν μὲν λίθων εἶδους, ἔργον δὲ ἦν Θεο-
 δόρου τοῦ Τηλεκλέους Σαμίου· ἐπεὶ ὦν ταύτην αἱ εἰδό-
 κει ἀποβαλεῖν, ἐποίησε τοιαῦτα. πεντηκόντεσσι πληρώσας
 ἀνδράν, ἐπέβη ἐς αὐτήν· μετὰ δὲ, ἀναγαγὼν ἐκί-
 λεν ἐς τὸ πέλαγος· αἷς δὲ ἀπὸ τῆς νήσου ἐκάς ἐγένε-

*tem, fac hocce: cogita quid sit quod habeas quod
 maximi tibi sit pretii, et quo amisso summa animi
 aegritudine adfectum te iri existimes; atque ita
 illud abiice, ut inter homines non amplius com-
 pareat. Quodsi posthac tibi res secundae iam non
 per vices cum ipsis infortuniis eventurae sunt, fac
 ut rebus tuis hac ratione, quam tibi propono,
 medearis. (41.) His perlectis Polycrates, intelli-
 gens bene se monere Amasin, quaesivit quidnam es-
 set ex suis cimeliis, cuius iactura maximam animo
 suo aegritudinem esset adlatura: et, rerum suarum
 inita ratione, hoc reperit. Erat ei annulus signatorius,
 quem gestabat, auro vinctus, ex smaragdo lapide,
 Theodori opus Samii, Teleclis filii. Hunc annulum
 abiicere secum constituens, fecit haecce. Actuariam
 navem quinquaginta remorum hominibus complevit;
 quam postquam et ipse conscendit, iussit illqs in al-*

το, περιελόμενος τὴν σφρηγίδα, πάντων ὀρεόντων τῶν 10
 συμπλόων, ῥίπτει ἐς τὸ πέλαγος· τοῦτο δὲ ποιήσας,
 ἀπέπλει. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰ οἰκία, συμφορῇ ἐχρήτο.
 42 Πέμπτη δὲ ἡ ἕκτη ἡμέρη ἀπὸ τούτων, τὰδε οἱ συνή-
 νεικε γενέσθαι. αἰνῆρ αἰλευς, λαβὼν ἰχθὺν μέγαν τε
 καὶ καλὸν, ἥξιον μιν Πολυκράτει δῶρον δοῖναι· Φέ-
 ρων δὲ ἐπὶ τὰς θύρας, Πολυκράτει ἔφη ἐθέλειν εἰλθεῖν
 ἐς οἶκον. χωρήσαντος δὲ οἱ τούτου, ἔλεγε, δίδους τὸν 5
 ἰχθὺν· „ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε εἶλον, οὐκ ἐδικαίωσα
 „Φέρειν ἐς αἶγορην, καίπερ γε ἐὼν ἀποχειροβίαντος, ἀλ-
 „λά μοι ἐδόκει σὺ τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς·
 „σοὶ δὲ μιν Φέρων δίδωμι.“ Ὁ δὲ, ἥσθεὺς τοῖσι ἔπεισι,
 αἰμύβεται τοῖσδε· „Κάρτα τε εὖ ἐποίησας, καὶ χάρις 10

tum enavigare: quumque procul ab insula abessent, detractum de manu annulum, conspicientibus cunctis qui in navi erant, in mare proiecit. Hoc facto, retro navigavit: et postquam domum rediit, in moerore versatus est. (42.) At quinto aut sexto exinde die res ei accidit huiusmodi. Homo piscatoriam exercens, quum ingentem pulcrumque cepisset piscem, *Polycrati* eum voluit dono dare: itaque ad fores regis illum ferens, ait velle se Polycrati in conspectum venire. Quod ubi illi contigit, offerens ei piscem dixit: *Hunc piscem, Rex, postquam ego cepi, non iudicavi in forum rerum venalium esse ferendum, quamvis sim homo manu mea victum quaerens; sed visus est mihi te tuoque imperio dignus: tibi igitur illum adfero donoque.* His verbis delectatus *Polycrates*, in hunc modum homini respondit: *Recte utique fecisti, ac duplicem tibi habeo gratiam,*

„διπλή τῶν τε λόγων καὶ τοῦ δάρου· καὶ σε ἐπὶ δεῖ-
 „προν καλέομεν.“ Ὁ μὲν δὴ αἰλιὺς, μέγα ποιούμε-
 νος ταῦτα, ἦτε εἰς τὰ οἰκία· τὸν δὲ ἰχθῦν τάμνοντες οἱ

- 15 Πολυκράτης σφρηγίδα. ὡς δὲ εἶδόν τε καὶ ἔλαβον
 τάχιστα, ἔφερον κεχαρηκότες παρὰ τὸν Πολυκράτη·
 δίδόντες δὲ οἱ τὴν σφρηγίδα, ἔλεγον ὅτεω τρόπῳ εὐρέ-
 θη. Τὸν δὲ ὡς εἰσῆλθε θεῖον εἶναι τὸ πρῆγμα, γρά-
 Φει εἰς βιβλίον πάντα, τὰ ποιήσαντά μιν οἷα κατα-
 λελαβήκει· γράψας δὲ, εἰς Αἴγυπτον ἐπέθηκε. Ἐπι- 43
 λεξάμενος δὲ ὁ Ἀμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πο-
 λυκράτους ἦκον, ἔμαθε ὅτι ἐκκομίσαι τε αἰνόναν εἴη
 ἀνθρώπῳ ἀνθρώπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρῆγμα-
 5 τος, καὶ ὅτι οὐκ εὖ τελευτήσειν μέλλει Πολυκράτης,
 - εὐτυχίῳ τὰ πάντα· ὅς καὶ τὰ ἀποβάλλει, εὐρίσκει.

et orationis tuae, et doni causa: teque ad coenam vocamus. Piscator, magni haec faciens, domum abiit: famuli vero, dum piscem dissecant, reperiunt in eius ventre *annulum Polycratis*. Quem ut viderunt, protinus correptum, gaudio perfusi, ad Polycratem deferunt, nunciantque quo pacto repertus sit annulus. Tum Polycrates, quum subiret mentem eius cogitatio rem esse divinam, conscripsit in libello omnia, quae et ipse fecisset, et quae sibi inde accidissent: libellumque illum in Aegyptum dedit perferendum. (43.) *Amasis*, lecto libello quem ad illum *Polycrates* miserat, intellexit, fieri non posse ut homo hominem e casu futuro cripiat, et male vitam finitum esse Polycratem, cui feliciter omnia cedant, quique etiam, quae abiecit, rursus inveniat.

- πέμψας δὲ οἱ κήρυκα εἰς Σάμον, διαλύεσθαι εἶφ' ἡ τὴν
 ξεινίην. τοῦ δὲ εἴνεκα ταῦτα ἐποίησε, ἵνα μὴ, συντυχίης
 θειῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεια καταλαβούσης,
 αὐτὸς ἀλγήσειε τὴν ψυχὴν, ὡς περὶ ξείνου ἀνδρός. 10
- 44 Ἐπὶ τοῦτον δὴ ὢν τὸν Πολυκράτεια, εὐτυχέοντα τὰ
 πάντα, ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι, ἐπικαλισσαμένων
 τῶν μετὰ ταῦτα Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων
 Σαμίων. Πολυκράτης δὲ πέμψας παρὰ Καμβύσεια
 τὸν Κύρου, συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδεή- 5
 ᾶτο ὅπως αὐτὸν καὶ παρ' ἐαυτοῦ πέμψας εἰς Σάμον, δέοιτο
 στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων, προθύμως
 ἐπέμψεν εἰς Σάμον, δεόμενος Πολυκράτειος στρατὸν ναυ-
 τικὸν ἅμα πέμψαι ἐαυτῷ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δὲ, ἐπι-
 λέξας τῶν ἀστῶν τοὺς ὑπώπτευσ' ἄλλιστα εἰς ἐπανά- 10

XLIV. 4. πέμψας. Adiciunt alii λόγῳ Σαμίων, insecis Samiis.

Itaque misso Samum praecone, *dissolvere se*, dixit *hospitium*. Id autem eâ causâ fecit, ne, si ingens et gravis calamitas Polycrati accidisset, ipse moerore adficeretur hospitis caussa.

(44.) Adversus hunc igitur *Polycratem*, rebus omnibus felicem, bellum moverunt *Lacedaemonii*, auxilio vocati a Samiis illis, qui deinde Cydoniam in Creta insula coloniam condiderunt. Scilicet, quo tempore Cambyses, Cyri filius, copias adversus Aegyptum comparavit, miserat Polycrates ad Cambysen, rogans ut etiam ad se Samum mitteret, a seque copias peteret. Quo audito, libenter Cambyses Samum miserat, petens ut navales copias secum mitteret adversus Aegyptum. Et ille e civibus selectos hos, quos novandarum domi rerum maxime suspectos habebat, miserat

στασιν, ἀπέπεμπε τισσὶράκοντα τριήρεις, ἐντελαμένους
 Καμβύση ὑπίσω τούτους μὴ ἀποπέμψαι. Οἱ μὲν δὲ 45
 λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίαν ὅπ' Πολυκρά-
 τος, οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ' ἐπεὶ τε ἐγένον-
 το ἐν Καρπάθῳ πλέοντες, δοῦναί σφι λόγον, καὶ σφι
 5 αἰεῖν τὸ προσατέρῳ μηκέτι πλέειν· οἱ δὲ λέγουσι, ἀπι-
 κομένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλασσομένους, ἐνθῦτον
 αὐτοὺς ἀποδεῖναι. καταπλέουσι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πο-
 λυκράτης νηυσὶ ἀντιάσας, ἐς μάχην κατέστη· νικῶν-
 τες δὲ οἱ κατιόντες, ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον· πεζομα-
 10 χήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ, ἐσώθησαν· καὶ οὕτω δὲ ἔπλειον
 ἐς Λακεδαιμόνα. Εἰσὶ δὲ, οἱ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἰγύ-
 πτου νικῆσαι Πολυκράτεια· λέγοντες, ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ
 ὀρθῶς. οὐδὲν γὰρ ἔδει σφίας Λακεδαιμονίους ἐπικα-
 λείσθαι, εἴπερ αὐτοὶ ἱκανοὶ ἦσαν Πολυκράτεια παρα-

cum quadraginta triremibus; mandans Cambysi, ne
 hos remitteret. (45.) Iam dicunt alii, *Samios* hos a
Polycrate missos, in *Aegyptum* non pervenisse; sed
 quum ad *Carpathum* navibus venissent, re deliberata
 statuissse non ulterius navigare: alii aiunt, venisse
 eos in *Aegyptum*, ibique fuisse observatos, sed fugā
 inde evasisse. Qui ubi *Samum* renavigarunt, *Poly-*
crates cum navibus obviam profectus, praelium cum
 eis commisit: qua ex pugna quum superiores disces-
 sissent hi reduces, in insulam exscenderunt; at tunc,
 pedestri commisso praelio, victi fugatique sunt, atque
 ita *Lacedaemonem* navigarunt. Ac sunt quidem qui
 dicant, hos ex *Aegypto* redeuntibus deviciasse *Polycra-*
tem: quod, meā quidem sententiā, falsum est. Nil enim
 opus fuisset *Lacedaemonios* auxilio vocare, si satis

στήσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις, οὐδὲ λόγος αἰρέει, τῶ 15
 ἐπικούροί τε μισθωτοὶ καὶ τοξόται οἰκήιοι ἦσαν πλήθει
 πολλοί, τούτων ὑπὸ τῶν κατιόντων Σαμίων, ἔντων ὀλί-
 γων, ἐσσωθῆναι. τῶν δὲ ὑπ' ἐαυτῶ ἔντων πολητέων
 τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς
 νεωσοίκους συνειλῆσας, εἶχε ἐτοιμούς, ἦν ἄρα προδιδῶσι 20
 οὗτοι πρὸς τοὺς κατιόντας, ὑποπρῆσαι αὐτοῖς νεωσοί-
 46 κοισι. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ ἐξελαθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυ-
 κράτους ἀπίκοντο ἐς τὴν Σπάρτην, καταστάντες ἐπὶ
 τοὺς ἀρχοντας, ἔλεγον πολλὰ, οἷα κάρτα δεόμενοι. οἱ
 δὲ σφι τῇ πρώτῃ καταστάσει ὑπεκρίναντο, τὰ μὲν
 πρῶτα λεχθέντα ἐπιλελθῆναι, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνέ- 5
 ναι. μετὰ δὲ ταῦτα, δεύτερα καταστάντες, ἄλλο μὲν
 εἶπον οὐδέν, θύλακον δὲ φέροντες, ἔφασαν „τὸν θύ-

virium ipsi habuissent, quibus Polycratem ad dedi-
 tionem compellerent. Ad haec minime est credibile,
 cui et auxiliarium mercenariorum et propriorum
 magna multitudo praesto erat, hunc a redeuntibus
 Samiis, paucis numero, fuisse devictum. Praeterea
 civium sibi subiectorum uxores et liberos, navalibus
 inclusos, in promptu habuerat Polycrates; quos, si
 illi cum redeuntibus de proditiōe egissent, simul
 cum navalibus igne erat crematurus. (46.) *Sami*,
 a Polycrate eiecti, ut *Spartam* venerunt, introducti
 ad magistratus, multa fecerunt verba, sollicite admo-
 dum orantes. At illi, primo hoc eis dato concilio,
 responderunt: *quae prima dixissent, ea se esse obli-*
tos; quae deinde, ea non intelligere. Post haec,
 iterum admissi, saccum ferentes nihil aliud dixerunt,
 nisi haec verba, *Saccus farinā indiget.* Quibus Spar-

λακων ἀλφίτων δέεσθαι.“ οἱ δὲ σφι ὑπεκρίναντο, τῷ
 θυλάκῳ περιεργάσθαι· βοηθέειν δ' ὧν ἔδοξε αὐτοῖσι.
 Καὶ ἔπειτα παρασκευασάμενοι ἐστρατεύοντο Λακεδαι- 47
 μόνιοι ἐπὶ Σάμιον· ὡς μὲν Σάμιοι λέγουσι, εὐεργεσίας
 ἐκτίνοντες, ὅτι σφι πρότεροι αὐτοὶ νηυσὶ ἐβοήθησαν ἐπὶ
 Μεσσηνίους· ὡς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκ οὕτω
 5 τιμωρῆσαι δομένοισι Σαμίοισι ἐστρατεύοντο, ὡς τίσα-
 σθαι βουλόμενοι τοῦ κρητῆρος τῆς ἀρπαγῆς, τὸν ἡγῶν
 Κροίσῳ, καὶ τοῦ θῶρηκος τὸν αὐτοῖσι Ἀμασις ὁ Αἰ-
 γυπτου βασιλεὺς ἐπέμψε δῶρον. καὶ γὰρ θῶρηκα
 ἐλήσαντο τῷ προτέρῳ ἐτεῖ ἢ τὸν κρητῆρα, οἱ Σάμιοι·
 10 ὄντα μὲν λίνεον, καὶ ζῶων ἐνυφασμένων συγχῶν, κε-
 κοσμημένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰρίοισι ἀπὸ ξύλου. τῶν δὲ
 εἴτεκα θανμάσαι ἄξιον, ἀρπεδόνῃ ἐκάστη τοῦ θῶρηκος

tani responderunt, vocabulo Saccus supersedere
 eos potuisse: opem vero ferre decreverunt. (47.)
 Deinde *Lacedaemonii*, rebus omnibus paratis, exer-
 citum *Samum* miserunt: idque, ut quidem Samii di-
 cunt, fecerunt remuneraturi beneficium, quando-
 quidem ipsis superiore tempore Samii navibus opem
 tulissent adversus Messenios: ut vero *Lacedaemonii*
 aiunt, non tam Samiis precantibus opem laturi expe-
 ditionem hanc susceperunt, quam punire illos cu-
 pientes, quod craterem rapuissent, ad Croesum a se
 missum, itemque thoracem, quem *Lacedaemoniis*
 dono miserat Amasis, rex Aegypti. Nam et thoracem
 illum, superiore anno quam craterem, Samii rapue-
 rant. Lineus is *thorax* erat, multis intextis figuris or-
 natus ex auro et lana xylina: quod vero miratu dig-
 num est, filium thoracis quodlibet, quum tenue ip-

ποιεῖ· εἴυσα γὰρ λεπτή, ἔχει ἀσπεδόνας ἐν ἑαυτῇ τριηκοσίας καὶ ἐξήκοντα, πάσας Φανεράς. τοιοῦτος ἕτερός ἐστι καὶ τὸν ἐν Λίνδῳ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηαίῃ Ἀμασίς. 15

48 Συνεπελάβοντο δὲ τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον, ὥστε γενέσθαι, καὶ Κορίνθιοι προθύμως. ὕβρισμα γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε ἐκ τῶν Σαμίων γινόμενον γενεῇ πρότερον τοῦ στρατεύματος τούτου, κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ κρητῆρος τῇ ἀρπαγῇ γεγενός. Κερ- 5
κυραίων γὰρ παῖδας τριηκοσίους ἀνδρῶν τῶν πρώτων, Περίανδρος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδεις ἀπέπεμψε παρὰ Ἀλυάττεα ἐπ' ἐκτομῇ. προσσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίαν, πυθόμενοι οἱ Σάμοι τὸν λόγον, ἐπ' οἷσι ἀγοίατο ἐς Σάρδεις, πρῶτα μὲν 10
τοὺς παῖδας ἐδάδαξαν ἱερῷ αἵψασθαι Ἀρτέμιδος· μετὰ δὲ, οὐ περιοριόντες ἀπέλκειν τοὺς ἰκέτας ἐκ τοῦ ἱεροῦ,

sum sit, in se continet fila trecenta et sexaginta, conspicua cuncta. Alius huic simillimus est, quem Lindi idem Amasis Minervae dedicavit.

(48.) Operam autem suam ad hanc contra Samum expeditionem, ut susceperetur, studiose etiam contulerunt *Corinthii*. Etenim adversus hos quoque contumeliam admiseraunt Samii proximâ ante hanc expeditionem aetate, per idem tempus quo crater raptus est. *Petriander*, Cypseli filius, trecentos pueros principum ex Coreyracis virorum Sardes ad Alyatten miserat castrandos. Quos pueros qui ducebant Corinthii quum ad Samum adpulissent, cognitâ causâ Samii cur Sardes illi ducerentur, primum monuerunt pueros, ut templum tangerent Dianae: deinde, quum a templo abstrahi supplices hos non paterentur, Corinthii au-

σπίων δὲ τοὺς παῖδας ἐργόντων Κορινθίων, ἐποίησαντο
οἱ Σάμιοι ὀρτὴν, τῇ καὶ νῦν ἐτι χρεώνται κατὰ ταύ-
15 τά. νυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης, ὅσον χρόνον ἰκέτευον οἱ
παῖδες, ἴστασαν χοροὺς παρθένων τε καὶ ἡθέων ἰσάν-
τες δὲ τοὺς χοροὺς, τρακτὰ σπασάμου τε καὶ μέλιτος
ἐποίησαντο νόμον φέρεσθαι, ἵνα ἀεπάζοντες οἱ τῶν Κερ-
κυραίων παῖδες ἔχουσιν τροφήν. ἐς τοῦτο δὲ τὸδε ἐγένετο,
20 ἐς ὃ οἱ Κορίνθιοι, τῶν παίδων οἱ Φύλακai, αἴχοντο ἀπολι-
πόντες τοὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν οἱ Σά-
μιοι. Εἰ μὲν νυν Περιάνδρου τελευτήσαντος τοῖσι Κο- 49
ρινθίοσι φίλα ἦν πρὸς τοὺς Κερκυραίους, οἱ δὲ οὐκ ἂν
συνελάβοιτο τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ταύτης
εἵνεκεν τῆς αἰτίας. νῦν δὲ αἰεὶ, ἐπεὶ τε ἐκτίσαν τὴν νῆ-
5 σον, εἰςί διάφοροι ἔοντες ἑαυτοῖσι. τούτων ὧν εἵνεκεν
ἀπληροκαίκεον τοῖσι Σαμίοις οἱ Κορίνθιοι. Ἀπίπτε-

tem eisdem alimenta negarent, festos dies institue-
runt Samii, quos etiam nunc eodem modo celebrant:
ingruente nocte, quamdiu aderant supplices pueri,
choros agebant virginum iuvenumque, constituta
lege, ut, qui choro interessent, bellaria secum fer-
rent ex sesamo et melle confecta, quae a pueris Cor-
cyraeis rapta comederentur. Idque tamdiu ita fece-
runt, donec custodes puerorum Corinthii, illis reli-
ctis, abierunt: tunc vero pueros Corcyram Samii re-
duxerunt. (49.) Iam, si mortuo Periandro amici-
tiam Corinthii cum Corcyraeis coluissent, non illi
hanc ob causam socii erant futuri expeditionis contra
Samum susceptae. Nunc, ex quo coloniam in insulam
illam deduxerant, perpetuo mutuae inter utrosque
durant dissensiones. Itaque illam ob causam Samiis

πε δὲ ἐς Σάρδεις ἐπ' ἐκτομῇ Περίανδρος, τῶν πρώτων
 Κερκυραίων ἐπιλέξας τοὺς παῖδας, τιμωρεύμενος πρό-
 τιοι γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἤρξαν ἐς αὐτὸν πῆγμα ἀτά-
 50 σθαλον ποιήσαντες. Ἐπεὶ τε γὰρ τὴν ἑωυτοῦ γυναῖ-
 κα Μέλισσαν Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τοιή-
 δε οἱ ἄλλην συνέβη πρὸς τῇ γεγονυίᾳ γενέσθαι. ἦσαν
 οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν, ἑπτακαίδε-
 κα, ὁ δὲ, ὀκτωκαίδεκα ἔτα γεγονώς. τούτους ὁ μη- 5
 τροπάτωρ Προκλῆς, ἐὼν Ἐπιδαύρου τύραννος, μετα-
 πιμψάμενος παρ' ἑωυτὸν, ἐφιλοφρονέετο, ὡς εἰκὸς ἦν,
 θυγατρὸς εἰόντας τῆς ἑωυτοῦ παῖδας. ἐπεὶ τε δὲ σφεας
 ἀπεπέμπετο, εἶπε προπέμπων αὐτούς· „Ἄρα ἴστε, ὦ
 „παῖδες, ὅς ὑμῶν τὴν μητέρα ἀπέκτεινε;“ Τοῦτο τὸ 10
 ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιή-
 σατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ οὐνομα ἦν Λυκόφρων, ἤλθῃ-

Corinthii succensebant. Miserat autem Sardes *Perian-*
der castrandos pueros ex principum Corcyraeorum
 familiis lectos, poenam ab illis sumpturus: nam prio-
 res Corcyraei nefarium facinus in ipsum admiserant.
 (50.) Scilicet postquam uxorem suam Melissam *Pe-*
riander occidit, ad priorem hanc calamitatem alia
 ei supervenit huiusmodi. Erant ei ex Melissa duo
 filii, alter septemdecim annos natus, alter octode-
 cim. Hos avus maternus Procles, Epidauri tyrannus,
 ad se vocatos, benigne (uti par erat) excepit, quippe
 ex ipsius filia natos. Quos ubi a se dimisit; dum illos
 deducit, ait: *Nostis-ne, filii, quis matrem vestram*
occiderit? Huius verbi frater natu maior nullam ha-
 buit rationem: minor vero, cui nomen erat Lycop-
 phron, hoc audito, tanto est moerore adfectus, ut,

221, 19.

σε ἀκούσας οὕτω, ὥστε ἀπικόμενος εἰς τὴν Κόρινθον,
 αἶτε Φοῖβα τῆς μητρὸς τὸν πατέρα αὐτὴ προσῆλπε, δια-
 25 λεγομένῳ τε οὐ προσδιέλεγτο, ἰστοροῦντί τε λόγον οὐ-
 δένα εἰδόν. τέλος δὲ μιν, περὶ θυμῷ ἐχόμενος, ὁ Πε-
 ριάνδρος ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίῳ. Ἐξελάσας δὲ τοῦτον, 51
 ἰστώρει τὸν πρεσβύτερον τὰ σφι ὁ μητροπάτωρ διαλέχθη.
 ὁ δὲ οἱ ἀπηγγέτο, ὥς σφεας Φιλαφρόνως ἐδέξατο· ἐκεί-
 νου δὲ τοῦ ἐπιος τό σφι ὁ Προκλῆς ἀποστέλλων εἶπε,
 5 αἶτε οὐ νόω λαβαὼν, οὐκ ἐμέμνητο. Περίανδρος δὲ, οὐ-
 δεμίην μηχανὴν, εἶφη, εἶναι μὴ οὐ σφι ἐκείνῳ ὑποθέ-
 σθαι τι ἐλπιάρει τε ἰστορέων. ὁ δὲ, ἀναμνηθεὶς, εἶπε
 καὶ ταῦτο. Περίανδρος δὲ νόω λαβαὼν καὶ τοῦτο, καὶ
 μαλακὴν ἐνδιδόναι βουλόμενος οὐδέν, ἧ ὁ ἐξελασθεὶς ὑπ'
 10 αὐτοῦ παῖς δίαται ἐποιέτο, εἰς τούτους πέμπων ἄγ-
 γελον, ἀπηγόρευε μὴ μιν δέκασθαι οἰκίῳσι. ὁ δὲ, ὅπως

quum Corinthum redisset, patrem, ut qui matrem suam occidisset, nec salutaret, nec compellantem vicissim adloqueretur, nec interroganti responderet quidquam. Ad extremum, iram non tenens *Periander*, domo eum eiecit. (51.) Hoc eiecto, quæsiuit ex maiore natu, quid cum ipsis avus disseruisset. Et ille exposuit, quam benigne ipsos exceperisset; verbi autem illius, quod Procles eis, quum dimitteret, dixerat, nullam fecit mentionem, ut qui illud in animum non admodum admisisset. At pater, *fieri prorsus non posse*, ait, *quin aliquid ipsis avus suggererit*; et percontari instituit. Tum recordatus iuvenia, id quoque dixit. Quod quum advertisset Periandri animum, nullā porro indulgentiā uti decrevit; ad eosque, apud quos vitam agebat puer a se eiectus, misit
Herod. T. II. P. I. E

ἀπελαυνόμενος ἔλθαι εἰς ἄλλην οἰκίαν, ἀπελαύνει' αὖ
καὶ ἀπὸ ταύτης, ἀπειλούντός τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι
δεξαμένοισι, καὶ ἐξέρχων καλεούντος. ἀπελαυνόμενος δ'
αὖ ἦν ἐπ' ἐτέραν τῶν ἐταίρων· οἱ δέ, ἅτε Περιάνδρου 15
ἐόντα παῖδα, καίπερ δειμαίνοντες, ὅμως ἐδέκοντο.
52 Τέλος δέ, ὁ Περιάνδρος κήρυγμα ἐποιήσατο, ὃς αὖ ἡ
οἰκίῳσι ὑποδέχεται μιν, ἢ προσδιαλεχθῇ, ἰσὴν ζημίην
τοῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσην δὴ εἴπας. πρὸς αὖ
δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα, οὔτε τίς οἱ διαλέγεσθαι, αὐτε
οἰκίῳσι δέκεσθαι ἤθελε· πρὸς δέ, αὐδὲ αὐτὸς ἐκεῖνος 5
ἐδικαίην παρᾶσθαι ἀπειρημένου, ἀλλὰ διακαρτερίων
ἐν τῇσι στοῇσι ἐκαλονόετο. τετάρτη δ' ἡμέρῃ ἰδὼν μιν
ὁ Περιάνδρος αἰλουσίῃσι τε καὶ ἀσπίτῃσι συμπεπτακί-

nuncium, qui ipsius verbis illis diceret, ne aedibus
puerum reciperent. Itaque inde eiectus, quoties in
aliam se domum recepisset, ex hac pariter expulsus
est, quum recipientibus minaretur pater, impera-
retque ut domo illum prohiberent. Pulsus igitur
ex aliâ, ad aliam sodalium domum confugiebat: hi-
que cum, ut qui Periandri filius esset, quamvis ti-
mentes, tamen receperunt. (52.) Ad extremum pu-
blico praeconio *Periander* edixit, *quisquis eum do-
mo recepisset, aut sermones cum eo miscuisset, eum
sacram multam* (quam eodem edicto definiebat)
Apollini debiturum. Ex hoc igitur edicto nemo am-
plius vel colloqui cum eo vel in domum recipere vo-
luit: atque etiam ipse ne tentare quidem dignatus
est rem vetitam; sed manens in proposito, volutaba-
tur in porticibus. Quarto dein die conspicatus illum
Periander illuc et inedia male adfectum, miscratus

- τα, οὐκ οἶσθε· ὑπεὶς δὲ τῆς ὀργῆς, ἥτις ἄσπον, καὶ ἔλε-
 10 γει· „Ω παῖ, κότιστα τούτων αἰρετώτερά ἐστι, ταῦτα
 „τὰ νῦν ἔχων πρήσσεις, ἢ τὴν τυρανίδα καὶ ἀγαθὰ
 „τὰ νῦν ἐγὼ ἔχω, ταῦτα, ἐόντα τῷ πατρὶ ἐπιτηδεῖν,
 „παραλαμβάνειν; ὅς ἐὼν ἐμός τε παῖς, καὶ Κερίνθου
 „τῆς εὐδαίμονος βασιλεὺς, ἀλήτην βίον εἴλω, ἀντι-
 15 „στατέων τε καὶ ὀργῇ χρεώμενος ἐς τὸν σε ἥκιστα ἔχρην.
 „εἰ γὰρ τις συμφορὴ ἐν αὐτοῖσι ἐγεγόνει, ἐξ ἧς ὑπο-
 „ψήν ἐς ἐμὲ ἔχεις· ἐμοὶ τε αὕτη γέγονε, καὶ ἐγὼ αἰ-
 „τῆς τὸ πλεῖν μέτοχός εἰμι, ὅσω αὐτὸς σφεῖς ἐξεργα-
 „σάμην. σὺ δὲ μαβὼν ὅσω φθονέσθαι κρέσσον ἐστὶ ἢ
 20 „οἰκτιρέσθαι, ἅμα τε οὐκ οἶόν τι ἐς τοὺς τοιαύτας καὶ ἐς
 „τοὺς κρέσσονας τεθυμῶσθαι, ἀπὸ τοῦ ἐς τὰ αἰκία.“
 Περιάνδρος μὲν τούτοις αὐτὸν καταλαμβάνει· ὁ δὲ ἄλ-
 λο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται τὸν πατέρα, ἔφη δὲ μιν ἱερὸν

est puerum, et propius accedens, posita ira, his ver-
 bis est adlocutus: *Utrum, ὁ fili, optabilius est tibi,*
hic status quo nunc es, an ut regnum et reliqua
bona, quibus ego fruor, accipias, ea conditione ut
te patris animo adcommodes? Cum sis filius meus
et opulentiae Corinthi rex, vitam elegisti errabun-
di mendici, obsistens et irascens ei cui minime fas
est. Quod si in domo nostra accidit calamitas, ex
qua suspicionem adversus me concepisti; mihi illa
accidit, et in me cadit maxima eius pars, quum
a me haec facta sint. Tu vero, cogitans quanto
praestet invidiam movere quam misericordiam,
simulque quale sit succensere parentibus et supe-
rioribus, domum abi. His verbis eum inhibere co-
 nanti patri nihil aliud puer respondit, nisi debere

ζημίην ὀφείλει τῷ θεῷ, ἑαυτῷ ἐς λόγους ἀπικέμενον.
 Μαδῶν δὲ ὁ Περίανδρος ὡς ἄπορόν τι τὸ κακὸν εἶη τοῦ 28
 παιδὸς καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μιν ἀποπέμπεται,
 στείλας πλοῖον, ἐς Κέρκυραν· ἐπικράτει γὰρ καὶ ταύ-
 της ἀποστείλας δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος, ἐστρατεύετο
 ἐπὶ τὸν πυνθερὸν Προκλέα, ὡς τῶν παρόντων οἱ πη-
 γμάτων ἔοντα αἰτιώτατον· καὶ εἴλε μὲν τὴν Ἐπίδαν 30
 53ρον, εἴλε δὲ αὐτὸν Προκλέα, καὶ ἐζώργησε. Ἐπὶ
 δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντος, ὃς τε Περίανδρος παρηβή-
 κει, καὶ συνεγινώσκετο ἑαυτῷ οὐκέτι εἶναι δυνατὸς τὰ
 πράγματα ἐπορεῖν τε καὶ διέπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρ-
 κυραν, ἀπεκάλεε τὸν Λυκόφρον· ἐπὶ τὴν τυρανίδα· ἐν 5
 γὰρ δὴ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παιδῶν οὐκ ἐκείρα, ἀλλὰ
 οἱ κατεφαίνετο εἶναι νεώτερος. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ
 ἀνακρίσιος ἤξιωσε τὸν φέροντα τὴν ἀγγελίην. Περίαν-

illum sacram mulctam deo, ut qui ipsum sit adlo-
cutus. Tum intelligens Periander, insanabile et invi-
ctum esse pueri malum, instructa navi e conspectu
suo illum Corcyram misit, quae et ipsa imperio eius
erat subiecta. Dimisso vero puero, Proctem socerum
helo petiit, ut qui praecipuus praesentium rerum
auctor fuisset: cepitque Epidaurum, et ipsum Pro-
ctem, eumque vivum in custodia tenuit. (53.) Pro-
cedente tempore, postquam consenuit Periander,
animadvertitque non posse se amplius res suas inspi-
cere et administrare, Corcyram misit, et Lycophro-
nem ad suscipiendum regnum vocavit; nam maiorem
natu videbat non esse idoneum, quippe qui manife-
ste hebetiore esset ingenio. At Lycophron hominem,
qui ei hunc nuncium adferebat, nulla ne interroga-

δρος δὲ, περιεχόμενος τοῦ νηνίω, δεύτερα ἀπίστευτε
 10 ἐπ' αὐτὸν τὴν ἀδελφεὴν, ἑαυτοῦ δὲ θυγατέρα, δοκέων
 μιν μάλιστα ταύτῃ ἀν πείθεσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύ-
 τῃς, καὶ λεγούσης· „ὦ παῖ, βούλει τὴν τε τυραννί-
 „δα εἰς ἄλλους πείσειν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς δια-
 „φορηθέντα μᾶλλον, ἢ αὐτὸς σφε ἀπελθὼν ἔχειν;
 15 „ἀπίθι εἰς τὰ οἰκία, παῦσαι σεαυτὸν ζημιῶν. Φιλο-
 „τιμίῃ, κτῆμα σκαιόν· μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν ἰῶ.
 „πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ἐπιεικέστερα προτιθέασι· πολ-
 „λοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῴα διζήμενοι, τὰ πατρῴα ἀπέβα-
 „λον. τυραννίς, χρήμα σφαλερόν· πολλοὶ δὲ αὐτῆς
 20 „ἔρασταί εἰσι· ὁ δὲ, γέρον τε ἤδη καὶ παρηβηκώς.
 „μὴ δῶς τὰ σεαυτοῦ ἀγαθὰ ἄλλοισι.“ Ἡ μὲν δὴ τὰ
 ἐπαγωγότατα, διδάχθεισα ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἔλεγε
 πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ὑποκρινάμενος, ἔφη οὐδ' αὖτ' ἔξιν.

tionem quidem dignatus est. Tum *Periander*, cui cu-
 rae erat adolescens, iterum ad eum misit sororem,
 filiam suam, ratus huic illum maxime obsecuturum.
 Quae quum advenisset, dixissetque: *Vis-ne, fili,*
aliorum in manus venire regnum, et dissolvi do-
rum patris tui potius, quam ut ipse abeas, atque
haec teneas? Abi domum, et desine te ipsum pu-
nire. Sinistra res est obstinatio: ne malum malo
sanare coneris. Multi praeponunt iustioribus ae-
quiora lenioraque: multi iam item, materna quae-
rentes, paterna perdiderunt. Lubrica res regnum
est; multos tamen habet amatores. Ille iam senex
est, et vigorem aetatis praetergressus: ne bona
tua aliis eradas. Sic illa, a patre edocta, his ad per-
 quadendum maxime idoneis fratrem est adlocuta. At

ἐς Κόρινθον, ἔστ' αὖ πυνθάνηται περιέοντα τὸν πατέρα. Ἀπαγγεिलाῖος δὲ ταύτης ταῦτα, τὸ τρίτον Περίανδρος κήρυκα πέμπει, βουλόμενος αὐτὸς μὲν ἐς Κέρκυραν ἔκειν· ἐκείνον δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρινθον ἀπικόμενον, διάδοχον γίνεσθαι τῆς τυραννίδος. Καταινέσαντος δ' ἐπὶ τούτοις τοῦ παιδὸς, ὁ μὲν Περίανδρος ἐστέλλετο ἐς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ ἐς τὴν Κόρινθον. μαθόντες δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα, ἵνα μὴ σφί Περίανδρος ἐς τὴν χώραν ἀπίκηται, κτείνουσι τὸν νεηίσκον. Ἀντὶ τούτων μὲν Περίανδρος Κερκυραῖους ἐτιμωρέετο.

- 54 Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπίκαντο, ἐπολιόρκειον Σάμον. προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος, τοῦ μὲν πρὸς θαλάσσης ἐστυῶτος πύργου κατὰ τὸ προάστειον τῆς πόλεως ὑπερέβησαν· μετὰ δὲ, αὐτοῦ βοηθή-

ille, nequaquam, ait, Corinthum se esse venturum, quamdiu patrem superesse cognovisset. Quae postquam illa renunciavit, tertio Periander praeconem misit, qui diceret, ipsum in Corcyram venturum, illum autem Corinthum abire iuberet ad regnum capessendum. Quam in conditionem quum consensisset adolescens, Periander parabat Corcyram proficisci, et filius Corinthum. At Corcyraei, his rebus omnibus cognitis, ne in terram ipsorum Periander veniret, interfecerunt iuvenem. Hanc igitur ob causam de Corcyraeis ultionem Periander ceperat.

(54.) Iam Lacedaemonii, magna cum classe Samum profecti, urbem oppugnarunt. Et murum adgressi, turrim in suburbio mari imminentem iam transscenderant, quum, succurrente ipso Polycrate magna

5 θάτος Παλυκράτιος χυρὶ πολλῇ, ἀπηλάσθησαν, κα-
 τὰ δὲ τὸν ἐπάνω πύργον, τὸν ἐπὶ τῆς μάχης τοῦ εὐρέος
 ἐπιόντα, ἐπέξηλθον οἱ τε ἐπίκουροι καὶ αὐτῶν Σαμίω
 συχνοὶ διξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγον
 χρόνον, ἔφυγον ἐπίσω· οἱ δὲ, ἐπισπόμενοι ἔκτεινον.
 Εἰ μὲν νυν οἱ παρόντες Λακεδαιμονίων ὁμοῖοι ἐγένοντο 55
 ταύτην τὴν ἡμέραν Ἀρχὴ τε καὶ Λυκάπη, αἰράθη αὖ
 Σάμος. Ἀρχίης γὰρ καὶ Λυκάπης μῦνοι συνεσπ-
 σόντες Φεύγουσι εἰς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοις, καὶ ἀπο-
 6 κληισθέντες τῆς ἐπίσω ὁδοῦ, ἀπύθανον ἐν τῇ πέλῃ τῇ
 Σαμίῳν. τρίτῳ δὲ αὖτ' Ἀρχίῳ τούτου γεγονότι ἄλλῃ
 Ἀρχίῃ, τῷ Σαμίῳ τοῦ Ἀρχίῳ, αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συ-
 γενόμεν'· δῆμον γὰρ τούτου ἦν· ὃς ξείνων πάντων μά-
 λιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καὶ οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σαμίον
 10 τούτομα τιθῆναι, ὅτι οἱ ὁ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ

cum manu, repulsi sunt. Simul vero a superiore turri,
 quae in dorso montis erat, egressi sunt auxiliares, et
 ipsorum Samiorum ingens numerus: qui postquam
 per exiguum tempus sustinuissent Lacedaemonios,
 fugā se recipiunt; et illi insecuti, magnam caedem
 fecerunt. (55.) Quod ai, qui tunc adfuerunt *Lace-*
daemonii, cuncti similes eo die fuissent Archiae et
 Lycopae, capta fuisset *Samus*. Archias enim et Ly-
 copas, quum soli cum fugientibus Samiis in urbem
 irrupissent, intercluso reditu, intra urbem a Samiis
 interfecti sunt. Equidem cum tertio ab hoc Archia,
 cui et ipsi *Archiae* nomen erat, Samii filio, Archiae
 nepoti, congressus sum Pitanae, quo de populo erat:
 qui omnium hospitum maxime Samios coluit, mihi-
 que dixit, *patri suo nomen Samii hac causā*

ἀριστεύσας ἐτελεύτησε· τιμᾶν δὲ Σαμίους, ἔφη, διότι
 56 ταΦῆναι οἱ τὸν πάππον δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίων. Λα-
 κεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι τεσσεράκοντα ἐγεγόνεσαν ἡμέ-
 ραι ἀπολορχιάουσι Σάμον, ἐς τὸ πρόσω τε οὐδὲν προε-
 κόπτετο τῶν πραγμάτων, ἀπαλλάσσοντο ἐς Πελο-
 πόννησον. ὥς δὲ ὁ ματαιότερος λόγος ᾤρηκται, λέγεται 5
 Πολυκράτεια ἐπιχώριον νόμισμα κόψαντα πολλὸν μο-
 λύβδου, καταχρυσώσαντα, δοῦναι σφι· τοὺς δὲ, δε-
 ξαμένους, οὕτω δὴ ἀπαλλάσσεσθαι. Ταύτην πρώτην
 στρατήϊν ἐς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμόνιοι Δωριεῖς ἐποίη-
 σαντο.

57 Οἱ δ' ἐπὶ τὸν Πολυκράτεια στρατευσάμενοι Σαμίων,
 ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοὺς ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ
 αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς Σίφνον. χρημάτων γὰρ ἰδίοντο· τὰ 10

fuisse impositum, quod illius pater Archias Sami fortissime pugnans occubuisse: colere se autem Samios, aiebat, quoniam avus ipsius publice a Samiis fuisset sepultus. (56.) Sed Lacedaemonii, postquam per quadraginta dies oppugnassent Samum, neque quidquam profecissent, in Peloponnesum sunt reversi. Fertur autem fama, temere quidem sparsa, quae ait, Polycratem magnum numerum patriae monetae ex plumbo cusae, sed deauratae, illis dedisse; quo accepto eos discessisse. Haec prima est expeditio, quam in Asiam Lacedaemonii, Doricae stirpis populus, susceperunt.

(57.) Hi autem ex Samiis qui Polycratem bello erant adgressi, quum in eo essent Lacedaemonii ut illos desererent, ipsi quoque abierunt, et Siphnum navigarunt. Pecunia enim indigebant: et florentes

δὲ τῶν Σιφνίων πρῆγματα ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον;
 5 καὶ ἡσιωτέων μάλιστα ἐπλούτειον, ἅτε θόκτων αὐτοῖσι
 ἐν τῇ ἡσῶ χρυσέων καὶ ἀργυρέων μετάλλων, οὕτως
 ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινομένων αὐτοῖσιν χρημά-
 των, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνακέεται, ὁμοῖα τοῖσι
 πλουσιωτάτοις· αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ ἐνιαυτῷ ἐκά-
 10 στῶν χρήματα διενέμοντο. Ὅτε ὦν ἐποίηϋντο τὸν θη-
 σαυρὸν, ἐχρέωντο τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αὐτοῖσι τὰ πα-
 ρέοντα ἀγαθὰ οἶα τέ ἐστι πολὺν χρόνον παραμένειν, ἢ
 δὲ Πυθίῃ ἔχρησέ σφι τάδε·

Ἄλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήϊα λευκὰ γήνηται,
 15 λεύκοφρύς τ' ἀγορῇ, τότε δὴ δεῖ Φραδμόνος ἀνδρὸς,
 Φράσσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.

Τοῖσι δὲ Σιφνίοισι ἦν τότε ἡ ἀγορῇ καὶ τὸ πρυτανήϊον
 Παρίῳ λίθῳ ἡσκημένα. τοῦτον τὸν χρησμὸν οὐκ οἶοι 58

per id tempus erant res *Siphniorum*, ut qui prae-
 caeteris insulanis divitiis maxime valebant; quippe
 in eorum insula metalla erant auri argentique; ita
 quidem ut ex decima pecuniae illius, quae ibi confi-
 citur, thesaurus Delphis sit dedicatus, qui nil cedit
 opulentissimis: ipsi vero, quae quotannis ex metal-
 lis redibant, ea inter se distribuebant. Idem, quo
 tempore thesaurum illum instituerunt, quaesiverunt
 ex oraculo, an praesentia bona per longum tem-
 poris spatium ipsis sint duratura? Quibus Pythia
 haec respondit:

*Quum tamen in Siphno fuerint prytaneia cana,
 cana fori facies; tunc vir vaser adsit oportet,
 qui notet e ligno agmen, legatumque rubentem.*
 Erat autem tunc [quum advenere Samii] et forum et

τε ἦσαν γινῶναι, οὔτε τότε ἰδὺς, οὔτε τῶν Σαμίων
 ἀπυγμέναν. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα πρὸς τὴν Σίφνον
 προσίσχον οἱ Σάμιοι, ἐπέμπον τῶν νῆων μίαν, πρέσ-
 βας ἄγουσαν εἰς τὴν πόλιν. τὸ δὲ παλαιὸν ἀπασα 5
 αἱ νῆες ἦσαν μυληλαίφεις· καὶ ἦν ταῦτο τὸ ἡ Πυθίη
 προηγόρευε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάσσειν τὸν ξύλων
 λόχον καλεύουσα, καὶ κήρυκα ἐρυθρόν. Ἀπικόμενοι ὦν
 οἱ ἄγγελοι εἶδοντο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντά σφι
 χεῖσαι· οὐ φασκέντων δὲ χεῖσιν τῶν Σιφνίων αὐτοῖ· 10
 σι, οἱ Σάμιοι τοὺς χάρους αὐτῶν ἐπέρβιον. πυθόμενοι
 δ' ἰδὺς ἦσαν οἱ Σίφνιοι βοηθόντες, καὶ συμβαλόντες
 αὐτοῖσι, ἐσωθήσαν· καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπικληθήσαν
 τοῦ ἄστυος ὑπὸ τῶν Σαμίων. καὶ αὐτοὺς μετὰ ταῦτα
 59 ἑκατὸν τάλαντα ἔπρηξαν. Παρὰ δὲ Ἑρμιονίων νῆσον

prytaneum Siphniorum Pario lapide excultum. (58.)
 Hoc oraculum *Siphnii*, nec tunc statim quum datum
 est, quo pertineret intellexerant, nec deinde, quum *Samii*
 advenerunt. Nam simul atque ad Siphnum Samii
 adpulerunt, navem unam in urbem cum legatis mis-
 erunt. Erant autem olim naves omnes minio tiactae: id-
 que fuit quod Siphniis Pythia edixerat, quum *cavere*
 illos iussisset *ligneas insidias, et rubrum praeconem*.
 Advenientes igitur Samiorum legati postularunt a Si-
 phniis, ut decem talenta ipsis mutuo darent. Quod
 quum se facturos Siphnii negassent, agros eorum de-
 populati sunt Samii. Ea re cognita, prorsus Siphnii
 egressi sunt, rebus suis opem laturi: sed commisso prae-
 lio inferiores discesserunt, multique eorum urbe a Sa-
 miis sunt interclusi: quo facto, centum talenta ab illis
Samii exegerunt. (59.) Ab Hermionensibus vero,

ἀντὶ χρημάτων παρέλαβον, Ὑδρέην τὴν ἐπὶ Πελοπον-
 νήσῳ, καὶ αὐτὴν Τροιζηνίῳ παρακατέθεντο· αὐτοὶ δὲ
 Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν· οὐκ ἐπὶ τοῦτ᾽ πλέον-
 5 τες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελούντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμει-
 ναν δ' ἐν ταύτῃ, καὶ εὐδαίμονησαν ἐπ' ἔτηα πέντε· ὥστε
 τὰ ἱερὰ, τὰ ἐν Κυδωνίᾳ ἑόντα νῦν, οὗτοί εἰσι αἱ ποιή-
 σαντες, καὶ τὸν τῆς Δικτύνης νηόν. ἔκτω δὲ ἔτει Αἰγι-
 νῆται αὐτοὺς, ναυμαχίᾳ νικήσαντες, ἠνδραποδίσαντο με-
 10 τὰ Κρητῶν· καὶ τῶν νηῶν καπρίους ἐχουσέων τὰς προ-
 ρας ἠκρατηρίασαν, καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθη-
 ναίης ἐν Αἰγίνῃ. Ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἔγκοτον ἔχοντες
 Σαμίῳσι Αἰγινῆται. πρότεροι γὰρ Σάμιοι, ἐπ' Ἀμ-
 Φικράτει βασιλεύοντες ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ'
 15 Αἰγίῳ, μεγάλην κακὰν ἐποίησαν Αἰγινῆτας, καὶ ἔτα-
 ρον ὑπ' ἐκείνων. ἡ μὲν αἰτία αὕτη.

datâ pecuniâ. Hydream acceperunt insulam, Pello-
 ponneso obversam, eamque Troezeniis in depositum
 dederunt; ipsi vero *Cydoniam* in Creta condiderunt
 coloniam, quum non hoc consilio navigassent, sed
 Zacynthios insulâ eiecturi. Mansere autem ibi, et
 opibus florere per quinquennium; ita quidem, ut,
 quae nunc templa sunt Cydoniae, ab his exstructa
 sint, atque etiâ Dictynnes fanum. Sexto autem anno
Aeginetae eisdem, Cretensibus iuncti, praelio na-
 vali superatos, in servitutem redegerunt; resectasque
 navium prorâs, quibus apri pro insignibus erant,
Aeginae in Minervae templo dedicarunt. Id fecerunt
Aeginetae, infensi *Samiis*: hi enim priores, reg-
 nante Sami Amphicrate, bello Aeginae illato multis
 malis Aeginetas adfecerant, sed et ipsi multa erant
 passi. Haec veteris odii causa.

60. Ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίων μάλλον, ὅτι σφι τρία
 ἐστὶ μέγιστα ἀπάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα. οὐρεὸς
 τε ὑψηλοῦ ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυίας, τούτου
 ὄρυγμα, κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφόστομον. τὸ μὲν μῆ-
 κος τοῦ ὀρύγματος, ἑπτὰ σταδίοι εἰσὶ· τὸ δὲ ὕψος καὶ 5
 εὖρος, ὅκτω ἑκάτερον πόδες. διὰ παντὸς δὲ αὐτοῦ ἄλ-
 λο ὄρυγμα εἰκοσίπηχυ βάθος ὀρώρεται, τρίπου δὲ τὸ
 εὖρος, δι' οὗ τὸ ὕδωρ, ὀχετευόμενον διὰ σωλήνων, πα-
 ραγίνεται εἰς τὴν πόλιν, αἰγόμενον ἀπὸ μεγάλης πηγῆς.
 ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγα- 10
 ρεύς Εὐπαλῖνος Ναυστρόφου. τοῦτο μὲν δὴ ἐν τῶν τριῶν
 ἐστὶ. Δεύτερον δὲ, περὶ λιμένα χῶμα ἐν θαλάσῃ,
 βάθος κατὰ εἰκοσι ὀργυίαν· μῆκος δὲ τοῦ χῶματος,
 μίζον δύο σταδίων. Τρίτον δὲ σφι ἐξεργασται, νηὸς

(60.) Longiorem de Samiis sermonem feci, quoniam ab his tria maxima opera, prae reliquis omnibus Graecis, effecta sunt. Primum, in monte ad centum et quinquaginta orgyas edito, in hoc fossa ab imo monte incipiens, et per totum ita acta, ut in oppositum montis latus pateat alterum fossae orificium. Longitudo fossae septem stadiorum est; altitudo ac latitudo, octo pedum utraque. Per totam autem illius longitudinem excavata est alia fossa, triginta pedes alta, tres pedes lata, per quam aqua, ex ingenti fonte derivata, per tubos in urbem deducitur. Architectus huius fossae Eupalinus fuit Megarensis, Naustrophi filius. Hoc unum ex tribus. Alterum est opus, agger iuxta mare ductus circa portum, in altitudinem viginti orgyarum; longitudo autem aggeris, maior duobus stadiis. Tertio, templum ha-

15 μέγιστος πάντων τῶν τῶν ἡμεῖς ἰδμέν· τοῦ ἀρχιτέκτων
πρῶτος ἐγένετο Ροῖκος Φίλειω ἐπιχώριος. Τούτων εἵνεκα
μᾶλλον τι περὶ Σαμίαν ἐμήχυνα.

ΚΑΜΒΥΣΗ· δὲ τῷ Κύρου, χρόνιζοντι περὶ Αἴγυ- 61
πτον, καὶ παραφρονήσαντι, ἐπαποτέαται ἄνδρες Μά-
γοι, δύο ἀδελφοί· τῶν τὸν ἕτερον καταλελοίπει τῶν
εἰκλὼν μελεδωνόν· ὁ Καμβύσης. οὗτος δὲ ὦν οἱ ἐπανε-
βστη, μαβίῳ τε τὸν Σμέρδιος θάνατον, ὡς κρύπτοιστο
γενόμενος, καὶ αἰς ὀλίγοι ἦσαν οἱ ἐπιστάμενοι αὐτοῦ
Περσίαν, οἱ δὲ πολλοὶ περιέοντά μιν εἰδότεσαν. πρὸς
ταῦτα βουλευσας τάδε, ἐπεχίρησεν τοῖσι βασιλείοισι·
Ἦν οἱ ἀδελφοὶ, τὸν εἰπά· οἱ συνεπαναστῆναι, οἰκῶς
20 μάλιστα τὸ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύ-
σης, ἵστα αὐτοῦ ἀδελφὸν, ἀπέκτανεν· ἦν τε δὲ ὁμοῖος

bent exstructum maximum omnium, quae nos novi-
mus, templorum: cuius primus architectus fuit Rhoe-
cus, Philis [sive Philae] filius, Samius. Horum caus-
sa sermonem de Samiis paulo longiorem institimus:

(61.) Iam adversus *Cambysen*, diutius in Aegyp-
to morantem insanientemque, insurrexerunt *duo fra-
tres Magi*, quorum alterum Cambyses procuratorem
domus suae reliquerat. Hic igitur adversus illum in-
surrexit, quum intelligeret, occultari Smerdis caedem,
paucosque esse Persarum ad quos notitia illius per-
venisset, plerosque vero illum credere superesse:
haec ille reputans, regiam occupare instituit. Erat
ei frater, quem simul cum eo insurrexisse dixi, cor-
poris specie similis admodum Smerdi, Uryi filio,
quem Cambyses, quum ipsius frater esset, interfece-
rat. Erat igitur hic et facie Smerdi similis, et ipsi

εἶδος τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ οὐνομα ταῦτό εἶχε Σμέρ-
 διν. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ Μάγος Πατιζεῖθης,
 ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἰσε ἄγων εἰς τὸν βασι-
 λῆϊον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο, κήρυκας τῇ τε ἄλλῃ ¹⁵
 διέπιμπε, καὶ δὴ καὶ εἰς Αἴγυπτον, προερέοντα τῷ
 στρατῷ, ὡς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἴη τοῦ
 62 λοιποῦ, ἀλλ' οὐ Καμβύσιω. Οἱ τε δὴ ἂν ἄλλοι
 κήρυκας προηγόρευον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ὁ ἐπ' Αἴγυ-
 πτον ταχθεὶς, εὗρεσκε γὰρ Καμβύσιω καὶ τὸν στρα-
 τὸν ἑόντα τῆς Συρίας ἐν Ἀγβατάνοις, προηγόρευε σταῖς
 εἰς μέσον τὰ ἐντεταλμένα ἐκ τοῦ Μάγου. Καμβύσιος ⁵
 δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μὴ
 λέγειν ἀληθεία, αὐτὸς τε προεδέσθαι ἐκ Πηξάσπης,
 (πεμφθέντα γὰρ αὐτῷ ὡς ἀπακτενέοντα Σμέρδιν, οὐ
 ποιῆσαι ταῦτα,) βλέψας εἰς τὸν Πηξάσπια, εἶπε·

LXII. 4. Ἀγβατάνοις. Libri fere omnes Ἐκβατάνοις. Tum
 vero c. 64. Ἀκβατ. vel Ἀγβατ.

quoque idem nomen *Smerdis* erat. Hunc hominem
Patizeithes Magus, postquam ei persuaserat ut sibi
 omnia conficeret, regio in solio collocavit. Quo facto,
 praecones dimisit quum alias in partes, tum et in
 Aegyptum misit qui ediceret exercitui, *Smerdi de-*
hinc esse parendum, Cyri filio, non Cambysi.
 (62.) Itaque et alii praecones hoc edixerunt; et, qui
 in Aegyptum erat missus, quum *Cambysen* cum exer-
 citu *Ecbatanis* Syriae invenisset, stans in medio pro-
 clamavit ea quae a Mago mandata habebat. Quae
 ubi a pracone edicta *Cambyses* cognovit, quum
 proditum se a *Praxaspe* existimaret, (hunc enim, ad
 interficiendum *Smerdim* missum, non executum esse

- 10 „Προΐασπις, οὕτω μοι διαπρήξαι τό τοι πρόσθεν
 „πρήγμα;“ Ὁ δὲ εἶπε, „ὦ Διόποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα
 „ἀληθία, ὅπως κατέ σοι Σμέρδης ἀδελφεός ὁ σός ἐπ-
 „αἰστήκει, οὐδὲ ὅπως τι ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀνδρός νίκος τοι
 „ἔσται ἢ μέγα ἢ σμικρόν· ἐγὼ γὰρ αὐτὸς, ποιήσας
 15 „τὰ σὺ μοι ἐκέλευς, ἔδαιψά μιν χερσὶ τῇσι ἐμοῦ-
 „τοῦ. εἰ μὲν νυν οἱ τεθνεώτες ἀνστήσιν, προσδέξαι τοι
 „καὶ Ἀστύαγα τὸν Μῆδον ἐπαναστήσεσθαι· εἰ δ' ἔστι
 „ὥσπερ πρὸ τοῦ, οὐ μὴ τι τοι ἔκ γε ἐκείνου νεώτερον
 „ἀναβλαστήσει. νῦν ἂν μοι δοκέει, μεταδιώξαντας τὸν
 20 „κῆρυκα, ἐξετάζειν ἐρωτυῖντας παρ' ὅτεν ἦκον προα-
 „γομεῖν ἡμῶν Σμέρδης βασιλῆος ἀκούειν.“ Ταῦτα 63
 εἰπὼντος Προΐασπιος, ἤρρισε γὰρ Καμβύση, αὐτίκα
 μεταδόμενος γινόμενος ὁ κῆρυξ ἦκε. ἀπινυμένον δὲ μιν

mandatum) respiciens Praxaspen, ait. *Praxaspes, ita igitur mandatum exsecutus es quod tibi injunxeram? Tum ille: Non est hoc verum, domine, ut Smerdis frater tuus adversus te insurrexerit, aut ut ulla tibi ab illo contentio, sive magna, sive parva, existere possit. Nam ego ipse, tuum mandatum exsecutus, mea manu eum sepelivi. Itaque, si resurgunt mortui, exspecta ut etiam Astyages Medus adversus te sit insurrecturus: sin erit ut olim, nihil quidquam novarum rerum ab illo tibi nascetur. Quare mihi videtur, insequi nos debere praeconem, et ex eo perquirere, a quonam missus edixerit, Smerdi regi esse parendum.* (63.) Haec a Praxaspe dicta quum placuissent Cambysi, protinus missi sunt qui praekonem insequerentur reducerentque. Qui ut rediit, his verbis eum interro-

εἶρετο ὁ Πηξάσπης τάδε· „Ὠθρήσπε, Φῆς γὰρ ἦκαν
 „παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος· νῦν ἂν, εἶπας 6
 „τὴν ἀληθείην, ἀπὸ τοῦ χαίρων. κότερα αὐτὸς τοι Σμέρ-
 „δις φαινόμενος εἰς ὅψιν ἐντέλλετο ταῦτα, ἢ τῶν τις
 „ἐκαίνοῦ ὑπηρετῶν;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Ἐγὼ Σμέρδιν μὲν
 „τὸν Κύρου, ἐξ ὅτου βασιλεὺς Καμβύσης ἤλασε εἰς
 „Αἴγυπτον, οὐ καὶ ὅπασα· ὁ δέ μοι Μάγος, τὸν Καμ- 10
 „βύσης ἐπίτροπον τῶν οἰκίων ἀπέδεξε, οὗτος ταῦτα
 „ἐντέλλετο, Φᾶς Σμέρδιν τὸν Κύρου εἶναι τὸν ταῦτα
 „ἐπιθέμεσον εἶπαι πρὸς ὑμᾶς.“ Ὁ μὲν δὴ σφίελε-
 „γε, οὐδὲν ἐπικατεφουσμένος. Καμβύσης δὲ εἶπε· „Πηξ-
 „ξάσπε, σὺ μὲν, αἶα ἀνὴρ ἀγαθὸς ποιήσας τὸ καλεῖν- 15
 „μενον, αἰτίην ἐκατέφευγας· ἐμοὶ δὲ τίς αἰεὶ εἴη Περ-
 „σίων ὁ ἐπαποστίας, ἐπιβατεύων τοῦ Σμέρδιος σὺν-

gavit Praxaspes: Tu, homo, quum dicas a Smerde
 Cyri filio te nuncium venire, nunc, si mihi verum
 dixeris, salvus abito. Ipsum-ne Smerdin oculis
 tuis vidisti, qui tibi hoc mandatum dederit; an
 ab aliquo ex eius ministris illud accepisti? Tum
 ille, Ego, inquit, Smerdin Cyri filium, ex quo rex
 Cambyses cum exercitu in Aegyptum est profe-
 ctus, nondum vidi: sed Magus, quem domus suae
 procuratorem Cambyses constituit, hic mihi man-
 data haec dedit, dicens Smerdin esse, Cyri filium,
 qui, ut ea ad vos perferrem, imperasset. Haec illis
 homo iste dixit, a veritate nihil dissentientia. Tum
 Cambyses: Tu quidem, Praxaspes, ait, ut vir bo-
 nus mandata mea exsecutus, culpam effugisti: at
 quis tandem ille fuerit Persarum, qui Smerdis
 nomen usurpans, adversus me insurrexit? Cui ille,

„ματος;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Ἐγὼ μοι δοκέω συνίεναι τὸ
 „γεγονὸς τοῦτο, ὡ βασιλεῦ. οἱ Μάγοι εἰσὶ τοι οἱ ἐπαν-
 20 „εστέωτες, τὸν τε ἔλιπες μελεδωνόν τῶν οἰκίων, Πα-
 „τιζέῃης, καὶ ὁ τοῦτου ἀδελφεὸς Σμέρδις.“ Ἐνθαῦ- 64
 τα ἀκούσαντα Καμβύσεια τὸ Σμέρδιος οὐνομα, ἔτυ-
 ψε ἡ ἀληθείῃ τῶν τε λόγων καὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὃς ἐδό-
 κει ἐν τῷ ὕπνῳ ἀπαγγεῖλαι τινά οἱ, ὡς Σμέρδις ἰζό-
 5 μενος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ψαύσει τῇ κεφαλῇ
 τοῦ οὐρανοῦ. μαθὼν δὲ ὡς μάτην ἀπολωλεκῶς εἶη τὸν
 ἀδελφόν, ἀπέκλειε Σμέρδιν. ἀποκλαύσας δὲ, καὶ
 περιημεκτήσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ, ἀναβρώσκει ἐπὶ
 τὸν ἵππον, ἐν νόῳ ἔχων τὴν ταχίστην ἐς Σοῦσα στρα-
 10 τεύεσθαι ἐπὶ τὸν Μάγον. καὶ οἱ ἀναβρώσκοντι ἐπὶ τὸν
 ἵππον, τοῦ κουλεοῦ τοῦ ξίφεος ὁ μύκης ἀποπίπτει· γυ-

*Equidem, Rex, mihi videor, inquit, intelligere
 quid hoc rei sit. Magi sunt qui tibi insurrexerunt,
 tum is quem tu procuratorem domus tuae consti-
 tuisti, Pathizeithes, tum huius frater Smerdis.
 (64.) Ibi tunc, audito Smerdis nomine, veritas quum
 dictorum tum insomnii animum percutit Cambysis,
 cui per somnum visum erat nunciare aliquem sibi,
 Smerdin, regio in solio sedentem, capite coelum
 tetigisse. Itaque intelligens, frustra periisse fratrem,
 deploravit Smerdin: et postquam universam suam ca-
 lamitatem deplorasset lamentatusque esset, in equum
 insiliit; in animo habens, quam celerrime posset,
 Susa adversus Magum ducere exercitum. At, dum in
 equum insilit, de vagina gladii fungus [extremae
 vaginae claustrum sive aeneum vinculum, fungi
 figurā] decedit; et nudatus gladius femur feriit. Vul-
 Herod. T. II. P. I.*

μνωθὲν δὲ τὸ ξίφος παίει τὸν μηρόν. τραυματισθεὶς δὲ κατὰ τοῦτο τῇ αὐτὸς πρότερον τὸν τῶν Αἰγυπτίων θεὸν Ἄπιν ἐπληξεν, ὥς οἱ καιρὴν ἔδοξε τετύφθαι, εἴρετο ὁ Καμβύσης ὅ τι τῇ πόλει οὐνομα εἴη. οἱ δὲ εἶπαν ὅτι 15 Ἀγβατάνα. τῷ δὲ ἔτι πρότερον ἐκέχρηστο ἐκ Βουτοῦς πόλιος, ἐν Ἀγβατάνοις τελευτήσιν τὸν βίον. ὁ μὲν δὴ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι Ἀγβατάνοις ἔδοκεε τελευτήσιν γηραιὸς, ἐν τοῖσι οἱ ἦν πάντα τὰ πρήγματα· τὸ δὲ χρηστήριον τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἀγβατάνοις ἔλεγε ἄρα. καὶ 20 δὴ ὥς τότε ἐπειρεόμενος ἐπύθετο τῆς πόλιος τὸ οὐνομα, ὑπὸ τῆς συμφορῆς τῆς τε ἐκ τοῦ Μάγου ἐκπεπληγμένος, καὶ τοῦ τραύματος, ἐσωφρόνησε· συλλαβὼν δὲ τὸ θεοπρόπιον, εἶπε· „Ἐνθαῦτα Καμβύσεια τὸν Κύρου „ἐστὶ πεπρωμένον τελευτᾶν.“ 25

65 Τότε μὲν τσαῦτα· ἡμέρησι δὲ ὕστερον ὥς εἴκοσι με-

neratus igitur *Cambyses* eadem parte, qua ipse ante deum Aegyptiorum Apin percusserat, quum letale vulnus accepisse sibi videretur, quaesivit quodnam nomen esset oppido? Et illi *Agbatana* dixerunt. Erat ei autem superiori tempore oraculi responsum ex Buto urbe adlatum, *Agbatanis illum moriturum*: unde sibi persuaserat, *Agbatanis Mediae*, ubi ei rerum omnium summa erat, senem sese vita functurum; at nimirum *Agbatana Syriae* dixerat oraculum. Itaque, postquam tunc percunctatus oppidi nomen cognovit, consternatus calamitate quae et ex Mago ei imminebat, et ex vulnere, respuit; intelligensque oraculi responsum, ait: *Hic loci fatale est vitam finire Cambysen, Cyri filium.*

(65.) Neque tunc plura; sed deinde, interiectis fere

ταπεμφάμενος Περσέων τῶν παρεόντων τοὺς λογιμα-
τάτους, ἔλεγε σφι τάδε· „ὦ Πέρσαι, καταλελάβη-
„κέ με, τὸ πάντων μάλιστα ἐκρύπτον πρηγμάτων.
5 „τοῦτο ἐς ὑμέας ἐκθῆναι. ἐγὼ γάρ, εὖν ἐν Αἰγύπτῳ,
„εἶδον ὅψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, τὴν μηδαμᾶ ὄφελον ἰδεῖν.
„ἐδόκειον δέ μοι ἄγγελον, ἐλθόντα ἐξ οἴκου, ἀγγέλλειν,
„ὡς Σμέρδις ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ψαύ-
„σειε τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. δέισας δὲ μὴ ἀπαιρε-
10 „θῆω τὴν ἀρχὴν πρὸς τοῦ ἀδελφοῦ, ἐποίησα ταχύ-
„τερα ἢ σοφώτερα· ἐν τῇ γὰρ ἀνθρωπῆϊ φύσει οὐκ
„ἐνῆν ἄρα, τὸ μέλλον γίνεσθαι ἀποτρέπειν· ἐγὼ δὲ, ὁ
„μάταιος, Πηξάσπεια ἀποπέμπω ἐς Σοῦσα ἀποκτε-
„νέοντα Σμέρδιν. ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ τοσούτου,
15 „ἀδελῶς διατρώμην, οὐδαμᾶ ἐπιλεξάμενος μὴ κατέ τίς
„μοι, Σμέρδιος ὑπαραιρημένου, ἄλλος ἐπανασταίῃ

viginti diebus, convocatis ad se spectatissimis qui ade-
rant Persarum, haec ad eos verba fecit: *Eo redactus*
sum, ὁ Persae, ut rem vobis eam, quam omnium
maxime occultavi, debeam aperire. Quum in Aegyp-
to essem, vidi nocturnam visionem, quam utinam
numquam vidissem! Visum erat mihi, venientem
domo nuncium renunciare, Smerdin, regio in solio
sedentem, capite coelum tetigisse. Itaque veritus, ne
imperium mihi a fratre raperetur, properantiora
feci quam prudentiora: nec enim naturae hominis
datum est, avertere id quod sit eventurum: ego vero
fatuus Praxaspen Susa mitto, qui Smerdin interfici-
at. Quo tanto admisso facinore, securus vitam egi,
nullo pacto cogitans fore, ut, occiso Smerdi, alius
quisquam hominum mihi insurgat. Sed ab eius quod

„ἀνθρώπων. παντὸς δὲ τοῦ μέλλοντος ἔσσεσθαι ἀμαρ-
 „τῶν, ἀδελφεοκτόνος τε, οὐδὲν δέος, γέγονα, καὶ τῆς
 „βασιλείης οὐδὲν ἥσσον ἐστέρημαι. Σμέρδης γὰρ δὴ ἦν
 „ὁ Μάγος, τὸν μοι ὁ δαίμων προέφαινε ἐν τῇ ὥφει 20
 „ἐπαναστήσεσθαι. Τὸ μὲν δὴ ἔργον ἐξέργασταί μοι,
 „καὶ Σμέρδην τὸν Κύρου μηκέτι ὑμῖν ἔοντα λογίζεσθαι·
 „οἱ δὲ ὑμῖν Μάγοι κρατέουσι τῶν βασιλείων, τὸν τε
 „ἔλπον ἐπίτροπον τῶν οἰκίων, καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελφεὸς
 „Σμέρδης. τὸν μὲν νυν μάλιστα χρῆν, ἐμεῦ αἰσχυρὰ 25
 „πρὸς τῶν Μάγων πεπονθὸς, τιμωρέειν ἐμοί, οὗτος
 „μὲν ἀνοσίῳ μὲν τετελεύτηκε ὑπὸ τῶν ἐωυτοῦ οἰκιστῶν
 „τάτων. Τούτου δὲ μηκέτι ἔοντος, δεύτερα τῶν λοιπῶν
 „ὑμῖν, ὦ Πέρσαι, γίνεται μοι ἀναγκαιότατον ἐντέλ-
 „λεισθαι, τὰ θέλω μοι γενέσθαι, τελευτῶν τὸν βίον. 30
 „καὶ δὴ ὑμῖν τάδε ἐπισκῆπτω, θεοὺς τοὺς βασιλείους

*futurum erat notione prorsus aberrans, praeter
 ius et fas fratrem occidi, et nihilo minus regno
 sum privatus. Smerdis enim Magus fuit, quem
 contra me insurrecturum esse deus mihi signifi-
 caverat. Patratum igitur a me facinus est; vosque
 sic existimate, non amplius in vivis esse Smerdin;
 sed Magi vobis regiam occuparunt, is quem ego
 procuratorem domus meae reliqui, et frater eius
 Smerdis. Iam, quem maxime oportuerat vicem
 meam, qui haec indigna a Magis patior, ulcisci;
 is nefaria caede, a proximis patratâ, vitam fini-
 vit. Qui quum amplius non sit, secundo loco sum-
 ma me necessitas urget, ut de caeteris vos, Persae,
 quae nunc, quam vitam finio, mihi a vobis fieri
 volo, moneam. Itaque hoc nempe, deos regios obte-*

„ἐπικαλέων, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, καὶ μάλιστα Ἀχαι-
 „μενιδῶν τοῖσι παρεούσι, μὴ περιιδῆν τὴν ἡγεμονίην
 „αὐτῆς ἐς Μήδους περιελθοῦσαν· ἀλλ', εἴτε δόλῳ ἔχου-
 35 „σι αὐτὴν κτησάμενοι, δόλῳ ἀπαιρεθῆναι ὑπὸ ὑμῶν·
 „εἴτε καὶ σθένει τῷ κατεργασάμενοι, σθένει κατὰ τὸ
 „καρτερόν ἀνασώσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν ποιῶσι ὑμῖν
 „γῆ τε καρπὸν ἐκφέρει, καὶ γυναῖκές τε καὶ ποίμνια
 „τίσκειν, εὐοῖσι ἐς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέροι· μὴ
 40 „ἀνασώσασθαι δὲ τὴν ἀρχήν, μὴδ' ἐπιχειρήσασθαι
 „ἀνασώζειν, τὰ ἐναντία τούτοις ἀρόμαι ὑμῖν γυνέ-
 „σθαι· καὶ πρὸς ἔτι τούτοις, τὸ τέλος Περσῶν ἐκά-
 „στω ἐπιγενέσθαι οἷον ἐμοὶ ἐπύγεγον.“ Ἀμὰ τε εἶπας
 ταῦτα ὁ Καμβύσης, ἀπέκλειε πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πῆ-
 ξιν. Πέρσαι δ' ὡς τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα, 66
 πάντες τὰ τε εὐθῆτος ἐχόμενα εἶχον, ταῦτα κατηρεί-

status, vobis iniungo, et in universum cunctis, et maxime his qui ex Achaemenidum stirpe adestis, ne principatum ad Medos iterum redire patiamini; sed, sive illi dolo eum obtinuerunt, dolo eis eripiat; sin vi quadam illum sibi pararunt, vi et armis recuperetis. Atque, hoc quidem si feceritis, et terra vobis fructum ferat, et uxores et greges uberem edant prolem, et libertate in omne futurum tempus fruamini! Sin non recuperaveritis, nec conati fueritis recuperare, contraria horum vobis precor, et hoc amplius, ut Persarum unicuique finis vitae, qualis mihi, eveniat. Simul haec loeutus Cambyses, universam suam sortem deploravit. (66.) Tum Persae, regem videntes edere ploratum, universi quidquid vestium habebant dis-

ποντο, καὶ οἰμωγῇ ἀφθόῳ διεχρόωντο. μετὰ δὲ ταῦτα, αἷς ἰσφαιλίσει τε τὸ ὄστέον, καὶ ὁ μὲν τὰ χύματα ἰσάπῃ, ἀπὴνικε Καμβύσεια τὸν Κύρου, βασιλεύσαν- 5
τα μὲν τὰ πάντα ἑπτὰ ἔτεα καὶ μῆνας πέντε, ἅπαι-
δα δὲ τὸ παράπαν ἔοντα ἔρσηνος καὶ θήλειος γόνου.
Περσέων δὲ τοῖσι παρῶσι ἀπιστίη πολλὴ ὑπεκέχυτο,
τοὺς Μάγους ἔχειν τὰ πρῆγματα· ἀλλ' ἠπιστέατο ἐπὶ
διαβολῇ εἰπεῖν Καμβύσεια, τὰ εἶπε περὶ τοῦ Σμέρ- 10
διος θανάτου, ἵνα οἱ ἐκπολεμῶν πᾶν τὸ Περσικόν.
οὔτοι μὲν νῦν ἠπιστέατο Σμέρδιν τὸν Κύρου βασιλέα
ἀνιστεῖν· δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Προξάσπης ἕξαρον ἦν
μὴ μὲν ἀποκτεῖναι Σμέρδιν· οὐ γὰρ ἦν οἱ ἀσφαλές,
Καμβύσειω τετελευτηκότος, φάναι τὸν Κύρου υἱὸν ἀπο- 15
λωλεμέναι αὐτοχειρίῃ.

LXVI. 13. ἀνιστεῖν. ἐπιστεῖν ed. Reiz. et seqq. ex coniect.

corpere, immensumque edere eiulatum coeperunt. Et haud multo post, carie corroso osse, et in putredinem abeunte femore, e vivis ereptus est *Cambyses*, Cyri filius, postquam annos omnino septem et quinque menses regnasset, nec ullam prolem, nec masculam, nec foemineam, reliquisset. At, qui aderant Persae, persuadere sibi nullo pacto potuerunt, Magos rerum esse potitos; sed Cambysem existimarunt calumniae causa haec dixisse quae de morte Smerdis dixerat, quo Persicum omne genus ad bellum adversus illum concitaretur. Hi igitur existimabant, Smerdin Cyri filium surrexisse regnumque occupasse: nam prae fracte etiam negabat Praxaspes, a se interfectum esse Smerdin; nec enim tutum ei erat, mortuo Cambyse fateri, Cyri filium ipsius manu periisse.

Ὁ ΜΕΝ ΔΗ Μάγος, τελευτήσαντος Καμβύσεως, 67
 ἀδεῦς ἐβασίλευσε, ἐπιβατεύων τοῦ ὁμωνύμου Σμέρ-
 διος τοῦ Κύρου, μῆνας ἑπτὰ τοὺς ἐπιλαίπους Καμβύση
 εἰς τὰ ὀκτὼ ἔτεα τῆς πληρώσιος. ἐν τοῖσι ἀπεδέξατο
 5 εἰς τοὺς ὑπηκόους πάντας εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε
 ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχειν πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ,
 παρὲξ αὐτῶν Περσέων. διαπέμφας γὰρ ὁ Μάγος εἰς
 πᾶν ἔθνος τῶν ἡρχε, προεῖπε ἀτελεσίην εἶναι στρατηίης
 καὶ φόρου ἐπ' ἔτεα τρία. προεῖπε μὲν δὴ ταῦτα αὐτί-
 68 κα ἐνιστάμενος εἰς τὴν ἀρχήν. Ὀγδόῳ δὲ μηνὶ ἐγέ-
 νετο κατάδηλος τρόπῳ τοιῷδε. Ὀτάνης ἦν, Φαρνασπεύς
 μὲν παῖς, γένει δὲ καὶ χήμασι ὁμοῖος τῷ πρώτῳ Περ-
 σέων. οὗτος ὁ Ὀτάνης πρῶτος ὑπόπτευσεν τὸν Μάγον,
 5 ὥς οὐκ εἴη ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλ' ὅσπερ ἦν· τῇδε

(67.) *Magus igitur, Smerdis nomen usurpans, mortuo Cambyse, per septem menses, qui Cambysi ad complendum octavum annum defuerunt, secure regnavit: intra quod tempus cunctos imperio Persarum subiectos ingentibus adfecit beneficiis, ita ut eumdem mortuum desiderarent omnes Asiae populi, ipsis Persis exceptis. Dimissis enim per omnes, quibus imperavit, populos praeconibus, edixerat, per triennium immunes fore omnes, quum a militia, tum a tributo.* Atque hoc edictum protinus promulgaverat, simulatque insurrectione facta iniit regnum. (68.) At octavo mense, quisnam esset, tali modo compertum est. Fuit *Otanes*, Pharnaspis filius, genere et opibus par ei qui primus esset inter Persas. Hic Otanes primus suspectum habuit Magum; non esse Smerdin Cyri filium, sed eum qui erat, inde coniciens, quod numquam ex arce egrederetur, nec ullum

συμβαλλεόμενος, ὅτι τε οὐκ ἔξεσθαι ἐκ τῆς ἀκροπό-
 λος, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλει ἐς ὄψιν ἑαυτῷ οὐδένα τῶν
 λογίμων Περσῶν. ὑποπτεύσας δέ μιν, ἐποίησε ταῦτα.
 ἔσχε αὐτοῦ ὁ Καμβύσης θυγατέρα, τῇ οὐνομα ἦν
 Φαιδίμη· τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην εἶχε τότε ὁ Μάγος, καὶ 10
 ταύτη τε συνοικεῖ, καὶ τῇσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῇσι τοῦ
 Καμβύσεω γυναῖξί. πέμπων δὲ ὦν ὁ Ὀτάνης παρὰ
 ταύτην τὴν θυγατέρα, ἐπυνθάνετο παρ' ὅτεω ἀνθρώπων
 κοιμῶτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴτε μετὰ
 ἄλλου τευ. ἡ δὲ οἱ ἀντέπεμπε, Φαμένη οὐ γινώσκειν 15
 αὐτὴ γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιν ιδέσθαι οὐδαμᾶ, οὔτε
 ὅστις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δεύτερα ὁ
 Ὀτάνης, λέγων· „Εἰ μὴ αὐτῇ Σμέρδιν τὸν Κύρου
 „γινώσκεις, σὺ δὲ παρὰ Ἀτόσσης πύθου ὅτεω του-
 „τῷ συνοικεῖ αὐτὴ τε ἐκείνη, καὶ σὺ. πάντως γὰρ δὴ 20

ex nobilibus Persis in conspectum suum vocaret.
 Ea suspicione ductus, hocce instituit facere. Filiam
 eius, cui Phaedima nomen erat, in uxoribus habue-
 rat Cambyses: eandemque perinde tunc Magus ha-
 bebat, cum eaque pariter atque cum aliis Cambysis
 uxoribus consuetudinem habebat. Ad hanc igitur
 filiam suam misit Otanes, quaerens ex ea, *quisnam*
homo esset cum quo concumberet? utrum Smerdis
Cyri filius. an alius quispiam? Cui illa responsum
 remisit, *nescire se; nec enim Cyri filium Smerdin*
umquam vidisse, nec scire quis sit cum quo con-
cumbat. Tum iterum ad eandem mittens Otanes,
 ait: *Si Smerdin Cyri filium non nosti, at tu ab*
Atossa percunctare, quonam cum viro et illa con-
cumbat et tu! Nam illa utique fratrem novit suum.

„και τὸν γε ἐαυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει.“ Ἀντιπέμπτι
 πρὸς ταῦτα ἡ Θυγάτηρ· „Οὔτε Ἀτόσση δύναμαι εἰς
 „λόγους εἰλθεῖν, οὔτε ἄλλην οὐδεμίην ἰδῆσθαι τῶν συγ-
 „κατημένων γυναικῶν· ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα αὐτός ὦν-
 25 „θρῶπος, ὅστις κατέ ἐστι, παρέλαβε τὴν βασιληίην,
 „διέσπειρε ἡμέας, ἄλλην ἄλλη τάξας.“ Ἀκούοντι δὲ 69
 ταῦτα τῷ Ὀτάνῃ, μᾶλλον κατεφαίνετο τὸ πρῆγμα.
 τρίτην δὲ ἀγγελίην ἐσπέμπτει παρ' αὐτὴν, λέγουσαν
 ταῦτα· „ὦ Θύγατερ, δεῖ σε, γεγонуῖαν εὖ, κίνδυνον
 5 „ἀναλαβεῖσθαι τὸν ἂν ὁ πατὴρ ὑποδύνῃν καλεῖν. εἰ
 „γὰρ δὴ μὴ ἐστὶ ὁ Κύρου Σμέρδης, ἀλλὰ τὸν κα-
 „ταδοκέω ἐγὼ, οὗ τοι μιν, σοὶ τε συγκοιμώμενον, καὶ
 „τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα, δεῖ χαίροντα ἀπαλλάσ-
 „σιν, ἀλλὰ δοῦναι δίκην. νῦν ἂν ποιήσῃς τάδε· ἐπειδὴ
 10 „σοι συνύδῃ, καὶ μάθῃς αὐτὸν κατυπνωμένον, ἄφα-

Respondit ad haec filia: *Neque Atossae ego possum
 in colloquium venire, neque alii ulli mulieri ex
 his quae mecum hic una habitant: nam simulat-
 que hic homo, quisquis est, occupavit regnum, dis-
 seminavit nos, alii aliam sedem adsignans.* (69.)
 Haec audienti Otani magis etiam manifesta facta res
 est. Itaque tertio ad illam nuncium mittit, his verbis:
*Oportet te, filia, quum bene nata sis, periculum
 suscipere quod pater te adire iubet. Quod si enim
 hic non est Cyri filius Smerdis, sed is quem ego
 esse existimo; non debet ille, quod tecum concum-
 bat, et Persarum teneat imperium, impune ferre,
 sed meritam luere poenam. Nunc igitur fac hoc-
 ce; quando tecum cubuerit, tuque eum somno so-
 pitum intellexeris, palpa eius aures. Quod si com-*

„σον αὐτοῦ τὰ ὦτα. καὶ ἦν μὲν Φαίνηται ἔχων ὦτα,
 „νόμιζε σεωυτὴν Σμέρδι τῷ Κύρου συνοικέειν· ἦν δὲ μὴ
 „ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι.“ Ἀντιπέμπτει πρὸς
 ταῦτα ἡ Φαίδιμη, Φαμένη „κινδυνεύσειν μεγάλως, ἢ
 ποιῇ ταῦτα. ἦν γὰρ δὴ μὴ τυγχάνῃ τὰ ὦτα ἔχων, 15
 ἐπίλαμπτος δὲ ἀφάσσουσα ἔσται, εὖ εἰδέναι ὡς αἰ-
 στώσει μιν. ὅμως μέντοι ποιήσῃ ταῦτα.“ ἡ μὲν δὴ
 ὑπέδξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσασθαι. τοῦ δὲ Μά-
 γου τούτου τοῦ Σμέρδιος Κύρος ὁ Καμβύσιω ἄρχων
 τὰ ὦτα ἀπέτεμε ἐπ’ αἰτίῃ δὴ τινὶ οὐ σμικρῇ. Ἡ ὧν δὴ 20
 Φαίδιμη αὕτη, ἡ τοῦ Ὀτάνεω θυγατὴρ, πάντα ἐπι-
 τέλευσα τὰ ὑπέδξατο τῷ πατρὶ, ἐπὶ τε αὐτῆς μέ-
 ρος ἐγένετο τῆς ἀπίξις παρὰ τὸν Μάγον, ἐν περιτροπῇ
 γὰρ δὴ αἱ γυναῖκες Φοιτεύουσι τοῖσι Πέρσησι, ἐλθοῦσα
 παρ’ αὐτὸν ἡῦδε. ὑπνωμένου δὲ καρτερῶς τοῦ Μάγου, 25

pertus fuerit aures habere, puta te cum Cyri Smerdi concumbere: sin aures eum non habere deprehendes, magus Smerdis est quicum concumbis. Ad haec renunciari Phaedima iubet, ingens se adire periculum, si id faciat. Si forte enim aures ille non habeat, ipsa autem deprehendatur palrans, satis se scire, fore ut ab illo trucidetur: attamen imperata facturam. Sic illa, hoc se effecturam, patri recepit. Mago nempe huic Smerdi Cyrus, Cambysis filius, tum regnans, graviolem quamdam ob culpam praecidi aures iusserat. Haec igitur Phaedima, Otanis filia, cuncta exsequens quae patri receperat, quum ad illam rediisset ordo intrandi ad Magum, (per vices enim apud Persas uxores ad maritum intrant) cubiculum ingressa cum eo concubuit: et postquam gravi

ἤφασκε τὰ ὦτα. μαθοῦσα δὲ οὐ χαλεπῶς, ἀλλ' εὐ-
πετέως, οὐκ ἔχοντα τὸν ἄνδρα ὦτα, ὡς ἡμέρη τάχιστα
ἐγεγόνει, πέμψασα ἐσήμνη τῷ πατρὶ τὰ γενόμενα.

Ὁ δὲ Ὀτάνης παραλαβὼν Ἀσπαθίνην καὶ Γω- 70
βρύην, Περσέων τε πρώτους ἔοντας καὶ ἰαυτῷ ἐπιτη-
δεωτάτους ἐς πίστιν, ἀπηγέσαστο πᾶν τὸ πρῆγμα· οἱ
δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρα ὑπέπτευν οὕτω τοῦτο ἔχειν. ἀνενεί-
5 κantos δὲ τοῦ Ὀτάνου τοὺς λόγους, ἐδέξαντο· καὶ ἐδοξέ-
σφι, ἕκαστον ἄνδρα Περσέων προσεταιρίσασθαι τοῦτον,
τῷ πιστεύει μάλιστα. Ὀτάνης· μὲν νυν εἰσάγεται Ἰν-
ταφέρεια· Γωβρύης δὲ, Μεγάβυζον· Ἀσπαθίνης δὲ,
Υδάρεια. γεγονότων δὲ τούτων ἕξ, παραγίνεται ἐς τὰ
10 Σούσα Δαρεῖος ὁ Υἱοῦσπείας, ἐκ Περσέων ἥκων· τού-
των γὰρ δὴ ἦν οἱ ὁ πατὴρ ὑπαρχος. ἐπεὶ ὦν αὐτός ἀπί-

somno Magus sopitus erat, aures eius palpavit. Utque
haud aegre, sed facile, cognovit auribus carere homi-
nem, simulatque dies adfuit, ad patrem misit, rem-
que ei significavit.

(70.) Tum *Otanes*, adsumto *Aspathine* et *Gobria*,
primariis inter Persas viris, maximeque idoneis qui-
bus fidem haberet, totam rem his enarravit: atque hi
etiam ipsi suspicati erant, ita se rem habere. Quibus
quum deinde rationes suas exposuisset, adsentiti sunt
ambo: constitueruntque hi tres, ut ipsorum quisque
unum virum Persam, cui maxime fidem haberet,
sibi legeret socium. Proponit igitur *Otanes* pro sua
parte *Intaphernem*; *Gobryas*, *Megabyzum*; *Aspathi-
nes*, *Hydarnen*. Ita quum sex essent, advenit *Susa Da-
rius*, *Hystaspis filius*, ex Perside veniens, cui re-
gioni pater ipsius erat praefectus. Qui ubi advenit,

κετό, τοῖσι ἐξ τῶν Περσέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσ-
 71 ταιρῆσθαι. Συνελθόντες δὲ οὗτοι, ὄντες ἑπτά, ἐδί-
 δοσαν σφισι πίστις καὶ λόγους. ἐπεὶ τε δὲ ἐς Δαρεῖον
 ἀπῆκετο γνώμην ἀποφαίνεσθαι, ἔλεγέ σφι τάδε· „Ἐγὼ
 „ταῦτα ἔδοκεον μὲν αὐτὲς μῶνος ἐπίστασθαι, ὅτι τε
 „ὁ μάγος εἴη ὁ βασιλεύων, καὶ Σμέρδης ὁ Κύρου τε 5
 „τελεύτηκε· καὶ αὐτοῦ τούτου ἕνεκεν ἤκω σπουδῇ, ὥς
 „συστήσω ἐπὶ τῷ Μάγῳ θάνατον. ἐπεὶ τε δὲ συνήκει-
 „κε, ὥστε καὶ ὑμᾶς εἰδέναι, καὶ μὴ μᾶλλον ἐμεῖ, ποιέειν
 „αὐτίκα μοι δοκέει, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι· οὐ γὰρ
 „ἄμεινον.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης· „ὦ παῖ 10
 „Τοτᾶσπιος, εἰς τε πατρὸς ἀγαθοῦ, καὶ ἐκφαίνειν
 „ἔοικας σεαυτὸν ὄντα τοῦ πατρὸς οὐδὲν ἥσσω. τὴν
 „μέντοι ἐπιχείρησιν ταύτην μὴ οὕτω συντάχῃς ἀβού-
 „λως, ἀλλ' ἐπὶ τὸ σωφρονέστερον αὐτὴν λάμβανε·

placuit reliquis sex Persis, Darium etiam socium sibi
 adsciscere. (71.) Hi septem igitur congressi, fidem
 sibi dant invicem, et sermones conferunt. Ubi ad
Darium venit ordo sententiae dicendae, ait ille: *Ego*
hoc solus cognitum habere putabam, regnare Ma-
gum, et vita excessisse Smerdin, Cyri filium: at-
que ad hoc ipsum dedita opera huc me contuli, ut
mortem Mago pararem. Quandoquidem vero acci-
dit, ut et vos rem compertam habeatis! non ego
solus; videtur mihi res e vestigio peragenda, ne-
que differenda: nec enim hoc melius fuerit. Ad
haec Otanes: O fili Hystaspis! ait: forti viro patre
genitus es; et videris ostendere, nihil te patre esse
inferiorem. Verumtamen hanc rem noli ita prae-
propere et inconsulto adgredi; sed consideratius

15 „δὲ γὰρ πλεῦνας γενομένους, οὕτω ἐπιχειρεῖν.“ Λέ-
γει πρὸς ταῦτα Δαρεῖος· „Ἄνδρες οἱ παρόντες,
„τρέπω τῷ εἰρημένῳ ἐξ Ὀτάνῃ εἰ χρησέσθε, ἐπι-
„στασθε ὅτι ἀπολέεσθε κάκιστα. ἐξοίσει γὰρ τις πρὸς
„τὸν Μάγον, ἰδίῃ περιβαλλόμενος ἑαυτῷ κέρδεα. μά-
20 „λιστα μὲν νυν ὀφείλετε ἐπ' ὑμῶν αὐτῶν βαλλόμενοι
„ποιεῖν ταῦτα· ἐπεὶ τε δὲ ὑμῖν ἀναφέρειν ἐς πλεῦ-
„νας εἰδόκει, καὶ ἐμοὶ ὑπερέβεσθε, ἢ ποιῶμεν σήμε-
„ρον, ἢ ἴστε, ὑμῖν ὅτι ἦν ὑπερπείσῃ ἡ νῦν ἡμέρη, ὥς
„οὐκ ἄλλος Φθὰς ἐμεῦ κατηγορὸς ἴσται, ἀλλὰ σφεας
„αὐτὸς ἐγὼ κατέρεω πρὸς τὸν Μάγον.“ Λέγει πρὸς 72
ταῦτα Ὀτάνης, ἐπειδὴ ὥρα σπερχόμενον Δαρείου·
„Ἐπεὶ τε ἡμέας συνταχύνειν ἀναγκάζεις, καὶ ὑπερ-
„βάλλεσθαι οὐκ εἴς, ἰδίῃ ἐξηγέο αὐτὸς ὅτῳ τρέπω

*illam capesse. Plures simus oportet; et sic deinde rem adgrediamur! Tum Darius: Viri qui hic ad-
estis, inquit: si ea ratione utemini quae ab Otane
est proposita, scitote pessime vos esse perituros.
Deferet enim aliquis rem ad Magum, privatim
sibi lucrum quaerens. Debebatis quidem maxime
vos soli, cum nemine alio consilium communi-
cantes, rem conficere: quoniam vero mecum com-
municastis, aut hoc ipso die rem exsequamur,
aut scitote, si hunc unum diem siveritis elabi,
non alium accusatorem me praeventurum esse,
sed me ipsum nomina vestra ad Magum esse dela-
turum. (72.) Ita ardentem Darium videns Otanes:
Quoniam igitur, inquit, adeo propere rem nos
exsequi cogis, nec differre pateris; age dic nobis
ipse, quonam pacto intrabimus regiam, illosque*

„πάρμεν ἐς τὰ βασιλῆα, καὶ ἐπιχειρήσομεν αὐτοῖ 5
 „σι. Φυλακὰς γὰρ δὴ διαστεύσας οἰδᾶς κου καὶ αὐ-
 „τὸς, εἰ μὴ ἰδὼν, ἀλλ' ἀκούσας· ἅς τέω τρόπῳ πε-
 „ρήσομεν;“ Ἀμείβεται Δαρεῖος τοῖσδε· „Ὅταν, ἢ
 „πολλά ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οὐκ οἶά τε δηλῶσαι, ἔργῳ
 „δέ· ἄλλα δ' ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οἶά τε, ἔργον δὲ οὐ- 10
 „δὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεταί. ὑμεῖς δὲ ἴστε, Φυ-
 „λακὰς τὰς κατεστεύσας, εἰούσας οὐδὲν χαλεπὰς πα-
 „ρελθεῖν. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡμέων ὄντων τοίῳν, οὐδεὶς
 „ὅστις οὐ παρήσει· τὰ μὲν κου καταιδόμενος ἡμέας,
 „τὰ δὲ κου καὶ δειμαίνων. τοῦτο δὲ, ἔχω αὐτὸς σκῆ- 15
 „ψιν εὐπρεπεστάτην, τῇ πάρμεν· φᾶς ἄρτι τε ἤκειν
 „ἐκ Περσέων, καὶ βούλεσθαί τι ἔπος παρὰ τοῦ πα-
 „τρός σημῆναι τῷ βασιλεῖ. ἐνθα γὰρ τι δεῖ ψεῦδος

adgrediemur? Custodias enim esse dispositas tu etiam ipse (puto) nosti, si non visu, auditu certe: quas quo pacto superabimus? Cui Darius respondit: Multa sunt, Otanes, quae verbis non facile est demonstrare, sed re ipsa atque opere: sunt rursus alia, verbis quidem expeditu facilia, sed unde factum nullum praeclarum exsistit. Nostis autem vos, per dispositas illas custodias nulla difficultate transire nos posse. Quum enim simus hac dignitate viri, nemo non transire nos patietur, partim reverentiâ ductus, partim timore. Praeterea vero ego ipse praetextum maxime idoneum habeo, cur illos adeamus; dicens ex Perside me adesse, velleque quidpiam, quod a patre mihi mandatum sit, regi significare. Etenim, si mendacium aliquod dicendum est, dicatur. Eodem qui-

„λέγεσθαι, λεγέσθω. τοῦ γὰρ αὐτοῦ γλιχόμεθα, οἷ τε
 20 „ψευδόμενοι, καὶ οἱ τῇ ἀληθείᾳ διαχρεώμενοι. οἱ μὲν
 „γε ψεύδονται τότε, ἑπεὰν τι μέλλωσι, τοῖσι ψεύδεσι
 „πίσαντες, κερδήσεσθαι· οἱ δ' ἀληθίζονται, ἵνα τι τῇ
 „ἀληθείᾳ ἐπισπάσωνται κέρδος, καὶ τι μᾶλλον σφισι
 „ἐπιτράπηται. οὕτω οὐ ταῦτ' ἀσκέοντες, ταῦτοῦ πε-
 25 „ριεχόμεθα. εἰ δὲ μηδὲν κερδήσεσθαι μέλλοιεν, ὁμοίως
 „ἂν ὁ τε ἀληθίζόμενος, ψευδὴς εἴη, καὶ ὁ ψευδόμενος,
 „ἀληθής. ὅς ἂν μὲν νυν τῶν πλουρῶν ἐκὼν παρή,
 „αὐτῶ οἱ ἄμεινον ἐς χρόνον ἔσται· ὅς δ' ἂν ἀντιβαί-
 „νειν πειρᾶται, δεικνύσθω ἐνθαῦτα ἐὼν πολέμιος· καὶ
 „ἔπειτα ὥσάμενοι ἔσω, ἔργου ἐχώμεθα.“ Λέγει Γω- 73
 βρύης μετὰ ταῦτα· „Ἄνδρες Φίλοι, ἡμῖν κοτε κάλ-
 „λιον παρέξει ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχήν, ἢ, εἴ γε μὴ

dem tendimus, et mendaces, et veraces: hi falsum dicunt, si falsa persuadendo commodum aliquod sunt percepturi; illi vera loquuntur, ut per veritatem lucrum quoddam faciant, utque maius aliquid illis dehinc committatur. Ita, diversas vias sequentibus, idem nobis finis propositus est. Si nihil commodi exspectaretur; alter (homo mendax) qui (lucri causa) verum loquitur, mentiretur; alter (homo verax) qui (commodi causa) mentitur, verum dicturus erat. Quisquis ergo ex portarum custodibus ultro nos admiserit, is posthac fructum facti percipiet; qui vero se nobis opponere conabitur, is eo ipso hostis declaratus esto, nosque deinde vi penetra- bimus intus, et opus adgre- diemur. (73.) Post haec Gobryas, Umquam-ne, in- quit, viri amici, honestius possemus recuperare

„οἳ τε ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβεῖν, ἀποθανεῖν; ὅτε
 „γε ἀρχόμεθα μὲν, εἶντες Πέρσαι, ὑπὸ Μήδου ἀν- 5
 „δρὸς Μάγου, καὶ τούτου ὧτα οὐκ ἔχοντες. ὅσοι τε
 „ὑμέων Καμβύσῃ νοσέοντι παρεγένοντο, πάντως καὶ
 „μέμνησθε τὰ ἐπίσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶν τὸν βίον,
 „μὴ περρωμένοισι ἀνακτᾶσθαι τὴν ἀρχήν· τὰ τότε
 „οὐκ ἐνδεκόμεθα, ἀλλ' ἐπὶ διαβολῇ ἐδοκόμεν εἰπεῖν 10
 „Καμβύσεα. Νῦν ὦν τίθεμαι ψῆφον, πείθεσθαι Δα-
 „ρεῖῳ, καὶ μὴ διαλύεσθαι ἐκ τοῦ συλλόγου τοῦδε ἄλ-
 „λοθι ἰόντας, ἢ ἐπὶ τὸν Μάγον ἰδέως.“ Ταῦτα εἶπε
 Γωβρύης· καὶ πάντες ταῦτα αἶνον.

74 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλευόντο, ἐγένετο κατὰ συν-
 τυχήν τάδε. Τοῖσι Μάγοισι ἔδοξε βουλευομένοισι Πη-
 ξάσπεια φίλον προσθέσθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθει πρὸς Καμ-

*imperium, aut, si recipere illud non licuerit no-
 bis, honestius mori, quam nunc, ubi nobis, viris
 Persis, Medus homo Magus imperat, isque mutila-
 tus auribus. Et quicumque vestrum aegrotanti ad-
 fuistis Cambysi, utique meministis, puto, quae ille,
 quum finiret vitam, iniunxit Persis, imprecatusque
 est non connitentibus recuperare imperium: quae
 nos tunc quidem non admittebamus, sed per calum-
 niam dici a Cambyse putabamus. Nunc igitur
 censeo, Dario esse obtemperandum, neque ex hoc
 coetu aliorum discedendum, nisi recta adversus
 Magum. Haec dicenti Gobryae, omnes sunt ad sensi.*

(74.) Dum hi ita deliberant, per idem tempus ac-
 cidit forte hocce. Placuerat deliberantibus *Magis*,
 amicum sibi conciliare *Praxaspen*, tum quoniam
 indigna ille erat passus a Cambyse, qui filium eius

βύσειν ἀνάρσια, ὅς οἱ τὸν παῖδα τοξεύσας ἀπολαλέ-
 5 δ καὶ διότι μόνος ἠπίστατο τὸν Σμέρδιος τοῦ Κύ-
 ρου θάνατον, αὐτοχειρὴ μιν ἀπολέσας· πρὸς δ' ἔτι,
 ἔοντα ἐν αἷῃ μεγίστη τὸν Πρηξάσπεα ἐν Πέρσῃσι. ταύ-
 των δὴ μιν εἰνέκεν καλέσαντες, Φίλον προσικτέωντο,
 πίστι τε λαβόντες καὶ ὀρκίοισι, ἣ μὲν ἔξειν παρ' ἐαυ-
 10 τῷ, μὴδ' ἐξοίσειν μηδενὶ ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφείων
 ἀπάτην εἰς Πέρσας γεγонуῖαν· ὑπισχνεύμενοι τὰ πάν-
 τα οἱ μυρία δώσειν. ὑποδεκομένου δὲ τοῦ Πρηξάσπεα
 ποιῆσειν ταῦτα, ὡς ἀνέπεισάν μιν οἱ Μάγοι, δεύτερα
 προσέφερον, αὐτοὶ μὲν Φάμενοι Πέρσας πάντας συγ-
 15 καλέσειν ὑπὸ τὸ βασιλῆϊον τείχος, κείνον δ' ἐκέλευον
 ἀναβάντα ἐπὶ πύργον ἀγορευσαι, ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου
 Σμέρδιος ἀρχονται, καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου. ταῦτα δὲ
 οὕτω ἐνετέλλοντο, ὡς πιστοτάτου δῆθεν ἔοντος αὐτοῦ ἐν

sagitta transfixum interfecerat; tum quod unus idem
 mortem noverat Smerdis, Cyri filii, quippe qui sua
 manu eum occidisset; praeterea quod summa aucto-
 ritate erat apud Persas. His igitur rationibus inducti,
 vocatum ad se *Praxaspen*, operam dederunt ut
 amicum sibi adiungerent, fide data et iuramentis
 eum obstringentes, *apud se habiturum nec ulli ho-*
mini aperturum malam fraudem qua illi adversus
Persas uterentur; pollicentes ei, infinitis modis cu-
 mulate se eum remuneraturos. Id quum se facturum
 Praxaspes recepisset, sicut ei persuadere conati erant
Magi, secundo loco aliud ei proposuerunt: *convoca-*
turos se, aiebant, *universos Persas sub regiae mu-*
ris, illumque iusserunt conscensa turri concionari,
regi illos a Smerdi, Cyri filio, nec ab alio. Hoc
Herod. T. II. P. I.

Πέρσης, καὶ πολλὰς ἀποδέξαμένου γνώμην ὡς πε-
 ρεῖν ὁ Κύρου Σμέρδης, καὶ ἐξαρησαμένου τὸν Φόνον 20
 75 αὐτοῦ. Φαμένου δὲ καὶ ταῦτα ἱστίου εἶναι ποιεῖν
 τοῦ Πηξάσπης, συγκαλέσαντες Πέρσας οἱ Μάγοι,
 ἀντιβὰσαν αὐτὸν ἐπὶ πύργον, καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον.
 Ὁ δὲ, τῶν μὲνται ἐκεῖνοι προσέειπτο αὐτοῦ, τούτων μὲν
 ἐκὼν ἐπιλήθεο· ἀρξάμενος δὲ ἀπὸ Ἀχαιμένιος, ἐγενή- 6
 λόγησε τὴν πατρὴν τὴν Κύρου· μετὰ δὲ, ὡς ἐς τοῦτον
 πατήρην, πελευτῶν ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κύρος Πέρσας
 πεποιήκοι· διεξελθὼν δὲ ταῦτα, ἐξέφαινε τὴν ἀληθείην,
 Φάμενος πρότερον μὲν κρύπτειν· οὐ γὰρ οἱ εἶναι ἀσφα-
 λὲς λέγειν τὰ γενόμενα· ἐν δὲ τῷ παρόντι ἀναγκαῖον 10
 μὴ καταλαμβάνειν Φαίνω. καὶ δὴ ἔλεγε, τὸν μὲν
 Κύρου Σμέρδην ὡς αὐτὸς, ὑπὸ Καμβύσῳ ἀναγκάζο-

ei mandabant, ut qui summa fide esset apud Persas,
 quique saepe professus esset vivere Smerdin, Cyri
 filium, caedemque illius pernegasset. (75.) Post-
 quam et hoc se facturum Praxaspes dixit, Magi,
 convocatis Persis, iusserunt eum conscendere turrim,
 et concionari. At ille quidem, quae ab his rogatus
 erat, eorum ultro oblitus, exordio sumto ab Achae-
 mene, genus recensuit Cyri; et postquam ad hunc
 descendit oratio, ad extremum beneficia omnia a
 Cyro in Persas collata commemoravit. Quibus expo-
 sitis, aperuit veritatem, quam adhuc a se occulta-
 tam esse, ait, quum non tutum sibi fuisset, id
 quod factum sit edicere; in praesentia autem ne-
 cessitate se cogi, ut verum declaret. Dixit igitur, se
 ipsum, coactum a Cambyse, Smerdin Cyri filium
 necasse, et Magos esse qui nunc regnum teneant.

μένος, ἀποκτείνεις, τοὺς Μάγους δὲ βασιλεύειν. Πέρ-
σῃσι δὲ πολλὰ ἐπαρησάμενος, εἰ μὴ ἀνακτησαίατο
15 ὀπίσω τὴν ἀρχὴν, καὶ τοὺς Μάγους τισαίατο, ἀπῆκε
ἑαυτὸν ἐπὶ κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω.
Πρηξάσπης μὲν νυν, ἰὼν τὸν πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκ-
μος, οὕτω ἐτελεύτησε.

Οἱ δὲ δὴ ἑπτα τῶν Περσέων, ὡς ἐβουλευσάντο αὐ- 76
τίκα ἐπιχειρεῖν τοῖσι Μάγοισι, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι,
ἦσαν εὐζάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τῶν περὶ Πρηξάσπεα
πρηχθέντων εἰδότες οὐδέν. ἐν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέση στεί-
5 χοντες ἐγίνοντο, καὶ τὰ περὶ Πρηξάσπεα γεγυῶτα
ἐκυνθάνοντο. ἐνθαῦτα ἐκστάντες τῆς ὁδοῦ, εἰδόσαν αὐ-
τίς σφίσι λόγους· οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνην, πάγχυ
καλεόντες ὑπερβαλέσθαι, μηδὲ οἰδεόντων τῶν πρηγμα-
των, ἐπιτίθεσθαι· οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Δαρεῖον, αὐτίκα τε
10 ἵεσθαι, καὶ τὰ δεδογμένα ποιεῖν, μηδὲ ὑπερβάλλεσθαι.

Denique multa imprecatus Persis, ni regnum recu-
perarent, poenasque a Magis sumerent, de turri se
praecipitem deiecit. Hunc finem *Praxaspes* habuit,
quum per totam vitam spectata fide vir fuisset.

(76.) Septem quos dixi Persae, postquam decre-
verunt protinus adgredi *Magos*, neque rem differre,
perrexerunt deos precati, prorsus ignari eorum quae
circa *Praxaspen* acta erant. Sed dimidium viae pro-
gressi, rem comperiunt. Itaque de via declinantes,
quid faciendum deliberant: et *Otanes* quidem, om-
nino differendum inceptum censuit, neque in hac
rerum perturbatione adgrediendum: *Darius* vero,
protinus eundem esse, et exsequendum decretum. Qui

πηλομένων δ' αὐτῶν, ἐφάνη ἰσῆκων ἑπτὰ ζεύγη, δύο
 αἰγυπίων ζεύγη διακοντά τε καὶ τίλλοντα καὶ ἀμύσ-
 σοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ, τὴν τε Δαρείου πάν-
 τες αἶψαν γνώμην, καὶ ἔπειτα ἦσαν ἐπὶ τὰ βασι-
 77 λῆα, τεθαροσκότες τοῖσι ὄρνισι. Ἐπιστάσι δὲ ἐπὶ
 τὰς πύλας ἐγένετο οἷόν τι Δαρείῳ ἡ γνώμη ἔφερε· κα-
 ταιδεόμενοι γὰρ οἱ Φύλακοι ἀνδρας τοὺς Περσέων πρῶ-
 τους, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτῶν ἔσε-
 σθαι, παρίσαν, θύῃ πομπῇ χρωμένους· οὐδ' ἐπει- 5
 ρῶτα οὐδεὶς. ἐπὶ τε δὲ παρῆλθον εἰς τὴν αὐλὴν, ἐνε-
 κυρσαν τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι εὐνούχοισι, οἱ
 σφείας ἰστόρεον ὅ τι θελοντες ἤκοιεν· καὶ ἅμα ἰστο-
 ρέοντες τούτους, τοῖσι πλουροῖσι ἀπέειπον, ὅτι σφείας
 παρῆκαν· ἴσχον τε βουλομένους τοὺς ἑπτὰ εἰς τὸ πρῶτον 10
 παρίεναι. οἱ δὲ, διακελευσάμενοι, καὶ σπασάμενοι τὰ

dum inter se altercantur, adparent septem accipitrum
 paria, insectantium duo paria vulturum, vellican-
 tiumque ea, et fodicantium. Quibus conspectis, sep-
 temviri cuncti collaudant *Darii* sententiam et ad re-
 giam pergunt, augurio freti. (77.) Qui ubi ad por-
 tam venerunt, accidit id quod Darius pro sententia
 dixerat: custodes reveriti primarios ex Persis viros,
 ac nihil mali ab eis suspicati, transire eos passi sunt,
 veluti divinitus missos; neque quisquam eos interro-
 gavit. Postquam vero in aulam progressi sunt, inci-
 dunt in eunuchos quorum munus est nuncios ad re-
 gem deferre: hique ex eis, quid velint, cuius rei caus-
 sa veniant, quaerunt; simulque portae custodibus,
 quod eos admiserint, minas intentant, denique pro-
 gredi volentes septemviros prohibent. At illi, sese

ἔγχειρίδια, τούτους μὲν τοὺς ἰσχοντας αὐτοῦ ταύτη
 συγκεντέουσι· αὐτοὶ δὲ ἦσαν δρόμῳ εἰς τὸν ἀνδρείωνα.

Οἱ δὲ Μάγοι ἔτυχον ἀμφοτέροι τῆκαῦτα ἔόντες 78
 ἔσω, καὶ τὰ ἀπὸ Πρηξάσπειω γινόμενα ἐν βουλῇ ἔχον-
 τες. ἐπεὶ ὧν εἶδον τοὺς εὐνούχους τεθορυβημένους τε καὶ
 βοῶντας, ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφοτέροι, καὶ, ὡς
 ἔμαθον τὸ ποιούμενον, πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο. ὁ μὲν
 δὴ αὐτίαν φθάνει τὰ τόξα κατελόμενος· ὁ δὲ, πρὸς
 τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. ἐνθαῦτα δὲ συνέμισγον ἀλλή-
 λουσι. τῷ μὲν δὴ τὰ τόξα ἀναλαβόντι αὐτίαν, ἔόντων
 τε ἀγχοῦ τῶν πολεμίων, καὶ προσκειμένων, ἦν χρη-
ωστά οὐδέν. ὁ δ' ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἡμύνετο, καὶ τοῦτο
 μὲν Ἀσπαθίνην παίει εἰς τὸν μηρὸν, τοῦτο δὲ Ἰνταφέρ-
 να εἰς τὸν ὀφθαλμόν· καὶ ἐστερήθη μὲν τοῦ ὀφθαλ-
 μοῦ ἐκ τοῦ τρώματος ὁ Ἰνταφέρης, οὐ μὲντοι ἀπέθανε

invicem cohortati, strictis gladiis, hos qui illos pro-
 hibere conantur, e vestigio trucidant, et cursu in
 conclave contendunt. (78.) Erant forte tunc intus
Magi ambo; et de his quae a Praxaspe acta erant
 consultabant. Qui ubi eunuchos viderunt consterna-
 tos clamantesque, vicissim et ipsi prosiluerunt ambo;
 et, postquam cognoverunt quid rei esset, ad virtu-
 tem sunt conversi. Alter raptim arcum capit, hastam
 alter prebendit: committiturque ibi pugna. Et is qui-
 dem, qui arcum sumserat, cominus instantibus ho-
 stibus, nihil in eo praesidii invenit: alter vero, hastâ
 se defendens, primum *Aspathinem* percussit in
 femur, tum *Intaphernem* in oculum; et oculum qui-
 dem ex vulnere amisit Intaphernes, nec tamen mor-
 tuus est. Dum alter ex *Magis* hos vulnerat, interim

γν. τῶν μὲν δὴ Μάγων οὔτερος τραυματίζει τούτους· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπὶ τὴν οἰὰ τὰ τόξα οὐδὲν χρηστὰ ἐγένετο, 15 ἦν γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν ἀνδρεῶνα, ἐς τοῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτοῦ προσθεῖναι τὰς θύρας· οἱ οὖν συνεσπύκτουσι τῶν ἐπὶ τὰ δύο, Δαρεῖος τε καὶ Γωβρύης. συμπλακέντος δὲ Γωβρύεω τῷ Μάγῳ, ὁ Δαρεῖος ἐπιστενὺς ἠπύρει, οἷα ἐν σκέτῃ προμηθεόμενος 20 μὴ πλῆξῃ τὸν Γωβρύην. ὁρῶν δὲ μιν ἀργὸν ἐπιστενῶτα ὁ Γωβρύης, εἶρετο ὅτι οὐ χράται τῇ χειρὶ· ὁ δὲ εἶπε· „Προμηθεόμενος σέο, μὴ πλῆξω.“ Γωβρύης δὲ αἰμείβετο· „ὦβει καὶ δι' ἀμφοτέρων τὸ ξίφος.“ Δαρεῖος δὲ πενθόμενος, ὥστε τὴν ἐγχειρίδιον, καὶ ἔτυχ' αὐτῷ κως τοῦ Μάγου.

- 79 Ἀποκτείναντες δὲ τοὺς Μάγους, καὶ ἀποταμόντες αὐτῶν τὰς κεφαλὰς, τοὺς μὲν τραυματίας ἐκτῶν αὐτοῦ λείπουσι, καὶ ἀδυνασίῃς εἴκεν, καὶ φυλακῇς τῆς

alter, quum ei arcus nihil prodesset, esset autem cubiculum conclavi contiguum, in hoc confugit, ianuam clausurus. Sed duo ex septemviris, *Darius* et *Gobryas*, simul irrumpunt, et *Magum* Gobryas medium corripit: at colluctantibus adstans Darius, ferire cunctatur, quippe in tenebris metuens ne *Gabhryam* feriat. Quem ille ita otiosum videns adstantem, *Quidni manu, inquit, uteris?* cui Darius, *tibi timens*, ait, *ne te feriam*. Et Gobryas, *Etiam per ambo adige*, inquit, *ferrum!* Cui parens Darius ferrum adegit, et forte fortuna *Magum* transfixit.

(79.) *Interfectis Magis*, abscissisque eorum capitibus, duo vulnerati ex septemviris ibi relinquuntur, quum infirmitatis caussa, tum arcis custodiendae:

αἰεροπόλιος· οἱ δὲ πέντε αὐτίων ἔχοντες τῶν Μάγων τὰς
5 κεφαλὰς, ἔθεν ἕξω, βοῇ τε καὶ πατάγῳ χροτάμενοι,
καὶ Πέρσαι τοὺς ἄλλους ἐπικαλέοντο, ἐξηγιόμενὸί τε
τὸ πρῆγμα, καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλὰς· καὶ ἅμα
ἐκτενον πάντα τιὰ τῶν Μάγων τὸν ἐν ποσὶ γνόμενον.
Οἱ δὲ Πέρσαι, μαθόντες τό τε γεγονός ἐκ τῶν ἑπτὰ,
10 καὶ τῶν Μάγων τὴν αἰατήν, ἐδικαίουν καὶ αὐτοὶ ἔτε-
ρα τοιαῦτα ποιῆν· σπασάμενοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια, ἐκτε-
νον ἔκου τιὰ Μάγον εὕρισκον· εἰ δὲ μὴ νῦν ἐπιλθοῦσα
ἔσχε, ἔλκων αὖ οὐδένα Μάγον. Ταύτην τὴν ἡμέραν Σα-
ραπειῦνσι Πέρσαι κοινῇ μάλιστα τῶν ἡμερῶν· καὶ ἐν
15 αὐτῇ ὀρτὴν μεγάλην ἀνάγουσι, ἣ κέκληται ὑπὸ Περ-
σίων *Μαγοφόνια*· ἐν τῇ Μάγον οὐδένα ἔξοσι Φανῆναι
ἐς τὸ Φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἑαυτοὺς οἱ Μάγοι ἔχουσι
τὴν ἡμέραν ταύτην.

reliqui quinque, capita Magorum gestantes, foras
eurrunt, ingentem clamorem strepitumque cientes;
convocatisque Persis, quid gestum sit, exponunt,
capitaque ostendunt; simul, quicumque eis obvi-
us sit de Magorum genere, hunc interficiunt. Tum Per-
sae, cognita Magorum fraude, et re a septemviris
gesta, aequum et ipsi censuere paria facere; striatis-
que gladiis, ubicumque Magum quemdam offende-
rent, hunc trucidarunt: ac, nisi superveniens nox
eos inhibuisset, nullum Magum reliquum erant fa-
cturi. Hunc diem publice colunt Persae maxime dio-
rum omnium, eoque die ingens celebrant festum,
quod *Magophonia* a Persis vocatur; quo die nulli
Mago licet in publicum prodire, sed intras domos
cuncti se continent.

80 Ἐπεὶ τε δὲ κατέστη ὁ Θούριβος, καὶ ἐκτὸς πέντε
 ἡμερῶν ἐγένετο, ἐβουλευόντο οἱ ἐπαναστάντες τοῖσι
 Μάγοισι περὶ τῶν πρηγμάτων πάντων· καὶ ἐλέχθησαν
 λόγοι ἄπιστοι μὲν ἐνίοισι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὦν.
 Ὅτανος μὲν ἐκέλευε εἰς μέσον Πέρσῃσι καταβεῖναι τὰ 5
 πρήγματα, λέγων τάδε· „Ἐμοὶ δοκεῖ, ἓνα μὲν ἡμέων
 „ μούναρχον μηκέτι γενέσθαι· οὔτε γὰρ ἡδύ, οὔτε ἀγα-
 „ θόν. εἶδετε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσεια ὕβριν ἐπ' ὅσον
 „ ἐπέζηλθε, μετεσχέκατε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος.
 „ Κῶς δ' ἂν εἴη χρεῖμα κατηρητημένον μούναρχῃ, τῇ 19
 „ ἔξεστι ἀνευθύνῃ ποιεῖν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν
 „ ἀρίστον ἀνδρῶν πάντων, σπάντα εἰς ταύτην τὴν ἀρχήν,
 „ ἐκτὸς τῶν ἐωθότων νοημάτων στήσειε. ἐγγίνεται μὲν
 „ γὰρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν παρόντων ἀγαθῶν, Φθόνος δὲ

(87.) Sedato tumultu, interiectis quinque diebus, hi qui Magos invaserant, de summa rerum deliberarunt: habitique sunt sermones, incredibiles quidem Græcis nonnullis, habiti tamen utique. Et Otanes quidem, imperium summum Persis in medio deponendum censens, haec verba fecit. Mihi videtur, inquit, non amplius debere unum e nobis summā imperii potiri: nec enim iucundum hoc fuerit, nec bonum. Videtis enim, Cambysis contumelia quousque progressa sit, et Magi insolentiam estis experti. Et quo pacto bene composita res fuerit unius imperium? cui licet, nulli rationi reddendae obnoxio, facere quidquid libuerit. Tale quidem imperium, si viro etiam omnium optimo committatur, extra consuetos animi sensus facile eum abripiet. Nam praesentes opes insolentiam

- 15 „ἀρχῆθεν ἐμφύεται ἀνθρώπῳ. δύο δ' ἔχων ταῦτα, ἔχει
 „πᾶσαν κακότητα· τὰ μὲν γὰρ, ὕβρι κεκορημένος,
 „ἔρδει πολλὰ καὶ αἰάσθαι· τὰ δὲ, Φθόνῳ. καίτοι
 „ἄνδρα γε τύραννον, ἄφθονον ἔδει εἶναι, ἔχοντά γε
 „πάντα τὰ ἀγαθὰ· τὸ δ' ὑπεναντίον ταύτου ἐς τοὺς
 20 „πολιῆτας πέφυκε. Φθονεῖ γὰρ τοῖσι ἀρίστοισι πε-
 „ριεῦσίν τε καὶ ζώουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίστοις τῶν
 „ἀστώων, διαβολὰς δὲ ἀριστος ἐνδέκεσθαι. ἀναρμωστό-
 „τατον δὲ πάντων· ἦν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θωμά-
 „ζης, ἄχθεται ὅτι οὐ κάρτα θεραπεύεται· ἦν τε θε-
 25 „ραπεύῃ τις κάρτα, ἄχθεται ἅτε θωπί. τὰ δὲ δὴ
 „μέγιστα ἔρχομαι ἐρέων· νόμαιά τε κινεῖ πάτρια, καὶ
 „βιάται γυναῖκας, κτείνει τε ἀκρίτους. Πλήθος δὲ ἀρ-

ei ingenerant; invidia autem principio innata est homini. Et haec duo habens, omnem habet pravitatem: alia enim scelestas multa, insolentiâ repletus, faciet; alia, invidiâ. Quamquam virum in regia dignitate constitutum oportebat utique invidiâ vacare, quippe bonis rebus omnibus abundantem. At contrarium huius ei accidere adversus cives solet: invidet enim optimis quibusque, quod supersint vivantque; et gaudet pessimis, horumque adversus illos calumnias facillime admittit. Quod vero maxime omnium incongruum est: si modice eum admiraris, aegre fert quod non summopere colatur; si quis eum summopere colit, offenditur, adulatorem esse existimans. Denique, ut dicam quae sunt maxima: instituta mutat patria, vim adfert mulieribus, occidit iniudicatos. At populi imperium, primum, nomen habet omnium

„χον, πρῶτα μὲν, εὐνομία πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσο-
 „νομίην. δεύτερα δὲ, τούτων, τῶν ἑ μούναρχος, ποιεῖν αἰ-
 „δέν. πάλω μὲν ἀρχαὶς ἀρχεῖ, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, 30
 „βουλευμάτα δὲ πάντα εἰς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. Τίθεμαι
 „ὦν γνώμην, μετέντας ἡμέας μουναρχίην, τὸ πλῆθος
 „ἀέξιν· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἐνὶ τὰ πάντα.“ Ὅτανος μὲν
 81 δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἐπέφερε. Μεγάβυζος δὲ ὀλι-
 γαρχίῃ ἐκέλευε ἐπιτράπειν, λέγων ταῦτ’ „Τὰ μὲν
 „Ὅτανος εἶπε, τυραννίδα παύων, λελέχθω καμὸι ταῦ-
 „τα· τὰ δ’ εἰς τὸ πλῆθος ἀνωγε φέρειν τὸ κράτος, γνώ-
 „μης τῆς ἀρίστης ἡμάσθηκα. ὁμίλου γὰρ ἀρχηίου οὐδέν 5
 „ἔστι ἀξυνετώτερον, οὐδὲ ὑβριστότερον. καὶ ται, τυράννου
 „ὑβριν φεύγοντας ἀνδρας, εἰς δήμου ἀκολάστου ὑβρι

honestissimum, iuris aequalitatem. Deinde, eorum quae patrat is qui unus imperat, nihil facit. Sorte gerit imperia et magistratus; potestatem habet rationi reddendae obnoxiam; consilia omnia ad commune civium refert. Quare sic ego censeo, misso facto unius imperio, multitudini imperium potestatemque esse permittendam: nam in multitudine insunt omnia. Hanc Otanes sententiam dixit. (81.) Tum Megabyzus, censeans paucorum imperio res esse permittendas, in hunc modum est locutus. Quae Otanes de abolenda regia potestate dixit, eadem mihi quoque dicta sunt: quod vero ad multitudinem deferri iussit imperium, ab optima sententia aberravit. Nam inutili turba nihil est insipientius, nihilque insolentius. Atqui hoc neutiquam ferendum, ut, qui regis contumeliam effugere cupimus, iidem in plebis indomitae inci-

- „πιεῖν, ἐστὶ οὐδαμῶς ἀνασχετόν. ὁ μὲν γὰρ, εἴ τι
 „ποιεῖ, γινώσκων ποιεῖ· τῷ δὲ οὐ γινώσκων ἐνι. καὶς
 10 „γὰρ ἂν γινώσκοι, ὃς οὐτ' ἐδιδάχθη, οὔτε οἶδε καλὸν
 „οὐδὲν, οὐδ' οἰκίῳ; ὥσθι τε ἐμπιστῶν τὰ πρῆγματα
 „ἄνευ νόου, χιμαῖρῳ ποταμῷ ἕκλος; Δήμῳ μὲν νυν,
 „οἱ Πέρσῃσι κακὸν νοσοῦσι, οὔτοι χράσθων. ἡμεῖς δὲ,
 „ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἐπιλέξαντες ὁμιλίην, ταῖ-
 15 „τοισι περιβέωμεν τὸ κράτος· ἐν γὰρ δὴ τούτοις καὶ
 „αὐτοὶ ἐνισόμεθα. ἀρίστων δὲ ἀνδρῶν οἶκος ἀριστα βου-
 „λεύματα γίνεσθαι.“ Μεγάβυζος μὲν δὴ ταύτην γνώ-
 „μην ἐσέφερε. Τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο γνώμην. 82
 λέγων· „Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος, ἐς τὸ πλή-
 „θος ἔχοντα, δοκέει ὀρθῶς λέξαι· τὰ δ' ἐς ὀλιγα-

damus contumeliam. Nam ille, si quid facit, in-
telligit tamen quid sit quod facit: at plebi ne hoc
quidem inest, ut intelligat. Quo enim pacto intel-
ligat, quum nec didicerit nec noverit honestum
aut conveniens quidquam, et deproperet negotia,
eum impetu sine mente irruens, torrenti flumini
similis? Popolari igitur statu hi utantur, qui
Persis male cupiunt: nos vero optimorum vi-
rorum seligamus societatem, cui imperium
deferamus; quorum nempe in numero nos quo-
que erimus ipsi. Optimorum autem virorum con-
sentaneum est optima etiam esse consilia. Haec
est sententia a Megabyzo in medium proposita. (82.)
Tertio loco Darius dixit sententiam, his usus ver-
bis: Mihi vero, quae Megabyzus dixit ad multi-
tudinem spectantia, ea recte dixisse videtur;
quae vero ad oligarchiam spectant, non recte.

„χίην, οὐκ ὀρθῶς. Τριῶν γὰρ προκειμένων, καὶ πάν- 5
 „των τῶν λέγω ἀρίστων ἑόντων, δήμου τε ἀρίστου, καὶ
 „ὀλιγαρχίης, καὶ μοναρχου, πολλῷ τούτο προέχειν
 „λέγω. ἀνδρὸς γὰρ ἑνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν
 „Φανείη· γνώμη γὰρ τοιαύτη χρεώμενος, ἐπιτροπεύει
 „ἂν ἀμωμήτως τοῦ πλήθους· σιγῶτό τε ἂν βουλευμα- 10
 „τα ἐπὶ δυσμένεας ἀνδρας οὕτω μάλιστα. ἐν δὲ ὀλι-
 „γαρχίῃ, πολλοῖσι ἀρετὴν ἐπασκέουσι εἰς τὸ κοινόν,
 „ἔχθρα ἴδια ἰσχυρὰ φιλέει ἐγγίνεσθαι. αὐτὸς γὰρ ἕκα-
 „στος βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι, γνώμησὶ τε νικᾷν,
 „εἰς ἔχθρα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέονται. ἐξ ὧν στά- 15
 „σις ἐγγίνονται· ἐκ δὲ τῶν στασίων, Φόνος· ἐκ δὲ τοῦ
 „Φόνου, ἀπέβη εἰς μοναρχίην· καὶ ἐν τούτῳ διέδεξε,

*Nam si tria proposita sint, et quodque eorum, quae
 dico, in suo genere optimum, optimus status
 popularis, optima oligarchia, et monarcha op-
 timus; horum trium hoc postremum reliquis
 longe praeferendum esse autumo. Etenim unius
 viri imperio qui sit optimus nihil profecto melius
 queat reperiri: optimo quippe consilio utens, in-
 culpatu administrabit res multitudinis, et ea ra-
 tione consilia adversus male animatos capta, ta-
 cilia maxime habebuntur. In oligarchia vero, quum
 plures sint virtutem in commune exercentes, va-
 lidae privatim inimicitiae exsistere amant: etenim,
 dum quisque cupit esse princeps, vultque ut sua
 sententia vincat, in magnas incidunt inimicitias:
 tum ex inimiciis existunt seditiones, ex seditio-
 nibus caedes, et ex caedibus ad unius imperium
 res redit: atque ita adparet, quanto sit hic status*

„ὅσα ἐστὶ τοῦτο ἄριστον. Δήμου τε αὖ ἄρχοντος, ἀδύ-
 „νατα μὴ οὐ κακότητα ἐγγίνεσθαι. κακότητες τοῖνυν
 20 „ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ, ἔχθρα μὲν οὐκ ἐγγίεται
 „τοῖσι κακοῖσι, Φιλίαι δὲ ἰσχυραί· οἱ γὰρ κακοῦντες
 „τὰ κοινὰ, συγκλύσαντες ποιεῦσι. τοῦτο δὲ τοιοῦτο γί-
 „νεται, ἐς ὃ ἂν προστάς τις τοῦ δήμου τοὺς τοιοῦτους
 „παύσῃ. ἐκ δὲ αὐτῶν θωυμάζεται οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ
 25 „δήμου· θωυμαζόμενος δὲ, ἂν ὢν ἐφάνη μούναρχος
 „εἰάν· καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μοναρχίη
 „κράτιστον. Ἐνὶ δὲ ἑπεὶ πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν,
 „κόθεν ἡμῖν ἡ ἐλευθερίη ἐγένετο; καὶ τεῷ δόντος; κότε-
 „ρα παρὰ δήμου, ἢ ὀλιγαρχίης, ἢ μοναρχοῦ; Ἐχω
 30 „τοῖνυν γνώμην, ἡμέας ἐλευθερωθέντας διὰ ἓνα ἄνδρα,

*melior. Rursus, imperante plebe, fieri non potest
 quin pravitas se insinuet: pravitate vero in repu-
 blica gliscente, inimicitiae quidem inter pravos
 non existunt, sed validae amicitiae: nam, qui rei
 publicae malefaciunt, conspirantes id agunt: atque
 hoc ita succedit, usque dum existat aliquis populi
 patronus, qui hisce finem imponat. Eo fit igitur,
 ut hunc talem miretur populus; et mox eidem,
 quem populus miratur, summa imperii defertur:
 atque ita rursus hic idem ostendit, unius impe-
 rium esse optimum. Ut autem uno verbo omnia
 complectar, unde nobis libertas exstitit? quis nobis
 eam dedit? populus-ne, an oligarchia, an unus
 imperans? Est igitur mea haec sententia, quum
 per unum virum in libertatem simus vindicati,
 ut hanc imperii formam tueamur, adhaec patria*

- „τὸ τοιοῦτο περιστέλλειν· χωρὶς τε τούτου, πατρίους
 „νόμους μὴ λύειν ἔχοντας εὖ· οὐ γὰρ ἄμεινον.“
- 83 Γνωμαὶ μὲν δὴ τρεῖς αὐταὶ προεκέατο· οἱ δὲ τέσσα-
 ρες τῶν ἑπτά ἀνδρῶν προσέθεντο ταύτῃ. Ὡς δὲ ἐσώθη
 τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης, Πέρσῃσι ἰσονομίην σπεύδων ποιῆ-
 σαι, ἔλεξε εἰς μέσον αὐτοῖσι τάδε· „Ἄνδρες στασιῶ-
 „ται, δῆλα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἓνα γέ τινα ἡμέων βασι- 5
 „λέα γενέσθαι, ἥτοι κλήρω γε λαχόντα, ἢ ἐπιτρε-
 „ψάντων τῶ Περσέων πλήθει τὸν ἂν ἐκεῖνοι ἔλονται,
 „ἢ ἄλλῃ τινὶ μηχανῇ. Ἐγὼ μὲν νυνὶ ὑμῖν οὐκ ἐναγα-
 „νυῦμαι· οὔτε γὰρ ἄρχειν, οὔτε ἄρχεισθαι, ἐθέλω.
 „ἐπὶ τούτῳ δὲ ὑπεξίσταμαι τῆς ἀρχῆς, ἐπ’ ᾧ τε ὑπ’ 10
 „οὐδενὸς ὑμέων ἄρξομαι, οὔτε αὐτὸς ἐγὼ, οὔτε οἱ ἀπ’
 „ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοι.“ Τούτου εἰπατος ταῦτα, αἰς

ne aboleamus instituta bene habentia; nec enim hoc utile nobis fuerit.

(83.) Tres igitur istae sententiae fuerunt propositae; et reliqui quatuor ex septemviris huic postremae adhaeserunt. Ut vero succumbere suam sententiam vidit *Otanes*, qui iuris aequitatem inter Persas studuerat stabilire, ita in collegarum medio locutus est: *Viri socii, adparet igitur necesse esse, ut unus e nobis rex creetur, sive is sorte lectus, sive Persis permittamus arbitrium eligendi quem illi voluerint, sive qua alia ratione. At equidem vobiscum in contentionem non descendam, nec enim imperare volo, nec parere imperio. Itaque hac conditione ego vobis cedo imperio, ut nullius vestrum imperio sim subiectus, nec ego ipse, nec ex meis posteris quisquam.* Quae quum ille dixis-

συνεχώρων οἱ ἐξ ἐπὶ τούτοις, οὗτος μὲν δὴ σφί οὐκ
 ἐπηγινέζετο, ἀλλ' ἐκ τοῦ μέσου κατήστο. Καὶ νῦν
 15 αὕτη ἡ οἰκίη διατελέει μούνη ἐλευθέρη εἴουσα Περσέων,
 καὶ ἄρχεται τσαῦτα ὅσα αὕτη θέλει, νόμους οὐκ
 ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἑπτὰ 84
 ἐβουλεύοντο ὡς βασιλέα δικαιοτάτα στήσονται καὶ
 σφί ἔδοξε, Ὅτανη μὲν, καὶ τοῖσι ἀπὸ Ὅτανεω αἰὲ
 γνωμένοις, ἣν ἐς ἄλλον τινα τῶν ἑπτὰ ἔλθῃ ἡ βασι-
 20 λήμῃ, ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ἔτεος ἐκά-
 στου, καὶ τὴν πᾶσαν δωρεὴν ἣ γίνεται ἐν Πέρσῃσι τι-
 μιωτάτη. τοῦδε δὲ εἵνεκεν ἐβούλευσάν οἱ δίδοσθαι ταῦ-
 τα, ὅτι ἐβούλευσέ τε πρῶτος τὸ πρῆγμα, καὶ συνέ-
 στησε αὐτούς. ταῦτα μὲν δὴ Ὅτανη ἐξαίρεται. Τὰδε
 30 δὲ ἐς τὸ κοινὸν ἐβούλευσαν παρίναί ἐς τὰ βασιλῆα

set, reliqui sex postulatis eius sunt adsensī; et ille
 cum his in contentionem non descendit, sed ex eo-
 rum medio discessit. Atque ad hunc diem familia
 haec, una ex cunctis Persis, sui iuris esse perseverat,
 neque paret imperio nisi quatenus vult ipsa, caete-
 rum leges non transgrediens Persarum. (84.) Inde
 reliqui ex septemviris consultantes de rege acquissi-
 ma conditione constituendo, decreverunt, ut *Otanes*,
 eiusque in omne futurum tempus posterī, si alii cui-
 piam ex septem viris regia obtingeret dignitas, emi-
 nenter prae caeteris Medica veste quotannis, omnibus-
 que muneribus quae apud Persas honorificentissima
 habentur, donaretur. Haec Otani extra ordinem con-
 ferenda decreverunt eo, quod is primus rem propo-
 suerat, et ad deliberandum illos convocaverat. In
 commune vero haec placuere: cuique ex septemviris,

πάντα τὸν βουλόμενον τῶν ἑπτά ἀνὺ ἐσαγγελίος, ἢ μὴ τυγχάνῃ εὐδῶν μετὰ γυναικὸς βασιλεύς· γαμέειν δὲ μὴ ἐξεῖναι ἄλλοθεν τῷ βασιλεῖ ἢ ἐκ τῶν συνεπα-
ναστάντων. περὶ δὲ τῆς βασιλείης ἐβούλευσαν τοιόνδε·
ὅτεν ἂν ὁ ἵππος ἡλίου ἐπανατέλλοντος πρῶτος φθέγξη- 15
ται ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτῶν ἐπιβεβηκότων, τοῦτον
ἔχειν τὴν βασιλείην.

- 85 Δαρεῖον δὲ ἦν ἵπποκόμος, ἀνὴρ σοφός, τῷ ὄνομα
ἦν Οἰβάρης. πρὸς τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐπεὶ τι διελύθη-
σαν, ἔλεξε Δαρεῖος τάδε· „Οἰβαρες, ἡμῖν δέδοκται
„περὶ τῆς βασιλείης ποιεῖν κατὰ τάδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵπ-
„πος πρῶτος φθέγξηται ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι, αὐτῶν 5
„ἐπαναβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιλείην. νῦν
„ὦν, εἴ τινα ἔχεις σοφίην, μηχανῶ ὥς ἂν ἡμεῖς σχώ-
„μεν τοῦτο τὸ γέρας, καὶ μὴ ἄλλος τις.“ Ἀμείβεται

qui vellet, licitum fore intrare regiam *sine internun-*
cio, nisi forte cum uxore rex concumberet: praeterea,
non licere regi aliunde uxorem ducere nisi ex con-
iuratorum familia. De ratione vero constituendi re-
gis hoc decreverunt, ut, cuius equus oriente sole
primus hinnitum edidisset in suburbio, ipsis insi-
dentibus, is regnum obtineret.

(85.) Erat *Dario* equorum custos, callidus homo,
cui nomen *Oebares*. Huic homini, postquam e conci-
lio discesserunt, dixit *Darius*: *Oebares*, quod ad re-
gnum spectat, hoc facere decrevimus: cuius equus
inter solis ortum, nobis insidentibus, primus hin-
nitum ediderit, illum regem fore. Tu igitur si quod
nosti artificium, fac ut nobis obtingat haec digni-
tas, non alii cuipiam. Cui *Oebares* respondit: Si in

- Οὐβάρης τοῖσδε· „Εἰ μὲν δὴ, ὦ δέσποτα, ἐν τούτῳ
 10 „τοί ἐστι ἢ βασιλέα εἶναι ἢ μὴ, θάρσει τούτου εἰνκαῶ,
 „καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν· ὡς βασιλεὺς οὐδεὶς ἄλλος
 „πρὸ σεῦ ἔσται· τοιαῦτα ἔχω Φάρμακα.“ Λέγει Δα-
 ρεῖος· „Εἰ τάνυν τι τοιοῦτον ἔχεις σόφισμα, ὦρῃ μὴ-
 „χανᾶσθαι, καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι· ὡς τῆς ἐπικούσης
 15 „ἡμέρης ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἐστι.“ Ἀκούσας ταῦτα ὁ Οὐ-
 βάρης, ποιεῖ τοιόνδε· ὡς ἐγένετο ἡ νύξ, τῶν Θηλέων
 ἵππων μίην, τὴν ὁ Δαρείου ἵππος ἔστεργε μάλιστα,
 ταύτην ἀγαγὼν ἐς τὸ προάστειον, κατέδησε, καὶ ἐπὶ-
 γαγε τὸν Δαρείου ἵππον· καὶ τὰ μὲν πολλὰ περιῆγε
 20 ἀγχοῦ τῇ ἵππῳ, ἐγχρίμπτων τῇ Θηλέῃ· τέλος δέ,
 ἐπῆκε ὀχεῦσαι τὴν ἵππον. Ἄμ' ἡμέρῃ δὲ διαφωσκού- 86
 σῃ, οἱ ἕξ, κατὰ συνθήκαντο, παρῆσαν ἐπὶ τῶν ἵπ-
 πων. διεξελανόντων δὲ κατὰ τὸ προάστειον, ὡς κατὰ

*hoc situm est, here, ut tu rex sis aut non sis, confi-
 de huius rei caussa, et bono animo esto: nec enim
 alius prae te rex erit; talia habeo medicamenta. Re-
 ponit Darius: Quod si ergo tale quoddam habes com-
 mentum, adest tempus quo illud pares, nec diffe-
 ras; in crastinum enim certamen nobis est pro-
 positum. Quibus auditis, haec machinatur Oebar-
 ces. Ut ingruit nox, ex equabus unam, quam prae
 caeteris amabat Darii equus, in suburbium ductam
 adligat; dein adductum Darii equum aliquamdiu
 circa illam circumducit, paulatim adpropinquans;
 ad extremum, ut illam incat, admittit. (86.) Simul
 atque dies illuxit, aderant sex viri equis insidentes,
 sicut inter eos convenerat. Qui dum per suburbium
 vehuntur, ubi ad eum locum venerunt quo proxima
 Herod. T. II. P. I.*

τοῦτο τὸ χυρὶον ἐγένοντο ἵνα τῆς παροιχομένης νυκτὸς
κατεβόδοιο ἡ Θήλεια ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρείου ἵππος 5
προσδραμὼν ἐχρεμέτισε· ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιή-
σαντι, ἀστραπή ἐξ αἰθέρης καὶ βροντὴ ἐγένετο. ἐπιγε-
νόμηναι δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ, ἐτελέωσέ μιν, ὥσπερ ἐκ
συνθέτου τευ γινόμενα· οἱ δὲ, καταβορόντες ἀπὸ τῶν
87 ἵππων, προσεκύνηον τὸν Δαρεῖον ὡς βασιλῆα. Οἱ μὲν
δὲ Φασὶ τὸν Οἰβάρεα ταῦτα μηχανήσασθαι. οἱ δὲ,
τοιάδε· (καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρω λέγεται ὑπὸ Περ-
σέων·) ὡς τῆς ἵππου ταύτης τῶν ἄσθρων ἐπιψάυσας
τῇ χυρὶ, ἔχοι αὐτὴν κρύψας ἐν τῇσι ἀναξυρίσι· ὡς δὲ 5
ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνίοντι ἀπίσθαι μέλλειν τοὺς ἵππους,
τὸν Οἰβάρεα τοῦτον ἐξείραντα τὴν χεῖρα, πρὸς τοῦ Δα-
ρείου ἵππου τοὺς μυκτῆρας προσενίκα· τὸν δὲ, αἰσθό-
μενον, Φριμάξασθαι τε καὶ χρεμέτισαι.

88 ΔΑΡΕΪΟΣ τε δὴ, ὁ Ὑστάσπεος, βασιλεὺς ἀπε-

nocte adligata fuerat equa, ibi adcurrrens Darii equus
hinnitum edidit: et eodem temporis momento fulgur
atque tonitru sereno de coelo exstitit. Atque haec, Da-
rio veluti ex composito quodam supervenientia, au-
spicium consummarunt: et reliqui quinque, ex equis
desilientes, ut regem *Darium* adoraverunt. (87.)
De *Oebare* duplex apud Persas fama fertur; aliis id
eum, quod dixi, fecisse narrantibus; aliis hocce:
genitalia equae sua manu cum attrectasse, manumque
in subligaculis occultasse; dein, quum oriente sole
in eo essent equi ut procederent, exsertam manum
naribus equi Darii admovisse; moxque hunc, ad
odoris sensum, infremuisse hinnitumque edidisse.

(88.) DARIUS igitur, *Hystaspis filius*, rex renun-

δέδεκτο· καὶ οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι, πλην Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον αὐτῆς Καμβύσι. Ἀράβιοι δὲ οὐδαμᾶ κατήκουσαν
 5 ἐπὶ δουλοσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξιῶνι ἐγένοντο, παρέν-
 τες Καμβύσια ἐπ' Αἴγυπτον· ἀκούωντων γὰρ Ἀρα-
 βίων, οὐκ ἂν ἐσβάλοιεν Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. Γάμου
 τε τοὺς πρῶτους ἐγάμει Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν
 δύο θυγατέρας, Ἀτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστάνην· τὴν μὲν
 10 Ἀτοσσάν, προσνυμφήσασαν Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ,
 καὶ αὐτῆς τῷ Μάγῳ· τὴν δὲ Ἀρτυστάνην, παρθένον.
 ἑτέραν δὲ, Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα, ἔγημε, τῇ
 οὐνομα ἦν Πάρμις. ἔσχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνου θυ-
 γατέρα, ἣ τὸν Μάγον καταδήλον ἐποίησε. δυνάμιός τε
 15 πάντα οἱ ἐπιπλέατο. Πρῶτον μὲν νυν τύπον ποιησάμε-
 νος λίθῳ, ἔστησε· ζῶνι δὲ οἱ ἐνῆν, ἀνὴρ ἱππεύς· ἐπέ-

ciatus est: omnesque Asiae populi, Arabibus excep-
 tis, imperio eius paruerunt, a Cyro primo subacti,
 ac dein rursus a Cambyse. Arabes vero numquam in
 servitutem sunt redacti, sed hospites erant et amici,
 qui Cambysi transitum in Aegyptum praestiterunt;
 nam invitis Arabibus numquam in Aegyptum pene-
 trare Persae potuissent. Matrimoniaque Darius iniit
 nobilissima inter Persas, cum duabus Cyri filiabus,
 Atossa et Artystone; quarum illa quidem ante Cam-
 bysis uxor fuerat, fratris sui, deinde rursus Magi;
 Aristone vero virgo erat: praeterea Smerdis filiam,
 Cyri filii, uxorem duxit, cui nomen erat Parmys:
 habuitque etiam Otanis filiam, quae Magum prodi-
 derat. Quumque iam omni ex parte stabilita esset
 eius potentia, primum monumentum statuit lapi-

γραφῆ δὲ γράμματα λέγοντα τάδε· ΔΑΡΕΙΟΣ ὁ
 ὙΣΤΑΣΠΕΟΣ ΣΥΝ ΤΕ ΤΟΥ ἼΠΠΟΥ ΤΗΣ ἈΡΕ-
 ΤΗΣ (τὸ οὐνομα λέγων) καὶ Οἴβαρεος τοῦ ἼΠ-
 ΠΟΚΟΜΟΥ, ἔκτισατο τὴν Περσέων βα- 20
 89 σιλιήν. Ποιήσας δὲ ταῦτα ἐν Πέρσῃσι, ἀρχὰς
 κατεστήσατο εἴκοσι, τὰς αὐτοὶ καλέουσι σατρα-
 πείας. καταστήσας δὲ τὰς ἀρχὰς, καὶ ἀρχοντας
 ἐπιστήσας, ἐτάξατο Φόρους οἱ προσιέναι κατὰ ἔθνη
 τε, καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς πλησιοχώρους προστάσ- 5
 σων, καὶ ὑπερβαίνων τοὺς προσεχίας, ἄλλοισι ἄλλα
 ἔθνη τὰ ἐκαστέρῳ νέμων. Ἀρχὰς δὲ καὶ Φόρων πρόσ-
 οδον τὴν ἐπέτειον κατὰ τάδε διεῖλε. τοῖσι μὲν αὐτίαν
 ἀργύριον ἀπαγινέουσι, εἴρητο Βαβυλωνίον σταβμόν τά-
 λαντον ἀπαγινέειν· τοῖσι δὲ χρυσίον ἀπαγινέουσι. Εὐ- 10

deum, cui figura insculpta erat, vir equo insidens, cum inscriptione huiusmodi: DARIUS HYSTASPIS FILIUS EQUI VIRTUTE (nomen equi hîc erat adscriptum) ET OEBARIS EQUORUM CUSTODIS REGNUM PERSARUM OBTINUIT. (89.) His domi peractis, *imperium in praefecturas distribuit, viginti numero, quas satrapias illi vocant. Quibus constitutis praefecturis, nominatisque singularum praefectis, tributa ordinavit, quae ei e singulis populis redirent; ita quidem ut aliis populis finitimos populos adtribueret, et finitimos hos praetermittens [scil. nomina eorum in viginti praefecturarum numero praetermittens]* aliis rursus populis alios remotiores adtribueret. Praefecturas autem et annua tributa hoc modo constituit. Quibus imperatum est argentum adferre, his praedictum erat, ut Babylonico pondere talentum ad-

βοεικῶν. τὸ δὲ Βαβυλώνιον τάλαντον δύναται Εὐβοϊ-
 δας ἐβδομήκοντα μνίας. Ἐπὶ γὰρ Κύρου ἄρχοντος,
 καὶ αὐτῆς Καμβύσιω, ἣν κατεστηκός οὐδὲν φόρου πέρι,
 ἀλλὰ δῶρα ἀγίνιον. διὰ δὲ ταύτην τὴν ἐπίταξιν τοῦ
 15 φόρου, καὶ παραπλήσια ταύτῃ ἄλλα, λέγουσι Πέρ-
 σαι, ὡς Δαρεῖος μὲν ἦν κάπηλος· Καμβύσης δὲ, δε-
 σπότης· Κύρος δὲ, πατὴρ· ὁ μὲν, ὅτι ἐκατήλευε πάν-
 τα τὰ πράγματα· ὁ δὲ, ὅτι χαλεπός τε ἦν καὶ ὀλί-
 γωρος· ὁ δὲ, ὅτι ἡπιός τε, καὶ ἀγαθὰ σφι πάντα
 ἐμνηχανήσατο. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰωνῶν, καὶ Μαγνητῶν 90
 τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Αἰολέων, καὶ Καρῶν, καὶ Λυ-
 κίων, καὶ Μιλυέων, καὶ Παμφύλων, εἰς γὰρ ἦν οἱ τε-
 ταγμένος φόρος οὗτος, προσήϊε τετρακόσια τάλαντα
 5 ἀργυρίου. ὁ μὲν δὲ πρῶτος οὗτος οἱ νομὸς κατεστήκει.

ferrent; quibus aurum imperatum, hi Euboicum ad-
 ferrent talentum: valet autem Babylonium talentum
 Euboicas libras septuaginta. Nam Cyro imperante,
 atque etiam dein Cambyse, de tributo pendendo
 nihil erat constitutum, sed dona adferebant. Itaque
 propter hanc tributorum impositionem, et alia huic
 similia, aiunt Persae, institorem fuisse Darium;
 Cambysem vero, dominum; Cyrum, patrem fuisse.
 Darium enim, ut institorem administrasse reg-
 num; Cambysem durum fuisse et superbum; Cy-
 rum vero mitem, qui omne bonorum genus ipsis
 parasset. (90.) Ab Ionibus igitur, et Magnetibus
 Asiam incolentibus, et Aeolensibus, et Caribus, et
 Lyciis, et Milyensibus, et Pamphyliis, (quibus in
 commune unum erat tributum impositum) quadrin-
 genta redibant argenti talenta: haec prima erat prae-
 fectura. A Mysis vero, et Lydis, et Lasoniis, et Ca-

Ἀπὸ δὲ Μυσῶν, καὶ Λυδῶν, καὶ Λασονίων, καὶ Καβαλίων, καὶ Ὑγενίων, πεντακόσια τάλαντα. νομὸς δεύτερος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων, τῶν ἐπὶ διξίᾳ ἰσπλέοντι, καὶ Φρυγῶν, καὶ Θρηίκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαρνανδυνῶν, καὶ Συρίων, ἐξή- 10
κοντα καὶ τριηκόσια ἦν τάλαντα φόρος. νομὸς τρίτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Κιλικίων, ἵπποι τε λευκοὶ ἐξήκοντα καὶ τριηκόσιοι, ἐκάστης ἡμέρης εἰς γινόμενος, καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια· τούτων τισσεράκοντα μὲν καὶ ἑκα-
τὸν εἰς τὴν Φρουρέουσιν ἵππον τὴν Κιλικίην χώραν ἀναί- 15
σιμαῖτο, τὰ δὲ τριηκόσια καὶ ἐξήκοντα Δαρείῳ ἐφοί-
91 τα. νομὸς τέταρτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ποσειδηίου πόλιος, τὴν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρῳ οἴκισε ἐπ' οὖρεσι τοῖσι Κιλικίαν τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενον ἀπὸ ταύτης μέχρι Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων, ταῦτα γὰρ ἦν

XC. 7. Ὑγενίων. *Suspectum nomen.* Αὐτηνίων nonnulli.

baliis, et Hygennensibus, quingenta talenta: *altera* haec praefectura. Ab Hellespontiiis, ad dextram intro naviganti, et Phrygibus, et Thracibus Asiam incolentibus, et Paphlagonibus, et Mariandynis, et Syriis, trecenta sexaginta talenta tributii nomine redibant: *tertia* haec praefectura. A Cilicibus trecenti sexaginta equi candidi, unus in diem, et quingenta argenti talenta; quorum talentorum centum et quadraginta in equitatum insumebantur, qui Ciliciam provinciam custodiebat, reliqua trecenta et sexaginta ad Darium mittebantur: *quarta* haec praefectura. (91.) A Posideo urbe, quam Amphilocho condidit, Amphiarai filius, in Cilicum et Syrorum confinibus, ab hac incipiendo usque ad Aegyptum (excepta Arabum di-

5 αἰτελέα, πενήκοντα καὶ τριηκόςια τάλαντα φόρος ἦν.
ἔστι δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα, καὶ Συ-
ρίη ἡ Παλαιστίνη καλομένη, καὶ Κύπρος. νομὸς πέμ-
πτος οὗτος. Ἀπ' Αἰγύπτου δὲ, καὶ Λιβύων τῶν προσ-
χέων Αἰγύπτῳ, καὶ Κυρήνης τε καὶ Βάρκης, (ἐς γὰρ
10 τὸν Αἰγύπτιον νομὸν αὐταὶ ἐκκοσμέατο,) ἑπτακόςια
προσθήη τάλαντα, παράξ τοῦ ἐκ τῆς Μοίριος λίμνης γι-
νομένου ἀργυρίου, τὸ ἐγένετο ἐκ τῶν ἰχθύων. τούτῳ τε δὴ
χωρὶς τοῦ ἀργυρίου, καὶ τοῦ ἐπιμετρούμενου σίτου, προσ-
θήη ἑπτακόςια τάλαντα· πρὸς γὰρ, δύο καὶ δέκα μυ-
15 ριάσι, Περσῶν τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τείχεϊ τῷ ἐν Μέμ-
φι κατοικημένοισι, καταμετρέουσι, καὶ τοῖσι τούτων
ἐπικούρωσι. νομὸς ἕκτος οὗτος. Σατταγύδαι δὲ, καὶ
Γανδάριοι, καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς ταῦτ'

XCI. 14. πρὸς γὰρ. Alii σίτου γὰρ. Ibid. μυριάσι. An μυ-
ριάδας? centum et viginti millia medimnorum frumenti.

tionem, quae tributi erat immunis) tributum im-
positum erat trecentorum quinquaginta talentorum. Est
autem in hac praefectura Phoenice omnis, et Palaes-
tina quae vocatur Syria, et Cyprus: quinta haec
praefectura. Ex Aegypto vero, et Afris Aegypti fini-
timis, et ex Cyrene et Barce, (nam et hae Aegyptia-
cae praefecturae erant adtributae) septingenta redi-
bant talenta, praeter pecuniam quod ex Moeridis
lacu ex piscibus redibat: praeter hanc, inquam, pe-
cuniam, ac praeter demensum frumentum, septin-
genta redibant talenta; nam insuper frumentum me-
tiuntur duodecim myriadibus Persarum, qui in Alba
arce Memphi habitant, horumque auxiliariis: sexta
haec praefectura. Sattagydae, Gandarii, Dadicae et
Aparytae, in unam praefecturam, quae septima est,

τεταγμένοι, ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσέ-
 φερει νομὸς οὗτος ἐβδομος. ἀπὸ Σούσων δὲ, καὶ 20
 τῆς ἄλλης Κισσίων χώρας, τριηκόσια νομὸς ὄγδοος
 92 οὗτος. Ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυ-
 ρίης, χιλιά οἱ προσήϊε τάλαντα ἀργυρίου, καὶ παῖδες
 ἐκτομῖαι πεντακόσιοι νομὸς ἕνατος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἀγ-
 βατάνων καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς, καὶ Παρικανίων,
 καὶ Ὀρθοκορυβαντίων, πενήκοντά τε καὶ τετρακόσια 5
 τάλαντα νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Παν-
 σίκαι, Παντίμαθοί τε καὶ Δαρῖται, ἐς τὰντὸ συμ-
 φέροντες, διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνεον. νομὸς ἐνδέ-
 κατος οὗτος. Ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἰγλῶν, ἐξή-
 κοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν. νομὸς δυα- 10
 93 δέκατος οὗτος. Ἀπὸ Πακτυϊκῆς δὲ, καὶ Ἀρμενίων,
 καὶ τῶν προσεχέων μέχρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου, τε-

contributi, centum septuaginta conferebant talenta.
 Ex Susis et reliqua Cissiorum regione, trecenta talenta
 redibant: *octava* haec praefectura. (92.) Ex Babylo-
 ne reliquaue Assyria mille argenti talenta redibant
 Dario, et castrati pueri quingenti: *nona* haec prae-
 fectura. Ex Agbatanis et reliqua Medica provincia,
 et Paricanis et Orthocorybantibus, quadringenta
 quinquaginta talenta: *decima* haec praefectura. Cas-
 pii et Pausicae, tum Pantimathi et Daritae, una con-
 tributi, talenta conferebant ducenta; *undecima* haec
 praefectura. A Bactrianis ad Aeglos usque tributum
 pendebatur trecentorum et sexaginta talentorum:
duodecima haec praefectura. (93.) Ex Pactyica et
 ex Armeniis horumque finitimis usque ad Euxinum
 Pontum, quadringenta talenta: *decima tertia* haec

245, 65.

τρακόςια τάλαντα. νομὸς τρίτος καὶ δέκατος οὗτος.
 Ἀπὸ δὲ Σαγαρτίων, καὶ Σαραγγίων, καὶ Θαμαναίων,
 5 καὶ Οὐτίων, καὶ Μύκων, καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοισι οἰ-
 κούντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, ἐν τῇσι τοὺς
 ἀνασπάστους καλεομένους κατοικίζει βασιλεὺς, ἀπὸ
 τούτων πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγένετο φόρος. νο-
 μὸς τέταρτος καὶ δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κά-
 10 σπιοι πενήκοντα καὶ διηκόσια ἀγίνεον τάλαντα. νο-
 μὸς πέμπτος καὶ δέκατος οὗτος. Πάρθοι δὲ, καὶ Χο-
 ράσμοι, καὶ Σόγδοι τε καὶ Ἀρειοί, τριηκόσια τάλαντα.
 νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος οὗτος. Παρικάνιοι δὲ, καὶ 94
 Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας, τετρακόσια τάλαντα ἀπα-
 γίνεον νομὸς ἑβδομος καὶ δέκατος οὗτος. Ματιηνοῖσι
 δὲ, καὶ Σάσπειροι, καὶ Ἀλαροδίοισι διηκόσια ἐπέτε-
 5 τακτο τάλαντα. νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος οὗτος. Μό-
 σχοισι δὲ, καὶ Τιβαρηνοῖσι, καὶ Μάκρωσι, καὶ Μοσ-

XCH. 9. Κάσπιοι. Κάσπειροι ed. Reiz. ex coniect.

praefectura. A Sagartiis, et Sarangis, et Tamanceis, et Utiis, et Mycis, et ex Rubri maris insulis, quas his, qui *relegati* vocantur, habitandas rex adsignat, ex his omnibus sexcenta talenta tributii nomine cgebantur: *decima quarta* haec praefectura. Sacae et Caspii ducenta quinquaginta contulerunt talenta: praefectura haec *decima quinta*. Parthi vero et Chorasmi, et Sogdi et Arei, trecenta talenta: *decima sexta* praefectura. (94.) Paricanii et Aethiopes Asiam incolentes, quadringenta conferebant talenta: praefectura haec *decima septima*. Matienis, Saspiribus et Alarodiis ducenta imposita talenta erant: praefectura haec *decima octava*. Moschis et Tibarenis et Macronibus, et Mossynoecis et Maribus trecenta imperata talenta:

συνοίκιοι, καὶ Μαρσί, τριηκόσια τάλαντα προείρητο.
 νομὸς εἵνατος καὶ δέκατος οὗτος. Ἰνδῶν δὲ πλῆθος τε
 πολλῷ πλεϊστόν ἐστι πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώ-
 πων, καὶ Φόρον ἀπαγίνειον πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, 10
 ἐξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα ψήγματος. νομὸς εικο-
 95 στός οὗτος. Τὸ μὲν δὴ ἀργύριον τὸ Βαβυλωνίον πρὸς
 τὸ Εὐβοικὸν συμβαλλεόμενον τάλαντον, γίνεται τεσ-
 σεράκοντα καὶ πεντακόσια καὶ εἰνακισχίλια τάλαντα.
 τὸ δὲ χρυσίον τρισκαίδεκάσταςιον λογιζόμενον, τὸ ψή-
 γμα εὐρίσκεται ἐὼν Εὐβοικῶν ταλάντων ὀγδῶκοντα 5
 καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων. τούτων ὦν πάντων
 συντιθεμένων τὸ πλῆθος, Εὐβοικὰ τάλαντα συνελ-
 γετο ἐς τὸν ἐπέτειον Φόρον Δαρείῳ μύρια καὶ τετρακισ-
 χίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἐξήκοντα· τὸ δ' ἔτι τού-
 96 των ἔλασσον ἀπικίς, οὐ λέγω. Οὗτος Δαρείῳ προσήϊε

XCIV. 7. Μαρσί. Vulgo Μάρδοισι. Alii Μάρροισι vel Μαρροῖσι.

XCV. 2 seq. τεσσερ. καὶ πιντ. Ups cod. ὀγδῶκοντα καὶ ὀκτακόσια.

praefectura haec *decima nona*. Indorum populus
 longe frequentissimus omnium quos novimus homi-
 num est, et tributum hi pependerunt pro ratione alio-
 rum omnium, trecenta et sexaginta talenta ramentor-
 um auri: *vicesima* haec praefectura. (95.) Iam
 Babylonium argentum si cum Euboico confseratur,
 fuerint talenta novies mille quingenta et quadragin-
 ta. Aurum vero si tredecuplum aestimetur, reperit-
 ur ramentum illud valere talenta quater mille sex-
 centa et octoginta. Quibus cunctis in unam summam
 collectis, tributū nomine colligebantur Dario quot-
 annis Euboicorum talentorum quatuordecim millia
 cum quingentis et sexaginta; ut minorem numerum
 mittam, qui hanc summam excedit. (96.) Hoc tri-

Φόρος ἀπό τε τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Λιβύης ἐλγυαχέθεν.
πρεϊόντος μάντοι τοῦ χρόνου, καὶ ἀπὸ νήσων προσήϊε
ἄλλος Φόρος, καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέχρι Θέσσα-
5 λῆς οἰκημένων. Τοῦτον τὸν Φόρον θησαυρίζει ὁ βασι-
λεὺς τρόπῳ τοιῷδε. εἰς πίβους κεραμένους τήξας κατεγ-
χείει· πλήσας δὲ τὸ ἄγγος, περιαιρᾷ τὸν κέραμον.
ἐπειὰν δὲ δευθῇ χρημάτων, κατακόπτει τοσοῦτο ὅσου
ἂν ἐκάστοτε δέηται.

Αὗται μὲν νυν ἀρχαί τε ἦσαν, καὶ Φόρον ἐπιτάξῃς. 97
ἡ Περσίς δὲ χώρα μόνῃ μοι οὐκ εἴρηται δασμοφόρος·
ἀτελεῖα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώραν. Οἶδε δὲ Φόρον
μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν Φέρειν, δῶρα δὲ ἀγίντων. Αἰθίο-
6 πες οἱ πρόσουροι Αἰγύπτῳ, τοὺς Καμβύσης ἐλαύνων
ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰθίοπας κατεστρέψατο· οἱ περὶ
τε Νύσῃ τὴν ἱερὴν κατοίκεται, καὶ τῷ Διονύσῳ ἀνά-

butum Dario ex Asia redibat, et ex exigua Africae
parte. Sed procedente tempore etiam aliud ei tribu-
tum ex insulis rediit, et ab his qui Europam inco-
lunt usque ad Thessaliam. Hoc tributum tali modo
rex in thesauris recondit. Liquefactum metallum in
dolia fictilia infundit, et repleto vase frangit testam.
Dein, quando pecuniâ indigat, tantumdem suden-
dum curat, quantum usus postulat.

(97.) Hae igitur sunt praefecturae, et taxationes
tributorum. *Persidem* vero regionem solam in tribu-
tariarum numero non nominavi; hanc enim a tribu-
tis immunem incolunt Persae. Porro impositum qui-
dem tributum non pendebant, sed *dona ferebant* hi.
Aethiopes Aegypto contermini, quos Cambyses,
quum adversus Macrobios Aethiopas arma ferret,

γουσι τὰς ὁρτάς. οὗτοι οἱ Αἰθίοπες, καὶ οἱ πλησιό-
 χωροι τούτοις, σπέρματι μὲν χρίωνται τῷ αὐτῷ τῷ
 καὶ οἱ Καλαντίαι Ἰνδοί· οἰκήματα δὲ ἔκτεται κατὰ- 10
 γαῖα. οὗτοι συναμφοτέροι δια τρίτου ἔτος ἀγίνεον,
 ἀγνίσουσι δὲ καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, δύο χοίνικας ἀπύρου
 χρυσοῦ, καὶ δικασίας Φάλαγγας ἐβένου, καὶ πέντε
 παῖδας Αἰθίοπας, καὶ ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους
 ἑικοσι. Κόλχοι δὲ ἐτάξαντο ἐς τὴν δωρεὴν, καὶ οἱ προσ- 15
 ἐχέες μέχρι τοῦ Καυκάσιος οὐραοῦ· ἐς τοῦτο γὰρ τὸ
 οὐρὸς ὑπὸ Πέρσῃσι ἀρχεται· τὰ δὲ πρὸς βορρῇν ἀνέμον
 τοῦ Καυκάσιος, Περσέων οὐδὲν ἔτι φροντίζει. οὗτοι ὦν
 δῶρα, τὰ ἐτάξαντο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ διὰ πεντητηρίδος
 ἀγίνεον, ἑκατὸν παῖδας, καὶ ἑκατὸν παρθένας. Ἀρά- 20
 βιοὶ δὲ χίλια τάλαντα ἀγίνεον λιβανωτοῦ ἀνὰ πᾶν.

subegit; qui circa sacram Nysam habitant, et Baccho
 dies festos celebrant. Hi Aethiopes, et horum finiti-
 mi, semine utuntur eodem quo Calantiae Indi, do-
 mos autem habent subterraneas. Hi simul ambo ter-
 tio quoque anno adferebant, adseruntque etiam ad
 meam usque aetatem, duo choenices auri ignem non
 experti, et ducentos truncos ebeni, et quinque pue-
 ros Aethiopes, et viginti magnos dentes elephanto-
 rum. *Colchi* vero pacti sunt de dono ferendo, et ho-
 rum finitimi usque ad Caucasum montem: nam us-
 que ad hunc montem pertinet Persarum imperium;
 qui vero ad septemtrionem sunt Caucasi, hi nil am-
 plius curant Persas. Hi igitur dona, de quibus pacti
 sunt, ad meam usque memoriam quinto quoque
 anno adferebant, centenos pueros, virginesque cen-
 tenas. *Arabes* vero [*Arabii* dicuntur Nostro] quot-

ἔτος. Ταῦτα μὲν οὗτοι δῶρα, παρὲς τοῦ Φόρου, βασιλεὶ ἐκόμιζον.

Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν πολλὸν οἱ Ἰνδοὶ, ἀπ' οὗ 98
τὸ ψήγμα τῷ βασιλεὶ τὸ εἰρημένον κομίζουσι, τρέπω
τοιᾶδε κτέωνται. Ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρας τὸ πρὸς ἥλιον
ἀνίσχοντα ψάμμος. τῶν γὰρ ἡμεῖς ἴδμεν, τῶν καὶ
5 πέρα ἀτρεκές τι λέγεται, πρῶτοι πρὸς ἡῶ καὶ ἡλίου
ἀνατολὰς οἰκέουσι ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἰνδοί.
Ἰνδῶν γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἐρημὴ ἐστὶ, διὰ τὴν ψάμ-
μον. Ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνη Ἰνδῶν, καὶ οὐκ ὁμόφωνα
σφισι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, νομάδες εἰσὶ· οἱ δὲ οὐ. οἱ
10 δὲ ἐν τοῖσι ἔλεσι οἰκέουσι τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἰχθύας
σιτέονται ὠμούς, τοὺς αἰρέουσι ἐκ πλοίων καλαμίνων
ὀρμειώμενοι. καλαῖμου δὲ ἐν γόνυ πλοίων ἕκαστον ποιε-
ται. οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν φορέουσι ἐσθῆτα Φλοῖνην

annis mille adferebant thuris talenta. Haec igitur,
praeter tributum, dona hi regi ferebant.

(98.) *Auri* autem copiam illam, ex qua regi ra-
menta, quae dixi, adferunt *Indi*, tali modo nan-
ciscuntur. Quae terra inde ab India versus orientem
solem porrigitur, ea prorsus sabulosa est. Nam eo-
rum, quos nos novimus, populorum, de quibus certi
quidpiam traditur, primi versus orientem solem Indi
sunt: post Indos enim orientem versus deserta terra
est propter sabulum. Sunt autem plures *Indorum po-*
puli, diversis linguis utentes. Et eorum alii noma-
des sunt; alii non sunt. Sunt etiam qui in paludibus
habitant fluminis, vescunturque crudis piscibus; quos
capiunt, navigiis ex arundine confectis insectantes:
quodlibet navigium ex uno geny arundinis confe-
ctum. Hi Indi vestem gestant ex scirpo; quam, post-

ἦν, ἔπειτα ἐκ τοῦ ποταμοῦ Φλοῦν ἀμήσῃσι καὶ κό-
 ψωσι, τὸ ἐνβύτην Φορμοῦ τρόπον καταπλέξαντες, ὡς 15
 99 θώρηκα ἐνδυνέουσι. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς ἡῶ οἰκίον-
 τες τούτων, νομάδες εἰσὶ, κρεῶν ἐδδοταὶ αἰμαῖν· καλέον-
 ται δὲ Παδαῖοι. νομαίοισι δὲ τοιοῖσδε λέγονται χρᾶ-
 σθαι. ὅς ἂν κάμη τῶν αἰσῶν, ἦν τε γυνή, ἦν τε ἀνὴρ,
 τὸν μὲν ἄνδρα ἄνδρες οἱ μάλιστα οἱ ὀμιλέοντες κτείνου- 5
 σι, Φάμενοι, αὐτὸν τηκόμενον τῇ νοῦσῳ, τὰ κρέα σφίσι
 διαφθείρεσθαι. ὁ δὲ, ἀπαρὸς ἐστὶ μὴ μὲν νοσέειν· οἱ
 δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι, ἀπακτείναντες κατευωχέονται.
 ἦν δὲ γυνὴ κάμη, ὡσαύτως αἱ ἐπιχρεώμεναι μάλιστα
 γυναῖκες ταῦτά τοῖσι ἀνδράσι ποιεῦσι. τὸν γὰρ δὴ ἐς 10
 γῆρας ἀπικόμενοι θύσαντες, κατευωχέονται. ἐς δὲ τού-
 του λόγον οὐ πολλοὶ τινες αὐτέων ἀπικνέονται· πρὸ γὰρ
 100 τοῦ τὸν ἐς νοῦσον πίπτοντα πάντα κτείνουσι. Ἐτέρων

quam scirpum (*phleum*) e flumine demessuerunt tu-
 deruntque, plectunt deinde in storeae modum, et
 tamquam thyracem induunt. (99.) Alii ex *Indis*,
 his ab oriente habitantes, nomades sunt; cruda carne
 vescentes, qui *Padaei* vocantur. Instituti hi utun-
 tur huiusmodi. Quando quis morbo laborat civium,
 sive mulier, sive vir, tunc virum viri maxime fami-
 liares occidunt, dicentes, si morbo consumeretur,
 carnem ipsis corruptum iri. At ille negat se aegro-
 tare; hi vero, non adsentientes, interficiunt eum epu-
 lanturque. Quando mulier aegrotat, similiter mulie-
 res maxime necessariae idem faciunt quod viris viri.
 Nam et, qui ad senectutem pervenit, eum mactant,
 carneque eius vescuntur: haud multi autem illorum
 eo perveniunt; nam antea quemcumque morbo quo-

δέ ἐστι Ἰνδῶν ὁδὲ ἄλλος τρόπος· οὔτε κτείνουσι οὐδὲν ἔμψυχον, οὔτε τι σπείρουσι, οὔτε οἰκίας νομίζουσι ἐκτῆσθαι· ποιηφαγέουσι δὲ, καὶ αὐτοῖσι ἐστὶ ὅσον κέγχρος τὸ μέγαθος ἐν κάλυκι, αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον· τὸ συλλέγοντες, αὐτῇ κάλυκι ἔψουσί τε καὶ σιτέονται. ὃς δ' ἂν ἐς νοῦσον αὐτέων πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὴν ἔρημον κέεται· φροντίζει δὲ οὐδεὶς οὐτ' ἀποθανόντος, οὔτε κάμνοντος. Μίξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κα- 101 τέλεξα πάντων, ἐμφανὲς ἐστὶ, κατὰπερ τῶν προβάτων· καὶ τὸ χρῶμα φορέουσι ὁμοῖον πάντες καὶ παρὰπλήσιον Αἰθίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὴν ἀπίενται ἐς 5 τὰς γυναῖκας, οὐ, κατὰπερ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἐστὶ λευκὴ, ἀλλὰ μέλαινα, κατὰπερ τὸ χρῶμα· τοιαύτην δὲ καὶ Αἰθίοπες ἀπίενται θορήν. οὗτοι μὲν τῶν Ἰν-

dam correptum interficiunt. (100.) Aliorum *Indorum* alius mos est huiusmodi. Nec occidunt animalum quidquam, nec sementem faciunt, nec domos solent possidere: herbis vescuntur; estque eis semen quoddam, milii fere magnitudine, folliculo inclusum, sponte e terra nascens, quod colligunt, et cum folliculo elixum comedunt. Si quis ex eis in morbum incidit, abit in desertum, ibique iacet; neque quisquam aut mortuum curat, aut aegrotum. (101.) Omnes hi, quos commemoravi, *Indi* foeminis miscentur publice, veluti pecudes; et colorem habent similem maxime Aethiopibus. Semen autem ipsorum genitale non, quemadmodum aliorum hominum, album est, sed nigrum, sicut corporis color: tale vero etiam semen genitale Aethiopes edunt. Hi

δῶν ἐκαστέρῳ τῶν Περσέων οἰκέουσι, καὶ πρὸς νότου ἀνέμου· καὶ Δαρίου βασιλῆος οὐδαμᾶ ὑπήκουσαν.

- 102 Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν Κασπατύρῳ τε πόλι καὶ τῇ Πακτυικῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσσυροι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορέῳ ἀνέμου κατοικημένοι τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτρίοισι παραπλησίην ἔχουσι διάταν. οὗτοι καὶ μαχμῳάτατοι εἰσὶ Ἰνδῶν, καὶ οἱ ἐπὶ τὸν χρυσὸν στελλόμενοι 5 εἰσὶ οὗτοι. κατὰ γὰρ τοῦτό ἐστι ἐρημίη διὰ τὴν ψάμμον· ἐν δὲ ᾧ τῇ ἐρημίῃ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες, μεγάβια ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, αἰλωπέκεων δὲ μέζονα. εἰσὶ γὰρ αὐτέων καὶ παρὰ βασιλείῃ τῶν Περσέων, ἐνθεῦτεν θηρευθέντες. οὗτοι ᾧ οἱ 10 μύρμηκες, ποιούμενοι οἴκησιν ὑπὸ γῆν, ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον, κατὰπερ οἱ ἐν τοῖσι Ἑλλήσι μύρμηκες, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον· εἰσὶ δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδος ὁμοιότα

Indi longius a Persis habitant, meridiem versus; neque umquam Darii paruerunt imperio.

(102.) Alii vero *Indi* Caspatyro urbi et Pactyicae regioni sunt finitimi, a septemtrione reliquorum Indorum habitantes, qui vitae ratione utuntur Bactrianis simili. Hi sunt Indorum bellicosissimi, iidemque qui ad conquirendum *aurum* proficiscuntur. Est enim ibi deserta regio propter sabulum: et in hoc nimirum deserto atque sabulo sunt *formicae*, magnitudine non quidem tanta quanta canum, sed tamen *maiores vulpibus*: quarum nonnullae aluntur apud regem Persarum, in illa regione a venatoribus captae. Hae igitur formicae, sub terra habitantes, egerunt sabulum eodem modo sicut in Graecia formicae; quibus etiam specie corporis simillimae sunt. *Sabu-*

τοι. ἡ δὲ ψάμμος ἢ ἀναφερομένη ἐστὶ χρυσίτις. Ἐπὶ
 15 δὴ ταύτην τὴν ψάμμον στέλλονται εἰς τὴν ἐρήμον οἱ
 Ἰνδοὶ, ζευζάμενος ἕκαστος καμήλους τρεῖς, σιωπηφέ-
 ρον μὲν ἐκατέρωθεν ἕρπειν παρέλκειν, θήλειαν δὲ, εἰς
 μέσον· ἐπὶ ταύτην δὲ αὐτὸς ἀναβαίνει, ἐπιτηδεύσας
 ὅπως ἀπὸ τέκνων ὡς νεοσσῶν ἀποσπάσας ζεύξῃ. αἱ
 20 γὰρ σφι καμήλοι ἵππων οὐκ ἥσσονες εἰς ταχύτητα εἰσὶ·
 χωρὶς δὲ, ἄχθεα δυνατώτεροι πολλὰν φέρειν. Τὸ μὲν 103
 δὴ εἶδος ὁκοῖόν τι ἔχει ἡ καμήλος, ἐπισταμένοισι τοῖσι
 Ἕλλησι οὐ συγγράφω· τὸ δὲ μὴ ἐπιστεύεται αὐτῆς,
 τοῦτο φράσω. καμήλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοισι σκέλεσι ἔχει
 5 τέσσαρας μηρούς, καὶ γούνατα τέσσαρα· τὰ δὲ αἰδεῖα,
 διὰ τῶν ὀπισθίων σκελέων πρὸς τὴν οὐρὴν τετραμμένα.
 Οἱ δὲ δὴ Ἰνδοὶ τῷ τρόπῳ τοιούτῳ καὶ ζεύξει τοιαύτη χρυσά- 104
 μνοι, ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν χρυσόν, λελογισμένως ὅπως

lum autem quod ab illis egeritur, auriferum est.
 Ad hoc igitur colligendum profecturi Indi iungunt
 quisque tres camelos, funalem utrimque marem, qui
 a latere trahant; in medio foeminam, dans operam
 ut a pullis quam recentissime natis abstractam iun-
 gat: hanc ipse conscendit. Sunt enim cameli equis
 velocitate non inferiores, insuper vero ad onera fe-
 renda multo validiores. (103.) Iam, species qui-
 dem qualis sit cameli, Graecis satis gnaris non de-
 scribam: quod vero de eo ignoratur vulgo, hoc di-
 cam. Camelus in posterioribus cruribus quatuor ha-
 bet femora et quatuor genua; veretrum vero inter
 posteriora crura caudam versus spectans. (104.)
 Hoc igitur modo, talique utentes vectura, ad colli-
 gendum aurum proficiscuntur Indi, temporis ratio-
Herod. T. II. P. I.

ἀν καυμάτων τῶν θερμότητων ἔοντων ἔσονται ἐν τῇ
 ἀρπαγῇ· ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφα-
 νεῖς γίνονται ὑπὸ γῆν. θερμότητος δὲ ἐστὶ ὁ ἥλιος τοῦ 5
 τοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι τὸ ἐωθινόν· οὐ, κατὰπερ τοῖσι
 ἄλλοισι, μεσαμβρίας· ἀλλ' ὑπερτείλας, μέχρις οὗ
 ἀγορῆς διαλύσις. τοῦτον δὲ τὸν χρόνον καίει πολλῶ
 μᾶλλον, ἢ τῇ μεσαμβρίῃ τὴν Ἑλλάδα, οὕτως ὥστ'
 ἐν ὕδατι λόγος αὐτοῦς ἐστὶ βρέχεσθαι τηνικαῦτα. με- 10
 σοῦσα δὲ ἡ ἡμέρη, σχεδὸν παραπλησίως καίει τοὺς τε
 ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τοὺς Ἰνδοὺς. ἀποκλιναμένης δὲ
 τῆς μεσαμβρίας, γίνεται σφι ὁ ἥλιος κατὰπερ τοῖσι
 ἄλλοισι ὁ ἐωθινός· καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἐπιὼν ἐπὶ μᾶλλον
 ψύχει, ἐς ὃ ἐπὶ δυσμῇσι ἔων, καὶ τὸ κάρτα ψύχει. 15
 105 Ἐπειὰν δὲ ἔλθωσι ἐς τὸν χώρον οἱ Ἰνδοί, ἔχοντες θυ-

nem ita ineuntes ut eâ diei horâ, qua ferventissimi
 sunt aestus, illud rapiant: fervente enim aestu sub
 terra conduntur formicae. Ardentissimus autem his
 hominibus sol est tempore matutino; non, ut aliis
 hominibus, medio die; sed ab eo tempore quo ad
 aliquam altitudinem in coelo pervenit, usque dum
 tempus est a foro discedendi. Per id tempus multo
 magis ipsi ardet sol, quam in Graecia medio ipso
 die; ita ut dicantur illi tunc aquâ madere. Medio vero
 die similiter fere sol ardet alios homines atque Indos.
 Postquam de medio coelo declinavit sol, talem ibi
 vim habet, qualem alibi matutinus. Reliquum coeli
 spatium percurrrens, magis magisque friget; donec,
 ubi ad occasum pervenit, admodum etiam friget.
 (105.) Postquam ad locum Indi pervenerunt, culeos,
 quos secum adtulere, sabulo complent, et quam pri-

λάκια, ἐμπλήσαντες ταῦτα τῆς ψάμμου, τὴν ταχίστην ἐλαύνουσι ὀπίσω. αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες, ὁδῷ (ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσέων) μαβόντες, διώκουσι· οὐκ εἶναι δὲ ταχυτῆτα οὐδενὶ ἐτέρῳ ὁμοῖον, οὕτω ὥστε, εἰ μὴ προλαμβάνειν τῆς ὁδοῦ τοὺς Ἰνδοὺς ἐν ᾧ τοὺς μύρμηκας συλλέγεσθαι, οὐδένα ἂν σφίων ἀποσάξουσιν. τοὺς μὲν πυν ἔρσενας τῶν καμήλων (εἶναι γὰρ ἤσσονας θεῖν τῶν θηλέων) καὶ παραλύεσθαι, ἐπιελκομένους οὐκ ὁμοῦ ἀμφοτέρους· τὰς δὲ θηλέας, ἀναμιμνησκομένας τῶν ἑλπον τέκνων, ἐνδιδάναι μαλακὸν οὐδέν. Τὸν μὲν δὴ πλέω τοῦ χρυσοῦ οὕτω οἱ Ἰνδοὶ κτῶνται, ὡς Περσαι Φασι. ἄλλος δὲ σπανιώτερός ἐστι, ἐν τῇ χώρῃ, ὀρευστόμενος.

Αἱ δ' ἐσχατιαὶ κως τῆς οἰκουμένης τὰ κάλλιστα 106
ἐλαχον, κατὰ περ ἡ Ἑλλὰς τὰς ὥρας πολλόν τι καλ-

CV. 10. οὐκ. *Pavium probo, non pro ovis legentem.*

num sese recipiunt. Protinus enim formicae, odore (ut aiunt Persae) illos sentientes, persequuntur; velocitate autem hanc bestiam alias omnes ita aiunt superare, ut nisi, dum congregantur formicae, viam interim Indi praeciperent, nullus eorum salvus esset evasurus. Iam mares quidem camelos, quum sint ad currendum foeminis inferiores, viribus aiunt deficere, et segnius quodammodo sequi utrumque; foeminas vero, recordantes pullorum domi relictorum, nihil molliter de cursu remittere. Maiorem igitur furi partem hac ratione, ut quidem Persae narrant, nanciscuntur Indi: aliud rarius est aurum, quod ex metallis effoditur.

(106.) *Extremae terrarum partes, nescio quo pacto, res praestantissimas sunt sortitae, quemad-*

λιστα κεκραμίνας ἔλαχε. τοῦτο μὲν γὰρ, πρὸς τὴν ἑω
 ἰσχάτη τῶν οἰκομένων ἡ Ἰνδικὴ ἐστὶ, ὥσπερ ὀλίγον
 πρότερον εἶρηκα. ἐν ταύτῃ, τοῦτο μὲν, τὰ ἐμψυχα 5
 τράποδά τε καὶ τὰ πετηνὰ πολλῶ μέζω ἢ ἐν τοῖσι
 ἄλλοισι χωρίοις ἐστὶ, πᾶρεξ τῶν ἵππων· τούτῳ δὲ ἐσ-
 σϋνται ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νισαίων δὲ καλυμμένων
 ἵππων. τοῦτο δὲ, χρυσὸς ἄπλετος αὐτόθι ἐστὶ· ὁ μὲν,
 ὀρυσσόμενος· ὁ δὲ, καταφορεύμενος ὑπὸ ποταμῶν· ὁ 10
 δὲ, ὥσπερ ἐσήμενα, ἀρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ
 ἄγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν εἴρια, καλλονῇ τε προφέ-
 ροντα καὶ ἀρετῇ τῶν ἀπὸ τῶν οἴων· καὶ ἐσθῆτι οἱ Ἰν-
 107 δοὶ ἀπὸ τούτων τῶν δένδρεων χρέωνται. Πρὸς δ' αὖ
 μεσαμβρείης ἰσχάτη Ἀραβίῃ τῶν οἰκομένων χωρίων
 ἐστὶ· ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τέ ἐστι μούνη χωρίων πα-

modum Graccia coeli temperiem longe praestantissi-
 mam sortita est. Est enim ab una parte, orientem
 versus, extrema regionum habitatarum Indica, ut
 paulo ante dixi. In hac igitur, partim, animantes
 quadrupedes atque volucres insunt longe quam in
 reliquis regionibus grandiores, equis exceptis; nam
 magnitudine superantur Indorum equi a Medicis, qui
Nisaei vocantur. Partim vero, auri immensa ibi co-
 pia est; aliud effossum, aliud per flumina devectum,
 aliud ita ut memoravi subreptum. Ibidem porro ar-
 bores agrestes pro fructu lanam edunt, pulcritudine
 et reliqua virtute ovinam lanam superantem: et vesti-
 mentis Indi ex his arboribus utuntur. (107.) Rur-
 sus, meridiem versus, extrema alia habitatarum re-
 gionum *Arabia* est. In hac vero una regionem om-
 nium thus nascitur, et myrrha, et casia, et cinna-

σίων Φυόμενος, καὶ σμύρνη, καὶ κασίη, καὶ κιννάμω-
 5 μον, καὶ λήδανον. ταῦτα πάντα, πλὴν τῆς σμύρνης,
 δυσπετέως κτέωνται οἱ Ἀράβιοι. Τὸν μὲν γὰρ λιβανω-
 τὸν συλλέγουσι, τὴν στύρακα θυμιάντες, τὴν ἐς Ἑλ-
 ληνας Φοίνικες ἐξάγουσι· ταύτην θυμιάντες λαμβά-
 νουσι. τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρα ὅφεις
 10 ὑπόπτεροι, μικροὶ τὰ μεγάλα, ποικίλοι τὰ εἶδη, φυ-
 λάσσουσι, πλήθει πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον· οὗτοι
 ἤπερ ἐπ' Αἴγυπτον ἐπιστρατεύονται. οὐδενὶ δὲ ἄλλῳ
 ἀπελαύνονται ἀπὸ τῶν δένδρεων, ἢ τῆς στύρακος τῷ
 καπνῷ. Λέγουσι δὲ καὶ τόδε Ἀράβιοι, ὡς πᾶσα αὖ 108
 γῆ ἐπίμπλατο τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεσθαι κατ'
 αὐτοὺς αἰὼν τι κατὰ τὰς ἐχίβνας ἠπιστάμην γίνεσθαι.
 Καὶ καὶ τοῦ Θεοῦ ἡ προνοία, ὥσπερ καὶ οἰκὸς, ἐστὶ
 5 εἰσὺσα σοφία. ὅσα μὲν γὰρ ψυχὴν τι δειλὰ καὶ ἐδά-

momum, et ladanum. Haec quidem omnia, *myrrham*
 si excipias, non sine labore nanciscuntur Arabes. *Thus*
 quidem colligunt, styracem adolentes, quae in Grae-
 ciam a Phoenicibus importatur. Styrace, inquam,
 incensâ thus nanciscuntur: arbores enim thuriferas
 custodiunt alati serpentes, exiguo corpore, variegata
 specie, ingenti numero arborem quamque circumse-
 dentes; iidem qui Aegyptum veluti hostile agmen
 invadunt. Nulla vero alia re, nisi styracis fumo, hi ab
 arboribus illis abiguntur. (108.) Aiunt vero etiam
 Arabes, universam terram his serpentibus oppletum
 iri, nisi illis accideret id quod compertum habeo
 viperis accidere. Et recte puto dixerim, Dei provi-
 dentiam, ut est consentaneum, vere esse sapientem.
 Nam, quae et timidæ indolis sunt animalia, et quae

διμα, ταῦτα μὲν πάντα πολύγονα πεποίηκεν, ἵνα μὴ ἐπιλίπη κατεσθιόμενα· ὅσα δὲ σχέτλια καὶ ἀνηρά, ὀλυγόγονα. τοῦτο μὲν, ὅτι ὁ λαγὸς ὑπὸ παντὸς θηρεύεται θηρίου καὶ ὄρνιθος καὶ ἀνθρώπου, οὕτω δὴ τι πολύγονόν ἐστι, ἐπικυίσκεται μόνον πάντων θηρίων· καὶ 10 τὸ μὲν δασὺ τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρὶ· τὸ δὲ, ψιλόν· τὸ δὲ, ἄρτι ἐν τῇσι μήτρησι πλάσσεται· τὸ δὲ, ἀναίρεται. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. ἡ δὲ δὴ λέαινα, εὐὸν ἰσχυρότατον καὶ θράσύτατον, ἀπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκεται ἐν· τίκτουσα γὰρ, συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας. 15 τὸ δὲ αἴτιον τούτου τόδε ἐστὶ· ἐπεὶ ὁ σκύμνος ἐν τῇ μήτρῃ εὖν ἄρχεται διακινεόμενος, ὁ δὲ, ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλὸν πάντων ὀξύτατους, ἀμύσσει τὰς μήτρας· αὐξανόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον ἐσικνέεται καταγνάφῳ· πέλας τε δὴ ὁ τοῖκος ἐστὶ, καὶ τὸ πα- 20

esculenta, ea omnia foecunda admodum fecit, ne adsiduo esu genus eorum intereat; quae vero prava et malefica, parum foecunda. Sic, ut hoc utar, lepus, quem venatur fera, omnis et avis et homo, ita foecundus est, ut leporis foemina una sit ex omnibus animantibus quae superfoetet, et alium foetum iam pilis vestitum in utero gerat, alium nudum, alium tantum quod formatum, alium nunc maxime concipiat. Et haec quidem huius natura est. E contrario leaena, quum sit animalium validissimum, idemque ferocissimum, non nisi semel parit in vita: nam, dum partum edit, simul uterum eiicit. Cuius rei haec causa est: quando catulus in utero sese incipit movere, tum vero, quoniam ungues habet longe omnium acutissimos, fodiat uterum, augescensque mul-

ράπαν λείπεται αὐτέων ὑγιές οὐδὲ ἐν. Ὡς δὲ καὶ 109
 αἱ ἔχιδναί τε, καὶ οἱ ἐν Ἀραβίοισι ὑπόπτεροι ὄφεις,
 εἰ ἐγίνοντο ὡς ἡ Φύσις αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἦν
 βιώσιμα ἀνθρώποισι. νῦν δ', ἐπὶ αὖθις θορνύονται κατὰ
 5 ζεύγεα, καὶ ἐν αὐτῇ ἢ ὁ ἔρσην τῇ ἐκποίησει, ἀπιευ-
 μένου αὐτοῦ τὴν γονὴν, ἢ θήλεα ἀπτεται τῆς δειφῆς,
 καὶ ἐμφῦσα, οὐκ ἀνίει πρὶν ἂν διαφάγῃ. ὁ μὲν δὲ
 ἔρσην ἀποθνήσκει τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ. ἡ δὲ θήλεα τί-
 σιν τοιήνδε ἀποτίνει τῷ ἔρσενι τῷ γονεῖ τιμαυρέοντα ἐτι
 10 ἐν τῇ γαστρὶ ἐντα τὰ τέκνα, διεσθίει τὴν μήτραν. δια-
 φαγόντα δὲ τὴν νηδὺν αὐτῆς, οὕτω τὴν ἐκδυσιν ποιεῖ-
 ται. οἱ δὲ ἄλλοι ὄφεις, ὄντες ἀνθρώπων οὐ δηλήμονες,
 τίττουςί τε ὡὰ, καὶ ἐκλέπουσιν πολλόν τι χρῆμα τῶν
 τέκνων. αἱ μὲν δὲ νυν ἔχιδναι κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν
 15 εἰσὶ· οἱ δὲ ὑπόπτεροι ὄντες, ἀθρόοι εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίᾳ.

to magis penetrat lacerando; ad extremum, quando
 partus instat, nihil amplius sani in utero superest.
 (109.) Similiter vero etiam viperæ et alati in Arabia
 serpentes, si tanta copia nascerentur quanta per suam
 naturam possent, non esset vivendum hominibus.
 Nunc, quando per paria ad coitum libidine concitan-
 tur, dum in eo mas est ut genitale semen emittat,
 collum eiusprehendit foemina, et innixa non prius
 dimittit quam perroserit. Atque ita quidem mas
 moritur: foemina autem talem mari dat poenam.
 Patrem paruuli ulciscences, dum adhuc in utero sunt,
 matricem corrodunt, atque etiam ipsum ventrem cor-
 rodentes, ita in lucem prodeunt. At caeteri serpentes,
 qui hominibus non sunt noxii, ova pariunt, et mag-
 nam foetuum copiam excludunt. Iam viperæ quidem

- καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ· κατὰ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι.
- 110 Τὸν μὲν δὴ λιβανωτὸν τοῦτον οὕτω κτῶνται Ἀράβιοι·
τὴν δὲ κασίην, αἰδοί. ἐπειὰν καταδήσωνται βύρσῃσι καὶ
δέρμασι ἄλλοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον, πλὴν
αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται ἐπὶ τὴν κασίην. ἡ δὲ
ἐν λίμνῃ φύεται οὐ βαθέη· περὶ δὲ αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ 5
αὐλίζεται κου θηρία πτερωτὰ, τῇσι νυκτερίσι προσέ-
κελα μάλιστα, καὶ τέτρυγε δεινὸν, καὶ ἐς αἰλὴν ἀλ-
κιμα. τὰ δὲ ἀπαμυνομένους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, οὕτω
111 δρέπειν τὴν κασίην. Τὸ δὲ δὴ κινάμωμον ἔτι τούτων
θουμαστότερον συλλέγουσι. ὅκου μὲν γὰρ γίνεται, καὶ
ἥτις μιν γῇ ἡ τρέφουσα ἔστι, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν· πλὴν
ὅτι, λόγῳ οἰκῶτι χρεώμενοι, ἐν τοιοῖδε χωρίοις φασί
τινες αὐτὸ φύεσθαι, ἐν τοῖσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη. 5

ubivis terrarum reperiuntur: alati vero serpentes universi in Arabia sunt, nec usquam alibi; ea ratione frequentes esse videntur.

(110.) Thus igitur, de quo verba facere coeperam, ista ratione Arabes nanciscuntur: *casiā* vero hoc modo. Toto corpore atque facie, solis oculis exceptis, bubulis allisque coriis tecti, ad colligendam *casiā* exeunt. Nascitur haec autem in palude non admodum alta, circa quam et in qua stabulantur bestiae alatae, vespertilionibus maxime similes, diro modo stridentes, et viribus praevalentes. Has ab oculis abigentes, *casiā* metunt. (111.) *Cinnamomum* vero mirabiliiori etiam modo colligunt. Etenim, quo loco illud nascatur, quaeve terra illud alat, ignorant; nisi quod, probabilem sequentes rationem, in eis regionibus nasci illud aiunt, in quibus Bacchus educatus est. Nar-

253, 4.

νίδας δὲ λέγουσι μεγάλας φορέειν ταῦτα τὰ κάφθα,
 τὰ ἡμεῖς ἀπὸ Φονίκων μαθόντες κινάμωνον καλέο-
 μιν· φορέειν δὲ τὰς ὀρνίθας ἐς νεοσσιὰς, προσπεπλασ-
 μένας ἐκ πηλοῦ πρὸς ἀποκρήμνοισι οὖροισι, ἵνα πρόσ-
 10 βασιῶν ἀνθρώπων οὐδεμίαν εἶναι. πρὸς ὧν δὴ ταῦτα τοὺς
 Ἀραβίους σοφίζεσθαι τάδε· βοῶν τε καὶ ὄνων τῶν ἀπο-
 γινομένων καὶ τῶν ἄλλων ὑποζυγίων τὰ μέλα δια-
 ταμόντας ὡς μέγιστα, κομίζεν ἐς ταῦτα τὰ χωρία·
 καὶ σφρα γέντας ἀγχοῦ τῶν νεοσσίων, ἀπαλλάσ-
 15 σισθαι ἐκὰς αὐτέων· τὰς δὲ ὀρνίθας καταπιεσμένας,
 τὰ τῶν ὑποζυγίων μέλα ἀναφορέειν ἐπὶ τὰς νεοσσιὰς·
 τὰς δὲ, οὐ δυναμένας ἰσχεῖν, καταρρήγνυσθαι ἐπὶ γῇ·
 τοὺς δὲ, ἐπιόντας, συλλέγειν οὕτω τὸ κινάμωνον·
 συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων ἀπικνέεσθαι ἐς τὰς ἄλλας
 χώρας. Τὸ δὲ δὴ λήδανον, τὸ καλέουσι Ἀραβιοὶ λάδα· 112

rant autem, ingentes aves adferre hos bacillos, quos
 nos a Phoenicibus edocti *cinnamomum* vocamus:
 inferri eos autem ab illis avibus in nidos, e luto ad-
 structos ad montium praecipitia, ad quae nullus ho-
 mini accessus pateat. Adversus haec igitur tali arti-
 ificio uti Arabes: boum et asinorum aliorumque iu-
 mentorum cadavera, in frusta quam maximae molis
 dissecta, congerere eos in haec loca; eisque in vici-
 nia nidorum depositis, procul inde recedere: tum
 volucres descendentes, iumentorum illorum membra
 tollere et in nidos comportare; hos autem, quum su-
 stinere onus non possint, rumpi et in terram deci-
 dere: tunc adcurrentes homines, cinnamomum col-
 ligere; quod, ab his ita collectum, dein in alias re-
 giones transportetur. (112.) *Ledanum* vero [*nempe*

νον, ἔτι τούτου θωυμασιώτερον γίνεται· ἐν γὰρ δυσοδ-
μοτάτῳ γινόμενον, εὐωδέστατόν ἐστι. τῶν γὰρ αἰγῶν
τῶν τραγῶν ἐν τοῖσι πώγῳσι εὐρίσκεται ἐγγινόμενον,
οἷον γλοιός, ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δ' ἐς πολλὰ τῶν 5
μύρων ἐστί· θυμῳσί τε μάλιστα τοῦτο Ἀράβιοι.

- 113 Τοσαῦτα μὲν θωμάτων περὶ εἰρήσθω· ἀπόζει δὲ τῆς
χώρης τῆς Ἀραβίης θειπέσιον ὡς ἡδύ. Δύο δὲ γένηα
οἷων σφί ἐστι θώματος ἄξια, τὰ οὐδαμότι ἐτέρωδι
ἐστι. τὸ μὲν αὐτέων ἕτερον ἔχει τὰς οὐράς μακράς,
τριῶν πηχέων οὐκ ἐλάσσονας· τὰς εἴ τις ἐπείη σφί 5
ἐπέλκειν, ἔλκεα ἂν ἔχοιεν, ἀνατριβομένων πρὸς τῇ
γῇ τῶν οὐρέων. νῦν δ' ἅπας τις τῶν ποιμένων ἐπίστα-
ται ξυλουργεῖν ἐς τοσοῦτο· ἀμαξίδας γὰρ ποιεῦντες,
ὑποδέουσι αὐτὰς τῇσι οὐρῇσι, ἐνὸς ἐκάστου κτήνεος τὴν
οὐρὴν ἐπὶ ἀμαξίδα ἐκάστην καταδέοντες. τὸ δὲ ἕτερον 10

sic, λήδανον, vulgo Graeci et ipse etiam Herodotus
vocat] quod *ladanum* Arabes nominant, modo adhuc
mirabiliore, quam cinnamomum, comparatur. Reperitur in loco terribiter olente, ipsum suavissime olens: in hircorum enim barbis reperitur, veluti viscum, adhaerens e frontibus. Est autem utile ad multa unguentorum genera; et ad suffitum hoc maxime utuntur Arabes. (113.) Haec quidem de aromatibus et suffimentis hactenus: spirat autem terra Arabia suavisimum et divinum quemdam odorem. Duo sunt ibidem *ovium* genera miratu digna, quae nulla in alia regione reperiuntur. Alterum genus caudas habet praelongas, tribus non breviores cubitis: quas si illae sinerentur post se trahere, ulcera haberent, caudis ad terram adtritīs. Nunc pastorum quisque artem fa-

γίνος τῶν εἰῶν τὰς οὐρὰς πλατείας Φορέουσι, καὶ ἐπὶ
πῆχυν πλατος. Ἀποκλινομένης δὲ μισαμβρίης παρῆ- 114
κει πρὸς δύνοντα ἥλιον ἡ Αἰθιοπία χώρα, ἐσχατὴ τῶν
οἰκομένων· αὕτη δὲ χρυσόν τε φέρει πολλόν, καὶ ἐλέ-
φαντας ἀμφιλαφίας, καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια, καὶ
5 ἔβεινον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μα-
κροβιωτάτους.

Αὗται μὲν νυν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἐσχατιαί εἰσι καὶ ἐν 115
τῇ Λιβύῃ. Περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἐσπέ-
ρην ἐσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν· οὔτε γὰρ
ἐγὼ γε ἐνδέχομαι Ἑριδανόν τινα καλέεσθαι πρὸς βαρ-
5 βάρων ποταμὸν, ἐκδιδόντα ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς βο-
ρῇν ἄνεμον, ἀπ' οὗ τοῦ ἡλεκτρον φοιτᾷν λόγος ἐστὶ,

brilem in tantum callet, ut exiguum plastrum fa-
bricetur, quod caudae subligatur: cuiusque pecudis
caudae suum subligatur plaustellum. Alterum genus
ovium caudas gerit latas; usque ad cubiti latitudi-
nem. (114.) Ubi meridiana coeli plaga versus occi-
dentem solem inclinatur, ibi protenditur *Aethiopia*,
ab hac parte regio extrema terrarum. Haec aurum fert
frequens, et vastos elephantos, vastarumque arborum
agrestium omne genus, et ebenum, et homines staturā
maximos et pulcerrimos et maxime longaevos.

(115.) Hae sunt igitur in Asia et in Libya extre-
mae terrarum regiones. Iam de *Europae* quidem
versus occidentem *extremis*, quod pro accurate
comperto dicam, non habeo. Neque enim adsentior,
Eridanum aliquem fluvium nominari a barbaris,
qui in mare boreale influat; a quo ad nos *electrum*
venire fama est: neque *insulae* mihi cognitae sunt

οὔτε νήσους οἶδα Κασσιτερίδας εἰούσας, ἐκ τῶν ὁ κασ-
 σίτερος ἡμῖν Φοιτᾶ. τοῦτο μὲν γὰρ, ὁ Ἡριδανός, αὐτὸ
 κατηγορεῖ τοῦ ὄνομα, ὡς ἐστὶ Ἑλληνικόν, καὶ οὐ τι βαρ-
 βαρικόν, ὑπὸ ποιητίᾳ δέ τις ποιηθέν· ταῦτο δὲ, οὐδε- 15
 νός αὐτόπτεω γινομένου οὐ δύναμαι ἀκοῦσαι, τοῦτο
 μελετῶν, ὅπως θαλάσσι ἐστὶ τὰ ἐπέκεινα τῆς Εὐρώ-
 πης. ἐξ ἐσχάτης δ' ὧν ὁ τε κασσίτερος ἡμῖν Φοιτᾶ,
 116 καὶ τὸ ἤλεκτρον. Πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολ-
 λῶ τι πλεῖστος χρυσὸς φαίνεται εἶν· ὅπως μὲν γινόμε-
 νος, οὐκ ἔχω οὐδὲ τοῦτο ἀτρεκέως εἶπαι· λέγεται δὲ
 ὑπ' ἐκ τῶν γρυπῶν ἀρπάζειν Ἀριμασπούς, ἄνδρας
 μονοφθάλμους. πείβομαι δὲ οὐδὲ τοῦτο, ὅπως μονό- 5
 φθαλμοὶ ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὴν ἄλλην
 ὁμοίην τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποις. Αἱ δὲ ὧν ἐσχάται

Cassiterides, unde stannum adfertur. Partim enim ipsum hoc nomen *Eridanus* se prodit graecum esse, neutiquam barbaricum, nempe a poeta aliquo fictum: partim, quamvis studiose id egerim, tamen a nemine, qui ipse suis oculis vidisset, comperire potui, ultra Europam [septemtrionem versus] mare esse. Ab extrema quidem certe Europa et stannum nobis venit et electrum. (116.) In septentrionalibus vero Europae partibus maximam quamdam reperiri *auri* copiam, satis compertum est: at, id quo pacto adquiratur, ne hoc quidem certo dicere valeo: fama est autem, *gryphibus* illud subripere *Arimaspos*, homines *unooculos*. At mihi ne hoc quidem persuadetur, esse homines naturā unoculos, reliquam naturam aliis hominibus similem habentes. Sed, quod initio dixi, videntur utique extremitates terrae, quae reli-

οἰκασί, περιεκληίουσαι τὴν ἄλλην χώραν καὶ ἐπὶ
ἀπέρχουσαι, τὰ κάλλιστα δοκίοντα ἡμῖν εἶναι καὶ
10 σπανιώτατα, ἔχουν αὐται.

Ἔστι δὲ πεδίον ἐν τῇ Ἀσίῃ περιεκληϊμένον οὐρεὶ πάν- 117
τοθεν, διασφάγες δὲ τοῦ οὐρέος εἰσι πέντε. τοῦτο τὸ
πεδίον ἦν μὲν ποτε Χορασμίων, ἐν οὐροισι ἐὼν τῶν Χο-
ρασμίων τε αὐτίων καὶ Ὑρκανίων, καὶ Πάρθων, καὶ
5 Σαραγγίων, καὶ Θαμαναίων· ἐπεὶ τε δὲ Πέρσαι
ἔχουσι τὸ κράτος, ἔστι τοῦ βασιλῆος. ἐκ δὲ ὧν τοῦ περι-
κληϊόντος οὐρέος τούτου ρεῖ ποταμὸς μέγας, οὐνομα δὲ
αἱ εἰσὶ Ἀκῆς. οὗτος πρότερον μὲν ἀρδισκε, διαλαλα-
μένος πενταχοῦ, τῶν εἰρημένων τούτων τὰς χώρας, διὰ
10 διασφάγος ἀγόμενος ἐκάστης ἐκάστοισι. ἐπεὶ τε δὲ
ὑπὸ τῷ Πέρσῃ εἰσὶ, πεπνύθασι τοιόνδε. τὰς διασφά-
γας τῶν οὐρέων ἐνδείμας ὁ βασιλεὺς, πύλας ἐπ' ἐκά-

quam omnem terram circumdant et intus interclu-
dunt, eas res possidere, quae et praestantissimae esse
vulgo putantur et rarissimae.

(117.) Est in Asia campus, monte undique clau-
sus; montis autem quinque sunt divortia. Hic *cam-*
pus olim *Chorasmiorum* erat, estque in confinibus
ipsorum *Chorasmiorum* et *Hyrcaniorum* et *Partho-*
rum et *Sarangarum* et *Thamanaeorum*: ex quo vero
Persae obtinuerunt imperium, rex cum possidet. Ex
monte campum claudente profluit ingens *fluvius*,
cui nomen *Aces*. Is fluvius prius, in quinque alveos
divisus, populorum quos dixi irrigabat agros, ad
singulos populos per singulas montis fauces deriva-
tus: ex quo vero sub *Persa* est haec regio, calami-
tas illis accidit huiusmodi. Montium fauces obstruxit

στη διασφάγι ἑστῆσι· ἀποκεκλημένου δὲ τοῦ ὕδατος
 τῆς διεξόδου, τὸ πεδίον τὸ ἐντὸς τῶν οὐρέων, πέλαγος
 γίνεται, ἐνδιδόντος μὲν τοῦ ποταμοῦ, ἔχοντος δὲ οὐδα- 15
 μῃ ἐξήλυσιν. οὗτοι ὦν, οἱ περ ἔμπροσθεν ἐάθεσαν χρᾶ-
 σθαι τῷ ὕδατι, οὐκ ἔχοντες αὐτῷ χρᾶσθαι, συμφορῇ
 μεγάλη διαχρέωνται. τὸν μὲν γὰρ χειμῶνα ὕει σφι ὁ
 θεός, ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι· τοῦ δὲ
 θέρους σπείροντες μελίην καὶ σήσαμον, χρήσκοντο τῷ 20
 ὕδατι. ἐπεὰν ὦν μηδὲν σφι παραδίδωται τοῦ ὕδατος,
 ἐλθόντες ἐς τοὺς Πέρσας αὐτοὶ τε καὶ γυναῖκες, στάν-
 τες κατὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως, βοῶσι ᾠρούμενοι.
 ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοισι αὐτέων μάλιστα ἐντέλ-
 λεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς ἐς τοῦτο φερούσας· 25
 ἐπεὰν δὲ διάκορος ἡ γῆ σφέων γένηται πίνουσα τὸ
 ὕδωρ, αὗται μὲν αἱ πύλαι ἀποκληῖνται, ἄλλας δ'
 ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοις τοῖσι δεομένοις μάλιστα

rex, et ad singulas fauces portam construxit. Ita, exitu
 aquae intercluso, *ex campo* factum est *pelagus*, in-
 fluente fluvio, et exitum nusquam habente. Hi igitur
 populi, antea aquis illius fluvii soliti uti, nunc ubi
 non amplius illis uti possunt, ingenti premuntur in-
 commodo. Nam hyeme quidem pluit ibi, sicut in
 aliis regionibus: at aestate, postquam panicum et
 sesamum severunt, aquâ illâ indigebant. Igitur,
 quandoquidem eis nunc haec intercluditur, veniunt
 ad Persas, viri et mulieres, stantesque ad regis por-
 tam, ingenti clamore ululant. Et rex eis, qui aquâ
 maxime indigent, iubet aperiri portam ad hos ducen-
 tem: quorum postquam satis aquarum terra bibit,
 claudi eam portam iubet, et aliam aperiri his qui e

τῶν λοιπῶν, ὡς δὲ ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρήματα με-
 30 γάλα πρησσύμενος ἀνοίγει, πάρειξ τοῦ Φόρου. ταῦτα
 μὲν δὴ ἔχει οὕτω.

Τῶν δὲ τῷ Μάγῳ ἐπαναστάντων ἑπτὰ ἀνδρῶν, 118
 ἓνα αὐτῶν ἸνταΦέρνεια κατέλαβε, ὑβρίζοντα τάδε,
 ἀποθανεῖν αὐτίκα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν. ἤθελε εἰς τὰ
 βασιλῆα ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τῷ βασιλεῖ· καὶ
 5 γὰρ δὴ καὶ ὁ νόμος οὕτω εἶχε τοῖσι ἐπαναστᾶσι τῷ
 Μάγῳ, ἔσδοι εἶναι παρὰ βασιλέα ἀνευ ἀγγέλου, ἢ
 μὴ γυναικὶ τυγχάνη μισγόμενος ὁ βασιλεὺς. οὕκων
 δὲ ἸνταΦέρνης ἐδικαίει οὐδένα οἱ ἐσαγγεῖλαι· ἀλλ',
 ὅτι ἦν τῶν ἑπτὰ, ἐσιέναι ἤθελε. ὁ δὲ πύλαιος καὶ ὁ
 10 ἀγγελιηφόρος οὐ περιώρεον, φάμενοι τὸν βασιλέα γυ-
 ναικὶ μίσγεσθαι. ὁ δὲ ἸνταΦέρνης, δοκέων σφέας ψεύ-

reliquorum numero maxime aquâ indigent. Ut vero
 auditu equidem cognovi, nonnisi ingenti pecunia
 praeter tributum exacta aperiri iubet. Et haec qui-
 dem ita se habent.

(118.) Uni e septem viris, qui adversus Magum
 conspiraverant, *Intapherni*, accidit ut periret brevi
 post oppressos Magos, tali patrato facinore. Voluit
 hic regiam ingredi, cum rege collocuturus: quippe
 (ut dixi) ita convenerat inter coniuratos, ut ad re-
 gem ingredi eis licerei absque internuncio, nisi forte
 cum uxore rex concumberet. Itaque aequum cen-
 suerat *Intapherni*, ut absque internuncio intraret;
 utpote qui e septem virorum numero esset. Sed iani-
 tor atque internuncius prohibuerunt; dicentes, cum
 uxore concumbere regem. Tum ille, falso id ab his
 dici ratus, haecce patravit: stricio acinace, aures utri-

δια λέγειν, ποίῃ τοιαύτῃ σπασάμενος τὸν ἀκινάκῃα, ἀποτάμνῃ αὐτῶν τὰ τε ὦτα καὶ τὰς ῥίνας· καὶ ἀνέρας περὶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου, περὶ τοὺς αὐχένους
 119 σφίαν ἴδῃσι, καὶ αἰπήκε. Οἱ δὲ τῷ βασιλεῖ δεικνύσιν αὐτούς, καὶ τὴν αἰτίην εἶπον, δι' ἣν πεπονθότες εἴησαν. Δαριῶς δὲ, ἀφρωδήσας μὴ κοινῶ λέγω οἱ ἐξ πεποιηκότες ἔωσι ταῦτα, μεταπεμπομένοις ἕνα ἕκαστον, ἀπεπυράτο γνώμης, εἰ συνέπαινοί εἰσι τῷ πεποιημένῳ. ἐπεὶ τε δὲ ἐξέμαθε ὡς οὐ σὺν ἐκείνοισι εἴη ταῦτα πεποιηκώς, ἔλαβε αὐτόν τε τὸν Ἰνταφέρνηα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰκηίους πάντας· ἐλπίδας πολλὰς ἔχων, μετὰ τῶν συγγενέων μὲν ἐπιβουλεύειν οἱ ἐπανάστασιν· συλλαβὼν δὲ σφίτας, ἴδῃσι τὴν ἐπὶ 10 θανάτῳ. Ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰνταφέρνηος Φοιτίουσα ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ βασιλῆος, κλαίεσκε αὖ καὶ ὀδυρίζετο·

que et nares praecidit, easque circa frenum equi annexas cervicibus eorum circumdedit, atque ita homines dimisit. (119.) Qui quum se regi ostendissent, causamque cur hoc essent passi exposuissent; tum *Darius*, veritus ne communi consilio sex viri hoc fecissent, singulos ad se vocavit, sententiamque eorum, probarent-ne factum, exploravit. Ubi cognovit, non communicato cum illis consilio rem factam esse, ipsum Intaphernem eiusque filios et familiares omnes prehendit; non fere dubitans, illum cum suis propinquis rebellionem esse moliturum: prehensos in vincula coniecit, extremoque supplicio destinavit. Tunc uxor Intaphernis, ad fores regis idem-tidem accedens, plorabat lamentabaturque: idque

- ποιεῦσα δὲ αἰεὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο, τὸν Δαρεῖον ἔπεισε οἰκτιραῖ μιν. πέμψας δὲ ἄγγελον, ἔλεγε τάδε· „Ω
 15 „γύναι, βασιλεὺς τοι Δαρεῖος διδοῖ ἓνα τῶν δεδεμένων
 „οἰκητῶν ῥύσασθαι, τὸν βούλῃς ἐκ πάντων.“ Ἡ δὲ,
 βουλευσαμένη, ὑπεκρίνατο τάδε· „Εἰ μὲν δὴ μοι δι-
 „δοῖ βασιλεὺς ἑνὸς τὴν ψυχὴν, αἰρέομαι ἐκ πάντων
 „τὸν ἀδελφεόν.“ Πυθόμενος δὲ Δαρεῖος ταῦτα, καὶ
 20 θωμάσας τὸν λόγον, πέμψας ἠγόρευε· „Ω γύναι,
 „εἰρωτᾷ σε βασιλεὺς, τίνα ἔχουσα γνάμην, τὸν ἄν-
 „δρα τε καὶ τὰ τέκνα ἐγκαταλιπούσα, τὸν ἀδελφεόν
 „εἴλῃ περιεῖναι τοι· ὃς καὶ ἀλλοτριώτατός τοι τῶν
 „παίδων, καὶ ἥσσαν κεχαρισμένος τοῦ ἀνδρός ἐστι.“
 25 Ἡ δ' αἰμείβετο τοῖσδε· „Ω βασιλεῦ, ἀνὴρ μὲν μοι
 „ἂν ἄλλος γένοιτο, εἰ δαίμων ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλ-
 „λα, εἰ ταῦτα ἀποβάλοιμι· πατὴρ δὲ καὶ μητὴρ

continenter faciens, ad misericordiam commovit Darium; qui misso ad eam nuncio haec ei nunciari iussit: *Mulier, rex Darius unum ex vincis propinquis tibi concedit eximendum, quem tu ex omnibus selegeris.* Et illa, re deliberata, respondit: *Si mihi ergo rex unius vitam concedit, seligo ex omnibus meum fratrem.* Quo cognito responso, miratus Darius, remisit ad eam qui diceret: *Mulier, quaerit ex te rex, quidnam tibi consilii sit, quod omisso marito filiisque fratrem elegeris, cuius tibi vita donaretur; quum tibi ille sit minus propinquus quam filii, et minus iucundus quam maritus.* Respondit illa: *Rex, maritus mihi alius esse poterit, si deus voluerit; filiique alii, quando hos amisero.* At, quum pater meus materque non amplius sint
Herod. T. II. P. I. K

„οὐκ ἔτι μευ ζώντων, ἀδελφεὸς ἀν' ἄλλος οὐδενὶ τρῶ-
 „πῶ γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη, ἔλεξα ταῦ-
 „τα.“ Εὐ, τε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰπεῖν ἡ γυνή, καὶ 30
 οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν παραιτέτο, καὶ τῶν παίδων
 τὸν πρεσβύτατον, ἥσθεις αὐτῇ· τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε
 πάντας. τῶν μὲν δὴ ἑπτὰ εἰς αὐτίκα τρόπῳ τῷ εἰρη-
 μένῳ ἀπολάλεις.

120. ΚΑΤΑ δέ κου μάλιστα τὴν Καμβύσειω νοῦσον ἐγέ-
 νετο τὰδε. Ὑπὸ Κύρου κατασταθείς ἦν Σαρδίων ὑπαρ-
 χος Ὀροΐτης, ἀνὴρ Πέρσης. οὗτος ἐπεθύμησε πῆγμα-
 τος οὐκ ὀσίου· οὔτε γὰρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας μά-
 ταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτειος τοῦ Σαμίου, οὔτε ἰδὼν 5
 πρότερον, ἐπεθύμει λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι· ὥς μὲν
 οἱ πλεῖνες λέγουσι, διὰ τοιήνδε τινὰ αἰτίην. ἐπὶ τῶν

*in vivis, frater mihi alius nullo pacto esse poterit.
 Hac usa sententiā, istud dixi.* Quae quum regi
 visa essent commode ab illa dicta, delectatus con-
 donavit ei fratrem quem deprecata erat, insuperque
 filiorum natu maximum; reliquos vero universos
 interfecit. Unus igitur e septemviris mox eo, quo
 dixi, modo periit.

(120.) Quo tempore Cambyses morbo laboravit,
 eodem fere tempore accidit hocce. *Oroetes* Persa,
Sardium praeses constitutus a *Cyro*, facinus animo
 agitavit nefarium: etenim *Polycratem* *Samium*,
 a quo nec facto ullo, nec dicto quopiam iniurioso
 fuerat laesus, quemque nec viderat umquam antea,
 hunc capiendi interficiendique cupido eum incesse-
 rat: idque, ut plerique tradunt, talem ob causam.
 Ad regis portam quum sedisset hic *Oroetes*, et alius

βασιλῆος θυρέων κατήμενον τὸν τε Ὀροίτην καὶ ἄλ-
 λον Πέρσην, τῷ οὐνομα εἶναι Μιτροβάτεια, νομοῦ ἄρ-
 10 χοντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ, τούτους ἐκ λόγων ἐς νείκεα
 συμπεστέιν. κρινομένων δὲ περὶ ἀρετῆς, εἰπεῖν τὸν Μι-
 τροβάτεια τῷ Ὀροίτῃ, προφέροντα· „Σὺ γὰρ ἐν ἀν-
 „δρὸς λόγῳ, ὃς βασιλεῖ νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῶ
 „νομῷ προσκειμένην οὐ προσεκτίσας, ὧδε δὴ τι ἐὺ-
 15 „σαν εὐπετέα χειρωθῆναι; τὴν τῶν τις ἐπιχωρίων πεν-
 „τεκαίδεκα ὀπλίτησι ἐπαναστὰς ἔσχε, καὶ νῦν αὐτῆς
 „τυραννεύει.“ Οἱ μὲν δὴ μὴν φασὶ τοῦτο ἀκούσαντα,
 καὶ ἀλγῆσαντα τῷ ὀνειδέει, ἐπιθυμῆσαι οὐκ οὕτω τὸν
 εἴπαντα ταῦτα τίσασθαι, ὥς Πολυκράτεια πάντως ἀπο-
 20 λέσαι, δι' ὃν τινα κακῶς ἤκουσε. Οἱ δὲ ἐλαττόνες 121
 λέγουσι, πέμψαι Ὀροίτεια ἐς Σάμον κήρυκα, ὅτεν

Persa, cui Mitrobates nomen, praeses praefecturae
 cuius caput Dascyleum oppidum est; hi ambo ex fa-
 miliaribus sermonibus in contentionem dicuntur in-
 cidisse. Et Mitrobatem quidem, quum de virtute inter
 se disceptarent, *Oroetae* cum exprobratione dixisse:
Tu vero in virorum numero habere, qui Samum
insulam, tuae praefecturae proximam, in Regis
potestatem non redexisti; quum sit subactu ita
facilis, ut indigenarum aliquis, cum quindecim
armatis insurgens, ea potitus sit, atque etiam
nunc in ea dominetur! Dicunt igitur, hunc his au-
 ditis, aegre ferentem exprobrationem, cupivisse non
 tam vindictam capere de eo qui haec illi dixisset,
 quam omnino *Polycratem* perdere, propter quem
 male audisset. (121.) Sunt pauciores nonnulli qui
 tradant, misisse *Oroeten* praekonem Samum, nescio

δὴ χρήματος δεσόμενον· οὐ γὰρ ὦν δὴ τοῦτό γε λέ-
 γεται· καὶ τὸν Πολυκράτεια τυχεῖν κατακείμενον ἐν
 ἀνδρεῶνι, παρῆναι δέ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα τὸν Τηϊόν 5
 καὶ κως, εἴτ' ἐκ προνοίης αὐτὸν κατηλογέοντα τὰ Ὀροί-
 τεω πρήγματα, εἴτε καὶ συντυχίη τις τοιαύτη ἐπεγέ-
 νετο· τὸν τε γὰρ κήρυκα τὸν Ὀροίτεω παρελθόντα δια-
 λέγεσθαι, καὶ τὸν Πολυκράτεια, τυχεῖν γὰρ ἐπιστραμ-
 μένον πρὸς τὸν τοῖχον, οὔτε τι μεταστραφῆναι, οὔτε 10
 122 ὑποκρίνασθαι. Αἰτίαι μὲν δὴ αὗται διφάσαι λέγον-
 ται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυκράτους γενέσθαι· πάρεστι
 δὲ πείθεσθαι ὁκοτέρη τις βούλεται αὐτέων. Ὁ δὲ ὦν
 Ὀροίτης, ἰζόμενος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὲρ Μαϊάνδρου πο-
 ταμοῦ οἰκημένη, ἐπεμπε Μύρσον τὸν Γύγῳ, ἀνδρα Λυ 5
 δὸν, ἐς Σάμον ἀγγελίην φέροντα, μαβῶν τοῦ Πολυκρά-
 τος τὸν νόον. Πολυκράτης γὰρ ἐστὶ πρῶτος τῶν ἡμεῖς
 ἴσμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατέειν ἐπενόηθη, πάρεξ

quid petiturum: (nec enim hoc memoriae proditur:)
Polycratem autem tunc in exhedra forte decubuisse,
 adfuisseque ei *Anacreontem* Teium: atque (sive con-
 sulto res *Oroetae* aspernatus sit, sive casu ita accide-
 rit) quum accedens *Oroetae* praeco verba fecisset,
Polycratem versus murum tunc forte conversum, nec
 scse versus illum paulisper convertisse, nec responsum
 homini dedisse. (122.) Sic caussa *mortis Polycratis*
 duplici modo traditur: licetque cuilibet eam, quam
 voluerit, probare. *Oroetes* igitur, *Magnesiae* resi-
 dens ad *Maeandrum* fluvium sitae, *Myrsum* *Gygae*
 filium, *Lydum* hominem, *Samum* misit, nuncium fe-
 rentem, quo animum *Polycratis* exploraret. Etenim
Polycrates primus fuit, quem novimus, ex Graecis,

Μίνως τε τοῦ Κνωσίου, καὶ εἰ δὴ τις ἄλλος πρότε-
 10 ρος τούτου ἦρξε τῆς θαλάσσης· τῆς δὲ ἀνθρωπίνης
 λεγομένης γενεῆς Πολυκράτης ἐστὶ πρῶτος, ἐλπίδας
 πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξιν. μαθὼν ὦν
 ταῦτά μιν διανοούμενον ὁ Ὀροίτης, πέμψας ἀγγελίην,
 ἔλεγε τάδε· „ΟΡΟΙΤΗΣ ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΙ ὩΔΕ ΛΕ-
 15 „ΓΕΙ. Πυνθάνομαι ἐπιβουλεύειν σε πρήγμασι μεγά-
 „λοισι, καὶ χρήματά τοι οὐκ εἶναι κατὰ τὰ Φρονήμα-
 „τα. σὺ νῦν ὦδὲ ποιήσας, ὀρθώσεις μὲν στυγρὸν, σώσεις
 „δὲ καὶ ἐμέ. ἐμοὶ γὰρ βασιλεὺς Καμβύσης ἐπιβου-
 „λεύει θάνατον, καὶ μοι τοῦτο ἐξαγγέλλεται σαφ-
 20 „νέως. σὺ νῦν ἐμὲ ἐκκομίσας, αὐτὸν καὶ χρήματα,
 „τὰ μὲν αὐτέων αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ ἐμὲ ἔα ἔχειν.
 „ἑώρακέν τε χρημάτων, ἄρξεις ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος.

qui maris obtinere imperium molitus sit; Minoem
 si excipias, et si quis alius ante hunc mari domi-
 natus est. Ex hominum quidem, quae vocatur, aetate
 primus Polycrates est, qui magnam spem habuerit
 fore ut Ioniae et insularum obtineat imperium. Hoc
 cum animo agitare intelligens Oroetes, misso nuncio,
 haec ei dixit. *Oroetes Polycrati haec dicit.*
Intellexi te magnas res moliri, nec vero pro talibus
consiliis satis instructum esse pecunia. Nunc tu,
si hocce feceris, et tuas res augebis, et me quoque
servabis. Mortem mihi meditatur Cambyses, et hoc
satis pro certo mihi renunciatur. Tu ergo et me
ipsum fac ex hac terra educas, et pecunias meas
exportes; et harum quidem partem tu tene, par-
tem me patere habere: harum pecuniarum ope uni-
versae Graeciae obtinebis imperium. Quod si pecu-

„εἰ δέ μοι ἀπιστέεις τὰ περὶ τῶν χρημάτων, πέμψον
 „ὅστις τοι πιστότατος τυγχάνει ἐών, τῷ ἐγὼ ἀποδέ-
 123 „ξω.“ Ταῦτα ἀκούσας ὁ Πολυκράτης, ἤσθη τε καὶ
 ἐβούλετο καὶ κως, ἰμείρετο γὰρ χρημάτων μεγάλως,
 ἀποπέμπει πρῶτα κατοφόμενον Μαιάνδριον Μαιαν-
 δρίου, ἀνδρα τῶν ἡστών, ὅς οἱ ἦν γραμματιστής· ὃς
 χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων, τὸν κόσμον τὸν ἐκ 5
 τοῦ ἀνδρεῶνος τοῦ Πολυκράτους, ἔοντα ἀξιοθέητον, ἀνέ-
 θηκε πάντα ἐς τὸ Ἡραῖον. Ὁ δὲ Ὀροίτης, μαθὼν τὸν
 κατάσκοπον ἔοντα προσδύκμιον, ἐποίησε τοιαύδε. λάβνα-
 κας ὀκτὼ πληρώσας λίθων, πλὴν κάρτα βραχείας τοῦ
 περὶ αὐτὰ τὰ χεῖλεα, ἐπιπολῆς τῶν λίθων χρυσὸν ἐπέ- 10
 βαλε· καταδήσας δὲ τὰς λάβνακας, εἶχε ἐτοίμας.
 ἐλθὼν δὲ ὁ Μαιάνδριος, καὶ θεησάμενος, ἀπήγγειλε
 124 τῷ Πολυκράτει. Ὁ δὲ, πολλὰ μὲν τῶν μαντίων ἀπα-

*niarum caussa fidem mihi non habueris, mitte
 qui tibi erit fidissimus, cui ego monstrabo. (123.)*
 His auditis gavisus Polycrates, accepit conditio-
 nem; quumque pecuniarum admodum esset cupi-
 dus, misit primum speculandi caussa Macandrium,
 Macandrii filium, ex civium numero, qui scriba eius
 erat; eundem qui haud multo post ornamenta
 omnia exhedrae Polycratis, spectatu utique digna,
 in Iunonis templo dedicavit. Oroetes postquam co-
 gnovit exspectari speculatorem, hoc egit. Cistas octo
 lapidibus complexit, brevi spatio excepto circa oras,
 super lapides vero aurum coniecit: tum obsignatus
 cistas in parato habuit. Et Macandrius ubi advenit,
 spectavitque, renunciavit Polycrati. (124.) Tum ille,

γορευόντων, πολλά δὲ τῶν φίλων, ἐστέλλετο αὐτοῖσι·
 πρὸς δὲ, καὶ ἰδοῦσης τῆς θυγατρὸς ὅψιν ἐνυπνίου τοιή-
 δεῖ ἐδόκει οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἡέρι μετέωρον εἶντα,
 5 λούσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διὸς, χρίεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου.
 ταύτην ἰδοῦσα τὴν ὅψιν, παντοίῃ ἐγένετο μὴ ἀποδημῆ-
 σαι τὸν Πολυκράτεια παρὰ τὸν Ὀροίτεια· καὶ δὴ καὶ
 ἰόντος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πεντηκόντερον, ἐπεφημίζετο. ὁ δὲ
 οἱ ἠπέλυσεν, ἢν σῶς ἀπονοστήσῃ, πολλὸν μιν χρόνον
 10 παρβενεύσθαι. ἡ δὲ ἠρήσατο ἐπιτελέα ταῦτα γενέσθαι·
 βούλεσθαι γὰρ παρβενεύσθαι πλέω χρόνον ἢ τοῦ πα-
 τρὸς ἐστερῆσθαι. Πολυκράτης δὲ, πάσης συμβουλῆς 125
 ἀλογήσας, ἔπλεε παρὰ τὸν Ὀροίτεια, ἅμα ἀγόμενος
 ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἐταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημο-

CXXIV. 2. αὐτοῖσι. αὐτὸς ἀκίεναι *codd.* nonnulli.

quantumvis dehortantibus vatibus atque etiam ami-
 cis, ipse eo proficisci paravit. Adhaec filia eius per
 quietem tale viderat insomnium. Visus ei erat pater
 in aëre sublimis esse, et lavari a Iove, inungi vero
 a sole. Hoc quum ei oblatum esset visum, quovis
 modo contendebat, ne ad Oroetem pater proficisce-
 retur: atque etiam, dum ille actuariam navem con-
 scendebat, ominosis illum verbis est prosecuta. Tum
 ille ei minatus est, *quando salvus rediisset, bene*
multos annos illam virginem mansuram: et illa
 precata est, *ut rata haec fiant; malle se enim per-*
dium virginitatem servare, quam patre privari.
 (125.) Polycrates itaque, spreto omni consilio, ad
 Oroetem navigavit, quum alios multos comites se-
 cum ducens, tum in his Democedem, Calliphontis
 filium, Crotoniatam, professione medicum, qui ar-

κῆδεα τὸν Καλλιφῶντος, Κροτωνιήτην, ἄνδρα ἡτρώ-
 τε ἔοντα, καὶ τὴν τέχνην ἀσκέοντα ἀρίστα τῶν κατ' 5
 ἑωυτόν. Ἀπικόμενος δὲ εἰς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκρά-
 τής, διεφθάρη κακῶς, οὔτε ἑωυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν
 ἑωυτοῦ Φρονημάτων· ὅτι γὰρ μὴ οἱ Συρηκοσίων γενό-
 μενοι τύραννοι, οὐδὲ εἰς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράν-
 νων ἀξίός ἐστι Πολυκράτει μεγαλοπρεπέην συμβλῆ- 10
 θῆναι. ἀποκτείνας δὲ μιν οὐκ ἀξίως ἀπὴγήσιος Ὀροί-
 τής, ἀνισταύρας. τῶν δὲ οἱ ἐπομένων ὅσοι μὲν ἔσαν
 Σάμιοι, ἀπῆκε, καλεῦων σφίας ἑωυτῷ χάριν εἶδέναι,
 ὄντας ἐλευθέρους· ὅσοι δὲ ἔσαν ξεῖνοι τε καὶ δοῦλοι
 τῶν ἐπομένων, ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ποιούμενος εἶχε. 15
 Πολυκράτης δὲ ἀνακρεμάμενος, ἐπτελεῖ παῖσαν τὴν
 ὄψιν τῆς θυγατρὸς· ἐλοῦτο μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Διὸς ὅπως
 υἱοί, ἐχρίετο δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἀνίεις αὐτὸς ἐκ τοῦ σώ-

tem hanc dexterrime prae caeteris per eam aetatem
 exercebat. Postquam vero Magnesiam Polycrates per-
 venit, misere periit, supplicio et persona ipsius in-
 digno, et ingenio: nam, exceptis Syracusiorum ty-
 rannis, ne unus quidem ex aliis graeci generis ty-
 rannis magnificentia cum Polycrate conferri mere-
 tur. Foedo modo et narratu indigno occisum, cruci
 Oroetes adfixit: quicumque vero ex comitibus illius
 Samii erant, hos dimisit, gratiam sibi habere iubens,
 quod libertatem servarent: quotquot vero peregrini
 aut servi in comitatu eius fuerant, hos vinctos manci-
 piorum loco habuit. Sic *Polycrates ex cruce suspen-
 sus* universam filiae visionem explevit: lavabatur
 enim ab Iove, quando pluebat; et inungebatur a
 sole, humorem ipse e corpore emittens. Igitur cu-

ματος ικμάδα. Πολυκράτεος μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυ-
20 χίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, τῇ οἱ Ἀμασις ὁ Αἰγύπτου
βασιλεὺς προμαντεύσατο.

Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτεα Πολυκρά- 126
τεος τίσις μετῆλθον. μετὰ γὰρ τὸν Καμβύσεω θάνα-
τον, καὶ τῶν Μάγων τὴν βασιλείην, μένων ἐν τῇσι
Σάρδισι Ὀροίτης, ὠφέλει μὲν οὐδὲν Πέρσας, ὑπὸ
5 Μήδων ἀπαραιρημένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ
ταραχῇ κατὰ μὲν ἔκτεινε Μιτροβάτεια τὸν ἐκ Δασκυ-
λείου ὑπαρχον, ὅς οἱ ὠνείδισε τὰ ἐς Πολυκράτεια ἔχον-
τα· κατὰ δὲ τοῦ Μιτροβάτew τὸν παῖδα Κρανάσπην,
ἄνδρας ἐν Πέρσῃσι δοκίμους. ἄλλα τε ἐξύβρισε παν-
10 τοῖα, καὶ τινα ἀγγαραήϊον Δαρείου ἐλθόντα παρ' αὐ-
τὸν, ὡς οὐ πρὸς ἡδονὴν οἱ ἦν τὰ ἀγγελλόμενα, κτείνει
μιν ὀπίσω κομιζόμενον, ἄνδρας οἱ ὑπείσας κατ' οὐδόν·
ἀπακτείνας δέ μιν, ἠφάνισε αὐτῷ ἵππῳ. Δαρεῖος δὲ 127,

mulatae Polycratis felicitates hunc habuere finem,
quemadmodum ei Amasis Aegypti rex ominatus erat.

(126.) Haud vero multo post etiam *Oroeten* dirae
Polycratis ultrices sunt persecutae. Nam mortuo Cam-
byse, regnantibus Magis, Sardibus manens Oroetes,
nihil iuverat rem Persarum, quum eis imperium esset
a Medis ademptum: sed in illa rerum perturbatione
Mitrobaten interfecit, Dascylei praefectum, qui ei
istud de Polycrate exprobraverat; Mitrobatae item
filium Cranaspem occidit, ambo spectatos inter Persas
viros; tum et alia multa insolentius gessit, et equitan-
tem Darii nuncium, quum parum grata ipsi essent
quae ille nunciaverat, redeuntem collocatis in via insi-
diatoribus occidit, et cadaver cum ipso equo ex homi-

ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, ἐπιθύμει τὸν Ὀροίτα τίσασθαι, πάντων τε τῶν ἀδικημάτων ἕνεκεν, καὶ μάλιστα Μιτροβάτεω καὶ τοῦ παιδός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείης στρατὸν ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐδόκει πέμπειν, ἅτε οἱ οἰδεόντων ἐτι 5 τῶν πρηγμάτων, καὶ νεωστὶ ἔχων τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν Ὀροίτα μεγάλην τὴν ἰσχὺν πυνθανόμενος ἔχειν τὸν χίλιοι μὲν Περσέων ἐδρυφόρειον, εἶχε δὲ νομὸν τὸν τε Φρύγιον καὶ Λύδιον καὶ Ἰωνικόν. Πρὸς ταῦτα δὴ ὦν ὁ Δαρεῖος τάδε ἐμηχανήσατο. συγκαλέσας Περσέων 10 τοὺς δοκιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τάδε· „ὦ Πέρσαι, „τίς ἂν μοι τοῦτο ὑμέων ὑποστάς ἐπιτελέσῃ σοφίῃ, „καὶ μὴ βίῃ τε καὶ ὀμίλῳ; ἔνθα γὰρ σοφίης δέει, „βίης ἔργον οὐδέν. ὑμέων δὴ ὦν τίς μοι Ὀροίτα ἢ „ζῶντα ἀγάγοι, ἢ ἀποκτείνει; ὃς ὠφέλησε μὲν καὶ 15

num conspectu removit. (127.) *Darius* vero, postquam imperium obtinuit, poenas cupiebat ab *Oroete* sumere, quum reliquorum omnium flagitiorum causa, tum maxime propter Mitrobatae eiusque filii caedem. Ex aperto vero copias contra eum mittere parum consultum ei videbatur, quippe rebus domi nondum satis tranquillis, et imperio recens inito; tum quod magnam illi esse potentiam cognoverat, ut cui mille praesto essent Persici generis satellites, quique Phrygiam, Lydiam atque Ioniam provincias obtineret. Quae reputans *Darius*, hancce iniit rationem. Convocatis Persarum spectatissimis, his verbis eos est adlocutus: *Quis mihi e vobis, Persae, recipiet astu se hoc effecturum, non vi et armatorum manu? Nam ubi prudentia opus est, ibi vim adhibere nil adtinet. Vestrum igitur quis mihi Oroeten aut vivum*

„Πέρσας οὐδέν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔοργε· τοῦτο μὲν,
 „δύο ἡμέων ἦίστωσε, Μιτροβάτεά τε καὶ τὸν παῖδα
 „αὐτοῦ· τοῦτο δὲ, καὶ τοὺς ἀνακαλέοντας αὐτὸν, καὶ
 „πεμπομένους ὑπ’ ἐμεῦ, κτείνει, ὕβριν οὐκ ἀνάσχετον
 20 „Φαίνων. πρὶν τι ὧν μέζον ἐξεργάσασθαι μιν Πέρσας
 „κακὸν, καταλαμπτέος ἐστὶ ἡμῖν θανάτω.“ Δα- 128
 ρεῖος μὲν ταῦτα ἐπειρώτα· τῷ δὲ ἄνδρες τριήκοντα ὑπέ-
 στησαν, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων ποιεῖν ταῦτα. ἐρίζον-
 τας δὲ Δαρεῖος κατελάμβανε, κελεύων πάλλεσθαι·
 5 παλλομένων δὲ, λαγχάνει ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρ-
 τόντεω. λαχὼν δὲ ὁ Βαγαῖς, ποιεῖ τοιαύδε· βιβλία
 γραψάμενος πολλὰ, καὶ περὶ πολλῶν ἔχοντα πρηγ-
 μάτων, σφρηγῖδά σφι ἐπέβαλε τὴν Δαρεῖου· μετὰ
 δὲ, ἥτε ἔχων ταῦτα εἰς τὰς Σάρδεις. ἀπικόμενος δὲ,

*adduxerit, aut interfecerit? qui de Persis adhuc ni-
 hil bene meruit, sed magnis eos malis adfecit: qui et
 duo e nobis, Mitrobaten eiusque filium, trucidavit,
 et nuncios a me ad illum evocandum missos inter-
 imit, denique insolentiam nullo modo ferendam
 ostentat. Quare, priusquam maius aliquod malum
 Persis infligat, morte nobis occupandus est. (128.)*
 Hoc quum Darius ab illis quaesisset, triginta viri se
 offerebant, quorum unusquisque recipiebat, velle
 se solum rem effectam dare. Quos inter se conten-
 dentes cohibuit Darius, sortiri iubens: quod ubi illi
 fecere, sors prae omnibus Bagaeum contigit, Artontae
 filium. Is igitur sorte ad rem suscipiendam designa-
 tus, hanc rationem iniit. Libellos plures conscripsit,
 variis de rebus agentes, quibus sigillum imposuit
 Darii: dein cum his libellis Sardes proficiscitur. Quo

καὶ Ὀροίτεω ἐς ὅψιν ἔλθων, τῶν βιβλίων ἐν ἑκάστον 10
 περιαιρέμενος, εἶδου τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιληῖα
 ἐπιλέγεσθαι γραμματιστὰς δὲ βασιληῖους οἱ πάντες
 ὑπαρχοὶ ἔχουσι. ἀποπειρώμενος δὲ τῶν δορυφόρων, εἶ-
 δου τὰ βιβλία ὁ Βαγαῖος, εἰ ἐνδεχάιτο ἀπόστασιν
 ἀπὸ Ὀροίτεω. ὁρέων δὲ σφεας τὰ τε βιβλία σεβομέ- 15
 νους μεγάλως, καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων ἔτι
 μεζόνως, διδοῖ ἄλλο, ἐν τῷ ἐνῆν ἔπεα τὰδε· „Ω
 „Πέρσαι, βασιλεὺς Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δο-
 „ρυφορέειν Ὀροίτεα.“ Οἱ δὲ, ἀκούσαντες τούτων,
 μετῆκάν οἱ τὰς αἰχμὰς. ἰδὼν δὲ τοῦτό σφεας ὁ Βα- 20
 γαῖος πειδομένους τῷ βιβλίῳ, ἐνθαῦτα δὴ φαρσῆσας,
 τὸ τελευταῖον τῶν βιβλίων διδοῖ τῷ γραμματιστῇ, ἐν
 τῷ ἐγγέγραπτο· „Βασιλεὺς Δαρεῖος Πέρσῃσι τοῖσι ἐν

postquam advenit, in conspectum Oroetae progressus, singulos deinceps libellos, detracto sigillo, scribae regio tradidit praelegendos: omnibus quippe provinciarum praefectis adsunt regii scribae. Libellos istos Bagaeus tradebat explorandae sententiae caussa satellitum, an ad deficiendum ab Oroeta parati essent futuri. Quos ubi vidit magna veneratione prosequi libellos, maiorique etiam veneratione prosequi ea quae e libellis praelegebantur, alium tradidit libellum, in quo haec erant scripta: *Persae, rex Darius vobis edicit, ne amplius apud Oroetem satellitum fungamini officio.* Et illi, his auditis, lanceas coram eo deposuerunt. Tum vero Bagaeus, videns illos in hac re obtemperantes libello, fidenter postremum libellorum scribae tradidit, in quo scriptum erat: *Rex Darius Persus, qui Sardibus sunt, iubet occidere*

„Σάρδισι ἐντέλλεται κτείνειν Ὀροίττα.“ Οἱ δὲ δορυ-
 25 φόροι ὡς ἤκουσαν ταῦτα, σπασάμενοι τοὺς ἀκινά-
 κιας, κτείνουσι παραυτίκα μιν. Οὕτω δὴ Ὀροίττα τὸν
 Πέρσην Πολυκράτειος τοῦ Σαμίου τίσις μετῆλθεν.

Ἀπικομένων δὲ καὶ ἀνακομισθέντων τῶν Ὀροίττα 129
 χρημάτων ἐς τὰ Σοῦσα, συνήντικε χρόνῳ οὐ παλλῶ
 ὑστερον βασιλέα Δαρεῖον, ἐν ἄγρῃ θηρῶν ἀποθρώσκον-
 τα ἀπὸ ἵππου, στραφῆναι τὸν πόδα. καὶ κως ἰσχυρο-
 5 τέρως ἐστράφη· ὁ γὰρ οἱ ἀστράγαλος ἐξεχώρησε ἐκ
 τῶν ἄρθρων. νομίζων δὲ καὶ πρότερον περὶ ἑαυτὸν ἔχειν
 Αἰγυπτίων τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους τὴν ἱπτικὴν,
 τούτοις ἐχρήτο. οἱ δὲ, στρεβλοῦντες καὶ βιώμενοι τὸν
 πόδα, κακὸν μέζον ἐργάζοντο. ἐπ' ἑπτὰ μὲν δὴ ἡμέ-
 10 ρας καὶ ἑπτὰ νύκτας ὑπὸ τοῦ παρεόντος κακοῦ ὁ Δα-
 ρεῖος ἀγρυπνήσι εἵχετο· τῇ δὲ δὴ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔχοντί

Oroetem. Quo audito, protinus satellites strinxerunt
 acinaces, illumque interfecerunt. Tali igitur modo
 Oroeten persecutae sunt Dirae Polycratis ultrices
 Samii.

(129.) Postquam Oroetae res familiaris Susa esset
 transportata, ibique iam aderat; accidit haud multo
 post, ut *Dario* regi, inter venandum ex equo desi-
 lienti, pes distorteretur. Et graviore quodam modo
 distortus est; nam astragalus ex articulis exierat. Ita-
 que, quum etiam antea existimasset adesse sibi me-
 dicos Aegyptios, primarios in arte medicandi viros,
 hisce usus est. At illi torquentes pedem vimque
 magnam adferentes, malum auxerunt. Postquam igi-
 tur totos septem dies septemque noctes insomnes
 egisset; octavo die graviter admodum laboranti *Dario*

οἱ Φλαύρως, παρακούσας τις πρότερον ἔτι ἐν Σάρδισι
 τοῦ Κροτωνιήτεω Δημοκλήδεος τὴν τέχνην, ἀγγέλλει τῷ
 Δαρείῳ· ὁ δὲ ἄγειν μιν τὴν ταχίστην παρ' ἑαυτὸν ἐκέ-
 λευσε. τὸν δὲ ὡς ἐξεῦρον ἐν τοῖσι Ὀροίτεω ἀνδραπόδοις 15
 ὅκου δὴ ἀπημελημένον, παρῆγον ἐς μέσον, πέδας τε
 130 ἔλκοντα, καὶ ῥάκεσι ἐσθημένον. Σταθέντα δὲ ἐς μέ-
 σον εἰρώτα ὁ Δαρεῖος, τὴν τέχνην εἰ ἐπίσταίτο. ὁ δ' οὐκ
 ὑπέδεκετο, ἀρρωδέων μὴ ἑαυτὸν ἐκφύνας, τὸ παράπαν
 τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπεστερημένος. κατεφάνη δὲ τῷ Δα-
 ρείῳ τεχνάζειν ἐπιστάμενος· καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐ- 5
 τὸν, ἐκέλευσε μαστιγὰς τε καὶ κέντρα παραστρεῖν ἐς
 τὸ μέσον. Ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὦν ἐκφαίνει, Φᾶς ἀτρο-
 κέως μὲν οὐκ ἐπίστασθαι, ὁμιλήσας δὲ ἡτρώ, Φλαύ-
 ρως ἔχειν τὴν τέχνην. μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλ-
 ληνικοῖσι ἰήμασι χρωόμενος, καὶ ἦτια μετὰ τὰ ἰσχυρά 10

nunciat quispiam, se olim Sardibus Crotoniatae De-
 mocedis artem forte audivisse laudari: rexque illum
 quam primum ad se adduci iussit. Qui ut inter Oroe-
 tae mancipia repertus est nescio ubi neglectus, pro-
 ducitur in medium, compedes trahens, et laceros
 pannos indutus. (130.) In medio stantem interro-
 gat rex, an artem calleret: at ille negavit, veritus ne,
 si cognosceretur, nulla ipsi spes reliqua foret in Grae-
 ciam umquam redeundi: Darius vero satis intelligens
 dissimulare hominem, et gnarum esse artis; fla-
 gella et stimulos iussit in medium proferri. Tum ille
 professus ait, adcurate quidem se artem non callere,
 sed aliquantulam eius notitiam habere ex consuetu-
 dine quam cum medico quodam habuisset. Deinde,
 quum rex se illi permisisset, graecanicis adhibitis

προσάγων, ὕπνου τέ μιν λαγχάνειν ἐπαίει, καὶ ἐν χρό-
 νῳ ὀλίγῳ ὑγίειά μιν ἔόντα ἀπέδειξε, αὐδαμᾶ ἔτι ἐλπί-
 ζοντα ἀρτίπουν ἔσεσθαι. Δωρέεται δὴ μιν μετὰ ταῦτα
 ὁ Δαρείος πεδῶν χρυσίων δύο ζεύγισι. ὁ δὲ μιν ἐπεί-
 15 ρετο, εἰ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ἐπίτηδες νέμει, ὅτι μιν
 ὑγίειά ἐπαίσει. ἡσθεὶς δὲ τῷ ἐπεί ὁ Δαρείος, ἀποπέμ-
 πει μιν παρὰ τὰς ἑαυτοῦ γυναῖκας. παράγοντες δὲ οἱ
 εὐνοῦχοι, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας, ὡς βασιλεῖ οὗ-
 τος εἴη ὃς τὴν ψυχὴν ἀπέδωκε. ὑποτύπτουσα δὲ αὐ-
 20 τέων ἐκάστη Φιάλη, τοῦ χρυσοῦ σὺν θήκῃ ἐδωρέετο
 Δημοκῆδεα οὕτω δὴ τι δαψιλῆϊ δωρεῇ, ὡς ταῦς ἀπο-
 πίπτοντας ἀπὸ τῶν Φιαλέων στατήρας ἐπόμενος ὁ οἰ-
 κέτης, τῷ ὀνόματι ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο, καὶ οἱ χρῆμα
 πολλόν τι χρυσοῦ συνελέχθη.

medicamentis, et lenibus post vehementiora admotis,
 effecit ut et somnum caperet rex, et brevi tempore
 sanum incolumemque praestitit, quum nunquam
 ille rectum pedis usum se recepturum sperasset. Inde
 duobus paribus aurearum compedum donatus a Dario
Democedes, quaerit ex rege, *an consulto duplex*
malum ipsi reddat propterea, quod sanum illum
praestitisset? Quo verbo delectatus Darius, ad uxo-
 res suas cum ablegavit; quibus eunuchi, eum pro-
 ducentes, dicebant, *esse hunc qui vitam regi reddi-*
disset. Et earum unaquaeque, phialā [aurum & cista]
 hauriens, tam largo auri munere simul cum theca
 [cum ipsa phiala] *Democeden* donavit, ut famulus,
 qui cum sequebatur, cui nomen erat Sciton, ex sub-
 lectis stateribus qui de phialis in terram deciderant,
 ingentem auri vim sibi collegerit.

- 131 Ὁ δὲ Δημοκλῆς οὗτος, ὥδε ἐκ Κρότωνος ἀπὶ γμῆ-
 νος, Πολυκράτει ὠμίλησε. πατρὶ συνήχθετο ἐν Κρότωνι,
 ὀργὴν χαλεπῶ· τοῦτον ἐπεὶ τε οὐκ ἐδύνατο φέρειν,
 ἀπολιπὼν, οἶχθετο εἰς Αἶγιναν. καταστάς δὲ εἰς ταύτην,
 τῷ πρώτῳ ἔτι ὑπερέβαλετο τοὺς πρώτους ἰητροὺς, ὅ
 ἀσκειὴς περ ἐὼν, καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα περὶ τὴν
 τέχνην ἐστὶ ἐργαλῆια. καὶ μιν δευτέρῳ ἔτι ταλάντου
 Αἰγινῆται δημοσίῃ μισθεῦνται· τρίτῳ δὲ ἔτι Ἀθηναῖοι,
 ἑκατὸν μνέων· τετάρτῳ δὲ ἔτι Πολυκράτης δυὼν τα-
 λάντων. οὕτω μὲν ἀπῆκετο εἰς τὴν Σάμον. Καὶ ἀπὸ 10
 τούτου τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἥκιστα Κροτωνιῆται ἰητροὶ εὐδοκί-
 μησαν· ἐγένετο γάρ ὢν τοῦτο ὅτε πρῶτοι μὲν Κροτω-
 νιῆται ἰητροὶ ἐλέγοντο ἀνατὴν Ἑλλάδα εἶναι· δεύτε-
 ροι δὲ, Κυρηνάιοι. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον καὶ Ἀρ-
 132 γεῖοι ἤκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρῶτοι. Τότε δὲ

(131.) *Democedes* hic tali ratione, relicta Croto-
 ne, in Polycratis pervenerat familiaritatem. Crotone
 premebatur a patre difficili et iracundo: quem quum
 ferre non posset, relicto eo Aeginam abiit. Ibi quum
 sedem suam fixisset, primo anno primarios supera-
 vit medicos, imparatus licet, et instrumentis omni-
 bus carens quibus ad eam artem exercendam vulgo
 utuntur. Itaque secundo anno Aeginetae publice eum
 talento conduxerunt; tertio anno Athenienses, centum
 minis; quarto vero anno Polycrates duobus talentis.
 Hoc modo Samum venerat. Et inde ab hoc viro ma-
 xime inclaruerunt *Crotoniatae medici*. Fuit enim
 tempus quum primarii in Graecia medici dicerentur
 esse Crotoniatae; tum secundi ordinis, *Cyrenaei*.
 Per idem tempus Argivi primarii inter Graecos mu-

ὁ Δημοκῆδης ἐν τοῖσι Σούσοισι ἐξησάμενος Δαρείον,
οἶκόν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὁμοτράπεζος βασιλεῖ· ἐγ-
γόνει· πλὴν τε ἐνὸς τοῦ ἐς Ἑλλήνας ἀπιέναι, πάντα
5 τὰ ἄλλα οἱ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν, τοὺς Αἰγυπτίους
βητρούς, οἱ βασιλέα πρότερον ἰώντο, μέλλοντας ἀνα-
σκαλοπιῖσθαι, διότι ὑπὸ Ἑλλήνος ἱητροῦ ἐσώθησαν,
τούτους, βασιλέα παραιτησάμενος, ἐρρύσατο· τοῦτο
δὲ, μάντιν Ἥλειον Πολυκράτει· ἐπισπόμενον, καὶ ἀπη-
10 μελημένον ἐν τοῖσι ἀνδραπόδοις, ἐρρύσατο. ἦν δὲ μέ-
γιστον πρῆγμα Δημοκῆδης παρὰ βασιλεῖ.

Ἐν χρόνῳ δὲ ἐλίγω μετὰ ταῦτα, τὰδε ἄλλα συνή- 133
νικε γινέσθαι. Ἀτόσση, τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δα-
ρείου δὲ γυναικί, ἐπὶ τοῦ μαστοῦ ἔφυ Φῶμα· μετὰ
δὲ, ἐκραγὲν, ἐπέμετο πρόσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἦν

sici ferebantur. (132.) Tunc vero *Democedes*, post-
quam *Darium* persanavit, maximam *Susis* domum
habuit, et regis fuit commensalis: denique, praeter-
quam quod in *Gracciam* redire non licuit, omnium
rerum copia adfluebat. Idem *Aegyptios* medicos, qui
regem prius curaverant, et nunc in eo erant ut regis
iussu palis transfigerentur, quoniam a Graeco medico
fuissent superati, hos a rege deprecatus conservavit
item *Eleum* vatem, qui, *Polycratem* secutus, nunc
inter mancipia neglectus latebat, servitute liberavit.
Plurimum enim apud regem *Democedes* valebat.

(133.) Haud vero ita multo post, aliud quidpiam
forte fortuna accidit huiusmodi. *Atossae*, *Cyri* filiae,
uxori *Darii*, ortus erat in mamma tumor; qui post-
quam erupit, latius serpebat. Quamdiu minor erat
Herod. T. II. P. I.

ἔλασσαν, ἥ δὲ, κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη, ἔφραζε 5
 οὐδανί· ἐπὶ τε δὲ ἐν κακῷ ἦν, μετεπέμψατο τὸν Δη-
 μοκῆδεα, καὶ οἱ ἐπέδεξε. ὁ δὲ, Φᾶς ὑγίεια ποιήσιν,
 ἐξορκῶ μιν, ἥ μὲν οἱ ἀντυπαιργήσιν ἐκείνην τοῦτο τὸ
 ἂν αὐτῆς δεηθῇ· διήσεσθαι δὲ οὐδενὸς τῶν ὅσα ἐς αἰ-
 134 σχύνην ἐστὶ φέροντα. Ὡς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα
 ἰώμενος ὑγίεια ἀπέδεξε, ἐνθαῦτα δὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ
 τοῦ Δημοκῆδεος ἡ Ἀτσοσα, προσέφερε ἐν τῇ κοίτῃ Δα-
 ρείῳ λόγον τοιόνδε· „ὦ βασιλεῦ, ἔχων δύναμιν το-
 „σαύτην, κάτῃσαι, οὔτε τι ἔθνος προσκτώμενος οὔτε δύ- 5
 „ναμιν Πέρσῃσι. οἶκός δέ ἐστι ἄνδρα, καὶ νέον, καὶ
 „χρημάτων μεγάλων δεσπότην, φαίνεσθαι τι ἀποδει-
 „κνύμενον, ἵνα καὶ Πέρσαι ἐκμάθωσι ὅτι ὑπ' ἀνδρὸς
 „ἄρχονται. ἐπ' αἰμώτερά δέ τοι φέρει ταῦτα ποιεῖν,
 „καὶ ἵνα σφείων Πέρσαι ἐπιστήνται ἄνδρα εἶναι τὸν 10

tumor, occultabat eum Atossa, prae pudore nemini indicans: ubi vero iam male erat adfecta, accersito Democedi tumorem monstravit. Et ille, sanitati se eam restitutum professus, persuadet reginae, ut interposito iureiurando ipsi promitteret, vicissim ipsam illi in eo quod oraturus esset (nihil autem se petituturum adfirmat quod dedecus adferre possit) operam suam esse collaturam. (134.) Deinde, quum adhibitis remediis sanam Democedes praestitisset, tum ab illo edocta Atossa his verbis Darium, dum cubitum eunt, adlocuta est: *Tantis, o Rex, quum sis viribus instructus, otiosus sedes; nec populum ullum aut potentiam adquiris Persis. Aequum est tamen, ut vir et aetate florens, et magnarum opum dominus, aliquod factum a se gestum ostendas, quo*

265, 97.

„προστώτα, καὶ ἵνα τρέβωνται πολέμῳ, μηδὲ σχο-
 „λὴν ἄγοντες, ἐπιβουλεύωσί τοι. νῦν γὰρ ἂν τι καὶ
 „ἀποδέξαιο ἔργον, ἕως νέος εἰς ἡλικίην· αὐξανόμενον
 „γὰρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ φρένες· γηρά-
 25 „σκοντι δὲ συγγηράσκουσι, καὶ εἰς τὰ πρήγματα πάν-
 „τα ἀπαμβλύνονται.“ Ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ διδαχῆς
 ἔλεγε. ὁ δ' αἰμίβεται τοῖσδε· „ὦ γύναι, πάντα ὅσα
 „περ αὐτὸς ἐπινοέω ποιήσιν, εἴρηκας. ἐγὼ γὰρ βεβού-
 „λευμαι, ζεύξας γέφυραν, ἐκ τῆσδε τῆς ἡπείρου εἰς
 20 „τὴν ἑτέραν ἡπείρον ἐπὶ Σκύθας στρατεύεσθαι· καὶ ταῦ-
 „τα ὀλγὸν χρόνου ἔσται τελεύμενα.“ Λέγει Ἀτοσ-
 σα τάδε· „Ὅρα νυν, εἰς Σκύθας μὲν τὴν πρώτην ἵεναι
 „ἔασον· οὗτοι γὰρ, ἑπεὶ σὺ βούλῃ, ἔσονται τοι. σὺ
 „δέ μοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύεσθαι· ἐπιθυμέω γάρ,

Persae etiam intelligant, a viro se regi. Duobus autem modis tibi hoc facere conducet, ut et Persae sciant virum esse qui illis praesit, et ut ipsi bellis occupentur, ne, dum otium agunt, tibi insidientur. Nunc enim praeclarum aliquod edere facinus licet, dum viget aetas; nam augescente corpore augentur et animi vires; senescente autem corpore, etiam ingenium senescit, et ad res omnes hebetatur. Quae quum illa, ut erat edocta, dixisset, in hunc modum Darius respondit: Quae ego ipse facere destinaveram, ea tu omnia, uxor, dixisti. Constitutum enim habeo, duabus continentibus ponte iunctis, ex nostra continente in alteram transgredi, et Scythias bellum inferre: atque haec brevi effecta dabo. Tum Atossa, Ecce nunc! ait, adversus Scythas primum proficisci omitte: hi enim, quandoquaque volueris, in tua erunt potestate: at tu

„λόγω πυνθανομένη, Λακαίνας τέ μοι γινώσθαι Θερ- 25
 „παίνας καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττικάς καὶ Κορινθίας.
 „ἔχεις δὲ ἄνδρα ἐπιτηδεύατον ἀνδρῶν πάντων δέξαι
 „τε ἕκαστα τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγήσασθαι, τοῦτον
 „ὅς σε τὸν πόδα ἐξήσατο.“ Ἀμείβεται Δαρῖος·
 „ὦ γύναι, ἐπὶ τοῖνυν τοι δοκέει τῆς Ἑλλάδος ἡμέας 30
 „πρῶτα ἀποπειρᾶσθαι, κατασκόπους μοι δοκέει Περ-
 „σίων πρῶτον ἄμεινον εἶναι, ὁμοῦ τούτῳ τῷ σὺ λέ-
 „γεις, πέμψαι εἰς αὐτούς· οἱ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἕκα-
 „στα αὐτῶν, ἐξαγγιλέουσι ἡμῖν. καὶ ἔπειτα, ἐξαπι-
 135 „στάμενος, ἐπ' αὐτοὺς τρέφομαι.“ Ταῦτα εἶπε· καὶ
 ἄμα ἔπος τε, καὶ ἔργον ἐποίησε. ἐπὶ τε γὰρ τάχιστα
 ἡμέρῃ ἐπέλαμψε, καλέσας Περσίων ἄνδρας δοκίμους
 πεντηκαίδεκα, ἐντέλλετό σφι, ἐπομένους Δημοκῆδεϊ,

*mihi in Graeciam suscipe expeditionem: cupio enim, de quibus fando audivi, Lacae-
 nas et Argivas et Atticas atque Corinthias habere famulas. Est autem tibi praesto vir omnium maxime idoneus, qui cuncta tibi in Graecia demonstret et viarum dux sit; is qui tuum pedem sanavit. Respondit Darius: Quoniam igitur tibi placet, mulier, ut Graeciam statim experiamur, consultius mihi videtur exploratores primum, unam cum hoc quem tu dicis, eo mittere; qui, postquam res Graecorum cunctas cognoverint spectaverintque, nobis sint renunciaturi. Ac deinde, rebus omnibus recte cognitis, arma contra illos convertam. (135.) Haec ille dixit: et dictum factum. Simul ac enim dies illuxit, quindecim probatos ex Peppis viros vocat, eisque dat manda-*

5 διεξιλιθῶ τὰ παραβαλάσσια τῆς Ἑλλάδος· ὅπως τε
μὴ διαδρῆσται σφρας ὁ Δημοκῆδης, ἀλλὰ μιν πάν-
τως ὀπίσω ἀπάξουσι. ἐντυλάμενος δὲ τούτοις ταῦτα,
δύωτρα καλέσας αὐτὸν Δημοκῆδα, εἶδ' αὐτοῦ, ὅπως
ἐξηγησάμενος πᾶσαν καὶ ἐπιδέξας τὴν Ἑλλάδα τοῖσι
10 Πέρσῃσι, ὀπίσω ἤξει. δῶρα δέ μιν τῷ πατρὶ καὶ τοῖσι
ἀδελφοῖσι ἐκέλευε πάντα τὰ ἐκείνου ἐπιπλα λαβόντα
ἄγειν, Φᾶς ἄλλα οἱ παλλαπλήσια ἀντιδώσιν· πρὸς
δὲ, εἰς τὰ δῶρα ὀλκάδα οἱ ἔφη συμβαλέεσθαι, πλή-
σας ἀγαθῶν παντοίων, τὴν ἅμα οἱ πλεύσεισθαι. Δα-
15 ρεῖος μὲν δὴ, δοκέειν ἔμοι, ἀπ' οὐδενὸς δολαροῦ νόου
ἐπαγγέλλετό οἱ ταῦτα. Δημοκῆδης δὲ, δῖσας μὴ εὖ
ἐκπυρᾶτο Δαρεῖος, οὐ τι ἐπιδραμῶν πάντα τὰ δίδο-

tum, ut Democeden comitantes maritima Graecia
loca lustrent, nec vero committant ut ab ipsis pro-
fugiat Democedes, sed omnino illum reducant. Haec
postquam his mandata dedit, dein ipsum vocat Demo-
ceden, illumque orat, ut, postquam itineris dux
in Graeciam Persis illis fuisset, totamque eis de-
monstrasset, ad se revertatur; iubetque eum, ut
sua omnia quae moveri possent secum sumat, et
dono adferat patri fratribusque; quorum loco se
illi alia multis partibus copiosiora in vicem da-
turum confirmat; praeterea ad transferenda dona
onerariam navem se ei adtributurum, ait, omni-
genis bonis refertam, quae simul eum eo sit navi-
gatura. Darius igitur, ut mihi videtur, nullo do-
loso consilio haec ei est pollicitus. Democedes vero,
veritus ne se rex tentaret, non cupide oblata omnia
arripuit: sed, res suas, ait, Susis se relicturum,

μνα ἰδένετο· ἀλλὰ, τὰ μὲν ἑαυτοῦ κατὰ χάριν, ἔφη, καταλείψω, ἵνα ὀπίσω σφέα ἀπελθὼν ἔχῃ· τὴν μὲν τοι Ὀλκαάδα, τὴν οἱ Δαρεῖος ἐπαγγέλλετο εἰς τὴν Δαρειήν 20 τοῖσι ἀδελφοῖσι, δέκεσθαι ἔφη. ἐντεταλμένος δὲ καὶ πούτῳ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἀποστέλλει αὐτοὺς ἐπὶ Θάλασσαν.

- 136 Καταβαίντες δὲ οὕτω εἰς Φοινίκην, καὶ Φοινίκης εἰς Σιδῶνα πόλιν, αὐτίκα μὲν τριήρεις δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτῇσι καὶ γαυλὸν μέγαν, παντοίων ἀγαθῶν. παρεσκευασμένοι δὲ πάντα, ἔπλεον εἰς τὴν Ἑλλάδα· προσίσχοντες δὲ, αὐτῆς τὰ παραβαλάσσια 5 ἐθηῦντο, καὶ ἀπεγράφοντο· εἰς ὃ, τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ οὐνομαστότατα θεησάμενοι, ἀπίκοντο τῆς Ἰταλίας εἰς Τάραντα. Ἐνθαῦτα δὲ ἐκ ῥηστῶν τῆς Δημοκῆδεος, Ἀριστοφιλίδης τῶν Ταραντίνων ὁ βασιλεὺς, ταῦτο μὲν

ut post reditum eas haberet; onerariam autem navem, quam ei promitteret Darius ad dona fratribus perferenda, accipere se, ait. Haec igitur mandata postquam et Persis et Democedi Darius dedit, ad mare eos dimisit.

(136.) Itaque hi quum in Phoenicem et Phoenices urbem Sidonem descendissent, protinus duas triremes instruxerunt, simulque cum his ingentem gaulum (onerariam navem) omni bonorum genere impleverunt; rebusque cunctis praeparatis, in Graeciam navigarunt. Quo ubi adpulerunt, oras omnes contemplati sunt descripseruntque: deinde, postquam pleaque et maxime notabilia spectarunt, Tarentum in Italiam pervenerunt. Ibi vero Democedi indulgens Aristophilides, rex Tarentinorum, et gubernacula

10 τὰ πηδαλία παρέλυσεν τῶν Μηδικῶν νῶν· τοῦτο δὲ,
αὐτοὺς τοὺς Πέρσας ἔρξε, ὡς κατασκόπους δῆθεν ἐόν-
τας. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἔπασχον, ὁ Δημοκλῆς εἰς
τὴν Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπυγμένου δὲ ἤδη τούτου εἰς
τὴν ἰαυτοῦ, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσεν τοὺς Πέρσας, καὶ
15 τὰ παρέλαβε τῶν νῶν, ἀπέδωκε σφι. Πλείοντες δὲ ἐν- 137
θεύτην οἱ Πέρσαι, καὶ διώκοντες Δημοκλῆδα, ἀπικνέον-
ται εἰς τὴν Κρότωνα· εὐρόντες δὲ μὴ ἀγοράζοντα, ἄπτον-
το αὐτοῦ. τῶν δὲ Κροτωνιῆτῶν οἱ μὲν, καταρρώδον-
5 τες τὰ Περσικὰ πρῆγματα, προΐεναι ἐτόιμαι ἔσαν· οἱ δὲ
ἀντάπτοντό τε, καὶ τοῖσι σκυτάλοισι ἔπαιον τοὺς Πέρ-
σας, προῖσχομένους ἔπεα τάδ᾽· „Ἄνδρες Κροτωνιῆται,
„ὄρατε τὰ ποιέτε· ἄνδρα βασιλῆος δραπετήν γινόμε-
„νον ἐξαίρεσθε. κῶς ταῦτα βασιλῆϊ Δαρείῳ ἐκχρήσει
10 „πρεπὲς εἶναι; κῶς δὲ ὑμῶν τὰ ποιούμενα ἔξει κα-

navium Medicarum solvi iussit, et ipsos Persas detinuit, tamquam speculatores: interimque, dum illis hoc accidit, Democedes Crotonem abiit. Qui postquam domum ad suos pervenit, Persas Aristophildes custodia emisit, et, quae de navibus eorum demerat, illis restituit. (137.) Inde Persae navibus profecti, Democeden persequentes, Crotonem pervernerunt: ubi quum cum in foro invenissent versantem, manus ei iniecerunt. Ibi tum Crotoniatarum alii, Persarum opes veriti, tradere illum parati erant: alii vero Persis vicissim manus iniicientes, fustibus eos percutiebant. Quibus illi haec verba proferebant: *Viri Crotoniatae, videte quid faciatis! hominem, qui Regis servus fugitivus est, eripitis. Quomodo rex Darius patienter feret tali contumelia adfici?*

„λῶς, ἢ ἀπέλησθε ἡμέας; ἐπὶ τίνα δὲ τῆσδε προτί-
 „ρησιν ἀτρατυσόμεθα πόλιν; τίνα δὲ προτίρησιν ἀνδραπο-
 „δίξασθαι πιμψόμεθα;“ Ταῦτα λέγοντες, τοὺς Κρο-
 τωνήτας οὐκ ὦν ἐπειδὸν ἀλλ' ἐξαιρεθέντες τι τὸν Δη-
 μοκλήδα, καὶ τὸν γαυλὸν τὸν ἅμα ἄγοντο ἀπαιρε- 15
 θέντες, ἀπέπλεον ὀπίσω εἰς τὴν Ἀσίην, οὐδ' ἐτι ἐξή-
 τησαν τὸ προσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ἀπικόμενοι ἐκμα-
 θεῖν, ἐστειρημένοι τοῦ ἡγεμόνος. Τοσόνδε μάντι ἐντεί-
 λατο σφὶ Δημοκλήδης ἀναγομένοισι, καλεῶν εἰπεῖν
 Δαρείῳ σφέας, ὅτι ἄρμοσται τὴν Μίλωνος θυγατέρα 20
 Δημοκλήδης γυναῖκα. τοῦ γὰρ δὴ παλαιστῆς Μίλωνος
 ἦν οὐνομα πολλὸν παρὰ βασιλῆϊ. κατὰ δὲ τοῦτό μοι
 δοκέει σπεῦσαι τὸν γάμον τοῦτον, τελέσας χρήματα
 μεγάλα Δημοκλήδης, ἵνα Φανῇ πρὸς Δαρείου ἐὼν καὶ
 138 ἐν τῇ ἑαυτοῦ δόκιμος. Ἀναχθέντες δὲ ἐκ τῆς Κρότωνος

*et quo pacto vobis impune abibit facinus, si nobis
 illum eripueritis? Cui prius, quam huic civitati,
 bellum inferemus? quam priorem sub iugum mit-
 tere conabimur? Haec illi dicentes non moverunt
 Crotoniatas: sed, erepto sibi Democede, atque etiam
 gaULO spoliati, quem adduxerant, in Asiam sunt re-
 versi; neque porro Graeciam adire aliasque Graeciae
 partes cognoscere cupivere, duce privati. Hoc tamen
 eis abeuntibus mandatum Democedes dedit, nuncia-
 rent Dario, Democeden filiam Milonis sibi despon-
 disse uxorem. Erat enim apud regem celebre Milonis
 nomen luctatoris: atque hac nimirum de caussa vide-
 tur mihi Democedes, magna vi pecuniae erogata, pro-
 perasse hoc matrimonium, ut adpareret Dario, esse
 ipsum etiam in patria spectatum virum. (138.) Cro-*

ως οἱ Πέρσαι, ἐκπίπτουσι τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην καὶ
σφας, δουλεύοντας ἐνθαῦτα, Γίλλος ἀνὴρ Ταραντῖνος
Φυγαῖς ῥυσάμενος, ἀπήγαγε παρὰ βασιλείᾳ Δαρῖον.
5 ὁ δὲ αὐτὶ τούτων ἐτοῖμος ἦν δίδοναι τοῦτο ὅ τι βούλετο
αὐτός. Γίλλος δὲ αἰρείεται κάτοδόν οἱ ἐς Τάραντα γε-
νέσθαι, προαπηγησάμενος τὴν συμφορὴν. ὥς δὲ μὴ
συνταράξῃ τὴν Ἑλλάδα, ἥν δι' αὐτὸν στόλος μέγας
πλήρῃ ἐπὶ τὴν Ἰταλίην, Κνιδίους μόνους ἀποχρᾶν οἱ.
10 ἔφη, τοὺς κατὰγοντας γίνεσθαι δοκέειν, ἀπὸ τούτων,
ἐόντων τοῖσι Ταραντίνιοις φίλων, μάλιστα δὲ τὴν κά-
τοδόν οἱ ἔσεσθαι. Δαρῖος δὲ ὑποδξάμενος ἐπέτελλε
πέμψας γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, κατὰγειν σφίας ἐκ-
λεῖν Γίλλον ἐς Τάραντα. πειθόμενοι δὲ Δαρῖον Κνί-
15 διοι, Ταραντίνους οὐκ ὦν ἐπειθον, βίῃ δὲ ἀδύνατοι ᾗσαν

tone profecti Persae, cum navibus in Iapygiam [Apu-
liam] eiectioni sunt: ubi quum in servitutem essent re-
ducti, Gillus eos liberavit, exsul Tarentinus, et ad
regem Darium reduxit. Pro quo beneficio quum ei,
quidquid postulasset, dare paratus rex esset; Gillus,
exposita sua calamitate, petiit ut in patriam Taren-
tum ex exsilio restitueretur. Ne autem Graeciam
conturbaret, si propter ipsum magna classis in Ita-
liam navigaret, Cnidios solos, ait, ad se reducen-
dum sufficere; ratus, ab his maxime, quippe Taren-
tinorum amicis, reditum sibi procuratum iri. Id Da-
rius recepit ei, et promisso stetit: misso enim ad
Cnidios nuncio, imperavit his ut Tarentum reduce-
rent Gillum. Sed Cnidii, Dario obsequentes, Taren-
tinis ut eum reciperent non persuaserunt; ad vim vero
adhibendam parum validi erant. Ita igitur haec res

προσφέρειν. Ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐπρήχθη· οὗτοι δὲ πρῶτοι ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπίκοντο Πέρσαι, καὶ οὗτοι διὰ τοιόνδε πρῆγμα κατασκόποι ἐγένοντο.

- 139 ΜΕΤΑ δὲ ταῦτα, Σάμον βασιλεὺς Δαριῆος αἰρεῖι, παλίων πασῶν πρώτην Ἑλληνίδαν καὶ βαρβάρων, διὰ τοιόνδε τινὰ αἰτίην. Καμβύσειω τοῦ Κύρου στρατιωομένου ἐπ' Αἴγυπτον, ἄλλοι τε συχοὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἑλλήνων, οἱ μὲν, ὡς οἶκος, κατ' ἐμπορίην· οἱ δὲ, στρατευόμενοι· οἱ δὲ τινες, καὶ αὐτῆς τῆς χώρας θηταί· τῶν ἦν καὶ Συλοσῶν ὁ Αἰάκεος, Πελυκράτειός τε ἐὼν ἀδελφεός, καὶ Φεύγων ἐκ Σάμου. Τοῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχίη τις τοιήδε. λαβὼν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν, ἠγόραζε ἐν τῇ Μέμφι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαριῆος, δορυφόρος τε ἐὼν Καμβύσειω, καὶ λόγου οὐδενός κω με-

gestae sunt: hique primi fuere Persae, qui ex Asia in Graeciam venere, et talem ob causam speculatum erant missi.

(139.) Post haec *Samum* cepit rex *Darius*: estque haec prima ex urbibus vel Graecorum vel barbarorum, quae sub illius imperio vi capta est. Capta est autem tali ex causa. Quo tempore Cambyzes expeditionem in Aegyptum suscepit, frequentes Graeci in Aegyptum venerant; alii (ut consentaneum est) negotiandi causa, alii militandi, alii solummodo spectandae gratia regionis. Horum in numero *Syloson* erat, Aeacis filius, frater Polycratis, Samo exsulans. Huic Sylosonti, talis quaedam oblata fortuna est. Sumto rutilo pallio, hoc circumdatus obambula-
bat Memphi in foro: quem ubi conspexit *Darius*,

γάλου, ἐπαθύμῃσι τῆς χλανίδος, καὶ αὐτὴν προσιλ-
 θῶν ἀνέετο. ὁ δὲ Συλοσῶν, ὁρῶν τὸν Δαρεῖον μεγά-
 15 λως ἐπιθυμέοντα τῆς χλανίδος, θύῃ τύχῃ κρείωντος,
 λέγει· „Ἐγὼ ταύτην πωλέω μὲν οὐδενὸς χρημάτων
 „δίδωμι δὲ ἄλλως, εἴ περ οὕτω δεῖ γενέσθαι πάντας
 „τοι.“ Αἰνέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος, παραλαμβάνει τὸ
 εἶμα. Ὁ μὲν δὲ Συλοσῶν ἥπιστάτο εἰ τοῦτο ἀπο- 140
 λωλέναι δι' εὐθίην. ὡς δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντος
 Καμβύσης τε ἀπέθανε, καὶ τῷ Μάγῳ ἐπαύστησαν οἱ
 ἑπτὰ, καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ Δαρεῖος τὴν βασιλείην ἔσχε·
 5 πυνθάνεται ὁ Συλοσῶν, ὡς ἡ βασιλείη περιηλύθει ἐς
 τοῦτον τὸν ἄνδρα, τῷ κατὰ αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ
 θεωρεῖν τὸ εἶμα. ἀναβὰς δὲ ἐς τὰ Σοῦσα, ἔζετο ἐς
 τὰ πρόθυρα τῶν βασιλῆος οἰκίων, καὶ ἔφη Δαρεῖον

qui satellites tunc erat Cambysis, nec ullo dum no-
 mine clarus; cupidine pallii captus, adit Sylosontem,
 illud mercaturus. Syloson, vehementer cupidum ami-
 culi videns Darium, divino quodam instinctu ait:
Equidem hoc pallium nullo vendo pretio: do tibi
vero gratis, si omnino ita tuum illud fieri cupis.
 Quo laudato responso, accipit pallium Darius. (140.)
 Iamque existimabat Syloson, se propter nimiam animi
 bonitatem amiculum hoc perdidisse. Interiecto vero
 tempore, postquam mortuo Cambyse adversus Ma-
 gum coniuraverant septemviri, et ex septem virorum
 numero *Darius* regnum obtinuerat; rescivit *Sylo-*
son, in manus eiusdem viri transiisse regnum, cui
 olim ipse in Aegypto amiculum, cuius ille fuisse cu-
 pidus, dono dedisset. Itaque Susa adscendit, sedens-
 que in vestibulo aedium regiarum, ait, *se de Dario*

εὐεργέτης εἶναι. ἀγγέλλει ταῦτα ἀκούσας ὁ πυλαιο-
 ρὸς τῷ βασιλεῖ. ὁ δέ, θαυμάσας λέγει πρὸς αὐτόν 10
 „Καὶ τίς ἐστι Ἑλλήνων εὐεργέτης, ὃ ἐγὼ προαιδέυ-
 „μαι, νειωστὶ μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων; ἀναβέβηκε δ' ἡ
 „τις ἢ οὐδὲς καὶ παρ' ἡμέας αὐτῶν ἔχω δὲ χρέος
 „εἰπεῖν οὐδὲν ἀνδρὸς Ἑλλήνων. ὅμως δὲ αὐτὸν παρά-
 „γχεῖ ἔσω, ὥα εἰδῶ τί θέλων λέγει ταῦτα.“ Πα 15
 ῥῆγε ὁ πυλαιορὸς τὸν Συλοσῶντα· στάντα δὲ εἰς μέσον
 εἰρώτειν οἱ ἐρμῆες τίς τε εἴη, καὶ τί ποιήσας, εὐερ-
 γέτης Φησὶ εἶναι βασιλῆος. εἶπε ὦν ὁ Συλοσῶν πάν-
 τα τὰ περὶ τὴν χλαμίδα γινόμενα, καὶ ὡς αὐτὸς εἴη
 κείνος ὁ δούς. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρῖος· „ὦ 20
 „γενναϊότατε ἀνδρῶν, σὺ κείνος εἶ, ὃς ἐμοὶ οὐδεμίαν
 „ἔχοντί καὶ δύναμιν ἔδωκας, εἰ καὶ σμικρὰ; ἀλλ'

bene meruisse. Id ubi audivit portae custos, renun-
ciavit regi; et ille miratus, ait secum ipse: Quis
tandem Graecus est, qui bene de me meruerit, cui
ego gratiam debeam, qui nuper modo regnum ob-
tinui? Vix unus aut nullus adhuc ex illa gente
ad me adscendit: neque quidquam dicere possum
quod Graeco cuiquam homini debeam. Verum ta-
men producite eum intro, ut sciam quid sibi velit
homo, quod istud dicat. Introducit ianitor Sylo-
sontem; stantemque in medio interrogant interpre-
tes, quis sit: quove facto bene se de Rege meruisse
dicat. Exponit igitur ille rem omnem ad amiculum
spectantem; adfirmatque se illum esse qui ei illud
dono dederit. Tum rex, O liberalissime hominum,
ait, tu ergo ille es, qui mihi nullam dum potesta-
tem habenti donum dedisti? quod etsi exiguum,

„ὦν ἴση γέ ἡ χάρις ὁμοίως αἰς εἰ νῦν κοῖνόν τι μέγα
 „λάβοιμι. ἀνθ' ὧν τοι χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἄπλετον
 25 „δίδωμι, ὥς μή κοτέ τοι μεταμελήσει Δαρεῖον τὸν
 „Υστάσπεος εὖ ποιήσαντι.“ Λέγει πρὸς ταῦτα ὁ
 „Συλοσῶν· „Ἐμοὶ μήτε χρυσὸν, ὦ βασιλεῦ, μήτε
 „ἄργυρον δίδου, ἀλλ' ἀνασωσάμενός μοι δὸς τὴν πα-
 „τριδα Σάμον· τὴν νῦν, ἀδελφεοῦ τοῦ ἐμοῦ Πολυκρά-
 30 „τεος ἀποθανόντος ὑπὸ Ὀροΐτῳ, ἔχει δοῦλος ἡμέτερος·
 „ταύτην μοι δὸς ἄνευ τε φόνου καὶ ἑξανδραποδίστιος.“
 Ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος, ἀπέστειλε στρατιήν τε καὶ 141
 στρατηγὸν Ὀτάνεα, ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ γενόμενον· ἐν-
 τιλάμενος, ὅσων ἰδεῖθῃ ὁ Συλοσῶν, ταῦτά οἱ ποιεῖν
 ἐπιτέλλει. καταβάς δὲ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης,
 5 ἔστειλε τὴν στρατιήν.

Τῆς δὲ Σάμου Μαιάνδριος ὁ Μαιανδρίου εἶχε τὸ 142

*tamen prorsus aequale est beneficium, ac si nunc
 magnum quidpiam alicunde accipiam. Pro quo
 tibi ego ingens auri argentique pondus reddo, ne
 umquam te poeniteat, Dario Hystaspis filio bene-
 ficium contulisse. Ad haec Syloson: Nec auro me,
 Rex, nec argento dona: sed patriam meam Samum
 serva, mihi que redde; quam nunc, postquam fra-
 ter meus Polycrates ab Oroete interfectus est,
 tenet servus noster. Hanc mihi da, a caedibus et
 servitute liberatam. (141.) His auditis, Darius exer-
 citum misit ducemque Otanen, unum e numero sep-
 tem virorum, cui mandat ut omnia effecta det quae
 Syloson petiisset. Itaque ad mare descendit Otanes,
 exercitumque contraxit.*

(142.) *So mi tuuc imperium tenebat Macandrius,*

κράτος, ἐπιτροπαίην παρὰ Πολυκράτειος λαβὼν τὴν
 ἀρχὴν τῷ δικαιωτάτῳ ἀνδρῶν βουλευμένῳ γενέσθαι, οὐκ
 ἐξηγέμετο. Ἐπειδὴ γάρ οἱ ἐξαγγέλλῃ ὁ Πολυκράτειος
 θάνατος, ἐποίει ταιάδε. πρῶτα μὲν, Διὸς Ἐλευθερίου 5
 βωμὸν ἰδρύσατο, καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν οὖρισε τοῦτο,
 τὸ νῦν ἐν τῷ προαστήνῳ ἐστί. μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπεπαίητο,
 ἐκκλησίην συναγείρας πάντων τῶν ἀστῶν, ἔλαξε τάδε·
 „Ἐμεῖς, ὡς ἴστε καὶ ὑμεῖς, σκῆπτρον καὶ δύναμις πα-
 „σα ἢ Πολυκράτειος ἐπιτέτραπται, καὶ μοι παρέχει 10
 „νῦν ὑμέων ἀρχὴν· ἐγὼ δὲ, τὰ τῷ πέλας ἐπιπλησ-
 „σω, αὐτὸς κατὰ δύναμιν οὐ ποιήσω. οὔτε γὰρ μοι
 „Πολυκράτης ἤρσκα δεσπόζων ἀνδρῶν ὁμοίων ἑαυτοῦ,
 „οὔτε ἄλλος ὅστις ταιαῦτα ποιεῖ. Πολυκράτης μὲν
 „νυν ἐξέπλησε μοῖρην τὴν ἑαυτοῦ· ἐγὼ δὲ εἰς μέσον 15

Macandrii filius, cui cura regni a Polycrate fuerat com-
 missa. Hic, quum voluisset vir esse omnium iustissim-
 us, perficere propositum non potuerat. Postquam
 enim nunciatus ei interitus erat Polycratis, haecce
 fecit. Primum, *Iovis Liberatoris* aram constituit, et
 templum circa illam designavit, hoc ipsum quod etiam
 nunc est in suburbio. Dein, hoc perfecto, concione
 convocata civium omnium, haec apud eos verba fecit.
Mihi, ut etiam nostis ipsi, sceptrum Polycratis
atque potestas omnis commissa est: nihilque nunc
prohibet, quo minus regnum in vos capessam. At,
quod in aliis ego reprehendo, id quoad in me est,
non faciam ipse: nec enim mihi Polycrates placuit,
in viros sibi pares dominium exercens; nec alius
quisquam, qui hoc facit. Polycrates igitur nunc
fatum suum explevit: ego vero, regnum in medio

- „τὴν ἀρχὴν τιθεῖς, ἰσονομίην ὑμῖν προαγορεύω. Τούτῳ
 „δὲ μέντοι δικαίῳ γέρεα ἐμεωυτῷ γενέσθαι· ἐκ μὲν γε
 „τῶν Πολυκράτεος χρημάτων, ἐξαίρετα ἐξ τάλαντά
 „μοι γενέσθαι· ἱρωσύνην δὲ πρὸς τούτοις αἰρεῦμαι αὐ-
 20 „τῷ τ' ἐμοί, καὶ τοῖσι ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινομένοισι, τοῦ
 „Διὸς τοῦ Ἐλευθερίου· τῷ αὐτὸς τε ἱρὸν ἰδρυσάμην,
 „καὶ τὴν ἐλευθερίην ὑμῖν περιτίθηναι.“ Ὁ μὲν δὴ ταῦ-
 „τα τοῖσι Σαμίοις ἐπαγγέλλετο· τῶν δὲ τις ἐξανα-
 „στάς εἶπε· „Ἄλλ' οὐδ' ἄξιός ἐστι σύ γε ἡμέων ἀρχεῖν,
 25 „γεγονώς τε κακὸς καὶ ἐὼν ὀλέθρος· ἀλλὰ μᾶλλον
 „ὅπως λόγον δώσεις τῶν μετεχείριστας χρημάτων.“
 Ταῦτα εἶπε, ἐὼν ἐν τοῖσι ἀσποῖσι δόκιμος, τῷ οὐνόμα 143
 ἦν Τελέσαρχος. Μαιάνδριος δὲ, νόῳ λαβὼν, αἷς, εἰ
 μετήσει τὴν ἀρχὴν, ἄλλος τις ἀντ' αὐτοῦ τύραννος κα-
 ταστήσεται, οὐδ' ἔτι ἐν νόῳ εἶχε μετιέναι αὐτήν. ἀλλ'

deponens, iuris aequabilitatem vobis pronuncio. Aequum tamen censeo, ut haecce mihi praemia honoresque tribuantur: ex pecuniis Polycratis praecipua sex talenta: tum sacerdotium mihi meisque in omne tempus posteris postulo Iovis Liberatoris, cui et templum ego dedicavi, et [cuius nomine] libertatem vobis trado. Haec quum a Samiis Maeandrius postulasset, surgens aliquis ait: At non tu dignus es qui nobis imperes, pravus qui fuisti et pestifer homo; quin potius dignus es qui pecuniarum, quas administrasti, reddas rationem. (143.) Haec dixit homo spectatus inter cives, cui erat nomen Telesarchus. Tum vero Maeandrius, secum reputans, si dominatum ipse deponeret, fore ut alius quispiam in ipsius locum tyrannus constitua-

ὡς ἀνεχώρησε εἰς τὴν ἀκρόπολιν, μεταπημπούμενος ἕνα 5
 ἕκαστον, ὡς δὴ λόγον τῶν χρημάτων δώσων, συνέλα-
 βέ σφας καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὲ ἐδεδέατο Μαιάν-
 δριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος. ἐλπίζων δέ μιν
 ἀποθανεῖσθαι ὁ ἀδελφεὸς, τῷ οὐνόμα ἦν Λυκάρετος,
 ἵνα εὐπεισιτέρως κατὰσχῃ τὰ ἐν τῇ Σάμῳ πρήγμα- 10
 τα, κατακτείνει τοὺς διομῶτας πάντας. οὐ γὰρ δὴ,
 ὡς οἶκασι, ἐβουλέατο εἶναι ἐλεύθεροι.

- 144 Ἐπειδὴ ὦν ἀπίκοντο εἰς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι, κα-
 τάγοντες Συλοσῶντα, οὐ τε τίς σφι χεῖρας ἀνταίρε-
 ται, ὑπόσπονδοί τε ἔφασαν εἶναι ἐτοῖμοι οἱ τοῦ Μαιαν-
 δρίου στασιῶται, καὶ αὐτὸς Μαιάνδριος, ἐκχωρήσας
 ἐκ τῆς νήσου. κατακτείναντος δ' ἐπὶ τούτοις Ὀτάνης 5

tur, ne quidem amplius deponere potestatem decre-
 vit. Sed, postquam in arcem est reversus, singulos
 deinceps ad se vocavit, quasi rationem redditurus
 administratae pecuniae; eosque comprehensos, in
 vincula coniecit. Qui dum ita in custodia servantur,
 posthaec Macandrius in morbum incidit. Tunc frater
 eius, cui nomen erat Lycaretus, moriturum illum
 ratus, quo facilius ipse rerum *Sami* potiretur, vin-
 ctos cunctos interfecit. Nec enim, ut videtur, vo-
 luerant illi [ea conditione quam eis Lycaretus propo-
 suit] liberari.

(144.) Iam postquam Persae *Samum* venerunt,
Sylosontem in regnum restitutori, nemo manus con-
 tra eos sustulit: sed, qui Macandrio favebant, atque
 ipse etiam *Macandrius*, professi sunt, *paratos se*
esse data fide excedere insulā. Quam conditionem

καὶ σπεισάμενον, τῶν Περσέων οἱ πλείστου ἄξιοι θρό-
 νους θέμενοι, κατεναντίον τῆς ἀκροπόλεως ἐκατέατο.
 Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυράννῳ ἦν ἀδελφεὸς ὑπομαργότερος, 145
 τῷ ὄνομα ἦν Χαρίλεως· οὗτος ὁ τι δὴ ἑξαμαρτῶν, ἐν
 γοργύρῃ ἐδεδέτο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε τὰ προ-
 σόμενα, καὶ διακύψας διὰ τῆς γοργύρης, ὡς εἶδε τοὺς
 5 Πέρσας εἰρηναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέ-
 γων, Μαιανδρίῳ θέλειν ἐλθεῖν ἐς λόγους. ἐπακούσας.
 δὲ ὁ Μαιανδρίος, λύσαντας αὐτὸν ἐκέλευε ἄγειν παρ'
 ἑωυτόν. ὡς δὲ ἄχθη τάχιστα, λοιδορέων τε καὶ κακί-
 ζων μιν, ἀνέπειθε ἐπιθέσθαι τοῖσι Πέρσῃσι, λέγων τοιά-
 10 δι· „Ἐμὲ μὲν, ὧ κακίστε ἀνδρῶν, ἔοντα σεωυτοῦ ἀδελ-
 „φῆν· καὶ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, δῆσας γορ-
 „γύρῃ ἡξίωσας· ὁρέων δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβάλλοντάς

quum probasset *Otanes*, fidemque dedisset et acce-
 pisset; Persarum nobilissimi, positis sellis, ex ad-
 verso arcis residebant. (145.) Erat *Maeandrius* ty-
 ranno frater haud satis compos mentis, nomine *Cha-
 rilaus*; qui, quod nescio quid deliquerat, in subter-
 raneo carcere vinctus erat. Hic tunc, postquam quae
 gerebantur audivit, et per carceris fenestram prospec-
 tans Persas vidit tranquille sedentes, clamavit, di-
 cens *velle se in colloquium venire Maeandrii*. Quo
 audito, *Maeandrius* vinculis eum solvi iussit, ad se-
 que adduci. Et ille, simulatque adductus est, incre-
 pans fratrem et ignavum adpellans, persuadere ei
 conatus est, ut in Persas impetum faceret, his usus
 verbis. *Me vero*, inquit, *ὁ hominum pessime, tuum*
fratrem, qui nihil deliqui quod vinculis dignum
 esset, ad vincula et subterraneum carcerem con-
 Herod. T. II. P. I. M

„τε σε καὶ ἄνοικον παιῦντας, οὐ τολμαῖς τίσασθαι;
 „οὕτω δὴ τι ἔοντας εὐπετίαι χειρωθῆναι; Ἄλλ', εἴ τι
 „σύ σφιας καταρρώδηκας, ἐμοὶ δὲ τοὺς ἐπικούρους, 15
 „καὶ σφιας ἐγὼ τιμωρήσομαι τῆς ἐνθάδε ἀπίξις· αὐ-
 „τὸν δὲ σε ἐκπέμψαι ἐκ τῆς νήσου ἐτοῖμός εἰμι.“
 146 Ταῦτα ἔλεξε ὁ Χαρίλεως. Μαιάνδριος δὲ ὑπέλαβε
 τὸν λόγον· ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο ἀφροσύ-
 νης ἀπικόμενος, ὡς δόξαι τὴν ἐαυτοῦ δύναμιν περισσέ-
 σθαι τῆς βασιλῆος, ἀλλὰ φρονήσας μᾶλλον Συλο-
 σῶντι, εἰ ἀπονητὶ ἔμελλε ἀπολάμψεσθαι ἀκέραιον τὴν 5
 πόλιν. ἐρεθίσας ὦν τοὺς Πέρσας, ἔβηλε ὡς ἀσθενέστα-
 τα ποιῆσαι τὰ Σάμια πρήγματα, καὶ οὕτω παρα-
 δόναι· εὐ ἐξέπιστάμενος, ὡς παθόντες οἱ Πέρσαι κα-
 κῶς, προσμπικρανέσθαι ἔμελλον τοῖσι Σαμίοισι· ἐι-

*demnasti: Persas vero quum videas te eiicientes et
 in exsilium agentes, non audes poenam ab illis
 repetere, licet ita facile opprimi possint. Quod si
 tu illos perhorrescis, at mihi da auxiliares, et
 ego ab illis ob terrae nostrae invasionem poenas
 sumam; teque ipsum paratus sum ex insula di-
 mittere. (146.) Haec a Charilao dicta probavit Mae-
 andrius; ut mihi quidem videtur, non quod eo stul-
 titiae venisset, ut existimaret suas copias superiores
 futuras copiis regis; sed potius invidens Sylosonti,
 si civitatem salvam et integram nullo labore obtinui-
 set. Itaque, irritando Persas, voluit res Samiorum
 quam maxime infirmas reddere, atque ita urbem tra-
 dere: bene quippe gnarus, si male acciperentur Per-
 sae, tanto magis eos exasperatum iri adversus Sa-
 mios; et notum sibi exitum habens, per quem tuto*

- 10 δῶς τε ἐνυτῶ ἀσφαλέα ἐκδυσιν εἰσῶσαν ἐκ τῆς νήσου
τότε, ἐπεὶ αὐτὸς βούληται· ἐπεποίητο γὰρ οἱ κρυπτῇ
διώρῃ, ἐκ τῆς ἀκροπόλιος φέρουσα ἐπὶ θάλασσαν.
Αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆς Σάμου·
τοὺς δὲ ἐπικούρους πάντας ὀπίστας ὁ Χαρίλαος, καὶ
15 ἀναπετάσας τὰς πύλας, ἐξῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας, οὔτε
προσδικομένους τοιοῦτο οὐδὲν, δοκέοντας τε δὴ πάντα
συμβιβάναι. ἐμπεσόντες δὲ οἱ ἐπικούροι, τῶν Περ-
σῶν τοὺς διφρεφορευμένους τε καὶ λόγου πλείστου ἔον-
τας ἔκτενον. καὶ οὔτοι μὲν ταῦτα ἐποίουν, ἡ δὲ ἄλλη
20 στρατιὴ ἡ Περσικὴ ἐπεβοήθει· πιεζέμενοι δὲ οἱ ἐπί-
κουροι, ὀπίσω κατειλήθησαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Ὅτ᾽ 147
τῆς δὲ ὁ στρατηγὸς, ἰδὼν πάθος μέγα Πέρσας πεπον-
θότας, ἐνταλὰς τε, τὰς Δαρεῖος οἱ ἀποστέλλων ἐν-
τέλλετο, μῆτε κτείνειν μηδένα Σαμίων, μῆτε ἀνδρα-
5 ποδίζεσθαι, ἀπαθεία τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νήσον

ex insula evadere, simulatque voluisset, posset: effodiendum enim sibi curaverat occultum cuniculum, ex arce ad mare ducentem. Ipse igitur Maeandrius Samo navi egreditur: Charilaus vero auxiliares cunctos armis instructos, apertis portis, adversus Persas educit, nihil tale exspectantes, omniaque convenisse existimantes. Et auxiliares, impetu facto, nobiles Persas sellis insidentes interficiunt. Dum vero hi id faciunt, suppetias interim adcurrunt reliquae Persarum copiae: a quibus repulsi auxiliares, in arce sunt conclusi. (147.) Otanes vero dux, ingentem videns calamitatem, quam passi erant Persae, neque mandata ignorans, quae illi Darius, quum eum Samum mitteret, dederat, ne Samiorum quicquam vel oc-

Συλοσῶντι· τουτέων μὲν τῶν ἐντολέων μεμνημένος ἐπε-
 λανθάνετο· ὁ δὲ παρήγγειλε τῇ στρατιῇ, πάντα τὸν ἄν-
 λάβωσι, καὶ ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτενέειν. ἐν-
 θαῦτα τῆς στρατιῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκεον,
 οἱ δὲ ἔκτεινον πάντα τὸν ἐμποδῶν γινόμενον, ὁμοίως ἐν 10
 148 τε ἱρῶ καὶ ἔξω ἱεροῦ. Μαιανδρίος δ' ἀποδράς ἐκ τῆς
 Σάμου, ἐκπλέει εἰς Λακεδαίμονα· ἀπικόμενος δ' εἰς
 αὐτὴν, καὶ ἀνενηκάμενος τὰ ἔχων ἐξεχώρησε, ἐποίησε
 τοιαῦτα. ὅπως ποτήρια ἀργύρεά τε καὶ χούσσια προβάιτο,
 ὁ μὲν θεράποντες αὐτοῦ ἐξέσμων αὐτά· ὁ δὲ ἂν τὸν 5
 χρόνον τοῦτον τῷ Κλεομένει τῷ Ἀναξανδρίδῃ ἐν λό-
 γοις· ἐὼν, βασιλεύοντι Σπάρτης, προῆγέ μιν εἰς τὰ οἰ-
 κία. ὅπως δὲ ἴδοιτο Κλεομένης τὰ ποτήρια, ἀπεβώμαζε
 τε καὶ ἐξεπλήσσετο· ὁ δὲ ἂν ἐκέλευε αὐτέων ἀποφέρει-

*sideret vel in servitutem redigeret, sed immunem
 malorum insulam traderet Sylosonti; mandata
 ista lubens volens oblitus est, edixitque exercitui,
 quemcumque nacti essent, sive virum, sive puerum,
 eum perinde interficerent. Ibi tum militum alii op-
 pugnarunt arcem, alii vero obvium quemque inter-
 fecerunt, nullo discrimine sive sacro in loco, sive in
 profano. (148.) Maeandrius, Samo profugiens,
 Lacedaemonem navigavit. Quo postquam pervenit,
 resque, quas secum advexerat, in hospitium transfe-
 rendas curavit, hocce instituit facere. Pocula subinde
 exponebat aurea et argentea, eaque extergebant fa-
 muli: et ille per idem tempus cum Cleomene, Ana-
 xandridae filio, rege Spartanorum, sermones miscens,
 secum in hospitium illum ducebat; ubi quum pocula
 videns Cleomenes admiratione stuperet, ille cum*

10 σθαι αὐτὸν ὅσα βούλοιο. τοῦτο καὶ δις καὶ τρίς εἶπα-
 τος Μαιανδρίου, ὁ Κλεομένης δικαιοτάτος ἀνδρῶν γίνε-
 ται· ὅς λαβεῖν μὲν διδόμενα οὐκ ἐδικαίει· μαθὼν δὲ, ὡς
 ἄλλοισι δίδους τῶν ἀστῶν εὐρήσεται τιμωρίην, βας ἐπὶ
 τοὺς ἐφόρους, ἄμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρτῃ, τὸν ξεῖνον
 15 τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεισθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα
 μὴ ἀναπίσῃ ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητέων,
 κακὸν γενέσθαι. οἱ δ' ὑπακούσαντες, ἐξεκέρυξαν Μαιάν-
 δριον. Τὴν δὲ Σάμον σαγηνεύσαντες οἱ Πέρσαι, πα- 149
 ρίδosan Συλοσῶντι, ἐρῆμον εἴυσαν ἀνδρῶν. ὑστέρῳ μὲν-
 τοι χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτὴν ὁ στρατηγὸς Ὀτά-
 ης, ἐκ τε οἴσιος ὀνείρου, καὶ νοῦσου ἢ μιν κατέλαβε
 5 νοσῆσαι τὰ αἰδοῖα.

Ἐπὶ δὲ Σάμον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομένη 150.

iubebat ex his secum auferre quaecumque voluisset. Id quum his aut ter Maeandrius dixisset, iustissimus vir fuit Cleomenes; qui accipere oblata dedignatus, quum animadverteret, si aliis eadem offerret, auxilia eum inventurum, ephoros adiit, dixitque, *ex usu esse Spartaе, ut Samius hospes Peloponneso egrediatur; ne aut se aut alium ex Spartanis corrupat*. Qua re audita, ephori per praekonem abire Maeandrium iusserunt. (149.) Persae vero *Samum*, veluti verriculo captam, hominibusque nudatam, Sylosonti tradiderunt. Insequente vero tempore dux Otanes eandem incolis rursus frequentavit, viso nocturno monitus, et morbo laborans, quo pudenda eius erant adfecta.

(150.) Postquam navalis exercitus Samum erat profectus, *Babyloni* a Persis defecerunt, rebus om-

νου, Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, κάρτα εὖ παρεσκευασμέ-
 νοι. ἐν ὧν γὰρ ὁ τε Μάγος ἦρχε, καὶ οἱ ἑπτὰ ἑπαν-
 ἔστησαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ ταραχῇ ἐς
 τὴν πολιορκίην παρεσκευάδατο· καὶ κως ταῦτα ποιῶν- 5
 τες ἐλάνθανον. Ἐπεὶ τε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν,
 ἐποίησαν τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἕκα-
 στος μὴν προσεξαίρετο, τὴν ἐβούλετο, ἐκ τῶν ἐωυτοῦ
 οἰκίων· τὰς δὲ λοιπὰς ἀπάσας συναγαγόντες, ἀπέπι-
 ξαν· τὴν δὲ μίην ἕκαστος σιτοποιὸν ἐξαίρετο. ἀπέπι- 10
 ξαν δὲ αὐτάς, ἵνα μὴ σφίων τὸν σίτον ἀνασιμύωσι.
 151 Πυθόμνηος δὲ ταῦτα ὁ Δαριῖος, καὶ συλλέξας ἀπα-
 σαν τὴν ἐωυτοῦ δύναμιν, ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτούς. ἐπε-
 λάσας δὲ ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα, ἐπολιόρκει, φροντίζον-
 τας οὐδὲν τῆς πολιορκίης. ἀναβαίνοντες γὰρ ἐπὶ τοὺς
 προμαχεῶνας τοῦ τείχεος οἱ Βαβυλώνιοι, καταρχέοντο, 5

nibus bene admodum praeparatis. Nam quo tempore
 Magus regnavit, et adversus eum septemviri insurrexe-
 runt, per omne id tempus, per illamque rerum pertur-
 bationem, ad tolerandam obsidionem sese praepara-
 verant. Et initio quidem occulte quodammodo id fe-
 cerant. Ex quo autem de professo descivere, haecce
 fecerunt. Matribus exceptis, et una ex uxoribus quam
 quisque sua e domo exemtam voluerat, reliquas omnes
 mulieres congregatas suffocarunt; unam autem, quam
 dixi, eximebat quisque quae panem conficeret. Suf-
 focarunt autem illas, ne frumentum ipsorum consu-
 merent. (151.) His rebus cognitis *Darius*, contra-
 ctis universis suis copiis, adversus eos profectus est;
 admotoque exercitu, obsedit urbem. At obsidio-
 nem pro nihilo habebant *Babylonii*; nam in pro-

καὶ κατέσκαπτον Δαρεῖον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ, καὶ
 τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος „Τί κάτησθε ἐνθαῦτα,
 „ὦ Πέρσαι, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσσεσθε; τότε γὰρ αἱ-
 „ρήσετε ἡμέας, ἐπεὶ ἡμίονοι τέκωσι.“ Τοῦτο εἶπε τῶν
 10 τις Βαβυλωνίων, οὐδαμᾶ ἐλπίζαν ἂν ἡμίονον τεκεῖν.
 Ἔσται δὲ μηνῶν καὶ ἐνιαυτοῦ διεληλυθότος ἤδη, ὁ Δα- 152
 ρεῖος τε ἥσχαλλε, καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα, οὐ δυνατὴ
 εἶσθαι ἐλεῖν τοὺς Βαβυλωνίους· καὶ τοι πάντα σοφίσ-
 ματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκει ἐς αὐτοὺς Δα-
 5 ρεῖος. ἀλλ' οὐδ' ὥς ἐδύνατο ἐλεῖν σφείας, ἄλλοισι τε
 σοφίσμασι πειρησάμενος, καὶ δὴ καὶ τῷ Κῦρος εἰλέ-
 σφιας, καὶ τούτῳ ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ θινῶς ἔσαν ἐν
 φυλακῇσι οἱ Βαβυλώνιοι, οὐδέ σφιας οἷός τε ἦν ἐλεῖν.
 Ἐνθαῦτα, εἰκοστῷ μηνί, Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου τοῦ- 153

pugnacula muri adscendentes tripudiabant, irride-
 bantque Darium et eius exercitum; unusque eorum
 hoc verbum emisit: *Quid hic sedetis, Persae; quid-
 ni abitis? tunc enim nos capietis, quando mulae
 pepererint.* Hoc dixit Persarum aliquis, existimans
 numquam mulam parituram. (152.) Integer annus
 iam et septem menses erant elapsi, taedioque adfe-
 ctus erat *Darius* eiusque exercitus, quod expugnare
 urbem non valerent. Nam omnibus licet artificiiis
 omnibusque machinamentis adversus eos adhibitis,
 nihil *Darius* profecerat. Tentaverat autem et alia ar-
 tificiorum genera, et illud etiam quo *Cyrus* urbem
 ceperat: sed ita diligenter custodias agebant Baby-
 lonii, ut capi nullo pacto potuerint.

(153.) Ibi tum, quum vicesimus ageretur mensis,
Zopyro Megabyzi filio huius, qui e septem virorum

του, ὃς τῶν ἐπτά ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν Μάγῳν κατε-
 λόντων, τούτῳ Μεγαβύζου παιδί Ζωπύρῳ ἐγένετο τέ-
 ρας τότε τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμίονων μίῃ ἔτεκε. ὡς δέ οἱ
 ἐξαγγέλλη, καὶ ὑπὸ ἀπιστίας αὐτὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε 5
 τὸ βρέφος, ἀπείπας τοῖσι δούλοισι μηδενὶ φράζειν τὸ
 γεγονός, ἐβουλεύετο. καὶ οἱ πρὸς τὰ τοῦ Βαβυλωνίου
 ῥήματα, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπεὶ περ ἡμίονοι τέ-
 κωσι, τότε τὸ τεῖχος αἰλώσεσθαι, πρὸς ταύτην τὴν φή-
 μιν Ζωπύρῳ ἐδόκει αἰλώσιμος εἶναι ἡ Βαβυλὼν· σὺν 10
 γὰρ θεῷ ἐκεῖνόν τε εἶπεῖν, καὶ ἐωυτῷ τεκεῖν τὴν ἡμί-
 154 νον. Ὡς δέ οἱ ἐδόκει μάρσιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυ-
 λῶνι αἰλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρείῳ ἀπεπυνθάνετο, εἰ
 περὶ πολλοῦ κάρτα ποιεῖται τὴν Βαβυλῶνα εἰλεῖν. πυ-
 θόμενος δὲ ὡς πολλοῦ τιμῶτο, ἄλλο ἐβουλεύετο, ὅπως

numero fuit a quibus Magus interemtus est, huic,
 inquam, Megabyzi filio Zopyro tale obtigit prodi-
 gium: una ex ipsius mulis frumentum vehentibus
 peperit. Quod quum Zopyro esset renunciatum, et
 ille, ut qui fidem nuncio non adhiberet, pullum ipse
 spectasset, imperavit servis ut nemini edicerent fa-
 ctum, secumque deliberavit. Recordatus igitur Baby-
 lonii illius verbum, qui initio dixerat, *tunc Babylo-
 nem captum iri, quum mulae pepererint*, ex huius
 verbi omen colligebat, capi nunc Babylonem posse:
 nec enim illum sine dei numine id dixisse, et sibi
 nunc mulam peperisse. (154.) Quum igitur in fatis
 esse illi videretur, ut nunc Babylon caperetur, *Da-
 rium* adiens quaesivit ex eo, *an utique maximi fa-
 ceret capi Babylonem*. Accepto responso, maximi
 id facere regem; secundo loco secum deliberavit,

5 αὐτός τε ἔσται ὁ ἐλὼν αὐτήν, καὶ ἑαυτοῦ τὰ ἔργον
 ἔσται· κάρτα γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι αἱ ἀγαθοεργίαι ἐς
 τὸ πρόσω μεγάβιος τιμῶνται. Ἄλλω μὲν νυν οὐκ ἐφρά-
 ζετο ἔργῳ δυνατὸς εἶναι μιν ὑποχειρίην ποιῆσαι, εἰ δ'
 ἑαυτὸν λωβησάμενος αὐτομολήσκει ἐς αὐτούς. Ἐνθαῦτα
 10 ἐν Ἑλαφρῷ ποιησάμενος, ἑαυτὸν λωβᾷται λάβην ἀνή-
 κστον· ἀποταμῶν γὰρ ἑαυτοῦ τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα,
 καὶ τὴν κόμην κακῶς περικείρας, καὶ μαστιγώσας,
 ἦλθε παρὰ Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ κάρτα βαρέως ἤνεκε, 155
 ἰδὼν ἄνδρα δοκιμώτατον λελωβημένον· ἔκ τε τοῦ θρό-
 νου ἀναπηδήσας, ἀνέβωσέ τε καὶ εἶρετό μιν, ὅστις εἴη
 ὁ λωβησάμενος, καὶ ὅ τι ποιήσαντα. ὁ δὲ εἶπε· „Οὐκ
 5 „ἔστι οὗτος αἰτῆρ' ὅτι μὴ σὺ, τῷ ἔστι δύναμις τοσαύτη
 „ἐμὲ δὴ ὥδε διαβῆναι· οὔτε τις ἀλλοτρίων, ᾧ βασιλεῦ,

quo pacto ipse esset qui illam caperet, ipsiusque hoc
 facinus esset futurum: nam apud Persas praecepue
 res praeclare gestae maximis honoribus rependuntur.
 Nulla vero alia ratione fieri posse, ut illam in pote-
 testatem redigeret, iudicavit, nisi si se ipse mutilas-
 set, atque ita ad illos transfugisset. Ibi tum, parvi hoc
 pendens, insanabili mutilatione se ipse adficit: quip-
 pe abscissis naribus auribusque, comâ male tonsâ,
 flagellis item laceratus, regem adit. (155.) *Darius*,
 ubi virum nobilissimum ita vidit mutilatum, gravis-
 sime adfectus, e solio subsiliens exclamat, ex eoque
 quaerit, *quis cum ita mutilaverit, quave de caussa?*
Cui Zopyrus respondit: Non est is alius nisi tu,
qui tantam habes potestatem, ut ego hoc modo
sim adfectus. Nec vero alienus quispiam, ô Rex,

„τάδε ἔργασται, ἀλλ' αὐτὸς ἐγὼ ἐμμενυτόν' διών τι
 „ποιούμενος Ἀσσυρίους Πέρσῃσι καταγυλᾶν.“ Ὁ δ'
 ἀμείβετο „Ὡ σχετλιώτατε ἀνδρῶν, ἐργῶ τῷ αἰσχί-
 „στῷ ὄνομα τὸ κάλλιστον ἔβην, Φᾶς διὰ τοὺς πελορ- 10
 „κευμένους σκωπτόν ἀνηκέστως διαθεῖναι· τί δ', ὦ μά-
 „ταις, λελωβημένου σέῃ, θᾶσσον οἱ πολέμοι παρα-
 „στήσονται; κῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῶν Φρεϊῶν, σκωπτόν
 „διαφθείρας;“ Ὁ δὲ εἶπε „Εἰ μὲν τοὶ ὑπερετίθια
 „τὰ ἐμμελλον ποιήσιν, οὐκ ἂν με περιεῖδες· νῦν δ' ἐπ' 15
 „ἐμμενυτοῦ βαλόμενος, ἔπρηξα. ἥδη ὦν, ἣν μὴ τῶν σῶν
 „δέησῃ, αἰρέτομεν Βαβυλῶνα. Ἐγὼ μὲν γάρ, ὡς ἔχω,
 „αὐτομόλῃσω εἰς τὰ τεῖχος, καὶ φήσω πρὸς αὐτοὺς,
 „ὡς ὑπὸ σέῃ τάδε πέπονθα· καὶ δοκέω, πείσας σφείας
 „ταῦτα ἔχειν οὕτω, τεύξισθαι στρατιῆς. σὺ δὲ, ἀπ' 20

me ita adfecit, sed ego ipse, indignatus Assyriis Persas deridentibus. Tum Darius; O miserrime hominum, ait; foedissimo facto pulcerrimum nomen imposuisti, quum te profitearis propter hos, quos obsidemus, te ipsum tam insanabili modo adfecisse. Quo vero pacto, stulte, quod tu ita mutilatus sis, eo citius in potestatem redigentur hostes? Anne mente es alienatus, qui te ita perdidisti? Respondit ille: Atqui, si tecum communicassem quae facturus eram, tu me prohibuisses: nunc privato id feci consilio. Iam ergo, nisi tu nobis defueris, capiemus Babylonem. Nam ego, ita ut sum adfectus, ad murum pro transfuga me conferam, dicens a te me haec esse passum: et puto, quum rem ita se habere illis persuasero, exercitum mihi commissum iri. Tu vero, a quo die ego

276, 51.

„ἥς ἂν ἡμέρης ἐγὼ ἐσέλθω εἰς τὸ τεῖχος, ἀπὸ ταύτης
 „εἰς δεκάτην ἡμέραν, τῆς σιαυτοῦ στρατιῆς, τῆς οὐ-
 „δεμῆς ἔσται ὥρη ἀπολλυμένης, ταύτης χιλίους τά-
 „ξον κατὰ τὰς Σεμιράμιδος καλεομένας πύλας· μετὰ
 25 „δὲ αὐτίς, ἀπὸ τῆς δεκάτης εἰς ἐβδόμην, ἄλλους μοι
 „τάξον διαχιλίους κατὰ τὰς Νινίαν καλεομένας πύ-
 „λας· ἀπὸ δὲ τῆς ἐβδόμης διαλείπειν εἴκοσι ἡμέρας,
 „καὶ ἔπειτα ἄλλους κάτισον, ἀγαγὼν κατὰ τὰς Χαλ-
 „δαίαν καλεομένας πύλας, τετρακισχιλίους, ἐχόντων
 30 „δὲ μάρτε· αἱ πρότεροι μὴδὲν τῶν ἀμυνούτων, μήτε οὐ-
 „τοι, πλὴν ἐγχειρίδιον τοῦτο δὲ εἶαν ἔχειν. μετὰ δὲ
 „τὴν εἰκοστὴν ἡμέραν, ἰθέως τὴν μὲν ἄλλην στρατιὴν
 „καταλείψας περίεξ προσβάλλειν πρὸς τὸ τεῖχος, Πέρσας
 35 „καὶ Βηλίδας κατὰ τε τὰς Βηλίδας καλεομένας πύ-
 „λας καὶ Κισσίας. ὥς γὰρ ἐγὼ δοκέω, ἐμέο μεγά-

*murum ero ingressus, decimo inde die de illa co-
 piarum tuarum parte, cuius iacturam minime
 aegre laturus sis, mille homines contra portam
 colloca quae Semiramidis vocatur. Deinde rursus
 septimo die ab illo decimo, alios bñ mille contra
 Niniam, quae vocatur, colloca portam. Ab hoc
 vero septimo die intermitte dies viginti, deinde
 quater mille contra Chaldaeam, quam vocant, duc
 portam, ibique locum capere iube. Nec vero prio-
 res, neque hi, aliud quo se tueantur habeant prae-
 ter gladios: hoc uno telo armati sint. Post illum
 vero vicesimum diem continuo reliquum exercitum
 iube murum circumcirca adgredi: Persas autem
 mihi ad Belidam, quam vocant, et ad Cissiam
 colloca portam. Nam, ut equidem puto, post-*

„λα ἔργα ἀποδεξαμένου, τὰ τε ἄλλα ἐπιτρέψονται
 „ἐμοὶ Βαβυλώνιοι, καὶ δὴ καὶ τῶν πυλέων τὰς βα-
 „λανάγρας. τὸ δ' ἐνθῦτον, ἐμοὶ τε καὶ Πέρσῃσι με-
 „λήσει τὰ θεῖ ποιέειν.“

156. Ταῦτα ἐντείλαμενος, ἦν ἐπὶ τὰς πύλας· ἐπιστρεφό-
 μενος, ὡς δὴ ἀληθῶς αὐτόμολος. ὁρῶντες δὲ ἀπὸ τῶν
 πύργων αἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι, κατέτρεχον κάτω
 καὶ ὀλίγον τι παρακλίναντες τὴν ἐτέρην πύλην, εἰρώ-
 τεον τίς τε εἴη, καὶ ὅτευ δεόμενος ἦκοι. ὁ δὲ σφι ἠγό- 5
 ρευσ, ὡς εἴη τε Ζώπυρος, καὶ αὐτομολέοι εἰς ἐκείνους.
 ἤγον δὴ μιν οἱ πυλῦροι, ταῦτα ὡς ἤκουσαν, ἐπὶ τὰ
 κοινὰ τῶν Βαβυλωνίων. κατασταὰς δὲ ἐπ' αὐτὰ, κα-
 τοικτιζέτο. Φᾶς ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ ἐπεπόνθεε
 ὑπ' ἐαυτοῦ· παθεῖν δὲ ταῦτα διότι συμβουλευσαί οἱ 10
 ἀπανιστάναί τὴν στρατιήν, ἐπεὶ τε οὐδεὶς πόρος ἐφαί-

*quam praeclara edidero facta, et reliqua meae fidei
 committent Babylonii, et portarum obices. Exin-
 de meum erit et Persarum, curare ut quae ex usu
 sint faciamus.*

(156.) Haec postquam mandavit, ad portam per-
 rexit; subinde retro conversus, tamquam vere trans-
 fuga. Quem ubi conspexerunt qui in turribus specu-
 landi caussa stationem habebant, raptim descendunt,
 et paululum reclinatâ alterâ portae alâ interrogant,
quis sit, quave caussâ adveniat? Et ille, *Zopyrum*
se esse, dixit, *et ut transfugam ad eos venire.* Quo
 audito, portae custodes in curiam Babyloniorum
 eum duxerunt: ubi coram senatu constitutus, sortem
 suam deplorans, ait, *a Dario se haec* (quae sibi ipse
 inflixerat) *esse passum, eo quod illi suavisset abdu-*

νετο τῆς αἰλώσιος. „Νῦν τε, ἔφη λέγων, ἐγὼ ὑμῶν,
 „ὦ Βαβυλωνίαι, ἥκω μέγιστον ἀγαθόν, Δαρείῳ δὲ
 „καὶ τῇ στρατιῇ καὶ Πέρσῃσι μέγιστον κακόν. οὐ γὰρ
 15 „δὴ, ἐμέ γε ὧδε λαβησάμενος, καταπροΐζεται· ἐπί-
 „σταμαι δ' αὐτοῦ πάσας τὰς διαξόδους τῶν βουλευ-
 „μάτων.“ Τοιαῦτα ἔλεγε. οἱ δὲ Βαβυλωνιοὶ ὁρέοντες 157
 ἄνδρα τῶν ἐν Πέρσῃσι δακνιώτατον ρινός τε καὶ ὤτων
 ἐστρημένον, μαστιγί τε καὶ αἵματι ἀναπεφυρμένον,
 πύγῃ ἐλπίσαντες λέγειν μιν ἀληθεία, καὶ σφί ἥκειν
 5 σύμμαχον, ἐπιτράπτεσθαι ἐτοῖμοι ἔσαν τῶν εἶδετο σφέν.
 εἶδετο δὲ στρατιῆς. Ὁ δὲ, ἐπεὶ τε αὐτέων τοῦτο παρέ-
 λαβε, ἐποίησε τὰ περ τῷ Δαρείῳ συνεθήκατο. ἐξαγα-
 γὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὴν στρατιὴν τῶν Βαβυλω-
 νίων, καὶ κυκλωσάμενος τοὺς χιλίους, τοὺς πρώτους

cere exercitum, quandoquidem nulla via capien-
dae urbis ostenderetur. Et nunc ego (sic dicere
perrexil) ad vos, Babylonii, venio, maximo vobis
commodo futururus, Dario autem eiusque exercitui
et Persis maximo detrimento. Nec enim nimirum
impune ille feret, qui hoc me modo mutilavit: ex-
ploratas autem habeo omnes consiliorum ipsius
vias. (157.) Quae ubi ille locutus est, videntes
Babylonii virum inter Persas nobilissimum, naribus
auribusque mutilatum, et cruore ex flagellis inquina-
tum, prorsus existimaverunt vera cum dicere, et ut
socium sibi advenire. Itaque parati erant ei indul-
gere quae ab ipsis postulasset; postulabat autem ar-
matorum manum. Tum vero ille, postquam copias
impetravit, ea facere instituit de quibus illi cum Da-
xio convenerat. Decimo die, educto Babyloniorum,

ἐντεῖλατο Δαρείω τάξαι, τούτους κατεφόνευσε. μα- 10
 θόντες δέ μιν οἱ Βαβυλωνιοὶ τοῖσι ἔπεισι τὰ ἔργα πα-
 ρεχόμενοι ὁμοῖα, πάγχυ περιχαρές ὄντες, πᾶν δὴ ἐτοι-
 μοὶ ἔσαν ὑπηρετεῖν. ὁ δέ, διαλειπὼν ἡμέρας τὰς συγ-
 κειμένας, αὐτὶς ἐπιλεξάμενος τῶν Βαβυλωνίων, ἐξή-
 γαγε καὶ κατεφόνευσε τῶν Δαρείου στρατιωτῶν τοὺς 15
 δυσχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλω-
 νιοι, πάντες Ζώπυρον εἶχον ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δέ,
 αὐτὶς διαλειπὼν τὰς συγκειμένας ἡμέρας, ἐξήγαγε εἰς
 τὸ προειρημένον καὶ κοκλωσάμενος κατεφόνευσε τοὺς
 τετρακισχιλίους. ὥς δὲ καὶ τοῦτο κατέργαστο, πάντα 20
 δὴ ἦν ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρ-
 158 χης τε οὗτός σφι καὶ τειχοφύλαξ ἀπιδέδεκτο. Προσ-
 βολὴν δὲ Δαρείου κατὰ τὰ συγκείμενα ποιουμένου πέ-
 ριξ τὸ τεῖχος, ἐμβαῦτα δὴ πάντα τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος

exercitu mille illos, quos primos certo loco locare mandaverat Dario, circumdatos interfecit. Iamque intelligentes Babylonii, factis eum verba aequare, in omnibus ei parere erant parati. Tum ille, interiecto dierum numero de quo convenerat, iterum selectos Babyloniorum eduxit, et bis mille illos, quos supra dixi, Darii milites interfecit. Igitur hoc etiam factum ubi viderunt *Babylonii*, omnium ore *Zopyrus* celebrabatur. At ille rursus, intermisso definito dierum numero, in locum constitutum copias eduxit, et circumdatos quater mille interfecit. Qua denuo re gesta, iam omnia *Zopyrus* apud Babylonios erat, et imperii summam et muri custodia eidem permissa est. (158.) Deinde vero, ut ex composito *Darius* murum circumcirca oppugnare est adgressus, ibi tum *Zopy-*

ἐξέφαινε. οἱ μὲν γὰρ Βαβυλώνιοι ἀναβάπτες ἐπὶ τὸ
 5 τείχος, ἡμύοντο τὴν Δαρείου στρατιὴν προσβάλλου-
 σαν· ὁ δὲ Ζώπυρος τὰς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας κα-
 λεομένας πύλας ἀναπετάσας, ἐσῆκε τοὺς Πέρσας ἐς
 τὸ τείχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιηθὲν,
 οὗτοι ἔφευγον ἐς τοῦ Διὸς τοῦ Βήλου τὸ ἱερόν· οἱ δὲ οὐκ
 10 εἶδον, ἔμενον ἐν τῇ ἐωυτοῦ τάξει ἕκαστος, ἐς ὃ δὴ καὶ
 οὗτοι ἔμαθον προδεδομένοι.

Βαβυλὼν μὲν νυν οὕτω τὸ δεύτερον αἰρέθη. Δαρεῖος δὲ 159
 ἐπεὶ τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν σφραν-
 γίσας τὸ τείχος περιεῖλε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε·
 τὸ γὰρ πρότερον ἔλων Κύρος τὴν Βαβυλῶνα, ἐποίησε
 5 ταυτέων οὐδέτερον· τοῦτο δὲ, ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς
 κορυφαίους μάλιστα ἐς τρισχιλίους ἀνεσκαλόπισε, ταῖ-
 σι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οὐκείην.

rus dolum universum nudavit. Nam, dum Babylonii
conscenso muro repellere oppugnantem Darii exer-
citum conantur, Zopyrus interim apertâ Cissiâ et Be-
lidâ portâ Persas intra murum recepit. Quod factum
qui viderunt Babylonii, hi in Iovis Beli templum
confugerunt: qui vero non viderunt, in suo quisque
manserunt ordine, donec et hi proditos se esse intel-
lexerunt.

(159.) Igitur hoc modo *capta* iterum *Babylon*
est. Darius vero, urbe potitus, et murum eius diruit,
 et portas omnes detraxit; quorum nihil Cyrus fece-
 rat, postquam primum Babylonem cepit. Adhaec ex
 primariis civibus ter mille admodum e palis suspendi
 Darius iussit; reliquis vero Babylonii urbem reddi-
 dit habitandam. Quo veromulieres haberent Babylo-

ὡς δ' ἔξουσι γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφι γένεαι
 ὑπογίγηται, τὰδε Δαρεῖος προιδὼν ἐποίησε· τὰς γὰρ
 ἑαυτῶν, ὡς καὶ κατ' ἀρχαῖς δεδήλωται, ἀπέπνιξαν 10
 οἱ Βαβυλώνιοι, τοῦ σίτου προοριῶντες· ἐπέταξε τοῖσι
 περιοίκοισι ἔθνεσι γυναῖκας ἐς Βαβυλῶνα κατιστάναι,
 ὅσας δὴ ἐκάστοισι ἐπιτάσων, ὥστε πέντε μυριάδων
 τὸ κεφαλαῖωμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε· ἐκ τούτων δὲ
 160 τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγόνασι. Ζωπύρου
 δὲ οὐδεὶς ἀγαθοεργίην Περσέων ὑπερεβάλετο παρὰ Δα-
 ρεῖω κριτῇ, οὔτε τῶν ὕστερον γενομένων, οὔτε τῶν πρό-
 τερον, ὅτι μὴ Κῦρος μόνος· τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Περ-
 σέων ἡξίωσε κω ἑαυτὸν συμβαλέειν. Πολλάκις δὲ 5
 Δαρεῖον λέγεται γνώμην τήνδε ἀποδέξασθαι, ὡς βού-
 λωτο ἂν Ζωπυρον εἶναι ἀπαθεία τῆς αἰκίης μᾶλλον,
 ἢ Βαβυλωνιάς οἱ εἴκοσι πρὸς τῇ εὐούσῃ προσγενέσθαι.

nii, et soboles eis subnasceretur, (quandoquidem,
 ut initio expositum est, suas suffocaverant Babylonii,
 rei frumentariae consulentes) tali ratione initâ Darius
 providit: circum habitantibus populis imperavit, ut
 mulieres Babylonem, certum cuique populo nume-
 rum definiens, mitterent. Ita mulierum summa, quae
 convenerunt, fuit millium quinquaginta; quibus e
 mulieribus prognati sunt qui nunc sunt Babylonii.
 (160.) Dario vero iudice, nemo Persarum, nec eo-
 rum qui ante, nec qui post fuerunt, melius de Persis
 meritus est quam *Zopyrus*, uno *Cyro* excepto: nam
 cum hoc se conferre nemo adhuc Persarum ausus
 est. Fertur autem saepius hanc sententiam declarasse
 Darius, *malle se, Zopyrum indigna illa mutila-
 tione non esse adfectum, quam viginti Babylones*

ἐτίμησε δὲ μὴν μέγας· καὶ γὰρ δῶρά οἱ ἀνὰ πᾶν
 10 ἔτος εἰδίδου ταῦτα τὰ Πέρσῃσι ἔστι τιμωτάτα, καὶ
 τὴν Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμειναι μέχρι τῆς
 ἐκείνου ζῆς· καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπέδωκε. Ζωπύρου δὲ
 ταύτου γίνεται Μεγαβύζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ αἰτία Ἀθη-
 ναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε· Μεγαβύζου
 15 δὲ τούτου γίνεται Ζώπυρος, ὃς εἰς Ἀθήνας αὐτομέλῃσιν
 ἐκ Περσίων.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Γ΄.

sibi ad eam quae nunc est accedere. Magnifice autem illum honoravit: nam et munera illi quotannis tribuit ea, quae honorificentissima sunt apud Persas, et Babylonem eidem, quoad victurus esset, administrandam concessit, ita ut nullum tributum regi penderet; et alia multa insuper munera ei contulit. Zopyri huius filius fuit *Megabyzus* ille, qui in Aegypto dux exercitus fuit adversus Athenienses atque socios: huiusque Megabyzi filius fuit *Zopyrus* is, qui ad Athenienses transfugit a Persis.

FINIS LIBRI TERTII
 HISTORIARUM HERODOTI.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ.

ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

1. **ΜΕΤΑ** δὲ τὴν Βαβυλῶνος αἵρεσιν ἐγένετο ἐπὶ
Σκύθας αὖ τοῦ Δαρείου ἔλασις. Ἀνθύσης γὰρ τῆς
Ἀσίης ἀνδράσι, καὶ χρημάτων μεγάλων συνιόντων,
ἐπιθύμησι ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκεῖνοι πρό- 5
τεροι, ἐσβαλόντες εἰς τὴν Μηδικὴν, καὶ νικήσαντες μά-
Cap. I. l. 9. αὖ τοῦ nostra de conjectura. Vulgo omnes αὐτοῦ
Δαρείου.

HERODOTI HISTORIARUM LIBER QUARTUS. MELPOMENE.

(1.) **C**APTA Babylone, iam adversus *Scythas* ex-
peditionem *Darius* suscepit. Quum enim viris floreret
Asia, et magnae redirent pecuniae, cupido incessit
Darium poenas sumendi ab *Scythis*, quod illi, in-
sursione facta in Medicam terram, et praelio victis

χη τοὺς ἀντιουμένους, ὑπῆρξαν ἀδικίης. Τῆς γὰρ ἄνω
 Ἀσίης ἦρξαν, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, Σκύθαι
 ἔτεα δυῶν δέοντα τριήκοντα. Κιμμερίους γὰρ ἐπιδιώ-
 κοντες ἐσέβαλον εἰς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς
 20 ἀρχῆς Μήδους· οὗτοι γὰρ, πρὶν ἢ Σκύθας ἀπικέσθαι,
 ἦρχον τῆς Ἀσίης. Τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντας
 ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ διὰ χρόνου τοσούτου κα-
 τίστας εἰς τὴν σφετέρην, ἐξεδέξατο οὐκ ἐλάσσων πόνος
 τοῦ Μηδικοῦ· εὗρον γὰρ ἀντιουμένην σφι στρατιὴν οὐκ
 25 ἐλύγην. αἱ γὰρ τῶν Σκυθίων γυναῖκες, ὡς σφι οἱ ἄν-
 δρες ἀπῆσαν χρόνον πολλόν, ἐφοίτεον παρὰ τοὺς δού-
 λους. Τοὺς δὲ δούλους οἱ Σκύθαι πάντας τυφλοῦσι, 2
 τοῦ γάλακτος ἐνεκεν τοῦ πίνουσι, ποιῶντες ὥδε· ἐπειὰν
 φυσητῆρας λάβωσι ὀστεῖνους, αὐλαῖσι προσεμφορεστά-

adversariis, priores initium fecissent iniuriarum.
 Etenim, ut supra docui, per duodetriginta annos
Scythae superioris Asiae tenuerant imperium: quippe
 persequentes Cimmerios, irruptione in Asiam facta,
 Medos imperio exuerant, qui ante Scytharum adven-
 tum imperaverant Asiae. Scythas autem, postquam
 octo et viginti annos domo abfuerant, et tam longo
 interiecto tempore in patriam erant reversuri, excepit
 non minor, quam Medicus fuerat, labor: offende-
 runt enim occurrentem sibi exercitum haud exiguum.
 Scilicet uxores Scytharum, dum per longum tempo-
 ris spatium domo aberant viri, cum servis habuerunt
 consuetudinem. (2.) *Servos* autem cunctos excae-
 cant *Scythae*, lactis caussa, cuius potu utuntur. Emul-
 gent vero lac hoc modo: fistulas sumunt osseas, tibiis
 simillimas; quibus in equarum genitalia insertis,

τους, τούτους ἐσθέντες ἐς τῶν Θηλέων ἵππων τὰ ἄρθρα, Φυσῶσι τοῖσι στόμασι· ἄλλοι δὲ, ἄλλων Φυσόντων, 5 ἀμέλγουσι. Φασὶ δὲ τοῦδε εἶναι τοῦτο ποιεῖν τὰς Φλέβας τε πίμπλασθαι Φυσιωμένας τῆς ἵππου, καὶ τὸ εὖθαρ κατίεσθαι. ἐπειὰν δὲ ἀμέλξωσι τὸ γάλα, ἐσχέαντες ἐς ξύλινα ἀγγήια κοῖλα, καὶ περιστίζαντες κατὰ τὰ ἀγγήια τοὺς τυφλοὺς, δονέουσι τὸ γάλα. 10 καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ ἐπιστάμενον ἀπαρύσαντες, ἡγεῖνται εἶναι τιμιώτερον· τὸ δ' ὑπιστάμενον, ἥσσον τοῦ ἐτέρου. τούτων μὲν εἶναι ἅπαντα τὸν ἂν λάβωσι οἱ Σκύθαι, 3 ἐκτυφλοῦσι· οὐ γὰρ ἀρόται εἰσὶ, ἀλλὰ νομάδες. Ἐκ τούτων δὲ ὧν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν ἐπετραφὴ πέτῃς· οἱ ἐπὶ τε ἔμαθον τὴν σφετέρην γένειν, ἡγτιοῦντο αὐτοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν Μήδων. καὶ πρῶτα μὲν τὴν χώραν ἀπεστάμοντο, τάφρον ἐρυζάμενοι εὐρέαν, 5

II. 9. περιστίζαντες. *Alit* περιστήσαντες.

sufflant ore; et dum alter sufflat, alter mulget. Id ea causa se facere aiunt, quod venae equarum ita inflatae replentur, et deprimantur ubera. Postquam emulsere lac, in cava vasa lignea infundunt, illudque saccorum operâ, circum vasa collocatorum, agitant: tum, quod supernatat, id desuper exhauriunt, exquisitius aestimantes; quod subsidit, minoris aestimant altero. Huius operae causa, quemcumque bello capiunt Scythae, eum excaecant: nec enim aratores sunt, sed pastores. (3.) Ex his igitur servis et ex Scytharum uxoribus prognata erat iuventus: qui, cognita sua origine, illis ex Media redeuntibus sese opposuerunt. Ac primum quidem regionem intercepterunt latâ ductâ fossâ, quae a Tauricis montibus ad

κατατινύουσιν ἐκ τῶν Ταυρικῶν οὐρέων εἰς τὴν Μακί-
 τιν λίμνην, ἥπερ ἐστὶ μεγίστη· μετὰ δὲ, πειρωμένοι
 ἐσβάλλειν τοῖσι Σκυθήσι ἀντικατιζόμενοι ἐμάχοντο.
 γινομένης δὲ μάχης πολλάκις, καὶ οὐ δυναμένων οὐδὲν
 10 πλέον ἔχειν τῶν Σκυθῶν τῇ μάχῃ, εἰς αὐτῶν ἔλεξε
 τάδε· „Οἷα ποιῶμεν; ἄνδρες Σκύθαι. δούλοισι τοῖσι
 „ἡμετέροισι μαχόμενοι, αὐτοὶ τε ἐλάχιστοις κτενόμενοι
 „γινόμεθα, καὶ ἐκείνους κτείνοντες ἐλασσόνων τὸ λοιπὸν
 „ἄρξομεν. νῦν ὦν μοι δοκεῖ αἰχμᾶς μὲν καὶ τόξα
 15 „μετῆναι· λαβόντα δὲ ἕκαστον τοῦ ἵππου τὴν μά-
 „στιγα, ἵεναι ἄσπον αὐτῶν. μέχρι μὲν γὰρ ὄρεον
 „ἡμέας ὅπλα ἔχοντας, οἱ δὲ ἐνόμιζον ὁμοίῳ τε καὶ
 „ἐξ ὁμοίων ἡμῖν εἶναι· ἐπὶ δὲ ἴδανται μάστιγας
 „ἀντὶ ὅπλων ἔχοντας, μαθόντες ὥς εἰσι ἡμέτεροι δοῦ-
 20 „λοι, καὶ συγγόντες τοῦτο, οὐκ ὑπερμαίνουσι.“ Ταῦτ’

Maeotin vastissimam paludem pertinebat. Deinde
 conantibus introire Scythia, oppositis castris, repu-
 gnarunt. Frequentibus commissis praeliis, quum ni-
 hil Scythae pugnando proficerent, unus ex eis haec
 verba fecit: *Quidnam rei facimus, Scythae? Cum*
servis nostris pugnantes interficimur ipsi minui-
murque; et, illos si interficimus, paucioribus dein-
de imperabimus. Mihi videtur, omissis hastis et
sagittis, unumquemque nostrum debere flagellum
sumere equi sui, atque ita adversus istos pergere.
Quamdiu nos viderunt arma gestantes, similes esse
nostrum et ex similibus se genitos putarunt: qui
si nos viderint armorum loco flagellis instructos,
intelligent servos se esse nostros; et conditionis
suae conscii, nos non sustinebunt. (4.) Haec ubi

τα αἰχούσαντες οἱ Σκύβαι, ἐπαίεν ἐπιτελέα. οἱ δ' ἐκ-
πλαγέντες τῷ γινόμενῳ, τῆς μάχης τε ἐπελάβοντο,
καὶ ἔφωγον. Οὕτω οἱ Σκύβαι τῆς τε Ἀσίας ἤρξαν,
καὶ ἐξελαθέντες αὐτὶς ὑπὸ Μήδων, κατῆλθον τρόπῳ 5
τοιούτῳ ἐς τὴν σφετέρην. τῶν δὲ εἵνεκα ὁ Δαρεῖος τίσα-
σθαι βουλόμενος, συνήγειρε ἐπ' αὐτοὺς στρατεύμα.

- 5 Ὡς δὲ Σκύβαι λέγουσι, νεώτατον ἀπάντων ἐθνέων
εἶναι τὸ σφετέρον· τοῦτο δὲ γενέσθαι ὥδε. ἄνδρα γενέ-
σθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, εὐύση ἐρήμῳ, τῷ οὐνο-
μα εἶναι Ταργίταον· τοῦ δὲ Ταργίταου τούτου τοὺς
τοκέας λέγουσι εἶναι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, 6
λέγουσι δ' ὧν, Δία τε καὶ Βορυσθένης τοῦ ποταμοῦ
θυγατέρα. γένος μὲν τοιούτου δὴ τινος γενέσθαι τὸν
Ταργίταον· τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λειπό-
ξαιν, καὶ Ἀρπόξαιν, καὶ νεώτατον Κολάξαιν. Ἐπὶ

audiverunt Scythae, effecta dederunt: et illi, per-
culsi facto, omissâ pugnâ, fugam arripuerunt. Ita *Scy-
thae*, Asiae imperio potiti, rursusque a Medis eiectioni,
suam in terram isto modo rediere: eâque causâ
poenas ab illis sumere cupiens *Darius*, exercitum
adversus eos contraxit.

(5.) *Σκυτταὶ*, ut ipsi aiunt, gens sunt novissima
omnium: originemque gentis hanc fuisse narrant.
Primum hominem in illa terra, quae deserta tunc fuis-
set, natum esse, cui nomen fuerit *Targitaus*. Huius
Targitai parentes fuisse aiunt, parum mihi credibilia
narrantes, aiunt vero utique, Iovem et Borysthenis
fluvii filiam. Tali igitur genere ortum esse Targi-
taum: huic autem filios fuisse tres, *Leipoxain*, et
Arpoxain, minimumque natu *Colaxain*. His reg-

10 τούτων ἀρχόντων, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φερόμενα χρύσεια
 ποιήματα, ἄστρον τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαριν καὶ Φιά-
 λην, πείθειν ἐς τὴν Σκυθικὴν. καὶ τῶν ἰδόντα πρῶτον
 τὸν πρεσβύτατον, ἄστρον ἰέναι, βουλόμενον αὐτὰ λα-
 βεῖν· τὸν δὲ χρυσὸν, ἐπιόντος, καίεσθαι· ἀπαλλαχθέν
 15 τος δὲ τούτου, προσιέναι τὸν δεύτερον, καὶ τὸν αὐτὶς
 ταῦτα ποιέειν. τοὺς μὲν δὴ καίόμενον τὸν χρυσὸν ἀπά-
 σασθαι. τρίτῳ δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπέλθοντι κατασβῆναι,
 καὶ μιν ἐκείνων κομίσαι ἐς ἑωυτοῦ· καὶ τοὺς πρεσβυ-
 τέρους ἀδελφεοὺς, πρὸς ταῦτα συγγνόντας, τὴν βα-
 σιληὴν πᾶσαν παραδῶναι τῷ νεωτάτῳ. Ἀπὸ μὲν δὴ 6
 Λειποξάϊος γεγενῆσθαι τούτους τῶν Σκυθέων, οἱ Αὐχά-
 ται γένος καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξάϊος,
 οἱ Κατίαιοι τε καὶ Τράσπιδες καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ
 5 νεωτάτου αὐτέων τοὺς βασιλεῖας, οἱ καλέονται Παρα-

VI. 5. τοὺς βασιλεῖας *vett. libri omnes* τοῦ βασιλεῖος *edd. re-
 cent. ex coniect.* τοὺς βασιλεῖους *conl. Wess.*

nantibus, de coelo delapsa aurea instrumenta, ara-
 trum et iugum et bipennem et phialam, decidisse
 in Scythicam terram. Et illorum natu maximum,
 qui primus conspexisset, propius accedentem capere
 ista voluisse; sed, eo accedente, aurum arsisse. Quo
 digresso, accessisse alterum, et itidem arsisse aurum.
 Hos igitur ardens aurum repudiasset; accedente vero
 natu minimo fuisse exstinctum, huncque illud do-
 mum suam contulisse: qua re intellecta, fratres ma-
 iores ultro universum regnum minimo natu tradi-
 disse. (6.) Iam a Leipoxai progenitum esse aiunt
 illum Scythicum populum, qui *Auchatae* vocantur:
 a medio vero fratrum hos, qui *Catiari* et *Traspies*:

λάται· σύμπασι δὲ εἶναι οὐνομα Σκολότους, τοῦ βασιλῆος ἐπωνυμίην. Σκύθας δὲ Ἕλληνες οὐνόμασαν. 7
Γεγονέναι μὲν νῦν σφείας ὥτ' ἐλέγουσι οἱ Σκύθαι· ἔτι δὲ σφι, ἐπεί τε γεγονάσι, τὰ σύμπαντα λέγουσι εἶναι ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλῆος Ταργιταίου ἐς τὴν Δαρείου διαβάσιν τὴν ἐπὶ σφείας, χιλίων οὐ πλέω, ἀλλὰ τοσαῦτα. Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱρὸν φυλάσσουσι οἱ βασιλῆες ἐς τὰ μάλιστα, καὶ θυσίησι μεγάλῃσι ἱλασκέμενοι μετέρχονται ἀνὰ πᾶν ἔτος. ὅς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ ὁρτῇ ὑπαιθριος κατακοιμηθῇ, οὗτος λέγεται ὑπὸ Σκυθῶν οὐ διεναντίξω· δίδοσθαι δὲ οἱ διὰ τοῦτο ὅσα ἂν ἔπρω ἐν ἡμέρῃ μὴ περιέλῃσιν αὐ- 10
τός. Τῆς δὲ χώρας εὐρύτης μεγάλης, τριφασίας τὰς βασιληίας τοῖσι παισὶ τοῖσι ἑαυτοῦ καταστήσασθαι

a natu minimo vero Reges, [sive Regios] quí *Paralatae* nominantur: universis vero commune nomen esse *Scolotos*, de regis nomine. *Scythas* vero Graeci nominarunt. (7.) Hac igitur origine se ortos aiunt Scythae: annos autem, ex quo ortum cepissent, a primo rege Targitao usque ad Darii in Scythiam transitum, in universum elapsos aiunt mille admodum, non amplius, sed hunc ipsum annorum numerum. Sacrum autem illud aurum custodiunt Reges summâ curâ; et quotannis conveniunt, maioribus sacrificiis illud placantes. Dicuntque Scythae, si quis festis illis diebus aurum hoc tenens obdormiverit sub dio, hunc non transigere illum annum; ob eamque causam donec ei dari tantum, quantum ille uno die equo vectus circumire potuisset. Quum sit autem ampla terra, tria regna aiunt *Colaxain* filiis suis constituisse;

283, 100.

Κολάξαιν· καὶ ταυτίων μίην μεγίστην ποιῆσαι, ἐν τῇ
τῶ χρυσὸν φυλάσσεσθαι. Τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βο-
15 ρῆν λέγουσι ἀνέμον τῶν ὑπεροίκων τῆς χώρας, οὐκ αἰά τε
εἶναι ἐτι προσαπτέρω οὔτε ὁρᾶν, οὔτε διεξίεναι, ὑπὸ πτε-
ρῶν κεχυμένων· πτερῶν γάρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἥερα
εἶναι πλεον, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἀποκλήϊοντα τὴν ὕψιν.

Σκύθαι μὲν ᾧδε ὑπὲρ σφείων τε αὐτίων, καὶ τῆς χώ- 8
ρης τῆς κατύπερθε λέγουσι· Ἑλλήνων δὲ οἱ τὸν Πόν-
τον οἰκόντες, ᾧδε· Ἡρακλέα, ἐλαύνοντα τὰς Γηρυό-
νω βούς, ἀπικέσθαι ἐς γῆν ταύτην εὐῦσαν ἐρήμην, ἣν
5 τινα νῦν Σκύθαι νέμονται. Γηρυόνα δὲ οἰκέειν, ἔξω τοῦ
Πόντου κατοικημένον, τὴν οἱ Ἕλληνες λέγουσι· Εὐ-
δυαν νῆσον, τὴν πρὸς Γηδυόροις τοῖσι ἔξω Ἡρακλείων
σηπλέων ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν
λέγουσι, ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων ἀρξάμενον, γῆν περὶ

ex eisque unum regnum fecisse maximum, in quo au-
rum illud servetur. Quae loca versus septentrionem
sita sunt supra eos qui superiores Scythiae partes in-
colunt, ea ulterius spectari aut peragrari non posse
aiunt, propter diffusas plumas: plumis enim et terram
et aërem esse oppletum, hisque intercludi prospectum.

(8.) Ista quidem Scythae de se ipsis, et de regio-
ne quae supra ipsorum ditione sita est, narrant:
Graeci vero ultra Pontum habitantes haecce. *Her-
culem*, aiunt, Geryonis boves agentem, in hanc ter-
ram venisse, tunc desertam, quam nunc *Scythae* ha-
bitant; Geryonem autem extra Pontum habitasse in-
sulam illam, quam *Erytheam* Graeci vocant, prope
Gades extra Herculis columnas in Oceano. Oceanum
autem, ab ortu solis initium capientem, universam

πᾶσαν ῥέειν, ἔργῳ δὲ οὐκ ἀποδικνῦσι. ἐνθεῦτεν τὸν 10
 Ἡρακλέα ἀπικέσθαι εἰς τὴν νῦν Σκυθίην χώραν καλεο-
 μένην. καταλαβὼν γὰρ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ κρυμὸν
 ἐπιειυσάμενον δὲ τὴν λεοντὴν, κατυπνῶσαι· τὰς δὲ οἱ
 ἵππους, τὰς ἀπὸ τοῦ ἄρματος, νεμομένας ἐν τούτῳ
 9 τῷ χρόνῳ ἀφανισθῆναι θεῇ τύχῃ. Ὡς δ' ἐγεγρῆναι 15
 τὸν Ἡρακλέα, δίζησθαι· πάντα δὲ τὰ τῆς χώρας ἐπε-
 ξελθόντα, τέλος ἀπικέσθαι εἰς τὴν Ὑλαίην καλεομένην
 γῆν. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὐρεῖν ἐν ἀντρῷ μύθοπαρθενόν τινα
 Ἐχιδναν διφυέα· τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλουτέων, 5
 εἶναι γυναῖκός· τὰ δὲ ἑνερθεν, ὄφιός. ἰδόντα δὲ καὶ
 θωμάσαντα, ἐπείρεσθαι μιν εἰ κου ἴδοι ἵππους πλα-
 ναμένας· τὴν δὲ φάναι, ἐωυτὴν ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδᾶ-
 σιν ἐκείνῳ πρὶν ἢ οἱ μίχθῃναι· τὸν δὲ Ἡρακλέα μίχ-

circumfluere terram, verbis quidem adfirmant, re
 autem ipsa non demonstrant. Inde igitur Herculem
 in eam regionem, quae Scythia nunc vocatur, perve-
 nisse. Nempe, ingruente tempestate geluque, quum
 adducta super se pelle leopina obdormivisset, equas
 de curru ipsius, interim pascentes, divina quadam
 sorte evanuisse. (9.) Tum *Herculem*, ubi experge-
 factus est, quaesisse equas; et, peragrata universa
 regione, postremo in *Hylaeam* (Sylvosam) quae
 vocatur terram pervenisse, ibique in antro semivir-
 ginem quamdam *Echidnam* (viperam) invenisse
 mixtae naturae: superiora quippe, inde a natibus,
 foeminae fuisse, inferiora vero serpentis. Hanc quum
 conspexisset miratusque esset, quaesisse ab ea, *an*
equas alicubi vidisset oberrantes? Cui illam, *se*
ipsam eas habere, respondisse; nec vero illi reddi-

284, 29.

- 10 θῆναι ἐπὶ τῷ μισθῷ τούτῳ. καίην τε δὴ ὑπερβαλέ-
 σθαι τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἵππων, βουλομένη ὡς πλεῖ-
 στον χρόνον συνεῖναι τῷ Ἡρακλεῖ καὶ τὸν, κομισάμε-
 νον, ἐθέλειν ἀπαλλάσσεσθαι. τέλος δέ, ἀποδοῦσαν
 αὐτὴν εἰπεῖν. „Ἴππους μὲν δὴ ταύτας ἀπικομένας
 15 „ἐνθάδε, ἔσωσά τοι ἐγώ· σῶστρά τε σὺ παρῆσches,
 „ἐγὼ γὰρ ἐκ σεῦ τρεῖς παῖδας ἔχω. τούτους, ἐπειὰν
 „γένωνται τρόφεις, ὅ τι χρή ποιεῖν, ἐξηγέο σύ· εἴτε
 „αὐτοῦ κατοικίζω, χῶρης γὰρ τῆσδε ἔχω τὸ κράτος
 „αὐτῇ, εἴτε ἀποπέμπω παρὰ σέ.“ Τὴν μὲν δὴ ταῦ-
 20 τα ἐπειρωτᾶν· τὸν δὲ λέγουσι πρὸς ταῦτα εἰπεῖν·
 „Ἐπειὰν ἀνδραβέντας ἴδῃαι τοὺς παῖδας, τάδε ποιῶ-
 „σα οὐκ ἂν ἀμαρτάνῃς. τὸν μὲν ἂν ὄρας αὐτέων τόδε
 „τὸ τόξον ὧδε διατενόμενον, καὶ τῷ ζωστῆρι τῷδε

*turam, nisi secum concubuisset. Et Herculem
 hac mercede cum illa coisise: at illam distulisse
 equarum redditionem, quum cuperet quam diutis-
 sime consuetudinem cum Hercule habere. Ad extre-
 mum, quum hic cuperet receptis abire equis, reddi-
 tis illis dixisse eam: Has equas, quum huc venis-
 sent, tibi ego servavi: tuque servatarum solvisti
 pretium. Concepi enim ex te tres filios: qui quando
 adoleverint, quid iis faciam, tu doce; hac-ne in
 terra, cuius ego sola teneo imperium, sedes illis
 tribuam; an ad te dimittam. Cui haec interro-
 ganti, illum in hunc modum aiunt respondisse:
 Postquam eos virilem videris aetatem ingressos,
 recte feceris si haecce institueris. Quem tu illo-
 rum videris arcum hunc hoc modo tendentem, et
 hoc cingulo sese ita cingentem, ei hanc terram*

„κατὰ τὰδε ζωννύμενον, τοῦτον μὲν τῆσδε τῆς χώρας
 „οἰκήτορα ποιεῦ· ὅς δ' αὖν τουτέων τῶν ἔργων τῶν ἐν- 25
 „τέλλομαι λίπηται, ἔκπεμπε ἐκ τῆς χώρας. καὶ ταῦ-
 „τα ποιεῦσα, αὐτὴ τε εὐφρανεῖται, καὶ τὰ ἐντεταλ-
 10 „μένα ποιήσεις.“ Τὸν μὲν δὴ εἰρῴσαντα τῶν τόξων
 τὸ ἕτερον, δύο γὰρ δὴ φορεῖν τέως Ἡρακλέα, καὶ τὸν
 ζωστήρα προδίζαντα, παραδοῦναι τὸ τόξον τε καὶ τὸν
 ζωστήρα, ἔχοντα ἐπ' ἀκρῆς τῆς συμβολῆς Φιάλην
 χρυσήν· δίδοντα δὲ, ἀπαλλάσσεσθαι. τὴν δ', ἐπεὶ οἱ 5
 γενομένους τοὺς παῖδας ἀνδρωθῆναι, τοῦτο μὲν σφι αἰ-
 νόματα θέσθαι· τῷ μὲν, Ἀγάθυρσον, αὐτέων· τῷ δ'
 ἐπομένῳ, Γελωνόν· Σκύθην δὲ, τῷ νεωτάτῳ· τοῦτο δέ,
 τῆς ἐπιστολῆς μεμνημένην αὐτὴν, ποιῆσαι τὰ ἐντεταλ-
 μένα. καὶ δὴ δύο μὲν οἱ τῶν παίδων, τὸν τε Ἀγάθυρσον 10
 καὶ τὸν Γελωνόν, οὐκ οἴους τε γενομένους ἐξικέσθαι πρὸς
 τὸν προκείμενον ἀέθλον, οἴχεσθαι ἐκ τῆς χώρας, ἐκ-

*tribue habitandam; qui vero haec, quae dico, fa-
 cere non potuerit, eum ex hac terra emitte. Hoc
 ubi feceris, et ipsa lactaberis, et mandata mea per-
 egeris. (10.) Herculem igitur alterum ex arcubus
 (duos enim ad id tempus gestasse) adduxisse, et ap-
 tandi cinguli rationem praemonstrasse: traditoque
 dein et arcu et cingulo, quod in extrema commis-
 sura auream habuisset phialam, abiisse. Tum illam,
 postquam filii ex ea nati ad virilem pervenissent aeta-
 tem, nomina primum eis imposuisse; uni, Agathyrso;
 alteri, Gelono; novissimo, Scythae: deinde dati man-
 dati memorem, exsecutam esse mandata. Et duos
 quidem ex filiis, Agathyrsum et Gelonum, quum
 proposito certamini impares fuissent, terrā excos-*

βληθέντας ὑπὸ τῆς γυναιμένης· τὸν δὲ νεώτατον αὐ-
τίων Σκύθην, ἐπιτελέσαντα, καταμῆναι ἐν τῇ χώρῃ.
15 καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθῃ τοῦ Ἡρακλείου γενέσθαι τοὺς αἰεὶ
βασιλεῖας γινομένους Σκυθίων· ἀπὸ δὲ τῆς Φιάλης,
ἔτι καὶ ἐς τὸδε Φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων φορέειν Σκύ-
θας. τὸ δὲ μῦθον μηχανήσασθαι τὴν μητέρα Σκύθῃ.
ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ τὸν Πόντον οἰκέοντες λέγουσι.

Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος, ἔχων ὥδε, τῷ μάλιστα 11
λεγομένῳ αὐτὸς πρόσκειμαι. Σκύθας τοὺς νομάδας,
οἰκέοντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ πισθέντας ὑπὸ Μασ-
σαγετίων, ὄχνησθαι διαβάοντας ποταμὸν Ἀράξια ἐπὶ
5 γῆν τὴν Κιμμερίην· τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὐ-
τὴ λέγεται τὸ παλαιὸν εἶναι Κιμμερίων. τοὺς δὲ Κιμ-
μερίους, ἐπιόντων Σκυθίων, βουλεύεσθαι, ὡς στρατοῦ

sisse, à matre expulsos. Natu vero minimum eorum, *Scytham*, qui rem perfecisset, in terra illa mansisse: ab illoque *Scythia*, *Herculis* filio, genus ducere quicumque dein reges fuerint *Scytharum*; et ab illa *phia* *la* *Scythas* ad hanc usque aetatem *phia* *las* gestare ex cingulo suspensas. Hoc igitur solummodo matrem huic *Scythae* parasse. Et haec quidem *Graeci* narrant *Pontum* adcolentes.

(11.) Est vero etiam alia narratio, ita habens; cui potissimum equidem adsentior. Scilicet, *Scythas nomades* (pastores) *Asiam* incolentes, bello pressos a *Massagetis*, trajecto *Araxe* fluvio in terram abiisse *Cimmeriorum*: quam enim nunc terram *Scythae* teneant, ea olim *Cimmeriorum* fuisse traditur. *Cimmerio*q; autem, invadentibus terram ipsorum *Scythis*, quum deliberarent, utpote ingente irruente exercitu, diver-

ἐπιόντος μεγάλου· καὶ δὴ τὰς γνώμας σφείων καχω-
 ρισμένας, ἐντόνους μὲν ἀμφοτέρως, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν
 βασιλῆων· τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν γνώμην, ὡς 10
 ἀπαλλάσσεσθαι πρῆγμα εἶη, μὴδὲ πρὸς πολλοὺς δεό-
 μενον κινδυνεύειν· τὴν δὲ τῶν βασιλῆων, διαμάχεσθαι
 περὶ τῆς χώρης τοῖσι ἐπιοῦσι. οὐκ ἔβλεψεν πείθεσθαι
 οὔτε τοῖσι βασιλεῦσι τὸν δῆμον, οὔτε τῷ δῆμῳ τοὺς βα-
 σιλῆας. τοὺς μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βουλευέσθαι ἀμα- 15
 χπτί, τὴν χώραν παραδόντας τοῖσι ἐπιοῦσι· τοῖσι δὲ βα-
 σιλεῦσι δόξαι ἐν τῇ ἑαυτῶν κείεσθαι ἀποθανόντας, μὴδὲ
 συμφεύγειν τῷ δῆμῳ λογισαμένους ὅσα τε ἀγαθὰ
 πεπόνθασι, καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρίδος κακὰ
 ἐπιδόξα καταλαμβάνει. ὡς δὲ δόξαι σφι ταῦτα, δια- 20
 στάντας, καὶ ἀριθμὸν ἴσους γενομένους, μάχεσθαι πρὸς
 ἀλλήλους· καὶ τοὺς μὲν, ἀποθανόντας πάντας ὑπ’

sas abiisse in sententias; fortiter quidem propugna-
 tam utramque, fortiozem vero eam pro qua reges
 stabant. Populi enim fuisse sententiam, excedendum
 terrâ, neque adversus plures adeundum periculum:
 regum vero, pro terra utique dimicandum cum inva-
 dentibus. Atqui nec regibus populum voluisse parere,
 nec reges populo. Itaque his fuisse constitutum, non
 tentatâ pugnâ abire, et invadentibus permitttere ter-
 ram: regibus vero placuisse, sua potius in patria oc-
 cumbentes sepeliri, quam cum plebe aufugere; repu-
 tantes quantis bonis essent fruiti, et quantis malis se
 pressum iri consentaneum esset, si ex patria profu-
 gissent. Talis quum fuisset utrorumque sententia, di-
 visis agminibus, numero utrimque paribus, inter se
 mutuo pugnam civisse; et hos quidem, qui a regum

ἑωυτῶν, θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων παρὰ πο-
ταμὸν Τύρην· καὶ σφενῶν ἐτι δῆλός ἐστι ὁ τάφος. Θά-
25 ψαντας δὲ, οὕτω τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς χώρας ποιέεσθαι·
Σκύθας δὲ ἐπελθόντας, λαβεῖν ἐρήμην τὴν χώραν. Καὶ 12
νῦν ἐστι μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμέρια τείχεα, ἐστι
δὲ Πορθμῆϊα Κιμμέρια· ἐστι δὲ καὶ χώρα οὐνομα Κιμ-
μερίη· ἐστι δὲ Βόσπορος, Κιμμέριος καλεόμενος. Φαί-
5 νονται δὲ οἱ Κιμμέριοι, Φεύγοντες ἐς τὴν Ἀσίην τοὺς
Σκύθας, καὶ τὴν χερσόνησον κτίσαντες, ἐν τῇ νῦν
Σινώπῃ πόλιν Ἑλλάς οἰκισται. Φανεροὶ δὲ εἰσι καὶ
οἱ Σκύθαι διαῤξαντες αὐτοὺς, καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν
τὴν Μηδικήν, ἀμαρτόντες τῆς ὁδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμ-
10 μέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ Θάλασσαν ἔφευγον· οἱ δὲ Σκύ-
θαι, ἐν δεξιῇ τὸν Καύκασον ἔχοντες, ἐδίωκαν. ἐς ὃ

partibus stetissent, a popularibus suis interfectos esse
cunctos, sepultosque a plebe *Cimmeriorum* ad Tyram
fluvium, ubi ad hunc diem conspicitur illorum sepul-
crum; quibus sepultis, plebem terrâ excessisse; super-
venientes vero *Scythas* desertam terram occupasse.
(12.) Est autem ad hunc diem in Scythica terra *Cim-
merium castellum*; est et *Cimmerium portorium*;
est item regio cui *Cimmeria* nomen; est *Bosporus*,
Cimmerius cognominatus. Satis vero etiam constat,
Cimmerios, quum a Scythis expulsi in Asiam se reci-
perent, peninsulam illam colonis frequentasse, in
qua nunc *Sinope*, graeca civitas, condita est: constat-
que etiam, Scythas, quum illos persequerentur, et
Medicam terram invaderent, a via aberrasse. Cimme-
rii enim fugientes, semper secundum mare progressi

εἰσέβαλον εἰς τὴν Μηδικὴν γῆν, εἰς μεσόγαλαι τῆς ὁδοῦ
τραφέντες. οὗτος δὲ ἄλλος ξυνὸς Ἑλλήνων τε καὶ βαρ-
βάρων λεγόμενος λόγος εἴρηται.

- 13 Ἐφη δὲ Ἀριστεὺς ὁ Καυστροβίου, ἀνὴρ Προκονήσιος,
ποιῶν ἔπια, ἀπικίσθαι εἰς Ἴσσηδόνας, Φαιβόλαμπτος
γινόμενος· Ἴσσηδόνων δὲ ὑπεροικεῖν Ἀριμασπούς, ἄν-
δρας μονοφθαλμούς· ὑπὲρ δὲ τούτων, τοὺς χρυσοφύ-
λακας Γρύπας· τούτων δὲ, τοὺς Ὑπερβορέους, κατή- 5
κοντας ἐπὶ θάλασσαν. τούτους ἂν πάντας πλὴν Ὑπερ-
βορέων, αἰρῶντων Ἀριμασπῶν, αἰεὶ τοῖσι πλησιοχώροις
ἐπιτίθεσθαι· καὶ ὑπὸ μὲν Ἀριμασπῶν ἐξαδύεσθαι ἐκ τῆς
χώρης Ἴσσηδόνας· ὑπὸ δὲ Ἴσσηδόνων, Σκύθας· Κιμ-
μαίους δὲ, οἰκίοντας ἐπὶ τῇ νοτίῃ θάλασσῃ, ὑπὸ Σκυ- 10
θίων πιεζομένους, ἐκλείπειν τὴν χώραν. Οὕτω οὐδὲ αὐτός
14 συμφέρεται περὶ τῆς χώρας ταύτης Σκύθησι. Καὶ ὅθεν

sunt; Scythae vero Caucasō ad dextram relicto eos
sunt persecuti, itinere in mediterranea converso.
Haec est altera narratio, in qua referenda Graecis
convenit cum barbaris.

(13.) Sed *Aristeus*, Caustrobii filius, Procon-
nesius, in epico carmine ait, Phoebi instinctu se ad
Issedonas pervenisse; super Issedonibus vero habi-
tare *Arimaspos*, homines unuculos; super his auri
custodes *Grypas*; ulterius *Hyperboreos*, ad mare
pertinentes. Hos igitur cunctos, exceptis Hyperboreis,
initio facto ab Arimaspiis, bellum constanter inferre
finitimis: et ab Arimaspiis quidem sedibus suis pelli
Issedonas, ab Issedonibus vero Scythas; Cim-
merios vero, ad australe mare habitantes, pressos a Scythis,
terram suam deseruisse. Ita ne huic quidem de hac
regione convenit cum Scythis. (14.) Quae patria

μὲν ἦν Ἀριστεύης, ὁ ταῦτα ποιήσας, εἰρηται τὸν δὲ περὶ
 αὐτοῦ ἤκουον λόγον ἐν Προκοννήσῳ καὶ Κυζίκῳ, λέξω.
 Ἀριστεύην γὰρ λέγουσι, ὄντα τῶν ἀστῶν οὐδενὸς γέ-
 5 νος ὑποδεέστερον, ἐσελθόντα ἐς κναφήϊον ἐν Προκοννήσῳ,
 ἀποθανεῖν καὶ τὸν κναφέα κατακλῆψαντα τὸ ἐργαστή-
 ριον, οἵχεσθαι ἀγγελέοντα τοῖσι προσήκουσι τῷ νεκρῷ.
 ἐσπεδασμένου δὲ ἤδη τοῦ λόγου ἀνὰ τὴν πόλιν ὡς τεθνηκώς
 εἶη ὁ Ἀριστεύης, ἐς ἀμφισβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπι-
 10 κέεσθαι ἄνδρα Κυζικηνόν, ἤκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος,
 φάντα συντυχεῖν τέ οἱ ἰόντι ἐπὶ Κυζίκου, καὶ ἐς λό-
 γους ἀπικέσθαι. καὶ τοῦτον μὲν ἐντεταμένως ἀμφισ-
 βπεῖν τοὺς δὲ προσήκοντας τῷ νεκρῷ ἐπὶ τὸ κναφήϊον
 παρῆναι, ἔχοντας τὰ πρόσφρα, ὡς ἀναμνηστέους.
 15 ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ οἰκήματος, οὔτε τεθνεῶτα, οὔτε ζῶν-

fuerit huius Aristee, qui ista versibus descripsit,
 dictum est: commemorabo vero etiam id, quod de
 eodem in Proconneso et Cyzico narratum audiui.
Aristeam, narrant, nulli civium nobilitate generis
 secundum, quum fullonis ingressus esset officinam,
 ibidem mortuum esse; et fullonem, oclusâ officinâ,
 ad propinquos, mortui perrexisse, rem nunciaturum.
 Quumque iam rumor pervulgatus esset per urbem,
mortuum esse Aristeam; controversiam his qui id
 dicebant movisse civem Cyzicenum, ex Artaca op-
 pido venientem, adfirmantemque *obviam se illi ve-*
nisse Cyzicum versus eunti, cum eoque sermones
miscuisse. Dum hic ita cum contentione disceptat,
 interim propinquos mortui ad fullonis adfuisse offi-
 cinam, secum adferentes quae usui essent ad tollen-
 dum mortuum: sed aperto conclavi, nec mortuum

τα φαίνεσθαι Ἀριστείην. μετὰ δὲ, ἐβδόμῳ ἔτει Φανέντα αὐτὸν εἰς Προκόννησον, ποιῆσαι τὰ ἔπεα ταῦτα τὰ νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Ἀριμάσπεια καλεῖται ποιήσαντα δὲ, ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. ταῦτα μὲν αἱ πόλεις
 15 αὗται λέγουσι. Τὰδε δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὴν ἀφάνισιν τὴν δευτέραν Ἀριστείῳ ἔτεσι τεσσαράκοντα καὶ τριηκοσίοισι, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος ἐν Προκοννήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ εὐρισκον. Μεταποντινοὶ φασί, αὐτὸν Ἀριστείην, Φανέντα 5 σφι εἰς τὴν χώραν, κελεύσαι βωμὸν Ἀπόλλωνι ἰδρύεσθαι, καὶ Ἀριστείῳ τοῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν ἰστάναι. Φάναι γάρ, σφι τὸν Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μούνοισι δὴ ἀπικέσθαι εἰς τὴν

XV. 3. τριηκοσίοισι. *Alit* διηκοσίοισι, ducentesimo.

Aristeam, nec vivum, comparuisse. Septimo vero post anno rursus Proconnesum venisse, et carmen illud composuisse, quod a Græcis nunc *Arimaspea* nominatur: post id tempus autem iterum e conspectu hominum evanuisse. Ista quidem narrant illae civitates. (15.) Hoc vero scio *Metapontinis* in Italia accidisse, anno postquam iterum evanuerat *Aristeas* trecentesimo quadragésimo, quemadmodum conferendo quae et Proconnesi et Metaponti narrantur reperi. Aiunt Metapontini, *Aristeam* sibi sua in terra adparuisse, iussisque ipsos aram statuere Apollini, et statuam iuxta illam aram ponere, quae nominaretur *Aristeae Proconnesii*. Dixisse enim, in solam ipsorum, ex omnibus Italiotis, regionem venisse *Apollinem*; et se, qui nunc *Aristeas* sit, illum esse

30 χάριν, καὶ αὐτός οἱ ἔπισθαι ὁ νῦν ἐὼν Ἀριστέης· τότε δὲ, ὅτε εἶπετο τῷ θεῷ, εἶναι κόραξ. καὶ τὸν, εἴπαντα ταῦτα, ἀφανισθῆναι. σφέας δὲ, Μεταποντῖνοι λέγουσι, εἰς Δελφοὺς πέμψαντας, τὸν θεὸν ἐπειρωτᾶν ὅτι τὸ Φάσμα τοῦ ἀνθρώπου εἴη. τὴν δὲ Πυθίην σφέας κε-
 15 λεῦν πείθεσθαι τῷ Φάσματι· πειθόμενοισι δὲ, ἄμεινον συνοίσεσθαι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα, ποιῆσαι ἐπιτελέα. Καὶ νῦν ἔστηκε ἀνδριάς ἐπωνυμίην ἔχων Ἀρι-
 στεῖω, παρ' αὐτῷ τῷ ἀγάλματι τοῦ Ἀπόλλωνος, πέ-
 ρξ δὲ αὐτὸν δάφνας ἑστᾶσι· τὸ δὲ ἄγαλμα ἐν τῇ
 20 ἀγορῇ ἴδρυται. Ἀριστεῖω μὲν νυν περὶ τοσαῦτα εἰρήσθαι.

Τῆς δὲ γῆς, τῆς περὶ ὁδὸν ὁ λόγος ὤρμηται λέγει- 16
 σθαι, οὐδεὶς οἶδε ἀτρεκέως ὅτι τὸ κατ' ὑπερθεῖ ἐστι. οὐδενὸς
 γὰρ δὴ αὐτόπτεω, εἰδέναι Φαμένου, δύναμαι πυθέ-
 σθαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Ἀριστέης, τοῦ περ ὀλίγω πρότερον

*comitatum; fuisse autem tunc, quum illum seque-
 retur, corvum. His dictis, illum evanuisse. Aiunt
 autem Metapontini, se Delphos misisse qui consule-
 rent oraculum, quodnam illud esset hominis spe-
 ctrum? respondisseque Pythiam, parendum esse
 spectri mandatis; id si fecissent, bene eis cessurum.*
 Se igitur, accepto hoc responso, exsecutos esse man-
 data. Atque nunc stat Metapontii in foro statua, quam
Aristeae statuam vocant, iuxta ipsam Apollinis sta-
 tuam collocata, et lauri arbores illam circumstant.
 Sed haec de Aristeae hactenus dicta sunt.

(16.) REGIONE ea, de qua hunc sermonem facere
 institui, quid sit superne ulterius, nemo accurate no-
 vit. Neminem quippe, qui suis id oculis conspexisse
 adfirmaret, potui reperire: etenim ne *Aristeas* qui-

τούτων μνήμην ἐπιεύμην, οὐδὲ αὐτος προσατέρω Ἴσσηδό- 8
 νων, ἐν αὐτοῖσι τοῖσι ἔπιοι ποίων, ἔφησε ἀπικέσθαι·
 ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, Φας Ἴσσηδόνας εἶναι
 τοὺς ταῦτα λέγοντας. Ἀλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως
 ἐπὶ μακρότατον οἷοί τ' ἐγενόμεθα ἀκοῇ ἐξικέσθαι, πᾶν
 17 εἰσέσεται. Ἀπὸ τοῦ Βορυσθηνειῖτιών ἐμπορίου, τοῦτο
 γὰρ τῶν παραβαλασσίων μεσαίτατόν ἐστι πάσης τῆς
 Σκυθίας, ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδαι νέμονται, ἐόν-
 τες Ἕλληνες Σκύθαι· ὑπὲρ δὲ τούτων, ἄλλο ἔθνος, οἱ
 Ἀλαζῶνες καλεῖνται. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Καλλιπίδαι τὰ 5
 μὲν ἄλλα κατὰ ταῦτα Σκυθήσι ἐπασκέουσι, σῖτον δὲ
 καὶ σπείρουσι καὶ σιτέονται, καὶ κρόμμυα καὶ σκόρο-
 दा καὶ φακούς καὶ κέγχρους. Ὑπὲρ δὲ Ἀλαζώνων
 οἰκέουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οἱ οὐκ ἐπὶ σιτῇ σπείρουσι

dem, cuius modo mentionem feci, ne hic quidem
 ultra Issedonas pervenit, ut in carmine suo ipse profi-
 tetur; sed, quae de eis narrat qui supra hos habitant,
 ea fando accepta narravit, dicens *Issedonas esse qui
 id tradant*. Sed nos quidem, quoad longissime auditu
 cognoscere adcurate potuimus, omnia referemus. (17.)
 A Borysthenitarum emporio, quod in medio maxime
 universae orae maritimae *Scythiae* situm est; ab hoc,
 inquam, primi *Callipidae* habitant, qui sunt Graeci
Scythae: tum super his alius populus, qui vocantur
Alazones. Hi atque *Callipidae* in caeteris quidem *Scy-*
tharum instituta sequuntur, frumentum vero et serunt
 et comedunt, itemque cepas et allium et lentem et
 milium. Supra *Alazones Scythae* habitant *aratores*;
 qui frumentum serunt, non in cibi usum, sed ven-

10 τὸν σῖτον, ἀλλ' ἐπὶ πρήσει. τούτων δὲ κατύπερθε οἰ-
 κέουσι Νευροί. Νευρῶν δὲ τὸ πρὸς βορρῇν ἄνεμον, ἐρῆ-
 μος ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν παρὰ τὸν
 Ὑπανὶν ποταμὸν ἐστὶ ἔθνεα, πρὸς ἐσπέρας τοῦ Βορυ-
 σθένης. Ἀτὰρ διαβάντι τὸν Βορυσθένα, ἀπὸ θαλάσ- 18
 σης πρῶτον μὲν ἡ Ὑλαίη. ἀπὸ δὲ ταύτης ἄνω οἰκέουσι
 Σκύθαι γεωργοί, τοὺς Ἕλληνας οἱ οἰκόντες ἐπὶ τῷ
 Ὑπάνι ποταμῷ καλέουσι Βορυσθενίτας, σφέας δὲ αὐ-
 5 τοὺς, Ὀλβιοπολίτας. οὗτοι ᾧ οἱ γεωργοὶ Σκύθαι νέ-
 μονται, τὸ μὲν πρὸς τὴν ἑω, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδοῦ, κα-
 τήκοντες ἐπὶ ποταμὸν τῷ ὄνομα κεῖται Παντικᾶπης·
 τὸ δὲ πρὸς βορρῇν ἄνεμον, πλοὺν ἀνὰ τὸν Βορυσθένα
 ἡμερέων ἑνδεκα. ἡ δὲ κατύπερθε τούτων ἐρῆμος ἐστὶ
 10 ἐπὶ πολλόν. μετὰ δὲ τὴν ἐρῆμον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι,
 ἔθνος ἐὼν ἴδιον, καὶ αὐδαμῶς Σκυθικόν. τὰ δὲ τούτων

dendi caussa. Super his *Neuri* habitant: a *Neuris* vero septemtrionem versus, deserta terra est, quoad nos novimus. Hi sunt populi iuxta *Hypanin* fluvium, ab occidente *Borysthenis*. (18.) Trans *Borysthenem*, prima a mari regio *Hylaea* est. Supra hanc proximi habitant *Scythae agricolae*, quos Graeci *Hypaniu* fluvium adcolentes *Borysthenitas* nominant, ipsi autem se *Olbiopolitas*. Hi igitur *Scythae agricolae* ad orientem *Borysthenis* habitant ad trium iter dierum, pertinentque usque ad fluvium cui nomen *Pantica-*
pes; versus septemtrionem vero, undecim dierum iter adverso flumine navigantibus. Iam supra hos longe lateque deserta regio est. Post desertum vero *An-*
drophagi habitant, proprius populus, nequiquam *Scythicus*. Supra hos vero iam verum desertum, nec

- κατύπερθε, ἐρήμος ἤδη ἀληθέως, καὶ ἔθνος ἀνθρώπων
 19 οὐδὲν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἑω γεωργῶν
 τούτων Σκυθέων, διαβάντι τὸν Παντικαίπην ποταμὸν,
 Νομάδες ἤδη Σκύβαι νέμονται, οὔτε τι σπείροντες οὐ-
 δὲν, οὔτε ἀρούρες· ψιλὴ δὲ δενδρέων πᾶσα αὕτη γῆ,
 5 πλὴν τῆς Ὑλαίης. οἱ δὲ Νομάδες οὗτοι τὸ πρὸς τὴν
 ἑω, ἡμερέων τεσσάρων καὶ δέκα ὁδόν, νέμονται χώραν
 20 κατατείνουσιν ἐπὶ ποταμὸν Γέρρον. Πέρην δὲ τοῦ
 Γέρρου ταῦτα δὴ τὰ καλούμενα Βασιλήϊά ἐστι, καὶ
 Σκύβαι οἱ ἀριστοὶ τε καὶ πλείστοι, καὶ τοὺς ἄλλους
 νομίζοντες Σκύβας δούλους σφετέρους εἶναι. κατήκουσι
 5 δὲ οὗτοι, τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην, ἐς τὴν Ταυρικὴν
 τὸ δὲ πρὸς ἡῶ, ἐπὶ τε τάφρον, τὴν δὲ οἱ ἐκ τῶν τυ-
 Φλῶν γενόμενοι ὠρυξαν, καὶ ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιή-
 τιδος τὸ ἐμπόριον, τὸ καλεῖται Κρημνοί· τὰ δὲ αὐτῶν

ullus hominum populus, quoad novimus. (19.) Ab oriente vero agricolarum istorum Scytharum, trans Panticapen fluvium, *Nomades Scythae* degunt, qui neque serunt quidquam, nec arant: estque arboribus nuda universa haec regio, exceptâ *Hylaeâ*. Nomades autem hi, orientem versus, terram tenent per quatuordecim dierum iter patentem ad *Gerrhum* usque fluvium. (20.) Trans *Gerrhum* haec est quae *Regia terra* vocatur, quam Scythae nobilissimi tenent et numerosissimi, qui reliquos Scythas servos suos esse reputant. Pertinentque hi, meridiem versus, ad *Fauricam*; versus orientem vero, ad fossam illam quam caecorum filii duxerunt, et ad emporium Maeotidis paludis quod *Cremni* vocatur; partim etiam ad *Tapain* flumen pertinent. Quae supra *regios Scythas*

κατήκουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. Τὰ δὲ κατύπερθε
πρὸς βορρῇν ἀνεμον τῶν βασιληῶν Σκυθῶν οἰκέουσι
Μελαγχλαῖνοι, ἄλλο ἔθνος, καὶ οὐ Σκυθικόν. Με-
λαγχλαίων δὲ τὸ κατύπερθε, λίμναι, καὶ ἐρῆμός
ἐστὶ ἀνθρώπων, κατόσον ἡμεῖς ἴδμεν.

Τάναϊν δὲ ποταμὸν διαβάντι, οὐκέτι Σκυθικὴ, ἀλλ' ἡ μὲν
πρώτη τῶν λαξίων, Σαυροματείαν ἐστὶ· οἱ ἐκ
τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης, νέμονται
τὸ πρὸς βορρῇν ἀνεμον, ἡμερῶν πεντεκαίδεκα ὁδόν, πᾶ-
σαν εὐῶσαν ψιλὴν καὶ ἀγρίων καὶ ἡμέρων δένδρεων.
ὑπεροκίεουσι δὲ τουτέων, δευτέρην λάξιν ἔχοντες, Βου-
δῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασίνην ὕλη παντοίῃ. Βου-
δίνων δὲ κατύπερθε πρὸς βορρῇν, ἐστὶ πρώτη μὲν ἐρῆ-
μος, ἐπ' ἡμερῶν ἑπτὰ ὁδόν· μετὰ δὲ τὴν ἐρῆμον, ἀπο-
κλόνουσι μᾶλλον πρὸς ἀπηλύστην ἀνεμον, νέμονται Θυσ-

ad septemtrionem vergunt, ea *Melanchlaeni* tenent;
diversae stirpis populus, non Scythicus. Supra *Me-
lanchlaenos* vero, paludes sunt, et terra hominibus
vacua, quantum nos quidem novimus.

(21.) Trans *Tanain* fluvium non amplius Scythica
terra, sed prima regio *Sauromatarum* est; qui ab inti-
mo Maeotidis paludis recessu initium capientes, tenent,
septemtrionem versus, terram in quindecim dierum
iter patentem, arboribus omnibus, tam cultis, quam
agrestibus, nudam. Tum supra hos habitant *Budini*,
insequentem tenentes regionem, arborum omni ge-
nere frequentem. (22.) Supra *Budinos*, versus sep-
temtrionem, primo desertum est, per quinque die-
rum iter. Post desertum vero, magis orientem versus,
Thysagetae habitant, numerosa gens et propria,

σαγείται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον· ζῶουσι δὲ ἀπὸ Θήρης. 5
 Συνεχίεις δὲ τούτοις ἐν τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικη-
 μένοι εἰσὶ τοῖσι ὄνομα κεῖται Ἰϋρκαί, καὶ οὗτοι ἀπὸ
 Θήρης ζῶντες τρέπω τοῖωδε. λοχᾶ, ἐπὶ δένδρεον ἀνα-
 βάς· (τὰ δὲ ἐστὶ πυκνὰ ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν) ἵππος
 δὲ ἐκάστω, διδιδαγμένος ἐπὶ γαστέρα-κεῖσθαι ταπει- 10
 νότητος εἰνεκα, ἐτοῖμός ἐστι, καὶ κύων· ἐπεὶ δὲ ἀπὸ
 τοῦ Θηρίου ἀπὸ τοῦ δένδρου, τοξεύσας καὶ ἐμβαάς ἐπὶ
 τὸν ἵππον διώκει, καὶ ὁ κύων ἔχεται. Ὑπὲρ δὲ του-
 τέων, τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἀποκλίνοντι οἰκέουσι Σκυθαί ἄλ-
 λοι, ἀπὸ τῶν βασιλείων Σκυθῶν ἀποστάντες, καὶ 15
 23 οὕτω ἀπικόμενοι εἰς τοῦτον τὸν χώρον. Μέχρι μὲν δὴ
 τῆς τούτων τῶν Σκυθῶν χώρας, ἐστὶ ἡ καταλεχθεῖ-
 σα πᾶσα, πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγεις· τὸ δ' ἀπὸ
 τούτου, λιβάδης τ' ἐστὶ καὶ τρηχέη. διαξελθόντι δὲ καὶ

venatione victitans. His contigui eodem in tractu ha-
 bitant qui *Iyrcae* vocantur, et ipsi venatione victi-
 tantes tali modo. Arborem conscendit venator, ibi-
 que in insidiis latet: frequentes autem per totam illam
 regionem arbores sunt. Sub arbore praesto est equus,
 in ventrem procumbere edoctus, quo quam minime e
 terra emineat, et iuxta equum canis. Ubi ex arbore
 feram homo conspexit, arcu ferit, moxque illam con-
 scenso equo persequitur, et canis inhaeret vestigiis.
 Supra hos rursus, orientem spectantes, habitant alii
Scythae, qui ab *regiis Scythis* defecerunt, et haec in
 loca migrarunt. (23.) Ad horum igitur usque *Scy-*
tharum regionem, universa quam descripsimus terra
 plana est et humilis: ab inde vero petrosa et aspera.
 Peragrato autem huius asperae terrae longo tractu,

- 5 τῆς τηρχῆς χώρον πολλόν, οἰκέουσι ὑπὲρ αὐτῶν οὐρέων
 ὑψηλῶν ἄνθρωποι λεγόμενοι εἶναι πάντες Φαλακροί, ἐκ
 γενεῆς γινόμενοι, καὶ ἔρσυνες καὶ θήλειαι ὁμοίως, καὶ
 σιμοί, καὶ γένεια ἔχοντες μεγάλα· Φωτὴν δὲ ἰδίην ἔν-
 τες· ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ· ζῶντες δὲ ἀπὸ δυν-
 10 δρέων. ποτικὸν μὲν οὖνομα τῷ δενδρέῳ ἀπὸ τοῦ ζῶσι,
 μέγαθος δὲ κατὰ συκίην μάλιστα καὶ καρπὸν δὲ Φο-
 ρεῖ κυάμω ἶσον, πυρῆνα δὲ ἔχει. τοῦτο ἐπιπνὺν γίνηται
 πέπον, σακκέουσι ἱματίοισι· ἀπορρέει δ' ἀπ' αὐτοῦ πα-
 χυ καὶ μέλαν· οὖνομα δὲ τῷ ἀπορρέοντι ἐστὶ ἀσχυ.
 15 τοῦτο καὶ λείχουσι, καὶ γάλακτι συμμίσγοντες πί-
 νουσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχύτητος αὐτοῦ τῆς τραγὸς πα-
 λάθας συντιβιάσι, καὶ ταύτας σιτέονται. πρόβατα γάρ
 σφι οὐ πολλά ἐστί· οὐ γάρ τι σπουδαῖαι νομαὶ αὐ-
 τοῖς εἰσὶ. ὑπὸ δενδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοικῆται· τὸν μὲν

radices altorum montium habitant homines, qui inde
 a nativitate calvi sunt omnes, mares pariter atque
 foeminae, et simo naso mentoque oblongo. Peculiari
 lingua utuntur, vestem autem gestant Scythicam:
 caeterum arborum fructu vitam sustentant. Ponticum
 nomen arboris est, qua vietitant, fici admodum ma-
 gnitudine: fructum fert autem fabae similem, nu-
 cleum intus habentem. Hunc fructum, postquam ma-
 turuit, pannis excolant; et, quod ab eo defluit cras-
 sum et nigrum, quod aschy adpellant, id et lingunt,
 et lacte mixtum potant: ex faecum vero crassitudine
 massas conficiunt, quibus vescuntur. Pecorum enim
 non magna illis copia est, quippe pascua ibi parum
 sunt eximia. Quilibet pater familiās sub arbore ha-
 bitat; hieme quidem, arborem tegens tegmine ex

χειμῶνα, ἔπειν τὸ δένδρεον περικαλύψῃ πύλω στεγνῶ 20
 λευκῶ· τὸ δὲ θέρος, ἀνευ πύλου. Τούτους οὐδὲς ἀδι-
 κείει ἀνθρώπων· ἱσθὶ γὰρ λέγονται εἶναι· οὐδὲ τι ἀρήιον
 ὄπλον ἐκτίεται. καί, τοῦτο μὲν, τοῖσι περιεικέουσι
 οὗτοί εἰσι οἱ τὰς διαφορὰς διαιρέοντες· τοῦτο δὲ, ὅς ἂν
 Φεύγων καταφύγῃ εἰς τούτους, ὑπ' οὐδενὸς ἀδικέεται. 25
 οὐνομα δὲ σφί ἐστι Ἀργιππαῖοι.

- 24 Μέχρι μὲν νυν τῶν Φαλακρῶν ταυτέων, πολλή πε-
 ρεφάνεια τῆς χώρας ἐστὶ, καὶ τῶν ἐμπροσθεν ἐθνέων.
 καὶ γὰρ Σκυθῶν τινὲς ἀπικνέονται εἰς αὐτοὺς, τῶν οὐ
 χαλεπὸν ἐστὶ πυνέσθαι, καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐκ Βορυ-
 σθένης τε ἐμπορίου καὶ τῶν ἄλλων Ποντικῶν ἐμπο- 5
 ρίων. Σκυθῶν δὲ οἱ ἂν ἔλθωσι εἰς αὐτοὺς, δι' ἑπτὰ
 25 ἐρμητέων καὶ δι' ἑπτὰ γλωσσέων διαπρήσσονται. Μέ-
 χρι μὲν δὴ ταυτέων γνωίσκεται. τὸ δὲ τῶν Φαλακρῶν

lana coctili; aestate vero, absque tegmine. His ho-
 minibus nemo mortalium iniuriam infert; sacri enim
 habentur; nec arma ulla bellica habent. Iidem et
 finitimorum dirimunt controversias; et, si quis pa-
 triâ profugiens ad hos confugit, a nemine laeditur.
 Nomen his est *Argippaei*.

(24.) Iam usque ad *calvos* hos satis cognita haec
 terra est; et, qui ante hos habitant populi, satis noti.
 Nam et Scytharum nonnulli ad illos commeant, e
 quibus haud aegre licet cognoscere, et Graecorum
 nonnulli ex Borsythenis emporio, et ex aliis Ponticis
 emporiis. Scythae vero, qui ad illos commeant, per
 septem interpretes septemque linguas negotia sua per-
 agunt, (25.) Ut vero ad hos usque cognita terra est,
 sic, qui ultra calvos illos habitent, liquido adfirmare

κατύπερθε οὐδείς ἀτρεκέως οἶδε Φράσαι· οὔρεα γὰρ ὕψη-
 λὰ ἀποτάμνει ἄβατα, καὶ οὐδείς σφρα ὑπερβαίνει. οἱ
 5 δὲ Φαλακροὶ οὗτοι λέγουσι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιπτά λέ-
 γοντες, οἰκέειν τὰ οὔρεα αἰγίποδας ἄνδρας· ὑπερβάντι
 δὲ τούτους, ἄλλους ἀνθρώπους, οἱ τὴν ἑξάμηνον καθεύ-
 δουσι. τοῦτο δὲ οὐκ ἐνδέχομαι τὴν ἀρχήν. Ἀλλὰ τὸ
 μὲν πρὸς ἡῶ τῶν Φαλακρῶν γινώσκεται ἀτρεκέως, ὑπὸ
 10 Ἰσσηδόνων ριζέμενον· τὸ μὲν τοι κατύπερθε πρὸς βορρῇν
 ἄνεμον, οὐ γινώσκεται, οὔτε τῶν Φαλακρῶν, οὔτε τῶν
 Ἰσσηδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτέων τούτέων λεγόντων. Νό- 26
 μοισι δὲ Ἰσσηδόνες τοιοισίδε λέγονται χρᾶσθαι. Ἐπειὰν
 ἀνδρὶ ἀποθάνῃ πατὴρ, οἱ προσήκοντες πάντες προσάγουσι
 πρόβατα· καὶ ἔπειτα ταῦτα θύσαντες, καὶ κατατα-
 5 μόντες τὰ κρέα, κατατάμνουσι καὶ τὸν τοῦ δεχομένου
 τετνωῖτα γονέα· ἀναμίζαντες δὲ πάντα τὰ κρέα, δαῖτα

nemo potest: nam praealti praeruptique montes, quos
 nemo transscendit, praecludunt iter. Narrant autem
 calvi, quod mihi quidem non persuadetur, *habitari*
illos montes ab hominibus capripedibus: tum ul-
tra hos degere alios homines, qui per sex menses
dormiant; quod equidem nullo pacto admitto. Quae
 calvis ab oriente sita regio, ea quidem, ut ab Issedonibus habitata, satis cognita est: quae vero supra
 hanc ad septemtrionem vergit, cognita non est, nec
 calvis istis, nec Issedonibus, nisi quatenus hi ipsi
 narrant. (26.) *Issedones* autem huiusmodi uti in-
 •stituti perhibentur. Quando cuiquam pater mortuus
 est, propinqui cuncti adducentes pecudes ad eum
 conveniunt: quibus mactatis et in frusta concisis,
 mortuum etiam patrem hospitis in frusta concidunt,

προτιθέαται. τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ ψιλώσαντες καὶ ἐκκαθάρσαντες, καταχρυσοῦσι· καὶ ἔπειτα ἅτε ἀγάλματι χρίωνται, θυσίας μεγάλας ἐπιπέτους ἐπιτελούντες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιεῖ, κατὰ πρὸς οἱ Ἕλληνες 10 τὰ γενέσια. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ οὗτοι λέγονται εἶναι· ἰσοκρατέες δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι. γινώσκονται μὲν δὴ καὶ οὗτοι.

- 27 Τὸ δὲ ἀπὸ τούτων τὸ κατ' ὑπερθε, Ἰσσηδόνες εἰσὶ οἱ λέγοντες, τοὺς μονοφθαλμοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς χρυσοφύλακας Γρύπας εἶναι· παρὰ δὲ τούτων Σκυθαὶ παραλαβόντες λέγουσι· παρὰ δὲ Σκυθῶν ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νενομίκαμεν, καὶ οὐνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀρι- 5 μασπούς· ἅριμα γὰρ ἐν καλέουσι Σκυθαί, σπ οὗ
28 δὲ τὸν ὀφθαλμόν. Δυσχεΐμερος δὲ αὕτη ἡ καταλεχ-

mixtisque cunctis carnibus epulum exhibent. Caput vero depilatum expurgatumque inaurant, coque pro sacro vase utuntur, quando annua magna sacrificia peragunt. Hoc apud illos filius patri praestat; quemadmodum Graeci diem, quo defunctus est pater, festum agunt. Caeterum hi quoque homines iusti esse dicuntur: mulieres autem apud eos aequam cum viris potestatem habent. Igitur hi etiam noti sunt.

(27.) Quod vero ad regionem spectat supra hos sitam, Issedones sunt qui narrant, *habitare ibi homines* quos dixi *unoculos*, et *Grypas auri custodes*: et fabulam ab Issedonibus traditam repetunt Scythae, nosque alii a Scythis accepimus, et nominamus scythico vocabulo *Arimaspos*; *arima* enim Scythae *unum* nominant, *spu* autem *oculum*. (28.) Uniq̃q̃sa autem haec terra, quam descripsimus, adeo

292, 4.

Θεῖσα πᾶσα χώρα οὕτω δὴ τί ἐστι· ἔνθα τοὺς μὲν ὀκτῶ
 τῶν μηνῶν ἀφόρητος οἶος γίνεται κυμὸς, ἐν τοῖσι ὕδαρ
 ἐκχέας, πηλὸν οὐ ποιήσεις· πῦρ δὲ ἀνακαίων, ποιή-
 5 σεις πηλόν. ἡ δὲ θάλασσα πηγνυται, καὶ ὁ Βόσπο-
 ρος πᾶς ὁ Κιμμέριος· καὶ ἐπὶ τοῦ κρουτάλλου οἱ ἐν-
 τὸς τὰ Φρου Σκύθαι κατοικημένοι στρατεύονται, καὶ
 τὰς ἀμάξας ἐπιλαύνουσι πέρην εἰς τοὺς Σινδοὺς. οὕτω
 μὲν δὴ τοὺς ὀκτῶ μῆνας διατελεῖ χειμὼν ἰὼν· τοὺς δ'
 10 ἐπιλοιπούς τιςσέρας ψύχρα αὐτόθι ἐστί. Κεχώρισται
 δὲ οὗτος ὁ χειμὼν τοὺς τρόπους πᾶσι τοῖσι ἐν ἄλλοισι
 χωρίοισι γινομένοισι χειμῶσι· ἐν τῷ τὴν μὲν αἰραίην οὐκ
 ὑεὶ λόγου ἄξιον οὐδέν· τὸ δὲ θέρους, ὕων οὐκ ἀνίει. βρον-
 ταί τε ἤμος τῇ ἄλλῃ γίνονται, τηνικαῦτα μὲν οὐ γίνον-
 15 ται, θέρους δὲ ἀμφιλαφεῖς· ἦν δὲ χειμῶνος βροντῇ

XXVIII. 7. στρατεύονται. στραγγύνονται, morantur, ed. Borh.

*rigida premitur hyeme, ut octo menses duret intole-
 rabile gelu; in quo si aquam in terram effundas, non
 facias lutum; sed, ignem si accenderis, lutum facias.
 Atque etiam mare constringitur glacie et totus Cim-
 merius Bosphorus: et super glacie militant Scythae,
 et plaustris in ulteriora ad Sindos vehuntur. Ita so-
 lidos octo menses hyems durat, reliquosque quatuor
 ibidem frigus obtinet. Est autem huius hiemis indo-
 les longe diversa ab eis quae in caeteris regionibus
 omnibus obtinent: nam pluendi tempore [alii verno
 tempore intelligunt] nihil ibi pluit quo sit ullius
 momenti, aestate autem pluere non desinit: et, quan-
 do alibi tonitrua incidunt, ibi nulla sunt; sin hyeme
 coelum tonat, pro miraculo solet haberi. Item terrae
 motus si existit in Scythica terra, sive aestate, sive*

γένηται, ὡς τέρας νενόμισται θωυμάζεσθαι. ὡς δὲ καὶ ἦν σεισμός γένηται ἦν τε θέρους ἦν τε χειμῶνος ἐν τῇ Σκυθικῇ, τέρας νενόμισται. ἵπποι δὲ ἀνεχόμενοι φέρουσι τὸν χειμῶνα τοῦτον, ἡμίονοι δὲ καὶ ὄνοι οὐκ ἀνέχονται τὴν ἀρχὴν τῇ δὲ ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν κρυμῷ 20 ἐστιάτες ἀποσφακελίζουσι, ὄνοι δὲ καὶ ἡμίονοι ἀνέχον-
29 ται. Δοκέει δέ μοι καὶ τὸ γένος τῶν βοῶν τὸ κάλοισι διὰ ταῦτα οὐ φύειν κέραια αὐτοῖσι. μαρτυρεῖ δέ μοι τῇ γνώμῃ καὶ Ὅμηρος ἔπος ἐν Ὀδυσσεΐᾳ, ἔχον ὥδε·

Καὶ Λιβύην, ὅθι τ' ἄρνες ἄφαρ κεραοὶ τελέθουσι.
ὀρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ παραγίγνεσθαι 5
τὰ κέραια. ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ οὐ φύει κέραια τὰ κτήνη ἀρχὴν, ἢ φύοντα φύει μόγις. ἐνθαῦτα
30 μὲν νυν διὰ τὰ ψύχεια γίνεται ταῦτα. Θωυμάζω δέ,
(προσθήκας γὰρ δὴ μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρχῆς εἰδίζητο.)

hyeme, prodigii loco est. Porro hyemem illam tolerant equi; asini vero et muli neutiquam tolerant: alibi contra equi in gelu stantes tabescunt, asini vero et muli tolerant gelu. (29.) Videtur autem mihi eadem de causâ ibidem boum generi mutilo cornua non enasci: sententiaeque meae adstipulatur illud *Homeri* verbum in *Odyssea*, ubi ait:

Et Libyen, ubi sunt cornuti protinus agni.

Quod recte dictum est, in locis calidis cito enasci cornua: contra ubi valida obtinent frigora, ibi autem prorsus non enascuntur pecoribus cornua; aut, si nascuntur, pusilla manent. Ibi ergo propter frigora hoc ita se habet. (30.) Atque hoc loco subit mirari (nam digressiones ab initio amavit mea narratio) quid sit quod in universo *Eleo* agro non possint

ὅτι ἐν τῇ Ἠλείῃ πάση χώρα οὐ δυνάταί γίνεσθαι ἡμί-
νοι, οὔτε ψυχροῦ τοῦ χώρου ἔντος, οὔτε ἄλλου Φαν-
5 ροῦ αἰτίου οὐδενός. Φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἠλεῖοι ἐκ κατάρας
τεν οὐ γίνεσθαι σφι ἡμιόνους. ἀλλ' ἐπειὰν προσήῃ ἡ ὥρη
καΐσκεισθαι τὰς ἵππους, ἐξελαύνουσι ἐς τοὺς πλησιωχώ-
ρους αὐτάς· καὶ ἔπειτά σφι ἐν τῇ τῶν πέλας ἐπιείσιν
ταὺς ὄνους, ἐς οὓς ἂν σχῶσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρί· ἔπει-
τα δὲ ὀπίσω ἀπελαύνουσι. Περὶ δὲ τῶν πτερῶν, τῶν 31
Σκύθαι λέγουσι ἀνάπλεων εἶναι τὸν ἥερα, καὶ τουτέων
εἶσθε οὐκ οἶά τε εἶναι οὔτε ἰδεῖν τὸ πρόσω τῆς ἡπίρου,
οὔτε διεξιέναι, τήνδ' ἔχω περὶ αὐτέων τὴν γνώμην. τὰ
5 κατ' ὑπερθε ταύτης τῆς χώρας αἰεὶ νίφεται, ἐλάσσονι δὲ
τοῦ θέρους ἢ τοῦ χειμῶνος, ὥσπερ καὶ οἰκός. ἤδη ὦν
ὅστις ἀγχιόθεν χιόνα ἀδρὴν πίπτουσιν εἶδε, οἶδε τὸ λέ-
γω. εἶκε γὰρ ἡ χιών πτεροῖσι· καὶ διὰ τὸν χειμῶνα

*mulī nasci; quum nec frigida sit regio; nec alia ulla
adpareat caussa. Aiunt quidem Elci, ex imprecatione
quadam non nasci apud se mulos: itaque, quum ad-
est tempus quo gravidæ fiunt equæ, ad finitimos eas
agunt, et in alieno agro asinos ad eas admittunt:
deinde postquam conceperunt, retro agunt. (31.)
Quod vero ad plumas adtinet, quibus plenum esse
aërem Scythæ dicunt, ob eamque causam in ulte-
riora nec prospectum nec transitum patere, de
his ego ita sentio. In locis quæ sunt supra hanc
(quam commemoravi) terram constanter nix cadit;
minus quidem frequens aestate, ut consentaneum est,
quam hyeme. Iam, qui copiosam cadentem nivem
cominus vidit, is quid dicam novit. Similis est enim
nix plumis: et propter hanc hiemen, quum sit talis*

τοῦτον, ἴοντα τοιοῦτον, δοίκετα τὰ πρὸς βορῇν ἐστὶ τῆς ἡπείρου ταύτης. τὰ ὦν περὰ, εἰκάζοντας, τὴν χιό- 10 να τοὺς Σκύθας τε καὶ τοὺς περιόικους δοκέω λέγειν.

Ταῦτα μὲν νυν, τὰ λέγεται μακρότατα, εἴρηται.

- 32 Ὑπερβορέων δὲ περὶ ἀνθρώπων οὔτε τι Σκύθαι λέγουσι, οὔτε τινὲς ἄλλοι τῶν ταύτῃ οἰκημένων, εἰ μὴ ἄρα Ἰσσηδόνες. ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, οὐδ' οὗτοι λέγουσι οὐδέν· ἔλεγον γὰρ ἂν καὶ Σκύθαι, ὡς περὶ τῶν μουνοΦάλμων λέγουσι. Ἀλλ' Ἡσιόδῳ μὲν ἐστὶ περὶ Ὑπερ- 5 βορέων εἰρημένα, ἐστὶ δὲ καὶ Ὀμήρῳ ἐν Ἐπιγόνουσι, εἰ δὴ τῷ ἔοντι γὰρ Ὀμηρος ταῦτα τὰ ἔπια ἐποίησε.

- 33 Πολλῶν δὲ τι πλείωτα περὶ αὐτέων Δῆλιοι λέγουσι, Φάμενοι ἰρὰ ἐνδοδεμένα ἐν καλάμῃ πυρῶν, ἐξ Ὑπερ-

qualem dixi, habitari non possunt loca huius continentis ad septemtrionem pertinentia. Itaque *plumas* quas dicunt, propter similitudinem, *nivem* dici a Scythiis eorumque finitimis arbitror. Atque haec quidem, quae de remotissimis terris narrantur, hactenus e nobis commemorata sunt.

(32.) De *Hyperboreis* vero hominibus nec Scythae loquuntur, nec alii ulli, qui istas regiones incolunt, nisi forsan Issedones. At ne hi quidem, ut mihi videtur, de illis quidquam memorant: alioqui enim Scythae quoque de eisdem narrant, quemadmodum de unoculis. Sed Hesiodus de *Hyperboreis* locutus est, atque etiam Homerus in *Epigonis*, si modo vere auctor huius carminis Homerus est. (33.) Longe vero plurima de his *Delii* narrant; dicentes, *sacra stramini triticeo illigata, ex Hyperboreis delata,*

194, 63.

βορίαν Φερόμενα, ἀπικνέσθαι εἰς Σκυθας· ἀπὸ δὲ
 Σκυθῶν ἤδη δεκομένους αἰεὶ τοὺς πλησιοχώρους ἐκά-
 5 στους, κομίζειν αὐτὰ τὸ πρὸς ἐσπέρης ἐκαστάτω ἐπὶ
 τὸν Ἀδρίην· ἐνθῷτεν δὲ πρὸς μεταμβρίην προπεμπόμε-
 να πρῶτους Δωδωναίους Ἑλλήνων ἐκείσθαι· ἀπὸ δὲ
 τούτων καταβαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιέα κόλπον, καὶ δια-
 περεύεσθαι εἰς Εὐβοίαν· πόλιν τε εἰς πόλιν πέμπειν, μέ-
 10 χρι Καρύστου· τὸ δ' ἀπὸ ταύτης, ἐκλιπεῖν Ἄνδρον· Κα-
 ρυστίους γὰρ εἶναι τοὺς κομίζοντας εἰς Τήνον· Τηνίους
 δὲ, εἰς Δῆλον. ἀπικνέσθαι μὲν νυν ταῦτα τὰ ἱρὰ οὕτω
 λέγουσι εἰς Δῆλον. πρῶτον δὲ τοὺς Ὑπερβορείους πέμ-
 ψαι Φερούσας τὰ ἱρὰ δύο κόρας, τὰς οὐνομάζουσι Δῆ-
 15 λιοι εἶναι Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδίκην· ἅμα δὲ αὐτῇσι
 ἀσφαλῆς εἵνεκεν πέμψαι ταῖς Ὑπερβορείους τῶν αἰστῶν
 ἄνδρας πέντε πομποὺς, τούτους οἱ νῦν Περφερείες κα-
 λέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δῆλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ

venire ad Scythas; a Scythis vero accipere ea popu-
 lum quemque deinceps habitantem versus occiden-
 tem, usque ad Adriaticum sinum: inde meridiem
 versus mitti, et primos ex Graecis Dodonaeos ea acci-
 pere; ab his descendere ad sinum Maliacum, et in
 Euboeam transire, ibique de civitate ad civitatem
 mitti usque Carystum; inde denique, praetermissâ
 Andro insulâ, ab ipsis Carystiis Delum deferri. Eo
 modo Delum pervenire sacra ista dicunt. Primo au-
 tem Hyperboreos aiunt duas misisse virgines sacra
 haec ferentes, quarum nomen Delii aiunt fuisse Hy-
 perochen et Laodicen; simulque cum his tutelae
 causâ comites misisse quinque viros de suis, hos
 qui nunc *Perpherees* vocantur: qui summos Deli ho-

τοῖσι Ὑπερβορείοις τοὺς ἀποπεμφθέντας ὀπίσω οὐκ ἀπονοστήειν, δυνά ποιυμένους εἰ σφῆας αἰεὶ καταλάμ- 20
ψεται, ἀποστέλλοντας μὴ ἀποδέκεσθαι, οὕτω δὴ Φέ-
ρονας εἰς τοὺς οὐρούς τὰ ἱεῖά ἐνδεδεμένα ἐν πυρῶν κα-
λάμῃ, τοῖς πλησιοχώροις ἐπισκῆπτειν, καλεῖοντας προ-
πέμπειν σφῆα ἀπὸ ἐαυτῶν εἰς ἄλλο ἔθνος. καὶ ταῦτα
μὲν οὕτω προπεμπόμενα, ἀπικνέεσθαι λέγουσι εἰς Δῆ 25
λον. Οἶδα δὲ αὐτὸς τούτοις ἱοῦσι τόδε ποιούμενον
προσφερέας· τὰς Θρηκίας καὶ τὰς Παιονίδας γυναῖκας,
ἐπὶ αὐτῶν δύνωσι τῇ Ἀρτέμιδι τῇ Βασιλῇ, οὐκ ἄνευ πυ-
ρῶν καλάμης ἐχούσας τὰ ἱεῖα. καὶ ταῦτα μὲν δὴ οἶδα
34 ταύτας ποιούσας. Τῇσι δὲ παρθένοισι ταύτησι τῇσι
ἐξ Ὑπερβορέων τελευτησάσῃσι ἐν Δήλῳ, κείρονται καὶ
καὶ κόραι καὶ οἱ παῖδες οἱ Δηλίων· αἱ μὲν, πρὸ γάμου
πλόκαμον ἀποταμνόμεναι, καὶ περὶ ἄτρακτον εἰλίζα-

nores obtinent. Quum vero hi ab illis missi non re-
verterentur ad suos, graviter ferentes Hyperboreos,
semper sibi accidere ut non reciperent quos misis-
sent; eâ causâ sacra illa triticeo stramini illigata
non nisi ad fines suos pertuliasse, finitimisque man-
dasse, ut sua e terra ad alium populum ea deferrent:
atque ita haec gradatim missa, aiunt, Delum perve-
nisse. Novi autem equidem simile quoddam hisce
sacris sacrum peragi a Thracicis Paconicisque mulieri-
bus: hae enim, quando *Dianae Reginae* diem festum
celebrant, non sine triticeo stramine sacra faciant.
Hoc illarum novi equidem institutum. (34.) In ho-
norem autem harum *virginum Hyperborearum*, quae
Deli mortuae dicuntur, caput tondent et puellae et
pueri Deliorum; et illae quidem ante nuptias praeci-

ῥαι, ἐπὶ τὸ σῆμα τιθεῖσι· (τὸ δὲ σῆμά ἐστι ἔσω ἐς
 τὰ Ἀρτεμίσιον ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρὸς· ἐπιπέφυκε δὲ
 αἱ εἰλαίαι) αἱ δὲ παῖδες τῶν Δηλίων, περὶ χλαμνὴν τινα
 ἐλίζαντες τῶν τριχῶν, προτιθεῖσι καὶ οὕτω ἐπὶ τὰ σῆ-
 μα. αὗται μὲν δὴ ταύτην τὴν τιμὴν ἔχουσι πρὸς τῶν
 10 Δήλου οἰκητόρων. Φασὶ δὲ αἱ αὐτοὶ, καὶ τὴν Ἀργηίαν 35
 τε καὶ τὴν Ὀπιν, εἰούσας παρθέτους ἐξ Ὑπερβορείων,
 κατὰ τὰς αὐτοὺς τούτους ἀνθρώπους κορευομένας, ἀπι-
 κέσθαι ἐς Δῆλον ἔτι πρότερον Ὑπερόχης τε καὶ Λαο-
 5 δίκης. ταύτας μὲν νυν τῇ Εἰλειθυίᾳ ἀποφερούσας ἀντὶ
 τοῦ ἀικνέου τὸν ἐτάξαντο φόρον ἀπικέσθαι· τὴν δὲ
 Ἀργηίαν τε καὶ τὴν Ὀπιν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπι-
 κέσθαι λέγουσι, καὶ σφι τιμὰς ἄλλας δέδωσθαι πρὸς
 σφέων· καὶ γὰρ ἀγείρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐπαγομα-
 10 ζούσας τὰ οὐνόματα ἐν τῷ ὕμνῳ, τὸν σφι Ὀλὴν αἰνῶ

sum cincinnum, et fuso circumvolutum, in earum
 sepulcro deponunt: (est autem illud sepulcrum in
 Dianae templo, intranti ad sinistram; in eoque nata
 est oliva arbor:) pueri vero Deliorum herbis qui-
 busdam capillos circumvolvunt, et hos pariter super
 sepulcro deponunt. Hunc honorem illae a Deli inco-
 lis consequuntur. (35.) Narrant autem iidem, *Ar-
 gon* quoque atque *Opin*, virgines ex Hyperboreis,
 itinere per eosdem populos facto, Delum venisse
 prius etiam quam Hyperochen et Laodicea: et has
 quidem venisse tributi ferendi causa, quod Lucinae
 pro maturato partu pactae fuissent; Argin vero et
 Opin simul cum Diis aiunt advenisse, hisque alios
 honores a se esse tributos; his enim stipem corro-
 gare mulieres, nomina earum invocantes in byzantho

Λύκιος ἐποίησε· παρὰ δὲ σφέων μαβόντας νησιώτας τε
καὶ Ἴωνας, ὕμνεϊν Ὠπὶν τε καὶ Ἀργην, ὀνομάζον-
τάς τε καὶ ἀγείροντας· (οὗτος δὲ ὁ Ὀλλήν καὶ τοὺς ἄλ-
λους τοὺς παλαιούς ὕμνους ἐποίησε, ἐκ Λυκίης ἐλθὼν,
τοὺς αἰδομένους ἐν Δήλῳ) καὶ τῶν μηρίων καταγιζο- 15
μένων ἐπὶ τῷ βωμῷ τὴν σποδὸν, ταύτην ἐπὶ τὴν Θήκην
τῆς Ὠπιδίης τε καὶ Ἀργῆς ἀναισιμοῦσθαι ἐπιβαλλομέ-
νην. ἡ δὲ Θήκη αὐτέων ἐστὶ ὅπισθε τοῦ Ἀρτεμισίου,
πρὸς ἣν τετραμμένη, ἀγχοτάτω τοῦ Κηίων ἱστοητορίου.
36 Καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων πέρι εἰρησθῶ. τὸν γὰρ περὶ
Ἀβάριος λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέω οὐ λέ-
γω, λέγων ὡς τὸν οἶστος περιέφερε κατὰ πᾶσαν τὴν
γῆν, οὐδὲν σιτέομενον. Εἰ δὲ εἰσὶ τινες Ὑπερβόρειοι ἀν-
θρώποι, εἰσὶ καὶ ὑπερνότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὀρέων Γῆς 5

eo, quem ipsis *Olen*, vir Lycius, composuit; et a se edo-
ctos Insulanos etiam et Ionas Opin et Argen carmine
celebrare, nomen illarum invocantes, stipemque eis-
dem corrogantes: (idem vero *Olen*, e Lycia Delum
veniens, alia etiam prisca carmina confecit, quae
Deli canuntur:) et cineres ex femoribus in ara cre-
matis omnes sepulcro Opis et Arges iniici. Est autem
illarum sepulcrum post Dianae templum, orientem
versus, proxime coenaculum Ceorum. (36.) Atque
haec quidem de *Hyperboreis* dicta sunt. Nam de
Abaride fabulam, qui Hyperboreus fuisse perhibe-
tur, taceo; nec memoro quo pacto hunc sagitta per
universam terram circumvexerit, nihil cibi capien-
tem. Quod si vero sunt *Hyperborei* quidam homines,
fuerint etiam alii *Hypernotii*. Rideo autem quum
multos iam video describentes *Terrae circuitus*,

297, 24.

περιόδους γράψαντας πολλοὺς ἤδη, καὶ οὐδένα νόον
 ἔχοντας ἐξηγησάμενοι· οἱ Ὠκεανόν τε ρέοντα γράφουσι
 περὶ τὴν γῆν, ἐοῦσαν κυκλοτερέα ὡς ἀπὸ τόρνου· καὶ
 τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιούντων ἴσην. ἐν ὀλίγοις γὰρ
 10 ἐγὼ δηλώσω μέγας τε ἐκάστης αὐτέων, καὶ οἷη τις
 εἴη ἐς γραφὴν ἐκάστη.

[ΑΣΙΗΝ] ΠΕΡΣΑΙ οἰκέουσι, κατήκοντες ἐπὶ τὴν 37
 ποτὶς θάλασσαν, τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην. ταυτέων δ'
 ὑπεροκέουσι πρὸς βορέῳ ἀνέμου, Μῆδοι· Μήδων δέ,
 Σασπιρίαι· Σασπείρων δέ, Κόλχοι, κατήκοντες ἐπὶ
 5 τὴν βορρῆν θάλασσαν, ἐς τὴν Φάσις ποταμὸς ἐκδιδῶι.
 ταῦτα τέσσαρα ἔθνη οἰκεῖ ἐκ θαλάσσης ἐς θαλάσ-
 σαν. Ἐρυθρεὺν δέ, τὸ πρὸς ἐσπέρας, ἀπταὶ διφάσιαι 38

XXXVI. 10. ποιούντων. ποιῶσι Edd. vet.

XXXVII. 1. ἈΣΙΗΝ *ignorat vulgo omnes, quod vocab. ex
 coniect. adieci.*

nec eorum ullum rectam rationem habentem, quam
 ducem sequatur: qui Oceanum describunt, quasi ter-
 ram undique circumfluat, quam rotundam fingunt
 velut ex torneo; et Asiam aequalem faciunt Europae.
 Nam equidem brevibus verbis et magnitudinem
 utriusque harum terrarum declarabo, et qualis fere
 sit utriusque figura.

(37.) ASIAM Persae incolunt, ad australem mare
 pertinentes, quod Rubrum vocatur. Supra hos, sep-
 temtrionem versus, Medi habitant; supra Medos Sa-
 spires; supra Saspiribus Colchi, ad boreale mare per-
 tinentes, in quod Phasis fluvijs influit. Hi quatuor
 populi ab altero mari habitant ad alterum. (38.)
 Inde ex eadem Asia, versus occidentem, duae orae

ἀπ' αὐτῆς κατατείνουσι εἰς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπη-
 γήσομαι. ἔνθεν μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἐτέρη, τὰ πρὸς βορρῇ ἀπὸ
 Φάσιος ἀρχαμένη, παρατίτταται εἰς θάλασσαν παρὰ
 τε τὸν Πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, μέχρι Σιγίου 5
 τοῦ Τρωϊκοῦ· τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ
 ἀπὸ τοῦ Μυριανδρικοῦ κόλπου, τοῦ πρὸς Φοινίκῃ κα-
 μένου, τίνει τὰ εἰς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἄκρης.
 οἰκεῖ δ' ἐν τῇ ἀκτὴ ταύτῃ ἔθνη ἀνθρώπων τριήκοντα.
 39 αὕτη μὲν κν ἡ ἐτέρη τῶν ἀκτῶν. Ἡ δὲ δὴ ἐτέρη,
 ἀπὸ Περσίων ἀρχαμένη, παρατίτταται εἰς τὴν Ἐρυθρὴν
 θάλασσαν ἢ τε Περσικὴν, καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἐκτε-
 κομένη Ἀσσυρίη, καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίας ἡ Ἀραβίη. λέγουσι
 δὲ αὕτη (οὐ λέγουσα εἰ μὴ νόμῳ) εἰς τὸν κόλπον τὸν 5
 Ἀράβιον, εἰς τὸν Δαρείας ἐκ τοῦ Νείλου διώρυχα ἐσή-

XXXVIII. 2. ἀπ' αὐτῆς. ἀπ' αὐτῆς ed. Reiz. et Borh. ex
 conject.

porriguntur in mare, quas ego describam. Altera ora,
 in boreali parte a Phasi incipiens, in mare excurrit
 secundum Pontum et Hellespontum, usque ad Troi-
 cum Sigeum: in parte meridionali, eadem ora ini-
 tium capit a Myriandrio sinu, ad Phoenicean sito,
 et in mare porrigitur usque ad Triopium promon-
 torium. Hanc oram triginta incolunt hominum po-
 puli: et haec quidem altera est earum quas dixi ora-
 rum. (39.) Altera vero ora, a Perside incipiens, in
 Rubrum mare porrigitur; estque Persica, tum hanc
 excipiens Assyriaca, et post Assyriacam Arabica ora.
 Desinit autem haec ora (non quidem vere desinens,
 sed solummodo ex usu loquendi) in sinu Arabico, in
 quem Darjús fossam ex Nilo duxit. Iam a Perside

γασα. Μέχρι μὲν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσέων, χαῖρος
πλατὺς καὶ πολλός ἐστι· τὸ δ' ἀπὸ Φοινίκης παρήκει
διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη παρά τε Συ-
10 ρίην τὴν Παλαιστίνην, καὶ Αἴγυπτον, εἰς τὴν τελευτᾷ
ἐν τῇ ἐθνείᾳ ἐστὶ τρία μῦνα. Ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων
τὰ πρὸς ἐσπέρης τῆς Ἀσίας ἔχοντά ἐστι. Τὰ δὲ κα- 40
τύπτει Περσέων, καὶ Μήδων, καὶ Σασπείρων, καὶ
Κέλχων, τὰ πρὸς ἧν τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἐν-
θεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρήκει θαλάσσα· πρὸς βορέᾳ δὲ
5 ἡ Κασπίη τε θάλασσα, καὶ ὁ Ἀράξης ποταμός,
ῥέουσι πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. μέχρι δὲ τῆς Ἰνδικῆς οἰκέ-
ται Ἀσίῃ· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, ἐρήμος ἤδη τὸ πρὸς τὴν
ἑω, αἰδ' ἔχει οὐδείς φράσαι οἷον ὅη τί ἐστι. Τοιαύτη
μὲν καὶ πεσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστὶ.

Ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτὴ τῇ ἐτέρῃ ἐστὶ· ἀπὸ γὰρ 41

usque ad Phoenicem lata et ampla regio est: a Phoe-
nice vero haec ora per mare Nostrum (mediterra-
neum) secundum Syriam Palaestinam ad Aegyp-
tum porrigitur, ubi desinit: hancque oram nonnisi
tres incolunt populi. Hae sunt Asiae regiones, Persis
ab occidente sitae. (40.) Quae vero ultra Persas
et Medos Saspiesque et Colchos versus orientem so-
lem spectant, secundum ea, ab altera parte, (a meri-
die) Rubrum mare porrigitur, a septentrione vero
Caspium mare et Araxes fluvius, qui contra solem
orientem fluit. Non ultra Indiam vero habitat Asia:
quae inde versus orientem spectant, deserta regio
est; quae qualis sit, nemo dicere potest. Talis igitur
ac tanta Asia est.

(41.) *Libya* in alterâ earum, quas dixi, orarum

Αἰγύπτου Λιβύη ἤδη ἐκδέκεται. κατὰ μὲν νυν Αἴγυ-
 γτον ἡ ἀκτὴ αὕτη στενὴ ἐστὶ· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς
 θαλάσσης εἰς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, δέκα μυριάδες
 εἰσὶ ὀργυίων· αὗται δ' αὖ εἰεν χίλιοι στάδιοι. τὸ δὲ
 ἀπὸ τοῦ στενοῦ τούτου, κάρτα πλατεῖα τυγχάνει ἐου-
 42 σα ἡ ἀκτὴ, ἥτις Λιβύη κέκληται. Θαυμάζω ὦν τῶν
 διουρισάντων καὶ διελόντων Λιβύην τε καὶ Ἀσίην καὶ
 Εὐρώπην· οὐ γὰρ σμικρὰ τὰ διαφέροντα αὐτέων ἐστί.
 μήκει μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέρας παρήκει ἡ Εὐρώπη·
 εὐρεος δὲ πέρι, οὐδὲ συμβαλέειν ἀξίη φαίνεται μοι εἶναι. 5
 Λιβύη μὲν γὰρ δηλοῖ ἐαυτὴν, εὐῶσα περίρυτος, πλὴν
 ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην οὐρίζει· Νεκὰ τοῦ Αἰγυ-
 πτίων βασιλῆος πρώτου τῶν ἡμεῖς ἴμεν, καταδέξαν-
 τος. ὃς ἐπεὶ τε τὴν διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσων τὴν ἐκ

est: est enim Libya Aegypto contigua. Iam ad Ae-
 gyptum quidem angusta haec ora est: nam ab hoc
 (citeriore) mari ad mare Rubrum sunt centum millia
 orgyiarum, quae mille admodum stadia conficiunt.
 Inde ab his vero angustis, spatiosa fit haec ora, quae
 Libya vocatur. (42.) Miror autem hos, qui univer-
 sam terram in tres partes dividunt atque distinguunt,
 Libyam, Asiam, et Europam: nec enim exigua inter
 has est differentia. Nam longitudine quidem secun-
 dum utramque (Asiam et Africam) porrigitur Euro-
 pa: quod vero ad latitudinem eius adtinet, ne licet
 quidem collationem instituere. [*sive*, coniecturam
 facere.] Nam *Africa* quidem ipsa se declarat, *esse*
circumfluatam, ex quo primus, quem novimus, *Neco*
rex Aegyptiorum rem demonstravit. Hic enim, post-
 quam desiit fossam fodere, quae ex Nilo in sinum

298, 79.

- 10 τοῦ Νείλου διήχουσαν ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέ-
 πέμψε Φοίνικας ἀνδρας πλοίοισι, ἐντειλάμενος ἐς τὸ
 ὀπίσω δι' Ἡρακλεῖων στηλέων διεκπλέειν ἕως ἐς τὴν
 βορρῆην θάλασσαν, καὶ οὕτω ἐς Αἴγυπτον ἀπικινέεσθαι.
 Ὀρμηθέντες ὧν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης,
 15 ἔπλεον τὴν νοτίην θάλασσαν. ὅπως δὲ γίνοιτο Φθινόπωρον,
 προσίσχοντες αὖν σπεύρεσκον τὴν γῆν, ἵνα ἐκάστοτε τῆς
 Λιβύης πλέοντες γινοῖατο, καὶ μένεσκον τὸν ἄμητον
 θερίζαντες δ' αὖ τὸν σῆτον, ἔπλεον ὥστε δύο ἐτέων διεξ-
 ελθόντων, τρίτῳ ἔτι κάμψαντες Ἡρακλεΐας στήλας,
 20 ἀπίκοντο ἐς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ,
 ἄλλω δὲ δὴ τῶ, ὡς περιπλῶντες τὴν Λιβύην, τὸν
 ἥλιον ἔσχον ἐς τὰ δεξιά. οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ
 πρῶτον. Μετὰ δὲ, Καρχηδόνιοι εἰσι οἱ λέγοντες. ἐπεὶ 43

Arabium dirigebatur, viros *Phoenices* navibus emisit, dato mandato, ut *per Herculeas columnas renavigarent in mare quod Libyae a septemtrione est, atque ita in Aegyptum reverterentur*. Igitur Phoenices, ex Rubro mari profecti, per australe mare navigarunt: et, quando adveniebat autumnus, adpulsis ad terram navibus, quamcumque ad Libyae regionem tunc pervenissent, in ea sementem faciebant; messemque expectabant: deinde, messo frumento, navibus ulterius pergebant. Ita, duobus elapsis annis, tertio anno, itinere per Herculeas columnas flexo, in Aegyptum pervenerunt. Dixeruntque, quod mihi quidem non persuadetur, sed fortasse alii cuipiam, *quum Libyam circumnavigarent, habuisse se solem a dextra*. Hoc modo primum cognita Libya est. (43.) Post hos, *Carthaginienses* idem adfirmant:

Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος, ἀνὴρ Ἀχαιμενίδης, οὐ περιέπλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεμφθείς· ἀλλὰ δέσας τὸ τε μῆκος τοῦ πλοῦ καὶ τὴν ἐρημίην, ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐδ' ἐπέτελεσε τὸν ἐπέταξέ οἱ ἡ μήτηρ ἄελαν. 5
 Θυγατέρα γὰρ Ζωπύρου τοῦ Μεγαβύζου ἐβίωσατο παρένον· ἔπειτα μέλλοντος αὐτοῦ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην ἀνασκολοπιεῖσθαι ὑπὸ Ξέρξῳ βασιλῆος, ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπης, εὐῶσα Δαρίου ἀδελφεῇ, παρατήσατο. Φᾶσά οἱ αὐτὴ μέζω ζημίην ἐπιθήσειν ἤπερ ἐκείνην· Λι- 10
 βύην γὰρ οἱ ἀνάγκη εἶσθαι περιπλεῖν, ἐς ἃ ἂν ἀπικηται, περιπλεῖν αὐτὴν, ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξῳ ἐπὶ τούτοις, ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νῆα τε καὶ ναύτας παρὰ τούτων, ἔπλεε παρὰ Ἡρακλείας στήλας. δια- 15

[scilicet, *compertum sibi esse, circumnavigari Libyam posse.*] Nam Sataspes quidem, Theaspis filius, de Achaemenidum stirpe, non circumnavigavit Libyam, quamquam ob id ipsum emissus: sed, quum longitudine itineris, tum solitudine territus, retrogressus est, neque laborem implevit a matre sibi iniunctum. Is filiae Zopyri virgini vim intulerat, nepti Megabyzi: quam ob culpam quum in eo esset ut a Xerxe e palo suspenderetur, mater Sataspis, soror Darii, deprecata est supplicium, dicens *graviorem se poenam illi inflicturam; imposituram quippe ei necessitatem circumnavigandi Libyam, donec ea circumnavigata in Arabium sinum pervenissent.* Quam in conditionem postquam Xerxes consensit, Sataspes in Aegyptum profectus, accepta ab Aegyptiis navi nautisque, ad Herculeas navigavit columnas:

πλάσας δὲ, καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λιβύης,
 τῷ ὄνομα Σολοεὶς ἐστὶ, ἔπλει πρὸς μεσαμβρίην· πε-
 ρήσας δὲ θάλασσαν παλλὴν ἐν πολλοῖσι μῆνεσι, ἐπεὶ
 20 τε τοῦ πλεῦρος αἰεὶ ἔδει, ἀποστρέψας ὀπίσω, ἀπέπλει
 εἰς Αἴγυπτον. Ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος παρὰ βασι-
 λῆα Ξέρξης, ἔλεγε φὰς τὰ προσωπαῖα ἀνθρώπων
 σμικροὺς παραπλεῖν, ἐσθῆτι Φοινικίῃ διαχρωμένους·
 αἱ, ὅπως σφίς καταγύατο τῇ γῇ, Φεύγεσκον πρὸς
 τὰ εὐρεα, λείποντες τὰς πόλεις· αὐτοὶ δὲ αἰδέειν οὐ-
 25 δὲν ἐσιόντες, πρόβατα δὲ μούνα ἐξ αὐτίαν λαμβά-
 νου. τοῦ δὲ μὴ περιπλῶσαι Λιβύην παντελῆς, αἴτιον
 τότ' ἔλεγε· τὸ πλεῖον τὸ πρόσω οὐ δυνατόν ἐπὶ προβαί-
 νου, ἀλλ' ἐνδοχέσθαι. Ξέρξης δὲ οὐ αἱ συγγνώσκων
 λέγων· ἀληθῆα, οὐκ ἐπιτελίσαντά τε τὸν προαίματος

hisque transmissis, circumvectus Africae promonto-
 rium, cui *Soloeis* nomen est, meridiem versus navi-
 gavit: et permultum maris pluribus mensibus emen-
 sus, quum maior semper itineris pars conficienda
 superesset, retro navigavit, in Aegyptumque est
 reversus. Ex qua quum ad Xerxem regem rediisset,
 narravit, in remotissimis locis praeter homines se
 navigasse staturâ minutos, veste e palmae foliis
 utentes; qui, quando ipsi navem ad terram adpulsi-
 sent, relictis oppidis in montes profugissent: se vero
 cum suis, oppida illorum ingressum, nullâ iniu-
 riâ incolis inlatâ, pecora solummodo eorum abe-
 gisse. Quod autem Libyam non penitus circumna-
 vigasset, causam hanc esse aiebat: navem non po-
 tuisse ulterius progredi, sed fuisse inhibitam. Xer-
 xes autem, intelligens vera cum non dicere, quod

ἀάθλον, ἀνισκολόπισι, τὴν ἀρχαίην δίκην ἐπιτιμῶν. τοῦ 30
του δὲ τοῦ Σατάσπειος εὐνοῦχος ἀπέδρη ἐς Σάμον,
ἐπεὶ τε ἐπύθετο τάχιστα τὸν διαπότεα τετελευτηκότα,
ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος ἀνὴρ τατέσχε
τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὐνομα, ἐκὼν ἐπιλήθομαι.

- 44 Τῆς δὲ Ἀσίας τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξευρέθη· ὃς
βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους δευτερος οὐ-
τος ποταμῶν πάντων παρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν
εἰδέναι τῇ ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, πέμπει πλοίοισι ἄλ-
λους τε τοῖσι ἐπίστευε τὴν ἀληθείην ἐρεῖν, καὶ δὴ καὶ 5
Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα. οἱ δὲ, ἐρμηθέντες ἐκ Κα-
σπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυικῆς γῆς, ἔπλεον
κατὰ ποταμὸν πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐς θά-
λασσαν διὰ θάλασσης δὲ πρὸς ἐσπέρην πλέοντες,

impositum laborem non esset exsecutus, pristinā poe-
nā adfectum e palo suspendit. Huius Sataspis eunu-
chus, audita domini morte, propere Samum confugit,
ingentes secum ferens pecunias, quas intervertit civis
quidam Samius; cuius nomen, cognitum mihi qui-
dem, volens obliviscor.

(44.) *Asiae* vero plurima pars [quae ante inco-
gnita erat] a Dario pervestigata est. Is quum cognos-
cere voluisset, ubinam *Indus* fluvijs, unus post Ni-
lum fluviorum omnium qui crocodilos alat, in mare
se evolvat; cum navibus et alios misit, quos verum
relaturos iudicabat, tum *Scylacem* in primis, civem
Caryandensem. Hi igitur ex Caspatyro oppido et
Pactyica regione profecti, secundo fluvio orientem
solem versus in mare navigarunt: tum per mare oc-
cidentem versus navigantes, trigesimo mense eum

20 τριηκοστῶ μηνὶ ἀπικνέονται εἰς τοῦτον τὸν χῶρον, ὅθι οὖν ὁ
 Αἰγυπτίων βασιλεὺς τοὺς Φοίνικας, τοὺς πρότερον εἶπα,
 ἀπέστειλε περιπλῶειν Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περι-
 πλώσαντας, Ἰνδοὺς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος, καὶ τῇ
 θαλάσῃ ταύτῃ ἐχρᾶτο. οὕτω καὶ τῆς Ἀσίας πλὴν τὰ
 25 πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀνεύρηται ὁμοῖα πα-
 ρειχομένη τῇ Λιβύῃ. Ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶν 45
 Φανερὴ ἐστὶ γνωσκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλ-
 λοντα, οὔτε τὰ πρὸς βορρῇν, εἰ πεοῖρρυτός ἐστι μήκει
 δὲ γινώσκεται παρ' ἀμφοτέρων παρήκουσα. Οὐδ' ἔχω
 5 συμβαλέσθαι, ἐπ' ὅτε μὴ εὐούση γῇ οὐνόματα τρι-
 φάσια κέεται, ἐπανυμίας ἔχοντα γυναικῶν, καὶ οὐ-
 ρίσματα αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτίθη,
 καὶ Φάσις ὁ Κόλχος (οἱ δὲ Τάναϊν ποταμὸν τὸν Μαίη-
 την καὶ Πορθμῆϊα τὰ Κιμμέρια λέγουσι) οὐδὲ τῶν

in locum pervenerunt, unde rex Aegyptiorum Phoe-
 nices illos, de quibus supra dixi, emisit Lihyam cir-
 cumnavigaturos. Qua confecta navigatione Indos
 subegit Darius, et mari illo usus est. Atque ita Asiae,
 praeter eam partem quae Indis ab oriente est, reli-
 qua cognita sunt; compertumque est, Asiam simi-
 lia exhibere atque Africam. (49.) *Europa* autem
 a nemine plane cognita est; neque compertum ha-
 bemus an aut ab oriente aut a septentrione circum-
 flua sit: illud novimus; secundum Libyam Asiamque
 esse illam porrectam. Nec vero coniecturam adsciqui
 possum, cur, quum una sit terra, tribus illa nomi-
 nibus distinguatur, a mulierum nominibus desumptis,
 terminique eidem ponantur, Nilus fluvius Aegyptius;
 et Phasis Colchicus; pro quo quidem alii Tanaim

διορισμάτων τὰ ονόματα πύξθαι, καὶ ὅθεν ἔθεντο 10
 τὰς ἐπωνυμίας. ἡ δὲ γὰρ Λιβύη μὲν ἐπὶ Λιβύης λέ-
 γεται ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τὸ ὄνομα, γυ-
 ναικὸς αὐτόχθονος· ἡ δὲ Ἀσίη ἐπὶ τῆς Προμηθεΐος γυ-
 ναικὸς τὴν ἐπωνυμίην. καὶ τούτου μὲν μεταλαμβάνον-
 ται τοῦ ονόματος Λυδοί, Φάμενοι ἐπὶ Ἀσίᾳ, τοῦ 15
 Κότυος, τοῦ Μάνου, κεκληῖσθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ'
 οὐκ ἐπὶ τῆς Προμηθεΐος Ἀσίης· ἀπ' ὅτε καὶ τὴν ἐν
 Σάρδισι φυλὴν κεκληῖσθαι Ἀσιάδας. Ἡ δὲ δὴ Εὐρώπη
 οὔτε εἰ περιρρύτος ἐστὶ γινώσκεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώ-
 πων· οὔτε οὐκ ἔθεν τὸ ὄνομα ἔλαβε τοῦτο, οὔτε ὅστις 20
 οἱ ἦν ὁ θύμενος φαίνεται· εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Τυρίας φήσο-
 μεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ ὄνομα τὴν χώραν, πρότερον δὲ
 ἦν ἄρα ἀνόητος, ὥσπερ αἱ ἑτέραι. ἀλλ' αὕτη γέ ἐστι

fluvium Maeoticum ponunt, et Cimmeria Porthmea :
 neque nomina potui comperire eorum qui hanc di-
 stributionem instituerunt, nec cur ista nomina his
 regionibus imposuerint. Nam *Libyam* quidem pleri-
 que Graeci aiunt a *Libya, muliere* indigenâ, nomen
 invenisse; *Asiam* vero a cognomine uxoris Prom-
 thei. At nomen hoc sibi vindicant Lydi; perhibentes,
 a Cotyis filio, Manis nepote, cui *Asias* nomen fuit,
 nominatam *Asiam* fuisse, non a Promethei uxore
Asia : ab eodemque etiam Sardibus tribum *Asiades*
 ducere nomen. Sed *Europa*, quemadmodum, an cir-
 cumflua sit, nulli hominum compertum est; sic nec,
 unde hoc nomen acceperit, aut quis ei illud imposue-
 rit, adparet : nisi dicamus, a *Tyria Europa* nomen
 invenisse hanc regionem, antea vero caruisse nomine,
 quemadmodum duae reliquae. At hanc quidem ex

τῆς Ἀσίας τε φαίνεται εἶναι, καὶ οὐκ ἀπικομένη ἐς
25 τὴν γῆν ταύτην ἢ τις νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπῃ καλέ-
ται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης ἐς Κρήτην, ἐκ Κρήτης δὲ
ἐς Λυκίην. Ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσβω' τοῖσι
γὰρ κομιζομένοισι αὐτέων χρησόμεθα.

Ὁ ΔΕ ΠΟΝΤΟΣ ὁ Εὐξείνιος, ἐπ' ὃν ἐστρατεύετο 46
Δαρεῖος, χωρέων πασέων παρέχεται, ἔξω τοῦ Σκυθι-
κοῦ, ἔθνη ἀμαθέστατα. οὔτε γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ
Πόντου οὐδὲν ἔχομεν προβαλέσθαι σοφίης πέρι, οὔτε
5 ἄνδρα λόγιον οἶδαμεν γενόμενον, πάρεξ τοῦ Σκυθικοῦ
ἔθνους, καὶ Ἀναχάρσιος. Τῷ δὲ Σκυθικῷ γένει ἐν μὲν
τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπείων προημάτων σοφώτατα
πάντων ἐξεύρηται, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν' τὰ μέντοι ἄλλα
οὐκ ἄγαμαι. τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφί' ἀνεύρηται,

Asia fuisse constat, neque in hanc terram, quam
Europam Graeci vocant, pervenisse: nec enim ultra
Cretam ex Phoenice pervenit, ex Creta vero in Ly-
ciam. Atque haec hactenus dicta sunt: caeterum nos
eisdem nominibus utemur, quae sunt usu recepta.

(46.) *Pontus Euxinus*, in quem *Darius* expedi-
tionem suscepit, prae regionibus omnibus populos
habet incultissimos, si Scythicam gentem excipias.
Neque enim populum ullum ex his, qui citra Pontum
habitant, possumus sapientiae caussa memorare, nec
virum novimus qui eruditionis nomine claruerit, nisi
Scythicum populum, et in hoc Anacharsin. *Scythica*
autem *gens* unum, quod maximum est in rebus hu-
manis, prae caeteris omnibus, quos novimus, homi-
nibus sapientissime invenit: caetera tamen eiusdem
non laudo. Maximum illud, quod dico, ita ab his

ὥστε ἀποφικταῖν τε μηδένα ἐπιλθόντα ἐπὶ σφέας, μὴ 10
 βουλομένους τε ἐξευρεθῆναι, καταλαβεῖν μὴ οἷόν τε εἶναι.
 τοῖσι γὰρ μήτε ἄστια μήτε τείχεα ἢ ἐκτισμένα, ἀλ-
 λά Φερίοικαι ἰόντες, πάντες ἴωσι ἱπποτοξόται, ζῶντες
 μὴ ἀπ' ἀρότου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνίων, οἰκήματά τε σφι
 ἢ ἐπὶ ζυγίων, κῶς οὐκ ἂν εἴσαν οὗτοι ἄμαχοί τε καὶ 15
 47 ἄποροι προσμίσγειν; Ἐξυῖρηται δέ σφι ταῦτα, τῆς τε
 γῆς εὐρύτης ἐπιτηδῆς, καὶ τῶν ποταμῶν ἐόντων σφι
 συμμαχῶν. ἥ τε γὰρ γῆ εὐρύς τε παιδίας αὐτῇ, ποιῶ-
 δης τε καὶ εὐδρόης ἐστὶ ποταμοὶ τε δὲ αὐτῆς ῥέουσι.
 οὐ πολλῶν τῶν ἀριθμὸν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διω- 5
 ρύχων. ὅσοι δὲ οἰνομαστοὶ τὲ εἰσι αὐτίαν, καὶ προσ-
 πλωτοὶ ἀπὸ θαλάσσης, τούτους οἰνομανίῳ. Ἴστρες
 μὲν, ποταστόμος. μετὰ δὲ, Τύρης τε καὶ Ἵππαις,

inventum est, ut et nemo qui illos bello invaserit, effugere possit; et ut ipsi, si nolint reperiri, a nemine possint deprehendi. Nam, qui nec oppida nec castella exstructa habent, sed, domos suas secum ferentes, sagittarii equites sunt cuncti, non aratro vicitantes, sed pecoribus, domos suas plaustis circumvehentes; quo pacto hi non essent invicti, atque etiam aditu perquam difficiles? (47.) Est autem hoc ab illis inventum, quum opportunitate terrae, tum fluviorum adiumento: est enim terra haec plana, herbida, et irrigua; fluviique illam perfluunt non multo pauciores numero, quam canales sunt in Aegypto. Quorum fluviorum, qui et notabiliores sunt, et a mari adnavigari possunt, eos recensebo. Sunt autem *Ister*, quinque ostiis patens, dein *Tyras*, et *Hypanis*, et *Borysthenes*, et *Panticapes*, et *Hypacyris*, et *Ger-*

καὶ Βορυσθένης, καὶ Παντικάπης, καὶ Ὑπάκυρις, καὶ
19 Γέγγος, καὶ Τάναϊς. ῥέουσι δὲ οὗτοι κατὰ ταδε.

Ἰστρος μὲν, ἐὼν μέγιστος ποταμῶν πάντων τῶν 48
ἡμῶν ἰδμεν, ἴσος αἰεὶ αὐτὸς ἐωυτῷ ῥεῖ καὶ θέρους καὶ
χειμῶνος. πρῶτος δὲ τὸ ἀπ' ἐσπέρης τῶν ἐν τῇ Σκυ-
θικῇ ῥέων, κατὰ τοιόνδε μέγιστος γέγονε, ποταμῶν
5 καὶ ἄλλων εἰς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ δὲ οὔδε οἱ μέγαν
αὐτὸν ποιεῦντες· διὰ μὲν γε τῆς Σκυθικῆς χώρης πέντε
μὲν οἱ ῥέοντες, τὸν τε Σκύθαι Πέρατα καλέουσι, Ἑλ-
ληνες δὲ Πυρετόν· καὶ ἄλλος, Τιαραντός· καὶ Ἀραρός
τε, καὶ Νάπαρις, καὶ Ὀρδησσός. ὁ μὲν πρῶτος λεχ-
10 θῆς τῶν ποταμῶν, μέγας, καὶ πρὸς ἧν ῥέων ἀνακοι-
νῶται τῷ Ἰστρῷ τὸ ὕδωρ· ὁ δὲ δεύτερος λεχθεὶς, Τια-
ραντός, πρὸς ἐσπέρης τε μᾶλλον, καὶ ἐλάσσων. ὁ δὲ
δὴ Ἀραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησσός, διὰ

XLVIII. 4 seq. ποταμῶν καὶ ἄλλων. Fors. πολλῶν καὶ ἄλλων.

l. 7. μὲν οἱ. μόνοι ed. Reiz. et Borh.

*rhus, et Tanais. Est autem horum cursus huius-
modi.*

(48.) *Ister*, fluviorum omnium, quos novimus, maximus, semper sibi ipse aequalis fluit et aestate et hyeme. Ab occasu venit, primusque est qui Scythicam adluit terram: ob id omnium maximus, quod alii multi in eum influunt. Qui illum augment, hī sunt: primum quinque, qui Scythicam terram perfluunt: is quem Scythae *Porata*. Graeci vero *Pyretion* vocant; tum deinde *Tiarantus*; porro *Ararus*, et *Naparis*, et *Ordessus*. Quem primo loco nominavi, is magnus est, et ad orientem fluens aquam suam cum Istro miscet: alter, *Tiarantus*, magis ab oeci-
Herod. T. II. P. I.

μέσσω τούτων ἰόντες, ἐσβάλλουσι ἐς τὸν Ἰστρον. οὗτοι
 μὲν αὐτῆγενεῖς ποταμοὶ Σκυθικοὶ συμπληθύνουσι αὐτόν. 16
 49 Ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρης ποταμὸς ῥέων συμμίσχεται
 τῷ Ἰστρον. ἐκ δὲ τοῦ Αἵμου τῶν κορυφῶν τρεῖς ἄλλοι
 μεγάλοι, ῥέοντες πρὸς βορῇν ἄνεμον, ἐσβάλλουσι ἐς
 αὐτόν, Ἀτλας, καὶ Αὔρας, καὶ Τίβισις· διὰ δὲ Θρη-
 κῆς καὶ Θρηίκων τῶν Κραβύζων ῥέοντες, Ἀβρας, καὶ 5
 Νόης, καὶ Ἀρτάνης, ἐκδιδοῦσι ἐς τὸν Ἰστρον· ἐκ δὲ
 Παιόνων καὶ αὐρεὸς Ῥοδόπης, Σκίος ποταμὸς, μέσσω
 σχίζων τὸν Αἷμον, ἐσδιδοῖ ἐς αὐτόν. ἐξ Ἰλλυριῶν δὲ
 ῥέων πρὸς βορῇν ἄνεμον Ἀγγρεὸς ποταμὸς, ἐσβάλλει
 ἐς πηδῖον τὸ Τριβαλλικόν, καὶ ἐς ποταμὸν Βρόγγων 10
 ὃ δὲ Βρόγγος ἐς τὸν Ἰστρον. οὕτω ἀμφοτέρους, ὄντας

XLIX. 2 seq. ἄλλοι οὐ μεγάλοι corrigit vir doctus, fluvii non
 magni. l. 7. Σκίος. Alii Κίος vel Κίος. Forsan Ἡεμῖος.

dente, estque minor: Ararus vero et Naparis et Or-
 dessus, medium inter hos cursum tenentes in Istrum
 influunt. Hi sunt fluvii in ipsa Scythia oriundi, qui
 Istrum augent. (49.) Miscet autem suam aquam
 cum Istro *Maris* etiam fluvius, ex Agathyrasis de-
 currens. Tum ex Haemi montis verticibus tres alii
 magni fluvii, septemtrionem versus decurrentes, in
 eundem influunt, *Atlas*, *Auras*, et *Tibisis*: per
 Thraciam vero et Crobyzos Thracas fluentes *Athrys*
 et *Noës* et *Artanas* Istro miscentur: porro ex Paeo-
 nia et monte Rhodope decurrens *Scius* fluvius, me-
 diumque scindens Haemum, in eundem Istrum in-
 fluit. Tum ex Illyrijs versus septemtrionem fluens
Angrus fluvius in campum labitur Triballicum, at-
 que inde in Brangum fluvium, *Brangus* vero in

μεγάλους, ὁ Ἰστρος δέκεται. ἐκ δὲ τῆς κατ' ὑπερθε χώρας Ὀμβρίκων, Κάρπις ποταμὸς, καὶ ἄλλος Ἀλπις ποταμὸς, πρὸς βορῇν ῥέοντες ἄνεμον, καὶ οὗτοι ἐκδιδούσι ἐς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ Ἰστρος, ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἱ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου δυσμέων μετὰ Κύνητας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης, ἐς τὰ πλάγια τῆς Σκυθίας ἐσβάλλει. Τούτων ὧν τῶν καταλεχθέντων, 50 καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ, γίνεται ὁ Ἰστρος ποταμῶν μέγιστος. ἐπεὶ ὕδωρ γε ἐν πρὸς ἐν συμβάλλειν, ὁ Νεῖλος πλήθει ἀποκρατεῖ· ἐς 5 γὰρ δὴ τοῦτον οὔτε ποταμὸς, οὔτε κρήνη οὐδὲ μὴ ἐσθιδούσα, ἐς πληθὺς οἱ συμβάλλεται. ἴσος δὲ αἰεὶ ῥέει ἐν τε θερεῖ καὶ χειμῶνι ὁ Ἰστρος, κατὰ τοιόνδε τι,

Istrum: ita ambo, iam satis magnos, excipit Ister. Ex regione vero super Umbris sita oriens *Carpis* fluvius, et alius *Alpis* fluvius, versus septemtrionem fluentes, in eundem se exonerant. Universam enim Europam *Ister* perfluit, initium sumens ex *Celtis*, qui populorum omnium Europae extremi versus occidentem habitant post Cynetas: totamque Europam emensus, Scythiam a latere adluit. (50.) His igitur, quos recensui, fluvii, aliisque praeterea multis, aquam suam miscentibus, fluviorum maximus fit *Ister*. Nam si solius per se aquam cum Nili aqua conferas, copiâ illum superat *Nilus*: in hunc enim nullus alius fluvius, immo ne fontis quidem rivulus influit, qui eum augeat. Quod vero constanter sibi ipse aequalis fluat Ister tam aestate quam hyeme, id tali quadam ex causa, ut mihi videtur, efficitur.

ὥς ἐμοὶ δοκεῖ. τοῦ μὲν χειμῶνος, ἐστὶ ὅσος πέρ ἐστι, ὀλίγω τε μᾶλλον τῆς ἐαυτοῦ φύσιος γίνεται· ὕεται γὰρ ἢ γῆ αὐτῇ τοῦ χειμῶνος πάμπαν ὀλίγω, νιφετῷ δὲ 10 πάντα χρέεται. τοῦ δὲ θέρους ἢ χιὼν ἢ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα, ἐοῦσα ἀμφιλαφής, τηκομένη πάντοθεν ἐσθιδοῖ ἐς τὸν Ἰστρον· αὐτὴ τε δὴ ἢ χιὼν ἐσθιδούσα ἐς αὐτὸν, συμπληθύνει, καὶ ὄμβροι πολλοὶ τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ· ὕει γὰρ δὴ τὸ θέρος. ὅσα δὲ πλέον ἐπ' ἐαυ- 15 τὸν ὕδωρ ὁ ἥλιος ἐπέλκεται ἐν τῷ θέρει ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσούτω τὰ συμμισγόμενα τῷ Ἰστρῷ, πολλὰ πλῆσιά ἐστι τοῦ θέρους ἢ περ τοῦ χειμῶνος· ἀντιτιθέμενα δὲ ταῦτα, ἀντιστήκωσις γίνεται, ὥστε ἴσον μὲν αἰεὶ φαίνεσθαι ἰόντα.

- 51 Εἰς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκύθῃσι ἐστὶ ὁ Ἰστρος· μετὰ δὲ τοῦτον, Τύρης· ὃς ἀπὸ βορείῳ μὲν ἀνέμου

Hyeme tantus est fere, quantus est suâ naturâ, paulo quidem maior. Hyeme enim parum admodum pluit in hac regione; nix maxime omnia obtinet. Aestate vero, liquefacta ingens nivis copia, quae per hyemem cecidit, undique in Istrum dilabitur: et haec proinde nix, simulque frequentes vehementesque imbres, in illum confluentes, augent fluvium: nam aestate ibidem pluit. Quanto maiorem itaque aquae copiam sol aestate adtrahit, quam hyeme; tanto copiosiores per aestatem, quam per hyemen, sunt aquae quae cum Istro miscentur. Quibus invicem oppositis, existit aequilibrium; unde semper sibi par apprehenditur hic fluvius.

(51.) Primus igitur *Scytharum* fluvius *Ister*: post hunc vero *Tyras* est. Is a septemtrione progrediens,

ὁρμαῖται, ἄρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης, ἣ οὐ-
 ρίζει τήν τε Σκυθικὴν καὶ τὴν Νευρίδα γῆν. ἐπὶ δὲ τῷ
 5 στόματι αὐτοῦ κατοίκεται Ἕλληνες, οἱ Τυρῖται κα-
 λέονται. Τρίτος δὲ Ἵπανις ποταμὸς ὁρμαῖται μὲν 52
 ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥεῖ δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης, τὴν περὶ
 νέμονται ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλεῖται δ' ἡ λίμνη αὐ-
 τῇ ὀρθῶς, μήτηρ Ἵπανιος. ἐκ ταύτης ὦν ἀνατέλλων ὁ
 5 Ἵπανις ποταμὸς, ῥεῖ ἐπὶ μὲν πέντε ἡμερῶν πλὺθον
 βραχὺς, καὶ γλυκὺς ἔτι· ἀπὸ δὲ τούτου, πρὸς θα-
 λασσῆς τεσσάρων ἡμερῶν πλὺθον, πικρὸς αἰνῶς. ἐκδι-
 δαί γὰρ ἐς αὐτὸν κρήνη πικρὴ, οὕτω δὲ τι εὐῶσα πικρὴ,
 ἣ μεγάλῃ σμικρὴ εὐῶσα, κινᾷ τὸν Ἵπανιν, ἐόντα
 10 ποταμὸν ἐν ὀλίγοις μέγαν. ἔστι δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν
 οὐραῖαι χώρῃ τῆς τε ἀροτήρων Σκυθίαν καὶ Ἀλαζώ-
 νων· οὐνομα δὲ τῇ κρήνῃ, καὶ ὅθεν ῥεῖ τῷ χώρῃ, Σκυ-

fluere incipit ex magno lacu, quae in confinibus est
 Scythicae et Neuridis terrae. Ad eius ostium autem
 habitant Graeci, qui *Tyritae* vocantur. (52.) Tertius
 fluvius, *Hypanis*, in ipsa Scythia oritur; effluitque
 e lacu, circa quem feri equi pascuntur albi: nomen
 lacui merito inditum, *Mater Hypanios*. Ex hoc igi-
 tur ortum capiens Hypanis, per quinque dierum na-
 vigationem brevis fluit, et dulcis adhuc: inde vero,
 ad quatuor dierum a mari navigationem, amarus ad-
 modum: influit enim in eum fons amarus, ita qui-
 dem amarus, ut, quamquam exiguus, inficiat tamen
 sapore suo Hypanin, fluvium inter minores magnum.
 Est autem hic fons in confinibus terrae Scytharum
 agricolarum et Alazonum: nomen fonti, et ipsi loco
 unde fluit, Scythica lingua *Exampaeus*, Graecorum

Ἰστί μὲν, Ἐξαμπαῖος· κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, Ἰραὶ ὀδοί. συνάγουσι δὲ τὰ τέρματα ὅ τε Τύρης καὶ ὁ Ἵπανις κατὰ Ἀλάζωνας· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, 15 ἀποστρίψας ἐπ' αὐτὸν ῥέει εὐρύων τὸ μέσον.

- 53 Τέταρτος δὲ, Βορυσθένης ποταμός· ὅς ἐστι μέγιστός τε μετὰ Ἰστρὸν τούτων, καὶ πολυαρκέστατος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας, οὗτι μῶνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, πλην Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου· τούτω γὰρ οὐκ εἰά τέ ἐστι 5 συμβαλεῖν ἄλλον ποταμὸν, τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἐστὶ πολυαρκέστατος. ὅς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐκομιδιστάτας κτήνεσι παρέχεται, ἰχθύας τε ἀρίστους θαυριδὸν καὶ πλείστους· πίσιθαι τε ἡδιστός ἐστι· ῥέει τε καθαρὸς παρὰ Φολεροῖσι. σπόρος τε παρ' αὐτὸν 10 ἄριστος γίνεται· πνίη τε, τῇ οὐ σπέρεται ἡ χεῖρη, βα-

vero sermone *Sacrae viae*. In Alazonum regione modico a se invicem intervallo fluunt Tyras et Hypanis; deinde vero cursum uterque inflectit, latius interval- lum in medio relinquens.

(53.) Quartus fluvius *Borysthenes* est; maxi- mus horum post Istrum, idemque uberrimus, ut mea fert sententia, non modo Scythicorum fluminum, sed et aliorum omnium, Nilo Aegyptio excepto: cum hoc enim conferri nullus alius fluvius potest, reli- quorum vero uberrimus Borysthenes est. Praebet enim pascua pecoribus pulcerrima et optime curata: praebet pisces longe optimos et copiosissimos; est- que potatu dulcissimus; fluit limpidus in vicinia tur- bidorum; seges iuxta eum fit optima; et, ubi non scribitur terra, ibi herba nascitur altissima; ad ostium

θυγάτηρ ἄλγες τε ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ αὐτόματοι
 πρήγνυται ἄπλετοι κήτῳ τε μεγάλη ἀνάκαμβα, τὰ
 ἀντακαίους καλέουσι, παρέχεται ἐς ταρίχευσιν, ἄλ-
 15 λα τε πολλὰ θωυμάσαι ἄξια. Μέχρι μὲν νυν Γέρρου
 χώρου, ἐς τὸν τεσσαράκοντα ἡμερίων πλὺς ἐστὶ, γι-
 νώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέως ἀνέμου· τὸ δὲ κατύπαρθε δι'
 ὧν ῥέει ἀνθρώπων, οὐδεὶς ἔχει Φράσαι. Φαίνεται δὲ
 ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τῶν γεωργῶν Σκυθίᾳ τῇ χώρῃ·
 20 οὗτοι γὰρ οἱ Σκύθαι παρ' αὐτὸν ἐπὶ δέκα ἡμερίων
 πλὺς ἤμονται. μόνου δὲ τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ
 Νείλου οὐκ ἔχω Φράσαι τὰς πηγὰς· δοκέει δὲ, οὐδὲ
 οὐδεὶς Ἑλλήνων. Ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης
 ῥέων γίνεται, καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ἵπανις, ἐς ταῦτό
 25 ἄλλο ἐκδίδους. τὸ δὲ μεταξύ τῶν ποταμῶν τούτων ἐόν

LIII. 16. τεσσαράκοντα. τεσσιρεκαίδεκα ed. Reis. et Borh. ex
 coniect.

eius sal concrevit sponte; et cete ibi praebebat fluvius
 ingentis, quos *antacaeos* vocant, qui sale condun-
 tur; denique alia multa miratu digna. Usque ad lo-
 cum, cui *Gerrhus* nomen, ad quem navigatio est
 quadraginta dierum, compertum est a septentrione
 fluere hunc amnem: ulterius vero per quos homi-
 nes sunt, dicere nemo potest. Constat autem, per
 desertum fluere in Scytharum agrorum regionem:
 hi enim iuxta illum ad decem dierum navigationem
 habitant. Huius unius fluvii atque Nili indicare fon-
 tes non possum: puto autem, nec ullum posse Grae-
 corum. Ubi haud procul a mari fuit Borysthenes, ibi
 ei miscetur Hypanis, et in eundem lacum se exone-
 rat. Quod ibi inter utrumque fluvium interiacet veluti

ἔμβαλον τῆς χώρας, Ἰππόλει ἀκρὴ καλεῖται ἐν δὲ αὐτῷ ἱερὸν Διμήτερος ἐνίδρυνται· πέραν δὲ τοῦ ἱεροῦ ἐπὶ τῷ Ὑπάνι Βορυσθενίται κατοικῶνται. ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τούτων τῶν ποταμῶν.

- 54 Μετὰ δὲ ταύτους πέμπτος ποταμὸς ἄλλος, τῷ ὀνόματι Παντικᾶπης. ῥέει δὲ καὶ οὗτος ἀπὸ βορείου τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ τὸ μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένης νέμονται οἱ γεωργοὶ Σκύθαι· ἐκδοῖ δὲ εἰς τὴν Ὑλαίην· παραμειψάμενος δὲ ταύτην, τῷ Βορυσθενί 5
55 συμμίσγεται. Ἑκτος δὲ Ὑπάκυρις ποταμὸς· ὃς ὁρμάται μὲν ἐκ λίμνης, διὰ μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθῶν ῥέων, ἐκδοῖ κατὰ Καρκινίτην πόλιν, εἰς δεξιὴν ἀπέρχων τὴν τε Ὑλαίην καὶ τὸν Ἀχλλήϊον κα-
56 λεόμενον Δρόμον. Ἐβδομος δὲ Γέρρος ποταμὸς ἀπίσχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένης, κατὰ τοῦτο τῆς χώ-

rostrum terrae, *Hippolai promontorium* vocatur, in quo Dianae templum exstructum: ultra id templum vero ad Hypanin Borysthenitae habitant. Haec sunt quae de his fluviis memoranda habui.

(54.) Post hos quintus est fluvijs, cui nomen *Panticapes*. Etiam hic a septentrione fluit, et ex lacu ortum capit; interiectamque inter hunc et Borysthenem regionem incolunt Scythae Agricolae: dein tunc Hylaeam permeat, qua transmissa Borystheni miscetur. (55.) Sextus fluvijs, *Hypacyris*, postquam e lacu exiit, et per medios Scythas Nomades fluxit, ostium habet prope Carcinitin oppidum, a dextra relinquens Hylaeam et Achilleum qui vocatur Dromon. (56.) Septimus fluvijs, *Gerrhus*, ex Borysthene exit circa illam regionis partem, us-

ρης ἐς ὃ γινώσκειται ὁ Βορυσθίνης· ἀπέσχισται μὲν νυν
ἐκ τούτου τοῦ χώρου, οὐνομα δὲ ἔχει τόπερ ὁ χώρος αἰ-
5 τός, Γέρρος. ῥέων δ' ἐς θάλασσαν, οὐρίζει τὴν τε τῶν
Νομάδων χώραν, καὶ τὴν τῶν βασιληῶν Σκυθίαν· ἐκ-
διδόει δὲ ἐς τὸν Ὑπάκυνον. Ὑγδοος δὲ δὴ Τάναϊς 57
ποταμός· ὃς ῥέει τὰ ἀνέκαθεν ἐκ λίμνης μεγάλης ὀρ-
μώμενος, ἐκδιδόει δὲ ἐς μέζω ἔτι λίμνην καλεομένην
Μαιήτιν, ἣ οὐρίζει Σκύθας τε τοὺς βασιληῖους καὶ
5 Σαυρομάτας. ἐς δὲ Ταναιν τοῦτον ἄλλος ποταμός ἐσ-
βάλλει, τῷ οὐνομά ἐστι Ὑργίς. Τοῖσι μὲν δὴ οὐ- 58
νομαστοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δὴ τι οἱ Σκύθαι ἐσκευάδα-
ται. Τοῖσι δὲ κτήνεσι ἡ ποίη ἀναφυομένη ἐν τῇ Σκυθι-
κῇ, ἔστι ἐπιχαλωτάτη πασίᾳ ποιέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν·
5 ἀνοιγομένοισι δὲ τοῖσι κτήνεσι ἐστὶ σταδμῶσασθαι, ὅτι
τοῦτο οὕτω ἔχει.

que ad quam cognitus Borysthenes est; inde a Bory-
sthene distinctus, nomen habet idem quod loci no-
men est, qui locus ipse *Gerrhus* nominatur. Versus
mare fluens, disternit Nomadum regionem a Regio-
rum Scytharum terra: influit autem in Hypacyrin.
(57.) Octavus fluvijs *Tanaïs*, in superioribus re-
gionibus ex magno lacu ortus, influit in maiorem la-
cum qui *Macotis* vocatur, qui Regios Scythas a Sau-
romatis dividit. In hunc Tanain vero incidit alius
fluvijs cui nomen est *Hyrgis*. (58.) Ita igitur no-
bilissimis fluvijs instructi Scythae sunt. Herbae autem,
quae in Scythica nascuntur terra, omnium quae no-
bis innotuerunt maxime hanc vim habent, ut bilem
pecoribus augeant: quod ita esse, ex apertis pecori-
bus colligere licet.

59 Τὰ μὲν δὴ μέγιστα οὕτω σφι εὐπορά ἐστι. τὰ δὲ λοιπὰ νόμοισι κατὰ τὰδε σφι διακίεσθαι. Θεοὺς μὲν μόνους τοῦσδε ἱλάσκονται· Ἰστίην μὲν μάλιστα· ἐπὶ δὲ, Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι γυναῖκα· μετὰ δὲ τούτους, Ἀπόλλωνα τε καὶ οὐρανίην 5 Ἀφροδίτην, καὶ Ἡρακλῆα, καὶ Ἄρεα. τούτους μὲν πάντες οἱ Σκύθαι νομίσασιν· οἱ δὲ καλούμενοι βασιλῆϊσι Σκύθαι καὶ τῷ Ποσειδῶνι θύουσι. οὐνομαζέται δὲ Σκυβιστί, Ἰστίη μὲν, Ταβιτί· Ζεὺς δὲ ὀρθότατα, κατὰ γνώμην γε τὴν ἑμὴν, καλέσται Παπαῖος· Γῆ 10 δὲ, Ἀπία· Ἀπόλλων δὲ, Οἰτόσυρος· οὐρανίη δὲ Ἀφροδίτη, Ἀρτίμπασα· Ποσειδῶν δὲ, Θαμμιασάδας. ἀγάλματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ θεοὺς οὐ νομίζουσι ποιεῖν, 60 πλὴν Ἀρεῖ· τούτῳ δὲ νομίζουσι. Θυσίῃ δὲ ἡ αὐτὴ πᾶσι κατέστηκε περὶ πάντα τὰ ἱερὰ ὁμοίως, ἐξομένη

(59.) Istis igitur maximis commodis quum abundant *Scythae*, caeterum *institutis utuntur huiusmodi*. Deos solos placant hosce: Vestam quidem maxime: insuper vero Iovem et Terram, existimantes Terram Iovis esse uxorem: post hos vero, Apollinem, et coelestem Venerem, et Herculem, et Martem. Hos igitur universi colunt *Scythae*: Regii vero qui vocantur *Scythae* Neptuno etiam sacra faciunt. Nominatur autem Scythico sermone Vesta quidem *Tabiti*; Iupiter vero rectissime, mea quidem sententiâ, *Papaeus* vocatur; Terra vero, *Apia*; Apollo, *Oetosyrus*; coelestis Venus, *Artimpasa*; Neptunus, *Thamimasadas*. Statuas vero et aras et templa erigere non habent in usu, nisi Marti: huic uni erigunt. (60.) Sacrorum faciendorum in omnibus sacrificiis

ὦδε τὸ μὲν ἱρήϊον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς ἐμπροσθίους
 πόδας ἔστηκε· ὁ δὲ θύων, ὅπισθε τοῦ κτήνους ἑστώς,
 5 σπᾶσας τὴν ἀρχὴν τοῦ στρόφου, καταβάλλει μιν·
 πίπτοντος δὲ τοῦ ἱρήϊου, ἐπικαλέει τὸν θεὸν τῷ ἂν θυή·
 καὶ ἔπειτα βρόχῳ περὶ ὧν ἔβαλε τὸν αὐχένα, σκυ-
 ταλίδα δὲ ἐμβαλὼν περιάγει, καὶ ἀποπνίγει· οὔτε
 πῦρ ἀνακαύσας, οὔτε καταρξάμενος, οὔτ' ἐπισπείσας·
 10 ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, τράπεται πρὸς ἔψησιν.
 Τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου εὐούσης, ὦδε 61
 σφι ἐς τὴν ἔψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἐπεὰν ἀποδεί-
 ρωσι τὰ ἱρήϊα, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα
 ἐσβάλλουσι, ἣν μὲν τύχῳσι ἔχοντες, ἐς λέβητας ἐπι-
 5 χωρεῖς, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι προσεικίλους,
 χωρὶς ἢ ὅτι πολλῶ μέζοντας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες,

eadem est ratio, huiusmodi. Stat victima, anteriores pedes constrictos habens: tum is qui sacra facit, pone stans, adtrahit principium funis, atque ita prosternit pecus. Idem, dum cadit victima, deum illum invocatur cui sacra facit: tum laqueum cervici circumiicit, et insertum laqueo fustem circumagens, strangulat victimam, non igne incenso, non auspicatus, nulla libatione facta. Sed postquam strangulavit victimam, excoriavitque, ad coquendum se confert. (61.) Quum autem ligno admodum careat Scythica terra, coquendarum carnium huiusmodi ratio ab illis inventa est. Postquam excoriarunt victimas, ossa carnibus nudant: tum, si forte ad manus sunt lebetes, quales in illa terra conficiuntur, Lesbii crateribus fere similes, nisi quod multo maiores; in hos iniiciunt carnes,

εἵψουσι ὑποκαίοντες τὰ ὀστέα τῶν ἱηίων. ἣν δὲ μὴ σφι παρῇ λέβης, οἱ δὲ ἐς τὰς γαστέρας τῶν ἱηίων ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ παραμίζαντες ὕδωρ, ὑποκαίουσι τὰ ὀστέα. τὰ δὲ αἰθεταὶ κάλλιστα· αἱ δὲ 10 γαστέρες χωρεῖουσι εὐπετέως τὰ κρέα ἐφλωμένα τῶν ὀστέων. καὶ οὕτω βοῦς τε ἑαυτὸν ἐξείπει, καὶ τᾶλλα ἱηία ἑαυτὸ ἕκαστον. Ἐπειὰν δὲ εἵψηθῇ τὰ κρέα, ὁ θύσας, τῶν κρέων καὶ τῶν σπλάγχων ἀπαρξάμενός, ῥίπτει ἐς τὸ ἔμπροσθεν. θύουσι δὲ καὶ τᾶλλα πρόβα- 15 τα, καὶ ἵππους μάλιστα.

- 62 Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θύουσι, καὶ ταῦτα τῶν κτηνέων. τῷ δὲ δὴ Ἀρηί ᾧδε. Κατὰ νομοὺς ἑκάστοις τῶν ἀρχαίων ἐσίδρυται σφι Ἀρης ἱερὸν τοιόνδε. Φρυγάνων Φάκαλοι συννάταται ὅσον τ' ἐπὶ σταδίας

easque succensis inferne pecorum ossibus elixant: quod si non adest illis lebes, tum vero carnes omnes in alvum victimae iniiciunt, aquamque admiscent, atque ita ossa infra succendunt. Optime autem ardent ossa; et alvus victimae facile capit carnes ossibus nudatas. Atque ita bos, aut aliud quodlibet pecus, se ipsum elixat. Postquam elixae sunt carnes, tunc is qui sacrum facit, a carnium et viscerum prosectis auspicatur, ante se ea proiciens. Immolant autem et alia pecora, sed maxime equos.

(62.) Cacteris igitur diis *Scythae* ita, ut dixi, sacrificant, et haec pecora immolant. *Marti* vero *sacra* in hunc modum instituunt. In singulis praefecturis, quo loco convenire solent magistratus, ibi *Martis templum* erectum est huiusmodi. Congeruntur sarmentorum fascies, ex quibus fit cumulus in longitudinem la-

6 τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ ἔλασσον· ἄνω δὲ ταύ-
 του, τετράγωνον ἀπέδον πεποιήται· καὶ τὰ μὲν τρία
 τῶν κῶλων ἐστὶ ἀπότομα, κατὰ δὲ τὸ ἐν, ἐπιβατόν·
 ἔτιος δὲ ἐκάστου ἀμάξας πεντήκοντα καὶ ἑκάτον ἐπι-
 νέουσι Φρυγάνων· ὑπονοστέει γὰρ δὴ αἰεὶ ὑπὸ τῶν χει-
 10 μῶνων. Ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ ὄγκου ἀκινάκης σιδήρεος
 ἴδρυται ἀρχαῖος ἐκάστοισι, καὶ τοῦτ' ἐστὶ τοῦ Ἄρης
 τὸ ἄγαλμα· τούτῳ δὲ τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπετείους
 προσάγουσι προβάτων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ τοῖσδ'
 ἐτι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. "Ὅσους δ'
 15 αἱ τῶν πολέμιων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν
 ἀνδρά ἕνα θύουσι, τρόπῳ οὐ τῷ αὐτῷ, ᾧ καὶ τὰ πρό-
 βατα, ἀλλ' ἑτεροίῳ. ἐπεὶ γὰρ οἶνον ἐπισπείσωσι κα-
 τὰ τῶν κεφαλῶν, ἀποσφάζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς

LXII. 10. ὄγκου. *Plures codd.* σικκοῦ, 'sacello, sacro septo.

titudinemque trium fere stadiorum; altitudo quidem
 minor. Super hoc cumulo fit planities quadrata, cuius
 tria latera abrupta sunt, ab uno quarto latere patet
 adscensus. Quotannis centum et quinquaginta plau-
 stra sarmentorum adcumulant: illa enim per vim
 tempestatum subsidunt. Super quoque horum tumu-
 lorum erigitur vetustus *acinaces ferreus*, estque hoc
Martis simulacrum; eidemque acinaci quotannis
 offerunt victimas pecorum et equorum: atque his ip-
 sis (acinacibus) plures victimas immolant, quam re-
 liquis diis. Quos captivos faciunt ex hostibus, ex eo-
 rum numero centesimum quemque virum mactant;
 non eodem modo quo pecora, sed diverso. Post-
 quam vinum super capita hominum profuderunt,
 iugulant eos super vase: deinde sanguinem in sar-

ἄγγος· καὶ ἔπειτα ἀκνεύκοντες ἄνω ἐπὶ τὸν ὄγκον τῶν
 Φρυγῶν, καταχέουσι τὸ αἷμα τοῦ ἀκινάκτου. ἄνω 20
 μὲν δὴ Φορεύουσι τοῦτο· κάτω δὲ παρὰ τὸ ἱερὸν ποιεῦσι
 τὰδε. τῶν ἀποσφαγέντων ἀνδρῶν τοὺς δεξιούς ὤμους
 πάντας ἀποτάμνοντες σὺν τῇσι χερσὶ, εἰς τὸν ἥρα ἱεῖσι
 καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀπέρξαντες ἱερήϊα ἀπαλλάσ-
 σονται· χερὶ δὲ, τῇ αὖ πύσῃ, κέεται, καὶ χωρὶς ὁ νεκρός. 25
 63 Θυσίαι μὲν κιν αὐταὶ σφι κατεστέασι. ὑστὶ δὲ οὗτοι
 οὐδὲν νομίζουσι, οὐδὲ τρέφειν τὸ παράπαν ἐν τῇ χώρῃ
 θέλουσι.

64 Τὰ δ' εἰς πόλεμον ἔχοντα αὐτὰ σφι διακείται. Ἐπειὰ
 τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλλῃ ἀνὴρ Σκύθης, τοῦ αἵμα-
 τος ἐμπίνει. ὅσους δ' αὖ Φορεύῃ ἐν τῇ μάχῃ, τοιούτων
 τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ· ἀκνεύκας μὲν
 γὰρ κεφαλὴν, τῆς λήϊς μεταλαμβάνει τὴν αὖ λά- 5
 βωσι· μὴ ἐνίκας δὲ, οὐ. ἀποδείρει δὲ αὐτὴν τρέπω
 mentorum tumulum portant, et super acinace effun-
 dunt. Hoc superne peracto, infra iuxta templum haec
 faciunt. Iugulatorum hominum dextros lacertos om-
 nes, cum manibus praecisos, in aërem proiiciunt:
 et deinde, reliquis caesis hostiis, abeunt. Quocum-
 que cecidit manus, ibi iacet; et seorsim cadaver.
 (63.) Haec est apud eos sacrificiorum ratio. Suihus
 autem nullo modo utuntur, omninoque eas alere
 sua in terra nolunt.

(64.) *Institutis ad bellum spectantibus utuntur*
huiusmodi. Quem primum ex hostibus prostravit vir
Scythia, eius potat sanguinem. Quotquot in praelio
interfecit, horum capita ad regem perfert: adlato
enim capite, fit praedae particeps quam fecerunt;
non adlato vero, partem nullam capit. Caput autem

τοιῶνδε. περταμένων κύκλῳ περὶ τὰ ὄτα, καὶ λαβόμε-
 νος τῆς κεφαλῆς ἐκσείει· μετὰ δὲ, σαρκίσας βοδὸς
 πλευρῇ, δέψει τῇσι χερσὶ ὀργήσας δὲ αὐτὸ, ἅτε χει-
 10 ρόμακτρον ἐκτῆται· ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τοῦ ἵππου τὸν
 αὐτὸς ἐλαύνει, ἐκ τούτου ἐξάπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὃς
 γὰρ ἂν πλεῖστα δέρματα χειρόμακτρα ἔχη, ἀνὴρ ἀρι-
 στος οὗτος κίκριται. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἐκ τῶν ἀπο-
 δερμάτων καὶ χλαίνας ἐπείνυσθαι ποιεῦσι, συρράπτον-
 15 τες κατὰπερ βαίτας. πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς
 δεξιὰς χεῖρας, νεκρῶν ὄντων, ἀποδείραντες αὐτοῖσι ὄνυ-
 ξι, καλύπτρας τῶν Φαρετρέων ποιεῦνται. δῆρμα δὲ ἀν-
 θρώπου, καὶ παχὺ καὶ λαμπρὸν, ἦν ἄρα, σχεδὸν
 δερμάτων πάντων λαμπρότατον λευκότητι. πολλοὶ δὲ
 20 καὶ ὅλους ἀνδρας ἐκδείραντες, καὶ διατείναντες ἐπὶ ξύ-

pelle nudat hoc modo. In orbem circumcidit cutim
 circa aures; dein prehensam excutit de capite: tum,
 postquam carnem costâ bovillâ deterisit, subigit pel-
 lem manibus; atque ita mollitâ utitur tamquam man-
 tili, et ex freno equi, quo vehitur, suspendit gloria-
 turque. Nam qui plurima mantilia ex hostium pelli-
 bus habet, is fortissimus censetur. Multi eorum etiam
 ex detractis hisce pellibus laenas, quas induant, confi-
 ciunt, consarcinantes illas in modum coriaccae vestis
 pastoritiae. Multi item dexterâ manus occisorum ho-
 stium cum ipsis unguibus excoriant, et ex huiusmodi
 pellibus opercula conficiunt pharetrarum. Est autem
 pellis humana et spissa et candida, ita quidem, ut,
 si modo de albo homine sit, candoris splendore alia
 omnia coria superet. Multi etiam totos homines ex-
 coriant, et super lignis extentos equis circumvehunt.

λων, ἐπ' ἵππων περιφέρουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι
 65 νιόμισται. Αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὐ τι πάντων,
 ἀλλὰ τῶν ἐχθρίων, ποιεῦσι τάδε. ἀποπρωτας ἑκα-
 στος πᾶν τὸ ἐνερθε τῶν ὀφρύων, ἐκκαθαίρει· καὶ ἥν
 μὲν ἡ πένης, ὃ δὲ ἔξωθεν ὠμοβοήην μούνην περιτείνας,
 οὕτω χρᾶται· ἥν δὲ ἡ πλούσιος, τὴν μὲν ὠμοβοήην πε- 5
 ριτείνει, ἔσωθεν δὲ περιχρυσώσας, οὕτω χρᾶται ποτη-
 ρίῳ. ποιεῦσι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν οἰκητῶν, ἥν σφι δια-
 φοροὶ γίνονται, καὶ ἥν ἐπικρατήσῃ αὐτοῦ παρὰ τῷ
 βασιλεῖ. ξείνων δὲ οἱ ἐλθόντων τῶν αὐτῶν λόγον ποιέηται,
 τὰς κεφαλὰς ταύτας παραφέρει, καὶ ἐπιλέγει, ὥς 10
 οἱ ἑόντες οἰκητῶν πόλεμον προσεθήκαντο, καὶ σφίων αὐ-
 66 τὸς ἐπικράτησε, ταύτην ἀνδραγαθίην λέγοντες. Ἀπαξ
 δὲ τοῦ ἑναυτοῦ ἐκάστου ὁ νομάρχης, ἕκαστος ἐν τῷ

Haec ita apud illos usu recepta sunt. (65.) Ipsi
 autem capitibus, non utique omnium, sed inimicis-
 simorum, hocce faciunt. Quod infra supercilia est, id
 totum serrâ abscindunt; et expurgato cranio, si pau-
 per homo est, nonnisi extrinsecus corium superindu-
 cit bovinum, et sic utitur pro poculo: sin dives est,
 bovinum quidem pariter superinducit corium, intus
 vero cranium deaurat, atque ita pro poculo utitur.
 Faciunt idem etiam familiaribus, quando inter ipsos
 orta discordia est, atque regis iudicio alter alteri in
 potestatem est traditus. Quod si cui deinde advenit
 hospes, cuius rationem quampiam habet, huic ille
 haec capita profert, memorans *fuisse hos olim sibi*
adversarios, deinde bellum sibi intulisse; se vero
eis discessisse superiorem. Haec tamquam fortia
 facta narrant. (66.) Semel quotannis quisque prae-

ἔωτοῦ νομῶ, κινῶ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν
 Σκυθέων τοῖσι ἀν' ἄνδρες πολέμιοι ἀραιρημένοι ἔωσι.
 5 τοῖσι δ' ἀν' μὴ κατεργασμένοι ἢ τοῦτο, οὐ γέγονται τοῦ
 οἴνου τούτου, ἀλλ' ἠτιμωμένοι ἀποκαταίεται· ἀνείδος δὲ
 σφί ἐστι μέγιστον τοῦτο. ὅσοι δὲ ἀν' αὐτῶν καὶ κάρτα
 πολλοὺς ἄνδρας ἀναιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὲ σύνδυο κύ-
 λικας ἔχοντες, πίνουσι ὁμοῦ.

Μάντιες δὲ Σκυθέων εἰσὶ πολλοὶ, οἱ μαντεύονται 67
 ῥάβδοις ἰτεῖνσι πολλῇσι ὥδε. ἑπεὰν Φακέλους ῥάβ-
 δων μεγάλους ἐνείκονται, θέντες χαμαὶ, διεξιέουσιν
 αὐτούς· καὶ ἐπὶ μίαν ἐκάστην ῥάβδον τιθέντες, θροπύ-
 8 ζουσι· ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, συνκίλεύουσι τὰς ῥάβ-
 δους ὀπίσω, καὶ αὐτὶς κατὰ μίαν συντιθέωσι. αὕτη μὲν
 σφί ἡ μαντικὴ πατρώϊη ἐστί. Οἱ δὲ Ἐνάρες, οἱ ἀν-
 δρόγυνοι, τὴν Ἀφροδίτῃ σφί λέγουσι μαντικὴν δοῦναι.

fectus in sua praefectura vini craterem miscet, de
 quo bibunt *Scythae* omnes quotquot sunt qui hostes
 interfecerunt: qui nihil tale ediderunt, hi vinum hoc
 non gustant, sed seorsim sine honore sedent: idque
 apud illos maxima ignominia habetur. Qui vero ma-
 gnum quemdam hominum occiderunt numerum, hi
 iuncta bina pocula habentes, ex utroque bibunt.

(67.) *Vatum* apud *Scythas* ingens numerus est;
 qui salignis virgis divinant hoc modo. Magnos secum fe-
 runt baculorum fascies: hos humi positos dissolvunt,
 et singulis baculis separatim positis sortes edunt:
 dumque sortes edunt, rursus convolvunt baculos,
 iterumque singulos componunt. Haec divinandi ratio
 illis a maioribus tradita est. *Enarees* vero, semiviri
 illi, *Venerem sibi dedisse* aiunt *divinandi artem*.

Φιλύρης ὧν Φλοιῶ μαντεύονται. ἔπειαν τὴν Φιλύρην τρέ-
 χα ~~φύσιν~~, διαπλέκων ἐν τοῖσι διακτύλοις τοῖσι ἐάν- 10
 68 τοῦ, καὶ διαλύων, χρᾶ. Ἐπειὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυ-
 θίων κάμῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς
 τοὺς εὐδοκίμεοντας μάλιστα, οἱ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ
 μαντεύονται· καὶ λέγουσι οὗτοι ὥς τὸ ἐπίπαν μάλι-
 στα τάδε, ὥς τὰς βασιληίας ἰστίας ἐπιόρκηκε ὅς καὶ 5
 ὅς, λέγοντες τῶν ἀσπῶν τὸν ἂν δὴ λέγωσι. τὰς δὲ βα-
 σιληίας ἰστίας νόμος Σκυθήσι τὰ μάλιστα ἐστι ὀμνύ-
 ναι τότε, ἔπειαν τὸν μέγιστον ὅρκον ἐθέλωσι ὀμνύναι.
 αὐτίκα δὲ διαλελαμμένος ἄγεται οὗτος τὸν ἂν δὴ Φῶσι
 ἐπιόρκῃσαι· ἀπιγμένον δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντις, ὥς 10
 ἐπιόρκήσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληίας
 ἰστίας, καὶ διὰ ταῦτα ἀλγείει ὁ βασιλεὺς· ὁ δὲ ἀρνέ-
 ται, οὐ Φάμενος ἐπιόρκῃσαι, καὶ δεινολογείται. ἀρνομέ-

Hi interiore tiliæ cortice vaticinantur. Tiliam trifariam scissam digitis suis implicat vates, rursusque solvens vaticinatur. (68.) Quando morbo laborat rex *Scytharum*, vocat ad se e vatibus tres viros præ caeteris probatos, qui prædicto modo divinant: et dicunt hi plerumque, *hunc aut illum civem*, quem nominatim designant, *regios Lares peierasse*. Moris est autem apud Scythas, quando maximum interponere iusiurandum volunt, ut *per regiones Lares* iurent. Protinus igitur ille homo, quem hi peierasse dicunt, corripitur adduciturque: et in medio stantem arguunt vates, *per divinationem compertum esse, peierasse illum regiones Lares*, eaque causâ *aegrotare regem*. Tum ille negat factum, contenditque *se non peierasse*, et lamentatur. Quo inficiente,

του δὲ τούτου, ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους δι-
 15 πλησίους μάντιας. καὶ ἦν μὲν μιν καὶ οὗτοι, ἐσθρέωντες
 εἰς τὴν μαντικὴν, καταδήσασιν ἐπιρκῆσαι, τοῦ δὲ ἰθείας τὴν
 κεφαλὴν ἀποτάμνουσι καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ διαλαγ-
 χάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἦν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάν-
 τιες ἀπολύσωσι, ἄλλοι πάρεσι μάντιες, καὶ μάλα
 20 ἄλλοι. ἦν ὧν οἱ πλεῖνες τὸν ἄνθρωπον ἀπολύσωσι, δέ-
 δοκται τοῖσι πρῶτοις τῶν μαντίων αὐτοῖσι ἀπόλλυ-
 σθαι. Ἀπολλῦσι δὴτα αὐτοὺς τρόπῳ τοιῷδε· ἐπεὰν 69
 ἄμαξαν Φρυγῶν πλησῶσι, καὶ ὑποζεύξωσι βοῦς,
 ἐμπιδήσαντες τοὺς μάντιας, καὶ χέρας ὑπίσω δῆσαν-
 τες, καὶ στομώναντες, κατειργνῶσι εἰς μέσα τὰ Φρύ-
 5 γακα· ὑποπρήσαντες δὲ αὐτὰ, ἀπνέισι φοβήσαντες
 τοὺς βοῦς. πολλοὶ μὲν δὲ συγκατακαίοντα τοῖσι μάν-
 τισι βόεις, πολλοὶ δὲ περικεκαυμένοι ἀποφεύγουσι,

LXIX. 2. *Plures codd.* ἄμαξαν καμάρης Φρυγ.

duplum numerum aliorum vatū rex arcessit: qui
 ei et ipsi, sortibus inspectis, eundem periurii ar-
 guunt, e vestigio priores vates caput hominis præ-
 cidunt, bonaque eius inter se dividunt. Quod si hi,
 qui supervenerunt, illum absolvunt, alii adsunt,
 iterumque alii: quorum si maior numerus absolvit
 hominem, tum decretum est, ut primi ex vatibus ipsi
 morte plectantur. (69.) Supplicium autem de illis
 sumunt hoc modo. Plaustrum replent sarmentis, bo-
 vesque iungunt; tum compedibus vinctos vates, ma-
 nibus in tergus religatis, oreque obstructo, in media
 sarmenta infulciunt; et igne sarmentis subiecto ter-
 ritant agitantque boves. Et multi quidem boves si-
 mul cum vatibus igne absumuntur; multi vero am-

ἐπεὰν αὐτέων ὁ ῥυμὸς κατακαυθῇ. κατακαίουσι δὲ
 τρόπον τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας,
 ψευδομάντιας καλέοντες. τοὺς δ' ἂν ἀποκτείνῃ βασι- 10
 λεὺς, τουτέων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα
 70 τὰ ἔρσυνα κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικεῖ. Ὅρκια
 δὲ ποιεῦνται Σκύβαι ὧδε, πρὸς τοὺς ἂν ποιεῶνται. ἐς
 κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχεάντες, αἷμα συμ-
 μίσγουσι τῶν τὰ ὅρκια ταμνομένων, τύψαντες ὅπτεα ἢ
 ἐπιταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος· καὶ ἔπει- 5
 τα ἀποβαίψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεια, καὶ οἷστους,
 καὶ σάγαριν, καὶ ἀκόντιον. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι,
 κατεύχονται πολλὰ, καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοὶ τε
 οἱ τὸ ὅρκιον ποιεύμενοι, καὶ τῶν ἐπομένων οἱ πλείστου
 ἄξιοι. 10

busti, cremato temore, aufugiunt. Eodem modo etiam
 alias ob culpas comburunt vates, *falsos vates* adpel-
 lantes. Quos vero interficit rex, eorum ne liberis
 quidem parcit, sed mares omnes occidit; solae foe-
 minae illaesaee abeunt. (70.) *Foedus* quando feriant
Scythae, hoc ritu utuntur. Postquam grande in po-
 culum fictile infuderunt vinum, subulâ percutiunt
 aut cultello incidunt corporis aliquam partem eorum
 qui foedus faciunt, eorumque sanguinem cum vino
 miscent: deinde in calicem intingunt acinacem, sa-
 gittas, sagarin, et iaculum. His peractis, multa ad-
 precantur; ac deinde calicem ebibunt et hi ipsi, qui
 foedus faciunt, et ex comitibus hi qui prae aliis digni-
 tate eminent.

Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλῶν ἐν Γέρροις εἰσὶ, ἐς ὃ ὁ Βορυ- 71
σθένης ἐστὶ προσπλωτός. ἐνθαῦτα, ἐπὶ σφί ἀποθάλλῃ ὁ
Βασιλεὺς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετραγώνον.
ἐτοῖμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες, ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν,
5 κατακεκρωμένον μὲν τὸ σῶμα, τὴν δὲ νηδὺν ἀνασχι-
σθεῖσαν, καὶ καθαρθῆσαν, πλὴν κυπέρου κεκομμένου
καὶ θυμὴματος καὶ σελίνου σπέρματος καὶ ἀνῆσου,
συνήραμμένην ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν αἰμάξῃ ἐς ἄλ-
λο ἔθνος. οἱ δ' ἂν παραδέξωνται κομισθέντα τὸν νεκρὸν,
10 ποιῶσι τὰ περ οἱ βασιλῆϊοι Σκύθαι· τοῦ αὐτοῦ ἀπο-
τάμνονται, τρίχας περικείρονται, βραχίονας περιτάμ-
νονται, μέτωπον καὶ ῥῖνα καταμύσσουνται, διὰ τῆς τε
ἀριστερῆς χειρὸς οἴστους διαβυνέονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομί-
ζουσι ἐν αἰμάξῃ τὸν νέκυν τοῦ βασιλέως ἐς ἄλλο ἔθνος
15 τῶν ἄρχουσιν· οἱ δὲ σφί ἔπονται, ἐς τοὺς πρότερον ἤλ-

(71.) *Sepulcra regum* in Gerrhis sunt, eo loco
quousque adverso Borysthene navigari potest. Ibi,
quando rex *Scytharum* e vivis decessit, ingentem
fossam fodiunt quadratam. Qua perfecta, corpore in-
cerato, alvo primum incisa et expurgata, dein cy-
pero odorato minutim conciso et suffimento et apii
semine et anetho [*sive aniso*] repleta, rursusque con-
suta, sumunt cadaver, et plaustro ad alium popu-
lum devehunt. Tum hi, ad quos ita devectum perve-
nit cadaver, idem faciunt quod *regii Scythae*: par-
tem auris sibi amputant, capillos tondent, brachia
circumcirca incidunt, frontem nasumque fodiciant,
et per sinistram manum sagittas transfigunt. Tum ex
hac regione ad alium populum, cui imperant, ca-
daver regis plaustro devehunt; et hi, ad quos illud

θον. ἔπειτ' ἀνὰ πάντας περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες,
 ἐν Γέρροισι ἔσχατα κατοικημένοις εἰσι τῶν ἐθνῶν τῶν
 ἄρχουσι, καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι. καὶ ἔπειτα, ἔπειτ' ἰδὼ-
 σι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκησι ἐπὶ στιβάδος, παραπήξαν-
 τες αἰχμὰς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑπερτί- 20
 νουσι, καὶ ἔπειτα ῥίψι καταστεγάζουσι. ἐν δὲ τῇ λοι-
 πῇ εὐρυχωρίᾳ τῆς θήκης, τῶν παλλακῶν τε μὴν ἀπο-
 πνιζάντες θάπτουσι, καὶ τὸν οἰνοχόον, καὶ μάγειρον,
 καὶ ἵπποκόμον, καὶ διήκοον, καὶ ἀγγελισφόρον, καὶ
 ἵππους, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπαρχὰς, καὶ φιά- 25
 λας χρυσέας· ἀργύρῳ δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται·
 ταῦτα δὲ ποιήσαντες, χοῦσι πάντες χῶμα μέγα,
 ἀμιλλεώμενοι, καὶ προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιῇ-
 72 σαι. Ἐνιαυτοῦ δὲ περιφερομένου, αὐτὶς ποιῶσι τοιόν-
 δε. λαβόντες τῶν λοιπῶν θιραπόντων τοὺς ἐπιτηδεύα-

primum pervenit, sequuntur. Postquam per omnes
Scythiae populos pervexerunt cadaver, iam in *Ger-
 rhis* sunt, extremo eorum quibus imperant populor-
 um, ubi est sepulturae locus. Ibi tum cadaver, toro
 impositum, in sepulcro deponunt; et hastis utrimque
 circa cadaver defixis, superne ligna intendunt, ac dein-
 de cratibus contegunt. In reliquo vero sepulcri spatio
 unam ex pellicibus strangulatam sepeliunt, et pincer-
 nam, et coquum, et equisonem, et ministrum, et in-
 ternuncium, et equos, et aliorum omnium primitias,
 et phialas aureas: argento enim et aere non utuntur.
 His rebus peractis, humum certatim adgerunt, mag-
 numque studium adhibent ut tumulum erigant quam
 maximum. (72.) Circumacto anno, hocce agunt. Ex
 reliquis regis famulis (sunt autem hi *Scythae* indigo-

τους· οἱ δὲ εἰσι Σκύθαι ἐγγενέες· οὗτοι γὰρ δὴ θερα-
 πεύουσι τοὺς αὖν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυρώ-
 5 νηται δὲ οὐκ εἰσὶ σφι θεράποντες· τουτέων αὖν τῶν διη-
 κόνων ἐπεὰν ἀποπνίξωσι πεντήκοντα, καὶ ἵππους τοὺς
 καλλιστεύοντας πεντήκοντα, ἐξελόντες αὐτέων τὴν κοι-
 λήν, καὶ καθήραντες, ἐμπιπλάσι ἀχύρων, καὶ συρ-
 ράπτουσι· αἰψίδος δὲ ἥμισυ ἐπὶ ξύλα δύο στήσαντες
 10 ὕπτιον, καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ τῆς αἰψίδος ἐπ' ἕτερα δύο,
 καταπῆξαντες τρώπῳ τοιούτῳ· πολλὰ ταῦτα· ἔπειτα
 τῶν ἵππων κατὰ τὰ μήκεα ξύλα παχέα διελάσαντες
 μέχρι τῶν τραχήλων, ἀναβιβάζουσι αὐτοὺς ἐπὶ τὰς
 αἰψίδας· τῶν δὲ, αἱ μὲν πρότεραι αἰψίδες ὑπέχουσι
 15 τοὺς ὤμους τῶν ἵππων· αἱ δὲ ὀπίσθε παρὰ τοὺς μη-
 ροὺς τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι· σκέλεα δὲ ἀμ-
 φότερα κατακρέμαται μετέωρα· χαλινούς δὲ καὶ στό-
 μια ἐμβαλόντες ἐς τοὺς ἵππους, κατατείνουσι ἐς τὸ

nae, nam famulantur regi quoscumque ille iussit;
 nec habent servos aere emtos) ex reliquis igitur fa-
 mulis quinquaginta maxime idoneos, et totidem nu-
 mero equos praestantissimos, strangulant; quos, exem-
 tis intestinis, expurgataque alvo, paleis implent: tum
 dimidiatum rotae circulum super duobus lignis su-
 pinum statuunt, et alterum rotae dimidium super
 aliis duobus lignis; eodemque modo multa defigunt.
 Deinde equos, quorum per corpora secundum lon-
 gitudinem spissa ligna traiecta sunt, super istis di-
 midiatis circulis collocant ita, ut anteriores semi-
 circuli humeros equorum, posteriores ventrem pro-
 pe femora sustineant, crura vero utrimque suspensa
 haereant. Denique frena et habenas equis iniiciunt,
 habenasque antrorsum tensas palo adligant. Postre-

πρόσθεν αὐτίαν, καὶ ἔπειτα ἐκ πασσάλων δέουσι. τῶν δὲ δὴ νεκρίσκων τῶν ἀποπεπνιγμένων τῶν πεντήκοντα 20
 ἵνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπὶ τὸν ἵππον, ὥδε ἀνα-
 βιβάζοντες· ἑπὶ αὖ νεκροῦ ἕκαστου παρὰ τὴν ἄκανθαν
 ξύλον ὀρθὸν διελάσσωσι μέχρι τοῦ τραχήλου, κάτωθεν
 δὲ ὑπερέχει τοῦ ξύλου τούτου, τὸ ἐς τέρμον πηγνύου-
 σι τοῦ ἑτέρου ξύλου τοῦ διὰ τοῦ ἵππου. ἐπιστήσαν· 25
 τες δὲ κύκλῳ τὸ σῆμα ἱππίας τοιούτους, ἀπελαύνουσι.
 73 Οὕτω μὲν τοὺς βασιλῆας θάπτουσι. τοὺς δὲ ἄλλους
 Σκύθας, ἑπὶ αὖ ἀποθάνουσι, περιάγουσι οἱ ἀγγιστά-
 τω προσήκοντες κατὰ τοὺς φίλους ἐν ἀμάξῃσι καιμέ-
 νους· τῶν δὲ ἕκαστος ὑποδεκόμενος εὐαχέει τοὺς ἐπομέ-
 νους, καὶ τῷ νεκρῷ πάντων παρατιθεῖ τῶν καὶ τοῖσι 5
 ἄλλοισι. ἡμέρας δὲ τεσσεράκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται πε-
 ριάγονται, ἔπειτα θάπτονται. Θάψαντες δὲ οἱ Σκύ-
 θαι, καβαίρονται τρέπῳ τοιῷδε. σμησάμενοι τὰς κα-

mo quinquaginta strangulatorum iuvenum quemque equo imponunt; idque faciunt ligno recto per corpus secundum spinam dorsi usque ad cervicem transfixo, cuius ligni pars inferior eminens inseritur formini, quod est in altero ligno per equi corpus transiecto. Huiusmodi equites postquam circa monumentum in orbem constituerunt, discedunt.

(73.) Tali igitur ratione reges sepeliunt. Alios autem *Scythas*, quum decesserunt, circumvehunt cognitione proximi, plaustris impositos, ad amicos. Et horum quisque lauto epulo excipit comitantes, mortuoque eadem adponit quae caeteris. Per quadragesima dies ita circumvehuntur privati, deinde sepeliuntur. Postquam mortuum sepeliverant Scy-

Φαλαῖς καὶ ἐκπλυνάμενοι, ποιεῦσι περὶ τὸ σῶμα τὰδε·
 10 ἐπεὰν ξύλα στήσωσι τρία ἐς ἄλληλα κεκλιμένα, περὶ
 ταῦτα πύλους εἰρινέους περιτείνουσι· συμφράξαντες δὲ
 ὡς μάλιστα, λίθους ἐκ πυρὸς διαφανέας ἐσβάλλουσι ἐς
 σκάφην κεκλήνην ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε καὶ τῶν πύλων.
 Ἔστι δὲ σφι κάνναβις φυομένη ἐν τῇ χώρῃ, πλὴν κα- 74
 χύτης καὶ μεγάβεος, τῷ λίνῳ ἐμφερεστάτῃ· ταύτῃ
 δὲ πολλῷ ὑπερφέρει ἡ κάνναβις. αὕτη καὶ αὐτομάτῃ
 καὶ σπειρομένη φύεται· καὶ ἐξ αὐτῆς Θρηϊκῆς μὲν καὶ
 5 εἴματα ποιεῦνται τοῖσι λινίοις ὁμοιότατα· οὐδ' ἂν,
 ὅστις μὴ κάρτα τρίβων εἴη αὐτῆς, διαγνοίῃ, λίνου ἢ
 καννάβιδος ἐστὶ· ὅς δὲ μὴ εἶδῃ κω τὴν καννάβίδα, λίνον
 δοκῇσι εἶναι τὸ εἶμα. Ταύτης ὦν οἱ Σκύθαι τῆς καν- 75
 νάβιδος τὸ σπέρμα ἐπεὰν λάβωσι, ὑποδύνουσι ὑπὸ

thae, hoc modo lustrantur. Postquam caput smegmate terserunt, et gnaviter lavarunt, corpori faciunt hocce: tria ligna statuunt, versus se invicem inclinata; circum haec laneos pileos praetendunt; quos ubi quam artiissime inter se iunxerunt, in suppositum in medio lignorum pileorumque alveolum lapides coniiciunt igne candentes. (74.) Nascitur autem in hac terra *cannabis*, lino simillima, si crassitiem et magnitudinem excipias, quibus quippe cannabis longe superat linum. Et sponte haec nascitur, et sata: ex eaque Thraces vestimenta etiam conficiunt, lineis simillima; quae, nisi quis admodum sit usu peritus, non dignoscat ex lino-ne sint, an ex cannabi; qui vero cannabin numquam vidit, lineum esse vestimentum putabit. (75.) Huius igitur *cannabis semen* sumunt *Scythae*, et, postquam sub pileos su-

τοὺς πύλους, καὶ ἔπειτα ἐπιβάλλουσι τὸ σπέρμα ἐπὶ
 τοὺς διαφανέας λίθους τῷ πυρὶ· τὸ δὲ θυμῷται ἐπι- 5
 βαλλόμενον, καὶ αἰτμίδα παρέχεται τοσαύτην, ὥστε
 Ἑλληνικὴ οὐδεμίᾳ ἂν μιν πυρὴ ἀποκρατήσῃ· οἱ δὲ
 Σκύθαι, ἀγόμενοι τῇ πυρὶ, αἰρούνται. τοῦτό σφι ἀπὸ
 λουτροῦ ἐστὶ· οὐ γὰρ δὴ λούνται ὕδατι τὸ παράπαν
 τὸ σῶμα. Αἱ δὲ γυναῖκες αὐτέων, ὕδωρ παραχέουσai,
 κατασώχουσι περὶ λίθον τρηχὺν τῆς κυπαρίσσου, καὶ 10
 κέδρου, καὶ λιβαίου ξύλου· καὶ ἔπειτα τὸ κατασα-
 χόμενον τοῦτο, παχὺ εὖν, καταπλάσσονται πᾶν τὸ
 σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον. καὶ ἅμα μὲν εὐωδίῃ σφῶας
 ἀπὸ τούτου ἴσχει, ἅμα δὲ ἀπαιεῖουσai τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ
 τὴν καταπλαστὴν, γίνονται καθαραὶ καὶ λαμπραί. 15
 76. Ξηνοκαῖσι δὲ νομαίοισι καὶ οὗτοι αἰνῶς χρᾶσθαι Φεύ-
 γουσι, μὴ τι γε ὦν ἀλλήλων, Ἑλληνικοῖσι δὲ καὶ ἡμι-

bierunt, semen hoc lapidibus igne candentibus ini-
 ciunt: quod dum ita adoletur, vaporem diffundit
 tantum, ut graecanica nulla *assa desudatio* eum
 superet: et *Scythae*, delectati hac desudatione, ulu-
 latum tollunt: estque hoc illis balnei loco, nam aquâ
 omnino non lavant corpus. Mulieres vero eorum in
 aspero lapide, adfusâ aquâ, conterunt ligni frusta
 cypressi, cedri, et thuriferae arboris: deinde isto de-
 trito, quod crassum est, oblinunt totum corpus at-
 que faciem. Id eis simul suavem conciliat odorem;
 simulque, postquam postridie abstulerunt hoc cata-
 plasma, mundaе sunt et nitidae.

(76.) Peregrinorum institutorum usum etiam hi
 vehementer aversantur, ne inter se ipsos quidem al-
 ter Scythicus populus alterius sequi instituta susti-

στα, ὡς διέδεξαν Ἀναχάρσι τε, καὶ δεύτερα αὐτὶς Σκύ-
 λη. Τοῦτο μὲν γὰρ Ἀνάχαρσις, ἐπὶ τε γῆν πολλὴν
 5 θεωρήσας, καὶ ἀποδεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίην πολ-
 λὴν, ἐκομίζετο εἰς ἡβέα τὰ Σκυθίων, πλέων δὲ δι' Ἑλ-
 λησπόντου, προσίσχει εἰς Κύζικον, καὶ, εὖρα γὰρ τῇ
 Μητρὶ τῶν Θεῶν ἀναγόντας τοὺς Κυζικηνοὺς ὀρθὴν κάρ-
 τα μεγαλοπρεπείας, εὐξάτο τῇ Μητρὶ ὁ Ἀνάχαρσις,
 10 ἣν σῶς καὶ ὑγιὲς ἀπονοστήσῃ εἰς ἑαυτοῦ. Θύσειν τε κα-
 τὰ ταῦτα κατὰ τὰ ὅρα τοὺς Κυζικηνοὺς ποιῶντας,
 καὶ πανυχίδα στήσειν. ὡς δὲ ἀπῆκατο εἰς τὴν Σκυθι-
 κήν, καταδύς εἰς τὴν καλεομένην Ὑλαίην· ἣ δ' ἔστι
 μὲν παρὰ τὸν Ἀχιλλεῖον Δρόμον, τυγχάνει δὲ πᾶσα
 15 ἐοῦσα δενδρέων παντοίων πλὴν εἰς ταύτην δὴ καταδύς
 ὁ Ἀνάχαρσις, τὴν ὀρθὴν πᾶσαν ἐπέτελες τῇ Θεᾷ, τύμ-

net, sed maxime a Graecorum ritibus abhorrent;
 quod in *Anacharside*, et deinde iterum in *Scyla*,
 ostenderunt. *Anacharsis* enim, postquam multas
 spectaverat terras, et multa ibi sapientiae ediderat
 specimina, Scytharum ad sedes reversurus, per Hel-
 lespontum navigans, ad Cyzicum adpulit. Ibi quum
 Cyzicenos offendisset Matri deorum festum celebran-
 tes sane quam magnificum, Matri votum fecit Ana-
 charsis, *si salvus sospesque domum rediisset, se*
eodem modo, quo a Cyzicenis fieri vidisset, sacra
ei facturum, pervigiliumque instituturum. Tum
 postquam in Scythicam terram pervenit, in *Hylaea*
 se abdens, quae est regio prope Achillis dromon,
 estque tota arboribus varii generis referta; in hac se
 abdens Anacharsis, omnem festi caerimoniam deae
 absolvit, tympano etiam utens, et imagines gestans

πανόν τε ἔχων, καὶ ἐκδησάμενος ἀγάλματα. καὶ τῶν
 τις Σκυθῶν καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιῦντα,
 ἐσήμηνε τῷ βασιλεῖ Σαυλίῳ· ὁ δὲ, καὶ αὐτὸς ἀπικό-
 μενος, ὡς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποιῦντα ταῦτα, τοξυ- 20
 σας αὐτὸν ἀπέκτειν. Καὶ νῦν, ἣν τις εἴρηται περὶ Ἀνα-
 χάρσιος, οὗ Φασί μιν Σκύβαι γνώσκουσιν, διὰ τοῦτο ὅτι
 ἐξεδήμεσέ τε εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ξενικοῖσι ἔθεσι δια-
 χρήσατο. Ὡς δ' ἐγὼ ἤκουσα Τίμνῳ, τοῦ Ἀριαπι-
 θεος ἐπιτρόπου, εἶναι αὐτὸν Ἰδανθύρσου τοῦ Σκυθῶν 25
 βασιλέος πάτρων, παῖδα δὲ εἶναι Γνούρου, τοῦ Λύκου,
 τοῦ Σπαργαπίθης. εἰ ὦν ταύτης ἦν τῆς οἰκῆς ὁ Ἀνά-
 χαρσις, ἵστω ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ ἀποθανόν. Ἰδανθύρ-
 σος γάρ ἦν παῖς Σαυλίου· Σαύλιος δὲ ἦν ὁ ἀποκτεί-
 77 νας Ἀνάχαρσιν. Καίτοι τινὰ ἤδη ἤκουσα λόγον ἄλ-
 λον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ Σκυ-

ex pectore suspensas. Quae agentem animadvertens
 quidam Scythae, regi Saulio rem indicavit: et ille,
 adveniens ipse, Anacharsin haec agentem videns,
 excussâ sagittâ interfecit. Et nunc, si quis quaerit de
Anacharside, aiunt Scythae, *se illum non nosse*,
 propterea quod in Graeciam peregrinatus, et peregrini-
 nis usus est institutis. Ut vero equidem ex Timna au-
 divi, tutore [*sive praefecto*] Ariapithis, fuit *Anachar-*
sis patruus Idanthysri, regis Scytharum, filius autem
 Gnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Qui si
 ex hac fuit familia, sciat a fratre se esse interfectum.
 Indanthysrus enim filius fuit Saulii, Saulius autem
 interfecit Anacharsin. (77.) Quamquam alium etiam
 sermonem audiui, quem Peloponnesii narrant, dicen-
 tes, a rege Scytharum missum Anacharsin, Graeciae

Θέων βασιλῆος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς, τῆς Ἑλ-
λάδος μαθητὴς γένοιτο ὀπίσω τε ἀπονοστήσας, Φαίη
5 πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα, Ἕλληνας πάντας ἀσχόλους
εἶναι ἐς πᾶσαν σοφίην, πλην Λακεδαιμονίων· τούτοις
δὲ εἶναι μόνουσι σωφρόνως δοῦναι τε καὶ δέξασθαι λό-
γον. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπαισται ὑπ'
αὐτῶν Ἑλλήνων. ὁ δ' ὦν ἀνὴρ, ὥσπερ πρότερον εἰρέθη,
10 διαφθάρη· Οὗτος μὲν νυν οὕτω δὴ τι ἐπρήξε διὰ ξυνικὰς
τε νόμους καὶ Ἑλληνικὰς ὁμιλίας.

Παλλοῖσι δὲ κάστα ἔτεσι ὕστερον Σκύλης, ὁ Ἄρια- 78
πίθεος, ἔπαθε παραπλήσια τούτῳ. Ἀριαπιθεὶ γὰρ τῷ
Σκυθῶν βασιλεῖ γίνεται μετ' ἄλλων παίδων Σκύλης,
ἐξ Ἰστριηνῆς δὲ γυναικὸς οὗτος γίνεται, καὶ οὐδαμῶς
5 ἐγχευθεὶς τὸν ἢ μήτηρ αὕτη γλῶσσαν τε Ἑλλάδα καὶ
γράμματα εἰδίδασκε. μετὰ δὲ χρόνῳ ὕστερον, Ἄρια-

discipulum fuisse: eumque, postquam domum esset
reversus, dixisse ei qui illum miserat, *Graecos uni-
versos in omni genere scientiarum artiumque occu-
pari, exceptis Lacedaemoniis: hos vero solos hoc
habere. prudens consilium et dare posse, et accipere.*
At haec fabula temere ab ipsis Graecis per ludum
narratur. Hic igitur vir eo, quo dixi, modo periit:
idque ei accidit propter externos ritus et Graecani-
cas consuetudines.

(78.) Multis autem admodum interiectis annis
Scylas, Ariapithis filius, simili usus est fato. Ari-
apithes, Scytharum rex quum alios habuerat filios,
tum Scylam; natum ex muliere non indigena, sed
Istrianæ, quæ eum ipsa graeco sermone graecis-
que literis erudit. Tempore interiecto, Ariapithes

πειθης μὲν τελευτᾷ δόλῳ ὑπὸ Σπαργαπίθεος τοῦ
 Ἀγαθύρσων βασιλῆος· Σκύλης δὲ τὴν τε βασιληίην
 παρέλαβε, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς, τῇ οὐνομα
 ἦν Ὀποίη. ἦν δὲ αὕτη ἡ Ὀποίη αἰσὴ, ἐξ ἧς ἦν Ὀρι- 10
 κος Ἀριπείθεϊ παῖς. βασιλεύων δὲ Σκυθῶν ὁ Σκύ-
 λης, διαίτῃ μὲν οὐδαμῶς ἡρώσκετο Σκυθικῇ, ἀλλὰ
 πολλὸν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ μᾶλλον τετραμμένος ἦν ἀπὸ
 παιδείσιος τῆς ἐπιπαιδευτο. ἐποικέ τε τοιοῦτο· εὖτε
 ἀγάγοι τὴν στρατιὴν τὴν Σκυθίαν εἰς τὸ Βορυσθενιτίων 15
 αἶστυ, (οἱ δὲ Βορυσθενίται οὗτοι λέγουσι σφίας αὐτοὺς
 εἶναι Μιλησίους,) εἰς τούτους ὅπως ἔλθοι ὁ Σκύλης,
 πῇ μὲν στρατιὴν καταλείπεται ἐν τῷ προαστείῳ, αὐ-
 τὸς δὲ ὅπως ἔλθοι εἰς τὸ τεῖχος, καὶ τὰς πύλας ἐγ-
 κληίσαι, τὴν στολὴν ἀποθέμενος τὴν Σκυθικὴν, λάβε- 20
 σκε αὖ Ἑλληνίδα ἰσθῆτα. ἔχων δ' αὖ ταύτην, ἡγέ-

per dolum occiditur a Spargapithe, Agathyrsum
 rege, et Scylas in regnum successit; et uxorem pa-
 tris, cui Opoea nomen, matrimonio sibi iunxit. Fuit
 autem haec Opoea civis Scythica, ex eaque natus
 Ariapithi erat filius Oricus. Regnum igitur Scytharum
 adeptus *Scylas*, vitae ratione Scythica neptiquam de-
 lectabatur, sed ad instituta magis inclinabat Graeco-
 rum, propter disciplinam qua erat institutus. Itaque
 tali usus est ratione. Quando Scytharum exercitum
 ad Borysthenitarum urbem ducebat, (Borysthenitae
 hi autem sese dicebant esse Milesios) ad hos igitur
 quoties veniebat Scylas, exercitu in suburbio reli-
 cto, ipse urbem ingressus, clausis portis, deposito
 Scythico cultu, Graecanicum induebat vestimentum.
 Hoc indutus in foro versabatur, nullo satellite nullo-

ραζε, οὔτε δορυφόρων ἐπομένων, οὔτε ἄλλου οὐδενός·
 τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσον, μή τις μιν Σκυθίαν ἴδῃ
 ἔχοντα ταύτην τὴν στολὴν· καὶ τὰλλα ἔχρατο διαίτη
 25 Ἑλληνικῇ, καὶ θεοῖσι ἱερὰ ἐποίει κατὰ νόμους τοὺς
 Ἑλλήνων. ὅτε δὲ διατρίψει μῆνα ἢ πλεον· τούτου,
 ἀπαλλάσσετο, ἐνδὺς τὴν Σκυθικὴν στολὴν. ταῦτα ποίει-
 σκε· πολλάκις· καὶ οἰκία τε εἰδέματο ἐν Βορυσθένει,
 καὶ γυναῖκα ἔγημε ἐς αὐτὰ ἐπιχωρίην. Ἐπεὶ τε δὲ 79
 εἶδεν οἱ κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος τοῖσ-
 δε· ἐπιθύμησε Διονύσῳ Βακχείῳ τελεσθῆναι· μέλλοντι
 δὲ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετὴν, ἐγένετο φᾶσμα
 5 μέγιστον. ἦν οἱ ἐν Βορυσθενείτειν τῇ πόλει οἰκίης μεγά-
 λης καὶ παλυτελέος περιβολή, (τῆς καὶ ὀλίγω τι πρό-
 τερον τούτων μνήμην εἶχον,) τὴν περίξ λευκοῦ λίθου

que alio comitatu stipatus: portae autem interim custo-
 diebantur, ne quis Scythaeum conspiceret hoc cultu
 utentem: tum vero et reliquam sequebatur vitae ra-
 tionem Graecanicam, et diis more Graecorum sacra
 faciebat. Sic ibi per mensem aut etiam amplius mo-
 ratus, Scythicâ iterum sumtâ veste discedebat. Atque
 hoc saepius faciebat, et aedes sibi etiam in Borysthe-
 nide urbe curaverat exstruendas, et uxorem indige-
 nam duxit, quae aedes illas habitabat. (79.) Quum
 autem esset in fatis ut male ei res cederet, accidit
 hoc tali ex occasione. *Dionysii Bacchii sacris* cu-
 piverat *initiari*: quumque iam in eo esset ut initia
 ei traderentur, maximum incidit prodigium. Erant
 ei in urbe Borysthenitarum magnificae et vasto circu-
 itu aedes, quarum etiam paulo ante feci mentionem;
 circa quas circumcirca sphinges et grypes stabant

σφίγγες τε καὶ γρύπες ἕστασαν· εἰς ταύτην ὁ θεὸς ἐπέσκηψε βέλος· καὶ ἡ μὲν κατεκρή πᾶσα. Σκύλης δὲ οὐδὲν τούτου εἶδεκα ἥσσαν ἐπετέλεισε τὴν τελευτήν. 10 Σκύβαι δὲ τοῦ βακχεύειν πέρι Ἕλλησι ὀνειδίζουσι· οὐ γάρ Φασι οἶκος εἶναι θεὸν ἐξυρίσκειν τοῦτον ὅστις μαίεσθαι ἐνάγει ἀνθρώπους. Ἐπὶ τε δὲ ἐτελέσθη τῷ Βακχεῖω ὁ Σκύλης, διεπρήστεισε τῶν τις Βορυσθενεΐτων πρὸς τοὺς Σκύβας, λέγων· „Ἡμῶν γὰρ καταγελάττε, 15 „ὦ Σκύβαι, ὅτι βακχεύομεν καὶ, ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν αὖτος ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα „λελάβηκε, καὶ βακχεύει, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίεσθαι. εἰ δὲ μοι ἀπιστεῖτε, ἔπειθε, καὶ ὑμῶν ἐγὼ „διΐξω.“ Εἶποντο τῶν Σκυβέων οἱ πρωτοτεῖντες· καὶ αὐτοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενεΐτης, λάβρη ἐπὶ πύργον κα-

LXXIX. 14. διεπρήστεισε) διεπίστεισε me. Arch. διεπρίστεισε ed. Reiz. ex coniect. Forsan διδρήστεισε, profugit.

ex candido marmore: in has aedes deus telum iaculatus est, et totae igne consumtae sunt: *Scylas* vero nihilo minus propterea initiationem absolvit. Probro autem Graecis vertunt *Scythae* bacchandi ritum; aiuntque, non esse rationi consentaneum, talem reperiri deum, qui homines in furorem agat. Absoluta initiatione, Borysthenitarum aliquis Scythias rem effutivit, dicens: *Vos nobis irridetis, Scythae, quod Bacchanalia agamus, quodque Deus nos corripiat: nunc hic Deus regem quoque corripuit vestrum; isque bacchatur, a Deo in furorem actus. Quod si mihi fidem non habetis, sequimini; et ego vobis ostendam.* Secuti sunt Scytharum procures, quos Borysthenita clam in turrin deduxit,

τῷσι. ἐπεὶ τε δὲ παρῆς σὺν τῷ θιάσῳ ὁ Σκύλης,
 καὶ εἰδὼν μιν βακχεύοντα οἱ Σκύβαι, κάστα συμφορῇ
 μεγάλην ἐποίησαντο· ἐξελθόντες δὲ, ἐσήμαινον πάσῃ
 τῇ στρατῇ τὰ ἴδοιεν. Ὡς δὲ μετὰ ταῦτα ἐξήλαυνε 80
 ὁ Σκύλης εἰς ἥθεα τὰ ἑωυτοῦ, οἱ Σκύβαι προστησάμε-
 νοι τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γεγονότα ἐκ
 τῆς Τήρεω θυγατρὸς, ἐπανιστέατο τῷ Σκύλῃ. ὁ δὲ,
 5 μαθὼν τὸ γινόμενον ἐπ' ἑωυτῷ, καὶ τὴν αἰτίην δι' ἣν
 ἐποίετο, καταφεύγει εἰς τὴν Θρηίκην. πυθόμενος δὲ ὁ
 Ὀκταμασάδης ταῦτα, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηίκην·
 ἐπεὶ τε δὲ ἐπὶ τῷ Ἰστρῷ ἐγένετο, ἠγτίασάν μιν οἱ Θρηί-
 κες. μελλόντων δὲ αὐτέων συνάψειν, ἔπεμψε Σιτάλ-
 10 κης παρὰ τὸν Ὀκταμασάδην, λέγων τοιαύδε· „Τί δέ;
 „ἡμέας ἀλλήλων πειρηθῆναι; εἰς μὲν μευ τῆς ἀδελ-
 „φεῆς παῖς, ἔχεις δὲ μευ ἀδελφεόν. σὺ τ' ἐμοὶ ἀπό-

ibique residere iussit. Quumque praeteriret rex cum
 bacchantium choro, bacchabundum videntes Scythae,
 ingentis calamitatis loco habuerunt; egressique, uni-
 verso exercitui, quae viderant, indicarunt. (80.)
 Deinde, postquam ad lares suos *Scylas* reversus est,
 ducem sibi constituentes Scythae fratrem eius *Octa-*
masaden, *Terei* filia natum, a *Scyla* defecerunt. Et
 ille, ubi, quid adversus se gereretur, et qua de
 caussa, cognovit, in Thraciam profugit. Quo cogni-
 to, Octamasades arma adversus Thraciam movit; et
 quum ad Istrum pervenisset, obviam ei Thracēs ve-
 nerunt. Iamque in eo erant ut ad manus venirent,
 quum ad Octamasaden nuncium *Sitalcas* misit, qui ei
 diceret: *Quid opus est, ut armorum fortunam invi-*
cem experiamur? Tu meae sororis es filius; habes
Herod. T. II. P. I.

„δος τοῦτον, καὶ ἐγὼ σοὶ τὸν σὸν Σκύλην παραδίδωμι“
 „στρατιῇ δὲ μήτε σὺ κινδυνεύσῃς, μήτ' ἐγώ.“ Ταῦτά
 οἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπεκηρυκεύετο· ἦν γὰρ παρὰ 15
 τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς Σιτάλκῳ, πεφωγὸς τοῦ-
 τον. ὁ δὲ Ὀκταμασάδης καταινεῖ ταῦτα· ἐκδιδούς
 δὲ τὸν ἑαυτοῦ μητρῶα Σιτάλκῃ, ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν
 Σκύλην. καὶ Σιτάλκης μὲν παραλαβὼν τὸν ἀδελ-
 φεὸν, ἀπήγετο· Σκύλῳ δὲ Ὀκταμασάδης αὐτοῦ 20
 ταύτῃ ἀπέταμε τὴν κεφαλὴν. Οὕτω μὲν περιστέλλου-
 σι τὰ σφέτερά νόμασι Σκύβαι, τοῖσι δὲ παρακταμέ-
 νοισι ξενικούς νόμους τοιαῦτα ἐπιτίμια δίδουσι.

81 Πλήθος δὲ τὸ Σκυθίων οὐκ αἰὲς τε ἐγενόμην ἀτρε-
 κέως πυθέσθαι, ἀλλὰ διαφόρους λόγους περὶ τοῦ ἀριθ-
 μοῦ ἤκουον· καὶ γὰρ κάρτα πολλοὺς εἶναι σφίνας, καὶ

*autem apud te meum fratrem. Trade mihi hunc, et
 ego tibi tuum fratrem Scylam tradam. Armorum
 vero discrimen nec tu adeas, nec ego. Haec per
 caduceatorem ei dicenda curavit: erat enim apud
 Octamasaden frater Sitalcae profugus. Et Octamasades,
 probata hac conditione, Sitalcae avunculum
 suum tradidit, et ab illo fratrem suum Scylam recepit.
 Inde Sitalcas acceptum fratrem secum abduxit:
 Scylae vero Octamasades ibidem illico caput praecidit.
 Ita sua instituta tuentur Scythae, et hanc mercedem
 solvunt his qui externos ritus adsciscunt.*

(81.) *Multitudo* quanta sit *Scytharum*, pro certo non potui comperire; sed dissentientes de eorum numero audiui sermones: aliis numerosam admodum esse gentem dicentibus, aliis exiguam, si de vere nominatis *Scythis* quaeras. Verumtamen hoc

ὀλίγους, ὡς Σκύθας εἶναι. τοσόνδε μέντοι ἀπέφαινον μοι
 5 ἐς ἔψιν. Ἔστι μεταξύ Βορυσθένεός τε ποταμοῦ καὶ
 Ἵπανίος χώρος, οὖνομα δὲ οἱ ἐστὶ Ἐξαμπαῖος τοῦ
 καὶ ὀλίγον τι πρότερον τούτων μνήμην εἶχον, φάμενος
 ἐν αὐτῷ κρήνην ὕδατος πικροῦ εἶναι, ἀπ' ἧς τὸ ὕδωρ
 ἀπορρέον τὸν Ἵπανιν ἄποτον ποιεῖν. ἐν τούτῳ τῷ χώ-
 10 ρῳ κέεται χαλκήϊον, μεγάβει καὶ ἐξαπλήσιον τοῦ ἐπὶ
 τῷ στόματι τοῦ Πόντου κρητῆρος, τὸν Πausanίης ὁ
 Κλεομβρότου ἀνέθηκε. ὃς δὲ μὴ εἶδε καὶ τοῦτον, ὥδε
 δηλώσω· ἑξακοσίους ἀμφορέας εὐπετέως χωρεῖ τὸ ἐν
 Σκύθῃσι χαλκήϊον. πάχος δὲ τὸ Σκυθικὸν τοῦτο χαλ-
 15 κήϊον ἐστὶ δακτύλων ἕξ. τοῦτο ὦν ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι
 ἀπὸ ἀρδίων γενέσθαι· βουλόμενον γὰρ τὸν σφέτερον
 βασιλέα, τῷ οὖνομα εἶναι Ἀριαντάν, τοῦτον βουλό-

LXXXI. 17 seq. τούτον βουλόμενον etc. Verbum βουλόμ. ex con-
 iect. h. l. adiectum est. Vera forsitan fuerit scriptura haec,
 τούτων εἶναι τὸ πλ. τ. Σκυθίων, καλεῖν μιν etc.

mihi oculis subiecerunt. Est inter Borysthenem flu-
 vium et Hypanin locus, cui nomen *Exampaeus*,
 cuius etiam paulo ante feci mentionem, quum dice-
 rem esse ibi amarae aquae fontem, ex quo aqua in
 Hypanin influens impotabilem hunc fluvium reddat.
 Ibi loci positum est ahenum, amplitudine sexcuplum
 crateris illius, quem in ostio Ponti Pausanias, Cleom-
 broti filius, dedicavit. Qui hunc non vidit, ei rem
 hoc modo declarabo: sexcentas facile amphoras capit
 illud in Scythia ahenum: crassitudo autem eiusdem
 sex est digitorum. Hoc igitur ahenum narrant indi-
 genae ex sagittarum acuminibus esse confectum. Re-
 gem quippe ipsorum, nomine Ariantem, quum vel-

μενον εἶδέναι τὸ πλῆθος τῶν Σκυθίων, καλεῦειν μὲν
 πάντας Σκύθας ἄρδιν ἕκαστον μῆν ἀπὸ τοῦ οἴστοῦ
 κομίσαι· ὃς δ' ἂν μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπέιλεε. κα- 20
 μισθῆναι τε δὴ χροῖμα πολλὸν ἀρδίων, καὶ οἱ δόξαι
 ἐξ αὐτέων μνημόσυνον ποιῆσαντι λιπέσθαι· ἐκ τούτων
 δὴ μιν τὸ χαλκίον ποιῆσαι τοῦτο, καὶ ἀναθεῖναι ἐς
 τὸν Ἐξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ περὶ τοῦ πλῆθους τοῦ
 82 Σκυθίων ἤκουον. Θαυμασία δὲ ἡ χώρα αὕτη οὐκ
 ἔχει, χωρὶς ἢ ὅτι ποταμούς τε πολλῶ μεγίστους, καὶ
 ἀριθμὸν πλείστους. ὃ δὲ ἀποθαυμάσαι ἄξιον καὶ παρέξ
 τῶν ποταμῶν, καὶ τοῦ μεγάλου τοῦ πεδίου, παρέ-
 χεται, εἰρήσεται ἵχνος Ἡρακλέος φαίνουσι ἐν πέτρῃ 5
 ἐνέον, τὸ οἶκε μὲν βήματι ἀνδρὸς, ἔστι δὲ τὸ μέγαθος
 δέπηχυ, παρὰ τὸν Τύρην ποταμόν. Τοῦτο μὲν νυν

let numerum nosse Scytharum, universos Scythas
 iussisse quemque unum teli spiculum conferre: si
 quis non contulisset, ei comminatum esse mortem.
 Comportata igitur ingente spiculorum copia, visum
 ei esse ex his monumentum, quod relinqueret, cu-
 rare conficiendum. Itaque ex illis spiculis ahenum
 hoc conficiendum illum curasse, idque in hoc Exam-
 paeo dedicasse. Haec de Scytharum numero relata
 audiui. (82.) Caeterum mirabilia nulla habet haec
 regio, nisi quod fluvios possidet longe maximos, et
 numero plurimos. Unam tamen rem, praeter fluvios,
 et praeter planitieci amplitudinem, miratu dignam
 commemorabo. Monstrant Scythae *Herculis vesti-*
gium petrae impressum iuxta Tyram fluvium, quod
 pedi quidem viri est simile, sed longitudine bicu-
 bitali. Et haec quidem ita se habent: redeo autem ad

320, 33. τοιοῦτο ἐστὶ. ἀναβήσομαι δὲ εἰς τὸν κατ' ἀρχὰς ἥϊα λέξων λόγον,

ΠΑΡΑΣΚΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥ Δαρείου ἐπὶ τοὺς 83
Σκύθας, καὶ ἐπιπέμποντος ἀγγέλους ἐπιτάξοντας
τοῖσι μὲν πεζὸν στρατὸν, τοῖσι δὲ νέας παρέχων, τοῖσι
δὲ ζεύγνυσθαι τὸν Θρηάκιον Βόσπορον· Ἀρτάβανος ὁ
5 Ὑστάσπεις, ἀδελφεὸς ἐὼν Δαρείου, ἔχρηζε μηδαμῶς
αὐτῶν στρατηγὴν ἐπὶ Σκύθας ποιεῖσθαι, καταλέγων
τῶν Σκυθῶν τὴν ἀπορίην. ἀλλ', οὐ γὰρ ἔπειθε συμ-
βουλεύων οἱ χρηστὰ, ὁ μὲν ἐπέπαυτο· ὁ δὲ, ἐπειδὴ οἱ
τὰ πάντα παρσκευάστο, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν ἐκ Σού-
σαν. Ἐνθαῦτα τῶν Περσέων Οἰόβαζος ἐδεήθη Δα- 84
ρείου, τριῶν ἐόντων οἱ παῖδων, καὶ πάντων στρατευομέ-
νων, ἵνα αὐτῷ καταλειφθῆναι. ὁ δὲ οἱ ἔφη, ὡς φίλῳ
ἐόντι, καὶ μετρίῳν δεομένῳ, πάντας τοὺς παῖδας κα-

eam narrationem, quam initio adgressus eram ex-
ponere.

(83.) Bellum quum *Darius* adversus *Scythas* pa-
raret, nunciosque dimitteret, qui aliis comparandum
pedestrem exercitum, aliis suppeditandas naves, aliis
ponte iungendum Bosporum Thracicum imperarent;
Artabanus interim, *Hystaspis* filius, frater *Darii*,
oravit eum, ut expeditionem adversus *Scythas* ne-
quaquam susciperet, causam interserens inopiam
Scytharum. Qui quidem, ubi nihil profecit utilia illi
suadendo, ad extremum destitit: *Darius* vero, post-
quam omnia parata habuit, *Susis* exercitum eduxit.
(84.) Ibi tunc *Persarum* aliquis, *Oeobazus*, quum
tres haberet filios in bellum proficiscentes, petiit a
rege, ut unus eorum apud se relinqueretur. Cui ille,

καλέψιν. ὁ μὲν δὴ Οἰόβαζος περιχαρὴς ἦν, ἐλπίζων τοὺς υἱέας στρατηγὴς ἀπολελεύσθαι· ὁ δὲ ἐκέλευσε τοὺς ἐπιστεῶντας, ἀποκτεῖναι πάντας τοὺς Οἰοβάζου παῖδας. καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφαγόντες, αὐτοῦ ταύτη ἐλίποντο.

- 85 Δαρεῖος δὲ ἐπεὶ τε πορευόμενος ἐκ Σούσων ἀπῆκετο τῆς Καλχηδονίης ἐπὶ τὸν Βόσπρον, ἵνα ἔξελυτο ἡ γέφυρα, ἐνθεῦτεν ἐσβὰς ἐς νῆα, ἔπλεε ἐπὶ τὰς Κυανίας καλευμένας, τὰς πρότερον πλαγκτὰς Ἑλληνέας Φασίειναι. ἐξόμενος δὲ ἐπὶ τῷ ἱερῷ, ἐθνεῖτο τὸν Πόντον, εὐόντα αἰχιοθέτον. πελαγέων γὰρ ἀπάντων πέφυκε θωμασιώτατος· τοῦ τὸ μὲν ρῆκος στάδιοι εἰσι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι· τὸ δὲ εὖρος, τῇ εὐρύτατος αὐτὸς ἐωντοῦ, στάδιοι τρεῖςκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. τούτου τοῦ πελά-

LXXXV. 5. ἱερῷ. ἱερῷ, super tabulato, ed. Borh.

ut homini amico, et modica petenti, respondit, omnes se ei relicturum. Quo responso vehementer gavisus Oeobazus, speravit militiae missionem habere filios: at rex imperat adstantibus, ut omnes interficiant Oeobazi filios; atque ita illi interfecti, ibidem relinquebantur.

(85.) Susis profectus Darius, postquam in Calchedoniam ditionem ad Bosporum pervenit, ubi pons iunctus erat, inde conscensa navi ad Cyaneas quae vocantur insulas navigavit, quas olim errabundas fuisse Graeci perhibent. Ibi ad templum residens spectavit Pontum, spectatu sane dignum, et pelagorum omnium maxime mirabile. Longitudo eius undecim millium et centum stadiorum est: latitudo, ubi maxima, stadiorum ter mille et trecentorum.

- 10 γῆος τὸ στόμα ἐστὶ, εὖρος τέσσερες στάδιοι· μῆκος δὲ
τοῦ στόματος, ὃ αὐχὴν, τὸ δὴ Βόσπορος κέκληται,
κατ' ὃ δὴ ἔξευκτο ἡ γέφυρα, ἐπὶ σταδίους ἑκοσι καὶ
ἐκατὸν ἐστὶ. τῖναι δ' ἐς τὴν Προποντίδα ὁ Βόσπορος.
Ἡ δὲ Προποντὶς, εὖστα εὖρος μὲν σταδίων πεντακασίων,
15 μῆκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδιδόι ἐς τὸν
Ἑλλήσποντον, ὄντα στενότητι μὲν ἑπτὰ σταδίους, μῆ-
κος δὲ τετρακοσίου. ἐκδιδόι δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσ-
μα πελάγους, τὸ δὴ Αἰγαῖον καλεῖται. Μεμέτρηται 86
δὲ ταῦτα ὧδε. νηὺς ἐπίπαι μάλιστα καὶ κατάνυι ἐν
μακρομαρῇ ὀργυιάς ἑπτακισμυρίας, νυκτὸς δὲ, ἑξα-
κισμυρίας. ἤδη ὦν ἐς μὲν Φάσιν ἀπὸ τοῦ στόματος,
5 (τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου μακρότατον,) ἡμερέων
ἑπτα πλὺς ἐστὶ, καὶ νυκτῶν ὀκτώ· αὗται, ἑνδεκα
μεριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυιέων γίνονται· ἐκ δὲ τῶν ὀρ-

Ostium huius pelagi quatuor stadia patet in latitudi-
nem: longitudo ostii, collum, quod *Bosporus* voca-
tur, in quo iunctus pons erat, centum et viginti
stadiorum est: pertinetque Bosporus ad Propontidem.
Propontis vero, quindecim stadia patens in latitu-
dinem, et mille quadringenta in longitudinem, in
Hellespontum influit; cuius latitudo septem stadia
metitur; longitudo vero quadringenta stadia. Influit
autem Hellespontus in mare apertius hoc, quod *Ae-
gaeum* vocatur. (86.) Dimensa autem ista sunt hoc
modo. Navis longiori die navigans conficit plerum-
que orgyas fere septuagies mille, noctu vero sexagies.
Est autem a Ponti orificio usque ad Phasin (quae
maxima longitudo huius maris) novem dierum octo-
que noctium navigatio: unde conflunt centum et unde-

γυιῶν τούτων, στάδιοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι
 εἰσι. ἐς δὲ Θερμίσυρην τὴν ἐπὶ Θερμόδοντι ποταμῷ
 ἐκ τῆς Σινδικῆς, (κατὰ τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου 10
 εὐρύτατον,) τριῶν τε ἡμερέων καὶ δύο νυκτῶν πλὺς
 αὐταὶ δὲ, τρεῖς μυριάδες καὶ τριήκοντα ὄργυιων γίνον-
 ται, στάδιοι δὲ τριηκᾶσιοι καὶ τρισχίλιοι. Ὁ μὲν νυν
 Πόντος οὗτος καὶ Βόσπορος τε καὶ Ἑλλήσποντος οὕτω
 τέ μοι μεμετρείεσθαι, καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πεφύκασθαι. 15
 Παρέχεται δὲ καὶ λίμνη ὁ Πόντος οὗτος, ἐκδιδοῦσαν
 ἐς ἑωυτὸν, οὐ πολλῶ τέω ἐλάσσω ἑωυτοῦ· ἡ Μαῖητις
 τε καλεῖται, καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου.

87 Ὁ δὲ Δαρεῖος, ὡς ἐδήσατο τὸν Πόντον, ἔπλεε
 ὀπίσω ἐπὶ τὴν γέφυραν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μαν-
 δροκλῆης Σάμιος. Δησάμενος δὲ καὶ τὸν Βόσπορον,
 στήλας ἕστησε δύο ἐπ' αὐτῶ, λίθου λευκοῦ, ἐνταμὼν

cim myriades orgyarum; quo ex numero orgyarum
 colliguntur stadia undecies mille et centum. Ad Ther-
 miscyram vero, quae est ad Thermodontem fluvium,
 a Sindica regione (qua est maxima Ponti latitudo)
 trium dierum et unius noctis navigatio est: unde
 conficiuntur triginta tres myriades orgyarum, stadia
 vero ter mille et trecenta. Pontus igitur hic et Bos-
 porus ita a me dimensi sunt; et ea, quam dixi, eo-
 rum ratio est. Offert vero idem Pontus etiam lacum
 qui in eum influit, haud multo minorem ipso. *Moeo-
 tis palus* vocatur is lacus, et *Mater Ponti*.

(87.) Postquam Pontum contemplatus est *Darius*,
 retro navigavit ad *pontem*; cuius architectus fuit
Mandrocles Samius. Deinde postquam *Bosporum*
 etiam spectavit, duas in ipsa ora eius *columnas*

5 γράμματα, ἐς μὲν τὴν Ἀσσύρια, ἐς δὲ τὴν Ἑλληνικὰ, ἔθνεα πάντα ὅσα περ ἦγε ἦγε δὲ πάντα τῶν ἡρχε. τούτων μυριάδες ἐξηριμήθησαν, χωρὶς τοῦ ναυτικοῦ, ἐβδομήκοντα σὺν ἱππεῦσι νέες δὲ ἑξακίσαι συνελέχθησαν. Τῇσι μὲν νυν στήλῃσι ταύτῃσι Βυζάντιοι, κ
 10 μίσαντες ἐς τὴν πόλιν ὕστερον τούτων, ἐχώσαντο πρὸς τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἐνὸς λίθου· οὗτος δὲ κατελείφθη παρὰ τοῦ Διονύσου τὸν νηὸν ἐν Βυζαντίῳ, γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. Τοῦ δὲ Βοσπόρου ὁ χῶρος τὸν ἔξευξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὡς
 15 ἐμοὶ δοκεῖν συμβαλλομένῳ, μέσον ἐστὶ Βυζαντίον τε καὶ τοῦ ἐπὶ στόματι ἱοῦ. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα, 88 ἡσθεὶς τῇ σχεδίῃ, τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα τὸν Σάμιον ἐδώρῃσατο πᾶσι δέκα. ἀπ' ὧν δὴ Μανδρο-

posuit candido ex lapide, quibus incisa erant, alteri Assyriis literis, alteri Graecis, populorum omnium nomina quos ducebat: ducebat autem omnes, qui imperio ipsius erant subiecti. Numerus autem hominum erat, exceptis classiariis, septingenta millia unà cum equitibus: naves autem collectae erant sexcentae. Columnas istas post id tempus Byzantii in urbem suam transportarunt, eisque usi sunt ad aram Dianae Orthosiae, uno lapide excepto, qui iuxta Bacchi templum prope Byzantium relictus est, Assyriis literis oppletus. *Locus* autem Bospori, *quem ponte iunxit Darius*, ut mihi quidem coniectanti videtur, medius est inter Byzantium et templum quod ad ostium. (88.) Deinde gavisus ponte Darius, architectum illius Mandroclem Samium donavit denis rebus omnibus: quibus de muneribus Mandro-

κλῆς ἀπαρχήν, ζῶα γραψάμενος πᾶσαν τὴν ζευξὴν
τοῦ Βοσπόρου, καὶ βασιλέα τε Δαρεῖον ἐν προεδρίᾳ 5
κατήμενον, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα
γραψάμενος, ἀνέθηκε ἐς τὸ Ἥραϊον, ἐπιγράψας τὰδε·

Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε

Μανδρακλῆς Ἥρῃ μνημόσυνον σχεδῆς·

αὐτῷ μὲν στέφανον περιβείς, Σαμίοισι δὲ κῦδος, 10

Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας κατὰ νοῦν.

ταῦτα μὲν νῦν τοῦ ζευξάντος τὴν γέφυραν μνημόσυνά
ἐγένετο.

- 89 Δαρεῖος δὲ δωρησάμενος Μανδρακλέα, διέβασεν
ἐς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι Ἴωσι παραγγέλλας πλεῖν ἐς
τὸν Πόντον, μέχοι Ἰστρου ποταμοῦ· ἐπεὰν δὲ ἀπύ-
κωνται ἐς τὸν Ἰστρον, ἐνθαῦτα αὐτὸν περιμένειν, ζευ-
γνύντας τὸν ποταμόν. τὸ γὰρ δὴ ναυτικὸν ἦγον Ἴωνες 5
τε καὶ Αἰολεὲς καὶ Ἑλλησπόντιοι. Ὁ μὲν δὲ ναυτικὸς

cles, primitiarum nomine, in Iunonis templo pictu-
ram dedicavit, in qua totus pons, et rex in solio
praesidens, et universus exercitus pontem transiens,
omnia haec descripta erant, subiectâ inscriptione hu-
iusmodi:

Piscosum Bosporum qui iunxit Mandrocles

Iunoni dedicavit pontis monumentum;

coronam sibi, Samiis gloriam comparans

opere ex Regis mente perfecto.

Hoc fuit monumentum huius viri, qui pontem illum
iunxerat.

(89.) Donato Mandrocle, *Darius* in Europam
transiit, mandato dato Ionibus ut in Pontum navi-
garent usque ad Istrum fluvium: classem enim duc-

στρατὸς τὰς Κυανίας διακπλώσας, ἔπλεε μὲν τοῦ
 Ἰστρου· ἀναπλώσας δὲ ἀνὰ τὸν ποταμὸν δυῶν ἡμερίαν
 πλὸν ἀπὸ θαλάσσης, τῷ ποταμοῦ τὸν αὐχένα, ἐκ
 10 τοῦ σχίζεται τὰ στόματα τοῦ Ἰστρου, ἐξέγυνε. Δω-
 ρεῖος δὲ, ὡς διέβη τὸν Βόσπορον κατὰ τὴν σχισθὴν,
 ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηάκης· ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ Τεάρου
 ποταμοῦ τὰς πηγὰς, ἐστρατοπεδεύεταί τῃ ἡμέρᾳ τῇδε.
 Ὁ δὲ Τεάρος λέγεται ὑπὸ τῶν περσέων εἶναι ποτα- 90
 μῶν ἄριστος, τὰ τε ἄλλα εἰς ἅκεον φέρονται, καὶ δὴ
 καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι ψάσῃν ἀνάσασθαι. εἰσὶ δὲ
 αὐτοῦ αἱ πηγαὶ δυῶν δέουσαι τισσερήκοντα, ἐκ πέτρης
 5 τῆς αὐτῆς ρέουσai· καὶ αἱ μὲν αὐτίων, εἰσὶ ψυχραὶ
 αἱ δὲ, θερμαί. ὁδὸς δ' ἐπ' αὐταῖς ἐστὶ ἴση ἐξ Ἡραίου
 τε πόλεως τῆς παρὰ Περίνθου, καὶ ἐξ Ἀπολλωνίης τῆς
 ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, δυῶν ἡμερίων ἐκατέρῃ. ἐκδοῖ

bant Iones et Aeoles et Hellespontii. Navalis igitur
 exercitus, Cyaneas insulas praetervectus, recta ver-
 sus Istrum navigavit: et adverso flumine bidui iter
 a mari emensus, collum fluvii, ubi in diversa ostia
 scinditur Ister, ponte iunxit. Darius vero, traiecto
 per pontem Bosporo, per Thraciam iter fecit: quum-
 que ad Teari fluvii fontes pervenisset, triduo ibi
 stativa habuit. (90.) *Tearus* hic *fluvius* ab adcolis
 perhibetur fluviorum esse optimus, quum ad alios
 sanandos morbos, tum ad scabiem curandam et ho-
 minum et equorum. Fontes eius sunt duodequadra-
 ginta, ex eadem rupe fluentes: quorum alii frigidi
 sunt, alii calidi. Iter ad illos fontes aequale est ex
 Heraco oppido, quod ad Perinthum est, et ex Apol-
 lonia quae est ad Pontum Euxinum, utrimque bidui

δὲ ὁ Τέαρως οὗτος εἰς τὸν Κοντάδεσδον ποταμὸν. ὁ δὲ
 Κοντάδεσδος, εἰς τὸν Ἀγριάνην· ὁ δὲ Ἀγριάνης, εἰς τὸν 10
 91 Ἐβρον· ὁ δὲ, εἰς θάλασσαν τὴν παρ' Αἰνῶ πόλι. Ἐπὶ
 τοῦτον ὦν τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρεῖος, ὡς ἐστρα-
 τοπεδεύσατο, ἥσθεις τῷ ποταμῷ, στήλην ἕστησε καὶ ἐν-
 θαῦτα, γράμματα ἐγγράψας, λέγοντα τάδε· ΤΕΑ-
 ΡΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙ ὙΔΩΡ ἈΡΙΣΤΟΝ 5
 ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΠΑΝ-
 ΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ· ΚΑΙ ἘΠ' ΑΥΤΑΣ ἈΠΙΚΕ-
 ΤΟ ἙΛΑΤΝΩΝ ἘΠΙ ΣΚΥΘΑΣ ΣΤΡΑΤΟΝ
 ἈΝΗΡ ἈΡΙΣΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ ΠΑΝ-
 ΤΩΝ ἈΝΘΡΩΠΩΝ, ΔΑΡΕΙΟΣ ὁ ὙΣΤΑ 10
 ΣΠΕΡΟΣ, ΠΕΡΣΕΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ
 ἨΠΕΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. ταῦτα δὲ ἐνθαῦτα ἐγρά-
 92 φη. Δαρεῖος δὲ ἐνθεῦτεν ὁρμηθεὶς, ἀπίκετο εἰς ἄλλαν

iter. Influit autem Tearus in Contadesdum fluvium;
 Contadesdus vero in Agrianen, Agrianes in Ebrum,
 Ebrus vero in mare se exonerat prope Aenum oppi-
 dum. (91.) Ad hunc igitur fluvium postquam pervenit
 Darius, delectatus fluvio, cippum etiam ibi posuit,
 cum inscriptione in hanc sententiam: *Teari flu-
 vii fontes aquam fundunt fluviorum om-
 nium praestantissimam et pulcerrimum:*
et ad hos fontes venit, exercitum adver-
sus Scythas ducens, vir omnium homi-
num praestantissimus et pulcerrimus,
Darius Hystaspis filius, Persarum rex
et universae continentis. Haec ibi inscripta
 erant. (92.) Inde profectus Darius, ad alium flu-
 vium pervenit, cui nomen *Artiscus*, qui per Odrysas

ποταμὸν, τῷ οὐνομα Ἀρτισκός ἐστι, ὃς διὰ Ὀδρυσίων
ῥέει. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος, ἐποίησε
τοιοῦδε. ἀποδέξας χωρίον τῇ στρατιῇ, ἐκέλευε πάντα
5 ἄνδρα λίθον ἓνα παρῆξιόντα τιθέναι ἐς τὸ ἀποδεδεγμέ-
νον τοῦτο χωρίον. ὡς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέλεσε,
ἐνθαῦτα κολωνοὺς μεγάλους τῶν λίθων καταλιπών,
ἀπέλαυνε τὴν στρατιήν.

Πρὶν δὲ ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸν Ἴστρον, πρώτους αἰρέει 93
Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας. οἱ μὲν γὰρ δὴ τὸν Σαλμυ-
δησσὸν ἔχοντες Θρηῖκες, καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ
Μεσαμβρίας πόλιος οἰκημένοι, καλεῖσθαι δὲ Σκυρ-
5 μιάδαι, καὶ Νηψαῖοι, ἀμαχητὶ σφίας αὐτοὺς παρ-
έδσαν Δαρείῳ· οἱ δὲ Γέται, πρὸς ἀγνωμοσύνην τραπέ-
μαται, αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηίκων εἶντες καὶ γεν-
ναῖστοι καὶ δικαιοτάτοι. Ἀθανατίζουσι δὲ τόνδε τὸν 94

fuit. Ad hunc fluvium postquam pervenit, hocce instituit facere. Designans locum quemdam, iussit ut quilibet vir de exercitu, dum eum locum praeteriret, unum lapidem ibidem deponeret. Quod quum ab omnibus esset factum, ingentibus lapidum tumulis ibi relictis, exercitum ulterius promovit.

(93.) Priusquam vero ad Istrum pervenisset, primos *Getas* vi subegit, illos qui se *immortales* praedicant. Nam, qui *Salmydessum* incolunt *Thracas*, et qui super *Apollonia* et *Mesembria* oppido sedes habent, qui *Scyrmia* et *Nipsaei* nominantur, sine pugna se *Dario* tradiderant. *Getae* vero, obstinate resistentes, mox in servitutem sunt redacti, quum quidem essent *Thracum* et nobilissimi et iustissimi. (94.) *Immortales* autem hi sese praedicant

πρῶτον οὗτοι ἀποθνήσκουσιν ἑαυτοὺς νομίζουσι, ἵναί τε
 τοὺς ἀπαλλύμενον παρὰ Ζάλμοξιν δαίμονα. οἱ δὲ αὐ-
 τέων τὸν αὐτὸν τοῦτα νομίζουσι Γεβελείζιν. Διὰ πεν-
 τετηρίδος δὲ τῶν πάλιν λαχόντα αἰεὶ σφραγῶν αὐτέων 5
 ἀποπέμπουσι ἄγγελον παρὰ τοῦ Ζάλμοξιν, ἐντελλό-
 μενοι τῶν ἀν' ἐκάστοτε δέοντα. πέμπουσι δὲ ὥδε· οἱ
 μὲν αὐτέων ταχθέντες, ἀκόντια τρία ἔχουσι· ἄλλοι δὲ
 διαλαβόντες τοῦ ἀποπεμπομένου παρὰ τὸν Ζάλμοξιν
 τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀσκησάντες αὐτὸν, με- 10
 τέωρον μίπτουσιν εἰς τὰς λόγχας. ἥν μὲν δὴ ἀποβάλλει
 ἀναπαρεῖς, τοῖσι δὲ ἵλεως ὁ θεὸς δοκεῖ εἶναι. ἥν δὲ
 μὴ ἀποβάλλει, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φάμενοί
 μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι. αἰτιυκάμενοι δὲ τοῦτον, ἄλλον
 ἀποπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἔτι ζῶντι. Οὗτοι οἱ αὐ- 15
 τοὶ Θρήκες καὶ πρὸς βροτὴν τε καὶ ἀστρακὴν τοξεύον·

hoc modo. Non mori sese putant, sed hac ex vita
 decedentes ad *Zalmoxin* deum ire; quem cum-
 dem nonnulli *Gebeleizin* invocant. Quinto vero quo-
 que anno unum e suorum numero, sorte lectum,
 nuncium mittunt ad *Zalmoxin*, mandata ei dantes
 de his rebus quas tunc maxime desiderant. Mittunt
 autem hoc modo. Ordine stant alii, tria iacula tenen-
 tes: alii pedibus manibusque prehensum hunc, qui
 ad *Zalmoxin* amandatur, vibrantes sursum coniiciunt,
 ut in hastas incidat. Qui si transfixus moritur, tunc
 illis propitius videtur esse *Zalmoxis*: sin non mo-
 ritur, in culpa ponunt ipsum nuncium, dicentes
 pravam esse hominem; loco huius vero quem caus-
 santur, alium mittunt, cui etiam nunc vivo dant
 mandata. Idem Thraces, quum tonat fulguratque,

τες ἄνὰ πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀπειλεῦσι τῷ θεῷ, οὐδέναι
 ἄλλον θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ τὸν σφέτερον. Ὡς 95
 δὲ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν τὸν Ἑλλήσποντον οἰκούντων
 Ἑλλήνων καὶ Πόντον, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον, εἶντα ἄν-
 θρωπον, δουλεῦσαι ἐν Σάμῳ· δουλεῦσαι δὲ Πυθα-
 5 γόρῃ τῷ Μνησαρχοῦ· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸν, γενόμενον ἐλευ-
 θερον, χρήματα κτήσασθαι συχνά· κτησάμενον δὲ,
 ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἰαυτοῦ· ἅτε δὲ κακοβίῳ τε εἶντων τῶν
 Θρηίκων καὶ ὑπαφρονεστέρων, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον
 ἐπιστάμενον διαίταν τε Ἰάδα, καὶ ἥθεα βαθυτέρα ἢ
 10 κατὰ Θρηίκας, οἷα Ἑλλησί τε ὁμιλήσαντα, καὶ Ἑλ-
 λήνων οὐ τῷ ἀσθενεστάτῳ σοφιστῇ Πυθαγόρῃ, κατα-
 σκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, εἰς τὸν πανδοκεύοντα τῶν ἀστῶν
 τοὺς πρῶτους, καὶ εὐωχέοντα, ἀναδιδάσκειν ὡς οὔτε
 αὐτὸς οὔτε οἱ συμπόται αὐτοῦ, οὔτε οἱ ἐκ ταυτίων αἰεὶ

sagittas sursum adversus coelum contorquent, mini-
 tantes deo: nec enim alium deum censent nisi suum.
 (95.) Ut vero a Graecis accepi ad Hellespontum et
 Pontum habitantibus, homo fuit hic *Zalmoxis*, ser-
 vitutem serviens Sami; *servus* autem fuit *Pythago-
 rae*, Mnesarchi filii. Deinde vero manumissum, aiunt,
 magnas sibi comparasse pecunias, hisque instructum,
 domum rediisse. Quum vero et misere viverent Thra-
 ces, et parum cultis essent ingeniis; Zalmoxin hunc,
 vitae rationem ionicam edoctum, et moribus insti-
 tutum cultioribus quam qui apud Thraecas obtine-
 rent, ut qui cum Graecis habuisset consuetudinem,
 et cum Pythagora, viro inter Graecos ingenii cultura
 eminente, exstruendam sibi curasse exhedram, in qua
 primarios quosque popularium excipere consuesset,

γινόμενοι ἀποθάνονται, ἀλλ' ἔξουσι ἐς χῶρον τοῦτον 15
 ἵνα αἰεὶ περιόντες ἔξουσι τὰ πάντα ἀγαθὰ. ἐν ᾧ δὲ
 ἐποίησεν τὰ καταλεχθέντα, καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ
 καταγαῖον οἶκημα ἐποίετο. ὡς δὲ οἱ παντελῶς εἶχε
 τὸ οἶκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηίκων ἠφανίσθη καταβάς
 δὲ κάτω ἐς τὸ καταγαῖον οἶκημα, διαπᾶτο ἐπ' ἔτη 20
 τρία. οἱ δὲ μὲν ἐπόθειόν τε, καὶ ἐπένθειον ὡς τεθνεῶτα·
 τετάρτῳ δὲ ἔτει ἐφάνη τοῖσι Θρηίκῃ. καὶ οὕτω πιθανά
 σφι ἐγένετο τὰ ἔλεγε ὁ Ζάλμοξις. ταῦτά φασί μιν
 96 ποιῆσαι. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου καὶ τοῦ καταγαῖου
 οἰκήματος οὔτε ἀπιστεύω, οὔτε ἂν πιστεύω τι λήν· δο-
 κέω δὲ πολλοῖσι ἔτησι πρότερον τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον
 γενέσθαι Πυθαγόρειον. Εἴ τε δὲ ἐγένετό τις Ζάλμοξις

et inter epulandum illos docuisset, neque se, neque
 convivas suos, nec horum posteros, morituros; sed
 venturos in locum quempiam, ubi perpetuo viven-
 tes omnibus bonis sint fruituri. In eadem vero
 exhedra, ubi haec faciebat dicebatque, construendam
 sibi interim parasse, aiunt, cameram subterraneam;
 quae postquam perfecta esset, evanuisse eum e Thrā-
 cum conspectu: scilicet in subterraneam cameram
 descendisse, ibique per triennium esse moratum; et
 Thracas illum, ut mortuum, desiderasse luctuque
 esse prosecutos; quarto vero anno Thracibus eum
 rursus adparuisse: atque ita persuasos hos fuisse,
 vera esse quae ille dixisset. Haec ab eo facta esse
 perhibent. (96.) Ego vero, quod de subterranea
 camera aiunt, neque negare velim, neque fidem ad-
 modum his adhibeo: puto vero multis ante Pytha-
 goram annis hunc Zalmoxin vixisse. Sive autem

5 ἄνθρωπος, εἴτ' ἐστὶ δαίμων τις Γέτησι αὐτὸς ἐπιχώριος,
 χαίρειται. Οὗτοι μὲν δὴ, τρόπῳ τοιούτῳ χρωόμενοι, ὥς
 ἐχειρώθησαν ὑπὸ Περσέων, εἶποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ.

Δαρεῖος δὲ ὡς ἀπίκετο, καὶ ὁ πεζὸς ἄμ' αὐτῷ στρα- 97
 τὸς, ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἐνθαῦτα διαβάντων πάντων, Δα-
 ρεῖος ἐκέλευσε τοὺς Ἴωνας, τὴν σχεδὴν λύσαντας ἐπε-
 σθαὶ κατ' ἡπείρον ἑωυτῷ, καὶ τὸν ἐκ τῶν νεῶν στρατόν.

5 Μελλόντων δὲ τῶν Ἴωνων λύειν, καὶ ποιεῖν τὰ κελευό-
 μυνα, Κῶης ὁ Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἰὼν Μιτυλη-
 ναίαν, ἔλεξε Δαρεῖον τάδε, πυθόμενος πρότερον εἰ οἱ Φί-
 λον εἴη γνώμην ἀποδέκασθαι παρὰ τοῦ βουλομένου ἀπο-
 δέκνυσθαι: „ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ γῇν γὰρ μέλλεις στρα-
 10 „τεῦσθαι, τῆς οὔτε ἀρηρομένον Φανήσεται οὐδέν, οὔτε
 „πόλις οἰκειμένη· σὺ νῦν γέφυραν ταύτην ἔα κατὰ

homo quispiam fuerit hic Zalmoxis, sive indigena
 Getarum deus, valeat ille. Getae vero, qui eo quo
 dixi instituto utuntur, postquam a Persis subacti
 erant, reliquum exercitum sunt secuti.

(97.) Ubi ad Istrum Darius cum pedestri exer-
 citu pervenit, ibi tunc, postquam fluvium omnes tra-
 iecissent, Ionas rex solvere pontem iussit, seque et
 navales copias pedestri itinere sequi. Iamque in eo
 Iones erant, ut exsequerentur mandatum, pontem-
 que solverent; quum Coas, Erxandri filius, dux Mi-
 tylenaeorum, percunctatus prius a rege, an benigne
 accepturus esset consilium, si quis ei dare vellet, haec
 ad eum verba fecit. In terram, Rex, expeditionem
 suscipis, in qua nec aratum quidpiam, nec oppi-
 dum adparebit habitatum. Tu igitur sine hunc pon-
 tem suo loco stare, et custodes eius relinque hos,

Herod. T. II. P. I.

T

„χώρην ἐστάναι, φυλάκους αὐτῆς λυπῶν τούτους, οἳ πῶρ
 „μιν ἐζευξαν. καὶ ἦν τε κατὰ νόον πρῆξωμεν εὐρόντες
 „Σκυθας, ἔστι ἄποδος ἡμῖν ἦν τε καὶ μὴ σφας εὐ-
 „ρεῖν δυεῖν μέτρα, ἢ γε ἄποδος ἡμῖν ἀσφαλῆς. οὐ γὰρ 15
 „ἐδεύσα κω, μὴ ἐσωθῶμεν ὑπὸ Σκυθῶν μάχῃ· ἀλ-
 „λὰ μᾶλλον, μὴ, οὐ δυνάμεναι σφας εὐρεῖν, πάθω-
 „μέν τι ἀλώμενοι. Καὶ τὰδε λέγειν Φαίη τις ἂν με
 „ἑαυτοῦ εἶπεν, ὡς καταμένω. ἐγὼ δὲ γνώμην μὲν, τὴν
 „εὕρισκον ἀρίστην σοι, βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω· αὐ- 20
 „τὸς μέντοι ἔψομαί τοι, καὶ οὐκ ἂν λεισθείην.“ Κάρ-
 „τα τε ἥσθη τῇ γνώμῃ Δαρῖος, καὶ μιν ἡμεῖψατο τοῖσ-
 „δε· „Ξεῖνε Λέσβιε, σωθέντος ἐμεῦ ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν
 „ἐμὸν ἐπιφάνηθί μοι πάντως, ἵνα σε ἀντὶ χρηστῆς
 98 „συμβουλῆς χρηστοῖσι ἔργοισι ἀμείψωμαι.“ Ταῦτα

qui cum iunxerunt. Ita, sive nobis, Scythas nactis, res ex sententia cesserit, paratus reditus erit; sive reperire eos non potuerimus, vel sic tutus certe reditus est. Nam illud quidem numquam veritus sum, ne praelio a Scythis vincamur; sed hoc potius, ne oberrantes, nec usquam illos reperientes, incommodi quidpiam patiamur. Ac fortasse dixerit aliquis, mei causa me haec dicere, quo hic maneam. At equidem tibi, Rex, quae optima mihi videtur sententia, eam in medium propono: caeterum ipse te sequar, neque hic velim relinqui. Cuius viri consilio valde delectatus Darius, his verbis ei respondit: Haspes Lesbie, postquam salvus domum meam ero reversus, fac omnino mihi praesto sis, ut te pro bono consilio bene factis remunerer. (98.) His dictis, sexaginta nodos in

εἶπας, καὶ ἀπάψας ἄμματα ἐξήκοντα ἐν ἱμάντι, κα-
 λίσας ἐς λόγους τοὺς Ἰώνων τυράννους, ἔλεγε τάδε·
 „Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώμη ἀποδεχθεῖσα ἐς
 5 „τὴν γέφυραν, μετέσθω μοι. ἔχοντες δὲ τὸν ἱμάντα
 „τόνδε, ποιεῖτε τάδε. ἐπεὰν με ἴδῃτε τάχιστα πορευό-
 „μενον ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τούτου ἀρξάμενοι τοῦ χρό-
 „νου, λύετε ἄμμα ἐν ἐκάστης ἡμέρης. ἦν δὲ ἐν τού-
 „τῳ τῷ χρόνῳ μὴ παρέω, ἀλλὰ διεξέλθωσι ὑμῖν αἱ
 10 „ἡμέραι τῶν ἀμμάτων, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέστην
 „αὐτέων. μέχρι δὲ τούτου, ἐπεὶ τε οὕτω μετέδοξε, Φυ-
 „λάσσετε τὴν σχεδὴν, πᾶσαν προθυμὴν σωτηρίας τε
 „καὶ Φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦτα δὲ ποιῶντες, ἐμοὶ
 „μεγάλως χαριεῖσθε.“ Δαρεῖος μὲν ταῦτα εἶπας, ἐς
 15 τὸ πρόσω ἐπείγετο.

loro nexuit; eoque facto, ad colloquium convocatos
 Ionum tyrannos in hunc modum est adlocutus: *Viri
 Iones, sententiam prius dictam, quod ad pontem
 adtinet, missam facio. Ecce vobis hoc lorum; quo
 sumto, facite quae vobis edico. Ex quo me videri-
 tis hinc adversus Seythas profectum, ab illo tem-
 pore incipientes, quotidie unum nodum huius
 lori solvite. Sin intra hoc tempus non adfuero,
 sed elapsi erunt tot dies quot sunt nodi, tum qui-
 dem vestram in patriam navigate. Usque ad id
 tempus vero, quoniam in hanc partem mutavi sen-
 tentiam, custodite pontem, omne studium in illo
 conservando custodiendoque ponentes. Hoc facien-
 tes, gratissimum mihi feceritis. Haec locutus Da-
 rius, nullā interpositā morā in ulteriora perrexit.*

- 99 ΤΗΣ ΔΕ Σκυθικῆς γῆς ἡ Θρηίκη τὸ ἐς θάλασσαν πρόκειται· κόλπου δὲ ἀγομένου τῆς γῆς ταύτης, ἡ Σκυθική τε ἐκδίδεται, καὶ ὁ Ἴστρος ἐκδίδοι ἐς αὐτήν, πρὸς εὖρον ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος. Τὸ δὲ ἀπὸ Ἰστροῦ, ἔρχομαι σημαίνει τὸ πρὸς θάλασσαν 5 αὐτῆς τῆς Σκυθικῆς χώρας ἐς μέτρησιν. Ἀπὸ Ἰστροῦ αὕτη ἤδη ἀρχαίη Σκυθική ἐστὶ, πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον κειμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης Καρκινίτιδος. τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, τὴν μὲν ἐπὶ θάλασσαν τὴν αὐτὴν φέρουσιν, εὐῶσαν ὀρεινὴν τε χώραν καὶ 10 προκειμένην τὸ ἐς Πόντον, νέμεται τὸ Ταυρικὸν ἔθνος, μέχρι Χερσονήσου τῆς Τρηχέας καλεομένης· αὕτη δὲ ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον κατήκει. Ἔστι γὰρ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρη τῶν οὐραν ἐς θάλασσαν φέροντα, τὴν τε πρὸς μεσαμβρίην, καὶ τὴν πρὸς 15

(99.) ANTE Scythicam terram sita Thracia est, ad mare pertinens. Inde, in sinum ducta hac regione, incipit *Scythia*, per quam Ister in mare influat, orificio orientem versus tendente. Iam Scythiae inde ab Istro eam partem, quae secundum mare porrigitur, ad mensuram declarare adgredior. Protinus ab Istro haec est *vetus Scythia*, versus meridiem sita, usque ad oppidum cui *Carcinitis* nomen. Tum contiguam hinc regionem, ad idem mare pertinentem, quae montana est et in Pontum prominens, incolit *Taurica* gens, ad *Chersonesum* usque *Asperam* quae vocatur. Haec vero ad illud mare pertinet quod est orientem versus. Scythiae enim fines duabus a partibus ad mare pertinent, tam a meridie, quam ab oriente, quemadmodum Atticae fines. Et similiter hanc

τὴν ἡῶ, κατὰ περ τῆς Ἀττικῆς χώρας καὶ παραπλή-
 σια ταύτῃ καὶ οἱ Ταῦροι νέμονται τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ
 τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νεμοῖατο τὸν
 γουνὸν τὸν Σουνιακόν, μᾶλλον ἐς τὸν πόντον τὴν ἄκρην
 20 ἀνέχοντα, τὸν ἀπὸ Θορικοῦ μέχρι Ἀναφλύστου δῆ-
 μου. λέγω δὲ, ὡς εἶναι ταῦτα σμικρὰ μεγάλοισι
 συμβαλεῖν. τοιοῦτον ἡ Ταυρικὴ ἐστὶ. ὅς δὲ τῆς Ἀτ-
 τικῆς ταῦτα μὴ παραπέπλωκε, ἐγὼ δὲ ἄλλως δηλώ-
 σω ὡς εἰ τῆς Ἰηρυγίης ἄλλο ἔθνος, καὶ μὴ Ἰήτυ-
 25 γες, ἀρξάμενοι ἐκ Βρεντεσίου λιμένος, ἀποταμοῖατο
 μέχρι Τάραντος, καὶ νεμοῖατο τὴν ἄκρην. διὸ δὲ λέ-
 γων ταῦτα, πολλὰ λέγω παρόμοια, τοῖσι ἄλλοις
 εἰκοι ἡ Ταυρικὴ. Τὸ δ' ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς, ἥδη Σκύ- 100
 θαι τὸ κατ' ὑπερθε τῶν Ταύρων καὶ τὰ πρὸς θαλάσ-
 σης τῆς ἡοῆς νέμονται, τοῦ τε Βοσπόρου τοῦ Κιμμε-

Scythiae partem *Tauri* incolunt, ac si Atticae angu-
 lum Suniacum, promontorium illud magis in mare
 excurrens a Thorico usque ad Anaphlystum pagum,
 alius incoletet populus, non Athenienses. Dico hoc,
 parva haec cum magnis conferens. Talis igitur *Tau-
 rica* est. Quod si quis hanc Atticae partem non praeter-
 navigavit, huic ego alia ratione rem declarabo:
 perinde est ac si Iapygiae promontorium non Apuli
 habitarent, sed alius populus, a Brundusio portu inci-
 piens, et usque ad Tarentum ab illis praecisus. Atque
 haec duo quum dico, multa alia similia dico, qui-
 buscum conferri *Taurica* potest. (100.) Iam inde a
 Taurica terra, quae sunt supra Tauros, et quae ad mare
 quod ad orientem est pertinent, ea rursus *Scythae*
 incolunt, quae ab occidente Bospori Cimmerii et Pa-

ρίου τὰ πρὸς ἐσπέρης, καὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος,
 μέχρι Ταναΐδος ποταμοῦ, ὃς ἐκδιδοὶ ἐς μυχὸν τῆς 5
 λίμνης ταύτης. Ἦδη ὦν ἀπὸ μὲν Ἰστρου, τὰ κατύ-
 περθε ἐς τὴν μεσόγαίαν φέροντα, ἀποκληίεται ἡ Σκυ-
 θικὴ ὑπὸ πρώτων Ἀγαθύρσων· μετὰ δὲ, Νευρῶν·
 ἔπειτα δὲ, Ἀνδροφάγων· τελευταίων δὲ, Μελαγχλαί-
 101 ων. Ἔστι ὦν τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰούσης τετραγώνου,
 τῶν δύο μερῶν κατηκόντων ἐς θάλασσαν, πάντα ἴσον
 τό τε ἐς τὴν μεσόγαίαν φέρον, καὶ τὸ παρὰ τὴν θά-
 λασσαν. ἀπὸ γὰρ Ἰστρου ἐπὶ Βορυσθένα δέκα ἡμέ-
 ρων ὁδὸς· ἀπὸ Βορυσθένος τ' ἐπὶ τὴν λίμνην τὴν Μαιή- 5
 τιν, ἑτέρων δέκα· καὶ τὸ ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσό-
 γαίαν ἐς τοὺς Μελαγχλαίους τοὺς κατῦπερθε Σκυ-
 θῶν οἰκημένους, εἴκοσι ἡμερῶν ὁδός. ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἡμέ-
 ρησὶν ἀνὰ διηκόσια στάδια συμβέβληται μοι. οὕτω ἂν

Iudis Moeotidis sunt usque ad Tanaim fluvium, qui
 in intimum Moeotidis huius recessum se exonerat.
 Iam igitur inde ab Istro [usque ad Tanain] superne
 mediterranea versus disterminatur Scythia primum
 ab Agathyrsis, deinde a Neuris, post hos ab Andro-
 phagis, postremo a Melanchlaenis. (101.) *Scythiae*
 igitur, formam fere quadratam habentis, duae sunt
 partes ad mare pertinentes; quarum utraque alteri
 quaquaversum aequalis est, tum qua in mediterranea
 porrigitur, tum secundum mare. Etenim ab Istro
 ad Borysthenem iter est decem dierum, rursusque a
 Borysthene ad Maeotin paludem decem dierum iter:
 a mari vero versus mediterranea ad Melanchlaenos,
 qui supra Scythas incolunt, iter est viginti dierum.
Iter autem diurnum mihi ¹aequiparatur ducenis

10 εἴη τῆς Σκυθικῆς τὰ ἐπικάρσια, τετρακισχίλιαν σταδίων· καὶ τὰ ὄρθια, τὰ ἐς τὴν μεσόγειαν φέροντα, ἑτέρων τούτων σταδίων. ἡ μὲν νυν γῆ αὕτη ἐστὶ μέγας τοσαύτη.

Οἱ δὲ Σκύθαι δόντες σφίσι λόγον, ὥς οὐκ οἶα 102
 τέ εἰσι τὸν Δαρείου στρατὸν ἰθυμαχίῃ διώκασθαι μόνοι, ἔπεμπον ἐς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους· τῶν δὲ καὶ δὴ οἱ βασιλῆες συνελθόντες ἐβουλεύοντο, ὡς στρατοῦ ἐπελαύνοντος μεγάλου. ἔσαν δὲ οἱ συνελθόντες βασιλῆες, Ταύρων, καὶ Ἀγαθύρσων, καὶ Νευρῶν, καὶ Ἀνδροφάγων, καὶ Μελαγχλαίων, καὶ Γελωνῶν, καὶ Βουδίων, καὶ Σαυροματέων. Τούτων Ταῦροι μὲν γό- 103
 μοισι τοιοῖσδε χρεῶνται. θύουσι μὲν τῇ Παρθένῳ τοὺς τε ναυηγούς, καὶ τοὺς ἂν λάβωσι Ἑλλήνων ἐπαναχθίτας, τρέφω τοιῶνδ' καταρξάμενοι, ῥοπαλῶ παῖδους

stadiis. Ita Scythica terra, in transversum, patebit quater mille stadia; in rectum vero, mediterranea versus, totidem stadia. Haec igitur huius terrae amplitudo est.

(102.) SCYTHAE secum reputantes, solos se impares esse Darii copiis iusto praelio repellendis, nuncios miserunt ad finitimos: quorum reges etiam convenere deliberaturi, utpote ingenti invadente exercitu. Erant autem reges, qui convenere, Tauro-
 rum, et Agathyrsorum, et Neurorum, et Androphagorum, et Gelonorum, et Budinorum, et Sauromatarum. (103.) Ex his *Tauri* institutis utuntur huiusmodi. Naufragos, et quoscumque ceperunt Graecos illuc delatos, immolant Virgini hoc modo. Postquam sacra auspicati sunt, clavâ feriunt hominis ca-

τὴν κεφαλὴν· οἱ μὲν δὲ λέγουσι, ὡς τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ διαβέουσι κάτω, (ἐπὶ γὰρ κρημνοῦ ἴδεται τὸ ἱόν) τὴν δὲ κεφαλὴν ἀνασταυροῦσι· οἱ δὲ, κατὰ μὲν τὴν κεφαλὴν ὁμολογέουσι, τὸ μάντι σῶμα οὐκ ἀθέσθαι ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ λέγουσι, ἀλλὰ γῇ κρύπτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα ταύτην, τῇ θύουσι, λέγουσι αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφηγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. Πολεμίους δὲ ἄνδρας, τοὺς αὖ χειρώσωνται, ποιῶσι τάδε· ἀποταμῶν ἕκαστος κεφαλὴν, ἀποφέρεται εἰς τὰ οἰκία· ἔπειτα ἐπὶ ξύλου μεγάλου ἀναπείρας ἰστᾶ ὑπὲρ τῆς οἰκῆς ὑπερέχουσαν πολλὸν, μάλιστα δὲ ὑπὲρ τῆς κα-
 15 πνοῆς. Φασὶ δὲ τούτους Φυλάκους τῆς οἰκῆς πάσης ὑπεραιωρεῖσθαι. ζῶσι δὲ ἀπὸ λήθης τε καὶ πολέμου.
 104 Ἀγὰθυρσοι δὲ, ἀβρότατοι ἄνδρες εἰσὶ, καὶ χρυσοφόροι τὰ μάλιστα. ἐπικοινωνοῦν δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μίξιν

put: et corpus quidem, ut alii dicunt, de praecipitio deiiciunt, (in praerupta enim rupe exstructum templum est) caput vero in cruce erigunt: alii vero de capite quidem consentiunt, corpus autem non de praecipitio deiici aiunt, sed terrâ condi. Deam autem, cui has victimas immolant, ipsi Tauri aiunt *Iphigeniam* esse, Agamemnonis filiam. Hostibus, quos bello ceperunt, hoc faciunt. Qui captivum fecit, is ei caput praecidit, domumque suam relatum, praealto infixum palo, erigit ita ut multo supra domum, certe supra fumarium, emineat; dicuntque, hos tamquam custodes aedium ita sublime eminere. Vivunt autem ex praeda et bello. (104.) *Agathyrsoi* lautissimi homines sunt, maximamque partem aurum gestant. Cum mulieribus in commune con-

ποιῶνται, ἵνα κασίγνητοί τε ἀλλήλων ἴασι, καὶ οἰκῆοι
 ἐόντες πάντες, μήτε φθόνῳ, μήτ' ἔχθρῃ χρίωνται ἐς
 5 ἀλλήλους. τὰ δ' ἄλλα νόμαα Θρηῖξι προσκεχωρή-
 κασι. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρίωνται Σκυθικοῖσι. 105
 γενεῇ δὲ μῦθ' πρότερόν σφας τῆς Δαρείου στρατηλα-
 σίης κατέλαβε ἐκλιπεῖν τὴν χώραν πᾶσαν ὑπὸ ὀφίας.
 ὀφίας γὰρ σφι πολλοὺς μὲν ἡ χώρα ἀνέφαινε, οἱ δὲ
 6 πλεῖντες ἀκωθέν σφι ἐκ τῶν ἐρήμων ἐπέπιον· ἐς δ',
 πιεζόμενοι, οἴκησαν μετὰ Βουδίνων, τὴν ἑαυτῶν ἐκλι-
 πόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γόητες εἶναι·
 λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθῶν καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ
 Σκυθικῇ κατοικημένων, ὥς ἕτιος ἐκάστου ἀπαξ τῶν
 10 Νευρῶν ἕκαστος, λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας, καὶ
 αὐτὶς ἐπίσω ἐς ταῦτα κατίσταται. ἐμὲ μὲν νῦν ταῦτα

suetudinem habent, quo sint inter se fratres et con-
 sanguinei, eoque nec invidiam nec inimicitias invicem
 exerceant. Quod ad alia adtinet instituta, ad Thraeces
 accedunt. (105.) *Neuri* Scythicis utuntur institu-
 tis. Proxima ante Darii expeditionem generatione ac-
 cidit his, ut terram suam desererent propter serpentes.
 Ingentem enim serpentum multitudinem ediderat
 haec regio, quorum quidem maior pars ex superio-
 ribus regionibus, quae desertae sunt, invaserant. Ad
 extremum, malis pressi, relictâ suâ terrâ, cum Bu-
 dinis habitatum concesserunt. Videntur autem prae-
 stigiatores esse hi homines: narrant certe Scythae
 et Graeci Scythiam incolentes, semel quotannis Neu-
 rorum quemque per aliquot dies in lupum mutari,
 deinde vero rursus formae suae reddi. Mihi quidem
 haec narrantes non persuadent; narrant vero nihilo

λέγοντες οὐ πείθουσι· λέγουσι δὲ οὐδὲν ἥσσαν, καὶ ὁμί-
 106 ουσι δὲ λέγοντες. Ἀνδροφάγοι δὲ αἰγριατάτα πάν-
 των ἀνθρώπων ἔχουσι ἤβρα· οὔτε δίκην νομίζοντες, οὔτε
 νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι. νομάδες δὲ εἰσι· ἐσθῆτα δὲ φο-
 ρέουσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίῃ· γλῶσσαν δὲ ἰδίην ἔχουσι·
 107 ἀνθρωποφάγοι δὲ μόνον τούτων. Μελάγχλαινοι 5
 δὲ εἴματα μὲν μέλανα φορέουσι πάντες, ἐπ' ὧν καὶ
 τὰς ἐπανυμίας ἔχουσι· νόμοισι δὲ Σκυθικοῖσι χρεώ-
 108 ται. Βουδῖνοι δὲ, ἔθνος ἐὼν μέγα καὶ πολλόν, γλαυ-
 κόν τε πᾶν ἰσχυρῶς ἐστὶ καὶ πυρρόν. πόλις δὲ ἐν αὐ-
 τοῖσι πεπόλισται ξυλίνη, οὐνομα δὲ τῇ πόλει ἐστὶ Γε-
 λανός· τοῦ δὲ τείχεος μέγας κῶλον ἕκαστον, τριή-
 κοντα σταδίων ἐστὶ, ὑψηλὸν δὲ, καὶ πᾶν ξύλινον· καὶ 5
 οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι, καὶ τὰ ἱερά. ἐστὶ γὰρ δὴ αὐτοῖσι
 Ἑλληνικῶν θεῶν ἱερά, Ἑλληνικῶς κατασκευασμένα

minus, atque etiam interposito iureiurando adfirmant.
 (106.) *Androphagi* ferocissimos omnium homi-
 num mores habent; neque ius colentes ullum, neque
 lege ulla utentes. Nomades sunt: vestem gestant Scy-
 thicae similem; lingua vero utuntur propria. Soli
 autem ex illis populis humana carne vescuntur.
 (107.) *Melanchlaeni* vestimenta nigra gestant; a
 quibus etiam nomen est eis impositum: institutis au-
 tem utuntur Scythicis. (108.) *Budini*, magnus po-
 pulus et numerosus, glauci admodum sunt omnes, et
 rubicundi. Urbem hi in sua ditione conditam habent
 ligneam: *Gelonus* oppido nomen est: cuius muri latus
 quodque triginta stadia in longitudinem patet; altus
 vero murus, totusque lignus: aedes item et templa
 lignea sunt. Sunt enim ibi Graecanicorum deorum

ἀγάλμασι τε καὶ βωμοῖσι καὶ νηοῖσι ξυλύνουσι. καὶ
 τῷ Διονύῳ τριετηρίδας ἀνάγουσι, καὶ βακχεύουσι.
 10 Εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἑλλήνης· ἐκ τῶν δὲ
 ἐμπορίων ἐξαναστάντες, οἰκησαν ἐν τοῖσι Βουδίνουσι· καὶ
 γλώσση τὰ μὲν Σκυθικῇ, τὰ δὲ Ἑλληνικῇ χρέωνται.
 Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσση χρέωνται καὶ Γελωνοί· 109
 ἀλλ' οὐδὲ διαίτα ἡ αὐτή. οἱ μὲν γὰρ Βουδῖνοι, ἐόντες
 αὐτόχθονες, νομάδες τέ εἰσι, καὶ Φθειροτραγέουσι μῦ-
 νοι τῶν ταύτῃ Γελωνοὶ δὲ, γῆς τε ἐργάται, καὶ σιτο-
 5 Φάγοι, καὶ κήπους ἐκτημένοι, οὐδὲν τὴν ἰδέην ὁμοῖοι,
 οὐδὲ τὸ χρῶμα. ὑπὸ μὲντοι Ἑλλήνων καλέονται καὶ
 οἱ Βουδῖνοι, Γελωνοὶ, οὐκ ὀρθῶς καλεόμενοι. Ἡ δὲ
 χώρα σφύων, πᾶσα ἐστὶ δασὴ ἰῶσι παντοῦσι· ἐν δὲ
 τῇ ἰῶ τῇ πλείστη ἐστὶ λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλή.

templa, Graeco more instructa imaginibus et aris et
 delubris ligneis. Iidem Baccho triennialia festa agunt,
 et bacchanalia celebrant. Sunt enim *Geloni* origine
 Graeci: qui ex emporiis pulsī, in *Budinos* habitatum
 concesserunt: linguaque utuntur partim Scythica,
 partim vero Graeca. (109.) *Budini* vero non eadem
 lingua, atque *Geloni*, utuntur: nec eadem utrisque
 vitae ratio est. *Budini* enim, indigena gens, nom-
 ades (pastores) sunt; solique hi ex omnibus istarum
 regionum incolis pediculos comedunt. *Geloni* vero
 terram colunt, panem comedunt, hortos habent; ni-
 hil istis nec forma similes, nec colore. Verumtamen
 a Graecis *Budini* etiam *Geloni* nominantur; parum
 recte id quidem. Est autem universa illorum terra
 sylvis frequens, omni genere arborum refertis. In
 densissima sylva lacus est ingens et altus, et circum-

300 HERODOTI HISTOR. IV.

καὶ ἔλος καὶ κάλαμος περὶ αὐτὴν· ἐν δὲ ταύτῃ ἐνύδρις 10
αἰλίσκονται, καὶ κάστορες, καὶ ἄλλα θηρία τετραγω-
νοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς σισύρας παραρ-
ράπτεται· καὶ οἱ ὄρχις αὐτοῖσι εἰσι χρήσιμοι ἐς ὑστε-
ρέων ἄκισιν.

- 110 Σαυροματείων δὲ περὶ ᾧδε λέγεται. Ὅτι Ἕλληνες
Ἀμαζόσι ἐμαχίσαντο, (τὰς δὲ Ἀμαζόνας καλεῖουσι οἱ
Σκύθαι Οἰόρπατα· δύναται δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο κατὰ
Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι· Οἰόρ γὰρ καλεῖουσι
τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ Πατὰ, κτείνων) τότε λόγος, τοὺς 5
Ἕλληνας, νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμαϊδοντι μάχῃ, ἀπο-
πλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας ἡδυ-
νάτο ζωγρῆσαι· τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιθεμένας,
ἐκκόψαι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκων αὐτάς,
οὐδὲ πηδαλίοισι χρῆσθαι, οὐδὲ ἰστίοισι, οὐδὲ εἰρεσίῃ 10

circa palus arundine frequens. In eo lacu lutrae sunt,
et *castores*, et aliae quadrato fronte ferae, quarum
pelles penulis praetextuntur, testiculi vero ad utero-
rum curationem sunt utiles.

(110.) De *Sauromatis* haec fama est. Postquam
Graeci cum *Amazonibus* pugnarunt, (*Amazonas*
autem Scythae *Oiorpata* nominant, quod voca-
bulum Graeco sermone *viricidas* significat: *oior*
enim *virum* dicunt; *pata* vero, *occidere*.) tunc igitur
Graeci perhibentur, victoriâ apud Thermodon-
tem relatâ, tribus navibus domum repetiisse; tot
Amazonas, quot vivas capere potuerant, secum ve-
hentes. At illas in medio mari invasisse viros, cun-
ctosque interfecisse. Easdem vero, quum navigandi
essent imperitae, et nec gubernaculorum usum nos-

ἀλλ' ἐπεὶ ἐξέκοψαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ κύ-
μα καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαιή-
τιδος ἐπὶ Κρημούς. οἱ δὲ Κρημνοὶ, εἰσὶ γῆς τῆς Σκυ-
θίων τῶν ἐλευθέρων. ἐμβαῦτα ἀποβάσσαι ἀπὸ τῶν
15 πλοίων αἱ Ἀμαζόνες, ὠδοιπόρουσιν εἰς τὴν οἰκισμένην. ἐν-
τυχοῦσαι δὲ πρῶτῳ ἵπποφορβίῳ, τοῦτο διήρπασαν· καὶ
ἐπὶ τούτων ἱππαζόμεναι, ἐληίζοντο τὰ τῶν Σκυθίων.
Οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆγμα. 111
οὔτε γὰρ Φωνήν, οὔτε ἰσθῆτα, οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον,
ἀλλ' ἐν θάματι ἔσαν ἐκὼθεν ἔλθοιν. εἶδόντες δ' αὐτάς
εἶναι ἄνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας, μάχην τε δὴ
5 πρὸς αὐτάς ἐποιεῦντο· ἐκ δὲ τῆς μάχης τῶν νεκρῶν
ἐπράτησαν οἱ Σκύθαι, καὶ οὕτω ἔγνωσαν εἶναι γυναῖκας.
βουλευομένοισι ὦν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μὲν
οὐδενὶ τρώπῳ ἐτι αὐτάς, ἐμυτῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀπο-

sent, nec velorum, nec remorum, occisis viris, de-
latas quo fluctus ventique pellerent, Cremnos ad
Macotidem paludem pervenisse: sunt autem *Cremni*
locus, in liberorum Scytharum regione. Ibi post-
quam e navibus exscenderunt *Amazones*, pedibus
in habitata loca profectae, quod primum offenderunt
equorum armentum, hoc direpto obequitantes, res
Scytharum praedabantur. (111.) *Scythae* vero;
quum nec linguam earum, nec vestimentum, nec
gentem nossent, coniectare non potuerant quid hoc
rei esset, demirabanturque unde adessent. Quum ve-
ro viros esse eiusdem staturae aetatisque existima-
rent, praelium cum illis commiserunt: ex pugna au-
tem potiti mortuis, cognoverunt foeminas esse. De-
liberantibus igitur visum est, neutiq̃dam illas dehinc

- πέμψαι εἰς αὐτάς, πλήθος εἰκάσαντας ὅσαι περ ἐκεῖ-
 ναι ἴσαι· τούτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκεῖ- 10
 νῶν, καὶ ποιεῖν τὰ περ ἂν καὶ ἐκεῖναι ποιεῶσι· ἣν δὲ
 αὐτοὺς δικάωσι, μάχεσθαι μὲν μὴ, ὑποφεύγειν δέ·
 ἐπειὰν δὲ παύσωνται, ἐλθόντας αὐτοὺς πλησίον στρα-
 τοπεδεύεσθαι. ταῦτα ἐβουλευσάντο οἱ Σκύθαι, βου-
 112 λόμενοι ἐξ αὐτῶν παῖδας ἐγγενήσεσθαι. Ἀποπεμφ- 15
 θήντες δὲ οἱ νεηίσκοι, ἐπαίουν τὰ ἐντεταλμένα. ἐπεὶ δὲ
 ἤμαθον αὐτοὺς αἱ Ἀμαζόνες ἐπ' οὐδεμιῇ δηλήσει ἀπι-
 γμένους, ἔων χαίρειν· προσεχώρειον δὲ πλησισιτέρω τὸ
 στρατόπεδον τῷ στρατοπέδῳ ἐπ' ἡμέρην ἐκάστη. εἶχον
 δὲ οὐδὲν οὐδ' οἱ νεηίσκοι, ὥσπερ οὐδὲ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ 5
 μὴ τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς ἵππους· ἀλλὰ ζῶν ἐζῶον τὴν
 113 αὐτὴν ἐκλήσσι, θηρεύοντές τε καὶ ληϊζόμενοι. Ἐπαίουν

occidere, sed e suis qui maxime iuvenes essent ad-
 versus eas mittere, numero (quantum coniecere po-
 terant) pares illarum numero. Hos iusserunt in ea-
 rumdem vicinia habere castra, facereque eadem quae
 illas viderent facientes: sin illae ipsos persequeren-
 tur, non pugnam cum eis inire, sed sese recipere;
 quando vero persequi desinerent illae, tum rursus
 adpropinquare eisdem, et castra propius ponere. Hoc
 consilium *Scythae* ceperunt, cupientes ex illis liberos
 sibi progigni. (112.) Missi iuvenes mandata sunt
 executi. Quos ubi viderunt *Amazones* non laedendi
 consilio advenisse, valere sinebant: et quotidie pro-
 pius castra castris admovebantur. Nihil autem aliud
 habebant hi iuvenes, quemadmodum etiam *Amazo-
 nes*, nisi arma et equos: vitam autem sustentabant
 perinde atque illae, venando et praedam agendo.

δὲ αἱ Ἀμαζόνες εἰς τὴν μεσαμβρίην τοιόνδε· ἐγύναντο
 σποράδες, κατὰ μὴν τε καὶ δύο, πρόσω δὴ ἀπ' ἀλ-
 λήλων, εἰς εὐμαρίην ἀποσκιδόμεναι. μαθόντες δὲ καὶ
 5 οἱ Σκύθαι, ἐποίησαν ταῦτό τοῦτο· καὶ τις μουνωθεισὴν
 τῇ αὐτῶν ἐνεχρίμπετο, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπα-
 θύετο, ἀλλὰ περιεῖδε χρήσασθαι. καὶ Φωνῆσαι μὲν
 οὐκ εἶχε, οὐ γὰρ συνίσταν ἀλλήλων, τῇ δὲ χειρὶ
 ἔφραζε εἰς τὴν ὑστεραίην ἐλθεῖν εἰς ταῦτό χωρίον, καὶ
 10 ἕτερον ἄγειν· σημαίνουσα δύο γενέσθαι, καὶ αὐτὴ ἐτέ-
 ρην ἄξιν. ὁ δὲ νεηνίσκος ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε ταῦτα
 πρὸς τοὺς λοιπούς. τῇ δὲ δευτεραίᾳ ἦλθε εἰς τὸ χωρίον
 αὐτός τε οὗτος, καὶ ἕτερον ἦγε, καὶ τὴν Ἀμαζόνα
 εὔρε, δευτέραν αὐτὴν ὑπομένουσαν. οἱ δὲ λοιποὶ νεηνί-
 15 σκοι ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ αὐτοὶ ἐκτιλώσαντο τὰς

(113.) Sub meridiem hoc agere *Amazones* consue-
 verant: sparsim singulae aut hinae, seorsim ab invi-
 cem, levandi ventris caussa vagabantur. Qua re anim-
 adversa, *Scythae* perinde fecerunt: et eorum unus
 ad aliquam ex illis, quae longius a caeteris sola versa-
 batur, propius accessit: nec illa eum repudiavit, sed
 sese frui passa est. Et colloqui quidem cum illo non
 potuit, nec enim sermonem suum invicem intellige-
 bant: sed signo manu dato invitavit eum, ut postri-
 die eumdem in locum adducto comite veniret; sig-
 nificans, duas adfuturas; se nempe adducturam aliam.
 Juvenis, ad suos reversus, sociis haec nunciavit: et
 insequente die rediit et ipse in constitutum locum,
 et alterum secum adduxit; reperitque *Amazonem*,
 cum socia sese exspectantem. Id ubi compererunt
 reliqui iuvenes, etiam ipsi reliquas *Amazonas* cieu-

114 λοιπὰς τῶν Ἀμαζόνων. Μετὰ δὲ, συμμίζαντες τὰ
στρατόπεδα, οἶκον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχων ἕκαστος ταύ-
την τῇ τὸ πρῶτον συνεμίχθη. τὴν δὲ Φωνήν τὴν μὲν τῶν
γυναικῶν, οἱ ἄνδρες οὐκ ἐδυνάετο μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν
ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες συνέλαβον. Ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλ- 5
λῆλων, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τάδε οἱ ἄνδρες·
,,Ἡμῖν εἰσὶ μὲν τοκέες, εἰσὶ δὲ κτήσεις. νῦν ὦν μηκέτι
,,πλεῦνα χρόνον ζῶν τοιγόνδε ἔχωμεν· ἀλλ' ἀπελθόντες
,,εἰς τὸ πλῆθος διατρώμεθα. γυναῖκας δὲ ἔξομεν ὑμέας,
,,καὶ οὐδαμίας ἄλλας.“ Αἱ δὲ πρὸς ταῦτα ἔλεξαν 10
τάδε· ,,Ἡμεῖς οὐκ ἂν δυναίμεθα οἰκέειν μετὰ τῶν ὑμέ-
,,τέρων γυναικῶν· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμῃαια ἡμῖν τε καὶ
,,κείνησί ἐστι. ἡμεῖς μὲν τοξεύομεν τε καὶ ἀκοντίζομεν,
,,καὶ ἰππαζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικῆϊα οὐκ ἐμάθομεν·
,,αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες, τούτων μὲν οὐδὲν τῶν ἡμεῖς 15

rarunt. (114.) Posthaec iunctis castris unâ habita-
runt: et quisque eam habuit uxorem, cum qua pri-
mum consuetudinem habuerat. Et linguam quidem
mulierum addiscere viri non potuerunt, sed virorum
sermonem didicerunt mulieres. Ubi se invicem in-
telligebant, *Amazonas* his verbis compellarunt viri:
Sunt nobis parentes, sunt etiam possessiones.
Nunc igitur non amplius talem vivamus vitam;
sed ad nostros redeamus, cum illisque vitam aga-
mus. Et vos habebimus uxores, nec ullas alias. At
illae ad haec responderunt: *Nos vero non poterimus*
cum vestris vivere mulieribus: nec enim eadem
nobis atque illis instituta sunt. Nos arcu utimur,
et sagittis, et equis; muliebria vero non didicimus
opera. Vestrae autem mulieres nihil horum, quae

κατελέξαμεν ποιεῦσι, ἔργα δὲ γυναῖκήϊα ἐργάζον-
 20 33 ται, μένουσαι ἐν τῇσι ἀμάξεσι, οὐτ' ἐπὶ θήρην ἰού-
 33 σαι, οὔτε ἄλλη οὐδαμῇ. οὐκ ἂν ὦν δυναίμεθα ἐκεί-
 33 νησι συμφέρεσθαι. Ἄλλ' εἰ βούλεσθε γυναῖκας ἔχειν
 20 33 ἡμέας, καὶ δοκέειν εἶναι δικαιοτάτοι, ἐλθόντες παρὰ
 33 τοὺς τοκέας, ἀπολάχετε τῶν κτημάτων τὸ μέρος·
 33 καὶ ἔπειτα ἐλθόντες, οἰκέωμεν ἐπὶ ἡμέων αὐτέων.“
 Ἐπίθοντο καὶ ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηνῖσκοι. ἐπεὶ τε δὲ 115
 ἀπολαχόντες τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον, ἦλθον ὀπί-
 σω παρὰ τὰς Ἀμαζόνας, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες πρὸς
 αὐτοὺς τάδε· 33 Ἡμέας ἔχει Φόβος τε καὶ δέος, ὅκως
 5 33 χρὴ οἰκέειν ἐν τῷδε τῷ χώρῳ· τοῦτο μὲν, ὑμέας ἀπο-
 33 στερησάσας πατέρων· τοῦτο δὲ, τὴν γῆν τὴν ὑμετέ-
 33 ρην δηλησαμένας πολλά. ἀλλ' ἐπεὶ τε ἀξιούτε ἡμέας
 33 γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποιέετε ἅμα ἡμῖν· Φέρετε, ἔξα-

*diximus, agunt; opera vero faciunt muliebria, in
 plaustris sedentes, nec venatum exeuntes, neque
 alio usquam. Itaque cum illis non poterimus con-
 suescere. Sed si nos habere vultis uxores, et videri
 vultis aequissime agere; abite ad parentes vestros,
 et facultatum partem ab eis sortiti, ad nos redi-
 te; ac deinde seorsim ab illis habitemus. (115.)
 Paruerunt iuvenes, et, quod illae postulaverant, fe-
 cerunt. Postquam vero facultatum ratam partem ac-
 ceperunt, et ad Amazonas sunt reversi, haec eis di-
 xere uxores: Timor nos atque metus tenet, quo
 pacto hoc in loco habitare possimus; quum et pa-
 tribus vos privaverimus, et terram vexaverimus
 vestram. Sed, si cupitis porro nos habere uxores,
 haecce facite nobiscum. Agite, hac ex terra ex-
 Herod. T. II. P. I.*

- „ναστέωμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσδε, καὶ περήσαντες Τάναϊν
 116 „ποταμὸν οἰκώμεν.“ Ἐπίθοντο καὶ ταῦτα οἱ νε-
 ῥοί. διαβάντες δὲ τὸν Τάναϊν, ὁδοιπόρουσιν πρὸς ἥλιον
 ἀνίσχοντα τριῶν μὲν ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ Ταναΐδος ὁδόν,
 τριῶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος πρὸς βορρῇν
 ἀνέμου. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τοῦτον τὸν χώρον, ἐν τῷ νῦν 5
 κατοικεῖται, οἰκῆσαν τοῦτον. καὶ διαίτῃ ἀπὸ τούτου
 χρεώσται τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματίων αἱ γυναῖκες,
 καὶ ἐπὶ θήρην ἐπὶ ἵππων ἐκφοιτῶσαι ἅμα τοῖσι ἀν-
 δράσι, καὶ χωρὶς τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐς πόλεμον φοι-
 τῶσαι, καὶ σταθὴν τὴν αὐτὴν τοῖσι ἀνδράσι φορέουσιν. 10
 117 Φωνῇ δὲ οἱ Σαυρομάται νομίζουσι Σκυθικῇ, σολοικί-
 ζοντες αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρηστὰς ἐξέ-
 μαθεν αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. Τὰ περὶ γάμων δὲ ὧδε σφί
 διακίεσται· οὐ γαμίζεται παρθένος οὐδεμίη, πρὶν ἂν τῶν

cedamus; et trajecto Tanai fluvio, ibi habitemus.

(116.) In hanc quoque conditionem consensere iu-
 venes. Trajecto Tanai, tridui viam a Tanai versus
 orientem progressi sunt, et tridui item viam a Maeo-
 tide palude versus septemtrionem; et postquam in
 eum locum venerunt, ubi etiam nunc habitant, ibi
 sedes ceperunt. Atque ab illo tempore vetustam vi-
 tae rationem *mulieres Sauromatarum* conservarunt;
 simul cum maritis venatum exeuntes, et in bellum
 proficiscentes, eandemque cum viris vestem gestan-
 tes. (117.) Sermone *Sauromatae* utuntur Scythico,
 soloece quidem illo utentes inde ab antiquis tempo-
 ribus, quoniam cum non recte didicerant *Amazones*.
 Quod ad nuptias spectat, hoc apud illos institutum
 obtinet. Nulla virgo viro nubit, quin prius ex hosti-

5 πολυμίων ἄνδρα ἀποκτείνῃ. αἱ δὲ τινες αὐτῶν καὶ τε-
λευτῶσι γηραιαὶ πρὶν γήμασθαι, οὐ δυνάμεναι τὸν νό-
μον ἐκπλῆσαι.

Ἐπὶ τούτων ὦν τῶν καταλεχθέντων ἐνέναν τοὺς βα- 118
σιλῆας ἀλισμένους ἀπικόμενοι τῶν Σκυθέων οἱ ἄγγε-
λοι, ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ οἱ τὰ
ἐν τῇ ἡπείρῳ τῇ ἐτέρῃ πάντα κατέστραπται, γέφυραν
5 ζεύξας ἐπὶ τῷ αὐχένι τοῦ Βοσπόρου, διαβέβηκε ἐς τήν-
δε τὴν ἡπείρου· διαβάς δὲ, καὶ καταστρεφάμενος Θρηί-
κας, γεφυροῖ ποταμὸν Ἰστρον, βουλόμενος καὶ τὰδε
πάντα ὑπ' ἐαυτῷ ποιήσασθαι. „ Ἰμεῖς ὦν μηδὲν τρέ-
„ πω, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, περιϊόητε ἡμέας δια-
10 „ φθαμέντας· ἀλλὰ τῷτὸ νοήσαντες, ἀντάζωμεν τὸν
„ ἐπίοντα. οὐκὼν ποιήσετε ταῦτα, ἡμεῖς μὲν πιεζόμε-
„ νοι, ἣ ἐκλείβομεν τὴν χώραν, ἣ μένοντες, ὁμολογίῃ

bus virum quempiam occiderit: suntque apud eos
quae aetates moriuntur priusquam nupserint, quoniam
satisfacere legi non potuerunt.

(118.) Ad horum igitur, quos commemoravi, po-
pulorum congregatos reges ubi venere *Scytharum*
legati, edocuerunt eos, Persarum regem, postquam
in altera continente omnia armis suis subiecisset,
ponte in collo Bospori posito in hanc traiecis-
se continentem; et, subactis Thracibus, Istrum fluvium
ponte iungere, hoc consilio ut et haec omnia suam
sub potestatem redigat. *Vos igitur nequaquam, res*
vestras a nostris rebus separantes, disperdi nos
sinite; sed communi consilio obviam eamus inva-
denti! Id nisi feceritis; nos, ab illis pressi, aut
regione excedemus; aut, manentes, deditionem fa-

„χρησόμεθα. τί γὰρ πάθωμεν, μὴ βουλομένων ὑμῶν
 „τιμωρεῖν; Ὑμῖν δὲ οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ ἔσται ἐλαφρό-
 „τερον. ἤκει γὰρ ὁ Πέρσης οὐδὲν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας 15
 „ἢ οὐ καὶ ἐπὶ ὑμέας· οὐδὲ οἱ καταχρήσει ἡμέας κα-
 „ταστρεψαμένῳ, ὑμῶν ἀπέχεσθαι. μέγα δὲ ὑμῖν
 „λόγων τῶνδε μαρτύριον ἐρέομεν· εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας
 „μούνους ἐστρατηλάτῃς ὁ Πέρσης, τίσασθαι τῆς πρόσθε
 „δουλοσύνης βουλόμενος, χοῆν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλ- 20
 „λων ἀπεχόμενον, οὕτω ἵεναι ἐπὶ τὴν ἡμετέραν· καὶ
 „ἂν ἐδήλου πᾶσι, ὥς ἐπὶ Σκύθας ἐλαύνει, καὶ οὐκ
 „ἐπὶ τοὺς ἄλλους. νῦν δὲ ἐπεὶ τε τάχιστα διέβη τήν-
 „δε τὴν ἥπειρον, τοὺς αἰεὶ ἐμποδῶν γινομένους ἡμεροῦ-
 „ται πάντας· τοὺς τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ' ἐωυτῷ Θρη- 25
 „κας, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἰόντας πλησιοχώρους Γέ-
 119 „τας.“ Ταῦτα Σκυθῶν ἐπαγγελλομένων, ἔβου-

*ciemus. Quid enim aliud facere possimus, si vos
 opem nobis ferre nolueritis? At non idcirco me-
 lius vobiscum agetur: venit enim Persa non ma-
 gis contra nos, quam contra vos; nec nobis sub-
 actis contentus, a vobis abstinebit. Magnum vero
 huius rei testimonium proferimus: nam, si adversus
 nos solos arma movisset Persa, ulciscendae su-
 perioris servitutis causâ, oportebat illum ita no-
 stram invadere terram, ut ab aliis populis absti-
 neret; cunctisque declaraturus erat, adversus Scy-
 thas se ducere exercitum, non adversus alios. Nunc
 vero, ex quo in hanc continentem traiecit, conti-
 nuo, quoscumque obviam habet, perdomat om-
 nes. Sane quidem et reliquos suae potestati subie-
 cit Thracas, et nostros finitimos Getas. (119.)*

λαύοντο οἱ βασιλῆες οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἥκοντες. καὶ
 σφῶν ἐσχίσθησαν αἱ γνώμαι· ὁ μὲν γὰρ Γελωνὸς,
 καὶ ὁ Βουδίνος, καὶ ὁ Σαυρομάτης, κατὰ τὸ αὐτὸ γέ-
 5 νόμῃνοι, ὑπέδεκοντο Σκύθησι τιμωρήσειν· ὁ δὲ Ἀγά-
 θυρσος, καὶ Νευρὸς, καὶ Ἀνδροφάγος, καὶ οἱ τῶν Με-
 λαγχλαίων καὶ Ταύρων, τὰδὲ Σκύθησι ὑπεκρίναντο·
 „Εἰ μὲν μὴ ὑμεῖς ἔατε οἱ πρότερον ἀδικήσαντες Πέρ-
 „σας, καὶ ἄρξαντες πολέμου, τούτων δεόμενοι τῶν νῦν
 10 „δέεσθε, λέγειν τε ἂν ἐφαίνεσθε ἡμῖν ὀρθὰ, καὶ ἡμεῖς
 „ὑπακούσαντες, τὸ αὐτὸ ἂν ὑμῖν ἐπρήσσομεν. νῦν δὲ
 „ὑμεῖς τε ἐς τὴν ἐκείνων ἐσβαλόντες γῆν, ἄνευ ἡμέων,
 „ἐπικρατεῖτε Περσέων, ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ Θεὸς πα-
 „ρείδῃ· καὶ ἐκεῖνοι, ἐπεὶ σφῶας αὐτοὺς Θεὸς ἐγείρει,
 15 „τὴν ὁμοίην ὑμῖν ἀποδίδουσι. ἡμεῖς δὲ οὔτε τι τότε ἡδι-

Haec quum *Scythae* exposuissent, deliberarunt reges
 qui ex praedictis populis convenerant. *Divisae* au-
 tem fuerunt eorum sententiae: nam *Gelonus* quidem,
 et *Budinus*, et *Sauromata*, idem sentientes, opem fe-
 rendam *Scythis* receperunt; *Agathyrus* vero, et *Neu-*
rus, et *Androphagus*, et *Melanchlaenorum Tauro-*
rumque reges, haecce *Scythis* responderunt. *Nisi*
vos priores iniuriâ adfecissetis Persas, bellique
fecissetis initium, recte utique videremini precari
quae precamini, dicereque quae dixistis; et nos
precibus vestris morem gerentes, eadem (quae hi
vobis recipiunt) praestituri vobis eramus. Nunc
vero vos, absque nobis, illorum terram invasistis,
et imperium in Persas, quamdiu Deus vobis per-
misit, obtinuistis: et illi nunc, ab eodem Deo ex-
citati, paria vobis reddunt. At nos neque tunc

310 HERODOTI HISTOR. IV.

„κήσαμεν τοὺς ἄνδρας τούτους οὐδέν, οὔτε νῦν πρότε-
 „ροι πινησόμεθα ἀδικεῖν. Ἦν μέντοι ἐπὶ καὶ ἐπὶ τὴν
 „ἡμετέραν, ἀρξῇ τε ἀδικεῖν, καὶ ἡμῖς οὐ παυσόμεθα.
 „μέχρι δὲ τοῦτο ἴδωμεν, μενόμεν παρ' ἡμῶν αὐτοῖσι.
 „ἦκειν γὰρ δοκέομεν οὐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' 20
 „ἐπὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίης γενομένους.“

120 Ταῦτα ὡς ἀπνευχθέντα ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἔβου-
 λεύοντο ἰδυμαχίην μὲν μηδεμίην ποιεῖσθαι ἐκ τοῦ ἐμ-
 Φάντος, ὅτι δὴ σφίς οὗτοί γε σύμμαχοι οὐ προδότη-
 νοντο· ὑπεξίστοντες δὲ, καὶ ὑπεξελαύνοντες, τὰ Φρέα-
 τα, τὰ παριζίοιον αὐτοὶ, καὶ τὰς κρήνας συγχοῶν, τὴν 5
 πόλιν τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτρέβειν, διχαῶ σφίας διελόντες.
 καὶ πρὸς μὲν τὴν μὴν τῶν μοιρέων, τῆς ἐβασίλευσε

CXIX. 18. παυσόμεθα nostra de coniect. Alii vulgo πινησόμεθα;
 unus codi. οἰσόμεθα.

*iniuriā ultā adfecimus hos viros, neque nunc pri-
 res iniuriā illos lacescere conabimur. Quod si ta-
 men nostram etiam terram invadere hostis volue-
 rit, et iniuriarum fecerit initium, ne nos quidem
 otiosi sedebimus: donec autem hoc viderimus, do-
 mi manebimus: nec enim contra nos venisse Per-
 sas existimamus, sed contra eos qui iniuriarum
 fuere auctores,*

(120.) Haec ubi ad se relata Scythas audiere, de-
 creverunt iustam quidem ex aperto pugnam nullam
 conserere, quoniam hi sibi armorum socii non acce-
 derent; sed, recedentes et armenta retro agentes,
 puteos qua praeterirent et fontes obstruere, herbam-
 que e terra natam adterere, bifariam sese partientes.
 Et alteram quidem partem, quam duceret rex Scopa-

Σαυρομασίς, προσχωρεῖν Σαυρομάτας· τούτους μὲν δὴ
 ὑπάγειν, ἃ ἐπὶ ταῦτο τράπηται ὁ Πέρσης, ἰδὺ Τα-
 10 ναΐδος ποταμοῦ παρὰ τὴν Μαῖῃτιν λίμνην ὑπαφύγων-
 τας· ἀπελαύνοντός τε ταῦ Πέρσιων, ἐπὶ πᾶσι διαίκεν.
 αὕτη μὲν σφί μὴ ἦν μάχη· τῆς βασιλείης τεταγμένη
 ταύτην τὴν ὁδὸν ἤπερ εἴρηται. τὰς δὲ δύο τῶν βασι-
 λεύων, τὴν τε μεγάλην, τῆς ἤρχε Ἰδάνθυρος, καὶ τὴν
 15 τρίτην τῆς ἐβασίλευε Τάξακις, συνελθούσας εἰς ταῦτό,
 καὶ Γελωνῶν τε καὶ Βουδῶνων προσγινομένων, ἡμέρας
 καὶ τούτους ὁδῷ προέχοντας τῶν Περσέων, ὑπεξαγών,
 ὑκύνοντας τε καὶ ποιῶντας τὰ βεβουλευμένα. πρῶτα
 μὲν ποῦ ὑπάγειν σφέας ἰδὺ τῶν χωρέων τῶν ἀπειπα-
 20 μένων τὴν σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπο-
 λημώσωσι· εἰ δὲ μὴ ἐκόντες γε ὑπέδυσαν τὸν πόλεμον
 τὰς πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἄκοντας ἐκπολεμῶσαι. μετὰ

sis, iunctis Sauromatis, recta versus Tanain fluvium
 ad Maeotin paludem, si huc se converteret Persa,
 debere retrogredi; et, quando retro duceret rex,
 illum persequi atque invadere. Haec igitur una pars
 regni [*id est*, regionum Scytharum] hac via, qua
 dixi, collocata erat. Duas autem reliquas Scytharum
 regionum partes, maiorem, cui Idanthysus impera-
 bat, tertiamque cui praeerat rex Taxacis, iunctas
 inter se et cum Gelonis atque Budinis, similiter, unius
 diei itinere inter se et Persis interiecto, debere retro-
 gredi, et ea facere quae decreta essent. Hos igitur
 primum recta versus eorum ditionem recipere sese
 debere, qui societatem ipais negassent, quo hos etiam
 bello implicarent; (ut, qui noluisent sponte fortunam
 belli subire, inviti bellare cogerentur:) deinde vero

- δὲ τοῦτο, ὑποστρέφειν εἰς τὴν σφετέρην, καὶ ἐπιχει-
 121 ρεῖν, ἣν δὴ βουλευμένοισι δοκέη. Ταῦτα οἱ Σκυθαὶ
 βουλευσάμενοι, ὑπηγάγον τὴν Δαρείου στρατὴν, προ-
 δρόμους ἀποστέλλαντες τῶν ἱππέων τοὺς ἀρίστους. τὰς
 δὲ αἰμάξας, ἐν τῇσι σφι διαπᾶτο τὰ τέκνα τε καὶ αἱ
 γυναῖκες πᾶσαι, καὶ τὰ πρόβατα πάντα, πλὴν, ὅσα 5
 σφι εἰς Φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τοσαῦτα ὑπολιπόμενοι, τὰ
 ἄλλα ἅμα τῇσι αἰμάξῃσι προέπεμψαν, ἐντειλάμενοι
 αἰεὶ τὸ πρὸς βορίῳ ἐλαύνειν. ταῦτα μὲν δὴ προεκομίζετο.
 122 Τῶν δὲ Σκυθῶν οἱ πρόδρομοι ὡς εὗρον τοὺς Πέρ-
 σας ὅσον τε τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ τοῦ
 Ἰστρου, οὗτοι μὲν τούτους εὐρόντες, ἡμέρης ὁδῷ προέ-
 χοντες, ἐστρατοπεδεύοντο, τὰ ἐκ τῆς γῆς Φυόμενα
 λαβόντες. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον ἐπιφανῆσαι τῶν 5
 Σκυθῶν τὴν ἵππον, ἐπήϊσαν κατὰ στίβον αἰεὶ ὑπα-

in suam ditionem sese convertere, et adgredi hostem, si deliberantibus ita videretur. (121.) His ita deliberatis, *Scythae* exercitui *Darii* obviam sunt progressi, praecursoribus praemissis equitibus praestantissimis. Plaustra vero, in quibus vitam agebant liberi eorum uxoresque, et pecora omnia, praeterquam quot ad victum sufficebant, tot relictis, caetera simul cum plaustris dimiserunt, dato mandato, ut versus septemtrionem continuo agerent. Haec igitur ita in tuto collocabant.

(122.) Antecursores *Scytharum* postquam *Persas* repperunt tridui itinere ab Istro progressos, unius diei itinere ab illis distantes castra posuerunt; et, quidquid progignit terra, id omne comminuerunt. *Persae* vero, ut *Scytharum* equitatum viderunt sibi comparentem, vestigia eorum legentes progressi sunt,

γόντων· καὶ ἔπειτα, πρὸς γὰρ τὴν μίην τῶν μερῶν.
 ἔβυσαν, οἱ Πέρσαι ἰδίῳπον πρὸς ἡῶ τε καὶ τοῦ Τα-
 ναΐδος. διαβαίντων δὲ τούτων τὸν Τάναϊν ποταμὸν, οἱ
 10 Πέρσαι ἐπιδιαβάντες ἰδίῳπον· ἐς τὸ τῶν Σαυροματίων
 τὴν χώραν διαξυλόντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν τῶν Βουδίνων.
 Ὅσον μὲν δὴ χρόνον οἱ Πέρσαι ἤϊσαν διὰ τῆς Σκυθι- 123
 κῆς καὶ τῆς Σαυροματίδος χώρας, οἱ δὲ εἶχον οὐδὲν
 σπείεσθαι, ἅτε τῆς χώρας ἐούσης χέρσου. ἐπὶ τε δὲ
 ἐς τὴν τῶν Βουδίνων χώραν ἐσέβαλον, ἐνθαῦτα δὲ ἐν-
 5 τυχόντες τῷ ξυλίνῳ τείχεϊ, ἐκλελοιπότες τῶν Βουδί-
 νων, καὶ κεκρωμένους τοῦ τείχεος πάντων, ἐνέπρησαν
 αὐτό. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, εἶποντο αἰεὶ τὸ πρόσω κα-
 τὰ στίβον· ἐς ὃ διαξυλόντες ταύτην, ἐς τὴν ἐρήμην ἀπί-
 κοντο. ἡ δὲ ἐρήμος αὕτη ὑπὸ οὐδαμῶν νέμεται ἀνδρῶν,

quum quidem illi continuo retro cederent. Erant autem hi, contra quos iter suum Persae dirigebant, una illa Scytharum pars, quam supra commemoravi; itaque eosdem deinde orientem versus, et versus *Tanain*, sunt persecuti. Et postquam Tanain fluvium hi traiecerunt, Persae item traiecto fluvio eos sunt persecuti; donec, peragrata *Sauromatarum* ditione, in *Budinorum* regionem pervenerunt. (123.) Quamdiu igitur per Scythicam et Sauromatidem terram iter *Persae* faciebant; nihil quod vastare possent repererunt, quippe in arida et inculta terra. Postquam vero *Budinorum* ingressi sunt regionem, ligneam ibi urbem offendentes, a Budinis desertam, et omnibus rebus vacuum, incenderunt. Dum vero hoc agebant, continuo per tritam viam ulterius progrediebantur, donec in terram prorsus desertam pervenerunt. Si-

κείται δὲ ὑπὲρ τῆς Βουδίνων χώρας, εἰῶσα πλήθος 10
 ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδοῦ. ὑπὲρ δὲ τῆς ἐρήμου Θυσσαγέται
 οἰκοῦσι· ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν τέσσερες μεγάλοι· ρέον-
 τες διὰ Μακεταίων ἐκδιδοῦσι εἰς τὴν λίμνην τὴν καλε-
 σμένην Μαιήτων· τοῖσι οὐνόματα κέεται τάδε, Λύκος,
 124 Ὀαρος, Τάναϊς, Σύργις. Ἐπὶ ᾧ ὁ Δαρῖος ἦλθε 15
 εἰς τὴν ἐρήμον, παυσάμενος τοῦ δρόμου, ἴδρυσε τὴν στρα-
 τὴν ἐπὶ ποταμῷ Ὀάρῳ. τοῦτο δὲ ποιήσας, οὕτω τέ-
 χια ἐτίθει μεγάλα, ἴσον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα,
 σταδίους ὡς ἐξήκοντα μάλιστα καὶ τῶν ἔτι εἰς ἑμέ τε 5
 ἐρείπια σῶα ἦν. Ἐν ᾧ δὲ οὗτος πρὸς ταῦτα ἐπράπτετο,
 οἱ διακόμενοι Σκυθαὶ περιελθόντες τὰ κατύπερθε, ὑπέ-
 στρεφον εἰς τὴν Σκυθικὴν. ἀφανισθέντων δὲ τούτων τὸ

CXXIII. 15. Σύργις. *Alibi apud Nostrum Ὑργις, et sic h. l. ed. Schaeff.*

tum est autem hoc desertum, a nullis prorsus homi-
 nibus habitatum, supra Budinorum regionem, patet-
 que in septem dierum iter. Super eo deserto habitant
Thyssagetae: quorum ex terra quatuor exeunt mag-
 nae flumina, quae postquam per Maeotas fluxere, in
 Maeotin paludem, quae vocatur, sese exonerant: no-
 mina horum fluminum sunt *Lycus*, *Oarus*, *Tanaïs*,
Syrgis. [sive, *Hyrgis*.] (124.) *Darius*, postquam
 in desertum pervenit, omisso cursu, ad flumen *Oa-*
rum stativa habuit: ac per id tempus octo magna
 castralla munivit, paribus intervallis a se invicem
 distantia, sexaginta circiter stadia; quorum mea etiam
 nunc aetate superfuerunt ruinae. Dum ille in his
 erat occupatus, interim *Scythae*, quos erat persecu-
 tus, circumitis locis superioribus, in Scythiam sunt

παράταν, ὡς οὐκέτι ἐφантаζοῦτό σφι, οὕτω δὲ ὁ Δα-
 10 ρίος τύχῃα μὲν ἐκείνα ἡμέτερα μετῆκε· αὐτὸς δὲ ὑπε-
 στρέψας ἤα πρὸς ἐσπέρην δακίαν τούτους τε πάντας
 τοὺς Σκύθας εἶναι, καὶ πρὸς ἐσπέρην σφέας Φεύγειν.

Ἐλάσαν δὲ τὴν ταχίστην τὴν στρατὸν, ὡς ἐς τὴν 125
 Σκυθικὴν αἰτίκετο, ἐπέκυρσε ἀμφοτέρωσι τῇσι μαίεσσι
 πῶς Σκυθίων ἐνισχῶν δὲ, ἐδίωκε ὑπερφέροντας ἡμέ-
 5 ρῃ αὐτῇ, καὶ, οὐ γὰρ αἶψα ἐπὶ τὴν ὁ Δαρεῖος, οἱ Σκυ-
 θῆαι κατὰ τὰ βαβουλευμένα ὑπέφωγον ἐς τῶν αἰται-
 παμένων τὴν σφετέρην συμμαχίην· πρώτη δὲ, ἐς τῶν
 Μελαγχλαίων τὴν γῆν, ὡς δὲ ἐσβαλόντες ταύτους
 ἐπάραξαν οἱ τε Σκύθαι καὶ οἱ Πέρσαι, κατηγόντο οἱ
 Σκύθαι ἐς τῶν Ἀνδροφάγων τοὺς χώρους, ταραχθέν-

reversi. Qui quum prorsus ex conspectu essent re-
 moti, nec usquam amplius comparerent, ita *Darius*,
 castellis illis imperfectis relictis, retrogressus est, iti-
 nere ad occidentem converso. Putabat enim, hos esse
 universos *Scythas*, et occidentem versus profugere.

(125.) Magnis itineribus cum exercitu profectus
Darius, ut in Scythicam terram pervenit, incidit in
 iunctas duas alteras *Scytharum* partes: quas ibi na-
 ctus, persecutus est ita, ut illi, sese recipientes, sem-
 per unius diei itinere ipsum antecederent. Quumque
 instare eis *Darius* non intermitteret, *Scythae*, ut ini-
 tio decreverant, in illorum regum ditionem se reco-
 perunt, qui armorum societatem illis negaverant; et
 primum quidem in Melanchlaenorum terram. Quos
 quum tumultu replerent et *Scythae* et *Persae*, ter-
 ram illorum ingressi; mox in Androphagorum regio-
 nem *Scythae* illis praeciverunt: et horum quoque

316 HERODOTI HISTOR. IV.

των δὲ καὶ τούτων, ὑπῆγον ἐπὶ τὴν Νευρίδα. ταρσ- 10
 σομένων δὲ καὶ τούτων, ἦσαν ὑποφύγοντες οἱ Σκύ-
 θαι εἰς τοὺς Ἀγαθύρσους. Ἀγαθύρσοι δὲ ὁρίοντες καὶ
 τοὺς ὁμοῦρους Φεύγοντας ὑπὸ Σκυθίων, καὶ τεταρα-
 γμένους, πρὶν ἢ σφί ἐμβαλεῖν τοὺς Σκύθας, πέμ-
 ψαντες κήρυκα, ἀπηγόρευον Σκύθῃσι μὴ ἐπιβαίνειν 15
 τῶν σφετέρων οὐραν᾽ προλέγοντες αἰς, εἰ πειρήσονται
 ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα διαμαχήσονται. Ἀγαθύρ-
 σοι μὲν προείπαντες ταῦτα, ἐβοήθειον ἐπὶ τοὺς οὐρούς,
 ἐρύκειν ἐν νῶ ἔχοντες τοὺς ἐπίοντας. Μελάγχλαινοι δὲ
 καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ, ἐσβαλόντων τῶν Περ- 20
 σέων ἅμα Σκύθῃσι, οὔτε πρὸς ἀλλήν ἐτράποντο, ἐπι-
 λαβόμενά τι τῆς ἀπειλῆς, ἔφευγον αἰεὶ τὸ πρὸς βορείᾳ
 εἰς τὴν ἔρημον τεταραγμένοι· οἱ δὲ Σκύθαι εἰς μὲν τοὺς
 Ἀγαθύρσους οὐκέτι, ἀπείπαντας, ἀπικύοντο· οἱ δὲ ἐκ

robus perturbatis, in Neuridem terram se receperunt:
 denique, his concussis, Agathyrsos Scythae subter-
 fugientes petivere. *Agathyrsi*, finitimos fugere vi-
 dentes et exagitatos a Scythiis, praecone misso, prius-
 quam suam ditionem *Scythae* invaderent, edixerunt
 illis, intra fines suos ne pedem ponerent: praedixe-
 runtque, si invadere conarentur, secum prius fore
 armis decertandum. His per praekonem praedictis,
 ad fines suae ditionis praesto fuerunt, constitutum
 habentes prohibere invadentes. Melanchlaeni vero et
 Androphagi et Neuri, Persis simul cum Scythiis ir-
 rumpentibus, ne fortunâ quidem armorum tentatâ,
 oblitâ minarum, continuo ulterius in desertum ter-
 riti turbatique profugerant. *Scythae* vero, ab Aga-
 thyrsis prohibiti, horum ditionem iam non sunt in-

25 τῆς Νευρίδος χάρις ἐς τὴν σφετέρην κατηγέοντο τοῖσι Πέρσῃσι.

Ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγένετο, καὶ οὐκ ἔπαυετο, 126
 πέμψας Δαρῖος ἱππία παρὰ τὸν Σκυθῶν βασιλῆα
 Ἰδάνθυρον, ἔλεγε τάδε· „Δαιμόνι ἀνδρῶν, τί Φεύ-
 „γεις αἰεὶ, ἐξόν τοι τῶνδε τὰ ἑτέρα ποιεῖν; εἰ μὲν
 5 „γὰρ ἀξιώχρεος δακίμης εἶναι σιωτῶ, τοῖσι ἐμοῖσι πρῆ-
 „γμασι ἀντιωθῆναι, σὺ δὲ στάς τε καὶ παυσάμενος
 „πλάτης μάχισθαι· εἰ δὲ συγγινώσκειαι εἶναι ἥσων,
 „σὺ δὲ καὶ οὕτω παυσάμενος τοῦ δρόμου, διασπότη
 „τῷ σῶ δῶρα φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἐλθεῖς ἐς λό-
 „γους.“ Πρὸς ταῦτα ὁ Σκυθῶν βασιλεὺς Ἰδάνθυρ- 127
 σος ἔλεγε τάδε· „Οὕτω τὸ ἐμὸν ἔχει, ὦ Πέρσα· ἐγὼ
 „οὐδένα καὶ ἀνθρώπων δούσας ἔφυγον, οὔτε πρότερον,
 „οὔτε νῦν σε Φεύγω· οὐδέ τι καώτερόν εἰμι ποιήσας νῦν

gressi, sed ex Neuride terra in suam Persis prae-
 verunt.

(126.) Ita quum tēpus extraheretur, neque finis
 ullus adpareret, *Darius*, misso ad *Idanthyrsum* *Scy-
 tharum* regem equite, haec ei dixit: *Male feriate*
homo, cur fugis semper, cum tibi liceat duorum
utrum libuerit facere? Quod si enim satis virium
tibi videris habere ad resistendum meis rebus, siste
gradum, et desinens vagari pugnam committe. Sin
tibi consoius es esse inferior, etiam sic vagari de-
sine; et domino tuo dona ferens terram et aquam,
in colloquium veni. (127.) Ad haec *Scytharum*
 rex *Idanthyrsum* haec respondit: *Ita mihi res habet,*
Persa: equidem nullum umquam hominem me-
tuens fugi, nec ante hoc tempus, nec nunc te fu-

„ἢ καὶ ἐν ἐρήνῃ εἰδέναι πῶς ἐσσι. ὅ τι δὲ οὐκ ἀντίκα μά- 8
 „χομαί τοι, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημαίνω. ἡμῖν οὔτε ἄστυα,
 „αὐτὲ γῆ πεφυτευμένη ἐστὶ, τῶν περὶ δεισάντες μὴ
 „ἀλῶν ἢ καρῇ, ταχύτερον συμμέσσωμεν ἢ ἐς μάχην
 „ὑμῖν. Εἰ δὲ δέος πάντως ἐς ταῦτε κατὰ τάχος ἀπι-
 „κνέσθαι, τυγχάνουσιν ἡμῶν ἴοντες τάφει πατρῴῳ, 10
 „Φέρετε, τούτους ἀντιφρόντας, συγγένων τιφᾶσθαι αὐτούς·
 „καὶ γνώσασθε τότε, εἴτε ὑμῶν μαχησόμεθα περὶ τῶν
 „τάφων, εἴτε καὶ οὐ μαχησόμεθα. πρότερον δὲ, ἢ μὴ
 „ἡμέας λόγος αἰρῇ, οὐ συμμέσσωμεν τοι. ἀμφὶ μὲν
 „μάχῃ τοσαῦτα εἰρήσθαι. Δεσπότης δὲ ἐμὸς Δία τε 18
 „ἐγὼ νομίζω, τὸν ἐμὸν πρόγονον, καὶ Ἰστίην τὴν Σκυ-
 „θῶν βασίλειαν, μόνους εἶναι. Σοὶ δὲ αὐτὶ μὲν δα-
 „ρον γῆς τε καὶ ὕδατος, δάφρα πέμψω τοιαῦτα οἶα

gio. Neque nunc novum quidpiam facio, aut aliud,
 quam quod in pace facere adsuevi. Quid sit vero
 quod non continuo pugnam tecum committam, id
 quoque tibi declarabo. Nec oppida sunt nobis, nec
 culta arva, quibus metuentes ne capiantur aut va-
 stentur, properemus pugnam vobiscum conserere.
 Sin cupis quamprimum eo venire; sunt nobis pa-
 tria sepulcra: agite, haec indagate, et reperta dis-
 turbare tentate; tunc cognoscetis, utrum pro se-
 pulcris pugnaturi simus vobiscum, an non pugna-
 turi. Prius vero, quam nobis ratio suaserit, pug-
 nam tecum non conseremus. Et haec quidem de
 pugna dicta sunt. Dominus autem meos solos du-
 co esse Iovem, meum progenitorem, et Vestam,
 Scytharum reginam. Tibi autem, loco terrae et
 aquae quae tu dona postulas, ea dona mittam quae

„σὺ πρέπει εἰλθεῖν· ἀντὶ δὲ τοῦ ὅτι διοπότης ἔφησας
20 „εἶναι ἐμὸς, κλάειν λέγαι.“ (Τοῦτό ἐστι ἡ αἰπὸ Σκυ-
θῶν ῥῆσις.) Ὁ μὲν δὲ κῆρυξ οἰχράκεα ἀγγυλῶν ταῦ-
τα Δαρείῳ.

Οἱ δὲ Σκυθέων βασιλῆες, ἀκούσαντες τῆς δουλο- 128
σύνης τὸ οὐνομα, ἐργῆς ἐπλήσθησαν. τὴν μὲν δὲ μετὰ
Σαυροματέων μοίρην ταχβεῖσαν, τῆς ἤρχε Σκύπασις,
πέμπουσι, Ἰῶσι κελεύοντες ἐς λόγους ἀπικέσθαι τοῦ-
5 ταισι, οἱ τὸν Ἰστρον ἐξευγμένον ἐφρούρου· αὐτῶν δὲ τοῖσι
ὑπολειπομένοισι ἔδοξε πλανᾶν μὲν μηκέτι Πέρσας, σῖ-
τα δὲ ἐκάστοτε ἀναιρεομένοισι ἐπιτίθεσθαι. νωμῶντες
ὦν σῖτα ἀναιρεομένους τοὺς Δαρείου, ἐπείουν τὰ βεβου-
λευμένα. ἡ μὲν δὲ ἵππος τὴν ἵππον αἰεὶ τρέπεσκε ἡ τῶν
10 Σκυθέων· οἱ δὲ τῶν Περσέων ἵππόται Φεύγοντες ἐστί-

*ad te mitti decet. Pro eo vero, quod dominum te
meum esse dixisti, in malam rem te iubeo abi-
re. (Hoc est, quod vulgo dicunt, Scythicum dictum.)*
Istud igitur responsum praeco ad *Darium* retulit.

(128.) *Reges vero Scytharum, audito servitutis
nomine, iram non tenuere. Igitur illud suorum ag-
men, cui iuncti Sauromatae erant, quod sub Sco-
pasis erat imperio, ad Istrum mittunt, dato man-
dato ut Ionibus in colloquium veniant his, qui pon-
tem in Istro positum custodiebant. Eis vero qui re-
linquebantur placuit, non amplius circumducere Per-
sas; sed, quoties cibum caperent, de improvise in eos
impetum facere. Observantes igitur illos cibum ca-
pientes, quae decreverant, exsequebantur. Et equi-
tatum quidem constanter in fugam vertebat Scytharum
equitatus; et Persarum equites fugā in pedites in-*

πηκτον εἰς τὸν πεζόν. ὃ δὲ πεζὸς αὖ ἐπεκούρε· οἱ δὲ
 Σκύθαι ἐσάραξαντες τὴν ἵππον, ὑπέστρεφον, τὸν πε-
 ζὸν φοβεόμενοι. ἐποιεῦντο δὲ καὶ τὰς νύκτας παραπλη-
 129 σίας προσβολαῖς οἱ Σκύθαι. Τὸ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι τε
 ἦν σύμμαχον, καὶ τοῖσι Σκυθήσι ἀντίχον, ἐπιτιβεμέ-
 νουσι τῷ Δαρείου στρατοπέδῳ, θῶμα μέγιστον ἐρέω·
 τῶν τε ὄνων ἢ Φωνῇ, καὶ τῶν ἡμίονων τὸ εἶδος. οὔτε γὰρ
 ὄνον οὔτε ἡμίονον γῇ ἢ Σκυθικῇ φέροι, ὥς καὶ πρότερόν 5
 μοι δεδήλωται· οὐδὲ ἔστι ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τὸ
 παράπαν οὔτε ὄνος, οὔτε ἡμίονος, διὰ τὰ ψύχρα. ὑβρί-
 ζοντες αὖ οἱ ὅσοι ἐτάρασσον τὴν ἵππον τῶν Σκυθίων·
 παλλάκις δὲ, ἐπελαυνόντων ἐπὶ τοὺς Πέρσας, μεταξὺ
 ὅπως ἀκούσειαν οἱ ἵπποι τῶν ὄνων τῆς Φωνῆς, ἐταράσ- 10
 σοντό τε ὑποστρεφόμενοι, καὶ ἐν θῶματι ἔσκον, ὀρθὰ
 ἰστάντες τὰ ὦτα· ἅτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον Φωνῆς

cidebant. Tum vero suppetias veniebat peditatus: et
 Scythae, postquam equites hostium in pedites reiece-
 rant, recedebant, peditatum metuentes. Similes vero
 impressiones noctu etiam Scythae faciebant. (129.)
 Erat tunc Persis utilis, Scythis vero inimica, Darii
 castra adgredientibus, res dictu mira admodum; nem-
 pe vox asinorum, et mulorum species. Etenim nec
 asinum nec mulum fert Scythica terra, quemadmo-
 dum supra etiam demonstratum est: nec est om-
 nino in universa Scythica regione aut asinus aut mu-
 lus, propter frigora. Igitur lascivientes asini terri-
 tabant equitatum Scytharum: saepeque, dum in Per-
 sas impetum faciebant Scythae, equi audientes in-
 terim vocem asinorum, consternati avertiebantur, et
 mirabundi erigebant aures, ut qui numquam antea

τοιαύτης, οὔτε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ σμικρὸν τι ἐφέροντο τοῦ πολέμου.

Οἱ δὲ Σκύθαι, ὅπως τοὺς Πέρσας ἴδοιεν τεθορυβη- 130
μένους, ἵνα παραμένοιν τε ἐπὶ πλείω χρόνον ἐν τῇ Σκυ-
θικῇ, καὶ παραμένοντες ἀνιόατο, τῶν πάντων ἐπιδευεῖς
εἶοντες, ἐποίεον τοιαῦδε. ὅπως τῶν προβάτων τῶν σφετέ-
ρων αὐτῶν καταλίποιν μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ ἂν
ὑπεξήλαινον εἰς ἄλλον χώρον· οἱ δὲ ἂν Πέρσαι ἐπελ-
θόντες ἐλάβεσκον τὰ πρόβατα, καὶ λαβόντες, ἐπή-
ροτο ἂν τῷ πεποιημένῳ. Πολλάκις δὲ τοιοῦτου γινο- 131
μένου, τέλος Δαρεῖός τε ἐν ἀπορίῃσι εἶχετο· καὶ οἱ Σκυ-
θῶν βασιλεῖς μαθόντες τοῦτο, ἐπεμπον κήρυκα, δῶ-
ρα Δαρείῳ φέροντα, ὄρνιθά τε, καὶ μῦν, καὶ βάρβα-
ρον, καὶ οἷστους πέντε. Πέρσαι δὲ τὸν φέροντα τὰ δῶ-

vel vocem talem audivissent, vel speciem vidissent.
Et haec quidem res pauxillum quidpiam ad belli
fortunam conferebat.

(130.) *Scythae* quum subinde magnos motus fieri
in castris Persarum [veluti reditum parantium] ob-
servarent; quo illi diutius in Scythia manerent, ibi-
que manentes penuriâ rerum omnium premerentur,
hocce fecerunt. De pecoribus suis idemtidem non-
nulla cum pastoribus relinquebant, et ipsi se retro in
aliu locum paulisper recipiebant. Tum *Persae*, im-
petu facto, capiebant pecora, et praedâ factâ exsulta-
bant. (131.) Id quum saepius fieret, ad extremum
Darius, quid consilii caperet, incertus haerebat. Quod
ubi animadverterunt *Scytharum* reges, praeconem
ad eum miserunt dona ferentem, avem et murem et
ranam et quinque sagittas. Haec adferentem dona

ρα ἐπειρώτεον τὸν νόον τῶν δεδομένων· ὁ δὲ οὐδὲν ἔφη
 οἱ ἐπεστάλθαι ἄλλο ἢ δόντα τὴν ταχίστην ἀπαλλάσ-
 σεσθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας ἐκέλευε, εἰ σοφοί εἰσι,
 γῶναι τὸ ἐθέλει τὰ δῶρα λέγειν. ταῦτα ἀκούσαντες
 132 οἱ Πέρσαι, ἐβουλεύοντο. Δαρείου μὲν νυν ἡ γνώμη
 ἦν, Σκύθας ἐαυτῷ δίδοναι σφέας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν
 τε καὶ ὕδαρ· εἰκάζων τῆδε, ὡς μῦς μὲν ἐν γῇ γίνεται,
 καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτεύμενος· βάτραχος δὲ
 ἐν ὕδατι· ὅρσι δὲ μάλιστα ἔοικε ἵππῳ· τοὺς δὲ εἰστούς, 5
 ὡς τὴν ἐαυτῶν αἰκὴν παραδιδούσι. αὕτη μὲν Δαρείῳ
 ἡ γνώμη ἀπεδέδεκτο. Συνεστήκει δὲ ταύτῃ τῇ γνώμῃ
 ἡ Γοβριεύω, τῶν ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ ἐνός, τῶν τὸν Μά-
 γον κατελόντων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν. „Ἦν μὲ
 „ ὅρσιβες γενομένοι ἀναπτῆσθε εἰς τὸν οὐρανόν, ὃ Πέρ- 10

interrogarunt *Persae*, quatenam esset mens mitten-
 tium; et ille respondit, *nihil aliud sibi mandatum*
fuisse, nisi ut his datis quamprimum abiret: ip-
sos autem Persas, si sapientes essent, cognoscere
iussit, quidnam ista dona significarent. Quo audito
 responso, consultabant inter se *Persae*. (132.) Et
Darii quidem sententia erat, *Scythas* sese et terram
 et aquam ipsi tradere: id quod inde colligebat, quod
 mus in terra viveret, eodem fructu atque homo ve-
 scens, rana vero in aqua viveret, avis autem similis
 admodum esset equo; denique tela illos tradere, tam-
 quam suam fortitudinem. Hanc *Darius* sententiam
 dixerat. Cui opposita erat *Gobriæ* sententia, unius
 e septem viris qui *Magos* oppresserant. Is coniecta-
 bat, dona illa hæc significare: *Nisi aves facti, ó*
Persæ, in coelum evolaveritis, aut in mures con-

„σαι, ἢ μῦες γενόμενοι κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἢ
„βάτραχοι γενόμενοι ἐς τὰς λίμνας ἐσπηδήσητε, οὐκ
„ἀπονοστήσετε ὀπίσω, ὑπὸ τῶνδε τῶν τοξευμάτων βαλ-
„όμενοι.“ Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω τὰ δῶρα εἶκαζον.

Ἡ δὲ Σκυθέων μίη μοῖρῃ ἢ ταχθεῖσα πρότερον μὲν 133
παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην Φρουρέειν, τότε δὲ ἐπὶ τὸν
Ἴστρον Ἴωσι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ὡς ἀπίκετο ἐπὶ τὴν γέ-
Φυραν, ἔλεγε τάδε· „Ἄνδρες Ἴωνες, ἐλευθερίην ὑμῖν
5 „ἤκομεν φέροντες, ἥνπερ γε ἐθέλητε ἐσαυθύνειν. πυν-
„θανόμεθα γὰρ, Δαρεῖον ἐντείλασθαι ὑμῖν, ἐξήκοντα
„ἡμέρας μούνας Φρουρήσαντας τὴν γέφυραν, αὐτοῦ
„μὴ παραγωμένου ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἀπαλλάσ-
„σθαι ἐς τὴν ὑμετέρεην. νῦν ᾧν ὑμεῖς τάδε ποιεῦντες,
10 „ἐκτὸς μὲν ἴσεσθε πρὸς ἐκείνου αἰτίας, ἐκτὸς δὲ πρὸς
„ἡμέων τὰς προκειμένας ἡμέρας παραμείναντες, τὸ

*versi subeatis terram, aut ut ranæ in paludes in-
silieritis, salvi hinc non revertemini, hisce sagit-
tis confixi. In hunc igitur modum dona illa Persæ
interpretabantur.*

(133.) Interim una illa *Scytharum* pars, cui antea
mandatum fuerat, ut ad *Mæotidem* paludem custo-
diam agerent, nunc vero, ut *Ionibus* ad *Istrum* in
colloquium venirent, ubi ad pontem pervenere, hæc
ad eos verba fecerunt: *Viri Iones, venimus liberta-
tem vobis adferentes, si quidem audire nos volue-
ritis. Cognovimus enim, mandasse vobis Darium,
nonnisi sexaginta dies custodire pontem, hisque
elapsis, si intra id tempus ille non adfuerit, in
patriam vestram abire. Nunc igitur, si hoc quod
vobis edicimus feceritis, extra culpam et apud*

ρα ἐπειρώτειον τὸν νόον τῶν δεδομένων· ὁ δὲ οὐδὲν ἔφη
 αἱ ἐπεστάλθαι ἄλλο ἢ δόντα τὴν ταχίστην ἀπαλλάσ-
 σεσθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας ἐκέλευε, εἰ σφοδαί εἰσι,
 γῶναι τὸ ἐθέλει τὰ δῶρα λέγειν. ταῦτα ἀκούσαντες
 132 οἱ Πέρσαι, ἐβουλευόντο. Δαρείου μὲν νυν ἡ γνώμη
 ἦν, Σκύθας ἐαυτῷ δίδοναι σφέας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν
 τε καὶ ὕδωρ· εἰκάζων τῇδε, ὡς μῦς μὲν ἐν γῇ γίνεται,
 καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτεόμενος· βάτραχος δὲ
 ἐν ὕδατι· ὄρνις δὲ μάλιστα εἰκε ἵππῳ· τοὺς δὲ δῖστους, 5
 ὡς τὴν ἐαυτῶν ἀλκὴν παραδιδούσι. αὕτη μὲν Δαρείῳ
 ἡ γνώμη ἀπεδέδεκτο. Συνεστήκει δὲ ταύτῃ τῇ γνώμῃ
 ἡ Γοβριεύ, τῶν ἀνδρῶν τῶν ἑπτά ἐνός, τῶν τὸν Μά-
 γον κατελόντων, εἰκάζοντας τὰ δῶρα λέγειν· „Ἦν μὲν
 „ὄρνιθες γενόμενοι ἀναπτήσθῃ εἰς τὸν οὐρανόν, ὡς Πέρ- 10

interrogarunt *Persae*, quaenam esset mens mitten-
 tium; et ille respondit, *nihil aliud sibi mandatum*
fuisse, nisi ut his datis quamprimum abiret: ip-
sos autem Persas, si sapientes essent, cognoscere
iussit, quidnam ista dona significarent. Quo audito
 responso, consultabant inter se *Persae*. (132.) Et
Darii quidem sententia erat, Scythas sese et terram
 et aquam ipsi tradere: id quod inde colligebat, quod
 mus in terra viveret, eodem fructu atque homo ve-
 scens, rana yero in aqua viveret, avis autem similis
 admodum esset equo; denique tela illos tradere, tam-
 quam suam fortitudinem. Hanc Darius sententiam
 dixerat. Cui opposita erat *Gobriæ* sententia, unius
 e septem viris qui Magos oppresserant. Is coniecta-
 bat, dona illa haec significare: *Nisi aves facti, ὁ*
Persae, in coelum evolaveritis, aut in mures con-

„σαι, ἢ μῦες γενόμενοι κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἢ
„βάτραχοι γενόμενοι ἐς τὰς λίμνας ἐσπηδήσητε, οὐκ
„ἀπονοστήσετε ὀπίσω, ὑπὸ τῶνδε τῶν τοξευμάτων βαλ-
„λόμενοι.“ Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω τὰ δῶρα εἰκάζον.

Ἡ δὲ Σκυθῶν μίη μοῖρα ἢ ταχθεῖσα πρότερον μὲν 133
παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην Φρουρέειν, τότε δὲ ἐπὶ τὸν
Ἴστρον Ἰῶσι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ὡς ἀπίκετο ἐπὶ τὴν γέ-
φυραν, ἔλεγε τάδε· „Ἄνδρες Ἴωνες, ἐλευθερίῃ ὑμῖν
5 „ἤκομεν φέροντες, ἥνπερ γε ἐθέλητε ἐσαυδαῖν. πυν-
„θανόμεθα γὰρ, Δαρεῖον ἐντείλασθαι ὑμῖν, ἐξήκοντα
„ἡμέρας μούνας Φρουρήσαντας τὴν γέφυραν, αὐτοῦ
„μὴ παραγνομένου ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἀπαλλάσ-
„σθαι ἐς τὴν ὑμετέραν. νῦν ὦν ὑμεῖς τάδε ποιεῦντες,
10 „ἐκτὸς μὲν ἔσθε πρὸς ἐκείνου αἰτίας, ἐκτὸς δὲ πρὸς
„ἡμῶν τὰς προκειμένας ἡμέρας παραμείναντες, τὸ

*versi subeatis terram, aut ut ranae in paludes in-
silieritis, salvi hinc non revertemini, hisce sagit-
tis confixi. In hunc igitur modum dona illa Persae
interpretabantur.*

(133.) Interim una illa *Scytharum* pars, cui antea
mandatum fuerat, ut ad *Maeotidem* paludem custo-
diam agerent, nunc vero, ut *Ionibus* ad *Istrum* in
colloquium venirent, ubi ad pontem pervenere, haec
ad eos verba fecerunt: *Viri Iones, venimus liberta-
tem vobis adferentes, si quidem audire nos volue-
ritis. Cognovimus enim, mandasse vobis Darium,
nonnisi sexaginta dies custodire pontem, hisque
elapsis, si intra id tempus ille non adfuerit, in
patriam vestram abire. Nunc igitur, si hoc quod
vobis edicimus feceritis, extra culpam et apud*

„ἀπὸ τούτου ἀπαλλάσσεσθε.“ Οὗτοι μὲν νυν, ὑπο-
δέξαμένων Ἰώνων ποιήσιν ταῦτα, ὀπίσω τὴν ταχίστην
ἐπείγοντο.

- 134 Πέρσῃσι δὲ, μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δαρείῳ,
ἀντιτάχθησαν οἱ ὑπολειφθέντες Σκυθαὶ πεζῶ καὶ ἵπ-
ποισι, ὡς συμβαλέοντες. τεταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκυ-
θῇσι λαγὸς εἰς τὸ μέσον διῆξε· τῶν δὲ ὡς ἕκαστοι ὤρεον
τὸν λαγόν, ἐδίωκον. ταραχθέντων δὲ τῶν Σκυθῶν, καὶ 5
βοῇ χρωσμένων, εἶρετο ὁ Δαρεῖος τῶν ἀντιπολεμίων τὸν
Θόρυβον· πυθόμενος δὲ σφίεας τὸν λαγὸν διώκοντας,
εἶπε ἄρα πρὸς τοὺς περ ἐώθει καὶ τὰ ἄλλα λέγειν·
„Οὗτοι ἄνδρες ἡμέων πολλὸν καταφρονέουσιν· καὶ μοι
„νῦν φαίνεται Γοβρυῆς εἶπαι περὶ τῶν Σκυθικῶν δῶ- 10
„ρων ὀρθῶς. ὡς ὦν οὕτως ἤδη δοκούντων καὶ αὐτῶ μοι

*illum eritis, et apud nos: ad constitutum diem
manete, eoque elapso discedite.* Haec quum se fa-
cturos Iones essent polliciti, ocyus illi retro se pro-
ripuerunt.

(134.) Reliqui *Scythae*, postquam dona, quae di-
ximus, ad Darium miserant, instructis peditibus equi-
tibusque in aciem sunt progressi, tamquam praeli-
um commissuri. Quibus iam in acie stantibus, quum
forte lepus in medium prosiluisset, ut quisque lepo-
rem conspexit, ita eum persequi coepit. Turbatis ita-
que illorum ordinibus, et orto clamore, caussam
Darius quaesivit huius tumultus, qui apud hostes
ortus esset. Quos ubi comperit leporem persequi,
dixit ad hos cum quibus et aliàs communicare ser-
mones consueverat: *Nimum nos hi viri contem-
nunt: ac mihi nunc plane videtur, de Scythicis*

„ἔχεν, βουλῆς ἀγαθῆς δεῖ, ὅπως ἀσφαλῶς ἡ κομι-
 „δὴ ἡμῖν ἔσται τὸ ὀπίσω.“ Πρὸς ταῦτα Γοβρύης εἶπε·
 „ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ σχεδὸν μὲν καὶ λόγῳ ἠπιστάμην
 15 „τούτων τῶν ἀνδρῶν τὴν ἀπορίην· ἐλθὼν δὲ, μᾶλλον
 „ἐξέμαθον, ὁρέων αὐτοὺς ἐμπαίζοντας ἡμῖν. Νῦν ὦν
 „μοι δοκέει, ἐπὴν τάχιστα νῦξ ἐπέλθῃ, ἐκκαύσαντας
 „τὰ πυρὰ, ὡς καὶ ἄλλοτε ἐώδαμεν ποιεῖν, τῶν στρα-
 „τιωτέων τοὺς ἀσθενεστάτους ἐς τὰς ταλαιπωρίας ἐξα-
 20 „πατήσαντας, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσαντας,
 „ἀπαλλάσσεσθαι, πρὶν ἢ καὶ ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἰθῦσαι
 „Σκύθας λύσοντας τὴν γέφυραν, ἢ καὶ τι Ἴωσι δό-
 „ξαι τὸ ἡμέας οἶόν τε ἔσται ἐξεργάσασθαι.“ Γοβρύης
 μὲν ταῦτα συνεβούλευε. Μετὰ δὲ, νύξ τε ἐγένετο, 135
 καὶ Δαρεῖος ἐχρᾶτο τῇ γνώμῃ ταύτῃ. τοὺς μὲν καμα-

*donis recte Gobryam iudicasse. Quoniam igitur
 me quoque iudice haec ita se habent, bono consi-
 lio opus est, quo tutus nobis hinc sit receptus.
 Ad haec Gobryas: Rex, inquit, mihi quidem satis
 etiam auditu cognita erat horum hominum pau-
 pertas: nunc vero, postquam in eorum terram ad-
 veni, magis etiam cognovi, videns quo pacto nos
 ludibrio habeant. Itaque mihi sic faciendum vide-
 tur: quamprimum nox aderit, incensis ignibus
 sicut alias facere consuevimus, deceptis eis ex mi-
 litibus qui ad tolerandos labores nimis infirmi
 sunt, et adligatis asinis omnibus, hinc abeundum,
 priusquam aut Scythae ad Istrum pergant pontem
 rescissuri, aut Iones etiam consilium aliquod,
 quod nos perdat, capiant. Haec Gobryas suasit.
 (135.) Deinde, ut nox adfuit, eodem consilio Da-*

τηρούς τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν ἦν εἰλάχιστος ἀπολλυμέ-
νων λόγος, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσας, κατέ-
λιπε αὐτοῦ ταύτη ἐν τῷ στρατοπέδῳ. κατέλιπε δὲ 5
τοὺς τε ἄνους καὶ τοὺς ἀσθενέας τῆς στρατιῆς, τῶνδε
εἵνεκεν ἵνα οἱ μὲν ὄνοι βοὴν παρέχωνται· οἱ δὲ ἄνθρω-
ποι ἀσθενείης μὲν εἵνεκεν κατελίποντο, προφάσιος δὲ
τῆσδε δηλαδὴ, αὐτὸς μὲν σὺν τῷ καθαρῷ τοῦ στρατοῦ
ἐπιθήσεσθαι μέλλοι τοῖσι Σκύθῃσι, οὗτοι δὲ τὸ στρα- 10
τόπεδον τοῦτον τὸν χρόνον ῥυοίατο. ταῦτα τοῖσι ὑπολει-
πομένοισι ὑποθέμενος ὁ Δαρεῖος, καὶ πυρὰ ἐκκαύσας,
τὴν ταχίστην ἐπέειπε ἐπὶ τὸν Ἰστρον. οἱ δὲ ὄνοι, ἐρη-
μωθέντες τοῦ ὀμίλου, οὕτω μὲν δὴ μᾶλλον πολλῶ
ἔσαν τῆς Φωνῆς· ἀκούσαντες δὲ οἱ Σκύθαι τῶν ὄνων, 15
136 πάγχυ κατὰ χάριν ἤλπιζον τοὺς Πέρσας εἶναι. Ἡμέ-

CXXXV. 9. αὐτὸς μὲν. ὡς αὐτὸς μὲν *ed. Reiz. ex probabili coniect.*

rius usus est. Morbosos ex militibus, et quorum iac-
turam minimi faciebat, asinos item omnes religa-
tos, in castris quo loco erant reliquit. Reliquit autem
et asinos et infirmos milites hac caussa, ut asini cla-
morem tollerent: homines autem, infirmitatis qui-
dem caussa relinquebantur; sed species nempe prae-
tendebatur, regem cum flore exercitus de impro-
viso adgressurum esse *Scythas*, et hos interim debere
castra tueri. Hoc postquam eos qui relinquebantur
monuit *Darius*, incensis ignibus, quamprimum ad
Istrum redire properavit. Tum vero asini, procul
a coctu cui adsueverant relictī, multo tumultuosiorē
rudium edebant; quo audito *Scythae* prorsus existi-
marunt, suo loco mansisse Persas. (136.) Orta luce,

ρης δὲ γενομένης, γνόντες οἱ ὑπολοιφθέντες ὡς προδο-
 μένοι εἶεν ὑπὸ Δαρείου, χεῖρας τε προτείνοντο τοῖσι
 Σκύθῃσι, καὶ ἔλεγον τὰ κατήκοντα. οἱ δὲ ὡς ἤκου-
 5 σαν ταῦτα, τὴν ταχίστην συστραφέντες, αἱ τε δύο
 μοῖραι τῶν Σκυθέων καὶ ἡ μίη, Σαυρομάται τε καὶ
 Βουδῖνοι καὶ Γελωνοὶ, ἐδίωκον τοὺς Πέρσας ἰθὺ τοῦ
 Ἰστρου. ἅτε δὲ τοῦ Περσικοῦ μὲν τοῦ πολλοῦ ἐόντος
 πεζοῦ στρατοῦ, καὶ τὰς ὁδοὺς οὐκ ἐπισταμένου, ὥστε
 10 οὐ τετμημένων τῶν ὁδῶν τοῦ δὲ Σκυθικοῦ, ἱππότεω,
 καὶ τὰ σύντομα τῆς ὁδοῦ ἐπισταμένου· ἀμαρτόντες
 ἀλλήλων, ἔφθησαν πολλῶ οἱ Σκύθαι τοὺς Πέρσας
 ἐπὶ τὴν γέφυραν ἀπικόμενοι. Μαθόντες δὲ τοὺς Πέρ-
 σας οὐκ ὡς ἀπικόμενους, ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἴωνας ἐόν-
 15 τας ἐν τῇσι νηυσί· „Ἄνδρες Ἴωνες, αἱ τε ἡμέραι ὑμῖν
 „τοῦ ἀριθμοῦ διοίχονται· καὶ οὐ πᾶσιέτέ γε δίκαια, ἔτι

qui relictī erant, proditos se esse intelligentes a *Dario*, manus ad *Scythas* tendebant, ea quae par erat dicentes. Quibus illi auditis, propere collectis copiis omnibus, et duo illa quae diximus iuncta Scytharum agmina, et unum tertium, et Sauromatae et Budini et Geloni, simul omnes persecuti sunt Persas, recta versus Istrum directo itinere. At, quum maior pars Persici exercitus pedestris esset, nec itinerum esset peritus, utpote viis non tritis, Scythicus autem exercitus esset equestris, et compendiorum itineris gnarus; accidit, ut a se invicem aberrarent, et multo prius *Scythae*, quam Persae, ad pontem pervenirent. Qui ubi cognoverunt, nondum advenisse Persas, Ἴόνibus, qui in navibus erant, haecce dixere: *Viri Iones, dierum numerus vobis praeteriit: itaque*

„παράμενοντες. ἀλλ', ἐπεὶ πρότερον δειμαίνοντες ἐμέ-
 „νετε, νῦν λύσαντες τὸν πόρον, τὴν ταχίστην ἄπιτε
 „χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσί τε καὶ Σκύθῃσι εἰδότες
 „χάρῃ. τὸν δὲ πρότερον ὄντα ὑμῶν δεσπότην ἡμεῖς 20
 „παραστησόμεθα οὕτω, ὥστε ἐπὶ μηδ' αὐτὸν ἔτι ἀνθρώ-
 „πους αὐτὸν στρατεύσασθαι.“

- 137 Πρὸς ταῦτα οἱ Ἴωνες ἐβουλευόντο. Μιλτιάδεω μὲν
 τοῦ Ἀθηναίου, στρατηγέοντος καὶ τυραννεύοντος Χερσο-
 νησιτέων τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἣν γνώμη, πείθεσθαι
 Σκύθῃσι, καὶ ἐλευθεροῦν Ἰωνίην· Ἰστιαίου δὲ τοῦ Μι-
 λησίου ἐναντίῃ ταύτῃ, λέγοντος „ὥς νῦν μὲν διὰ Δα- 5
 ρίῳ ἐκαστος αὐτέων τυραννεύει πόλις· τῆς Δαρείου δὲ
 δυνάμει κατατρεθείσης, οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε
 ἔσται ἄρχειν, οὔτε ἄλλον οὐδένα οὐδαμῶν· βουλήσε-

*male facitis, quod adhuc manetis. At, quoniam
 huc usque metu mansistis, nunc quidem solvite
 pontem, et ocyus abite, recuperata libertate gau-
 dentes, et diis atque Scythis habentes gratiam. Cum
 illo autem, qui adhuc vester fuit dominus, ita nos
 agemus, ut adversus nullum populum posthac ar-
 ma sit moturus.*

(137.) Super his itaque deliberarunt Iones. Et Mil-
 tiadis quidem Atheniensis, qui dux et tyrannus erat
 Chersonitarum ad Hellespontum, haec erat sententia,
parerent Scythis, et Ioniam liberarent. Cui opposita
 erat Histiaei sententia Milesii, dicentis, *nunc quidem
 unumquemque ipsorum in sua civitate regnare; Da-
 rii vero eversa potentia, nec se Mileti, neque alium
 quemquam ullius civitatis imperium porro posse*

σθαι γὰρ ἐκάστην τῶν πολιῶν δημοκρατεῖσθαι μᾶλ-
 10 λον ἢ τυραννεύεσθαι. Ἰστιαίου δὲ γνώμην ταύτην ἀπο-
 δεικνυμένου, αὐτίκα πάντες ἦσαν τετραμμένοι πρὸς ταύ-
 την τὴν γνώμην, πρότερον τὴν Μιλτιάδew αἰετούμενοι.
 Ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ διαφέροντες τὴν ψῆφον, καὶ ἐόν- 138
 τες λόγου πρὸς βασιλῆος Ἑλλησποντιῶν μὲν τύραν-
 νοι· Δάφνις τε Ἀβυδηνός, καὶ Ἴπποκλος Λαμψακη-
 νός, καὶ Ἡρόφαντος Παριηνός, καὶ Μητροδῶρος Προ-
 5 κονήσιος, καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνός, καὶ Ἀρίστων
 Βυζάντιος· οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ ἐξ Ἑλλησπόντου. ἀπ’
 Ἰωνίης δὲ, Στράττις τε Χίος, καὶ Αἰάκης Σάμιος,
 καὶ Λαοδάμας Φωκαεὺς, καὶ Ἰστιαῖος Μιλήσιος, τοῦ
 ἦν γνώμη ἡ προκειμένη ἐναντίῃ τῇ Μιλτιάδew. Αἰολῶν
 10 δὲ παρῆν λόγιμος μῦθος Ἀρισταγόρης Κυμαῖος.

*obtinerere: fore enim ut quaeque civitas populari uti
 imperio malit, quam uni parere.* Hanc sententiam
 postquam Histiaeus dixit protinus omnes huic sunt
 adsenſi, quum prius Miltiadis probassent consilium.
 (138.) Fuere autem hi, qui in illa deliberatione
 suffragia ferebant, et gratiā valebant apud Regem:
Hellespontiorum quidem *tyranni*: Daphnis, Aby-
 denus; Hippoclus, Lampsacenus; Herophantus, Pa-
 rienus; Metrodorus, Proconnesius; Aristagoras, Cy-
 zicenus; et Ariston, Byzantium: hi ex Hellesponto
 adfuere. Ex *Ionia* vero: Strattis, Chius; Aeaces, Sa-
 mius; Laodamas, Phocaeensis; et Histiaeus, Mile-
 sius; cuius erat in medium proposita sententia, Mil-
 tiadi contraria. Ex *Aeolensibus* unus aderat vir, Ari-
 stagoras Cumaeus.

- 139 Οὔτοι ἂν ἐπεὶ τε τὴν Ἰστιαίου αἰρέοντο γνώμην, ἔδοξε
 σφι πρὸς ταύτῃ τάδε ἔργα τε καὶ ἔπτα προσθεῖναι· τῆς
 μὲν γεΦύρης λύειν τὰ κατὰ τοὺς Σκύβας ἑόντα, λύειν
 δὲ ὅσον τόξευμα ἐξικνέεται· ἵνα καὶ ποιεῖν τι δοκέωσι,
 ποιεῦντες μηδὲν, καὶ οἱ Σκύβαι μὴ πειρώατο βιάμενοι 5
 καὶ βουλόμενοι διαβῆναι τὸν Ἰστρὸν κατὰ τὴν γέφυ-
 ραν· εἰπεῖν τε, λύοντας τῆς γεΦύρης τὸ εἰς τὴν Σκυ-
 θικὴν ἔχον, ὥς πάντα ποιήσουσι τὰ Σκύθῃσι ἔστι ἐν
 ἡδονῇ. ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνώμῃ. Μετὰ δέ,
 ἐκ πάντων ὑπεκρίνατο Ἰστιαῖος, τάδε λέγων· „Αν- 10
 „δρες Σκύβαι, χρηστὰ ἤκετε φέροντες, καὶ εἰς καιρὸν
 „ἐπέγεσθε· καὶ τὰ τε ἀπ’ ὑμῶν ἡμῖν χρηστῶς ὁδοῦ-
 „ται, καὶ τὰ ἀπ’ ἡμῶν εἰς ὑμᾶς ἐπιτηδέως ὑπηρε-
 „τεῖται. ὥς γὰρ ὁρᾶτε, καὶ λύομεν τὸν πόρον, καὶ
 „προθυμὴν πᾶσαν ἔχομεν, θέλοντες εἶναι ἐλεύθεροι. 15

(139.) Hi igitur postquam Histiaei probaverant sententiam, haec praeterea et facienda et dicenda decreverunt: pontis quidem partem solvendam, quae Scytharum ripam spectaret, solvendam autem ad teli iactum; quo et facere aliquid viderentur, nihil licet facientes, et ne Scythae tentarent vim adferre et Istrum ponte transire: dicendumque, dum pontis partem ad Scythas spectantem solverent, se omnia facturos quae Scythis grata essent factura. Has condiciones Histiaei sententiae adiecerunt. Deinde nomine omnium *Histiaeus* Scythis haec respondit: *Viri Scythae, utilia et benigna adtulistis, et opportune properastis. Ut autem, quae a vobis profiscuntur, benigna sunt; sic et nos vobis studiose morem gerimus. Ut enim videtis, solvimus*

341, 34.

„Ἐν ᾧ δὲ ἡμεῖς τάδε λύομεν, ὑμέας καιρὸς ἐστὶ δίζη-
 „σθαι ἐκείνους· εὐρόντας δὲ, ὑπὲρ τε ἡμέων καὶ ὑμῶν
 „αὐτέων τίσασθαι οὕτως ὡς κείνους πρέπει.“ Σκύθαι 140
 μὲν τὸ δεύτερον Ἰωσὶ πιστεύσαντες λέγειν ἀληθέα, ὑπέ-
 στρεφον ἐπὶ ζήτησιν τῶν Περσέων, καὶ ἡμάρτανον πά-
 σης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἰτίαι δὲ τούτου αὐτοὶ οἱ Σκύ-
 5 θαι ἐγένοντο, τὰς νομαῖς τῶν ἵππων τὰς ταύτη δια-
 φθείραντες, καὶ τὰ ὕδατα συγχώσαντες. εἰ γὰρ ταῦτα
 μὴ ἐποίησαν, παρεῖχε ἂν σφι, εἰ ἐβούλοντο, εὐπετέως
 ἐξευρέειν τοὺς Πέρσας· νῦν δὲ, τὰ σφι ἐδόκεε ἄριστα
 βεβουλευῆσθαι, κατὰ ταῦτα ἐσφάλησαν. Σκύθαι μὲν
 10 νῦν τῆς σφετέρης χώρας τῇ χιλὸς τε τοῖσι ἵπποισι καὶ
 ὕδατα ἦν, ταύτη διεξιόντες, ἐδίξηντο τοὺς ἀντιπολεμίους,
 δοκέοντες καὶ ἐκείνους διὰ τοιούτων τὴν ἀπόδρῃσιν ποιέει-

*pontem; et omne studium adhibebimus, quo liber-
 tatem recuperemus. Dum vero nos in hoc solvendo
 occupamur, interim commodum fuerit, ut vos
 istos quaeratis; et, postquam repereritis, eam ab
 illis, quam par est, poenam et vestro et nostro
 nomine sumatis. (140.) Tum Scythae, fidem ite-
 rum adhibentes Ionibus, vera eos dicere persuasi,
 reversi sunt, Persas inquisituri; sed iterum tota via,
 qua illi transire, aberrarunt. Cuius erroris ipsi Scy-
 thae caussa fuere, eo quod pascua omnia in illa re-
 gione corruperant, aquasque obstruxerant. Id enim
 ni fecissent; facile, si voluissent, Persas inventuri
 erant: nunc per id ipsum consilium, quod optime a
 se initum putabant, decepti sunt. Scythae igitur per
 ea terrae suae loca proficiscentes quaerebant Persas,
 ubi et pabulum erat equis et aqua, rati per eadem*

- σθαι. οἱ δὲ δὴ Πέρσαι τὸν πρότερον ἐαυτῶν γεχόμενον
 στίβον, τοῦτον φυλάσσοντες ἦσαν· καὶ οὕτω μόγις
 εὔρον τὸν πόρον. Οἷα δὲ νυκτός τε ἀπικόμενοι, καὶ λε- 15
 λυμένης τῆς γεφύρης ἐντυχόντες, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην
 141 ἀπίκατο μὴ σφείας οἱ Ἴωνες ἕως ἀπολελοιπότες. Ἦν
 δὲ περὶ Δαρεῖον ἀπὸ Αἰγύπτιος, Φωνέων μέγιστον ἀν-
 θρώπων· τοῦτον δὲ τὸν ἄνδρα καταστάντα ἐπὶ τοῦ χεί-
 λους τοῦ Ἰστρου, ἐκέλευε Δαρεῖος καλέειν Ἰστιαῖον Μι-
 λήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίηε ταῦτα· Ἰστιαῖος δὲ, ἐπακού- 5
 σας τῷ πρώτῳ κελεύσματι, τὰς τε νῆας ἀπάσας πα-
 ρεῖχε διαπορθμεύειν τὴν στρατιὴν, καὶ τὴν γέφυραν
 142 ἔξευξε. Πέρσαι μὲν ὦν οὕτω ἐκφεύγουσι· Σκύθαι δὲ
 διζήμενοι, καὶ τὸ δεύτερον ἡμάρτον τῶν Περσέων. καὶ
 τοῦτο μὲν, ὡς εἶντας Ἴωνας ἐλευθέρους, κακίστους τε
 καὶ ἀνάνδρωτάτους κρίνουσι εἶναι ἀπάντων ἀνθρώπων·

loca Persas se recipere: at illi eandem viam tenen-
 tes retrogressi sunt, qua prius erant profecti; atque
 ita aegre tandem locum traiectus repererunt. Quum
 vero noctu advenirent, solutumque offenderent pon-
 tem; gravis eos metus incessit, ne Iones sese dese-
 ruissent. (141.) Erat tunc apud Darium vir Aegyptius,
 omnium hominum vocalissimus. Hunc *Darius*
 iussit, in ripa Istri stantem, vocare *Histiaeum Mi-
 lesium*. Quod ubi ille fecit, exaudita prima compell-
 latione Histiaeus naves omnes ad traiciendum exer-
 citum expedit, pontemque iunxit. (142.) Atque
 ita Persae effugerunt: Scythae vero, illos inquiren-
 tes, iterum ab eis aberrarunt. Et exinde Scythae *Io-
 nas*, quatenus liberi sunt, *mollissimos et effoemi-
 natissimos omnium hominum* esse iudicant; qua-

5 τοῦτο δὲ, ὡς δούλων Ἰώνων τὸν λόγον ποιούμενοι, ἀνδράποδα φιλοδέσποτά Φασι εἶναι, καὶ ἄδρηστα μάλιστα. ταῦτα μὲν δὴ Σκύθησι ἐς Ἴωνας ἀπέριπται.

Δαρεῖος δὲ διὰ τῆς Θρηίκης πορευόμενος, ἀπίκητο ¹⁴³ ἐς Σηστόν τῆς Χερσσηήσου· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸς μὲν διέβη τῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐν τῇ Εὐρώπῃ Μεγαβάζον, ἄνδρα Πέρσῃν· τῷ Δαρεῖος κοτε 5 ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἰπας ἐν Πέρσῃσι ἔπος. ὠρμημένου Δαρεῖου ροιὰς τρῶγειν, ὡς ἀνοιξε τάχιστα τὴν πρῶτην τῶν ροιῶν, εἶρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβα-
νος, ὃ τι βούλοιτ' ἂν οἱ τοσοῦτο πλῆθος γενέσθαι, ὅσοι ἐν τῇ ροιῇ κόκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε, Μεγαβάζους ¹⁰ ἂν οἱ τοσοῦτους ἀριθμὸν γενέσθαι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ τὴν Ἑλλάδα ὑπήκοον. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτά μιν

tenuis vero de eisdem ut servis verba faciunt, *man-
cipia aiunt esse dominis quam maxime dedita et
fidelissima*. Haec dicteria in Ionas iactant Scythae.

(143.) *Darius*, per Thraciam profectus, Sestum in Chersonneso pervenit: unde ipse quidem navibus in Asiam traiecit, ducem vero exercitus in Europa reliquit *Megabazum*, virum Persam: cui rex olim singularem habuerat honorem, hoc in eum verbo coram Persis dicto. Mala Punica comedere cupiverat *Darius*: qui postquam primum aperuit malum, quae-
sivit ex eo frater Artabanus, *quidnam esset, cuius tantum sibi numerum esse cuperet, quantus nu-
merus granorum in Punico malo?* Cui *Darius* re-
spondit: *Malle se tot numero Artabazos habere,
quam Graeciam suae potestati subiectam*. Haec in Persis dicens, illum honoraverat: tunc vero eum-

εἶπας ἐτίμα· τότε δὲ αὐτὸν ὑπέλιπε στρατηγὸν, ἔχον-
 144 τα τῆς στρατιῆς τῆς ἑωυτοῦ ὀκτῶ μυριάδας. Οὗτος
 δὲ ὁ Μεγάβαζος, εἶπας τότε τὸ ἔπος, ἐλείπετο ἀθά-
 νατον μνήμην πρὸς Ἑλλησποντίων. γενόμενος γὰρ ἐν
 Βυζαντίῳ, ἐπύθετο ἑπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Καλ-
 χηδονίους κτίσαντας τὴν χώραν Βυζαντίων· πύθόμενος δὲ,
 ἔφη Καλχηδονίους τοῦτον τὸν χρόνον τυγχάνειν ὄντας
 τυφλοὺς· οὐ γὰρ αὖν τοῦ καλλίωνος παρῆντος κτίζειν
 χώραν, τὸν αἰσχίονα εἰσεῖναι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. οὗ-
 5 τος δὲ ὦν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λειφθεὶς ἐν
 τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, τοὺς μὲν μηδίζοντας κατεστρέ- 10
 φετο. οὗτος μὲν νυν ταῦτα ἔρησσε.

145 Τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον χρόνον ἐγένετο ἐπὶ Λι-
 βύην ἄλλος στρατιῆς μέγας στόλος, διὰ πρόφασιν

dem imperatorem reliquit cum octo myriadibus de
 suo exercitu. (144.) Idem *Megabazus*, quum By-
 zantii agens audiret, *Calchedonios* septemdecim an-
 nis ante Byzantios urbem suam in ea regione, ubi sita
 est, condidisse, verbum dixit, quo dicto immortalem
 apud Hellespontios memoriam sui reliquit: istud
 enim de Calchedoniis ubi audivit, *caecos eo tem-*
pore fuisse, ait, *Calchedonios: etenim, quum pul-*
crior fuisset locus condendae urbi, turpiorem non
elegissent, ni caeci fuissent. Idem igitur Megaba-
 zus, imperator tunc relictus in Hellespontiorum re-
 gione, armis subegit civitates, quae cum Medis non
 sentiebant.

(145.) Dum haec ille agebat, per idem tempus alia
 ingens *expeditio in Libyam* suscepta est; cuius caus-
 sam exponam, postquam haecce prius commemoravero.

τὴν ἐγὼ ἀπηγήσομαι, προδιηγησάμενος πρότερον τὰδε.
 Τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπιβατέων παίδων παῖδες, ἐξε-
 5 λασθέντες ὑπὸ Πελασγῶν τῶν ἐκ Βραυρῶνος ληϊσαμέ-
 νων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ τούτων ἐξελασθέν-
 τες ἐκ Λήμνου, οἴχοντο πλείοντες ἐς Λακεδαιμόνα· ἰζό-
 μνοι δὲ ἐν τῷ Τηϋγέτῳ, πῦρ ἀνέκαιον. Λακεδαιμό-
 νιοι δὲ ἰδόντες, ἄγγελον ἐπεμπον, πεισόμενοι τίνες τε
 10 καὶ ὁκόθεν εἰσὶ. οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτέοντι ἔλεγον,
 ὡς „εἶψαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀρ-
 γοῇ πλεόντων ἡρώων· προσσχόντας δὲ τούτους ἐς Λῆμνον,
 Φυτεύσαι σφας.“ Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἀκηκοότες
 τὸν λόγον τῆς γενεῆς τῶν Μινυέων, πέμψαντες τὸ
 15 δεύτερον, εἰρωτέον τί θέλοντες ἤκοιέν τε ἐς τὴν χώραν,
 καὶ πῦρ αἰδοῖεν. οἱ δὲ ἔφασαν, ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ-
 βληθέντες, ἤκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιοτάτον γὰρ εἶναι
 οὕτω τοῦτο γίνεσθαι· δέεσθαι τε οἰκέειν ἄρα τούτοις,

*Argonautarum nepotes, a Pelasgis eis, qui Athenien-
 sium mulieres Braurone rapuerant, Lemno eiecti,
 navigarant Lacedaemonem; et sedibus in Taygeto
 captis, ignem incenderant. Id conspicati Lacedaemo-
 nii, misso nuncio sciscitabantur, quinam essent, et
 unde? Nuncio hi respondent, Minyas se esse, he-
 roum illorum filios, qui in Argo navi navigassent:
 ab illis, postquam Lemnum adpulissent, esse se
 procreatos. Lacedaemonii, accepto hoc nuncio de
 genere Minyarum, iterum miserunt qui ex illis quaer-
 erent, quo consilio in ipsorum venissent ter-
 ram, et ignem accenderent? Dixerunt, a Pelasgis
 eiectos, ad parentes venire: aequissimum enim esse
 ita fieri; cupereque cum illis habitare, honorum*

μοῖραν τε τιμῶν μετέχοντες, καὶ τῆς γῆς ἀπολαχόν-
 τες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἑαδὲ δέκεσθαι τοὺς Μινύας 20
 ἐπ' οἷσι θέλουσι αὐτοί· μάλιστα δὲ ἐνῆγέ σφεας ὥστε
 ποιεῖν ταῦτα, τῶν Τυνδαριδῶν ἡ ναυτιλίῃ ἐν τῇ Ἀρ-
 γοῖ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδωκαν, καὶ
 εἰς Φυλὰς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἔγν-
 μαν, τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἤγοντο, ἐξέδωσαν ἄλλοισι. 25
 146 Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι
 ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιλείης μεταιτέοντες, καὶ ἄλλα
 ποιεῦντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐ-
 τοὺς ἀποκτεῖναι· συλλαβόντες δὲ σφεας κατέβαλον εἰς
 ἑρκτήν. κτείνουσι δὲ τοὺς ἂν κτείνωσι Λακεδαιμόνιοι, 5
 νυκτός· μετ' ἡμέρην δὲ, οὐδένα. ἐπεὶ ὦν ἐμελλόν σφεας
 καταχρήσεσθαι, παραιτήσαντο αἱ γυναῖκες τῶν Μι-

participes, et terrae portionem sortitos. Placuit tunc Lacedaemoniis, Minyas recipere eis conditionibus, quas ipsi proposuerant: maxime vero, ut hoc facerent, movit eos hoc, quod Tyndaridae participes fuerant expeditionis Argonautarum. Itaque receptis Minyis et terrae portionem adsignarunt, et per tribus eosdem distribuerunt. Et illi statim matrimonia contraxerunt; uxoresque, quas Lemni duxerant, aliis elocarunt. (146.) Haud multo vero interiecto tempore, insolescere Minyae coeperunt, regni participes fieri postulant, et alia patrant nefaria. Itaque interimere eos decrevere Lacedaemonii; et prehensos in custodiam misere. Supplicio autem adficiunt Lacedaemonii, si quos morte plectunt, nocturno tempore, interdiu vero neminem. Quum igitur in eo essent ut supplicio eos adficere, uxores Minya-

344, 27.

νύων, ἰούσαι ἀσταί τε, καὶ τῶν πρώτων Σπαρτη-
 τῶν θυγατέρες, ἐσελθεῖν τε εἰς τὴν ἐρκτὴν, καὶ εἰς λό-
 10 γους ἐλθεῖν ἐκάστη τῷ ἑωυτῆς ἀνδρί. οἱ δὲ σφεας πα-
 ρῆκαν, οὐδένα δόλον δοκέοντες ἐξ αὐτέων ἔσεσθαι. αἱ
 δὲ ἐπὶ τε ἐσῆλθον, ποιῶσι τοιαύδε· πᾶσαν τὴν εἶχον
 ἐσθῆτα παραδούσαι τοῖσι ἀνδράσι, αὐταὶ τὴν τῶν ἀν-
 δρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινύαι, ἐνδύντες τὴν γυναικῆν
 15 ἐσθῆτα, ἅτε γυναῖκες, ἐξήϊσαν ἔξω. ἐκφυγόντες δὲ
 τρέπον τοιαύτω, ἔζοντο αὐτὶς εἰς τὸ Τηΰγετον.

Τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσιώνας, 147
 τοῦ Τιταμινού, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος,
 ἐστella ἐκ ἀποικίην ἐκ Λακεδαιμόνος. ἦν δὲ ὁ Θήρας
 αὐτὸς γένος ἰὼν Καδμεῖος, τῆς μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι
 5 Ἀριστοδήμου παισὶ, Εὐρυσθένει καὶ Προκλείῃ· ὄντων
 δ' ἐπὶ τῶν παίδων τούτων νηπίων, ἐπιτροπαίην εἶχε ὁ

rum, quae cives erant, et primariorum Spartanorum
 filiae, precatae sunt ut ipsis liceret in carcerem in-
 trare, et cum suo cuiusque marito colloqui. Et hi illis
 hanc veniam dederunt, nullum dolum suspicati. At
 illae, carcerem ingressae, hoc instituunt facere: quid-
 quid habebant vestium, id maritis dabant: ipsae ma-
 ritum vestes induebant. Ita *Minyae*, muliebri ve-
 stitu induti, quasi mulieres, egrediebantur: eoque
 modo, postquam evasere, iterum in Taygeto sedes
 ceperunt.

(147.) Peridem vero tempus *Theras*, filius *Aute-
 sionis*, *Tisamini*, *Thersandri*, *Polynicis*, colonos du-
 cit *Laetdaemone*. Erat hic *Theras*, genere *Cadmeus*,
 avunculus filiorum *Aristodemi*, *Eurysthenis* et *Pro-
 elis*: qui quoad minores fuerant aetate, *Theras* illo-

Θήρας τὴν ἐν Σπάρτῃ βασιλίην. αὐξηθέντων δὲ τῶν ἀδελφιδέων, καὶ παραλαβόντων τὴν ἀρχήν, οὕτω δὴ ὁ Θήρας δεινὸν ποιούμενος ἀρχίσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπὶ τε ἐγεύσατο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μένειν ἐν τῇ Λακεδαί- 10 μωνι, ἀλλ' ἀποπλεύσεσθαι εἰς τοὺς συγγενίας. ἦσαν δὲ ἐν τῇ νῦν Θήρῃ καλεομένη νήσω, πρότερον δὲ Καλλίστῃ τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μемβλιάρω τοῦ Ποικίλῳ, ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος γάρ ὁ Ἀγήνορος, Εὐρώπῃ διζήμενος, προσέσχε εἰς τὴν νῦν Θήρην καλεομένην· 15 προσσχόντι δὲ εἴτε δὴ οἱ ἡ χώρα ἤρεσε, εἴτε καὶ ἄλλως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει γὰρ ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων, καὶ δὴ καὶ τῶν ἐαυτοῦ συγγενίαν Μемβλιάρων· οὗτοι ἐνέμοντο τὴν Καλλίστῃ καλεομένην ἐπὶ γενεάς, πρὶν ἢ Θήραν ἐλ- 20 148 θῆν ἐκ Λακεδαίμονος, ὅκτω ἀνδρῶν. Ἐπὶ τούτους δὴ

rum nomine regnum Spartae administraverat. Postquam autem adoleverunt sororis filii, regnumque capessiverunt, graviter ferens Theras ab aliis regi, qui regnum ipse gustasset; negavit Lacedaemone se mansurum, sed ad cognatos suos ait navigaturum. Erant autem in *insula*, quae *Thera* nunc vocatur, cui olim *Calliste* nomen fuerat, Membliari posterī, Poecilii filii, natione Phoenicis. *Cadmus* enim, Agenoris filius, Europam quaerens, ad Therae quae nunc vocatur adpulerat; ibique, sive quod ei placeret illa regio, sive alia quapiam causa permotus, reliquit quum alios Phoenices, tum cognatum suum Membliarum: atque hi Callistam quae tunc vocabatur habitabant per octo hominum generationes, priusquam Theras Lacedaemone eo advenisset. (148.) Ad hos igitur

ὣν ὁ Θήρας, λαὸν ἔχων ἀπὸ τῶν Φυλέων, ἵσπελλε,
 συνοικήσαν τούτοις, καὶ οὐδαμῶς ἐξελῶν αὐτοὺς, ἀλ-
 λὰ κάρτα οἰκηθεύμενος. Ἐπεὶ τε δὲ καὶ οἱ Μινύαι ἐκ-
 5 δράντες ἐκ τῆς ἐρεκτῆς ἔζοντο ἐς τὸ Τηύγετον, τῶν Λα-
 κεδαιμονίων βουλευομένων σφείας ἀπολλύναι, παραι-
 τέεται ὁ Θήρας ὅπως μῆτε Φόνος γένηται, αὐτὸς τε
 ὑπεδέκατό σφείας ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρας. συγχωρησάν-
 των δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, τρισὶ τριηκοτί-
 10 ροισι ἐς τοὺς Μεμβλιάρειω ἀπογόνους ἐπλωσε· οὔτι
 πάντας ἄγων τοὺς Μινύας, ἀλλ' ὀλίγους τινάς. οἱ
 γὰρ πλεῖντες αὐτῶν ἐτράποντο ἐς τοὺς Παρωρεάτας
 καὶ Καύκωνας· τούτους δ' ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρας,
 σφείας αὐτοὺς ἐξ μοίρας διῆλον· καὶ ἔπειτα ἔκτισαν
 15 πόλιν τάσδε ἐν αὐτοῖσι, Λέπρειον, Μάκιστον, Φρε-

Theras cum multitudine quadam e Spartanorum tri-
 bubus profectus est, una cum illis habiturus, et neu-
 tiquam insulâ eos ciecturus, sed admodum sibi eo-
 rum animos concilians. Iam, quum *Minyae* ex car-
 cere profugi in Taygeto consedisent, et de eis in-
 terficiendis deliberarent Lacedaemonii, deprecatus
 est *Theras* ne fieret caedes, pollicitus se illos ex ipso-
 rum finibus educturum. Cui sententiae quum cessis-
 sent Lacedaemonii, tribus navibus trigenta remo-
 rum *Theras* ad Membliari posteros navigavit; non
 utique omnes secum *Minyas* ducens, sed exiguum
 eorum numerum. Nam maior pars in Paroreata-
 rum et Cauconum fines se contulit: hisque terra
 sua eiectis in sex partes sese partiti sunt, et deinde
 in eadem regione sex haec oppida condiderunt, Le-
 preum, Macistum, Phrixas, Pyrgum, Epium, Nu-

ξὰς, Πύργον, Ἐπιον, Νούδιον· τούτων δὲ τὰς πλεῖ-
 νας, ἐπ' ἐμέο Ἡλεῖοι ἐπέρθησαν. Τῇ δὲ νήσῳ ἐπὶ τοῦ
 149 οἰκιστέω Θήρα ἢ ἐπωνυμία ἐγένετο. Ὁ δὲ παῖς, οὐ
 γὰρ ἔφη οἱ συμπλεύσεσθαι, τοιγαρῶν ἔφη αὐτὸν κα-
 ταλείψειν οἷν ἐν λύκοισι· ἐπὶ τοῦ ἔπεος τούτου οὐνομα
 τῷ νηϊσκά τούτῳ Ὀϊόλυκος ἐγένετο· καὶ κως τὸ οὐνο-
 μα τοῦτο ἐπεκράτησε. Ὀϊολύκου δὲ γίνεται Αἰγεύς 5
 ἀπὸ τοῦ Αἰγεῖδαι καλεῦνται, Φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρ-
 τη. τοῖσι δὲ ἐν τῇ Φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι, οὐ γὰρ ὑπέ-
 μιναν τὰ τέκνα, ἰδρύσαντο ἐκ Θεοπροπίου Ἐριννύων
 τῶν Λαίου τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱόν· καὶ μετὰ τοῦτο ὑπέ-
 μινε. τῶντὸ τοῦτο [συνέβη] καὶ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ 10
 τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι.

CXLIX. 10. Verbum συνέβη ex Reiskii coniect. adieci. Iun-
 gunt vulgo ὑπέμινε τῶντὸ τοῦτο, et συνέβη ignorant omnes.

dium; quorum quidem pleraque ab Eleis mea aetate
 eversa sunt. Insula autem, quam dixi, a conditoris
 nomine *Thera* est adpellata. (149.) Filius Theræ
 enavigare cum patre noluerat: itaque dixerat pater,
se cum relinquere tamquam ovem inter lupos: (ὅς ἐν
 λύκοις.) a quo dicto nomen huic adolescenti *Oioly-*
cus (*Ovilupus*) inditum est, idque nomen dein in-
 valuit. Huius Oiolyçi filius fuit *Aegeus*; a quo *Aeg-*
idae nomen habent, magna tribus Spartæ. Qua ex
 tribu viris quum in vita non manerent liberi, ex
 oraculi edicto statuerunt templum Furiis Laii et
 Oedipodis dedicatum: et ex eo tempore mansere illis
 liberi. Idemque etiam in Thera insula accidit eis qui
 ex his viris progeniti sunt.

Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θη- 150
ραίοισι κατὰ ταῦτα λέγουσι· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μοῦ-
νοι Θηραῖοι ὧδε γενέσθαι λέγουσι. Γρίνος ὁ Αἰσανίου,
ἐὼν Θήρα τούτου ἀπόγονος, καὶ βασιλευῶν Θήρης τῆς
5 νήσου, ἀπῆκετο ἐς Δελφούς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος
ἐκατόμβην· εἶποντο δὲ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν πολιτῶν, καὶ
δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἐὼν γένος Εὐφημίδης
τῶν Μινυέων. Χρωμένω δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βασιλεῖ τῶν
Θηραίων περὶ ἄλλων, χρᾶ ἡ Πυθίη „κτίζειν ἐν Λι-
10 βύη πόλιν.“ ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „Εγὼ μὲν, ὦναξ,
„πρεσβύτερός τε ἤδη εἰμὶ, καὶ βαρὺς ἀείρεσθαι· σὺ
„δὲ τίνα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ταῦτα ποιεῖν.“
ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ ἐδείκνυε ἐς τὸν Βάττον. τότε
μὲν τσαῦτα. μετὰ δὲ ἀπελθόντες, ἀλογίην εἶχον τοῦ

CL. 7. Εὐφημίδης. Vulgo Εὐθυμίδης.

(150.) Haecenus Lacedaemoniorum narratio et Theraeorum consentit: quae his subiungam, ea soli Theraei memorant ita accidisse. Grinus, Aesanii filius, unus ex posteris huius Therae, quum rex Theraeorum esset, Delphos venit, hecatomben offerens nomine civitatis: sequebanturque eum et alii ex civibus, atque etiam Battus, Polymnesti filius, de Euphemi genere, unius ex Minyis. Grino vero, regi Theraeorum, quum de aliis rebus consuleret oraculum, edixit Pythia, civitatem debere eum in Libya condere. Tum ille respondit: *At equidem, ὁ Rex, aetate iam sum provecior, et gravis ad maius quidpiam moliendum. Quin tu aliquem ex iunioribus hisce id facere iube.* Ista dicens, Battum digito monstravit. Et haec quidem tunc. Deinde vero,

χρηστηρίου, οὔτε Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς εἴη, οὔτε 15
 ταλμῶντες εἰς ἀφανὲς χρῆμα ἀποστέλλειν ἀποικίην.
 151 Ἑπτὰ δὲ ἐτίαν μετὰ ταῦτα οὐκ ὤε τὴν Θήρην ἐν τοῖ-
 σι τὰ δένδρεα πάντα σφι τὰ ἐν τῇ νήσῳ, πλην ἐνὸς,
 ἐξαυάνθη. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι προέφερε ἡ
 Πυθίη τὴν εἰς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεί τε δὲ κακοῦ οὐδὲν
 ἦν σφι μῆχος, πέμπουσι εἰς Κρήτην ἀγγέλους, διζή- 5
 ρήνους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπιγμένος εἴη εἰς Λι-
 βύην. περιπλανώμενοι δὲ αὐτὴν οὔτοι, ἀπίκοντο καὶ εἰς
 Ἴτανον πόλιν· ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσγουσι ἀνδρὶ πορφυ-
 ρεῖ, τῷ ὄνομα ἦν Κορόβιος· ὃς ἔφη ὑπ' ἀνέμων ἀπε-
 νειχθεὶς ἀπικέσθαι εἰς Λιβύην, καὶ Λιβύης εἰς Πλα- 10
 τίαν νήσον. μισθῷ δὲ τοῦτον πέισαντες ἤγον εἰς Θήρην.
 ἐκ δὲ Θήρης ἔπλεον κατάσκοποι ἄνδρες, τὰ πρῶτα

postquam abierant, neglexerunt oraculi effatum;
 quum nec Libya ubi esset nossent, nec auderent co-
 loniam mittere obscuram in rem. (151.) Post haec
 vero per septem annos non pluit Therac; arboresque
 in insula omnes, una excepta, exaruerant. Consulen-
 tibus igitur oraculum Theracis, obiecit Pythia colo-
 biam in Libyam deducendam. Itaque, quum nullum
 aliud esset mali remedium, in Cretam nuncios mittunt,
 qui quaererent, an Cretensium aliquis, aut inquil-
 norum, in Libyam umquam pervenisset. Nuncii per
 Cretam oberrantes, quum in alia oppida, tum Itanum
 venerunt; ubi cum purpurario quodam, cui nomen
 erat Corobius, sermones miscent, qui eis ait, *ventis*
se in Libyam fuisse delatum, et quidem in Plateam
insulam Libyae venisse. Hunc igitur hominem, pro-
 posita mercede, Theram ducunt. Et ex Thera mit-

οὐ πολλοί. κατηγασμένου δὲ τοῦ Κορωβίου εἰς τὴν νῆ-
σον ταύτην δὴ τὴν Πλατίαν, τὸν μὲν Κορωβίον λεί-
15 πουςι, σιτία καταλιπόντες ὅσων δὴ μηνῶν· αὐτοὶ δὲ
ἔπλεον τὴν ταχίστην ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς
νῆσου. Ἀποδημεόντων δὲ τούτων πλέω χρόνον τοῦ συγ- 152
καίμενου, τὸν Κορωβίον ἐπέλιπε τὰ πάντα. μετὰ δὲ
κῆς Σαμῖ, τῆς ναύκληρος ἦν Κωλαῖος, πλέουσα
ἐπ' Αἰγύπτου, ἀπηνείχθη εἰς τὴν Πλατίαν ταύτην. πυ-
5 θόμενοι δὲ οἱ Σάμιοι παρὰ τοῦ Κορωβίου τὸν πάντα
λόγον, σιτία αἰ ἐνιαυτοῦ καταλείπουσιν· αὐτοὶ δὲ ἀναχ-
θέντες ἐκ τῆς νῆσου, καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου, ἔπλεον,
ἐπαφερόμενοι ἀπηνείχθη ἀνέμῳ καὶ, οὐ γὰρ ἀνίει τὸ
πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες, ἀπίκαντο
10 εἰς Ταρτησσὸν, θύῃ πομπῇ χρωόμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον

tuntur primum exploratores, haud multi numero:
quibus quum viam in Plateam hanc insulam Coro-
bibus monstrasset, relinquunt ibi Corobium cum ne-
scio quot mensium cibariis, et ipsi ocius domum na-
vigarunt, nuncium Theracis de illa insula relaturi.
(152.) Quibus ultra constitutum tempus redire dif-
ferentibus, Corobium omnia defecerunt. Deinde
vero Samia navis, Aegyptum petens, cuius nauclerus
Colaeus erat, ad Plateam hanc delata est: et Samii,
postquam a Corobio rem omnem cognoverunt, unius
anni cibaria ei reliquerunt. Tum hi, ex insula pro-
fecti, quum Aegyptum petentes navigarent, subsola-
no vento sunt abrepti, et, non intermittente vi venti,
per Herculis columnas transvecti, Tartessum per-
venere, divino quodam numine eos deducente. Erat
ea tempestate intactum hoc emporium: itaque iidem

τοῦτο ἦν ἀκέραιον τοῦτον τὸν χρόνον· ὥστε ἀπονοστή-
 σαντες οὗτοι ὀπίσω, μέγιστα δὲ Ἑλλήνων πάντων, τῶν
 ἡμεῖς Ἀτρεΐδην ἴδμεν, ἐκ Φορτίων ἐκέρδησαν, μετὰ γὰρ
 Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος, Αἰγινήτην· τούτῳ γὰρ
 οὐκ οἶά τέ ἐστι εἶσαι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δεκά- 15
 την τῶν ἐπικερδίων ἐξελόντες, ἐξ τάλαντα, ἐπομήσαντο
 χαλκήϊον, κορητῆρος Ἀργολικοῦ τρόπον· περίξ δὲ αὐ-
 τοῦ γρυπῶν κεφαλαὶ πρόκροστοὶ εἰσι· καὶ ἀνέθηκαν
 ἐς τὸ Ἥραιον, ὑποστήσαντες αὐτῷ τρεῖς χαλκίους κο-
 λασσοὺς ἑπταπῆχας, τοῖσι γούνασι ἐρημισμένους. Κυ- 20
 ρηναίοισι δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ
 153 ἔργου πρῶτα Φιλίαι μεγάλαι συνεκρόθησαν. Οἱ δὲ
 Θηραῖοι, ἐπεὶ τε τὸν Κοράβιον λιπόντες ἐν τῇ νήσῳ,
 ἀπίκοντο ἐς τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὥς σφι εἴη νῆσος
 ἐπὶ Λιβύῃ ἐκτισμένη. Θηραίοισι δὲ ἑαδὲ ἀδελφεὸν τε

inde redeuntes, maximum Graecorum omnium, quo-
 rum certior quaedam ad nos notitia pervenit, ex mer-
 cibus lucrum fecerunt; post *Sôstratum* utique, *Lao-*
damantis filium, *Aeginetam*: cum hoc enim nemo
 alius contendere potest. *Samii* vero decimam lucri
 partem eximentes, sex talenta, ahenum faciendum
 curarunt, ad crateris Argolici modum, circa quod
 sunt grypum capita in quincuncem disposita: hoc
 ahenum in Iunonis templo dedicarunt, impositum
 tribus aeneis colossis septenorum cubitorum, qui
 genubus innituntur. Ab illo tempore primum ingens
 amicitia Cyrenaeis Theracisque cum Samiis contracta
 est. (153.) *Theraci* vero, postquam, relicto in in-
 sula *Corobio*, *Theram* redierant, renunciarunt, *esse*
a se insulam in Libyae ora conditam. Placuit igi-

5 ἀπ' ἀδελφιοῦ πέμπειν, πάλω λαχόντα· καὶ ἀπὸ τῶν
 χώρων ἀπάντων, ἑπτὰ ἑόντων, ἄνδρας· εἶναι δέ σφισιν
 καὶ ἡγεμόνα καὶ βασιλέα Βάττον. οὕτω δὲ στέλλουσι
 δύο πεντηκοντέρους εἰς τὴν Πλατείαν.

Ταῦτα δὲ Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δ' ἐπίλοιπα τοῦ 154
 λόγου, συμφέρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυρη-
 ναῖοι γὰρ τὰ περὶ Βάττον οὐδαμῶς ὁμολογέουσι Θη-
 ραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Ἀξὸς πό-
 5 λις, ἐν τῇ ἐγένετο Ἐτεάρχος βασιλεύς· ὃς ἐπὶ θυγα-
 τρὶ ἀμήτορι, τῇ οὐνομα ἦν Φρονίμη, ἐπὶ ταύτῃ ἔγημε
 ἄλλην γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπισελθοῦσα ἰδικαίει εἶναι καὶ
 τῷ ἔργῳ μητρικῇ τῇ Φρονίμῃ, παρέχουσά τι κακὰ, καὶ
 * πᾶν ἐπ' αὐτῇ μηχανωμένη· καὶ τέλος, μαχλοσύνην
 10 ἐπενείκασά οἱ, πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω. ὁ

tur Theracis, ut e singulis ditionis suae locis, quae numero septem erant, viri mitterentur, ita quidem ut frater cum fratre sorte contenderet uter in coloniam abiret: ducemque eorum atque regem *Battum* designarunt. Ita igitur duas naves quinquaginta remorum in *Plateam* miserunt.

(154.) Haec *Theraci* memorant: in reliqua narratione Theracis cum Cyrenaeis convenit. Nam, quod ad *Battum* spectat, nequiquam cum Theracis *Cyrenaei* consentiunt. Rem enim hi ita narrant. Est Graecae urbs Axus, cuius rex fuit Etearchus. Is quum filiam haberet matre orbam, nomine Phronimam, aliam duxit uxorem. Haec post illius matrem domum ducta, voluit etiam re ipsa *noverca* esse Phronimae, multis eam malis adficiendo, et quidlibet adversus eam moliendo: ad extremum, impudicitiae crimen

δὲ, ἀναγκασθεὶς ὑπὸ τῆς γυναίκας, ἔργον οὐκ ὅστις
 ἐμχανᾶτο ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. ἦν γὰρ δὴ Θημίσιον, ἀνὴρ
 Θηραῖος ἔμπορος, ἐν τῇ Ἀἰῶνι τοῦτον ὁ Ἐτίερχος πα-
 ραλαβὼν ἐπὶ ξένια, ἔξαρκί, ἥ μὲν οἱ διηκονήσῃν ὅτι
 αὐτῷ διηθῇ. ἐπεὶ τι δὲ ἔξαρκος, ἀγαγὼν οἱ παραδίδοι 15
 τὴν ἐαυτοῦ θυγατέρα, καὶ ταύτην ἐκέλευε καταπνι-
 γνῆσαι ἀπαγαγόντα. ὁ δὲ Θημίσιον, πενημεκτήσας
 τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὅρκου, καὶ διαλυσάμενος τὴν ξενίην,
 ἐποίησε τοιαύτην παραλαβὴν τὴν παιῖδα ἀπέπλεε ὥς δὲ
 ἐγένετο ἐν τῷ πλάγγει, ἀποσταύμενος τὴν ἔξαρκωσιν τοῦ 20
 Ἐτίερχου, σχεπίσει αὐτὴν διαδήσας κατῆκε ἐς τὸ πέ-
 155 λαιος, ἀνασπάσας δὲ ἀπύκετο ἐς τὴν Θήρη. Ἐνθὺται
 δὲ τὴν Φρονίμην παραλαβὼν Πολύμνηστος, ἐὼν τῶν
 Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλακεύετο χρόνου δὲ πε-

ei inferens, persuasit marito rem ita esse. Et ille,
 persuasus ab uxore, nefarium in filiam facinus ma-
 chinatur. Aderat tunc Axi Themison, civis Theracius,
 mercaturam faciens. Hunc, hospitio exceptum, iure-
 iurando adstringit ad operam sibi in ea re, quam ab
 illo petiturus esset, navandam. Qui quum interposito
 iuramento fidem suam dedisset, adductam ei tradidit
 filiam suam, iubens ut abductam in alto mari demer-
 geret. Themison, fraudem iurisiurandi indigne fe-
 rens, soluto hospitio, hæc fecit. Accepta puella,
 navi profectus est: ubi vero in alto fuit, quo se ex-
 solveret iurisiurandi religione ab Etearcho sibi ob-
 lata, funibus religatam puellam in mare demisit,
 rursusque extractam secum Theram duxit. (155.)
 Inde Phronimam domum suam sumsit Polymnestus,
 spectatus vir apud Theracos, cæque pro pellice usus

349, 76.

- ριόντος ἐξεγένετο οἱ παῖς ἰσχνόφωνος καὶ τραυλός, τῷ
 5 ὄνομα ἐτίθη Βάττος, ὡς Θηραῖοι τε καὶ Κυρηναῖοι λέ-
 γουσι· ὡς μέντοι ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι· Βάττος δὲ με-
 τανομάσθη ἐπεὶ τε εἰς Λιβύην ἀπῆκετο, ἀπὸ τε τοῦ
 χρηστηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ, καὶ ἀπὸ
 τῆς τιμῆς τὴν ἰσχὺν, τὴν ἐπωνυμίην ποιούμενος. Λίβυες
 10 γὰρ βασιλεῖα Βάττον καλέουσι, καὶ τούτου ἕνεκα δο-
 κέω θεοπιζούσαι τὴν Πυθίην καλέσαι μιν Λιβυκῇ
 γλώσσῃ, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν Λιβύῃ. ἐπεὶ
 τε γὰρ ἠδραῖθη οὗτος, ἦλθε εἰς Δελφούς περὶ τῆς Φω-
 νῆς· ἐπιμαρτυροῦντι δὲ οἱ χρεῖ ἡ Πυθίη τάδε·
 15 Βάττ', ἐπὶ Φωνὴν ἦλθες· ἀναξ δέ σε Φοῖβος
 Ἀπόλλων

CLV. 4. ἰσχνόφωνος. ἰσχνόφωνος probant viri docti.

est. Circumacto tempore natus est huic ex illa filius,
 exili [*sive potius*, hæsitante] voce et balbutiente;
 cui nomen impositum est *Battus*, ut quidem Theraci
 et Cyrenaci aiunt: ut vero mihi videtur, aliud statim
 impositum ei nomen erat; *Battus* vero deinde de-
 mum, postquam in Libyam pervenit, nominatus est,
 nomine sumto ab oraculo quod ei Delphis editum
 erat, et a dignitate quam inter suos habuit: *regem*
 enim Libyes *Battum* vocant; eaque de causa puto
 Pythiam, oraculum edentem, Libycâ illum linguâ
 adpellasse, quum sciret regem eum fore in Libyâ.
 Nam postquam ille ad virilem pervenit ætatem,
 Delphos profectus est, de voce sua consulturus; con-
 sultenti autem hæc respondit Pythia:

Batte, vocis causa venisti: at te rex Apollo

Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοτρόφον οἰκιστῆρα.
 ὥσπερ εἰ εἴποι Ἑλλάδι γλώσση χρωμένη· „ὦ βα-
 „σιλεῦ, ἐπὶ Φωνὴν ἦλθες.“ Ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε·
 „ὦ ἴναξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον παρὰ σέ χρησόμενος περὶ 20
 „τῆς Φωνῆς· σὺ δέ μοι ἄλλα ἀδύνατα χρᾶς, κε-
 „λεύων Λιβύην ἀποικίζειν· τίω δυνάμει; κοίη χειρὶ;“
 Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε ἄλλα οἱ χρᾶν. ὥς δὲ κα-
 τὰ ταῦτα ἐθέσπιζέ οἱ καὶ πρότερον, οἷχeto μεταξὺ
 156 ἀπολιπὼν ὁ Βάττος εἰς τὴν Θήρην. Μετὰ δέ, αὐτῷ 25
 τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοις Θηραίοις συνεφέρετο πα-
 λιγκότως. ἀγνοοῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ Θηραῖοι,
 ἔπεμπον εἰς Δελφοὺς περὶ τῶν παριόντων κακῶν. ἡ δὲ
 Πυθίη σφὶ ἔχουσε· „συγκτίζουσι Βάττω Κυρήνην τῆς 5
 „Λιβύης ἀμεινον πρήξειν.“ Ἀπέσπελλον μετὰ ταῦτα

*in Libyam mittit ovibus divitem, coloniae con-
 ditorem.*

quasi Graeco sermone dixisset, *Rex, vocis caussa venisti.* Tum vero ille respondit: *O Rex, equidem veni, vocis meae caussa te consulturus; tu vero mihi alia respondes impossibilia, iubens me coloniam in Libya condere: quam tandem vi? qua hominum manu?* Quae ille dicens, non persuasit Pythiae ut aliud sibi responsum daret. Quum igitur eadem, quae antea, ei responderet: interim *Battus*, illā relictā, Theram rediit. (156.) Post haec et in hunc ipsum et in reliquos Theracos ira dei incubuit. Et Theraci caussam ignorantes calamitatum, Delphos miserunt qui de praesentibus malis consulerent. Quibus Pythia respondit, *si cum Battō Cyrenen in Libyu coloniam conderent, melius*

τὸν Βάττον οἱ Θηραῖοι δύο πενηκοντέροισι. πλώσαντες
 δὲ εἰς τὴν Λιβύην οὗτοι, οὐ γὰρ εἶχον ὅ τι ποιέωσι ἄλ-
 λο, ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν Θῆβην. οἱ δὲ Θη-
 10 ραῖοι καταγομένους ἔβαλλον, καὶ οὐκ ἔων τῇ γῇ προσ-
 ἴσχειν, ἀλλ' ὀπίσω πλῶειν ἐκέλευον. οἱ δὲ, ἀναγκα-
 ζόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλων· καὶ ἔκτισαν νῆσον ἐπὶ Λι-
 βύῃ κειμένην, τῇ οὐνομα, ὡς καὶ πρότερον εἰρήθη, ἐστὶ
 Πλάτεια. λέγεται δὲ ἴση εἶναι ἡ νῆσος τῇ νῦν Κυρη-
 ναίων πόλει.

Ταύτῃ οἰκέοντες δύο ἔτια, οὐδὲν γὰρ σφι χρηστὸν 157
 συνεφέρετο, ἕνα αὐτῶν καταλιπόντες, οἱ λοιποὶ πάν-
 τες ἀπέπλεον εἰς Δελφούς. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τὸ χρη-
 στήριον, ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην, καὶ
 5 οὐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκεῦντες. ἡ δὲ Πυθίη σφι πρὸς
 ταῦτα χρᾶ τάδε·

cum ipsis actum iri. Miserunt posthaec Theracii
Battum cum duabus navibus quinquaginta remorum:
 sed hi, postquam in Libyam navigarunt, quoniam
 caeteroquin quod agerent non habebant, Theracii
 sunt reversi. At redeuntes telis repulerunt Theracii,
 nec adpellere ad terram passi sunt, sed retro navigare
 iusserunt. Illi igitur, necessitate coacti, navibus re-
 tro abierunt: et insulam condiderunt ad oram *Li-*
byae sitam, cui nomen (ut supra dictum) *Platea*.
 Dicitur autem haec insula pari esse magnitudine, at-
 que nunc est urbs Cyrenaeorum.

(157.) Hanc insulam postquam per biennium ha-
 bitassent, quum nihil illis prospere cederet, uno viro
 ibi relicto, reliqui omnes Delphos navigarunt: ora-
 culumque adeuntes, responsum petiere, dicentes,
Libyam se habitare, nec idcirco melius secum agi.
 Quibus hoc responsum Pythia dedit:

Αἱ τὴν ἐμεῦ Λιβύην μηλοτρόφον οἶδας ἀρίστον,
 μὴ ἔλθαι, ἐλθόντος· ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σου.
 Ἀκούσαντες δὲ τούτων οἱ ἀμφὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλων
 ὀπίσω· οὐ γὰρ δὴ σφίσι ἀπίει ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, 10
 πρὶν δὴ ἀπικῶνται εἰς αὐτὴν τὴν Λιβύην. Ἀπικόμενοι
 δὲ εἰς τὴν νῆσον, καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἔλιπον, ἔκτισαν
 αὐτῆς τῆς Λιβύης χῶρον ἀντίον τῆς νήσου, τῷ οὐνόμα
 ᾧ Ἀζίρις, τὸν νάπαι τε κάλλισται ἐπ' ἀμφοτέρω συγ-
 κληίουσι, καὶ πεταμὸς τὰ ἐπὶ θάτερα παραρρέει. 15
 158 Τούτων οἴκεον τὸν χῶρον ἐξ ἑτα· ἐβδόμῳ δὲ σφίσι
 ἔτι παρατησάμενοι οἱ Λίβυες, ὥς εἰς ἀμείνονα χῶρον
 ἄξουσιν, ἀπέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δὲ σφίσι ἐνθεῦτεν
 οἱ Λίβυες ἀναστήσαντες πρὸς ἐσπέρην· καὶ τὸν κάλλι-
 στον τῶν χώρων, ἵνα διεξιόντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδωιν, 5

*Si tu Libyam ovium nutricem melius nosti,
 qui non adiisti, quam ego qui adii; valde miror
 tuam sapientiam.*

Quae Battus cum suis ubi audivit, retro navigavit:
 nec enim illos condendae coloniae caussa, quasi
 mandato satisfacissent, prius absolvit deus, quam in
 ipsam Libyam pervenissent. Igitur postquam in
 insulam pervenerunt, recepto eo quem ibi relique-
 rant, in ipsa Libya locum eum condiderunt cui no-
 men Aziris; quem amoenissimi colles utrimque in-
 cludunt, et ab altero latere amnis praeterfluit. (158.)
 Hunc locum quum per sex annos incoluissent, septi-
 mo anno, precantibus indigenis, et meliorem in lo-
 cum sese illos perducturos esse pollicentibus, per-
 suasi sunt hunc relinquere. Duxeruntque eos Libyes
 inde moventes occidentem versus; per pulcerrimam

συμμετρησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρας, νυκτὸς παρή-
γον· ἔστι δὲ τῷ χωρῷ τούτῳ ὄνομα Ἰρασα. ἀγαγόν-
τες δὲ σφίνας ἐπὶ κρήνην λεγομένην εἶναι Ἀπόλλωνος,
εἶπαν· „Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῖν ἐπιτήδεον οἰ-
10 „κεῖν· ἐνθαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται.“ Ἐπὶ μὲν 159
τὴν Βάττιω τε τοῦ οἰκιστῆς τῆς ζόης, ἄρξαντος ἐπὶ
τεσσεράκοντα ἔτια, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλειω,
ἄρξαντος ἐκαίδεκα ἔτια, οἶκον οἱ Κυρηναῖοι, ἰόντες
5 τεσσάρη, ὅσοι ἀρχὴν εἰς τὴν ἀποικίην ἐστάλησαν. ἐπὶ
δὲ τοῦ τρίτου, Βάττιω τοῦ Εὐδαίμονος καλομένου,
Ἕλληνας πάντας ὄρεμῃσι χεῖρας αἱ Πυθίη πλείων
συνοικίσαντας Κυρηναίοισι Λιβύην· ἐπικαλέοντο γὰρ οἱ
Κυρηναῖοι ἐπὶ γῆς ἀναδασμῷ. ἔχρησι δὲ ὧδε ἔχοντα·

autem regionem, ne eam transeuntes Graeci viderent, noctu eos transduxerunt, diei horam ita commensi: nomen huic regioni *Irasa* est. Deinde eos ad fontem duxerunt, qui Apollini sacer perhibetur, dixeruntque: *Viri Graeci, hic vobis commodum est habitare: hic enim perforatum est coelum.* (159.) Iam, quousque et *Battus* vixit, coloniae conditor, qui annos regnavit quadraginta, et huius filius *Arcesilaus*, qui sedecim annos regnavit, habitarunt hanc regionem *Cyrenaci* tot numero, quot initio in coloniam fuerant missi. Tertio vero regnante, *Batto* cognomine *Felice*, Graecos omnes Pythia edito oraculo induxit, ut in Africam navigarent, cum Cyrenacis eam frequentaturi: invitaverant enim illos *Cyrenaci*, agrorum partitionem polliciti. Oraculum Pythiae tale erat:

Ὅς δὲ καὶ ἐς Λιβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ 10
 γὰς ἀναδαιομένας, μετὰ οἱ ποκά Φαμι μολήσῃν.
 Συλλεχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐς τὴν Κυρήνην, περι-
 ταμνόμενοι γῆν πολλὴν οἱ περίοικοι Λίβυες καὶ ὁ βα-
 σιλεὺς αὐτῶν, τῷ ὄνομα ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χώ-
 ρης στερισκόμενοι, καὶ περιῶβριζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρη- 15
 ναίων, πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδωσαν σφίεας αὐτοὺς
 Ἀπρίη, τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ. ὁ δὲ, συλλέξας στρα-
 τὸν Αἰγυπτίων πολλόν, ἔπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρήνην· οἱ δὲ
 Κυρηναῖοι ἐκστρατεύσάμενοι ἐς Ἰρασα χώραν, καὶ ἐπὶ
 κρήνην Θέστην, συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ 20
 ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἅτε γὰρ οὐ πεπειρημένοι πρό-
 τερον οἱ Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων, καὶ παραχρηάμενοι, διε-
 φθάρησαν αὐτῷ, ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ἀπενόστησαν

*Senior in Libyen quisquis pervenerit aliam
 post discretum agrum, mox hunc, affirmo, pi-
 gebit.*

Postquam igitur magna hominum multitudo Cyrenen confluit, finitimi Libyes, magna regionis parte spoliati, rexque eorum, cui nomen erat Adicran, quippe agris exuti et contumeliose habitati a Cyrenaeis, missis in Aegyptum legatis, *Apriae* regi Aegypti sese tradiderunt. Et ille ingentem Aegyptiorum contractum exercitum contra Cyrenen misit. Cui *Cyrenaei* cum suis copiis in regionem cui *Irassa* nomen et ad fontem Thesten obviam progressi, praelio cum Aegyptiis commisso victoriam reportarunt. Aegyptii enim, Graecorum arma prius non experti, illosque aspernati, ita caesi sunt, ut eorum pauci in Aegyptum

ἐς Αἴγυπτον. ἀντὶ τούτων Αἰγύπτιοι κατὰ ταῦτα, ἐπι-
25 μεμφόμενοι Ἀπρίῃ, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ.

Τούτου δὲ τοῦ Βάττιω γίνεται παῖς Ἀρκεσίλειος· ὃς 160
Βασιλεύσας, πρῶτα τοῖσι ἑαυτοῦ ἀδελφεοῖσι ἐστασία-
σε, ἐς ὃ μιν οὗτοι ἀπολιπόντες οἴχοντο ἐς ἄλλον χῶ-
ρον τῆς Λιβύης· καὶ ἐπ' ἑαυτῶν βαλλόμενοι, ἐκτίσαν
5 πόλιν ταύτην, ἣ τότε καὶ νῦν Βάρκη καλεῖται· κτί-
ζοντες δ' ἅμα αὐτὴν, ἀπιστᾶσι ἀπὸ τῶν Κυρηναίων
τοὺς Λίβυας. Μετὰ δὲ, Ἀρκεσίλειος ἐς τοὺς ὑποδε-
ξαμένους τε τῶν Λιβύων, καὶ ἀποστάντας τοὺς αὐτοὺς
τούτους, ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Λίβυες δέισαντες αὐτὸν,
10 οἴχοντο Φεύγοντες πρὸς τοὺς ἡοίους τῶν Λιβύων. ὁ δὲ
Ἀρκεσίλειος εἶπετο Φεύγουσι· ἐς οὗ ἐν Λεύκωνί τε τῆς
Λιβύης ἐγένετο ἐπιδιώκων, καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι ἐπι-
θῆσθαι οἱ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους το-

redierint. Cuius cladis culpam ipsi *Apriae* tribuentes
Aegyptii, protinus ab eo defecerunt.

(160.) Batti huius filius fuit *Arcesilaus*; qui post-
quam regnum suscepit, primum cum fratribus suis
discordias exercuit; donec hi, illo relicto, in alium
Libyae locum concesserunt, inter seque inito consilio
urbem hanc condiderunt, cui nomen inditum, quod
etiam nunc obtinet, *Barca*; simulque Afris, ut a Cy-
renaeis deficerent, persuaserunt. Post haec *Arcesilaus*
adversus hos Afros, qui fratres suos receperant, et ab
ipso defecerant, arma movit. Afri vero, illum me-
tuentes, ad Libyes versus orientem incolentes confu-
gerunt: et *Arcesilaus*, fugientes secutus, et *Leuconem*
usque, Libyae oppidum, persecutus, ibi adgredi Li-
byas statuit. Sed praelio commisso tam insignem vi-

354 HERODOTI HISTOR. IV.

σοῦτο, ὥστε ἑπτακισχίλους ὀπλίτας Κυρηναίων ἐνθαῦ-
 τα πιστεῖν. μετὰ δὲ τὸ τρῶμα τοῦτο, Ἀρκεσίλειον μὲν 15
 κάμνοντά τε καὶ Φάρμακον πεπωκότα, ὁ ἀδελφεὸς
 Λέαρχος ἀποκνίγει. Λέαρχον δὲ ἡ γυνὴ ἡ Ἀρκεσίλειον
 161 δόλῳ κτείνει, τῇ οὐνομα ἦν Ἐρυξώ. Διεδέξατο δὲ τὴν
 βασιλείην τοῦ Ἀρκεσίλειον ὁ παῖς Βάττος, χωλὸς τε
 ἔων, καὶ οὐκ ἀρτίπους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι πρὸς τὴν κατα-
 λαβοῦσαν συμφορὴν, ἔπεμπον εἰς Δελφοὺς, ἐπειρησο-
 μένους ὅν τινα τρόπον καταστήσάμενοι, κάλλιστα αὖ 5
 οἰκείοιεν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε ἐκ Μαντινέης τῆς Ἀρκά-
 δων καταρτιστῆρα ἀγαγέσθαι. αἶτεον ὦν οἱ Κυρηναῖοι,
 καὶ οἱ Μαντινεῖς ἔδωσαν ἄνδρα τῶν ἀστῶν δοκιμώτα-
 τον, τῷ οὐνομα ἦν Δημῳάξ. Οὗτος ὦν ὠνὴρ ἀπικόμε-
 νος εἰς τὴν Κυρήνην, καὶ μαθὼν ἕκαστα, τοῦτο μὲν, 10
 τριφύλους ἐποίησέ σφρας, τῇδε διαθείς· Θηραίων μὲν

ctoriam reportarunt Libyes, ut eo loci ex Cyrenacis
 septem millia armatorum ceciderint. Post eam cla-
 dem aegrotans Arcesilaus, quum medicamentum
 sumsisset, a fratre Learcho strangulatus est. Lear-
 chum vero uxor Arcesilae, cui nomen erat Eryxo, per
 dolum occidit. (161.) Arcesilao in regnum successit
 filius Battus, pede claudus. Cyrenaei vero, ob tri-
 stem rerum suarum statum, Delphos miserunt qui
 Deum consulerent, qua inita ratione optime res suas
 administrarent. Quos Pythia iussit ex Mantinea Ar-
 cadiae moderatorem arcessere. Petierunt igitur
 Cyrenaei a Mantinensibus: hique illis dederunt vi-
 rum inter cives probatissimum, cui nomen erat De-
 monax. Hic vir igitur postquam Cyrenen pervenit,
 cognitis rebus singulis, primum in tres tribus di-

γὰρ καὶ τῶν περιόικων μίαν μοῖρην ἐποίησε· ἄλλην δὲ,
Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρίτην δὲ, νησιωτῶν πάν-
των· τοῦτο δὲ, τῷ βασιλεῖ Βάττῳ τεμένεα ἐξελών,
15 καὶ ἱερουσύναις, τὰ ἄλλα πάντα, τὰ πρότερον εἶχον οἱ
βασιλῆες, ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε.

Ἐπὶ μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττεω, οὕτω διετέλει εἶντα· 162
ἐπὶ δὲ τοῦ τούτου παιδὸς Ἀρκεσίλειω πολλὴ ταραχὴ
περὶ τῶν τιμῶν ἐγένετο. Ἀρκεσίλειος γὰρ, ὁ Βάττω
τε τοῦ χωλοῦ καὶ Φερετίμης, οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι κα-
16 τὰ τὰ ὁ Μαντινεὺς Δημώναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαιτεῖ τὰ
τῶν προγόνων γέρεα. ἐνθεῦτεν στασιάζων ἐσώθη, καὶ
ἔφυγε εἰς Σάμον· ἡ δὲ μήτηρ οἱ εἰς Σαλαμίνα τῆς Κύ-
πρου ἔφυγε. Τῆς δὲ Σαλαμῖνος τοῦτον τὸν χρόνον

atribuit Cyrenaeos, partitione in hunc modum in-
stituta: Theracorum, eorumque qui ex illorum vici-
nia erant oriundi, unam partem constituit: alteram
partem Lacedaemoniorum et Cretensium; tertiam re-
liquorum insularium: deinde, exceptis agris sacris
et sacerdotiis, quae regi Batto tribuit, reliqua om-
nia, quae antea regum fuerant, populo in medium
proposuit.

(162.) Iam, regnante quidem hoc Batto, iste re-
rum status duravit. Sub huius autem filio *Arcesilao*
multae turbae de honoribus sunt exortae. *Arcesilaus*
enim, *Batti claudi filius* et *Pheretimae*, negavit se
toleraturum rerum statum a *Mantinensi Demonacte*
ordinatum, verum honores et privilegia repetiit suo-
rum maiorum. Inde excitatâ seditione victus, *Samum*
profugit: mater vero *Pheretima*, et ipsa fugiens, *Sal-*
aminen Cypri se recepit. *Salaminem* per id tempus

ἐπικράτεις Εὐέλθων, ὅς τὸ ἐν Δελφοῖσι θυμικτῆριον, εἰς ἀξιοθέτον, ἀνέθηκε, τὸ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ 10
 κέσται. ἀπικομένη δὲ παρὰ τοῦτον ἡ Φερετίμη, εἰδέτο
 στρατιῆς, ἣ κατὰξαι σφέας εἰς τὴν Κυρήνην. ὁ δὲ γε
 Εὐέλθων πᾶν μᾶλλον ἢ στρατιὴν οἱ εἰδίδου. ἡ δὲ, λαμ-
 βάνουσα τὸ διδόμενον „καλὸν μὲν, ἔφη, καὶ τοῦτο
 εἶναι, κάλλιον δὲ ἐκεῖνο, τὸ δοῦναί οἱ δομένην στρατιήν.“ 15
 τοῦτο γὰρ ἐπὶ παντὶ τῷ διδομένῳ ἔλεγε. Τελευταῖόν οἱ
 ἐξέπεμψε δῶρον ὁ Εὐέλθων ἄτρακτον χρύσειον καὶ ἡλα-
 κάτην, προσῆν δὲ καὶ εἰρίον. εἰπάσης δὲ αὐτῇ τῆς Φε-
 ρετίμης ταῦτόν ἐπος, ὁ Εὐέλθων ἔφη, „τοιούτοις γυ-
 163 ναῖκας δωρεῖσθαι, ἀλλ’ οὐ στρατιῇ.“ Ὁ δὲ Ἄρκε- 20
 σίλως, τοῦτον τὸν χρόνον εὖν ἐν Σάμῳ, συνήγειρε
 πάντα ἄνδρα ἐπὶ γῆς ἀναδασμῷ. συλλεγομένου δὲ
 στρατοῦ πολλοῦ, ἐστάλη εἰς Δελφούς Ἄρκεσίλως, χρη-

tenuit *Euelthon*, is qui thuribulum illud spectatu dignum Delphis dedicavit, quod est in Corinthiorum thesauro depositum. Hunc adiens *Pheretima*, exercitum ab eo petiit, qui se et filium Cyrenen reduceret. At ei *Euelthon* quidlibet magis, quam exercitum, dedit. Et illa accipiens dona, *bonum quidem, ait, et hoc esse; melius vero illud fore, si petenti sibi daret exercitum.* His verbis, quoties donum aliquod accepit, usa est. Postremo *Euelthon* dono ei misit fusum aureum et colum, cui lana etiam circumdata. Quumque idem dictum *Pheretima* repeteret, respondit *Euelthon*, *talia munera dari mulieribus, non exercitum.* (163.) Per idem tempus *Arce-silaus*, Sami moratus, unumquemque excitabat spe dividendorum agrorum propositâ. Quumque iam ma-

5 ὁ δὲ Πυθίᾳ περὶ κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ
τάδ'· „Ἐπὶ μὲν τέσσαρας Βάττους, καὶ Ἀρκεσίλειος
„τέσσαρας, ὀκτὼ ἀνδρῶν γενεάς, δίδοι ὑμῖν Λοξίης βα-
„σιλεύειν Κυρήνης· πλεόν μέντοι τούτου οὐδὲ πειρᾶσθαι
„παραίτεσι. Σὺ μέντοι ἥσυχος εἶναι, κατελθὼν εἰς τὴν
10 „στρωτοῦ. ἦν δὲ τὴν κάμινον εὖρης πλέην ἀμφορέων, μὴ
„ἔξοπτῆσαι τοὺς ἀμφορέας, ἀλλ' ἀπόπεμπε κατ' οὐ-
„ρον. εἰ δὲ ἔξοπτῆσεις τὴν κάμινον, μὴ ἐσέλῃς εἰς τὴν
„ἀμφίρρυτον· εἰ δὲ μὴ, ἀποθανέαι καὶ αὐτός, καὶ
„ταῦρος ὁ καλλιστεῦων.“ Ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκεσί- 164
λειος χρᾶ. ὁ δὲ, παραλαβὼν τοὺς ἐκ τῆς Σάμου, κα-
τέλθας εἰς τὴν Κυρήνην· καὶ ἐπικρατήσας τῶν περημά-
των, τοῦ μαντήϊου οὐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας τοὺς ἀν-
δραστάτας αἶψα τῆς ἐωυτοῦ Φυγῆς. τῶν δὲ οἱ μὲν τὸ
παραπὰν ἐκ τῆς χώρας ἀπαλλάσσοντο, τοὺς δὲ τι-

gnam manum contraxisset, Delphos est profectus, de
reditu consulturus oraculum; cui Pythia hoc dedit
responsum: *Quatuor Battis et quatuor Arcesilais,*
per octo hominum generationes, dat Loxias reg-
num obtinere Cyrenae: ulterius vero ut ne con-
mini quidem hortatur. Tu tamen, quum domum
redieris, quietus esto: et quando fornacem repe-
reris plenum amphoris, ne excoque amphoras, sed
ad auram illas emitte. Sin excoxeris fornacem,
ne in circumfluam intres: alioqui peribis tu et
pulcerrimus taurus. (164.) Hoc a Pythia accepto
responso *Arcesilaus*, sumtis secum Samiis, Cyre-
nen rediit. Et ibi rerum potitus, immemor editi ora-
culi, poenas repetivit ab exsilii sui auctoribus. Ho-
rum autem alii regione prorsus excesserunt: alios

νας χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσίλεως εἰς Κύπρον ἀπέστειλε
 ἐπὶ διαφθορῇ. τούτους μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας
 πρὸς τὴν σφετέρην, ἐρρύσαντο, καὶ εἰς Θήρην ἀπέστει-
 λαν. ἑτέρους δὲ τινὰς τῶν Κυρηναίων, εἰς πύργον μέ- 10
 γαν Ἀγλωμάχου καταφυγόντας ἰδιωτικόν, ὕλην πε-
 ριήσας ὁ Ἀρκεσίλεως ἐνέπρησε. Μαβῶν δὲ ἐπ' ἐξερ-
 γασμένοισι τὸ μαντήιον ἐὼν τοῦτο, ὅτι μιν ἡ Πυθίη οὐκ
 ἔα εὐρόντα ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπτῆσαι,
 ἔργετο ἐκὼν τῆς τῶν Κυρηναίων πόλιος, δειμαίνων τε τὸν 15
 κεχρημένον θάνατον, καὶ δοκέων ἀμφίρρυτον τὴν Κυ-
 ρήνην εἶναι. Εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑαυτοῦ, θυγα-
 τέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλῆος, τῷ ὄνομα ἦν
 Ἀλαζίρ· παρὰ τοῦτον ἀπικνέεται. καὶ μιν Βαρκαῖοί τε
 ἄνδρες, καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης Φυγάδων τινὲς, καταμα- 20
 θόντες ἀγοράζοντα, κτείνουσι· πρὸς δὲ, καὶ τὸν πεν-

vero, in potestatem suam redactus, Cyprum misit,
 ibi interficiendos. At hos quidem Cnidii, suam ad
 oram delatos, servarunt, et Theram miserunt. Alios
 vero Cyrenaeorum nonnullos, qui in privatam Aglo-
 machi magnam turrin confugerant, circumdatâ ma-
 teriâ *Arcesilaus* cremavit. Quo patrato facinore, anim-
 advertens hanc esse oraculi sententiam, quod noluis-
 set Pythia ut repertas in fornace amphoras excoque-
 ret, Cyrenaeorum urbe ultro abstinuit, mortem ti-
 mens oraculo significatam, et *circumsuam* illam
 existimans esse Cyrenen. Habuit uxorem, cognatam
 sui, filiam regis Barcaeorum, cui nomen erat Alizir:
 ad hunc se recepit. At ibi conspicati eum cives Bar-
 caei et Cyrenaeorum exsulum nonnulli in foro ver-
 santem interfecerunt, simulque cum illo socerum

Θεὸν αὐτοῦ Ἀλαζίρα. Ἀρκεσίλεως μὲν νυν, εἴτε ἐκὼν
εἴτε ἄκων ἀμαρτῶν τοῦ χρησμοῦ, ἐξέπλησε μόρην τὴν
ἑαυτοῦ.

Ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τέως μὲν ὁ Ἀρκεσίλεως ἐν 165
τῇ Βάρκῃ διαιτᾷτο ἐξεργασμένος ἑαυτῷ κακόν, ἣ δὲ
εἶχε αὐτῇ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ, καὶ τάλ-
λα νηομένη, καὶ ἐν βουλῇ παρίζουσα· ἐπεί τε δὲ
ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ τὸν παῖδα, Φεύγου-
σα οἰχώκεε ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γάρ οἱ ἐκ τοῦ Ἀρκεσί-
λεω εὐεργεσίαι ἐς Καμβύσεια τὸν Κύρου πεποιημέναι·
οὗτος γὰρ ἦν ὁ Ἀρκεσίλεως, ὃς Κυρήνην Καμβύσῃ ἔδο-
κε, καὶ Φόρον ἐτάξατο. Ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴγυπτον ἡ
10 Φερετίμη, Ἀρυάνδῳ ἰκέτις ἔζετο, τιμωρῆσαι ἑαυτῇ
κελεύουσα· προϊσχομένη πρόφασιν, ὡς διὰ τὸν μηδισ-
μὸν ὁ παῖς οἱ τέθηκε. Ὁ δὲ Ἀρυάνδης ἦν οὗτος τῆς 166

*Alazirem. Ita Arcesilaus, oraculi responso sive vo-
lens sive praeter suam voluntatem non obsecutus, fa-
tum suum implevit.*

(165.) Dum Arcesilaus, mali sui sibi auctor, Bar-
cae versabatur, interim mater eius *Pheretima* ho-
noribus filii Cyrenae fungebatur, quum alia admini-
strans, tum in senatu adsidens: postquam vero cum
cognovit Barcae periisse, relictâ Cyrene in Aegyp-
tum profugit. Exstabant enim merita ab Arcesilao in
Cambysen Cyri filium collata: erat quippe hic Ar-
cesilaus, qui Cyrenen Cambysi tradiderat, et tribu-
tum ei pactus erat pendendum. In Aegyptum ubi
pervenit Pheretima, supplex adiit Aryanden, suppe-
tias sibi ferre rogans; causam interserens, *periisse*
filium suum eo quod Medorum favisset partibus.

Αιγύπτου ὑπαρχος ὑπὸ Καμβύσῃ κατεστεινός· ὃς
 ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων παριστείμενος Δαρείῳ διεφθάρη·
 πυθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυμύοντα μνημόσυ-
 νον ἑαυτοῦ λιπέσθαι, τοῦτο τὸ μὴ ἄλλω εἰη βασιλεῖ 5
 κατεργασμένον, ἐμμέστο τοῦτον· ἐς οὗ ἔλαβε τὸν μι-
 σθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπειρήσας
 ἐς τὸ δυνατώτατον, νόμισμα ἐκόψατο· Ἀρυάνδης δέ,
 ἄρχων Αἰγύπτου, ἀργύριον τῷτὸ τοῦτο ἐποίησε· καὶ νῦν
 ἐστὶ ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἀρυανδικόν. μαθὼν 10
 δὲ Δαρεῖος μιν ταῦτα ποιεῦντα, αἰτίην οἱ ἄλλην ἐπε-
 167 νείκας, ὥς οἱ ἐπανιστέαιτο, ἀπέκτεινε. Τότε δὲ οὗτος
 ὁ Ἀρυάνδης κατοικτεῖρας Φερετίμην, δίδοι αὐτῇ στρα-
 τὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὸν

(166.) Erat hic *Aryandes* praefectus Aegypti, a Cambyse constitutus; idem qui postea, quum se patrem gereret Dario, interfectus est. Postquam enim cognovit viditque Darium cupere monumentum relinquare sui, quale nemo ante illum rex reliquisset, aemulatus est eum; donec tandem mercedem retulit. Etenim Darius aurum ita excoquendum curaverat, ut, quoad maxime fieri posset, esset purgatissimum; quo ex auro monetam procudit. Aryandes vero, Aegypti praefectus, idem ipsum argento fecit: atque etiam nunc purgatissimum *argentum* est *Aryan-dicum*. Id ubi eum facere cognovit Darius, aliā in eum culpā collatā, quasi adversus ipsum rebellasset, interficiendum curavit. (167.) Tunc vero *Aryandes* hic, miseratus *Pheretimam*, pollicetur ei universum qui in Aegypto erat exercitum, pedestrem et

ναυτικόν στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πιζοῦ, Ἀμασι ἀπέ-
 5 δεξε, ἄνδρα Μιράσιον τοῦ δὲ ναυτικοῦ Βάδρην, εἶντα
 Πασαργάδην γένος. πρὶν δὲ ἢ ἀποστεῖλαι τὴν στρα-
 την, ὁ Ἀρσάνδης πέμψας ἐς τὴν Βάρκην κήρυκα, ἐπυν-
 θάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλειων ἀποκτείνας. οἱ δὲ Βαρ-
 καῖοι αὐτοὶ ὑποδικέατο πάντες· πολλά τε γὰρ καὶ κα-
 10 καὶ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρσάν-
 δης, οὕτω δὴ τὴν στρατὴν ἀπέστειλε ἅμα τῇ Φερετίμῃ.
 Αὕτη μὲν νυν αἰτίη πρόσχημα τοῦ λόγου ἐγένετο· ἀπε-
 πέμπετο δὲ ἡ στρατὴ, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ἐπὶ Λιβύων
 καταστροφῇ. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνεα πολλὰ καὶ παν-
 15 τοῖά ἐστι· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα, βασιλεὺς ἦν ὑπὲρ
 αὐτῶν, τὰ δὲ πλεονέκοντες Δαρείου οὐδέν.

ΟΙΚΕΟΥΣΙ δὲ κατὰ τάδε ΛΙΒΥΕΣ. Ἀπ' Αἰγύ- 168

classiarium; duce nominato pedestrium copiarum
 Amasi, de Maraphiorum genere; navalium vero Ba-
 dra, de genere Pasargadarum. Priusquam autem mit-
 teret exercitum, praeconem in urbem *Barcam* misit,
 quaesiturum *quis esset qui Arcesilaum interfecis-*
set. Barcaeii vero universi in se culpam receperunt,
multa ab illo mala passos se esse dicentes. Qua re
 cognitâ, tum demum exercitum cum Pheretima misit.
 Et haec quidem caussa verbo tenuis praetendebatur:
 missus autem, ut mihi quidem videtur, est exercitus
 hoc consilio, ut *Libyes* sub Persarum redigerentur
 potestatem. Sunt enim Libyum (*sive Afrorum*) multi
 atque varii populi: quorum pauci nonnulli regis
 imperio parebant, plerique autem nullam Darii
 habebant rationem.

(168.) HABITANT autem LIBYKS hoc modo. In-

πτου ἀρξάμενοι, πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων κα-
ταίχηται· οἱ νόμοισι μὲν τὰ πλείω Αἰγυπτίοισι χρέον-
ται, ἐσθῆτα δὲ Φορέουσι ὅσῃ περ οἱ ἄλλοι Λίβυες. αἱ
δὲ γυναῖκες αὐτῶν, ψέλιον περὶ ἐκατέρῃ τῶν κνημέων 5
Φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶσαι, τοῖς
Φθειράς ἐπεὰν λάβωσι τοὺς ἐωυτῆς ἐκαστὴ ἀντιδάκνῃ,
καὶ οὕτω ῥίπτει. οὗτοι δὲ μῦνοι Λιβύων τούτο ἐργά-
ζονται· καὶ τῷ βασιλεῖ μῦνοι τὰς παρθένους μελλού-
σας συνοικίειν ἐπιδικνύουσι· ἣ δὲ ἂν τῷ βασιλεῖ ἀρε- 10
στὴ γένηται, ὑπὸ τούτου διαπαρδενύεται. παρήκουσι
δὲ οὗτοι οἱ Ἀδυρμαχίδαι ἀπ' Αἰγύπτου μέχρι λιμένες.
169 τῷ ὄνομα Πλυνός ἐστι. Τούτων δὲ ἔχονται Γίλι-
γάμμαι, νεμόμενοι τὴν πρὸς ἐσπέρην χώραν, μέχρι
Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ μεταξύ τούτου χώρῃ ἡ
τε Πλατεὰ νῆσος ἐπικείται, τὴν ἔκτισαν Κυρηναῖαι·

cupiendo ab Aegypto, primi Afrorum sedes habent
Adyrmachidae: qui institutis quidem maximam par-
tem utuntur Aegyptiis, vestem vero gestant, qualem
et alii Libyes. Mulieres in utraque tibia armillam
gestant aeneam: comam alunt; et pediculos, quos
quaeque capit, vicissim mordet, atque ita abliccit. Hi
soli ex cunctis Afris hoc faciunt: iidemque soli vir-
gines, quum in eo sunt ut nubant, regi ostendunt;
quarum quaecumque illi placet, eam rex devirginat.
Pertinent hi Adyrmachidae ab Aegypto usque ad
portum cui nomen est *Plynus*. (169.) His contigui
sunt *Giligammae*, terram incolentes occidentem ver-
sus, usque ad Aphrodisiadem insulam. In huius re-
gionis medio ad oram sita est *Platea* insula, in quam
Cyrenaei duxerant coloniam; in continente vero est

5 καὶ ἐν τῇ ἡπείρῳ Μενελαῖος λιμὴν ἔστι, καὶ Ἀζίρις,
τὴν οἱ Κυρηναῖοι οἰκεῖον καὶ τὸ σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ
τούτου. παρῆκει δὲ ἀπὸ Πλατέης νήσου, μέχρι τοῦ στό-
ματος τῆς Σύρτιος τὸ σίλφιον. νόμοισι δὲ χρεώνται
οὔτοι παραπλησίοισι τοῖσι ἑτέροισι. Γίλιγαμμέων δὲ 170
ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης Ἀσβύσται. οὔτοι τὸ ὑπὲρ
Κυρήνης οἰκεῖουσιν, ἐπὶ θάλασσαν δὲ οὐ κατήκουσι Ἀσ-
βύσται· τὸ γὰρ παρὰ θάλασσαν Κυρηναῖοι νέμον-
5 ται. τεθριπποβάται δὲ οὐκ ἦκιστα, ἀλλὰ μάλιστα
Λιβυῶν εἰσὶ. νόμους δὲ τοὺς πλεῖνας μιμῆσθαι ἐπι-
τηδεύουσι τοὺς Κυρηναίω. Ἀσβυστέων δὲ ἔχονται τὸ 171
πρὸς ἐσπέρης Αὐσχίσαι. οὔτοι ὑπὲρ Βάρκης οἰκεῖου-
σι, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατ' Εὐεσπερίδας. Αὐ-
σχιστέων δὲ κατὰ μέσον τῆς χώρας οἰκεῖουσιν Κάβα-
5 λες, ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατὰ

Menelaius portus, et *Aziris* oppidum, quod habi-
tant Cyrenaci; unde incipit *silphium*, pertinet au-
tem *silphium* a *Platea* insula usque ad ostium *Syrtis*.
Instituti hi utuntur iisdem fere atque ii de quibus
ante dictum. (170.) *Giligammarum*, occidentem
versus, finitimi sunt *Asbystae*. Hi supra *Cyrenen*
habitantes: nec ad mare pertinent; oram enim ma-
ritimam *Cyrenaci* incolunt. In regendis quadrigis
non postremi sunt, sed vel maxime inter *Afros* om-
nes eminent. Instituta autem pleraque aemulantur
Cyrenaeorum. (171.) *Asbystis* ab occidente con-
termini sunt *Auschisae*. Hi super *Barcam* habitant,
pertinentque ad mare circa *Euesperides*. In media
Auschisarum ditione habitant *Cabales*, exiguus po-
pulus, ad mare pertinentes prope *Taucheira*, oppi-

Ταύχειρα πόλιν τῆς Βαρκαίης· νόμοισι δὲ τοῖσι αὐτοῖσι
 172 χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρήνης. Αὐσχισίῳ δὲ
 τουτέων τὸ πρὸς ἐσπέρης ἔχονται Νασαμῶνες, ἔθνος
 εὐὸν πολλόν· οἱ τὸ θῆρος καταλείποντες ἐπὶ τῇ θαλάσ-
 σῃ τὰ πρόβατα, ἀναβαίνουνσι εἰς Αὐγίλα χάρον, ὅπως
 ριεύντες τοὺς Φοίνικας· οἱ δὲ, πολλοὶ καὶ ἀμφιλαφεῖς 5
 πεφύκασι, πάντες ἔοντες καρποφόροι. τοὺς δὲ αἰτελέ-
 βους ἐπεὶ ἀνθηρῶσι, αὐήναντες πρὸς τὸν ἥλιον, κα-
 ταλέουσι, καὶ ἔπειτα ἐπὶ χάδα ἐπιπάσσοντες, πίνου-
 σι. γυναῖκας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν ἕκαστος, ἐπί-
 κεινον αὐτέων τὴν μῆζιν ποιεῦνται· τρόπῳ παραπλησίῳ 10
 τῷ καὶ Μασσαγέται, ἐπεὶ σκύπωνα προστήσονται,
 μίσγονται. πρῶτον δὲ γαμῖοντος Νασαμῶνος ἀνδρὸς,
 νόμος ἐστὶ τὴν νύμφην νυκτὶ τῇ πρώτῃ διὰ πάντων δι-
 εξαλβεῖν τῶν διατυμόνων μισγομένην· τῶν δὲ ὡς ἕκα-

dum ditionis Barcaeae. Iisdem institutis hi utuntur
 atque illi qui supra Cyrenen habitant. (172.) Au-
 schisarum horum, versus occidentem, finitimi sunt
Nasamonēs, numerosus populus; qui aestate, re-
 lictis ad mare pecoribus, ad locum cui *Augila* nomen,
 adscendunt, palmulas collecturi: nascuntur enim ibi
 frequentes palmae arbores, insigni magnitudine, et
 frugiferae omnes. Iidem locustas venantur, quas ad
 solem siccatas molunt, et deinde lacti inspersas una
 cum lacte bibunt. Uxores quidem quisque complu-
 res solet habere, sed promiscue cum quibuslibet
 coeunt: simili modo, atque Massagetae, scipione
 prius in terram defixo concumbunt. Quando primum
 uxorem ducit vir Nasamon, moris est ut prima nocte
 sponsa cum singulis deinceps convivis concumbat: et

357, 46.

15 στές οἱ μιχθῇ, διδοῖ δῶρον τὸ ἂν ἔχη Φερόμενος ἐξ οἴκου. Ὀρκίοισι δὲ καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιῇδε. ὁμνύουσι μὲν τοὺς παρὰ σφίσι ἄνδρας δικαιοτάτους καὶ ἀρίστους λεγομένους γενέσθαι, τούτους, τῶν τύμβων αἰπτόμενοι. Μαντεύονται δὲ ἐπὶ τῶν προγόνων Φοιτέον-
 20 τες τὰ σήματα, καὶ κατευξάμενοι ἐπικατακοιμούνται· τὸ δ' ἂν ἴῃ ἐν τῇ ὄψει ἐνύπνιον, τούτῳ χραῖται. Πίστισι δὲ τοιησίδε χρέωνται. ἐκ τῆς χειρὸς διδοῖ πιεῖν, καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς τοῦ ἐτέρου πίνει· ἦν δὲ μὴ ἔχῃσι ὕγρὸν μηδὲν, οἱ δὲ τῆς χαμάθεν σποδοῦ λαβόντες λείχουσι.

Νασαμῶσι δὲ προσόμουραί εἰσι Ψύλλοι. οὗτοι ἐξα- 173
 πολῶλασι τρόπῳ τοιῷδε. ὁ νότος σφι πνέων ἄνεμος τὰ ἔλутра τῶν ὑδάτων ἐξηύρνει· ἡ δὲ χώρα σφι πᾶσα ἐν-
 τὸς εἴῃσα τῆς Σύρτιος, ἦν ἄνυδρος. οἱ δὲ, βουλευσά-

quilibet, postquam coit, donum dat quod domo secum adtulit. Iurisiurandi et divinationis apud eos hi ritus sunt. Iurant per viros qui inter ipsos iustissimi et fortissimi dicuntur fuisse; per hos iurant, sepulcra eorum tangentes. Divinaturi, ad sepulcra accedunt maiorum, et peractis precibus ibidem indormiunt: quodcumque dein visum quisque per somnum vidit, eo utitur. Fidem sibi mutuo dant hoc modo: alter alteri ex sua manu praebebat bibendum, vicissimque ex alterius bibit manu: quod si liquoris nihil adest, pulverem humo sublatam lingunt.

(173.) Nasamonibus contermini sunt *Psylli*. Hi tali modo interierunt. Notus ventus exsiccaverat receptacula, quae habuerant, aquarum: est enim regio intra Syrtes omnis aquarum inops. Tum illi, re deliberata, communi consilio adversus notum expe-

- μενοι, κοινῷ λόγῳ ἐστρατεύοντο ἐπὶ τὸν νότον· (λέγω 5
 δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Λίβυες) καὶ ἐπεί τε ἐγίνοντο ἐν
 τῇ ψάμμῳ, πνέσας ὁ νότος κατέχωσέ σφεας. ἑξαπο-
 λομένων δὲ τουτέων, ἔχουσι τὴν χώραν οἱ Νασαμῶνες.
 174 Τουτέων δὲ κατύπερθε, πρὸς νότον ἄνεμον, ἐν τῇ θρηά-
 δει οἰκέουσι Γαράμαντες· οἱ πάντα ἄνθρωπον Φεύ-
 γουσι, καὶ παντὸς ὀμιλίνῃ καὶ οὔτε ὄπλον ἐκτέταται
 175 ἀρτίον οὐδὲν, οὔτε ἀμύνεσθαι ἐπιστέαται. Οὗτοι μὲν
 δὴ κατύπερθε οἰκέουσι Νασαμῶνων· τὸ δὲ παρὰ τὴν
 θάλασσαν ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρας Μάκαι· οἱ λό-
 φους κείρονται, τὸ μὲν μέσον τῶν τριχῶν ἀνιέντες αὖξε-
 σθαι, τὰ δὲ ἐνθεν καὶ ἐνθεν κείροντες ἐν χροίῳ ἐς δὲ τὸν 5
 πόλεμον, στρουβῶν καταγαίαν δοράς φορέουσι προβλή-
 ματα. διὰ δὲ αὐτῶν Κίνυψ ποταμὸς ῥέων ἐκ λόφου
 καλυμμένου Χαρίτων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδόι. ὁ δὲ λό-

ditionem susceperunt: (refero autem haec, quae Li-
 byes narrant:) et, postquam in arenas pervenerunt, co-
 ortus notus eos obruit. Quibus extinctis, regionem
 eorum Nasamones occuparunt. (174.) Supra hos, me-
 ridiem versus, in regione feris frequente, habitant
Garamantes; qui quemcumque hominem fugiunt,
 et cuiuscumque commercium: nec arma ulla ad belli
 usum hi habent, nec pugnare norunt. (175.) Hi
 igitur supra Nasamones habitant: iuxta mare vero,
 et ab occidente, finitimi eorundem *Macae* sunt.
 Hi in medio capillos crescere sinentes, hinc vero
 atque illinc in cute tondentes, cristas gerunt. In
 bellum proficiscentes, struthionum pelles pro scutis
 gestant. Per eorundem ditionem *Cinyps* fluvi-
 us, ex colle profluens cui nomen *Charitón*, (id est, *Gra-*

Φος οὗτος ὁ Χαρίτων δασὺς ἰθὺς ἐστὶ, εἰούσης τῆς ἄλ-
 10 λης τῆς προκαταλεχθείσης Λιβύης ψιλῆς. ἀπὸ θα-
 λάσσης δὲ εἰς αὐτὸν στάδιοι διηκόσιοι εἰσι. Μακίαν 176
 δὲ τούτων ἐχόμενοι Γίνδανές εἰσι. τῶν αἱ γυναῖκες
 περισφύρια δερμάτων πολλὰ ἐκάστη φορεῖ, κατὰ τοίον-
 δε τι, ὡς λέγεται· κατ' ἄνδρα ἕκαστον μιχθέντα πε-
 15 ρισφύριον περιδέεται· ἢ δ' αὖ πλείστα ἔχῃ, αὕτη ἀρί-
 στη δέδοκται εἶναι, ὡς ὑπὸ πλείστων ἀνδρῶν φιληθεῖ-
 σα. Ἀκτὴν δὲ προέχουσιν εἰς τὸν πόντον τούτων τῶν 177
 Γινδάνων κέμονται Λωτοφάγοι· οἱ τὸν καρπὸν μού-
 νον τοῦ λωτοῦ τρώγοντες ζῶουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρ-
 πός, ἐστὶ μέγας ὅσον τε τῆς σχίνου· γλυκύτητα δὲ,
 5 τοῦ Φοίνικος τῷ καρπῷ προσείκελος. ποιεῦνται δὲ ἐκ τοῦ
 καρποῦ τούτου οἱ Λωτοφάγοι καὶ οἶνον.

liarum collis) in mare provolvitur. Hic collis Cha-
 ritōn nemoribus frequens est, quum reliqua Libya,
 quam adhuc oommemoravi, arboribus nuda sit. A
 mari ad illum stadia sunt ducenta. (176.) Macias
 his proximi sunt *Gindanes*: quorum mulieres fas-
 cias ex pellibus ad pedum malleolos gestant unaquae-
 que multas; idque hac de caussa fieri aiunt: ut cum
 quoque viro concubuit mulier, ita fasciam circum-
 ligat; et, quae plurimas gestat, ea praestantissima
 esse iudicatur, quippe a plurimis viris amata. (177.)
 Oram horum Gindanum, quae in mare prominet,
Lotophagi habitant; qui nullo alio cibo, nisi loti
 fructu, vitam sustentant. Est autem *loti fructus* mag-
 nitudine baccae lentisci, dulcedine vero similis fru-
 ctui palmae arboris. Parant vero Lotophagi etiam
 vinum ex eodem fructu.

- 178 Λωτοφάγων δὲ τὸ παρὰ θάλασσαν ἔχονται Μάχ-
 λυες, τῷ λωτῷ μὲν καὶ οὗτοι χρεώμενοι, ἀτὰρ ἡσ-
 σόν γε τῶν πρότερον λεχθέντων. κατήκουσι δὲ ἐπὶ ποτα-
 μὸν μέγαν, τῷ οὐνομα Τρίτων ἐστί. ἐκδιδοὶ δὲ οὗτος
 εἰς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα· ἐν δὲ αὐτῇ νῆσος ἐνι, 5
 τῇ οὐνομα Φλά. ταύτην δὲ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι
 179 Φασι λόγιον εἶναι κτίσαι. Ἔστι δὲ καὶ ὁδε λόγος λε-
 γόμενος· Ἰήσονα, ἐπὶ τέ οἱ ἐξεργάσθη ὑπὸ τῷ Πηλίῳ
 ἢ Ἀργῷ, ἐσθόμενον εἰς αὐτὴν ἄλλην τε ἑκατόμβην, καὶ
 δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον, περιπλώειν Πελοπόννησον,
 βουλόμενον εἰς Δελφοὺς ἀπικέσθαι· καὶ μιν, ὡς πλέον 5
 τα γενέσθαι κατὰ Μαλέην, ὑπολαβεῖν ἄνεμον βορρῆν,
 καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λιβύην· πρὶν δὲ κατιδέσθαι
 γῆν, ἐν τοῖσι βράχεσι γενέσθαι λίμνης τῆς Τριτωνί-
 δος. καὶ οἱ ἀπορέοντι τὴν ἐξαγωγήν λόγος ἐστὶ Φανή-

(178.) Lotophagos, secundum mare, excipiunt *Machlyes*; qui et ipsi quidem loto utuntur, verum-
 tamen minus quam praedicti. Pertinent hi ad flumen
 magnum, cui nomen *Triton*: infunditurque is fluvi-
 us in magnum lacum *Tritonidem*, in quo est insula cui
 nomen *Phla*. Hanc insulam, aiunt, Lacedaemonios ex
 oraculi effato colonis debuisse frequentare. (179.)
 Narratur vero etiam haec historia. *Iasonem*, post-
 quam sub Pelio navem *Argo* construxisset, quum
 alia hecatombe, tunc et tripode aeneo in navem im-
 posito, Peloponnesum esse circumvectum, Delphos
 profecturum; sed quum circa Maleam navigaret,
 vento borea abreptum et ad Libyam fuisse adpul-
 sum; priusquam autem terram conspexisset, haesisse
 in brevibus Tritonidis lacus. Ibi tunc inopi consilii,

10 καὶ Τρίτωνα, καὶ κελεύειν τὸν Ἰήσωνα ἑαυτῷ δοῦναι
τὸν τρίποδα· φάμενόν σοι καὶ τὸν πόρον δέξιν, καὶ
ἀπήμονας ἀποστελέειν. πειθομένου δὲ τοῦ Ἰήσονος, οὐ-
τω δὴ τὸν τε διέκπλουν τῶν βραχέων δεικνύναι τὸν Τρί-
τονα σοι, καὶ τὸν τρίποδα θῆναι ἐν τῷ ἑαυτοῦ ἱερῷ·
25 ἐπιθεσπίσαντά τε τῷ τρίποδι, καὶ τοῖσι σὺν Ἰήσωνι ση-
μῆναι τὸν πάντα λόγον, ὡς „ἐπεὶ τὸν τρίποδα κο-
μίσσεται τῶν ἐγγόνων τις τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπλεόν-
των, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκῆσαι περὶ τὴν Τριτωνίδα
λίμνην Ἑλληνίδας, πᾶσαν εἶναι ἀνάγκη.“ ταῦτα
30 ἀκούσαντας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Λιβύων, κρύψαι τὸν
τρίποδα. Τούτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλύων Αὐσεῖς. 180
οὗτοι δὲ, καὶ οἱ Μάχλυες, πέριξ τὴν Τριτωνίδα λίμνην
οἰκέουσιν· τὸ μέσον δὲ σοι οὐρίζει ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν

nescientique quo pacto educeret navem, adparuisse
aiunt *Tritonem*, iussisseque *Iasonem*, ut sibi daret
tripodem illum; dicentem, *se illis monstraturum*
exitum, et incolumes emissurum. Cui postquam
morem gessisset *Iason*, tum *Tritonem* illis tutum per
brevia exitum monstrasse, et tripodem in suo templo
deposuisse; ex eodem vero tripode oraculo edito rem
omnem *Iasoni* eiusque sociis praedixisse; nempe, *si*
quis ex Argonautarum posteris tripodem illum ab-
stulisset, tunc inevitabili necessitate centum urbes
Graecas circa Tritonidem lacum esse condendas.
Quae ubi cognovissent *Libyes* hanc regionem incolen-
tes, tripodem illos occultasse. (180.) *Machlyum* ho-
rum finitimi sunt *Ausenses*; qui pariter atque illi
Tritonidem lacum adcolunt, sed interfluente *Tritone*
ab illis dirimuntur. Et *Machlyes* quidem in postica ca-
Herod. T. II. P. I.

Μάχλυνι τὰ ὀπίσω κομέουσι τῆς κεφαλῆς· οἱ δὲ Αὔ-
 σεις, τὰ ἔμπροσθε. Ὅρτῃ δὲ ἐνιαυσίῃ Ἀθηναίης αἱ παρ- 5
 θίνοι αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι, μάχονται πρὸς ἀλλή-
 λας λῆδοισι τε καὶ ξύλοισι, τῇ αὐθιγενεῖ θεῶ λέγου-
 σαι τὰ πάτρια ἀποτελεῖν, τὴν Ἀθηναίην καλέομεν. τὰς
 δὲ ἀποθησκούσας τῶν παρθένων ἐκ τῶν τραυμάτων, ψευ-
 δοπαρθένας καλέουσι. πρὶν δὲ ἀπῆναι αὐτάς μάχι- 10
 σθαι, τὰδε ποιῶσι· κοινῇ παρθένον τὴν καλλιστεύου-
 σαν ἐκάστοτε κοσμήσαντες κυνῇ τε Κορινθίῃ καὶ πανο-
 πλῇ Ἑλληνικῇ, καὶ ἐπ' ἄρμα ἀναβιβάσαντες, πε-
 ριάγουσι τὴν Λίμνην κύκλῳ. ὅτέοισι δὲ τὸ πάλαι ἐκόσ-
 μουν τὰς παρθένας, πρὶν ἢ σφί' Ἕλληνας παροικισθῇ- 15
 ναι, οὐκ ἔχω εἶπαι· δοκέω δ' ὦν Αἰγυπτίοισι ὅπλοισι
 κοσμέσθαι αὐτάς. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπί-
 δα καὶ τὸ κράνος Φημὶ ἀπῆχθαι ἐς τοὺς Ἕλληνας.

pitis parte comam alunt; Ausenses vero in anteriore.
 Annuo *Minervae festo* virgines horum duabus a par-
 tibus stantes pugnant invicem lapidibus atque fusti-
 bus, dicentes, *indigenae deae* (quam *Minervam* nos
 vocamus) *se patrio ritu officium praestare*. Si quae
 virgines ex vulneribus moriuntur, has falso nomina-
 tas virgines dicunt. Priusquam vero illas ad pugnan-
 dum committant, hoc faciunt. Pulcerrimam virgi-
 num publice exornant galea Corinthia reliquaque
 armatura Graecanica, et currui impositam circa la-
 cum circumvehunt. Quonam vero cultu virgines or-
 naverint priusquam Graeci in eorum vicinia habita-
 runt, non habeo dicere: videntur mihi autem Aegyp-
 tiis armis eas instruxisse. Nam ab Aegypto et scutum

Τὴν δὲ Ἀθηναίην Φασὶ Ποσειδέωνος εἶναι θυγατέρα καὶ
20 τῆς Τριτωνίδος λίμνης· καὶ μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πα-
τρὶ, δοῦναι ἑαυτὴν τῷ Διὶ· τὸν δὲ Δία ἑαυτοῦ μιν
ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι. Μῆξιν δὲ
ἐπίκλων τῶν γυναικῶν ποιεῖνται, οὔτε συνοικέοντες, κτη-
νηδὸν τε μισγόμενοι. ἐπεὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἀδρόν
25 γένηται, συμφοιτέουσι ἐς τὸ αὐτὸ οἱ ἄνδρες τρίτου μηνός,
καὶ τῷ αὖ οἴκῃ τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτου παῖς
νομίζεται.

Οὗτοι μὲν οἱ παραβαλάσσιοι τῶν Νομάδων Λιβύων 181
εἰρέαται. Ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἡ Θηριώδης
ἐστὶ Λιβύη· ὑπὲρ δὲ τῆς Θηριώδους, ὁ Φρύξ ψάμμης κα-
τῆραι, παρατείνουσα ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἐπὶ
5 Ἡρακλείας στήλας. ἐν δὲ τῇ ὁ Φρύξ ταύτῃ μάλιστα

et galeam autumo ad Græcos pervenisse. *Minervam*
autem perhibent esse *Neptuni* filiam et *Tritonidis*
paludis: dedisse autem se ipsam *Iovi*, quum nescio
quid haberet quod de patre conquereretur: *Iovem*-
que eam pro filia adoptasse. Haec quidem ita nar-
rant. Caeterum promiscue cum mulieribus pecu-
dum more coeunt, non unà habitantes. Tertio quo-
que mense conveniunt viri: quo in conventu, post-
quam adultus est puer quem mulier peperit, cui viro
similis reperitur puer, is eius pater esse censetur.

(181.) Quos adhuc recensui, hi sunt *Nomades Li-*
byses, mare adcolentes. Supra hos vero, mediterræ-
nea versus, *fera* (feris frequens) *Libya* est. Tum
supra hanc supercilium est arenosum, a Thebis *Ae-*
gyptiis usque versus *Herculeas* pertinens columnas.
In eo supercilio per decem fere dierum iter sunt in

372 HERODOTI HISTOR. IV.

διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, ἄλός ἐστι τρύφεια κατὰ χόνδρους μεγάλους ἐν κολωνοῖσι· καὶ ἐν κορυφῇσι ἐκάστου τοῦ κολωνοῦ ἀνακοντίζει ἐκ μέσου τοῦ ἄλός ὕδωρ ψυχρόν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ ἄνθρωποι οἰκεῖουσιν ἐσχατοὶ πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ ὑπὲρ τῆς θηριώδεος. Πρῶτοι 10 μὲν, ἀπὸ Θηβέων διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, Ἀμμώνιοι, ἔχοντες τὸ ἱὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαίου Διός· καὶ γὰρ τὸ ἐν Θήβησι, ὡς καὶ πρότερον εἰρηται μοι, κριοπρόσωπον τοῦ Διὸς τῷγαλμά ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι ὕδωρ κρηναῖον εἶν· τὸ τὸν μὲν ὄρθρον γίνεται χλιαρόν, 15 ἀγορῆς δὲ πληθυούσης ψυχρότερον· μεσαμβρίῃ τέ ἐστι, καὶ τὸ κάρτα γίνεται ψυχρόν· τηλικαῦτα δὲ ἄρδουσι τοὺς κήπους· ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπέρκειται τοῦ ψυχροῦ, ἐς οὗ δύεται τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρόν· ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας 20

collibus *frusta salis*, ingentibus grumis; et in cuiuslibet collis vertice e medio sale exsilit aqua frigida ac dulcis: circatque illas aquas habitant extremi homines versus *desertam Libyam*, ultra *ferinam*. Et primi quidem, a Thebis decem dierum itinere distantes, habitant *Ammonii*, qui templum Iovis habent, a Thebano templo derivatum: nam etiam Thebis, ut ante dictum est, arietina facie est Iovis simulacrum. Est autem ibi alia etiam aqua fontana: quae mane tepida est, versus meridiem autem frigidior, ipso vero medio die admodum fit frigida, quo tempore hortos illi irrigant: tum intlinante die minuitur paulatim frigus usque ad solem occidentem, ubi rursus tepida fit aqua: dein paulatim calescit, donec media nox adest; tunc vero fervens exaestuat: post mediam

νύκτας πελάζει· τηνικαῦτα δὲ ζέει ἀμβολάδην· παρέρ-
χονται τε μέσαι νύκτες, καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἡῶ.
ἐπὶ κλησιν δὲ αὕτη ἡ κρήνη καλεῖται Ἡλίου. Μετὰ 182
δὲ Ἀμμωνίους, διὰ τῆς ὀφρύς τῆς ψάμμου, δι' ἀλ-
λέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, κολωνός τε ἁλός ἐστι ὁμοῖος
τῷ Ἀμμωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰ-
5 κέουσιν· τῷ δὲ χώρῳ τούτῳ ὄνομα Αὐγίλά ἐστι. ἐς
τοῦτον τὸν χῶρον οἱ Νασαμῶνες ὁπωριεῦντες τοὺς Φοί-
νικας φοιτέουσι. Ἀπὸ δὲ Αὐγίλων, διὰ δέκα ἡμερέων 183
ἀλλέων ὁδοῦ, ἕτερος ἁλός κολωνός, καὶ ὕδωρ, καὶ
Φοίνικες καρποφόροι πολλοὶ, κατὰ περ καὶ ἐν τοῖσι ἐτί-
ροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ, τοῖσι ὄνομα Γα-
5 ράμαντές ἐστι, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς· οἱ ἐπὶ τὸν ἅλα
γῆν ἐπιφορέοντες, οὕτω σπείρουσι. συντομώτατον δ' ἐστὶ
ἐς τοὺς Λωτοφάγους, ἐκ τῶν τριήκοντα ἡμερέων ἐς αὐ-
τοὺς ὁδός ἐστι. ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθονόμοι βόες γίνον-

noctem rursus refrigescit usque ad auroram. Nomen
fontis est *Solis fons*. (182.) Post Ammonios in eo-
dem arenoso supercilio, post decem iterum dierum
iter, *tumulus salis* est, similis Ammonio, item aqua;
ibique rursus homines habitant: nomen loci *Augila*
est. Hic est locus, quo proficisci consueverunt Nasa-
mones, palmulas collecturi. (183.) Ab Augilis, rur-
sus post decem dierum iter, alius est *salis tumulus*,
et aqua, et *frequentes palmae arboreae* frugiferae,
quemadmodum et in caeteris tumulis. Ibi habitant
homines, quibus nomen *Garamantes*, magnus ad-
modum populus: qui humum in salem ingerunt, at-
que ita sementem faciunt. Brevissima ab his via ad
Lotophagos, iter est triginta dierum. In horum

ται. ὀπισθονόμοι δὲ διὰ τὸδε εἰσὶ τὰ κέρα ἔχουσι κε- 10
 κυφότα ἐς τὸ ἔμπροσθε. διὰ τοῦτο ἐπίσω ἀναχωρεόν-
 τες, νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθε οὐκ οἷοί τέ εἰσι,
 προεμβαλλόντων ἐς τὴν γῆν τῶν κερῶν. ἄλλο δὲ οὐδὲν
 διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τοῦτο, καὶ τὸ δέρ-
 μα ἐς παχύτητά τε καὶ τρίψιν. Οἱ Γαράμαντες δὲ 15
 οὗτοι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας θηρεύουσι τοῖσι τε-
 θρίπποισι. οἱ γὰρ Τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχι-
 στοὶ ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ, τῶν ἡμῶς περὶ λόγους
 ἀποφερομένους ἀκούομεν. σπένονται δὲ οἱ Τρωγλοδύται
 ὄφεις καὶ σαύρους, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἐρπετῶν. γλῶσ- 20
 σαν δὲ εὐδεμῆ· ἄλλη παρομοίη νουομίκασι, ἀλλὰ τε-
 τράγασι, κατὰ πτερὰ αἱ πυκτιοίδες.

184. Ἀπὸ δὲ Γαράμαντων δι' ἄλλων δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ,

terra nascuntur etiam *boves* qui *opisthonomi* (*retro pascentes*) vocantur, Sunt autem *opisthonomi* hanc ob causam; quod cornua habent antrosum curvata; qua de causa retro gradientes pascuntur; nam antrosum progredientes pasci non possunt, quoniam, priusquam progredi possint, cornua in terram impinguntur. Caeterum ab aliis bobus nil differunt, nisi hoc ipso, et corii crassitie duritieque. Iidem *Garamantes* quadrigis venantur *Troglodytas Aethiopus*. Sunt enim hi *Troglodytae Aethiopes* pedibus perniciosissimi omnium hominum, de quibus fando audivimus. Vescuntur autem *Troglodytae* serpentibus atque lacertis, et id genus reptilibus: sermone vero utuntur nulli alii simili; sed strident veluti noctuae.

(184.) Post *Garamantes*, interiecto iterum dierum

ἄλλος αἰλὸς τε κολωνὸς, καὶ ὕδωρ· καὶ ἄνθρωποι περὶ
αὐτὸν οἰκέουσι, τοῖσι οὐνομά ἐστι Ἀτάραντες· οἱ
ἀνώνυμοί εἰσι μῦθοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. αἰεσί
5 μὲν γὰρ σφί ἐστι Ἀτάραντες οὐνομα, ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ
αὐτέων οὐνομα οὐδὲν κέεται. οὗτοι τῷ ἡλίῳ ὑπερβάλ-
λονται καταρέωνται, καὶ πρὸς τούτοις πάντα τὰ αἰσχροῦ
λοιδοροῦνται, ὅτι σφίεας καίων ἐπιτίθει, αὐτούς τε τοὺς
ἀνθρώπους, καὶ τὴν χώραν αὐτέων. Μετὰ δὲ, δι' αἰ-
10 λέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, ἄλλος κολωνὸς αἰλὸς, καὶ
ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι. ἔχεται δὲ τοῦ
αἰλὸς τούτου οὖρος, τῷ οὐνομά ἐστι Ἀτλας· ἐστι δὲ
στεινὸν καὶ κυκλοτερές πάντη· ὑψηλὸν δὲ οὕτω δὴ τι λέ-
γεται, ὡς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἶά τε εἶναι ἰδέσθαι·
15 οὐδέποτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπειν νέφια, αὔτε θέρους,
οὔτε χειμῶνος. τοῦτο τὸν κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι οἱ

decem itinere, alius est salis tumulus, et aqua: quo
loco homines habitant, qui *Atarantes* vocantur.
Hi soli omnium, quos novimus, *innominati* sunt:
nam cuncti quidem in universum *Atarantes* nomi-
nantur, unicuique autem per se nullum nomen imposi-
tum est. Iidem solem capitibus ipsorum imminentem
exsecrantur, et foedis quibusque conviciis incessunt,
eo quod et ipsos homines et ipsorum terram exurat.
Deinde, post aliorum decem dierum iter, est alius *sa-
lis tumulus*, et aqua, et circum habitantes homines:
cui tumulo proximus est mons, cui nomen *Atlas*;
angustus, et circumcirca rotundus; idem ea esse alti-
tudine perhibetur, ut vertices eius conspici non pos-
sint; numquam enim nubibus vacare, nec aestate,
nec hyeme. Hunc montem *coeli fulcrum* esse aiunt
indigenae. Ab hoc monte homines isti nomen inve-

ἐπιχώριοι εἶναι. ἐπὶ τούτου τοῦ οὐρεὸς οἱ ἄνθρωποι οὗτοι
 ἐπώνυμοι ἐγένοντο· καλέονται γὰρ δὴ Ἀτλαντες. λέ-
 γονται δὲ οὔτε ἔμφυχον οὐδὲν σιτέεσθαι, οὔτε ἐνύπνια
 185 ὄραν. Μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων, ἔχω τὰ
 οὐνόματα τῶν ἐν τῇ Ὀφρῇ κατοικημένων καταλέξαι·
 τὸ δ' ἀπὸ τούτων, οὐκέτι. διήκει δ' ὧν ἡ Ὀφρὴ μέχρι
 Ἡρακλήων στηλέων, καὶ τὸ ἔξω τούτων· ἐστὶ δὲ αἶλος
 τε μέταλλον ἐν αὐτῇ διὰ δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ, καὶ ἄν- 5
 ὄθρωποι οἰκέοντες. τὰ δὲ οἰκία τούτοις πᾶσι ἐκ τῶν
 αἰλίνων χόνδρων οἰκοδομέεται. ταῦτα γὰρ ἤδη τῆς Λι-
 βύης ἀνομβρά ἐστι· οὐ γὰρ ἂν ἠδυνέατο μένειν οἱ τοῖχοι
 ἐόντες αἰλινοί, εἰ ὕε. ὁ δὲ αἶλος αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ
 πορφύρεος τὸ εἶδος ὀρύσσεται. Ὑπὲρ δὲ τῆς Ὀφρῆς ταύ- 10
 τῆς, τὸ πρὸς νότον καὶ μεσόγαιαν τῆς Λιβύης, ἐρη-
 μος καὶ ἀνυδρὸς καὶ ἄβηρος καὶ ἀνομβρὸς καὶ ἄξυλός
 ἐστὶ ἡ χώρα· καὶ ἰκμάδος ἐστὶ ἐν αὐτῇ οὐδέν.

nere: *Atlantes* enim vocantur. Dicuntur autem hi
 nec animatum quidquam comedere, nec insomnia vi-
 dere. (185.) Ad hunc igitur usque Atlantem nomina
 edere possum populorum, supercilium illud habitan-
 tium: ulterius vero non possum. Porrigitur autem
 idem supercilium usque ad Herculeas columnas, atque
 etiam extra eas. Suntque in illo ex denorum dierum
 itineris intervallo salis fodinae, et homines ibi habi-
 tantes, quorum omnium domus ex salis grumis sunt
 exstructae: nam iste iam Libyae tractus pluviâ caret;
 nec vero durare muri aedium possent, si plueret. Effo-
 ditur autem ibi sal et albus colore, et purpureus. Ultra
 istud vero supercilium, versus meridiem et mediter-
 ranea Libyae, deserta est terra, et aquis, feris, pluviâ,
 lignis vacua, omnique humore prorsus destituta.

Οὕτω μὲν μέχρι τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἀπ' Αἰγύ- 186
πτου νομάδες εἰσὶ, κρεοφάγαι τε καὶ γαλακτοπόται, Λί-
βυες· καὶ θηλέων τε βοῶν οὐ τι γευόμενοι, διότι περ
οὐδὲ Αἰγύπτιοι, καὶ ὅς οὐ τρέφοντες. βοῶν μὲν νυν θη-
5 λέων οὐδ' αἱ Κυρηναίων γυναῖκες δικαιοῦσι πατέσθαι,
διὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ Ἴσιν, ἀλλὰ καὶ νηστείας αὐτῇ καὶ
ἑρτάς ἐπιτελέουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες οὐδὲ
ὕῳ πρὸς τῆσι βοῦσι γεύονται. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἔχουσιν.
Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρῃς τῆς Τριτωνίδος λίμνης οὐκέτι νομά- 187
δες εἰσὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι,
οὐδὲ κατὰ τὰ παιδία ποιεῦντες, οἷόν τι καὶ οἱ νομάδες
εἰώθασιν ποιεῖν. οἱ γὰρ δὴ τῶν Λιβύων νομάδες, εἰ μὲν
6 πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρεκίως τοῦτο εἶπαι· ποιεῦσι δὲ αὐ-
τῶν συχοῖ τοιαυτὰ· τῶν παιδίων τῶν σφετέρων, ἐπὶ αὐ-
τετραῖτα γίνηται, οἷσπερ προβάτων καίουσιν τὰς ἐν τῇ-

(186.) Itaque inde ab Aegypto usque ad Tritoni-
dem quidem lacum sunt *Nomades Libyes*, carnum
esu et lactis potu viventes. Vaccarum vero carnem
hi non gustant, eandem ob causam propter quam
nec Aegyptii: nec vero porcos alunt. Vaccarum carne
vesci Cyrenaeorum etiam mulieres nefas ducunt pro-
pter Aegyptiam Isin, cuius in honorem etiam ieiu-
nia agunt et festos dies celebrant: Barcaeorum vero
mulieres non modo vaccas, sed ne porcos quidem
gustant. Et haec quidem ita se habent. (187.) Qui
vero ab occidente Tritonidis lacus habitant Libyes,
hi nec eisdem utuntur institutis, nec pueris id faciunt
quod *Nomades* facere consuerunt. *Nomades* enim
Libyae, haud satis scio an omnes, multi certe eorum
hoc faciunt: quando pueri eorum quartum annum

σι κορυφῇσι Φλέβας· μετεξέτεροι δὲ αὐτέων, τὰς ἐν τοῖσι κροτάφοισι τοῦδε εἵνεκα, ὥς μὴ σφρας ἐς τὸν πάντα χρόνον καταρρέον Φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δη- 10 λῆται. καὶ διὰ τοῦτο σφρας λέγουσι εἶναι ὑγιηρότατους. εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθέως οἱ Λίβυες ἀνθρώπων πάντων ὑγιηρότατοι, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν διὰ τοῦτο, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἶπαι, ὑγιηρότατοι δ' ὦν εἰσὶ. ἦν δὲ καίουσιν τὰ παῖδια σπασμός ἐπιγίνεται, ἐξεύρηται σφι 15 ἄκος· τράγου οὖρον σπείσαντες ῥύονταί σφρα. λέγω δὲ 188 τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες. Θυσίαι δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ αἰδοί. ἐπὶ αὐτῷ ὥτ' ἀπάρζωνται τοῦ κτήνεος, ῥιπτέουσι ὑπὲρ τὸν δόμον· τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἀποστρέφουσι τὸν αὐχένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ μούνοισι. τούτοις μὲν νυν πάντες Λίβυες θύουσι· ἀτὰρ οἱ 5

compleverunt, tunc illis *venas* in vertice capitis *lanâ ovium succida urunt*, nonnulli etiam *venas* temporum; idque hac caussa faciunt, ne insequente tempore umquam ex pituita laborent e capite defluente: et hanc ob caussam aiunt optima se frui valetudine. Re vera enim Libyes prae-omnibus hominibus, quos novimus, firmissima utuntur valetudine; an hac ipsa de caussa, equidem pro certo haud dixerim: sunt autem utique firmissima valetudine. Quod si pueros, dum inuruntur, convulsio corripit, inventa est ab eis medicina: *inspersâ hirci urinâ* eis medentur. Refero autem quae ab ipsis Afris narrantur. (188.) *Sacrificiorum* ritus apud Nomades hi sunt. Ab aure pecudis auspicantur, quam praecisam supra domum proiciunt: hoc facto, cervicem victimae retro vertunt: Non autem immolant nisi *Soli et Lunae*. His

περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμοντες, τῇ Ἀθηναίῃ μά-
 λιστα, μετὰ δὲ, τῷ Τρίτῳ καὶ τῷ Ποσειδέῳ. Τὴν 189
 δὲ ἄρα ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τῶν ἀγαλμάτων τῆς
 Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυσσίων ἐποίησαντο οἱ Ἕλληνες.
 πλὴν γὰρ ἢ ὅτι σκυτίνη ἢ ἐσθῆς τῶν Λιβυσσίων ἐστὶ,
 5 καὶ οἱ θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῇσι οὐκ ὄφίης
 εἰσι, ἀλλὰ ἱμάντινοι· τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατὰ ταῦτό
 ἐσταλται. καὶ δὴ καὶ τὸ ὄνομα κατηγορεῖ, ὅτι ἐκ
 Λιβύης ἤκει ἡ στολή τῶν Παλλαδίων· αἰγέας γὰρ
 περιβάλλονται ψιλὰς περὶ τὴν ἐσθῆτα θυσανωτάς αἱ
 10 Λίβυσσαι, κεχριμένας ἐρευνθεδάνῳ· ἐκ δὲ τῶν αἰγέων
 τούτων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετωνόμασαν. Δοκέει δ'
 ἐμοὶ γε καὶ ἡ ὁλολυγὴ ἐν ἱοῖσι ἐμβαῦτα πρῶτον γενέ-
 σθαι· κάρτα γὰρ ταύτῃ χρέωνται αἱ Λίβυσσαι, καὶ

Libyes cuncti sacra faciunt: sed, qui circa Tritoni-
 dem lacum sedes habent, hi *Minervae* maxime, et
 post hanc *Tritoni* et *Neptuno* sacrificant. (189.)
 Vestem vero et *aegides*, quibus instruuntur *Minervae*
 imagines, a *Libyssis* adoptarunt *Graeci*: praeterquam
 enim quod pellicea est *Libyssarum* vestis, et quod
 fimbriae, ex illarum *aegidibus* (thoracibus caprinis)
 pendentes, non serpentes sunt, sed ex loris factae,
 reliqua omnia eodem modo instructa sunt. Atque
 etiam nomen declarat, ex *Libya* venisse cultum quo
 instruuntur *Palladia*. Quippe *Libyssae* mulieres vesti
 suae circumiiciunt nudas *aegeas* (thoraces ex pelle
 caprina) fimbriatas, rubia tinctas: ex his vero *aegeis*
Graeci aegidas denominarunt. Videturque mihi etiam
ululatus in sacris hinc primum exstitisse: utuntur
 hoc enim maxime mulieres *Libycae*, et belle utuntur.

- χρέωνται καλῶς. Καὶ τέσσερας ἵππους συζευγνύναι
 190 παρὰ Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασι. Θάπτουσι
 δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ νομάδες κατὰπερ οἱ Ἕλληνες,
 πλὴν Νασαμῶνων. οὗτοι δὲ κατημένους θάπτουσι· φυ-
 λάσσοντες, ἐπεὰν ἀπὴν τὴν ψυχὴν, ὅπως μιν κατίσου-
 σι, μηδὲ ὕπτιος ἀποθανέεται. Οἰκήματα δὲ σύμπη 5
 κτα ἐξ ἀνθρώπων ἐνεργμένων περὶ σχοίνους ἐστὶ, καὶ
 ταῦτα περὶ Φοιητῶν. νόμοισι μὲν τοιούτοις οὗτοι χρέωνται.
 191 Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρας τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ, Αὐ-
 σέων ἔχονται ἀροτῆρες ἥδη Λίβυες, καὶ οἰκίας νομίζον-
 τες ἐκτῆσθαι, τοῖσι οὖνομα κέεται Μάξυες· οἱ τὰ
 ἐπὶ δεξιᾷ τῶν κεφαλῶν κομόωσι, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερὰ
 κείρουσι· τὸ δὲ σῶμα χρίονται μίλτω. Φασὶ δὲ οὗτοι 5
 εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. Ἡ δὲ χώρα αὕτη τε καὶ ἡ
 λοιπὴ τῆς Λιβύης ἡ πρὸς ἐσπέρην, πολλῶ Θηριωδεστέ-

Etiam quadriugos equos iungere ab Afris didice-
 runt *Graeci*. (190.) Mortuos sepeliunt Nomades
 eodem modo atque *Graeci*, exceptis Nasamonibus.
 Hi enim *sedentes sepeliunt*: eoque curant, ut aeger,
 quum in eo est ut animam efflet, sedeat, nec supi-
 nus moriatur. *Domus* illorum ex asphodelorum cau-
 libus compactae sunt, intertextis iuncis; suntque por-
 tatiles. Haec istorum sunt instituta.

(191.) Ab occasu Tritonis fluvii Ausensibus iam
 finitimi sunt *agricolae Libyes*, et stabilibus domibus
 utentes; quorum nomen est *Maxyes*. Hi in dex-
 tra capitis parte comam alunt, sinistram tondent:
 corpus vero minio tingunt: aiuntque se hi ex Troia-
 nis viris esse oriundos. Regio haec autem, et reliqua

ρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν νομάδων χώρας. ἡ μὲν
γὰρ δὴ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς Λιβύης, τὴν οἱ νομάδες νέμου-
10 σι, ἐστὶ ταπεινὴ τε καὶ ψαμμώδης, μέχρι τοῦ Τρί-
τωνος ποταμοῦ· ἡ δὲ ἀπὸ τούτου τὸ πρὸς ἐσπέρης, ἡ
τῶν ἀροτήρων, ὄρεινὴ τε κάστα καὶ δασέα καὶ θηριώ-
δης. καὶ γὰρ οἱ ὄφεις οἱ ὑπερμεγάλεις, καὶ οἱ λέοντες
κατὰ τούτους εἰσὶ, καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ ἄρκτοι,
25 καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέρα ἔχοντες· καὶ οἱ κυ-
νοκέφαλοι, καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι τοὺς
ὀφθαλμοὺς ἔχοντες, ὡς δὴ λέγονται γέ ὑπὸ Λιβύων,
καὶ οἱ ἄγριοι ἄνδρες, καὶ γυναῖκες ἄγριαι, καὶ ἄλλα
πλήθει πολλὰ θηρία ἀκατάφειστα. Κατὰ τοὺς Νο- 192
μάδας δὲ ἐστὶ τουτέων οὐδὲν, ἀλλ' ἄλλα τοιάδε· πύ-
γαργοι, καὶ ζορκάδες, καὶ βουβάλιες, καὶ ὄνοι, οὐκ
οἱ τὰ κέρα ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἄποτοι· οὐ γὰρ δὴ

pars Libyae occidentem spectans, multo frequentior
est feris sylvisque quam Nomadum regio. Nam orien-
talis Libyae tractus, quem Nomades incolunt, humi-
lis est et arenosus, usque ad Tritonem fluvium: qui
vero hinc ad occidentem vergit, qui agricolarum est, is
montanus admodum, et nemorosus, et feris bestiis fre-
quens. Sunt enim ibi immani magnitudine serpentes,
sunt ibidem leones, et elephantī, et ursi, et aspidēs,
et asini cornuti: sunt item cynocephali, et acephali
oculos in pectore habentes, ut quidam Libyes per-
hibent, et feri viri, foeminaeque ferae; denique mag-
nus numerus aliarum bestiarum, quae non sunt fa-
bulosae. (192.) In Nomadum vero regione nihil
horum, sed alia *bestiarum genera* haecce: pygargi,
[de genere antiloparum.] dorcades, bubali, asini,

πίνουσι· καὶ ὄρυες, τῶν τὰ κέρα τοῖσι Φοίνεσι οἱ πῆ- 6
 χρεις ποιῶνται· μέγας δὲ τὸ θηρίον τοῦτο κατὰ βῶν
 ἐστὶ καὶ βασσάρια, καὶ ὕαιαι, καὶ ὕστραχες, καὶ
 κριοὶ ἄγριοι, καὶ δίκτυες, καὶ θῶες, καὶ πάνθηρες,
 καὶ βόρυες, καὶ κροκόδειλοι ὅσον τε τρεπὴ χρεις χερσαῖοι,
 τῇσι σαύρησι ἐμδερότατοι· καὶ στραυοὶ καταγαῖοι, 10
 καὶ ὄφιες σμικροὶ, κέρας ἐν ἑκάστος ἔχοντες· ταῦτά
 τε δὴ αὐτοῖσι ἐστὶ θηρία, καὶ ἄπειρ τῇ ἄλλῃ, πλην
 ἐλάφου τε καὶ ὕος ἀγρίου· ἐλάφος δὲ καὶ ὕς ἀγριος
 ἐν Λιβύῃ πάνπαν οὐκ ἐστὶ. μυῶν δὲ γένη τρεῖς αὐ-
 τοῖσι ἐστὶ· οἱ μὲν, δίποδες καλέονται· οἱ δὲ, ζυγέριες 15
 τὸ δὲ ὄνομα τοῦτό ἐστι μὲν Λιβυκὸν, δύναται δὲ κα-
 τὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν, βουναί· οἱ δὲ, ἐχινέες. εἰσὶ δὲ
 καὶ γαλαὶ ἐν τῷ σιλφίῳ γινόμεναι, τῇσι Ταρτησσίωνσι
 ὁμοιώταται. Τοσαῦτα μὲν νυν θηρία ἢ τῶν Νομαδῶν

non cornuti illi, sed alii impoti, nempe qui non bi-
 bunt: tum oryes, quorum ex cornibus conficiuntur
 Punicarum cithararum brachia; bovis fere magnitu-
 dine bestia; sunt item bassaria, [de vulpium genere,]
 hyaenae, hystrices, feri arietes, dictyces, thoës, pan-
 theres, boryes, crocodili terrestres tricubitales, la-
 certis simillimi, struthiones, serpentes pusilli singu-
 lis cornibus instructi. Et hae ibi bestiae sunt, et aliae
 quae item alibi, cervo et apro exceptis: cervus enim
 et aper in Africa omnino nullus reperitur. Sunt au-
 tem ibidem murium tria genera; unum earum quae
bipedes vocantur: aliae *zegeries*, Libyco nomine
 quod Graeca lingua *colles* significat: tertium genus,
 echinees. Sunt etiam mustelae, quae in silphio na-
 scuntur, Tartessiiis simillimae. Tot bestiarum genera

20 Λιβύων γῇ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστοροῦντες ἐπὶ μακρότα-
τον οἰοί τε ἐγνόμεθα ἐξικέσθαι.

Μαζύων δὲ Λιβύων Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ 193
γυναῖκες ἡνιοχεῦσι τὰ ἄρματα ἐς τὸν πόλεμον. Τού- 194
των δὲ Γύζαντες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν πολλὸν
μέλισσαι κατεργάζονται, πολλῶ δ' ἔτι πλέον λέγε-
ται δημιουργοὺς ἄνδρας ποιεῖν. μιλοῦνται δ' ὧν πάν-
5 τες οὗτοι, καὶ πιθηκοφαγέουσιν· οἱ δὲ σφι ἄφθονοι ὅσοι
ἐν τοῖσι οὖρεσι γίνονται. Κατὰ τούτους δὲ λέγουσι 195
Καρχηδόνιοι κέεσθαι νῆσον τῇ ὀνόμα εἶναι Κύραυνιν·
μῆκος μὲν διηκοσίῳν σταδίων, πλάτος δὲ, στενὴν, δια-
βατὸν ἐκ τῆς ἡπείρου· ἐλαίῳν τε μεστὴν καὶ ἀμπέλων.
6 λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ εἶναι, ἐκ τῆς αἰ· παρθένοι τῶν ἐπι-
χωρίων, πτεροῖσι ὀρνίθων κεχριμένοισι πίσση, ἐκ τῆς
ἰλῦος ψῆγμα ἀναφέρουσι χρυσοῦ. Ταῦτα εἰ μὲν ἔστι

habet haec Nomadum Libycorum regio, quoad nos
longissime percunctando comperire potuimus.

(193.) Maxyum Afrorum finitimi *Zaueces* sunt;
quibus mulieres plaustra aurigantur, in bellum pro-
ficiscentibus. (194.) His contigui sunt *Gyzantes*:
apud quos plurimum mellis parant apes: multo vero
maior copia paratur hominum artificio. Hi omnes
minio pinguntur; vescunturque similia, quarum in-
credibilis copia in eorum montibus nascitur. (195.)
Prope horum regionem, aiunt *Carthaginienses*, in-
sulam esse, cui nomen Ceraunis, ducentorum stadio-
rum longitudine, latitudine arctam, in quam transiri
e continenti possit: esse autem eam oleis et vitibus
refertam. Esse in eadem lacum, e quo virgines indi-
genae pennis volucrum pice illitis ramenta auri ex

ἀληθείας, οὐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γράφω. εἴη δ' ἂν
 πᾶν ὅκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσ-
 σαν ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ ᾶραι. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῖ- 10
 νες αἱ λίμναι αὐτοῖσι, ἡ δὲ ὧν μεγίστη αὐτῶν ἐβδο-
 μήκοντα ποδῶν πάντη, βάθος δὲ διόργυιός ἐστι· ἐς ταύ-
 την κοντὰν κατιῶσι, ἐπ' ἅκρῳ μυρσίην προσθήσαντες,
 καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίῃ πίσσαν, ὁδμὴν μὲν
 ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δ' ἄλλα τῆς Πιερίκῃς πίσεως 15
 ἀμείνω. ἐσχύουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρωρυγμένον ἀγχοῦ τῆς
 λίμνης· ἐπεὶ δὲ ἀθροίσωσι συχνήν, οὕτω ἐς τοὺς ἀμ-
 φορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι. ὅτι δ' ἂν ἐσπίσῃ
 ἐς τὴν λίμνην, ὑπὸ γῆν ἰόν, ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσ-
 σῃ· ἡ δὲ ἀπέχει ὡς τέσσαρα στάδια ἀπὸ τῆς λίμνης. 20
 οὕτω ὦν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου τῆς ἐπὶ Λιβύῃ κειμέ-
 196 νης οἰκότα ἐστὶ ἀληθῆ. Λέγουσι δὲ καὶ τὰδε Καρ-

limo referant. Hoc quidem an vere ita sit nescio:
 scribo autem quae narrantur. Fuerit autem omnino
 verum; quandoquidem etiam Zacynthi e lacu et ex
 aqua colligi picem ipse vidi. Sunt ibi lacus quidem
 plures, quorum maximus est septuaginta pedum qua-
 quaversum, duodecim pedum altitudine: in hunc
 demittunt contum, cuius in extremo myrto alligata
 est; hac myrto educunt picem, quae odorem habet
 asphalti, caeterum Pieriae praestat pici. Hanc in-
 fundunt in scrobem prope lacum effossam: et post-
 quam probabilem pici copiam collegerunt, ex fovea
 illam in amphoras infundunt. Quidquid in lacum
 incidit, id terram subit, et in mari rursus com-
 paret; abest autem mare a lacu quatuor stadia. Ita
 igitur etiam, quae de insula illa narrantur ad Afri-

367, 52.

χηδόνιοι· εἶναι τῆς Λιβύης χώρον τε καὶ ἀνθρώπους
 ἔξω Ἑρακλήϊον στηλῶν κατοικημένους, ἐς τοὺς ἐπὶ τὰν
 ἀπὶκῶνται καὶ ἐξέλονται τὰ Φορτία, θέντες αὐτὰ ἐπι-
 5 ξῆς παρὰ τὴν κυματώγη, ἐσβάντες ἐς τὰ πλοῖα, τύ-
 φειν καπνόν· τοὺς δ' ἐπιχωρεῖς, ἰδομένους τὸν καπνόν,
 ἵεναι ἐπὶ τὴν θάλασσαν· καὶ ἔπειτα ἀντὶ τῶν Φορτίων
 χρυσὸν τιθέναι, καὶ ἐξαναχωρεῖν πρόσω ἀπὸ τῶν Φορ-
 τίων. τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκβάτας, σκέπτεσθαι· καὶ
 10 ἢ μὲν Φαίνεται σφι ἄξιός ὁ χρυσὸς τῶν Φορτίων, ἀπε-
 λόμενοι ἀπαλλάσσονται· ἢ δὲ μὴ ἄξιός, ἐσβάντες
 ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα κατέαται· οἱ δὲ, προσελθόντες, ἄλ-
 λον πρὸς ὧν ἔθηκαν χρυσόν, ἐς οὗ ἂν πείθωσι. ἀδικεῖν
 δὲ οὐδετέρους· οὔτε γὰρ αὐτοὺς τοῦ χρυσοῦ ἀπτεσθαι
 15 πρὶν ἂν σφι ἀπισωθῇ τῇ ἀξίῃ τῶν Φορτίων, οὔτ' ἐκεί-

cam sita, non dissimilia vero sunt. (196.) Narrant
 iidem Carthaginienses haecce: esse locum Libyae
 extra Herculeas columnas, hominesque ibi habitan-
 tes, quos quando ipsi mercandi causa adeant, ex-
 positas e navi merces in ipso maris litore a se ordi-
 ne disponi: tunc se, conscensis rursus navibus, ex-
 citare fumum. Indigenas, conspecto fumo, accedere
 ad mare, et deposito pro mercibus auro rursus pro-
 cul a litore discedere. Tum Carthaginienses, navibus
 egressos, rem inspicere: et, quod si aequivalentem
 mercibus auri copiam repererint, ablato auro abire;
 sin minus, redire itidem in naves, ibique residere.
 Tum denuo accedentes illos, aliud aurum ad prius
 adiacere, donec ipsis ut satis habeant persuaserint.
 Nec vero alteros alteris facere iniuriam: nam nec
 sese aurum tangere priusquam sibi pretium aequiva-

Herod. T. II. P. I.

B b

νοὺς τῶν Φορτίων ἀπεισθαι πρότερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσίον λάβωσι.

- 197 Οὗτοι μὲν εἰσι τοὺς ἡμεῖς ἔχομεν Λιβύων ὀνομάσαι· καὶ τουτέων οἱ πολλοὶ βασιλῆος τοῦ Μήδων οὔτε τι νῦν οὔτε τότε ἐφρόντιζον οὐδέν. Τόσον δὲ ἔτι ἔχω εἰπεῖν περὶ τῆς χάρις ταύτης, ὅτι τέσσερα ἔθνη νέμεται αὐτήν, καὶ οὐ πλεῖν τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· καὶ τὰ μὲν 5 δύο, αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο, οὐ. Λίβυες μὲν καὶ Αἰθίοπες, αὐτόχθονες· οἱ μὲν, τὰ πρὸς βορέῳ, οἱ δὲ, τὰ πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκέοντες· Φοίνικες δὲ 198 καὶ Ἕλληνες, ἐπήλυδες. Δοκέει δέ μοι οὐδ' ἀρετὴν εἶναι τις ἢ Λιβύῃ σπουδαίῃ, ὥστε ἢ Ἀσίῃ ἢ Εὐρώπῃ παραβληθῆναι, πλὴν Κίνυπος μούνης· τὸ γὰρ δὴ αὐτὸ ὄνομα ἢ γῇ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίᾳ τῇ

lens mercibus fuerit visum; nec illos mercibus prius imponere manus quam ipsi accepissent aurum.

(197.) Hi sunt *Africae* populi, quos potui commemorare: et horum quidem plerique Medorum regem neque nunc curant, neque tunc ullam eius habuerunt rationem. Hoc vero solum adhuc de hac terra dicendum habeo, *quatuor nationes* illam incolere, nec plures, quoad nos novimus: quarum duae indigenae sunt; duae vero non sunt. *Libyes* et *Aethiopes*, indigenae; illi ad septemtrionem, hi ad meridiem habitantes. *Phoenices* vero et *Graeci*, advenae sunt. (198.) Videtur mihi autem bonitate soli neutiquam praestare Libya, ut cum Asia aut cum Europa possit conferri; excepta sola *Cinype*; nam idem regioni nomen est atque fluvio. Haec verò regio fructuum cerealium preventu par est optimae

5 ἀρίστη γαῖν Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν· οὐδὲ οἶκε οὐδὲν
τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ. μελάγγαιός τε γὰρ ἐστὶ, καὶ ἔπυ-
δρος πίδαξι· καὶ οὔτε αὐχμοῦ Φροντίζουσα οὐδὲν, οὔτε
ὄμβρον πλέω πιῶσα, διδῆλται· ὕεται γὰρ δὴ ταῦτα
τῆς Λιβύης. τῶν δὲ ἐκφορίων τοῦ καρποῦ ταῦτα μέτρα
10 τῇ Βαβυλωνίῃ γῇ κατίστανται. ἀγαθὴ δὲ γῆ καὶ τὴν Εὐ-
σπερίται νέμονται· ἐπ' ἑκατοστὰ γὰρ, ἐπειὶ αὐτὴ
ἐωυτῆς ἄριστα ἐνείκη, ἐκφέρει· ἡ δὲ ἐν τῇ Κίνυπι, ἐπὶ
τριηκόσια. Ἐχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη χώρα, εἴσθα ὑψη- 199
λοτάτη ταύτης τῆς Λιβύης τὴν οἱ Νομάδες νέμονται,
τρῆς ὥρας ἐν ἐωυτῇ, ἀξίας θάματος. πρῶτα μὲν γὰρ
τὰ παραβαλάσσια τῶν καρπῶν ὀργᾷ ἀμῶσθαί τε καὶ
5 τρυγαῖσθαί· ταυτέων δὲ δὴ συγκεκομισμένων, τῶν ὑπερ-
θαλασσιῶν χώρων τὰ μέσα ὀργᾷ συγκεκομίζεσθαί, τὰ
βουνοὺς καλέουσι· συγκεκομίσταί τε οὗτος ὁ μέσος κα-

terrarium omnium; et reliquae Libyae prorsus dissi-
milis. Habet enim nigrum solum; frequentibus riga-
tur fontibus: et nec siccitatem timet, nec, a nimis im-
bribus inundata laeditur; pluit enim in hac Libyae
parte. Proventuum frumenti eadem ratio est, atque
in Babylonica terra. Est vero etiam bona terra quam
Euesperitae colunt; nam, quando ubertate praestat
messis, fert terra horum centuplum; sed *Cinyps*
trecentuplum. (199.) *Cyrenaica* regio, quae altis-
sima est huius tractus Libyae, quem Nomades tenent,
tres in se tempestates continet, miratu dignas. Pri-
mum maritimus tractus fructibus turget, et ad mes-
sem vindemiamque maturus est. His collectis fructi-
bus, medius tractus, supra maritimum porrectus,
quem *colles* vocant, maturescit. Denique comporta-

πὸς, καὶ ὁ ἐν τῇ κατυπεράτῃ τῆς γῆς πεπαίνεται τε καὶ ὀργᾶ. ὥστε ἐκπέποταί τε καὶ καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπός, καὶ ὁ τελευταῖος συμπαραγίνεται. οὐ- 10
τω ἐπ' ὀκτῶ μηνῶς Κυρηναίους ὁπώρα ἐπέχει. Ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσούτον εἰρήσθω.

200 Οἱ ΔΕ Φερετίμης τιμωροὶ Πέρσαι, ἐπεὶ τε ἐκ τῆς Αἰγύπτου σταλέντες ὑπὸ τοῦ Ἀρυάνδω ἀπίκατο εἰς τὴν Βάρκην, ἐπολιόρκεον τὴν πόλιν, ἐπαγγελλόμενοι ἐκ- 5
διδόναι τοὺς αἰτίους τοῦ Φόνου τοῦ Ἀρκισίλω· τῶν δὲ πᾶν γὰρ ἦν τὸ πλῆθος μεταίτιον, οὐκ ἐδέκοντο τοὺς λό-
γους. ἐνθαῦτα δὴ ἐπολιόρκεον τὴν Βάρκην ἐπὶ μηνῶς ἐννέα, ὀρύσσοντες τε ὀρύγματα ὑπόγαια, φέροντα εἰς 10
τὸ τεῖχος, καὶ προσβαλὰς καρτερὰς ποιούμενοι. τὰ μὲν νυν ὀρύγματα ἀνὴρ χαλκεὺς ἀνεῦρε ἐπιχαλκῶ ἀσπίδι, ὥδε ἐπιφρασθεὶς· περιφέρων αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τεύχεος, 10

tis ex hoc medio tractu fructibus, turgescunt etiam et ad maturitatem pervenerunt illi, qui in altissimo terrae tractu nascuntur. Ita quando epotus comestusque est primus fructus, tunc opportune adest extremus: adeoque per octo menses collectio fructuum Cyrenaeos occupat. Sed haec quidem hactenus.

(200.) PERSAE ab Aryande ex Aegypto auxilio missi *Pheretimae*, postquam *Barcam* venere, obsidione cinxerunt urbem, postulantes ut traderentur caedis *Arcesilai* auctores. Sed conditionem non acceperc oppidanī, quippe quorum universa multitudo particeps erat culpa. Itaque oppugnarunt *Barcam* Persae novem continuos menses, et cuniculos agentes quibus in urbem intrarent, et validas in murum impressiones facientes. Sed cuniculos indagavit repe-

προσίσχε πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὲ ἄλ-
 λα ἔσχε κωφὰ πρὸς ἃ προσίσχε, κατὰ δὲ τὰ ὀρυσ-
 σόμενα ἤχισκε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. ἀντορύσσοντες
 δ' αὖ ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἔκτεινον τῶν Περσέων τοὺς γεω-
 15 ρυχέοντας. τοῦτο μὲν δὲ οὕτω ἐξευρέθη· τὰς δὲ προσ-
 βολὰς ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι. Χρόνων δὲ δὴ πολ- 201
 λῶν τριβομένων, καὶ πιπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν,
 καὶ οὐκ ἦσσαν τῶν Περσέων, Ἀμασις, ὁ στρατηγὸς τοῦ
 πεζοῦ, μηχανᾶται τοιαύδε. μαθὼν τοὺς Βαρκαίους, ὡς
 5 κατὰ μὲν τὸ ἰσχυρὸν οὐκ αἰρετοὶ εἶεν, δόλῳ δὲ αἰρετοὶ,
 ποιεῖ τοιαύδε. νυκτὸς τάφρην ἐρύξας εὐρέην, ἐπίτεινε
 ξύλα ἀσθενέα ὑπὲρ αὐτῆς· κατ' ὑπερθε δὲ ἐπιπολῆς τῶν
 ξύλων χοῦν γῆς ἐπεφόρησε, ποιέων τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσό-
 πεδον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ εἰς λόγους προεκαλείετο τοὺς Βαρ-

ritque faber aerarius aeneo scuto. Re enim secum
 perpensa, circumtulit scutum intra murum, et pavi-
 mento urbis admovit. Iam alia loca, ubi illud admo-
 vebat, surda erant; qua parte vero erant cuniculi, ibi
 sonum edebat aes scuti. Itaque ibidem ex adverso
 cuniculum agentes *Barcae* interficiebant *Persas* ter-
 ram fodientes. Ita indagati cuniculi sunt. Impressio-
 nes vero in murum factas valide repellebant oppida-
 ni. (201.) His rebus quum multum tereretur tem-
 poris, multique ex utrisque caderent, nec pauciores
 ex Persarum numero quam ex oppidanorum, dux
 pedestrium copiarum *Amasis* hoc consilium capit.
 Intelligens vi capi *Barcaeos* non posse, dolo vero
 posse, haec facere instituit. Noctu latam fodit fossam,
 cui ligna parum valida instravit, superque ligna hu-
 mum ingessit, ita ut superficies reliquae terrae esset

καίους· οἱ δὲ ἀσπαστῶς ὑπήκουσαν, ἐς ὃ σφι ἑαδὲ 10
ὁμολογίῃ χρησασθαι. τὴν δὲ ὁμολογίην ἐποιεῦντο τοιή-
δε τινα, ἐπὶ τῆς κρυπτῆς τάφρου τάμνοντες ὅρκια· „ἐς
τ' ἂν ἡ γῆ αὕτη οὕτω ἔχῃ, μένειν τὸ ὅρκιον κατὰ χώ-
ρην· καὶ Βαρκαίους τε ὑποτελέειν Φάναι ἀξίην βασιλεῖ,
καὶ Πέρσας μηδὲν ἄλλο νεοχμοῦν κατὰ Βαρκαίων.“ 15
Μετὰ δὲ τὸ ὅρκιον, Βαρκαῖοι μὲν πιστεύσαντες τούτοις,
αὐτοὶ τε ἐξήϊσαν ἐκ τοῦ ἀστίου, καὶ τῶν πολεμίων ἔων
παρεῖναι ἐς τὸ τεῖχος τὸν βουλόμενον, τὰς πύλας πά-
σας ἀνοίξαντες. οἱ δὲ Πέρσαι καταρρήξαντες τὴν κρυ-
πτὴν γέφυραν, ἔθεν ἔσω ἐς τὸ τεῖχος. κατέρρηξαν δὲ 20
τοῦδε εἰνέκα τὴν ἐποίησαν γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορκέοιεν,
ταμόντες τοῖσι Βαρκαίοις χρόνον μένειν αἰεὶ τὸ ὅρκιον,
ὅσον ἂν ἡ γῆ μένῃ κατὰ τὰ τότε εἶχε· καταρρήξασι δὲ,
οὐκέτι ἔμενε τὸ ὅρκιον κατὰ χώραν.

aequalis. Ut illuxit, Barcaeos ad colloquium invita-
vit; cui lubentes illi morem gesserunt: et ad extre-
mum placuit compositionem invicem inire. Compo-
sitionem autem fecerunt, super occulta fossa sacrifi-
cantes, in has condiciones: *quousque haec terra ita*
maneret, firmum manere iusiurandum: et Barcaeos
promittere mulctam se regi soluturos; Persas ve-
ro, nihil porro se contra Barcaeos novaturos.
Peracto foedere, Barcaeii his fidem adhibentes, et
ipsi egrediebantur urbe, et hostium quisquis vellet
intra muros ingredi patiebantur, omnibus apertis
portis. At Persae, disrupto occulto ponte, in urbem
irruebant. Pontem autem, quem fecerant, hac caussa
ruperunt, ut starent iuramento, quo pacti erant cum
Barcaeis, *tamdiu ratum fore foedus, quamdiu terra*
haec in eo statu, quo tunc esset, maneret. Rupto
autem ponte, non amplius ratum manebat foedus.

Τοὺς μὲν νυν αἰτιωτάτους τῶν Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, 202
ἐπεί τε οἱ ἐκ τῶν Περσέων παρεδόθησαν, ἀνεσκολόπισε
κύκλῳ τοῦ τείχεος· τῶν δέ σφι γυναικῶν τοὺς μαζοὺς
ἀποταμοῦσα, περιέστιξε καὶ τούτοισι τὸ τείχος. τοὺς δὲ
λοιποὺς τῶν Βαρκαίων λήϊν ἐκέλευσε θέσθαι τοὺς Πέρ-
σας, πλὴν ὅσοι αὐτέων ἔσαν Βαττιάδαι τε καὶ τοῦ
Φόνου οὐ μεταίτιοι· τούτοις δὲ τὴν πόλιν ἐπέτραπε ἡ
Φερετίμη. Τοὺς ὦν δὴ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων οἱ Πέρ- 203
σαι ἀνδραποδισάμενοι ἀπήσαν ἐπίσω· καὶ ἐπεί τε ἐπὶ
τῇ Κυρηναίων πόλει ἐπέστησαν, οἱ Κυρηνάιοι λόγιόν τι
ἀποσιεύμενοι διεζήκαν αὐτοὺς διὰ τοῦ ἀστεος. διεξιούσης
δὲ τῆς στρατιῆς, Βάρης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ
στρατηγὸς ἐκέλευε αἰρεῖν τὴν πόλιν, Ἀμασις δὲ ὁ τοῦ
πεζοῦ, οὐκ ἔα· „ἐπὶ Βάρην γὰρ ἀποσταλῆναι μούνην
Ἑλληίδα πόλιν.“ εἰς ὃ διεξιλοῦσι, καὶ ἰζομένοις ἐπὶ

(202.) Iam igitur *Pheretima* eos, qui caedis faciendae maxime fuerant auctores, deditos sibi a Persis, circa murum crucibus suffixit, et uxorum eorumdem praeseptas mammas pariter circa murum suspendit. Reliquos vero *Barcaeos* Persis praedae loco permisit, exceptis *Battiadis* et eis qui caedis non fuissent participes: his vero urbem *Pheretima* tradidit. (203.) Reliquos igitur *Barcaeos* captivos abducentes *Persae* redierunt: qui quum ad *Cyrenaeorum* urbem accesserunt, *Cyrenaei*, oraculi cuiusdam religione se soluturi, per ipsam urbem illos passi sunt transire. Per quam dum transivit exercitus, *Bares*, navalibus copiis praefectus, capi urbem iussit: at *Amasis*, pedestris dux exercitus, ne id fieret prohibuit; contra solam *Barcam*, dicens, nec contra

Διὸς Λυκαίου ὄχθον, μετιμέλησέ σφι οὐ σχοῦσι τὴν
 Κυρήνην, καὶ ἐπιρῶντο τὸ δεύτερον παρῖεναι εἰς αὐτήν· 10
 αἱ δὲ Κυρηναῖοι οὐ περιώριον. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι, οὐδένος
 μαχομένου, φόβος ἐνέπισε· ἀποδραμόντες τε ὅσον ἐξή-
 κοντα στάδια, ἔζοντο. ἰδρυθέντι δὲ τῷ στρατοπέδῳ ταύ-
 τη ἦλθε παρὰ Ἀρυάνδῳ ἄγγελος, ἀποκαλέων αὐτούς.
 οἱ δὲ Πέρσαι, Κυρηναίων δεηθέντες ἐπόδιά σφι δοῦναι, 15
 ἔτυχον· λαβόντες δὲ ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν
 Αἴγυπτον. παραλαβόντες δὲ τὸ ἐνθεῦτεν αὐτοὺς Λί-
 βυες, τῆς τε ἐσθῆτος εἴνεκα καὶ τῆς σκευῆς τοὺς ὑπο-
 λειπομένους αὐτῶν καὶ ἐπελκομένους ἐφόνευον, εἰς ὃ
 204 εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπικίατο. Οὗτος ὁ Περσέων στρατός 20
 τῆς Λιβύης ἐκαστάτῳ εἰς Εὐεσπερίδας ἦλθε. τοὺς δὲ
 ἡνδραποδίσαντο τῶν Βαρκαίων, τούτους δὲ ἐκ τῆς Αἰγύ-

aliam Graecam urbem se esse missum. Deinde vero,
 postquam transiissent et in colle resedissent Iovis Ly-
 cœi, poenituit eos Cyrenen non tenuisse, iterumque in-
 gredi urbem tentarunt; sed portas clausere Cyrenaci.
 Tum Persas, nemine licet repugnante, metus inces-
 sit: et cursu se inde ad sexaginta fere stadia rece-
 perunt, ibique resederunt. Ubi dum stativa habuit
 exercitus, advenit ab Aryande nuncius, qui illos re-
 vocaret. Et Persae, commeatum sibi praebere precati
 a Cyrenacis, accepto ab eisdem commeatu in Aegyp-
 tum abierunt. At inde excipientes illos Libyes, ut
 quisque tardabat morabaturque, ita eum interficie-
 bant, quo vestitu eius reliquoque adparatu potiren-
 tur: donec reliqui in Aegyptum pervenerunt. (204.)
 Hic Persarum exercitus longissime in Africa usque
 ad Euesperidas pervenerat. Quos vero ex Barcaeis

πρω ἀνασπάστους ἐποίησαν παρὰ βασιλῆα· βασιλεὺς
 5 δὲ σφι Δαριῶς ἔδωκε τῆς Βακτρίας χώρας κώμην ἐγκα-
 τοικῆσαι. εἰ δὲ τῇ κώμῃ ταύτῃ ὄνομα ἔθεντο Βάρκην,
 ἥπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν οἰκουμένη ἐν τῇ γῇ τῇ Βακτρίᾳ.
 Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερετίμη εὖ τὴν ζῶν κατέπλεξε. ὥς γὰρ 205
 δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Λιβύης, τισαμένη τοὺς Βαρκαίους,
 ἀπενόστησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς· ζῶσα
 γὰρ εὐλέων ἐξίζεσε. ὥς ἄρα ἀνθρώποισι αἱ λίην ἰσχυ-
 5 ραὶ τιμωρίαι πρὸς θεῶν ἐπίφθοροι γίνονται. ἡ μὲν δὲ
 Φερετίμη τῆς Βάττιω τοιαύτη τε καὶ τοσαύτη τιμωρίη
 ἐγένετο ἐς Βαρκαίους.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Δ'.

captivos abduxerant, hos ex Aegypto procul a patria
 amandatos ad regem miserunt: rexque Darius vicum
 illis Bactrianæ regionis habitandum concessit. Et illi
 vico huic nomen imposuere *Barcam*, quæ Barca ad
 meam usque ætatem in Bactriana habitata erat.
 (205.) Nec vero *Pheretima* bono vitæ fine usa est.
 Etenim simul atque, capta de Barcaeis ultione, ex
 Libya in Aegyptum redlerat, misere obiit: vivens
 quippe vermibus scatuit e cute enatis. Ita nempe ho-
 minibus vindictæ nimis atroces invidiosæ sunt apud
 deos. Talis igitur et tanta vindicta fuit, quam de
 Barcaeis cepit Pheretima, Batti filia.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ
 ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ.
 ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

ΟΙ ΔΕ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέν-
 τες ὑπὸ Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρώτους
 μὲν Περινθίους Ἑλλησποντίων, οὐ βουλομένους ὑπηκόους
 εἶναι Δαρείου, κατεστρέψαντο, περιφθέντας πρότερον
 καὶ ὑπὸ Παίωνων τρηχέως. Οἱ γὰρ ὦν ἀπὸ Στρυμόνες 6
 Παῖονες, χρήσαντος τοῦ Θεοῦ στρατεύεσθαι ἐπὶ Περσέων.

HERODOTI HISTORIARUM
 LIBER QUINTUS.
 TERPSICHORE.

(1.) **P**ERSAE, quos in Europa Darius reliquerat, quibus praeerat *Megabazus*, primos ex Hellespontiiis *Perinthios*, parere nolentes regis imperio, subegerunt. Iidem Perinthii superiori tempore a Paconibus quoque male fuerant mulctati. *Pacones*, Strymonem adcolentes, oraculi responso moniti erant ut

10 θίους, καὶ ἢ μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐπικαλέσονται σφίε
 οἱ Περινθιοί, ὀνομαστί βώσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχειρεῖν
 ἢ δὲ μὴ ἐπιβώσωνται, μὴ ἐπιχειρεῖν ἐποίουν οἱ Παιό-
 νες ταῦτα. ἀντικατιζομένων δὲ τῶν Περινθίων ἐν τῷ προα-
 στήϊῳ, ἐνθαῦτα μονομαχίῃ τριφασίῃ ἐκ προκλήσεως
 σφί ἐγένετο· καὶ γὰρ ἄνδρα ἄνδρὶ, καὶ ἵππον ἵππῳ συνέ-
 βαλον, καὶ κύνα κυνί. νικούντων δὲ τὰ δύο τῶν Περιν-
 θίων, ὡς ἐπαιώνιζον κεχαρηκότες, συνεβάλλοντο οἱ Παιό-
 15 νες τὸ χρηατήριον αὐτὸ τοῦτο εἶναι· καὶ εἶπ᾽ ἂν καὶ παρὰ
 σφίσι αὐτοῖσι· „Νῦν ἂν εἴη ὁ χρησμός ἐπιτελεόμενος
 „ἡμῶν, νῦν ἡμέτερον τὸ ἔργον.“ οὕτω τοῖσι Περινθίοισι
 παιωνίσασι ἐπιχειροῦσι οἱ Παιόνες, καὶ πολλόν τε ἐκρά-
 τησαν, καὶ ἔλιπον σφῶν ὀλίγους. Τὰ μὲν δὴ ἀπὸ 2
 Παιόνων πρότερον γεγόμενα, ὧδε ἐγένετο· τότε δὲ αὖ-

arma adversus Perinthios moverent, et, si quidem
Perinthii oppositis castris ipsos invocassent, nomina-
 tim compellantes, tum hos invaderent; sin non incla-
 massent, non invaderent. Idque fecerunt Paeones.
 Quibus quum castra *Perinthii* opposuissent in sub-
 urbio, ex provocatione triplex instituebatur certa-
 men singulare; etenim virum cum viro, et equum
 cum equo committebant, et canem cum cane: et
 duobus certaminibus vicerunt *Perinthii*. Qui quum
 prae gaudio paeanem canerent, tum coniectantes
 Paeones hoc esse quod significasset oraculum, dixe-
 runt inter se: *nunc impletum nobis oraculum fue-
 rit, nunc nostrum opus est.* Et cantantes *Perin-
 thios* adgressi Paeones, ingentem reportarunt victo-
 riam, paucosque ex illis reliquos fecerunt. (2.)
 Haec olim a Paeonibus in hunc modum gesta erant.

δρῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίας γνομένων τῶν Περινθίων, οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγαβάζος ἐπεκράτησαν πλήθει. ὡς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρσις, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὁ Μεγαβάζος διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος βασιλεῖ· ταῦτα γὰρ οἱ ἐντέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηίκην καταστρέφειν.

3. ΘΡΗΙΚΩΝ δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετὰ γε Ἰνδοῦς, πάντων ἀνθρώπων. εἰ δὲ ὑπ' ἐνὸς ἄρχοιτο, ἢ Φροκεῖοι κατὰ ταῦτόν, ἄμαχόν τ' αὖ εἴη, καὶ πολλῶν κράτιστον πάντων ἀνθρώπων, κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο ἄπορόν σφι, καὶ ἀμήχανον, μὴ κοτε ἐγγένηται· εἰσὶ δὲ κατὰ τοῦτο ἀσθενέες. Οὐνόματα δὲ πολλὰ ἔχουσι κατὰ χώρας ἕκαστοι· νόμοισι δὲ οὗτοι παραπλησίοισι πάντες χρεῶνται κατὰ πάντα, πλὴν Γετῶν, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν κατ' ὑπερθε Κρησιταναίων.

At tunc fortiter pro libertate pugnantes *Perinthii*, multitudine victi sunt a Persis et Megabazo. Subacta *Perintho*, per *Thraciam* exercitum circumducens *Megabazus*, cuncta oppida, cunctosque populos inibi habitantes, sub regis imperium redegit: hoc enim illi mandatum erat, *subigere Thraciam*.

(3.) *THRACUM* natio, post *Indos* utique, maxima est nationum omnium: qui si sub unius essent imperio, aut concordēs inter se essent, invicti forent, et longe omnium, ut mihi quidem videtur, potentissimi. At hoc ipsum difficile est illis, atque impossibile, ut fiat umquam: eam ob causam infirmi sunt. Habent autem, pro regionum diversitate, multa ac varia nomina: sed eisdem moribus institutisque utuntur omnes, exceptis *Getis*, et *Trausis*, et qui ultra

οἰκεόντων. Τούτέων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανάτιζον 4
 τες ποιῶσι, εἴρηται μοι. Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα
 πάντα κατὰ ταῦτα τοῖσι ἄλλοιςι Θηξὶ ἐπιτελεύουσι,
 κατὰ δὲ τὸν γινόμενον σφι καὶ ἀπογινόμενον ποιῶσι
 5 τοιαῦτα. τὸν μὲν γινόμενον περιζόμενοι οἱ προσήκοντες
 ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ, ἐπεὶ τε ἐγένετο, ἀναπλῆ-
 σαι κακὰ, ἀνηγεόμενοι τὰ ἀνθρωπῆϊα πάντα πάθια·
 τὸν δ' ἀπογενόμενον, παίζοντες τε καὶ ἡδόμενοι γῇ κρύ-
 πτουςι, ἐπιλέγοντες ὅσων κακῶν ἐξαπαλλαχθεῖς, ἔστι
 ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. Οἱ δὲ κατ' ὑπερθε Κρηστω 5
 ναίων, ποιῶσι τοιαῦτα. ἔχει γυναῖκας ἕκαστος παλ-
 λας· ἐπεὶ ὧν τις αὐτέων ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται με-
 γάλῃ τῶν γυναικῶν, καὶ Φίλων σπουδαῖ ἰσχυραὶ περὶ
 5 τοῦδε, ἥτις αὐτέων ἐφιλέετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός.
 ἢ δ' ἂν κριθῇ καὶ τιμηθῇ, ἐγκωμιασθεῖσα ὑπὸ τε ἀν-

Crestonaeos habitant. (4.) Et *Getarum* quidem in-
 stituta, qui immortales se esse praedicant, supra ex-
 posui. *Trausi* vero, aliis quidem in rebus, reliquis
 Thracibus nil differunt; sed recens natis ac denatis
 hoc faciunt. Natum circumsident cognati, et miseran-
 tur, *quot quantaque mala oporteat eum, ex quo*
natus sit, perpeti, omnia quae homines mauent
 mala commemorantes. Denatum vero iocantes lactan-
 tesque terrâ condunt, commemorantes *quot quan-*
tisque malis sit liberatus, quàmque omni parte
beatus. (5.) Apud eos qui *supra Crestonacos* ha-
 bitant, hic mos obtinet. Uxores quilibet vir plures
 habet: iam, quando vir moritur, magna fit inter uxo-
 res disceptatio et acris amicorum contentio super hae
 quaestione, *quaenam ex uxoribus carissima fuerit*

δραὼν καὶ γυναικῶν, σφαρίζται ἐς τὸν τάφον ὑπὸ τοῦ
οἰκησιότατου ἑαυτῆς· σφαχθεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ
ἀνδρί. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιῶνται· ὅντι-
6 δος γὰρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται. Τῶν δὲ δὴ ἄλ- 10
λων Θρητικῶν ἐστὶ ὅδε ὁ νόμος. πωλεῦσι τὰ τέκνα
ἐπ' ἐξαγωγῇ. τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουσι, ἀλλ'
ἑῶσι οἷσι αὐταὶ βούλονται ἀνδράσι μίσγεσθαι. τὰς δὲ
γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσουσι καὶ ἀνέονται τὰς γυ- 5
ναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων. καὶ τὸ
μὲν ἐστίχθαι, εὐγενὲς κέκερται· τὸ δ' ἄστικτον, ἀγεν-
νὲς. ἀργὸν εἶναι, κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτιμώ-
τατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ ληϊστύος, κάλλιστον.
7 οὗτοι μὲν σφίων οἱ ἐπιφανέστατοι νόμοι εἰσὶ. Θεοὺς 10

marito. Dein, quae talis iudicata est, et cū hic ho-
nos habetur, illa, a viris atque mulieribus collauda-
ta, iugulatur super tumulum ab his qui eam proxime
cognitione attingunt, et iugulata unā cum marito
sepelitur: reliquae vero magnae sibi calamitati id du-
cunt, namque maximum hoc eis probrum censetur.
(6.) Reliqui *Thracēs* hisce utuntur *institutis*.
Vendunt liberos suos, in alias terras abducendos. Vir-
gines non custodiunt, sed congregi cum quibusque
voluerint viris patiuntur: uxores vero severe custo-
diunt; emunt autem uxores a parentibus ingenti
pretio. Punctam notis habere cutem, nobile iudica-
tur: impressa non habere stigmata, ignobile. Otio-
sum esse, honestissimum habetur: terram colere,
quam maxime inhonestum. Ex bello et praeda vi-
vere, laudatissimum. Hi sunt praecipui illorum mo-
res. (7.) Deos autem solos colunt hosce: Martem,

δὲ σέβονται μούους τούσδε Ἄρεια, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλῆες αὐτίων, παρὲς τῶν ἄλλων παλιγγίων, σέβονται Ἑρμῆν μάλιστα θεῶν καὶ ὁμ-
5 νύουσι μῶνον τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρ-
μῆος ἑαυτούς. Ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτίων εἰσὶ 8
αἰδε. τρεῖς μὲν ἡμέρας προτίθασσι τὸν νεκρὸν καὶ παν-
τοῖα σφάζαντες ἱερῖα, εὐωχέονται, προκλαύσαντες πρῶ-
τον· ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ
5 κρύψαντες. χῶμα δὲ χέαντες, ἀγῶνα τίθεισι παντοίων,
ἐν τῷ τὰ μέγιστα αἶθλα τίθεται κατὰ λόγον μονο-
μαχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρηάκων εἰσὶ αὗται.

Τὸ δὲ πρὸς βορέῳ τῆς χώρας ἐτι ταύτης οὐδεὶς ἔχει 9
φράσαι τὸ ἀτρεκέες, οἵτινές εἰσι ἀνθρώπων οἱ οἰκίοντες
αὐτήν· ἀλλὰ τὰ πέραν ἤδη τοῦ Ἰστροῦ ἐρήμος χώρα
φαίνεται εὐῶσα καὶ ἄπειρος. μούους δὲ δύναμαι πυ-

et Bacchum, et Dianam. Reges vero eorum, praeter
privatos cives, Mercurium maxime colunt deorum,
et per hunc iurant; dicuntque a Mercurio se esse
prognatos. (8.) Sepulturae apud divites haec ratio
est. Per triduum exponunt mortuum, prius illum
deplorantes, sed mox victimarum omne genus ma-
etantes, laetaeque celebrantes convivia. Deinde sepe-
liunt combustum, aut etiam non combustum terra
conducunt. Postquam tumultum adgesserunt, certami-
num varia proponunt genera, in quibus maxima pre-
tia proposita sunt his qui singulari certamine vin-
cunt. Haec est sepulturae apud Thracas ratio.

(9.) A septemtrione huius regionis quinam habi-
tent homines, pro certo dicere nemo potest. Illud
quidem adparet, esse trans Istrum desertam terram

θίσθαι οἰκόντας πύρην τοῦ Ἰστρου ἀνθρώπους, τοῖσι 5
 οὖνομα εἶναι Σιγύννας, ἐσθῆτι δὲ χρεωμένους Μηδικῇ. τοὺς δὲ ἵππους αὐτῶν εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶμα, ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν· μικροὺς δὲ, καὶ σιμούς, καὶ ἀδυναίτους ἀνδρας φέρειν· ζευγνυμένους δὲ ὑπ' ἄρματα, εἶναι ὀξυτάτους· ἀρματηλατίαν 10
 δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους. κατήκειν δὲ τούτων τοὺς οὖρους ἀγχοῦ Ἑετῶν τῶν ἐν τῷ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ Μήδων σφέας ἀπαίτους λέγουσι. ὅπως δὲ οὗτοι Μήδων ἀποικοὶ γεγόνασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφράσασθαι· γένοιτο δ' αὖ πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. Σιγύννας δ' 15
 αὖ καλέουσι Λίγυες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλῆς οἰκίον-
 10 τες, τοὺς κατήλους· Κύπριοι δὲ, τὰ δόρατα. Ὡς δὲ

IX. 15 seqq. σιγύννας δ' ὦν etc. Haec et seqq. usque ad fin. cap. adulterina censent viri docti.

et infinitam. Solos tantum resciscere potui trans Istrum habitantes homines, quibus nomen perhibetur esse *Sigynnae*, Medica veste utentes: quorum equos aiunt esse toto corpore hirsutos, pilis ad quinque digitos longis; exiguos illos, et simos, et parum validos ad viros vehendos; plaustreis autem iunctos, esse velocissimos; eam ob causam plaustreis vehi indigenas. Pertinere autem horum fines fere usque ad *Enetos*, qui ad Adriam habitant. A *Medis* autem sese ortos dicunt. Quonam vero pacto Medorum hi fuerint coloni, exputare equidem non queo: sed longo temporis tractu fieri utique multa possunt. Cacterum *Sigynnae* apud Ligures super Massiliam habitantes, *institores* vocantur; apud Cyprios vero, *hastae*. (10.) Narrant quidem Thraces, *apes* occupare terras

375, 100.

Θηήικες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσαι τὰ πέρην τοῦ Ἰστρου εἰσὶ καὶ ὑπὸ τούτων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ πρὸς σωτέρω. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγοντες, δοκέουσι λέγειν οὐκ οἰκότε· τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύστρογα. ἀλλὰ μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον αἰοίκετα δοκεῖ εἶναι διὰ τὰ ψύχρα. Ταῦτα μὲν νυν τῆς χάριτος ταύτης πέρι λέγεται. τὰ παραβαλάσσια δ' ὧν αὐτῆς Μεγαβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίηε.

ΔΑΡΕΙΟΣ δέ, ὡς διαβαὼς τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον ἀπῆκετο εἰς Σάρδεις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίας, καὶ τῆς παραινέσιος τοῦ Μιτυληναίου Κώεω. μεταπεμφάμενος δὲ σφεας εἰς Σάρδεις, εἰδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὲ Ἰστιαῖος, ἅτε τυραννέων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσέχρηζε· αἰτεῖ δὲ Μύρκινον τὴν Ἡδανίδα, βουλόμενος

trans Istrum, eaque caussâ non posse homines ulterius progredi. Quae mihi parum probabiliter ab his dici videntur; quoniam constat frigoris inpatientes esse istas bestiolas: sed propter frigus inhabitatae mihi videntur esse regiones sub septemtrionibus sitae. Haec sunt igitur quae de hac regione memorantur. Caeterum maritimum illius tractum, ut supra dixi, *Megabazus* sub Persarum redegit potestatem.

(11.) DARIUS simulatque traiecto Hellesponto Sardes pervenit, recordatus est beneficii ab Histiaeo Milesio in se collati, et consilii a Mitylenaeo Coë dati. Haec his Sardes arcessitis optionem dedit. Et *Histiaeus* quidem, utpote Mileti tyrannus, nullam sibi insuper tyrannidem postulavit: petiit vero Myrcinum Edonidem, cupiens in ea urbem condere. Hanc

ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἰρέεται. ὁ δὲ Κῶης, οἳά τε οὐ τύραννος, δημότης τε ἑὼν, αἰτεῖ Μιτυλήνης τυραννεῦσαι. τελειωθέντων δὲ ἀμφοτέροισι, 10
 12 οὗτοι μὲν κατὰ τὰ εἴλοντο ἐτράποντο. Δαρεῖον δὲ συνή-
 νεικε, πρῆγμα τοιόνδε ἰδόμενον, ἐπιθυμῆσαι ἐντείλα-
 σθαι Μεγαβάζω, Παίονας ἐλόντα ἀνασπάστους ποιῆ-
 σαι ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίην. Ἦν Πίγρης καὶ
 Μαντύης, ἄνδρες Παῖονες· οἱ, ἐπεί τε Δαρεῖος διέβη 5
 εἰς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐθέλοντες Παϊόνων τυραννεύειν,
 ἀπικνέονται εἰς Σάρδεις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεήν, με-
 γάλην τε καὶ εὐειδέα. Φυλάξαντες δὲ Δαρεῖον προκα-
 τιζόμενον εἰς τὸ προάστειον τὸ τῶν Λυδῶν, ἐποίησαν
 τοιόνδε. Σκυιάσαντες τὴν ἀδελφεήν ὡς εἶχον ἄριστα, 10
 ἐπ' ὕδαρ ἐπεμπον, ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσιν,
 καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον ἐπέλκουσιν, καὶ κλώθου-

igitur hic optavit. *Coës* vero, ut qui non tyrannus, sed privatus esset, petiit Mitylenae tyrannidem. Impetrato uterque quod optaverat, eo se contulit. (12.) Posthaec oblata *Dario* est res quaedam, qua conspecta incessit eum cupido mandandi Megabazo, ut *Paeonas* subigeret, et ex *Europa* in *Asiam* abstractos mitteret. Res ea huiusmodi fuit. Erant *Pigres* et *Mantyas*, viri *Paeones*: qui, postquam *Darius* in *Asiam* traiccerat, cupientes ipsi tyrannidem occupare *Paeoniae*, *Sardes* venire, secum ducentes sororem, magnam staturâ, et formâ praestantem. Hî observato tempore quum *Darius* in *Lydorum* suburbio in publico sederet, hocce instituerunt. Sororem, quam poterant optime instructam, aquandum miserunt, vas in capite gestantem, ex brachio post se du-

376, 29.

σαν λῆνον. ὡς δὲ παρεξήϊε ἡ γυνή, ἐπιμελὲς τῷ Δα-
 ρείῳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ Περσικὰ ἦν, οὔτε Λύδια, τὰ
 15 ποιούμενα ἐκ τῆς γυναικός, οὔτε πρὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας
 οὐδαμῶν. ἐπιμελὲς δὲ ὡς οἱ ἐγένετο, τῶν δορυφόρων
 τινὰς πέμπει, κελεύων φυλάξαι ὅ τι χρήσεται τῷ ἵπ-
 πῳ ἡ γυνή. οἱ μὲν δὴ ὀπίσθε εἶποντο. ἡ δὲ ἐπεὶ τε ἀπί-
 κετο ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ἦρσε τὸν ἵππον· ἄρσασα δὲ,
 20 καὶ τὸ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλησασμένη, τὴν αὐτὴν
 ὁδὸν παρεξήϊε, φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς,
 καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον, καὶ στρέ-
 φουσα τὸν ἄτρακτον. Θωμάζων δὲ ὁ Δαρεῖος τὰ τε 13
 ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων, καὶ τὰ αὐτὸς ὤρα, ἄγειν
 αὐτὴν ἐκέλευε ἐνωτῷ ἐς ὄψιν. ὡς δὲ ἄχθη, παρῆσαν
 καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς, οὐ κη πρόσσω σκοπὴν ἔχοντες
 5 τούτων. εἰρωτέωντος δὲ τοῦ Δαρείου ὀποδαπὴ εἶη, ἔφα-

centem equum, simulque linum nentem. Ut praeteri-
 bat mulier, advertit regis animum: etenim nec ex Per-
 sarum more nec ex Lydorum hoc erat, quod illa fa-
 ciebat, nec ullius Asiatici populi moribus conveniens.
 Igitur quum ea res animum regis advertisset, misit
 satellitum nonnullos, iussos observare quid equo
 faceret haec mulier. Itaque hi pone sequebantur:
 illa vero, ubi ad fluvium pervenit, aquavit equum,
 deinde vase aqua repleto eadem viâ praeteriit, aquam
 super capite gestans, equum ex brachio post se tra-
 hens, et manu fusum torquens. (13.) Miratus *Da-*
rius quae partim ex speculatoribus audivit, partim
 ipse vidit, iussit coram se adduci mulierem. Ea ut
 adducebatur, aderant simul fratres eius, qui haud pro-
 cul alicubi, quid ageretur, speculati erant. Interro-

σαν οἱ νεηίσκοι εἶναι Παίονες, καὶ ἐκείνην εἶναι σφέων ἀδελφεήν. ὁ δ' ἀμείβετο „ἴσιν δὲ οἱ Παίονες ἄνθρωποι εἰσι, καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι, καὶ τί κείνοι ἐθέλοντες ἔλθοιεν εἰς Σάρδεις.“ οἱ δὲ οἱ ἔφραζον, ὥς „ἔλθοιεν μὲν ἐκείνῳ δάσοντες σφέας αὐτούς· εἴη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ 10 Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη· ὁ δὲ Στρυμών οὐ πρόσω τοῦ Ἑλλησπόντου· εἶσαν δὲ Τευκρῶν τῶν ἐκ Τροίης ἄποικοι.“ Οἱ μὲν δὴ αὐτὰ ἕκαστα ἔλεγον. ὁ δὲ εἰράτα „εἰ καὶ πάσαι εἶσαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργάτιδες.“ οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν· 15 αὐτοῦ γὰρ ὧν τούτου εἵνεκα καὶ ἐποιέετο.

- 14 Ἐνθαῦτα Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς Μεγάβαζον, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγόν· ἐντελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἡθίων Παίονας, καὶ παρ' ἐνω-

gante Dario, cuius illa esset, responderunt iuvenes, esse se Paeones, illamque suam esse sororem. Denuo interrogat rex: quinam vero homines Paeones sint, et ubi terrarum habitent; denique quid illi sibi vellent quod Sardes venissent? Responderunt illi, venisse ut traderent se regi; esse autem Paeoniam regionem ad Strymonem fluvium; Strymonem vero haud procul abesse ab Hellesponto; esse autem Paeones Teucrorum ex Troia colonos. Quae quum illi singula ex rei veritate dixissent, rogavit rex, an etiam omnes ibi mulieres ita essent laboriosae? Cui illi, rem ita habere, promte responderunt: nam eâ ipsâ causâ haec ita instituerant.

(14.) Ibi tum ad Megabazum, quem in Thracia copiarum ducem reliquerat, literas scripsit Darius, iubens eum Paeonas e sedibus suis abstrahere,

τὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας
5 αὐτῶν. αὐτίκα δὲ ἵππεὺς ἔβη φέρων τὴν ἀγγελίην
ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· περαιωθεὶς δὲ, διδοῖ τὸ βιβλίον
τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος, καὶ λαβὼν ἡγε-
μόνας ἐκ τῆς Θρηάκης, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιονίην.
Πυθόμενοι δὲ οἱ Παῖονες τοὺς Πέρσας ἐπὶ σφέας ἵεναι, 15
αἰσθέντες ἐξεστρατεύσαντο πρὸς θαλάσσης· δοκέοντες
ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐμβάλλοντας. οἱ μὲν
δὲ Παῖονες ἦσαν ἐτοῖμοι τὸν Μεγαβάζου στρατὸν ἐπιόν-
6 τα ἐρύκειν. οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι συναλίσθαι τοὺς
Παίονας, καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσ-
σοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας, τὴν ἄνω ὁδὸν τράπονται·
λαβόντες δὲ τοὺς Παίονας, ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλεις
αὐτῶν, εὐρύσας ἀνδρῶν ἐρήμους· οἷα δὲ κεινῇσι ἐπιπτε-
10 σόντες, εὐπετέως κατέσχον. οἱ δὲ Παῖονες ὥς ἐπύθοντο

ad seque adducere, et ipsos et liberos eorum et uxores. Protinusque eques, nuncium delaturus, cucurrit ad Hellespontum; eoque traiecto, literas Megabazo reddidit. Quibus ille perlectis, viae ducibus ex Thracia sumtis, bellum intulit Paeonibus. (15.) Qui ubi resciverunt adversus se proficisci Persas, iunctis copiis obviam illis progressi sunt versus mare, existimantes ab hac parte conaturos esse Persas terram suam invadere. Sic igitur exercitum Megabazi, adversus se proficiscentem, prohibere parati Paeones erant. At Persae, certiores facti coniunctis copiis Paeones aditum terrae suae a parte maris custodire, secuti viae duces, per superiora loca iter fecerunt: itaque, insciis Paeonibus, oppida illorum invadunt, viris vacua; illaque facile, utpote defensoribus nu-

ἐχομένας τὰς πόλεις, αὐτίκα διασκεδασθέντες, κατ' ἐαυτούς ἕκαστοι ἐτράποντο, καὶ παρεδίδοσαν σφέας αὐτούς τοῖσι Πέρσησι. Οὕτω δὲ Παιόνων Σιροπαῖονές τε, καὶ Παιόπλαι, καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης, 16 ἐξ ἡθέων ἐξαναστάντες, ἤγοντο εἰς τὴν Ἀσίην. Οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος, καὶ Δόβηρας, καὶ Ἀγριᾶνας, καὶ Ὀδομάντους, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιᾶδα, οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπειρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαιρέειν 5 ὥδε. ἱκρία ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐξευγμένα ἐν μέσῃ ἔστηκε τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἐκ τῆς ἡπείρου στενὴν ἔχοντα μὴ γεφύρῃ. τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπεστεῶτας τοῖσι ἱκρίοις τὸ μὲν κου ἀρχαῖον ἔστησαν κοινῇ πάντες οἱ πολλῆται· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἰστάσι τοιῶδε. κομί- 10

data, ceperunt. Deinde Pacones, postquam resciverunt capta sua esse oppida, continuo dispersi, ad suos quique lares sese contulerunt, Persisque se dediderunt. Atque ita Paeonum hi qui *Siropaeones* vocantur, et qui *Paeoplae*, et qui usque ad Prasiadem lacum habitabant, e sedibus suis abstracti, in Asiam sunt abducti. (16.) Sed qui circa *Pangaeum* montem habitant, et *Doberes*, et *Agrianes*, et *Odоманти*, item qui ipsum lacum *Prasiadem* incolunt, hi nullatenus subacti sunt a Megabazo; quamquam et hōs, qui hunc lacum incolunt, conatus erat sub potestatem redigere Persarum. Lacum autem hi incolunt tali modo. Stant in medio lacu tabulata, altis palis instrata, quae angustum habent ex continente aditum uno ponte. Palos, super quibus strata sunt tabulata, olim cives universi publico nomine statuerant.

ζοντες ἐξ οὐρέος, τῷ οὐνομα' ἔστι Ὀρβηλος, κατὰ γυναιῖκα ἐκάστην ὁ γαμίων τρεῖς σταυροὺς ὑπὸ στήθεσσι ἄγεται δὲ ἕκαστος συχνὰς γυναῖκας. οἰκεῦσι δὲ τοιοῦτον τρόπον. κρατίων ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἱκρίων καλύβης τε ἐν
15 ἢ διατᾶται, καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ τῶν ἱκρίων κάτω φερούσης εἰς τὴν λίμνην. τὰ δὲ νήπια παιδία δέουσι τοῦ ποδὸς σπάστω, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες. τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοις παρέχουσι χορτον ἰχθύς. τῶν δὲ πληθὺς ἔστι τοσοῦτον, ὥστε, ὅταν τὴν
20 θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατίει σχαίνω σπυρίδα κεινὴν εἰς τὴν λίμνην καὶ οὐ πολλόν τινα χρόνον ἐπισχωῶν, ἀνασπᾷ πλήρη ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἔστι γένηα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακας τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤγοντο εἰς τὴν Ἀσίην.

Deinde vero invaluit usus, ut iidem hoc modo statuuntur: ut quisque uxorem ducit, quas quidem per multas unusquisque ducit, ita pro quaque uxore tres palos statuit, ex monte adductos, cui nomen *Orbelus*. Habitant hīc autem tali modo. Unusquisque super tabulatis illis tugurium habet, in quo vitam agit, et ianuam plicatilem, quae per tabulatum deorsum fert ad paludem. Parvulos autem pueros puellasque sparto ex pede adligant, metuentes ne imprudentes decendant. Equis et iumentis pro pabulo pisces praebent. Est autem horum tanta copia, ut, quando quis plicatilem ianuam reclinavit, et vacuum corbem ex fune in aquam demisit, brevi interpositā morā plenam piscibus extrahat. Sunt autem *piscium* illorum duo genera, quos *papraces* et *tilones* adpellant. Ex Paconibus igitur ii qui subacti erant, in Asiam sunt abducti.

- 17 Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παίονας, πέμ-
πει ἀγγέλους εἰς Μακεδονίην, ἄνδρας ἑπτὰ Πέρσας,
οἱ μετ' αὐτὸν κείμενοι ἔσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέ-
δῳ. ἐπέμποντο δὲ οὗτοι παρ' Ἀμύντην, αἰτήσαντες γῆν
τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. Ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πρασιά- 5
δος λίμνης σύντομος κάρτα εἰς τὴν Μακεδονίην. πρῶτα
μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ μέταλλον, ἐξ οὗ ὕστε-
ρον τούτων τάλαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἐκά-
στης ἐφοῖτα· μετὰ δὲ τὸ μέταλλον, Δύσωρον καλεό-
18 μενον οὗρος ὑπερβάντα εἶναι ἐν Μακεδονίᾳ. Οἱ αὖν
Πέρσαι οἱ πεμφθέντες οὗτοι παρὰ τὸν Ἀμύντην ὡς ἀπί-
κοντο, αἶτεον, ἐλθόντες εἰς ὅψιν τὴν Ἀμύντῳ, Δαρείῳ
βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτά τε ἐδίδου, καί
σφεας ἐπὶ ξείνια καλεῖ· παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον 5
μεγαλοπρεπές, ἐδέκετο τοὺς Πέρσας Φιλοφρόνως. ὡς
δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο, διαπίνοντες εἶπαν οἱ Πέρσαι

(17.) *Megabazus*, subactis Paconibus, legatos misit in *Macedoniam*, septem viros Persas, qui post illum spectatissimi erant in exercitu. Missi hi sunt ad *Amyntam*, terram et aquam ab illo postulaturi nomine *Darii* regis. Est autem a Prasiade palude via brevis admodum in *Macedoniam*. Primum enim, proxima ab hac palude est metalli fodina, ex qua postero tempore talentum argenti quotidie rediit *Alexandro*: post hoc metallum si montem superaveris cui *Dysorus* nomen, in Macedonia eris. (18.) *Persae* igitur hi legati, ubi ad *Amyntam* perverere, petierunt ab eo regi *Dario* terram et aquam: et ille haec dedit, et ad hospitium illos vocavit, magnificeque instructa coenâ peramice Persas accepit. Post

379, 20.

- τάδε. „Εἶπε Μακεδὼν, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρ-
 „σῃσι, ἐπεὰν δεῖπνον προτιθώμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς
 10 „παλλακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας ἐσάγεσθαι
 „παρέδρους. σύ νυν, ἐπεὶ περ προθύμως μὲν ἐδέξαιο,
 „μεγάλως δὲ ξεινίζεις, δίδοις τε βασιλεῖ Δαρείῳ γῆν
 „τε καὶ ὕδωρ, ἔπεο νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ.“ Εἶπε πρὸς
 ταῦτα Ἀμύντης. „ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γὰρ ἐστὶ
 15 „οὐκ οὗτος, ἀλλὰ κεχωρῖσθαι ἀνδρας γυναικῶν ἐπεὶ
 „τε δὲ ὑμεῖς, ὄντες δεσπόται, προσχρῆζετε τούτων,
 „παρέσται ὑμῖν καὶ ταῦτα.“ Εἶπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύν-
 της μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας. αἱ δ' ἐπεὶ τε καλεό-
 μεναι ἦλθον, ἐπέξῃς ἀντίαι ἔζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ἐν-
 20 ταῦτα οἱ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας εὐμόρφους, ἔλε-
 γον πρὸς Ἀμύντην, Φάμενοι „τὸ ποιηθὲν τοῦτο οὐδὲν
 εἶναι σοφόν· κρέσσον γὰρ εἶναι ἀρχῆθεν μὴ εἰλθεῖν τὰς

coenam, inter potandum, haec dixere Persae: HO-
 SPES MACEDO, nobis Persis mos est, quando lau-
 tam celebramus coenam, tunc etiam pellices et
 legitimas uxores adducere, et sedes illis inter nos
 tribuere. Tu igitur, quoniam benevole nos excep-
 isti, et magnificam adposuisti coenam, tradisque
 regi Dario terram et aquam, nostrum sequere mo-
 rem. Ad haec Amyntas: Persae, inquit, nobis qui-
 dem neutiquam hic mos est, sed separantur viri
 a mulieribus. Sed quoniam vos, qui estis domi-
 ni, hoc insuper postulatis, etiam hoc vobis ade-
 rit. His dictis, mulieres arcessivit Amyntas. Quae
 ubi adfuerunt, ordine consederunt ex adverso Persa-
 rum. Tum vero Persae, formosas conspicientes mu-
 lieres, Amyntae dixere, parum prudenter hoc esse

γυναῖκας, ἣ ἐλθούσας καὶ μὴ παριζομένας, ἀντίας ἔζε-
 σθαι, ἀλγηδόνας σφι ὀφθαλμῶν.“ ἀναγκαζόμενος δὲ
 ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν· πειδομενίων δὲ τῶν γυναι- 25
 κῶν, αὐτίκα οἱ Πέρσαι μαστῶν τε ἀπτοντο, οἷα πλεύ-
 19 γως οἰνωμένοι, καὶ κου τις καὶ Φιλέειν ἐπιφᾶτο. Ἀμύν-
 τῃς μὲν δὴ ταῦτα ὀρέων, αἰτρήμας εἶχε, καὶ περ δυσ-
 φορέων, οἷα ὑπερδιμαίνων τοὺς Πέρσας. Ἀλέξανδρος
 δὲ ὁ Ἀμύντεω, παριών τε καὶ ὀρέων ταῦτα, ἀτε νέος
 τε ἰὼν καὶ κακῶν ἀπαθής, οὐδαμῶς ἔτι κατέχειν οἶός 5
 τε ἦν· ὥστε δὲ βαρέως φέρων, εἶπε πρὸς Ἀμύντεα τὰ-
 δε· „Σὺ μὲν, ὦ πάτερ, εἴκε τῇ ἡλικίῃ, ἀπιών τε ἀνα-
 „παύσο, μηδὲ λιπάρει τῇ πόσει. ἐγὼ δὲ προσμένων
 „αὐτοῦ τῆδε, πάντα τὰ ἐπιτήδεια παρέξω τοῖσι ξείνοι-
 „σι.“ Πρὸς ταῦτα συνίεις ὁ Ἀμύντης, ὅτι νεώτερα 10
 πρήγματα πρήξειν μέλλει Ἀλέξανδρος, λέγει· „ὦ

*factum: satius enim fuisse futurum, prorsus non
 advenire mulieres, quam, postquam venissent, non
 adsidere, sed ex adverso sedere, oculorum ipsis
 dolorem. Coactus igitur Amyntas, adsidere eas iussit.
 Quod ubi fecerunt mulieres, protinus mammas illa-
 rum contrectare, quippe gnaviter adpoti, non nemo
 etiam osculari conabatur. (19.) Et Amyntas qui-
 dem haec videns, quamvis iniquo ferens animo, ni-
 hil movebat, supra modum metuens Persas. At Ale-
 xander, Amyntae filius, praesens vidensque haec,
 utpote iuvenis et malorum inexpertus, continere se
 nequaquam amplius potuit. Igitur indigne rem ferens,
 dixit ad patrem: Tu quidem, pater, concede aetati,
 abi hinc, et da te quieti, nec ulterius adsidere com-
 potationi: ego vero hic manebo, omniaque necessa-
 ria hospitibus praebebo. Ad haec Amyntas, intelli-*

„παῖ, σχεδὸν γὰρ σὺ ἀνακαίωμένου συνήμι τοὺς λό-
 „γους, ὅτι ἐθέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιεῖν τι καίτερον.
 „ἐγὼ ὦν σὺν χρηζῶ μηδὲν νοχμῶσαι κατ’ ἀνδρας τού-
 15 „τους, ἵνα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας· ἀλλὰ ἀνέχου ὁρέων
 „τὰ ποιούμενα. ἀμφὶ δὲ ἀπόδω τῇ ἐμῇ πείσομαί τοι.“
 Ὡς δὲ ὁ Ἀμύντης χρησας τούτων οἰχώκεε, λέγει ὁ 20
 Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας· „Γυναικῶν ταυτέων,
 „ὦ ξεῖνοι, πολλή ἐστι ὑμῖν εὐπετεία, καὶ εἰ πάσῃσι
 „βούλεσθε μίσγεσθαι, καὶ ὁκόσῃσι ὦν αὐτέων· τούτου
 5 „μὲν περὶ αὐτοὶ ἀποσηματέτε. νῦν δὲ, σχεδὸν γὰρ ἤδη
 „τῆς καίτης ὥρῃ προσέρχεται ὑμῖν, καὶ καλῶς ἔχον-
 „τας ὑμέας ὁρέω μέθης, γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑμῖν
 „Φίλον ἐστὶ, ἄδετε λούσασθαι· λουσαμένας δὲ, ὀπί-
 „σω προσδέκεσθε.“ Εἶπας ταῦτα, συνέπαινοι γὰρ ἔθαν

gens novi quiddam moliri Alexandrum: *Intelligo fere, fili, inquit, sermonem tuum hominis esse exca-*
descendentis; et velle te, me dimisso, novum quidpiam
moliri. Atqui oro te, nihil novi adversus hos viros
moliaris, ne nos disperdas: sed patere fieri, quae
hic agi vides. Quod autem me, ut hinc abeam,
mones, tibi obsequar. (20.) Postquam Amyntas,
haec precatus, abiit; tum vero Persas Alexander
his verbis est adlocutus: Harum mulierum, hospi-
tes, facilis vobis usus patet; sive cum omnibus
velitis concumbere, sive quibuscum ex illis volue-
ritis: de hoc vos ipsi, quid vobis videatur, signi-
ficate. Nunc vero, quum fere adpropinquet tem-
pus cubitum eundi, et pulcre vos videam adpotos,
mulieres has, si placet vobis, sinite lavari; et ex-
spectate lotas redituras. Haec dicta quum collau-

οἱ Πέρσαι, γυναῖκας μὲν ἐξελθούσας ἀπέπεμπε εἰς τὴν 10
 γυναικίην· αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ
 ἀριθμὸν ἄνδρας λειογενεῖους τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῇτι
 σκευάσας, καὶ ἐγχειρίδια δούς, παρήγε ἕσω. παρά-
 γων δὲ τούτους, ἔλεγε τοῖσι Πέρσησι τάδε· „ὦ Πέρ- 15
 „σαι, οἴκατε πανδαισίῃ τελέῃ εἰστιῇσθαι. τὰ τε γὰρ
 „ἄλλα, ὅσα εἴχομεν, καὶ πρὸς, τὰ οἶά τε ἦν ἐξευρό-
 „τας παρέχειν, πάντα ὑμῖν πάρεστι. καὶ δὴ καὶ τόδε,
 „τὸ πάντων μέγιστον, τὰς τε ἐαυτῶν μητέρας καὶ τὰς
 „ἀδελφείας ἐπιδαψιλεύομεθα ὑμῖν· ὥς παντιλέως μά-
 „θητε τιμεώμενοι πρὸς ἡμέων τῶν πέρ εἰστε ἄξιοι, πρὸς 20
 „δὲ καὶ βασιλεῖ τῷ πέμψαντι ἀπαγγείλητε, ὥς ἀνὴρ
 „Ἕλλην, Μακεδόνων ὑπαρχος, εὖ ὑμέας ἐδέξατο καὶ
 „τραπέζῃ καὶ κοίτῃ.“ Ταῦτα εἶπας Ἀλέξανδρος, πα-

dassent Persae, mulieres abeuntes dimisit in gynaeceum: ipse vero *Alexander* viros laevi mento, tot numero quot erant foeminae, muliebri cultu ornatos, pugionibusque instructos, introduxit. Quos producens, sic Persas adloquitur: *Videmini, Persae, convivio a nobis omni munificentia instructo fuisse excepti: nam et quaecumque in promptu habuimus, et quae insuper vobis praebenda potuimus reperire, ea vobis omnia adposita sunt. Et nunc ecce hoc etiam, quod omnium maximum est, matres nostras et sorores, veluti postremas laetitias vobis insuper offerimus; quo cognoscatis, nos omni honorum genere, quibus digni estis, vos esse prosequutos; utque etiam Regi, qui vos misit, renuncietis, virum Graecum, Macedoniae sub Regis auspiciis praefectum, laute vos et mensa et*

ρίζει Πέρσῃ ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα τῷ
 25 λόγῳ. οἱ δὲ, ἐπὶ τέ σφειν οἱ Πέρσαι ψαύειν ἐπειρῶν-
 το, διωγάζοντο αὐτούς. Καὶ οὗτοι μὲν τούτῳ τῷ μό- 21
 ρῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ Θερραπήνῃ αὐτέων
 εἶπετο γὰρ δὴ σφι καὶ ὀχήματα, καὶ Θεράποντες, καὶ
 ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευὴ· πάντα δὴ ταῦτα, ἅμα
 5 πᾶσι κείνοισι ἠφάνιστο. Μετὰ δὲ, χρόνῳ οὐ πολλῷ
 ὕστερον, ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τούτων μεγάλη ἐκ τῶν
 Περσέων ἐγένετο· καὶ σφίεας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σο-
 Φίῃ, χρήματά τε δούς πολλά, καὶ τὴν ἑωυτοῦ ἀδελ-
 Φεήν, τῇ οὐνομα ἦν Γυγαίῃ· δούς δὲ ταῦτα κατέλαβε
 10 ὁ Ἀλέξανδρος Βουβάρῃ, ἀνδρὶ Πέρσῃ, τῶν διζυμένων
 τοὺς ἀπολομένους τῷ στρατηγῷ. ὁ μὲν νυν τῶν Περ-
 σέων τούτων θάνατος οὕτω καταλαμφθεὶς ἐστγήθη.
 Ἕλληνας δὲ εἶναι τούτους τοὺς ἀπὸ Περδίκκεω γεγονό- 22

lecto excepisse. Haec locutus Alexander, iuxta quem-
 que Persam virum Macedonem, quasi mulierem nem-
 pe, adsidere iussit: qui mox Persas, contrectare illos
 conantes, interfecerunt. (21.) Hoc igitur modo hi
 perierunt, et ipsi, et illorum famulitium: nam et
 plaustra, et famuli, et multa adparatuum genera illos
 secuta erant; quae omnia simul cum ipsis evanue-
 runt. Haud multo post vero acris inquisito horum
 virorum caussa a Persis instituta est: sed inquirentes
 Alexander inhibuit continuitque astu, et multā pe-
 cuniā, et sorore sua, cui nomen erat Gygaea, in
 matrimonium datā Bubarac, viro Persae, duci eorum
 quibus inquisitio horum qui perierant mandata erat.
 Ita Persarum istorum caedes silentio compressa est.
 (22.) Fuisse hos a Perdicca oriundos (*Amyntam et*

τας, κατὰ περ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτὸς τε οὕτω τυγχάνων ἐπιστάμετος, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπίσθε λόγοισι ἀποδέξω ὡς εἰσι Ἕλληνες· πρὸς δὲ, καὶ οἱ τὸν ἐν Ὀλυμπῇ διέποντες ἀγῶνα Ἑλλήνων οὕτω ἔγνωσαν εἶναι. 5 Ἀλέξανδρου γὰρ ἀεθλεύειν ἐλομένου, καταβάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ ἀντιθευσόμενοι Ἑλλήνων ἐξεῖργόν μιν, Φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀγωνιστέων εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ, ἐπειδὴ ἀπέδεξε ὡς εἴη Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἕλλημ, καὶ ἀγωνιζόμενος στά- 10 διον συνῆξέπιπτε τῷ πρώτῳ. ταῦτα μὲν νυν οὕτω κη ἐγένετο.

- 23 ΜΕΓΑΒΑΖΟΣ δὲ ἄγων τοὺς Παισας, ἀτίκετο ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· ἐνθεῦτεν δὲ διαπεραιωθείς, ἀπῆκετο εἰς Σάρδις. ἄτε δὲ τειχέοντος ἡδὴ Ἰστιάίου τοῦ Μιλησίου τὴν παρὰ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν δω-

Alexandrum) origine, ut ipsi aiunt, *Graecos*, et ego verum esse scio, et in sequentibus historiis demonstrabo *Graecos* fuisse. Agnoverunt vero etiam hi, qui Olympiae certamina Graecorum administrant, ita se rem habere. Etenim quum Alexander sollemnibus ludis cuperet certare, et ob id ipsum Olympiam esset profectus, *Graeci*, quibuscum concursurus erat, excludere eum voluerunt; dicentes, *Barbarorum non esse hoc certamen, sed Graecorum*. At *Alexander*, postquam se origine esse Argivum demonstravit, *Graecus* esse iudicatus est; et, quum stadio esset certaturus, sors ei cum primo excidit. Et haec quidem ita gesta sunt.

(23.) ΜΕΓΑΒΑΖΟΣ, *Paeonias* ducens, ad Hellespontum pervenerat; indeque, eo traiecto, Sardes pervenit. Quumque per id tempus *Histiaceus Milesius* iam

5 *ρεῖν Φυλακῆς τῆς σχιδίης·* ἔοντας δὲ τοῦ χώρου τούτου
παρὰ Στρυμόνα ποταμὸν, τῷ ὀνόμαϊ ἐστὶ Μύρκινος·
μαθὼν ὁ Μεγάβαρος τὸ ποιούμενον ἐκ τοῦ Ἰστιαίου,
ὡς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδεις ἄγων τοὺς Παιόνας,
ἔλεγε Δαρείῳ τάδε· „ὦ βασιλεῦ, κοῖον τι χρεῖμα
 10 „*ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἑλληνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δούς ἐγ-*
„κτῆσασθαι πόλιν ἐν Θρηάκῃ; ἵνα ἴδῃ τε ναυπηγήσι-
„μός ἐστι ἄφθονος, καὶ πολλοὶ κωπίες, καὶ μέταλ-
„λα ἀργύρεα· ὁμιλὸς τε πολλὸς μὲν Ἑλλην περιω-
„κεί, πολλὸς δὲ βάφβαρος· οἱ προστάται ἐπιλαβό-
 15 „*„μενοι, ποιήσουσι τοῦτο τὸ ἂν κείνος ἐξηγήηται καὶ ἡμέ-*
„ρης καὶ νυκτός. Σὺ νυν τοῦτον τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦ-
„τα ποιῶντα, ἵνα μὴ οἰκλήῃ πολέμῳ συνέχῃαι· τρώπῳ
„δὲ ἡπίῳ μεταπεμψάμενος, παῦσον. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν

muro muniret locum eum, quem dono ei dederat
 Darius, mercedem custoditū pontis; qui locus ad
 Strymonem fluvium est, et *Myrcinus* vocatur; *Me-*
gabazus, cognito quod agebat *Histiaceus*, simulatque
 cum Paeonibus, quos regi adducebat, Sardes perve-
 nit, haec ad *Darium* verba fecit: *O rex, quamnam*
tu rem fecisti? Homini Graeco, acri et callido
urbem possidendam dedisti in Thracia, ubi copio-
sa ad construendas naves est materia, et multi
sunt remiges, et argenti metalla; et frequentes
circum habitant Graeci, frequentesque barbari,
qui hunc ducem nacti, facient quidquid ille iusse-
rit sive die sive nocte. Tu igitur hunc virum ista
agentem inhibe; ne domestico premaris bello; leni
vero modo inhibe ad te arcessitum. Postquam au-
tem in potestate eum habueris, danda opera ne

„περιλάβης, ποιέειν ὅπως μηκέτι κείνος ἐς Ἑλλήνας
 24 „ἀπίζεται.“ Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος, εὐπετίως
 ἔπειθε Δαρεῖον, ὡς εὖ προορέων τὸ μέλλον γίνεσθαι.
 μετὰ δὲ, ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὴν Μύρκινον,
 ἔλεγε τάδε· „Ἰστιαῖε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει·
 „Ἐγὼ Φροντίζων εὐρίσκω ἐμοί τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρή- 5
 „γμασι οὐδένα εἶναι σεῦ ἄνδρα εὐνοέστερον· ταῦτο δὲ
 „οὐ λόγοισι, ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μαθῶν. νῦν ὦν, ἐπι-
 „νοέω γὰρ πρήγματα μεγάλα κατεργάσασθαι, ἀπι-
 „κνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερβῶμαι.“ Τού-
 τοισι τοῖσι ἔπεισι πιστεύσας ὁ Ἰστιαῖος, καὶ ἅμα μέ- 10
 γα ποιούμενος βασιλῆος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπῆκετο
 ἐς τὰς Σάρδεις. ἀπικομένῳ δὲ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε·
 „Ἰστιαῖε, ἐγὼ σε μετεπεμψάμην τῶνδε εἵνεκεν. ἐπεὶ
 „τε τάχιστα ἐνόστησα ἀπὸ Σκυθῶν, καὶ σὺ μοι ἐγέ-

amplius ille ad Graecos perveniat. (24.) Haec lo-
 cutus Magabazus facile Dario persuasit, intelligenti
 recte illum futura prospicere. Deinde ad Histiaeum
 Myrcini versantem nuncium misit Darius, qui haec
 ei diceret: *Histiaee, rex Darius haec ait: Ego,*
studiose quaerens, neminem reperio, qui mihi meis-
que rebus magis, quam tu, faveat: idque non ver-
bis, sed factis, habeo compertum. Nunc igitur,
quum magnas res gerendas animo volvam, fac om-
nino me convenias, ut eas tecum communicem.
 His verbis fidem habens *Histiaeus*, magnique faciens
 regis esse consiliarius, Sardes pervenit. Qui ubi in
 regis venit conspectum, his verbis eum rex est ad-
 locutus: *Histiaee, ego te hac caussa arcessivi. Si-*
mul atque e Scythia redii, tuque mihi fuisti ex

15 „νεο ἐξ ὀφθαλμῶν, αἰδέν κω ἄλλο χροῖμα οὕτω ἐν
 „βραχί· ἐπέζητησα ὡς σὲ ἰδέειν τε καὶ ἐς λόγους μαι
 „ἀπικέσθαι· ἐγνωκὼς ὅτι κτημάτων πάντων ἐστὶ τι-
 „μωτάτον ἀνὴρ Οἴλος, συνετός τε καὶ εὖνοος· τὰ τοι
 „ἐγὼ καὶ ἀμΦότερα συνειδὼς ἔχω μαρτυρεῖν ἐς πρή-
 20 „γματα τὰ ἐμά. νῦν ὦν, εὖ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμε-
 „ρος, τὰδε τοι ἐγὼ προτείνομαι. Μίλητον μὲν ἔα, καὶ
 „τὴν νεόκτιστον ἐν Θρηάκῃ πόλιν· σὺ δ' ἐμοὶ ἐπόμενος
 „ἐς Σοῦσα, ἔχε τὰ περ ἂν ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύσσι-
 „τος εἶναι καὶ σύμβουλος.“ Ταῦτα Δαρῖος εἶπας, 25
 καὶ καταστήσας ἌρταΔέονεα, ἀδελφεὸν ἑαυτοῦ ὁμο-
 πάτριον, ὑπαρχον εἶναι Σαρδίων, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα,
 ἅμα ἀγόμενος Ἴστιαῖον· Ὅτανεα δὲ ἀποδίδας στρα-
 30 τὴν γὰρ εἶναι τῶν παραβαλασσίων ἀνδρῶν, τοῦ τὸν πα-

*oculis, protinus nullius alius rei tantum me desi-
 derium cepit, quam tui videndi, et tecum sermo-
 nes miscendi; quippe gnarus, omnium bonorum
 pretiosissimum esse virum amicum, qui tam in-
 telligens sit, quam benevolus: quae duo ego in te
 adversus res meas cognovi, inesseque tibi possum
 testari. Quare bene fecisti quod ad me adveneris,
 tibi que ego haec propono. Missam fac Miletum,
 et recens conditam in Thracia urbem: me vero
 sequere Susa euntem, et habere quae ego habeo, meus-
 que esto commensalis et consiliarius. (25.) His
 dictis Darius, postquam Artaphernem, fratrem suum
 eodem patre natum, praefectum nominavit Sardium,
 Susa est profectus, Histiaeum secum ducens. Copiis
 vero maritimae orae praesidentibus ducem nomina-
 vit Otanem; cuius patrem Sisamnem, unum ex iu-
 Herod. T. II. P. I. D d*

τέρα Σισάμνην βασιλεὺς Καμβύσης, γεγόμενον τῶν
 βασιλείων δικαστέων, ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἄδικον
 εἰδίκασε, σφάξας, ἀπέδειρε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπίνην
 σκαδίζας δὲ αὐτοῦ τὸ δέσμα, ἱμάστας ἐξ αὐτοῦ ἔταμε,
 καὶ ἐπέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἕζων εἰδίκασε· ἐνταῦσας 10
 δὲ ὁ Καμβύσης ἀπέδεξε δικαστὴν εἶναι ἀντὶ τοῦ Σι-
 σάμνῳ, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σι-
 σάμνῳ, ἐντειλάμενός οἱ μεμνησθαι ἐν τῷ κατιζῶν θρόνῳ
 26 δικάζει. Οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης ὁ ἐγκατιζόμενος ἐς τοῦ-
 τον τὸν θρόνον, τότε διάδοχος γεγόμενος Μεγαβάζω
 τῆς στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἶλε καὶ Καλχηδονίους·
 εἶλε δὲ Ἀντανδρον, τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῇ· εἶλε δὲ Λαμ-
 πώνιον· λαβὼν δὲ παρὰ Λεσβίων νείας, εἶλε Λήμνόν 5
 τε καὶ Ἰμβρον, ἀμφοτέρας ἔτι τότε ὑπὸ Πελασγῶν
 27 οἰκομένας. (Οἱ μὲν δὲ Λήμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο εὖ,

dicibus regiis, Cambyses rex, quod acceptâ pecuniâ
 iniustam pronunciasset sententiam, interfecerat, in-
 terfectoque totam detraxerat pellem, et scissis ex de-
 tracta pelle loris intenderat sellam, in qua ille sedens
 ius dixerat: quo facto rex filium eiusdem Sisamnis,
 quem interfectum excoriaverat, in patris locum no-
 minaverat iudicem, monitum ut recordaretur *quam*
in sella ius dicens sederet. (26.) Hic igitur *Ota-*
nes, qui in illa sedere sella iussus erat, nunc successor
 imperii datus Megabazo, Byzantios cepit et Calche-
 donios: Antandrum item expugnavit in Troade terra,
 et Lamponium: deinde, acceptis a Lesbiis navibus,
 Lemnum cepit et Imbrum, utramque per id tempus
 adhuc a Pelasgis habitatam. (27.) (*Lemnii* igitur,
 fortiter quidem pugnantes resistentesque, ad extre-

384, 74.

καὶ ἀμυνόμενοι ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ πε-
ρμεοῦσι αὐτῶν οἱ Πέρσαι ὑπαρχὸν ἐπιστάῃσι Λυκάρε-
τον, τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελ-
5 Φεόν. οὗτος ὁ Λυκάρετος ἄρχων ἐν Λήμνῳ, τελευτᾷ.)
Αἰτία δὲ τούτου ἦδε· πάντας ἡνδραποδίζετο καὶ κατε-
στρέφετο· τοὺς μὲν, λειπυστρατίης ἐπὶ Σκύθας αἰτιώ-
μενος, τοὺς δὲ, σίνεσθαι τὸν Δαρείου στρατὸν ἀπὸ Σκυ-
θῶν ὀπίσω ἀποκομιζόμενον. οὗτος μὲν νυν τσαῦτα
ἐξεργάσατο στρατηγήσας.

ΜΕΤΑ ΔΕ, οὐ πολλὸν χρόνον ἀνέσις κακῶν ἦν, 28
καὶ ἤρχετο τὸ δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι
γίνεσθαι κακά. τούτο μὲν γὰρ, ἡ Νάξος εὐδαιμονίῃ
τῶν νήσων πρέφει· τούτο δὲ, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον
5 ἡ Μίλητος αὐτὴ τε ἑαυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσα-

XXVIII. 1. ἀνέσις ex virorum doctorum coniect. Vulgo alii
omnes ἀνέως (vel ἀνέος) κακῶν.

munum male sunt adfecti. Qui ex his reliqui fuere, iis
Lycaretus, Maeandrii frater, regis Sami, a Persis
est praefectus. Is Lycaretus, Lemno imperans, mor-
tuus est.) Omnes istos [quos supra dixi] in servitu-
tem redegit evertitque [*Otanes*], in alios culpam
conferens quod desertores fuissent Scythicae expedi-
tionis; in alios, quod exercitum vexassent Darii e Scy-
thia revertentem. Has ille res gessit, dum hoc ducatu
functus est.

(28.) Brevis deinde malorum fuit intermissio; sed
mox ex Naxo et Mileto exorta rursus mala sunt *Ioni-
bus*. *Naxus* per id tempus omnes insulas opulentiā
superabat. Eademque tempestate *Miletus* et per se
ipsa magis, quam umquam, florebat, et universae

σα, καὶ δὴ καὶ Ἰωνίης ἦν πρόσχημα· κατύπερθε δὲ
 ταυτίων, ἐπὶ δύο γενεὰς ἀνδρῶν νοσήσασα εἰς τὰ μάλ-
 ιστα στάσι, μέχρι οὐ μιν Πάριοι κατήρισαν. τού-
 τους γὰρ καταρτιστῆρας ἐκ πάντων Ἑλλήνων εἶλοντο
 29 οἱ Μιλήσιοι. Κατήλλαξαν δὲ σφεας ὥδε οἱ Πάριοι.
 ὡς ἀπίκοντο αὐτέων ἄνδρες οἱ ἀριστοὶ εἰς τὴν Μίλητον,
 ὥριον γὰρ δὴ σφεας δεινῶς οἰκοφθορημένους, ἔφασαν
 αὐτέων βούλεσθαι διεξιελθεῖν τὴν χώραν. ποιῶντες δὲ
 ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὅπως τινα 5
 ἴδοιεν ἐν ἀνιστηκυίῃ τῇ χώρῃ ἀγρὸν εὖ ἐξεργασμένον,
 ἀπεγραφέατο τὸ οὐνομα τοῦ δεσπότης τοῦ ἀγροῦ. διεξ-
 ελάσαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώραν, καὶ σπανίους εὗρον-
 τες τούτους, ὡς τάχιστα κατέβησαν εἰς τὸ ἄστυ,
 αἰλὴν ποιησάμενοι, ἀπιδέξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν 10

Ioniae princeps habebatur. Superioribus vero tem-
 poribus eadem civitas per duas hominum generatio-
 nes seditionibus quam maxime fuerat afflicta, donec
 res eius composuerunt *Parii*: hos enim ex omnibus
 Graecis conciliatores elegerant Milesii. (29.) Conci-
 liarunt eos autem *Parii* hoc modo. Postquam cives ex
 his nobilissimi *Miletum* pervenerunt, quum pessime
 apud illos administratam viderent rem domesticam,
 dixerunt peragrarare se velle illorum regionem. Quod
 ubi fecerunt, totamque peragrarunt Milesiorum di-
 tionem; ubicumque in superiore regione viderunt
 agrum bene cultum, nomen eius qui erat agri dominus
 scripto consignabant. Percursa universa regione, in
 qua quidem raros hos invenerant; simulatque in
 urbem descenderunt, concione convocata, hos ipsos
 designarunt qui civitatem administrarent, quorum

νέμειν, τῶν εὖρον τοὺς αἰγροὺς εὖ ἐξεργασμένους· δο-
κέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὕτω δὴ σφίεας
ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ τῶν σφετέρων. τοὺς δὲ ἄλλους
Μιλησίους, τοὺς πρὶν στασιάζοντας, τούτων ἔταξαν
15 πείθεσθαι. Πάριοι μὲν νυν οὕτω Μιλησίους κατήρτισαν.
Τότε δὲ ἐκ τούτων τῶν πολιῶν ὧδε ἤρχετο κακὰ γί- 30
νεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. Ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν πα-
χέων ὑπὸ τοῦ δήμου· φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλη-
τον. τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος εἰὼν Ἀριστα-
5 γόρης ὁ Μολπαγόρειω, γαμβρός τε εἰὼν καὶ ἀνεψιὸς
Ἰστιαίου τοῦ Λυσαγόρειω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι
κατεῖχε. ὁ γὰρ Ἰστιαῖος τύραννος ἦν Μιλήτου, καὶ
ἐτύγχανε τούτον τὸν χρόνον εἰὼν ἐν Σούσοισι, ὅτε οἱ
Νάξιοι ἦλθον, ξεινοὶ πρῶν ἐόντες τῷ Ἰστιαίῳ. ἀπικόμε-
10 νοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον, ἐδέοντο τοῦ Ἀριστα-

agros bene cultos repererant: *videri enim*, aiebant,
eosdem rem etiam publicam eadem diligentia admi-
nistraturos, qua privatam rem suam administras-
sent. Reliquos vero Milesios, qui prius dissensionibus
inter se concertaverant, hisce parere iusserunt. In
hunc modum Parii res composuerunt Milesiorum.
(30.) Tunc vero ex his, quas dixi, civitatibus *mala* coe-
perunt *Ioniae* oriri hoc modo. E *Naxo* cives nonnulli
opulenti in exsilium acti erant a populo, qui patriā
pulsī *Miletum* venerunt. Administrabat tunc Histiaei
nomine Miletum *Aristagoras* Molpagorae filius, ge-
nes et consobrinus Histiaei, Lysagorae filii, quem per
id tempus Susis Darius detinebat. Fuit enim Histiaeus
Mileti tyrannus, fuitque tunc Susis quum *Naxii* ad-
venerunt, qui prius hospites fuerant Histiaei. Hi ubi

γόρεω, εἴ πως αὐτοῖσι παράσχοι δυνάμιν τινα, καὶ κατέλθοιεν εἰς τὴν ἑωυτῶν. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος αἰς ἡν δι' ἑωυτοῦ κατέλθωσι εἰς τὴν πόλιν, ἄρξει τῆς Ναξοῦ· ὅκνη-
ψιν δὲ ποιούμενος τὴν ξεινίην τὴν Ἰστιαίου, τόνδε σφι λόγον προσέφερε· „Αὐτὸς μὲν ὑμῖν οὐ Φερέγγυός εἰμι 15
„δύναμαιν τοσαύτην παρασχεῖν, ὥστε κατὰγειν αἰκόν-
„των τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων Ναξίων· πυνθάνομαι γὰρ
„ὀκτακισχιλίην ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι, καὶ πλοῖα
„μακρὰ πολλά· μηχανήσομαι δὲ, πᾶσαν σπουδὴν
„ποιούμενος· ἐπινοέω δὲ τῇδε. Ἄρτα Δέρνης μοι τυγχά- 20
„ναι ἐὼν Φίλος· ὁ δὲ, Ὑστάσπεω μὲν ἔστι πάϊς, Δα-
„ρείου δὲ τοῦ βασιλῆος ἀδελφεός, τῶν δ' ἐπιθαλασ-
„σίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἄρχει πάντων, ἔχων στρατιὴν
„τε πολλὴν καὶ πολλὰς νέας. τοῦτον ὦν δοκέω τὸν ἄν-
„δρα ποιήσειν τῶν ἂν χρηρίζομεν.“ Ταῦτα ἀκούσαν- 25

*Miletum venerunt, rogarunt Aristagoram, ut mili-
tum manum sibi pracheret, qua adiuti in patriam
redirent. Et ille, secum reputans, si ipsius operâ in
patriam hi rediissent, dominum se fore Naxi; prae-
tendens Histiaei hospitium, his verbis cum eis egit:
Ego quidem, inquit, non tantam hominum ma-
num polliceri vobis possum, quae sufficiat ad vos,
invitis his qui Naxum nunc tenent, in patriam
reducendos: audio enim octo millia cetratorum
esse Naxiis, et longarum navium magnum nume-
rum. Operam vero dabo omni adhibito studio: in
hunc autem modum rem perficere cogito. Est mihi
amicus Artaphernes, Hystaspis filius, Darii regis
frater, qui universae praeest orae Asiae, et nu-
merosum habet exercitum, navesque multas: hunc*

τες οἱ Νάξιοι, προσέθεσαν τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσσειν ἢ δύναίτο ἀρίστα· καὶ ὑπὸσχίσθαι δῶρα ἐκέλευον, καὶ δαπάνην τῇ στρατιῇ, ὡς αὐτοὶ διαλύσοντες· ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ἐπιφανέωσι εἰς τὴν Νάξον, πάν-
30 τα ποιήσειν τοὺς Νάξιους τὰ ἃ αὐτοὶ κελεύωσι, ὡς δὲ καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας. τῶν γὰρ νήσων τούτων τῶν Κυκλάδων οὐδεμία καὶ ἦν ὑπὸ Δαρίῳ.

Ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης εἰς τὰς Σάρδεις, λέ- 31
γει πρὸς τὸν Ἀρταφέρνηα, ὡς Νάξος εἴη νῆσος μεγά-
ρῃ μὲν εὐ μεγάλη, ἄλλως δὲ καλὴ τε καὶ ἀγαθὴ,
καὶ ἀρχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δὲ ἐνὶ πολλὰ, καὶ ἀν-
5 δράπαδα. „Σὺ ἂν ἐπὶ ταύτῃ τὴν χώραν στρατηλάτῃς,
„καταγών εἰς αὐτὴν τοὺς Φυγάδας ἐξ αὐτῆς. καὶ τοὶ
„ταῦτα ποιήσαντι, τοῦτο μὲν ἐστὶ ἐτόιμα παρ' ἐμοὶ

virum puto, quod cupimus, esse effecturum. His auditis, Naxii mandatum dant Aristagorae, ut quam posset optime hanc rem perficiat, et dona polliceatur Artapherni, et stipendium militibus ab ipsis persolvendum: magnas quippe spes habebant, quando Naxi adparuissent, omnia facturos Naxios quae ipsi iussissent, pariterque insulanos omnes: nulla dum enim ex Cycladibus his insulis per id tempus in Daxii erat potestate.

(31.) Aristagoras ubi Sardes pervenit, cum Artapherne egit, memorans, esse *Naxum* insulam, non ita quidem amplam, alioqui vero pulcram bonamque, et Ioniae vicinam: esseque in ea et opes magnas et multa mancipia. Tu igitur, inquit, in hanc mitte exercitum, qui exsules in eam reducat. Id si feceris, partim, magnae tibi a me praec-

„χρήματα μεγάλα πάρεξ τῶν ἀναισιμωμάτων τῇ στρα-
 „τιῇ ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἡμέας τοὺς ἄγοντας πα-
 „ρέχειν· τοῦτο δὲ, νήσους προσκτήσασθαι βασιλεῖ, αὐ- 10
 „τὴν τε Νάξον, καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἡρτημένας, Πάρον
 „τε, καὶ Ἄνδρον, καὶ ἄλλας, τὰς Κυκλάδας καλεωμέ-
 „νας. ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμεώμενος, εὐπετέως ἐπιθήσεται Εὐ-
 „βοίῃ, νήσω μεγάλῃ τε καὶ εὐδαίμονι, οὐκ ἐλάσσονι
 „Κύπρου, καὶ κάρτα εὐπετεῖ χειρωθῆναι. ἀποχρῶσι 15
 „δὲ ἑκατὸν νέες ταύτας πάσας χειρώσασθαι.“ Ὁ δὲ
 „ἀμείβετο αὐτὸν τοῖσδε· „Σὺ ἐς οἶκον τὸν βασιλῆος ἐξ-
 „γῆτης γίνααι πραγμάτων ἀγαθῶν, καὶ ταῦτα εὖ πα-
 „ραίνεις πάντα, πλὴν τῶν νεῶν τοῦ ἀριθμοῦ. ἀντὶ δὲ
 „ἑκατὸν νεῶν, διηκόσιαί τοι ἐτόιμοι ἔσονται ἅμα τῷ 20
 „ἔαρι. δεῦ δὲ τοῦτοισι καὶ αὐτὸν βασιλῆα συνέπαινον
 32 „γίνεσθαι.“ Ὁ μὲν δὲ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα ἤκου-

*sto sunt pecuniae, praeter sumtus belli, quos
 aequum est ut nos, qui exercitum petimus, per-
 solvamus: partim vero, insulas acquies Regi, et
 ipsam Naxum. et ex illa pendent Parum et An-
 drum, aliasque quae Cyclades vocantur. Inde vero
 impetu facto facile adgrederis Euboeam, amplam
 et opulentam insulam, Cypro haud minorem, et
 subactu admodum facilem. Centum naves sufficient
 ad has omnes in Regis redigendas potestatem. Re-
 spondet Artaphernes his verbis: Tu vero, quae ex
 utilitate sunt regiae domus proponis, et recte haec
 omnia mones, praeterquam quod ad numerum spe-
 ctat navium. Nam loco centum navium, paratae
 tibi erunt primo vere ducentae. Oportet vero hisce
 rebus auctoritatem quoque Regis accedere. (32.)*

σε, πρὶ χαρῆς εἶναι, ἀπήϊε εἰς Μίλητον. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, ὡς οἱ πέμψαντι εἰς Σούσα, καὶ ὑπερβέντι τὰ ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρου λεγόμενα, συνέπαινος καὶ αὐτὸς Δαρῖος ἐγένετο, παρεσκευάσατο μὲν διηκασίας τριήρεας, πολλὸν δὲ κάρτα ὅμιλον Περσέων τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων· στρατηγὸν δὲ τούτων ἀπέδειξε Μεγαβάτην, ἄνδρα Πέρσῃν τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἐαυτοῦ τε καὶ Δαρῖου ἀντιφύον· τοῦ Πausanias ὁ Κλεομβρότεω Λακεδαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθὴς γε ἐστὶ ὁ λόγος, ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων ἡρόσατο θυγατέρα, ἔρωτα σχὼν τῆς Ἑλλάδος τύραννος γενέσθαι. ἀποδείξας δὲ Μεγαβάτην στρατηγὸν Ἀρταφέρνης, ἀπέστειλε τὸν στρατὸν παρὰ τὸν Ἀρισταγόρου.

Παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ τῆς Μιλήτου τὸν 33
τὸν Ἀρισταγόρου καὶ τὴν Ἰάδα στρατιὴν καὶ τοὺς Να-

His auditis, Aristagoras laetus Miletum rediit. Artaphernes vero, misso Susa nuncio, postulatisque Aristagorae cum rege communicatis, postquam probavit rem Darius, ducentas instruxit triremes, magnamque admodum multitudinem et Persarum et sociorum contraxit, ducemque horum constituit *Megabatem*, virum Persam de genere Achaemenidarum, suum et Darii consobrinum; eundem cuius filiam Pausanias Lacedaemonius Cleombroti filius, si vera fama est, postero tempore in matrimonium sibi desponsavit, cupiens tyrannus fieri Graeciae. Megabato duce constituto, exercitum istum ad Aristagoram misit Artaphernes.

(33.) *Megabates*, adsumtis ex Mileto Aristagora, et Ionico exercitu, et exsulibus Naxiis, navibus pro-

ξίους, ἔπλεε πρόφασιν ἐπ' Ἑλλησπόντου. ἐπεὶ τε δὲ
 ἐγένετο ἐν Χίῳ, ἔσχε τὰς νέας εἰς Καύκασα, ὡς ἐν-
 θεῦτεν βορρῇ ἀνέμῳ εἰς τὴν Νάξον διαβάλοι· καὶ, οὐ 5
 γὰρ ἔδιδε τούτῳ τῷ στόλῳ Ναξίους ἀπολέσθαι, πρῆ-
 γμα τοιόνδε συνηείχθη γενέσθαι. περιόντος Μεγαβά-
 τω τὰς ἐπὶ τῶν νεῶν Φυλακὰς, ἐπὶ νεὸς Μυνδίας ἔτυ-
 χε οὐδεὶς Φυλάσσαν· ὁ δὲ, δεινόν τι ποιησάμενος, ἐκέ-
 λευσε τοὺς δορυφόρους ἐξευρόντας τὸν ἄρχοντα ταύτης 10
 τῆς νεὸς, τῷ ὄνομα ἦν Σκύλαξ, τοῦτον δῆσαι, διὰ
 θαλαμῆς διελόντας τῆς νεὸς κατὰ τοῦτο, ἔξω μὲν κε-
 φαλήν ποιῶντας, ἔσω δὲ τὸ σῶμα. δεινότεος δὲ τοῦ
 Σκύλακος, ἐξαγγέλλει τις τῷ Ἀρισταγόρῃ, ὅτι τὸν
 ξεινόν οἱ τὸν Μύνδιον Μεγαβάτης δῆσας λυμαίνετο. ὁ 15
 δ' ἐλθὼν παραιτέτο τὸν Πέρσῃν τυγχάνων δὲ οὐδενὸς

fectus est quasi in Hellespontum navigaturus. Ubi
 vero prope Chium fuit, ad Caucasa continuit naves,
 inde vento borea in Naxum traiecturus. Ibi, quum
 non esset in fatis ut hac classe Naxii perderentur,
 res accidit huiusmodi. Dum custodias navium obit
 Megabates, forte in nave Myndia nemo erat qui cu-
 stodiam ageret. Qua re ille indignatus, iussit satel-
 lites quaerere huius navis praefectum, cui nomen
 erat Scylax, repertumque ita vincere, ut per thala-
 miam (per foramen per quod infimi remi exstant)
 traiceretur, capite extrorsum eminente, corpore ver-
 sus interiora porrecto. In hunc modum vincto Scyla-
 oe, renunciat aliquis Aristagorae, hospitem Myndium
 a Megabate ita vinctum contumelioseque habitum
 esse. Et abiit ille ad Persam, veniam pro illo precans:
 a quo quum nihil impetrasset, ipse Myndiam navem

τῶν εἰδότες, αὐτὸς ἐλθὼν ἔλυσε. πυθόμενος δὲ, κάρτα
 δεινὸν ἐποίησατο ὁ Μεγαβάτης, καὶ ἐσπέρετο τῷ Ἀρι-
 σταγόρῃ. ὁ δὲ εἶπε· „Σοὶ δὲ καὶ τούτοις τοῖσι πρήγ-
 20 „μασι τί ἐστί; οὐ σὲ ἀπίστειλε Ἀρταφέρνης ἐμὸ πύ-
 „θεσθαι, καὶ πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ κελεύω; τί πολλὰ
 πρήσεις;“ Ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δὲ, θυμωθεὶς
 τούτοις, ὡς νῦν ἐγένετο, ἔπεμπε εἰς Νάξον πλοῖον ἄν-
 δρας φράσσοντας τοῖσι Ναξίοις πάντα τὰ παρόντα σφι
 πρήγματα. Οἱ γὰρ ἂν Νάξιοι οὐδὲν πάντως προσ- 34
 δέκοντο ἐπὶ σφίας τὸν στόλον τοῦτον ὀρμήσεσθαι. ἐπεὶ
 μὲν τοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσενείκοντο τὰ ἐκ τῶν
 ἀγρῶν εἰς τὸ τεῖχος, παρσκευάσαντο δὲ ὡς πολιορκη-
 5 σόμενοι, καὶ σῖτα καὶ ποτὰ τὸ τεῖχος ἐσάξαντο. Καὶ
 οὗτοι μὲν παρσκευάδατο ὡς παρικομένου σφι πολέ-
 μου· οἱ δ' ἐπεὶ τε διέβαλλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νῆας εἰς

adit, illumque solvit. Quo cognito indignatus Mega-
 bates, cum illo expostulavit. Cui Aristagoras: *Ad
 te vero, inquit, quid hae res pertinent? Nonne te
 Artaphernes misit qui mihi pareas, navigesque
 quo ego iussero? Rebus alienis quid te immisces?*
 Haec postquam dixit Aristagoras, iratus Megabates,
 ut nox advenit, navigio Naxum misit nonnullos, qui
 Naxiis omnia quae ipsis imminerent significarent.
 (34.) Neutiquam enim exspectaverant *Naxii*, adver-
 sus se illam dirigi expeditionem. Postquam vero in-
 tellexerunt, continuo ad tolerandam obsidionem sese
 compararunt, rebus suis ex agris intra muros com-
 portatis, urbeque et cibariis et potulentis instructa.
 Qui postquam ad sustinendum bellum erant instru-
 cti, hostes, ex Chio Naxum trahicientes, bene muni-

τὴν Νάξον, πρὸς πεφραγμένους προσφέροντο, καὶ ἐπολιόρκειον μῆνας τέσσερας. ὥς δὲ, τὰ τε ἔχοντες ἤλθον χρήματα οἱ Πέρσαι, ταῦτα καταδεδαπάνητό σφι, 10 καὶ αὐτῷ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσαναισίμωτο πολλὰ, τοῦ πλευνός τε ἰδέετο ἡ πολιορκία, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι Φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν ἡπειρον, κακῶς πρήσσοντες.

- 35 Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὴν ὑπόσχεσιν τῷ Ἀρταφέρνηϊ ἐκπληρῶσαι· ἅμα δὲ ἐπιέζε' μιν ἡ δαπάνη τῆς στρατιῆς ἀπαιτεομένη, ἀρρώδεε' τε, τοῦ στρατοῦ πρήξαντες κακῶς, καὶ Μεγαβάτῃ διαβεβλημένος· ἐδόκει' τε τὴν βασιλιήν τῆς Μιλήτου ἀπαιρῆσθαι. ἀρρώδειον 5 δὲ τούτων ἕκαστα, ἐβουλεύετο ἀπόστασιν. συνέπιπτε γὰρ καὶ τὸν ἐστιγμένον τὴν κεφαλὴν ἀπῆχθαι ἐκ Σου-

tos sunt adgressi, et per quatuor menses obsederunt. Sed absumtis pecuniis omnibus quas secum Persae adtulerant, multisque etiam insuper ab Aristagora insumtis, quum ad continuandam obsidionem pluribus adhuc esset opus, exsulibus Naxiis castella extruxerunt, et male adfecti in continentem se receperunt.

(35.) Iam vero *Aristagoras*, quum promissa implere Artapherni non posset, simulque premeretur stipendio persolvendo, quod exercitus repetebat; timensque quod et exercitus male esset adfectus, et ipse odium incurrisset Megabatis; denique existimans Mileti tyrannidem sibi iri ereptum: haec singula timens, defectionem coepit meditari. Acciderat enim forte per idem tempus, ut *servus*, cui *caput punctis* erat *notatum*, Susis ab Histiaeo adveniret,

σταν παρὰ Ἰστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀριστα-
γόρῃ ἀπὸ βασιλῆος. Ὁ γὰρ Ἰστιαῖος, βουλόμενος τῷ
10 Ἀρισταγόρῃ σημῆναι ἀποστῆναι, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς
εἶχε ἀσφαλῆως σημῆναι, ὥστε φυλασσομενέων τῶν
οἰδῶν· ὁ δὲ, τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξηρῆσας τὴν
κεφαλὴν, ἔστιξε, καὶ ἀνέμεινε ἀναφῦναι τὰς τρίχας.
ὡς δὲ ἀνέφυσαν τάχιστα, ἀπέπεμπε εἰς Μίλητον, ἐν-
15 τευλάμενος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδέν· ἐπεὶ δὲ ἀπίκηται εἰς
Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρῃ ξυρῆσαντά μιν τὰς τρί-
χας, κατιδέσθαι εἰς τὴν κεφαλὴν. τὰ δὲ στίγματα ἐσή-
μαινε, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἀπόστασιν. Ταῦτα
δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐποίηε, συμφορὴν ποιούμενος μεγάλην τὴν
20 ἐαυτοῦ κατοχὴν τὴν ἐν Σούσοισι· ἀποστάσιος ὦν γινο-
μένης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσσεσθαι ἐπὶ θάλασ-
σαν· μὴ δὲ νωτέρον τι ποιήσεως τῆς Μιλήτου, οὐδαμῶ

monens Aristagoram ut a Rege deficeret. *Histiaceus* enim, quum monere Aristagoram vellet ut defectionem moliretur, nec vero aliam ullam, qua id ei significaret, haberet rationem, quum viae omnes essent interceptae; servi caput, quem habuit fidelissimum, totondit, punctisque notavit; deinde expectavit donec succrevissent capilli. Hunc, simulatque capilli succreverant, Miletum misit, nil aliud monitum, nisi ut, quam primum Miletum venisset, iuberet Aristagoram capillos ipsius tondere, caputque inspicere. Significabant autem notae, quemadmodum ante a me dictum est, *defectionem esse moliendam*. Id *Histiaceus* fecit, aegerrime ferens Susis sese detineri: nam, defectio si exstitisset, magnam spem habebat, ad mare se demissum iri; nihil autem novi

36 ἐς αὐτὴν ἤξουν ἔτι ἐλογίζετο. Ἰστιαῖος μὲν νυν ταῦτα
 διανοούμενος, ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον Ἀρισταγόρῃ δὲ
 συνέπιπτε τοῦ αὐτοῦ χρόνου πάντα ταῦτα συνελθόντα.
 ἐβουλευέτο ὦν μετὰ τῶν στασιωτῶν, ἐκφῆνας τὴν τε
 ἑαυτοῦ γνώμην καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἰστιαίου ἀπιγμένα. 5
 οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμην κατὰ τὸ αὐτὸ ἐξέφερον-
 το, κελεύοντες ἀπίστασθαι. Ἑκαταῖος δὲ, ὁ λογοποιός,
 πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλείῃ τῶν Περσέων ἀναι-
 ρέεσθαι, καταλέγων τὰ τε ἔθνη πάντα τῶν ἤρχε Δα-
 ρῖος, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ. ἐπεὶ τε δὲ οὐκ ἔπειθε, 10
 δεύτερα συνεβούλευε „ποιεῖν ὅπως ναυκράτεες τῆς θα-
 λάσσης ἔσονται. ἄλλως μὲν νυν οὐδαμῶς, ἔφη λέγων,
 ἐγορᾶν ἐσόμενον τοῦτο· ἐπίστασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τὴν

moliente Mileto, numquam se in illam rediturum existimaverat. (36.) Hoc igitur machinatus Histiaeus quum servum illum misisset, eodem tempore haec omnia, eodem tendentia, *Aristagorae* acciderunt. Deliberavit itaque cum suarum partium hominibus, hisque et sententiam suam, et quae ei ab Histiaeo advenerant, exposuit. Ac caeteri quidem omnes in eandem ivere sententiam, defectionem probantes. *Hecataeus* vero, *Historiarum scriptor*, statim quidem censuit, *neutiquam bellum cum rege Persarum esse suscipiendum*; populos omnes commemorans quibus imperaret Darius, potentiamque regis. Deinde vero, ubi hoc eis non persuasit, secundo loco hortatus illos est, *operam darent ut navibus maris tenerent imperium*. Quum autem intelligat, (sic verba facere perrexerit) *quam sint tenues Milesiorum vires, nullam se aliam perspicere viam qua eo*

Μιλησίων εἶσαν ἀσθενία· εἰ δὲ τὰ χρήματα κατα-
 15 ρεβήη τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Βραγχίδῃσι, τὰ Κροῖσος
 ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατήσειν
 τῆς θαλάσσης· καὶ οὕτω αὐτοὺς τε ἔξιν χρήμασι
 χρᾶσθαι, καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλήσειν αὐτά.“ τὰ
 δὲ χρήματα ἦν ταῦτα μεγάλα, ὡς δεδῆλωταί μοι ἐν
 20 τῷ πρώτῳ τῶν λόγων. Αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐνίκα ἡ γνώ-
 μη. ἐδόκει δὲ ὅμως ἀπίστασθαι· ἓνα τε αὐτέων πλώ-
 σαντα ἐς Μυοῦντα ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νά-
 ξου ἀπελθόν, ἐὼν ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν πιεῖσθαι
 τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλέοντας στρατηγούς. Ἀποπεμ- 37
 φθέντος δὲ Ἰητραγόρεω κατ’ αὐτὸ τοῦτο, καὶ συλλα-
 βόντος δόλῳ Ὀλιάτον Ἰβανώλιος Μυλασσεία, καὶ

possint pervenire, nisi si pecuniae auferantur e templo quod est in Branchidis, quas Croesus Lydus ibi deposuisset: id si fecissent, magnam se spem habere, posse ipsos maris obtinere imperium; atque ita et ipsos pecunias habituros, quibus utantur, et hostes illas non direpturos. Ingentes autem illae pecuniae erant, quemadmodum in primo harum Historiarum libro demonstravimus. At haec quidem non vicit sententia, nihilo minus vero placuit deficere: simulque decreverunt, unum e suorum numero navi Myuntem mittere ad exercitum, qui, ex quo Naxum reliquerat, eo loci versahatur: ibi legatus ille operam daret, ut duces eorum qui in navibus essent prehenderet. (37.) Missus est ad hoc ipsum perficiendum Iatragoras: isque dolo comprehendit Oliatum Ibanolis filium, Mylassensem, et

Ἰστιαῖον Τύμνῳ Τερμερέῃ, καὶ Κώῃ Ἐρξάνδρῳ, τῷ
 Δαρεῖος Μιτυλήνῃν ἐδωρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρῃν Ἡρα- 5
 κλείδῳ Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συγχροῦς· οὕτω δὲ ἐκ τοῦ
 ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπιστήκει, πᾶν ἐπὶ Δαρείῳ
 μηχανώμενος. Καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεῖς τὴν τυραν-
 νίδα, ἰσονομίην ἐποίησε τῇ Μιλήτῳ, ὡς αὖ ἐκόντες αὐτῷ
 οἱ Μιλήσιοι συναπιστάατο. μετὰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ 10
 Ἰωνίῃ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐποίησε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυ-
 ράννων· τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμ-
 πλευσασέων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ φίλα βουλέμενος
 ποιέεσθαι τῇσι πόλεσι, ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πό-
 38 λιν παραδιδούς, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κώῃν μὲν νυν Μι-
 τυληναῖοι, ἐπεὶ τε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες
 κατέλευσαν. Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτίων ἀπῆκαν·
 ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῖνές ἀπίεσαν. τυράννων μὲν νυν

Histiaeum Tymnae filium Termerensem, et Coën Er-
 xandri, cui Darius Mitylenen dono dederat, et Ari-
 stagoram Heraclidae filium Cumaeum, multosque item
 alios. Atque ita ex professo *defecit Aristagoras*, quid-
 libet moliens adversus Darium. Ac statim quidem,
 verbo certe, abdicavit tyrannidem, et iuris aequali-
 tatem proposuit civibus, quo libentius Milesii cum
 ipso deficerent. Deinde in reliqua Ionia idem fecit,
 tyrannos civitatibus expellens: quos vero ex navibus
 prehenderat quae expeditionis sociae fuerant in Na-
 xum susceptae, hos, gratum facturum civitatibus, suae
 cuiusque civitatis civibus tradidit. (38.) Et Coëm
 quidem Mitylenaei, simul atque illius compotes sunt
 facti, ex urbe eductum lapidibus obruerunt. Cymaei
 vero suum dimiserunt incolumem: pariterque alii

5 κατάπαυσις ἐγένετο ἀνὰ τὰς πόλεις. Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγὸς ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων κελεύσας ἑκάστους καταστῆσαι, δευτέρα αὐτὸς εἰς Λακεδαιμόνα τριήρεϊ ἀπόστολος ἐγένετο· ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινὸς οἱ μεγάλης ἐξυρεθῆναι.

ΤΗΣ ΔΕ ΣΠΑΡΤΗΣ Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος 39 οὐκέτι περιὼν ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκει· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδῃ εἶχε τὴν βασιλείην, οὐ κατὰ ἀνδραγαδίην σχῶν, ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξανδρίδῃ 6 γὰρ, ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἐωυτοῦ θυγατέρα, καὶ εὐούσης ταύτης οἱ καταθυμίης, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. τοῦτου δὲ τοιοῦτου ἐόντος, οἱ ἔφοροι εἶπαν, ἐπικαλεσάμενοι αὐτόν· „Εἴ τοι σύ γε σεαυτοῦ μὴ προορᾷς, ἀλλ’ ἡμῖν „τοῦτό ἐστι οὐ περιοπτεῖον, γένος τὸ Εὐρυσθένης γενέ-

etiam plerique suos dimiserunt. Atque ita tyrannis liberatae sunt Ioniae civitates. Quibus submotis, Aristagoras Milesius in unaquaque civitate iussit praetorem constitui; ipse vero mox *Lacedaemonem* suscepit legationem, triremi profectus: opus enim ei erat magnam aliquam comparare armorum societatem.

(39.) SPARTAE per id tempus non amplius in vivis erat rex Anaxandrides, Leontis filius: sed, hoc mortuo, *Cleomenes*, Anaxandridae filius, regnum tenebat; non virtutis aliquo specimine, sed nativitatē sorte illud consecutus. Habuerat *Anaxandrides* in matrimonio fratris sui filiam, quae cara ei erat, sed liberos nullos pepererat. Quod quum ita esset, ephori ei ad se vocato dixere: *Quandoquidem tu tibi ipse*

„σθαι ἐξήτηλον. σὺ νυν τὴν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπὶ 10
 „τε τοι οὐ τίκτει, ἔξω, ἄλλην δὲ γῆμον· καὶ ποῖαν
 „ταῦτα, Σπαρτιήτησι ἀθήσεις.“ Ὁ δ' ἀμείβετο Φᾶς
 „ταυτέων οὐδέτερα ποιήσεις· ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμ-
 βουλευεῖν, παραινέοντας, τὴν ἔχει γυναῖκα, εὐῶσαν
 ἀναμάρτητον ἐωυτῷ, ταύτην ἀπέντα, ἄλλην ἐσαγα- 15
 40 γέσθαι· οὐδέ σφι πείσεσθαι.“ Πρὸς ταῦτα οἱ ἔφοροι
 καὶ οἱ γέροντες βουλευσάμενοι, προσέφeron Ἀναξαν-
 δρίδῃ τάδε· „Ἐπεὶ τοίνυν τοι περιεχόμενον σε ὀρέομεν
 „τῆς ἔχεις γυναικὸς, σὺ δὲ ταῦτα ποίεις, καὶ μὴ ἀν-
 „τίβαινε τούτοισι, ἵνα μὴ τι ἄλλοιον περὶ σεῦ οἱ Σπαρ- 5
 „τιῆται βουλευσάνται. γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις οὐ προσ-
 „δεόμεθά σευ τῆς ἐξέστιος· σὺ δὲ ταύτῃ τε πάντα ὅσα
 „νῦν παρέχεις παρέχε, καὶ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐσα-

*non prospicis, nostri est officii, genus Eurysthe-
 nis non pati interire. Tu igitur hanc quam habes
 uxorem, quoniam tibi liberos non parit, dimitte,
 et duc aliam: id si feceris, Spartiatibus gratum fe-
 ceris. At ille respondens ait, neutrum se facturum:
 nec enim recte illos consulere, sese hortantes ut
 dimissā, quam habeat, uxore innoxia, aliam du-
 eat; itaque se illis non pariturum. (40.) Ad haec
 ephori et seniores, re deliberata, haec Anaxandri-
 dae proposuerunt. Quoniam igitur, inquiunt, vi-
 demus te amore uxoris tuae captum, at tu hoc
 fac, nec huic te oppone conditioni, ne aliud quid-
 piam de te decernant Spartani. Non amplius po-
 stulamus, ut uxorem, quam habes, dimittas: prae-
 sta vero huic porro quae adhuc ei praestitisti;
 sed aliam, praeter hanc, domum duc uxorem,*

„γαγε γυναῖκα τεκνοποιόν.“ Ταῦτά κη λεγόντων,
 10 συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης· μετὰ δὲ, γυναῖκας ἔχων
 δύο, διέας ἰστίας οἶκε, ποιεῖν οὐδαμῶς Σπαρτιητι-
 κά. Χρόνου δὲ οὐ πολλῷ διαλόντες, ἡ ἐσύτερον 41
 ἐπιλθούσα γυνὴ τίκτει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. καὶ
 αὐτὴ τε ἔΦεδρον βασιλέα Σπαρτιήτησι ἀπέφανε· καὶ
 ἡ πρετέρη γυνή, τὸν πρῶτον χρόνον ἄτακος ἐοῦσα, τέ-
 5 τε κως ἐκύησε, συγτυχίῃ ταύτῃ χρησαμένη. ἔχουσαν δὲ
 αὐτὴν ἀληθεῖ λόγῳ, οἱ τῆς ἐπιλθούσης γυναικὸς αἰετῆαι
 πυθόμενοι ὥχλων, Φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως,
 βουλομένην ὑποβαλέσθαι. δεινὰ δὲ ποιούντων αὐτίαν,
 τοῦ χρόνου συντάμνοντος, ὑπ’ ἀπιστίας οἱ ἔφοροι τίκτου-
 10 σαν τὴν γυναῖκα περιζόμενοι ἐφύλαξαν. ἡ δὲ αἰς ἔτεκε
 Δωριέα, ἰθείας ἰσχεῖ Λεωνίδην, καὶ μετὰ ταῦτα ἰθείας
 ἰσχεῖ Κλεόμβροτον· οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμ-

quae liberos tibi pariat. His fere ab illis dictis
 adsensus est *Anaxandrides*; et aliquanto post, aliā
 insuper ductā uxore, duas habitavit domos, nequa-
 quam ex more Spartanorum. (41.) Haud multo in-
 teriecto tempore, uxor postmodum ducta peperit
 hunc *Cleomenem*. At, dum haec futurum regnī suc-
 cessorem Spartanis in lucem edit, forte fortunā conti-
 git, ut prior uxor, quae adhuc sterilis fuerat, gravida
 esset. Huic, quum revera praegnans esset, re cognitā,
 turbas ciebant cognati posterioris uxoris, dicentes
frustra illam gloriari, velleque supponere sobolem.
 Itaque his indigne rem ferentibus, instante partus tem-
 pore, increduli ephori parientem mulierem circum-
 sedentes observabant. At illa peperit *Dorieum*; mox-
 que iterum *Leonidam*; moxque rursus *Cleombrotum*:

βροτόν τε καὶ Λεωνίδην γενέσθαι. ἡ δὲ Κλεομένηα τε-
 κοῦσα καὶ τὸ δεύτερον ἐπιλβοῦσα γυνή, εὐῶσα θυγάτηρ
 Πρινητάδew τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτικτε τὸ δεύτερον. 15
 42 Ὁ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε οὐ Φρε-
 νήρης, ἀκρομανής τε. ὁ δὲ Δωριεὺς ἦν τῶν ἡλικῶν πάν-
 των πρῶτος· εὖ τι ἐπίστατο κατ' ἀνδραγαδίην αὐτὸς
 σχῆσεν τὴν βασιλίην. ὥστε ὦν οὕτω Φρονέων, ἐπειδὴ ὁ
 τε Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι χρειώ- 5
 μανοι τῷ νόμῳ, ἐστῆσαντο βασιλῆα τὸν πρεσβύτατον
 Κλεομένηα, ὁ Δωριεὺς δεινὸν τε ποιούμενος, καὶ οὐκ
 ἀξίων ὑπὸ Κλεομένεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας ληθὲ
 Σπαρτιήτας, ἄγε εἰς ἀποικίην· οὔτε τῷ ἐν Δελφοῖσι
 χρηστήριῳ χρησάμενος, εἰς ἥτινα γῆν κτίσων ἦ, οὔτε 10
 ποιήσας οὐδὲν τῶν νομιζομένων. οἱ δὲ βαρέως φέρον,

dicunt etiam nonnulli, gemellos fuisse Cleombro-
 tum et Leonidam. At posterius ducta uxor, mater
 Cleomenis, quae Princedae filia erat, Demarmeni
 neptis, post Cleomenem nullos alios liberos peperit.

(42.) Et *Cleomenes* quidem, ut narrant, mentis
 haud satis erat compos, ac fere furiosus. *Dorieus*
 vero inter aequales primus erat; satisque speraverat,
 pro sua virtute regnum se adepturum. Hanc spem
 alens, quum mortuo Anaxandride Spartani ex lege
 regem constituissent maiorem natu *Cleomenem*, in-
 digne rem ferens *Dorieus*, et sub Cleomenis vivere
 nolens imperio, postulata a Spartanis multitudine
 quadam ex plebe, colonos hos eduxit, non consulto
 Delphis oraculo quamnam in terram iret conditurus
 colbniā, neque aliud quidquam ex civitatis insti-
 tuto ante executus. Sed, indignatus ut erat, ad Afri-

αἰπύει ἐς τὴν Λιβύην τὰ πλοῖα· κατηγέοντο δὲ οἱ ἄν-
δρες Θηραῖοι. ἀπικόμενος δ' ἐς Κίνυπα, οἶκισε χώρον
κάλλιστον τῶν Λιβύων παρὰ ποταμόν· ἐξελαθεῖς δὲ
15 ἐνθεῦτεν τρίτῳ ἔτει ὑπὸ Μακίων τε καὶ Λιβύων καὶ
Καρχηδονίων, ἀπίκητο ἐς Πελοπόννησον. Ἐνθαῦτα δὲ 43
οἱ Ἀντιχάρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος, συνεβούλευσε ἐκ τῶν
Λαίου χρησμῶν, Ἡρακλεῖν τὴν ἐν Σικελίᾳ κτίζειν,
Φαῖς τὴν Ἐρυκος χώραν πᾶσαν εἶναι Ἡρακλεϊδῶν, αὐ-
5 τοῦ Ἡρακλέος κτησαμένου. Ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα,
ἐς Δελφοὺς οὔχετο χρῆσόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἰρέει
ἐπ' ἣν στέλλεται χώραν· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χαρὰ αἰρήσειν.
παραλαβὼν δὲ ὁ Δωριεὺς τὸν στόλον, τὸν καὶ ἐς Λι-
βύην ἦγε, ἐκομίζετο παρὰ τὴν Ἰταλίην. Τὸν χρόνον 44
δὲ τούτου, ὡς λέγουσι Συβαρῖται, σφέας τε αὐτοὺς
καὶ Τῆλυν τὸν ἐωυτῶν βασιλῆα ἐπὶ Κρότωνα μέλ-

cam dirigit naves, ducibus usus civibus nonnullis
Theraeis. Ubi ad Cinyphem pervenit, condidit locum
Libyae pulcerrimum iuxta flumen. Inde vero eiectus
tertio anno a Macis et Libybus et Carthaginensibus,
in Peloponnesum rediit. (43.) Ibi Antichares, civis
Eleonius, ex Laii oraculis consilium ei dedit, ut He-
racleam in Sicilia conderet; dicens *universam Ery-*
cis regionem Heraclidarum esse, quippe ab ipso
Hercule adquisitam. Quo audito, Delphos profectus
Dorieus, quaerit ex oraculo, *an potiturus sit ter-*
râ quam adire cogitaret? et Pythia, *potiturum eâ,*
respondit. Sumta itaque classe et multitudine, quam
eamdem in Africam duxerat, Italiam est praeterve-
ctus. (44.) Per id tempus, ut memorant Sybaritae
ipsi et rex ipsorum Telys in eo erant ut adversus

λεῖν στρατεύεσθαι· τοὺς δὲ Κροτωνήτας περιδείας γε-
 νομένους, δεῖνῃναι Δωριέος σφί τιμωρῆσαι, καὶ τυχεῖν 5
 δεηθέντας· συστρατεύεσθαι τε δὴ ἐπὶ Σύβαριν Δωριέα,
 καὶ συνελεῖν τὴν Σύβαριν. ταῦτα μὲν νυνὶ Σύβαριται
 λέγουσι ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ. Κρο-
 τωνιῆται δὲ οὐδένα σφίσι Φασὶ ξεῖνον προσεπιλαβέ-
 σθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας πολέμου, εἰ μὴ Καλλίην 10
 τῶν Ἰαμιδέων μάντιν Ἥλειον μῶνον· καὶ τοῦτον τρόπῳ
 τοιῶδε. παρὰ Τήλως τοῦ Συβαριτέων τυράννου ἀπο-
 δράντα ἀπικέσθαι παρὰ σφέας, ἐπεὶ τε οἱ τὰ ἱρὰ οὐ
 προσχώρει χρηστὰ θυομένῳ ἐπὶ Κρότωνα. ταῦτα δὲ ὧν
 45 οὔτοι λέγουσι. Μαρτύρια δὲ τούτων ἑκάτεροι ἀποδει-
 κνύουσι τάδε. Σύβαριται μὲν, τέμανός τε καὶ νηὸν ἔοντα

XLIV. 14 seq. ὧν οὔτοι ex coniect. pro οὐκ οὔτοι, quod ha-
 bent libri omnes.

Crotonem arma moverent: et *Crotoniatae*, metu
 perculsi, rogarunt Dorieum ut opem sibi ferret, id-
 que ab illo impetrarunt. Nam cum illis adversus Sy-
 barin est profectus, et unā cum illis *Sybarin* cepit.
 Hoc igitur a Dorico, et his qui cum eo erant, gestum
 esse aiunt Sybaritae. Crotoniatae vero adfirmant, ne-
 minem peregrinum belli contra Sybaritas suscepti so-
 cium sibi fuisse, nisi unum Calliam, vatem Eleum, ex
 Iamidarum familia; eumque hac ratione, quod a Tely,
 Sybaritarum tyranno ad se profugisset, quum sacri-
 ficanti adversus Crotonem sacra parum prospera eve-
 nissent. Hoc quidem hi dicunt. (45.) Testimonia
 autem dictorum haec adferunt utrique. Sybaritae qui-
 dem, partim testantur agrum sacrum atque templum

παρὰ τὸν ξηρὸν Κραστίν, τὸν ἰδρύσασθαι συνελόντα τὴν
 πόλιν Δωριέα λέγουσι Ἀθηναίη ἐπώνυμω Κραστήῃ τοῦ-
 5 το δὲ, αὐτοῦ Δωριέος τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον
 ποιεῦνται, ὅτι παρὰ τὰ φεμαντευμένα ποιεῶν διεφθάρη.
 εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέπρηξε μηδὲν, ἐπ' ᾧ δὲ ἐστάλη ἐποίηε,
 εἴλε ἂν τὴν Ἐρυκίνην χώραν, καὶ ἐλὼν κατέσχε, οὐδ'
 ἂν αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. Οἱ δ' αὖ Κροτω-
 10 νῆται ἀποδεικνῦσι Καλλίῃ μὲν τῷ Ἠλείῳ ἐξαίρετα ἐν
 γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι
 ἐνέμοντο οἱ Καλλίῳ ἀπόγονοι· Δωριεῖ δὲ καὶ τοῖσι Δω-
 ριέος ἀπογόνοισι, οὐδέν· καί τοι, εἰ συνεπελάβετό γε
 τοῦ Συβαριτικοῦ πολέμου Δωριεὺς, δοθῆναι ἂν οἱ πολ-
 15 λαπλήσια ἢ Καλλίῃ. ταῦτα μὲν νυν ἑκάτεροι αὐτέων

XLV. 3 seq. Κραστίν. Κρᾶστιν ed. Schaeff. et Both. ex coniect.
 et dein Κραβίη pro Κραστήῃ.

prope siccum Crastin; quae Minervae, cognomine
 Crastiae, dedicata esse aiunt a Dorico, postquam con-
 sociatis armis cum Crotoniatis Sybarin cepisset; par-
 tim ipsius Dorici mortem ut maximum adferunt argu-
 mentum, quippe quem periisse aiunt eo quod contra
 vaticinia fecisset: qui si nihil deliquisset, sed id fecis-
 set ad quod missus erat, cepisset Erycinam terram, et
 captam obtinuisset, neque ipse cum suo exercitu fuis-
 set interemtus. Contra Crotoniatae multa monstrant
 in Crotoniensi agro eximie donata Calliae Elco, quae
 ad meam usque aetatem posteris Calliae possederunt:
 Dorico vero eiusque posteris nihil esse donatum; cui
 tamen, si socius fuisset Sybaritici belli, multo plura
 quam Calliae fuissent donata. Haec utrique profe-
 runt testimonia; quorum utris accedere quisque ma-

μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ πάροστι ὁκοτέροισί τις
 46 πείθεται αὐτέων, τούτοις προσχωρεῖν. Συνέπλεον δὲ
 Δωριεῖ καὶ ἄλλοι συγκρίσται Σπαρτιητέων, Θεσσα-
 λὸς καὶ Παραιβάτης καὶ Κελέης καὶ Εὐρυλέων. οἱ
 ἐπεὶ τε ἀπίκοντο παντὶ στόλῳ ἐς τὴν Σικελίην, ἀπέ-
 θανον μάχῃ ἐσσωθέντες ὑπὸ τε Φονίκῳ καὶ Ἐγε- 5
 σταίῳ· μῦθος δὲ γε Εὐρυλέων τῶν συγκριστέων πε-
 ριγένετο τούτου τοῦ πάθους. συλλαβὼν δὲ οὗτος τῆς
 στρατῆς τοὺς περιγενομένους, ἔσχε Μινωίην τὴν Σελι-
 νουσίῳ ἀποικίην· καὶ συνελευθέρου Σελινουσίου τοῦ μου-
 νάρχου Πειθαγόρειω. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτον κατέκτε, αὐ- 10
 τὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινουῶντος, καὶ ἱμουνάρχησε
 χρόνον ἐπ' ὀλίγον· οἱ γὰρ μιν Σελινουσίῳι ἐπαναστάν-
 τες ἀπέκτειναν, καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βα-
 47 μόν. Συνέσπετο δὲ Δωριεῖ καὶ συναπέθανε Φίλιππος
 ὁ Βουτακίδεω, Κροτωνιήτης ἀνὴρ· ὃς ἀρμοσάμενος Τή-

luerit, his accedat licet. (46.) Navigarunt autem cum
Dorio alii Spartani, condendae coloniae socii, Thes-
 salus, et Paraebates, et Celeas et Euryleon. Qui post-
 quam cum universo adparatu in Siciliam pervene-
 runt, periire praelio superati a Poenis et Egestanis,
 Unus illorum huic cladi superstes fuit *Euryleon*. Is,
 collectis copiarum reliquiis, Minoam tenuit, Selinu-
 siorum coloniam, et *Selinusiis* operam suam contu-
 lit, ut Peithagora monarcho liberarentur. Postea vero,
 hoc sublato, tyrannidem Selinuntis ipse invasit, eam-
 que per breve tempus obtinuit: nam insurrectione
 facta interfecerunt eum Selinusii, tametsi ad foren-
 sis Iovis aram profugerat. (47.) Secutus etiam Do-
 rium erat et cum eo periit *Philippus*, Butacidæ

λυος τοῦ Συβαρίτην θυγατέρα, ἔφυγε ἐκ Κρότωνος·
ψευσθεὶς δὲ τοῦ γάμου, οἶχτο πλέον ἐς Κυρήνην· ἐκ
5 ταύτης δὲ ὀρμώμενος συνέσπειτο οἰκίῃ τε τριηρεῖ καὶ
οἰκίῃ ἀνδρῶν δαπάνῃ, ἐὼν τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλ-
λιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἐαυτόν. διὰ δὲ τὸ ἐαυτοῦ.
κάλλος ἐνέκατο παρὰ Ἑγνωταίων τὰ οὐδεὶς ἄλλος·
ἐπὶ γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἡρώϊον ἰδρυσάμενοι, θυσιῇσι
10 αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν τρέπων τοιούτων ἐτι- 48
λεύτῃσι· εἰ δὲ ἠνέσχετο βασιλευόμενος ὑπὸ Κλεομένεος,
καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευε ἂν Λακεδαιμόνος.
οὐ γὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἤρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ'
5 ἀπέθανε ἅπαις, θυγατέρα μούνην λιπὼν τῇ οὐνομα
ᾗ Γοργῷ.

ΑΠΙΚΝΕΕΤΑΙ δ' ὦν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύ- 49

filius, civis Crotoniata. Is quum sibi desponsasset Te-
lyis filiam, Sybaritarum regis, Crotone profugerat:
frustratus autem nuptiis, relicta Italia Cyrenen naviga-
verat. Inde profectus, secutus erat Dorieum propria
triremi, suo sumtu militibus instructa: vir qui in
Olympicis certaminibus victoriam reportaverat, et
formosissimus omnium suae aetatis Graecorum. Hic
ob formae praestantiam ab Egestanis consecutus est,
quod nemo alius: hi enim super eius sepulcro He-
roum erexerunt, et sacrificiis eum placant. (48.)
Hunc finem habuit *Dorieus*: qui si sustinuisset sub
Cleomenis vivere imperio, et Spartae manere, ipse
rex evasisset Lacedaemonis. Neque enim diu admo-
dum regnavit *Cleomenes*, sed mortuus est nulla prole
relicta, nisi una filia, cui nomen erat Gorgo.

(49.) Hoc igitur regnante *Cleomene* Spartam

ραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένης ἔχοντας τὴν ἀρχήν.
 τῷ δὲ ἐς λόγους ἦε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων
 χάλκεον πίνακα, ἐν τῷ γῆς ἀπάσης περίοδος ἐνετέμνη- 5
 το, καὶ θάλασσά τε πᾶσα, καὶ ποταμοὶ πάντες.
 ἀπικνεύμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης, ἔλεγε πρὸς
 αὐτὸν τὰδε· „Κλεόμενες, σπουδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ
 „θωμάσης τῆς ἐνθαῦτα ἀπίξις· τὰ γὰρ κατήκοντά
 „ἐστί τοιαῦτα. Ἰώνων παῖδας δούλους εἶναι ἀντ' ἐλευ-
 „θέρων, ὄνειδος καὶ ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, 10
 „ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὅσω προεστέατε τῆς Ἑλλά-
 „δος. νῦν ὦν, πρὸς θεῶν τῶν Ἑλληνίων, ῥύσασθε Ἰω-
 „νας ἐκ δουλοσύνης, ἄνδρας ὁμαίμονας. Εὐπετίως δὲ
 „ὑμῖν ταῦτα οἶά τε χωρεῖν ἐστί. οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι
 „ἀλκιμοὶ εἰσὶ ὑμεῖς τε, τὰ ἐς τὸν πόλεμον, ἐς τὰ μέ- 15
 „γιστα ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι. ἢ τε μάχῃ αὐτίων ἐστί

venit Aristagoras, Mileti tyrannus. Is regem con-
 veniens, secum adferrebat, ut narrant Lacedaemonii,
 aeneam tabulam, in qua totius terrae circuitus erat
 incisus, et mare universum, fluviiq; omnes. Ubi in
 colloquium venit regis, haec ad eum verba fecit.
Cleomenes, ne meum studium te conveniendi mi-
reris; talia enim sunt tempora. Servos esse Ionum
filios, qui liberi esse debebant, probrum et dolor
maxime quidem est nobis ipsis, verum etiam, prae-
ter caeteros Graecos, tanto magis vobis, quoniam
principes estis Graeciae. Nunc igitur, per Deos
te oro Graeciae praesides, e servitute vindicate Io-
nas, consanguineos vestros. Facile autem est vobis
hoc exsequi. Nec enim fortes viri sunt Barbari;
vos vero bellica virtute praeter omnes populos

394, 35.

„τιῆδε, τόξα, καὶ αἰχμὴ βραχέα· ἀναξυρίδας δὲ
 „ἔχοντες ἔρχονται εἰς τὰς μάχας, καὶ κυρβάσιος ἐπὶ
 „τῆσι κεφαλῇσι· οὕτω εὐπετέες χειρωθῆναι εἰσι. Ἔστι
 20 „δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τὴν ἡπείρον ἐκείνην νειομένοισι,
 „ὅσα οὐδὲ τοῖσι συνάπασι ἄλλοισι· ἀπὸ χρυσοῦ ἀρ-
 „ξαμένοι, ἄργυρος, καὶ χαλκός, καὶ ἐσθῆς ποικίλη,
 „καὶ ὑποζύγια τε καὶ ἀνδράποδα· τὰ θυμῷ βουλό-
 „μενοι, αὐτοὶ αὖ ἔχουσι. Κατοικεῖται δὲ ἀλλήλων ἐχθ-
 25 „μενοι, ὥς ἐγὼ φράσω. Ἴωνων μὲν τῶνδε οἷοι Λυδοὶ,
 „οἰκίστητες τε χώραν ἀγαθὴν, καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόν-
 „τες.“ δεικνύς δὲ ἔλεγε ταῦτα εἰς τῆς γῆς τὴν περίοδον,
 „τὴν ἐφέρετο ἐν τῷ πίνακι ἐντετμημένην. „Λυδῶν δὲ,“ ἔφη
 λέγων ὁ Ἀρισταγόρης, „οἷοι ἔχονται Φρύγες οἱ πρὸς
 30 „τὴν ἡῶ, πολυπροβατώτατοι τε ἐόντες ἀπάντων τῶν

eminentis. Pugnae genus autem illorum hoc est, arcus et breve spiculum. Braccis induti [non scutis tecti] in praelium eunt; tiaras [pro galeis] in capite gestant: ita superatu sunt faciles. Sunt autem continentem illam habitantibus bona, quanta non sunt aliis omnibus hominibus simul sumtis: aurum statim, tum argentum, et aes, et vestis pretiosa, et iumenta, et mancipia: quibus vos, si modo libuerit, potiemini. Habitant autem, alius populus alterum adtingens sic, quemadmodum ego dicam. Iuxta Ionas hosce habitant hi Lydi; terram tenentes bonam et argento abundantem. (Haec dicens, digito monstravit regionem in illo terrae circuitu, quem aeri incisum secum adtulcrat.) Lydis vero (sic dicere perrexit) contigui sunt versus orientem Phryges hi, et armentis et terrae frugi-

„ἐγὼ οἶδα καὶ πολυκαρπότατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχονται
 „Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομέν'· τούτοις
 „δὲ πρόσουροι Κίλικες, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν τήν-
 „δε, ἐν ᾗ ἡδε Κύπρος νῆσος κέεται· οἱ πεντακόσια τὰ
 „λानτα βασιλεῖ τὸν ἐπέτειον φόρον ἐπιτελεῦσι. Κιλί- 35
 „κων δὲ τῶνδε ἔχονται Ἀρμένιοι οἷδε, καὶ οὗτοι ἐόντες
 „παλυπρόβατοι. Ἀρμενίων δὲ, Ματινηοί, χώραν τήνδε
 „ἔχοντες. ἔχεται δὲ τούτων γῆ ἡδε Κισσίη, ἐν τῇ δὴ
 „παρὰ ποταμὸν τόνδε Χοάσπην καίμενά ἐστι τὰ Σου-
 „σα ταῦτα, ἐνθα βασιλεὺς τε μέγας δίαται ποιέται, 40
 „καὶ τῶν χρημάτων οἱ θησαυροὶ ἐνθαῦτά εἰσι. Ἐλόντες
 „δὲ ταύτην τὴν πόλιν, θαρσέοντες ἥδη τῷ Διὶ πλούτου
 „πύρι ἐρίζετε. ἀλλὰ περὶ μὲν χώρας ἄρα οὐ πολλῆς,
 „οὐδὲ οὕτω χρηστῆς, καὶ οὐρῶν σμικρῶν, χρεὼν ἐστι
 „ὕμεις μάχας ἀναβάλλεσθαι πρὸς τε Μισσηνίους, 45

XLIX. 45. ἀναβάλλεσθαι. Fors. ἀναλάβεσθαι.

*bus opulentissimi omnium, quos equidem navi,
 populorum. Phrygibus proximi sunt Cappadoces,
 quos Syrios nos vocamus: hisque finitimi Cilices,
 ad mare hocce pertinentes, in quo Cyprus haec insu-
 la est; qui quingenta talenta annuum tributum pen-
 dunt regi. Cilices adtingunt hi Armenii, et ipsi
 armentis opulenti. Armeniis finitimi Matieni hanc-
 ce possident regionem. Horum regionem adtingit
 Cissia haec, in qua iuxta fluvium huncce Choas-
 pen sita hic sunt Susa, ubi Rex magnus vitam
 agit, suntque pecuniarum illius thesauri. Hanc
 urbem quum ceperitis, tum fidenter cum Iove de
 divitiis contendetis. At nunc de exiguo terrae tra-
 ctu. neque illo ita bono, et de arctis finibus opus
 est vobis pugnare cum Messeniis, qui vobis pares*

„ὄντας ἰσπαλέας, καὶ Ἀρκάδας τε καὶ Ἀργείους·
 „τοῖσι οὔτε χρυσοῦ ἐχόμενόν ἐστι οὐδὲν, οὔτε ἀργύρου,
 „τῶν περὶ καὶ τινα ἐνάγχι προθυμῇ μαχόμενον ἀποδινή-
 „σκειν. παρέχον δὲ τῆς Ἀσίας πάσης ἄρχειν εὐπετείας,
 50 „ἄλλο τι αἰρήσεσθε;“ Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε.
 Κλεομένης δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, „ὦ ξῆνι Μιλήσιε,
 „ἀναβάλλομαί τοι ἐς τρίτην ἡμέρην ἀποκρινέσθαι.“
 Τότε μὲν ἐς τοσοῦτον ἤλασαν. ἐπὶ τε δὲ ἡ κυρὴ ἡμέρῃ 50
 ἐγένετο τῆς ἀποκρίσεως, καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγκαίμενον,
 εἶστο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην, ὁκοσίῳν ἡμερῶν
 ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰωνῶν ὁδὸς εἰς παρὰ βασιλῆα. ὁ
 5 δὲ Ἀρισταγόρης, τᾶλλα ἐὼν σοφός, καὶ διαβάλλων
 ἐκῶον εὖ, ἐν τούτῳ ἐσφάλη· χρὸν γάρ μιν μὴ λέγειν
 τὸ εἶν, βουλόμενόν γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν

*sunt armis, et cum Arcadibus et Argivis, qui ni-
 hil possident quod sit auri aut argenti simile,
 cuius studio aliquis ad pugnandum cum vitae pe-
 riculo commoveatur. Quare quum facile sit vobis
 universae Asiae potiri imperio, aliud-ne quid-
 piam praeoptabitis? Haec Aristagoras dixit; cui
 Cleomenes: Hospes Milesie, ait, in tertium diem
 differo tibi respondere. (50.) Tunc quidem in tan-
 tum progressi sunt: ubi vero adfuit constitutus respon-
 sioni dies, et ad locum ventum est de quo conve-
 nerant, ex Aristagora Cleomenes quaesivit, quot
 dierum iter esset a mari Ioniam adluente usque
 ad regem? Et Aristagoras, alioquin callidus homo,
 et pulcre illum circumveniens, in hoc quidem offen-
 dit. Nam quum non id quod res est dicere debuisset,
 ut qui Spartanos in Asiam cuperet evocare, ex*

Ἀσίην, λέγει δ' αὖ, τριῶν μηνῶν Φας εἶναι τὴν ἄστρον.
 Ὁ δέ, ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, τὸν δ' Ἀρι-
 σταγόρης ἄρρηκτο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε· „ὦ 10
 „ξῆνε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσειο ἐκ Σπάρτης πρὸ δύντος
 „ἡλίου· οὐδένα γὰρ λόγον εὐπέα λέγεις Λακεδαιμο-
 „νίοισι, ἐβέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν
 „ἀγαγεῖν.“ ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἶπας, ἥτε
 51 ἐς τὰ οἰκία. Ὁ δέ Ἀρισταγόρης, λαβὼν ἱκετηρίην,
 ἥτε ἐς τοῦ Κλεομένους· ἐσθλὴν δὲ εἴσω, αἵτε ἱκεταίαν
 ἐπακοῦσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα, ἀποπέμψαντες τὸ
 παιδίον· προσεσκήκει γὰρ δὴ τῷ Κλεομένει ἡ θυγά-
 τηρ, τῇ οὐνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δέ οἱ καὶ μάλιστα τέκνον 5
 ἐτύγχανε εὐὸν ἐτέων ὀκτὼ ἢ ἐνέα ἡλικίην. Κλεομένης
 δὲ λέγειν μὴ ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδὲ ἐπισχεῖν τοῦ
 παιδίου εἴνεκα. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρισταγόρης ἄρχετο ἐκ

L. 12. εὐπέα. εὐπεία ed. Weis. et seqq.

veritate respondit, dicens *trium mensium esse ad-
 scensum*. Tum vero *Cleomenès*, praecidens reli-
 quum sermonem quem de itinere illo facturum erat
Aristagoras, ait: *Hospes Milesie, excede Spartà*
ante solis occasum: nec enim sermonem dicis au-
diendum Spartanis, qui eos cupis trium mensium
viam abducere a mari. His dictis, *Cleomenes* do-
 mum abiit. (51.) Tum vero *Aristagoras* sumto oleae
 ramo domum adiit *Cleomenis*, et introgressus sup-
 plex illum precatus est, ut, dimissâ filiолâ, sese au-
 diret: adstabat enim forte *Cleomeni* filia, cui nomen
 erat *Gorgo*, unica illius proles, annorum octo aut
 novem puella. Iussit illum *Cleomenes* dicere quae
 vellet, nec cessare puellae caussâ. Ibi *Aristagoras* a

δέκα τάλαντων ὑπισχεόμενος, ἣν οἱ ἐπιτελέσῃ τῶν
10 ἰδέετο. ἀνανεύοντος δὲ τοῦ Κλεομένους, προέβαινε τοῖσι
χρήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἀρισταγόρης, ἐς οὗ πενήκον-
τά τε τάλαντα ὑποδέδεκτο· καὶ τὸ παιδίον ἠδ᾽ ἄξατο,
„Πάτερ, διαφθερέει σε ὁ ξεῖνος, ἢ μὴ ἀποστάς ἴης.“
ὁ τε δὴ Κλεομένης, ἡσθεὶς τοῦ παιδίου τῇ παραινήσει,
15 ἥτις ἐς ἕτερον οἶκημα, καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσεται
τὸ παράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο ἐπι-
πλέον ἔτι σημῆναι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς παρὰ βασιλῆα.

Ἐχει γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὧδε. Σταθμαὶ τε παν- 52
ταχῇ εἰσι βασιλῆϊοι, καὶ καταλύσεις κάλλισται· διὰ
εὐκειμένης τε ἡ ὁδὸς ἅπασα καὶ ἀσφαλές. διὰ μὲν γε
Λυδίας καὶ Φρυγίας σταθμοὶ τείνοντες εἰκοσὶ εἰσι, πα-
5 ρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἐννεήκοντα καὶ ἡμῶν. Ἐκ-

decem incepit talentis quae illi pollicebatur, si ea,
quae petiisset, effecta sibi dedisset: abnuenteque Cleo-
mene, progressus est augendo subinde pecuniae sum-
mam; donec postremo, quum quinquaginta ei ta-
lenta reciperet, exclamavit puella: *Pater, corrup-*
pet te hic hospes, ni ocius hinc abscesseris. Et
delectatus *Cleomenes* puellae monito, in aliud con-
clave abiit, et *Aristagoras* Spartā omnino excessit,
neque ei licuerat *de itinere ad Regem* plura com-
memorare.

(52.) Est autem illius *itineris ratio* huiusmodi.
Stationes (sive *mansiones*) ubique sunt regiae, et
diversoria pulcerrima: totumque iter per culta ac
tuta instituitur loca. Per Lydiam et Phrygiam viginti
sunt mansiones, parasangae vero nonaginta quatuor
cum dimidia. Phrygiam excipit Halys fluvius, ad

δέκεται δ' ἐκ τῆς Φρυγίης ὁ Ἄλυς ποταμός· ἐπ' αὐτῇ
 πύλαι τε ἐπέσι, τὰς διεξέλασαι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ
 οὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμόν· καὶ φυλακτήριον μέγα
 ἐπ' αὐτῷ. Διαβάντι δὲ εἰς τὴν Καππαδοκίην, καὶ ταύ-
 τη πορευομένῳ μέχρ' οὖρων τῶν Κιλικίων, σταθμοὶ δυῶν 10
 δέοντες εἰσὶ τριήκοντα, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ
 ἑκατόν. ἐπὶ δὲ τοῖσι τούτων οὖροισι διξὰς τε πύλας διε-
 ξελᾶς, καὶ διξὰ φυλακτήρια παραμεΐψαι. Ταῦτα
 δὲ διεξελάσαντι, καὶ διὰ τῆς Κιλικίης ὁδὸν πορευμένῳ,
 τρεῖς εἰσι σταθμοὶ, παρασάγγαι δὲ πεντεκαίδεκα καὶ 15
 ἥμισυ. οὖρος δὲ Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης ἐστὶ ποτα-
 μὸς νηυσὶ περητὸς, τῷ οὐνομα Εὐφράτης. Ἐν δὲ τῇ Ἀρ-
 μενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα, πα-
 ρασάγγαι δὲ ἑξ καὶ πεντήκοντα καὶ ἥμισυ· καὶ φυλα-
 κτήριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δὲ νηυσὶ περητοὶ τέσσερες 20
 διὰ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθεῖναι

quem est porta, per quam omnino transire oportet
 priusquam fluvium traicias: estque ibidem magna
 custodia. Transgresso in Cappadociam, atque per
 eam pergenti usque ad Ciliciae fines, mansiones sunt
 viginti octo, parasangae vero centum et quatuor: in
 his confinibus autem duae sunt portae transeundae,
 et duae custodiae. Has postquam praeterieris, per
 Ciliciam iter facienti tres sunt mansiones, parasangae
 vero quindecim cum dimidia. Terminus Ciliciae et
 Armeniae flumen est navibus transmittendum, cui
 nomen Euphrates. In Armenia vero mansiones sunt
 diversoriorum quindecim, et parasangae quinquaginta
 sex cum dimidia: estque in his etiam custodiae
 statio. Perfluunt autem Armeniam quatuor fluvii,

ἔστι. πρῶτος μὲν, Τίγρις· μετὰ δὲ, δεύτερός τε καὶ
 τρίτος αὐτὸς οὐνομαζόμενος, οὐκ αὐτὸς ἑὼν ποταμός,
 οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων· ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτέων κα-
 25 ταλεχθεῖς, ἐξ Ἀρμενίων ῥέει· ὁ δ' ὕστερον, ἐκ Ματιη-
 νῶν. ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν οὐνομα ἔχει Γύνδης,
 τὸν Κῦρος διέλαβέ· κοτε ἐς διαώρυχας ἐξήκοντα καὶ τριη-
 κοσίας. Ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλοντι ἐς τὴν
 Ματινήν γῆν, σταθμοὶ εἰσι τέσσερες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς
 30 τὴν Κισσίην χώραν μεταβαίνοντι, ἑνδεκα σταθμοὶ, πα-
 ρασάγγαι δὲ δύο καὶ τεσσαράκοντα καὶ ἡμισύ· ἔστι ἐπὶ
 ποταμὸν Χοάσπην, ἑόντα καὶ τοῦτον νηυσὶ περητόν· ἐπ'
 ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. Οὗτοι οἱ πάντες σταθμοὶ
 εἰσι ἑνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγαὶ μὲν νυν σταθμῶν
 35 τοσαῦταί εἰσι ἐκ Σαρδίων ἐς Σοῦσα ἀναβαίνοντι. Εἰ 53
 δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιλική· τοῖσι παρασάγγ-

quos navibus necessario oportet traicere. Primus est
 Tigris: deinde secundus et tertius idem nomen habent,
 quamvis non idem sit fluvius, nec eodem ex loco
 fluens; prior enim ex Armeniis fluit, posterior vero
 ex Matienis. Quarto fluvio nomen est Gyndes, is
 quem Cyrus in trecentos et sexaginta alveos diduxit.
 Ex hac Armenia ubi in Matienem regionem transieris,
 stationes sunt quatuor: tum ex hac in Cissiam trans-
 gredienti, stationes undecim, parasangae vero quadra-
 ginta duae cum dimidia, usque ad Choaspen fluvium,
 navibus itidem traiciendum; ad quem Susa urbs con-
 dita est. Harum omnium mansionum summa est cen-
 tum et undecim: totque sunt *stationes* atque diver-
 soria *Sardibus Susa* iter facienti. (53.) Quod si vero
 recte parasangis dimensa est regia via, et parasanga si
Herod. T. II. P. I. F f

γῆσι, καὶ ὁ παρασάγγης δύναται τριήκοντα στάδια, ὥσπερ οὗτος γε δύναται ταῦτα, ἐκ Σαρδίων στάδια 5
 ἔστι ἐς τὰ βασιλῆα τὰ Μεμνόνια καλεόμενα, πεντα-
 κόσια καὶ τρισχίλια καὶ μυρία, παρασαγγίων ἐόντων
 πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκα-
 τὸν στάδια ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστη διεξιούσι, ἀναισιμοῦνται
 54 ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐννεήκοντα. Οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀρι-
 σταγόρῃ, εἰπαντι πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον,
 εἶναι τριῶν μηνῶν τὴν ἀνοδὸν τὴν παρὰ βασιλῆα, ὀρθῶς
 εἶρητο. εἰ δέ τις τὸ ἀτρεκέστερον τούτων ἐτι δίζηται,
 ἐγὼ καὶ τοῦτο σημαίω· τὴν γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρ- 5
 διν οὐδὲν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτη. καὶ δὴ λέγω στα-
 δίους εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς
 μέχρι Σούσων, τοῦτο γὰρ Μεμνόνιον ἄστν καλεῖται,
 τεσσαράκοντα καὶ τετρακισχιλίους καὶ μυρίους· οἱ γὰρ
 ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδιν εἰσὶ τεσσαράκοντα καὶ πεντακό- 10

valet triginta stadia, (uti revera valet) erunt Sardibus usque ad regiam, quae Memnonia vocatur, stadiorum tredecim millia et quingenta, quum sint parasangae quadringentae et quinquaginta. Iam singulis diebus centena et quinquagena stadia conficiendo, consumuntur adcurate dies nonaginta. (54.) Itaque Milesius Aristagoras, quando Cleomeni Lacedaemonio dixit, *trium mensium iter esse quo ad Regem adscenditur*, recte ille dixit. Si quis vero curatius etiam de his quaerat, ei ego hoc etiam declarabo; namque adiici debet iter Epheso Sardes faciendum. Dico igitur, a Graeco mari usque Susa, nam haec Memnonia urbs vocatur, stadiorum omnium summam esse quatuordecim millia et quadraginta. Nam

σιοι στάδιοι· καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρησι μηχανύεται ἡ τρί-
μηνος ὁδός.

Ἀπαιωνόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρτης, 55
ἤϊε εἰς τὰς Ἀθήνας, γενομένης τυράννων ὧδε ἐλευθέρως.

ἘΠΕΙ Ἰππαρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἰππίαω δὲ τοῦ
τυράννου ἀδελφεὸν, ἰδόντα ὅψιν ἐνυπνίου τῷ ἑαυτοῦ πά-
5 θει ἐναργεστάτην, κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἀρμό-
διος, γένος εἶοντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖσι, μετὰ ταῦ-
τα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἕτερα τέσσερα οὐδὲν ἥσσον,
ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, ἢ προτοῦ. Ἡ μὲν νυν ὅψις τοῦ 56
Ἰππάρχου ἐνυπνίου ἦν ἡδε. ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν
Παναθηναίων ἐδόκει ὁ Ἰππαρχος, ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα
μέγαν καὶ εὐεϊδέα, αἰνίσσισθαι τάδε τὰ ἑπεί·

ab Epheso ad Sardes sunt stadia quingenta et quadra-
ginta: itaque tribus diebus longius fit trimestre iter.

(55.) Sparta pulsus Aristagoras, *Athenas* inde se
contulit: quae civitas [haud multo ante] *tyrannis*
liberata erat, idque hoc modo.

Postquam *Hipparchum*, Pisistrati filium, Hippiae
tyranni fratrem, cui per somnum visum erat oblatum
imminentem calamitatem perspicue significans, inter-
fecerunt *Aristogiton* et *Harmodius*, generis origine
Gephyraei; post haec *Athenae* per quatuor etiam nunc
annos nihilo minus, immo magis etiam quam antea,
tyrannide premebantur. (56.) Insomnium Hipparcho
oblatum huiusmodi erat. Nocte quae praecedebat Pa-
nathenaeorum solennia, visum erat Hipparcho ad-
stare ipsi virum grandem formosumque, aenigmati-
cis his verbis ipsum adloquentem:

Τλῆθι λίαν ἄτλητα παθὼν τετλήσι θυμῷ·

οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

ταῦτα δὲ, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, Φανερός ἦν ὑπερ-
τιθέμενος ὀνειροπόλοισι· μετὰ δὲ, ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν,
ἔπεμπε τὴν πομπήν, ἐν τῇ δὴ τελευτᾷ.

- 57 Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἔσαν οἱ Φονεῖς οἱ Ἰππάρχου,
ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἑρετρίης τὴν ἀρ-
χήν· ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπυθανόμενος εὐρίσκω, ἔσαν Φοίνι-
κες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν
Βοιωτὴν καλεομένην· οἶκον δὲ τῆς χώρας ταύτης ἀπο-
λαχόντες τὴν Ταναγρικὴν μοῖραν. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων
πρότερον ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι οὗ-
τοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτράποντο ἐπ'

Intoleranda, leo, patiens, forti tolera animo!

*Nemo hominum iniustus non solvit tempore
poenam.*

Hanc visionem ille, simulatque illuxit, palam ad
somnia coniectores retulit: deinde vero, sacris
averruncandi caussa factis, pompam illam duxit, in
qua interfectus est.

(57.) *Gephyraei*, quorum de genere erant Hip-
parchi percussores, principio, ut ipsi aiunt, ex Ere-
triâ fuerunt oriundi; ut vero ego rem percontatus
reperio, Phoenices fuerunt ex illorum numero Phoe-
nicum, qui cum Cadmo in hanc regionem, quae
nunc Boeotia vocatur, venerant; et Tanagricum eius-
dem regionis tractum, sorte acceptum, habitave-
runt. Inde postquam Cadmei prius ab Argivis fuis-
sent pulsi, deinde Gephyraei hi a Bocotis eiekti,
Athenas se converterunt. Et illos receperunt Athe-

- Ἀθηναίων. Ἀθηναῖοι δὲ σφεας ἐπὶ ρητοῖσι ἐδέξαντο σφέων
10 αὐτῶν εἶναι πολήτας, πολλῶν τέων καὶ οὐκ ἀξιαπη-
γῆτων ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι. Οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ 58
σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἔσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλ-
λα τε πολλὰ, οἰκῆσαντες ταύτην τὴν χώραν, ἐσῆγαγον
διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα·
5 οὐκ ἔοντα πρὶν Ἕλλησι, ὥς ἐμοὶ δοκέειν· πρῶτα μὲν,
τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνου
προβαίνοντος, ἅμα τῇ Φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ρυθμὸν
τῶν γραμμάτων. Περιόικεον δὲ σφεας τὰ πολλὰ τῶν
χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες· οἱ παραλα-
10 βόντες διδαχῇ παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, με-
ταρρυθμίσαντες σφεων ὀλίγα, ἐχρέωντο· χρεώμενοι δὲ
ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐσαγαγόντων

nienses hac conditione, ut cives essent Athenienses, at compluribus tamen nonnullis iuribus, nec vero dignis quae hîc commemorantur, essent exclusi. (58.) *Phoenices* autem hi, qui cum Cadmo adven-
nerant, quorum de numero fuerunt *Gephyraei*, quum alias res multas ad doctrinam spectantes ad-
tulerunt Hellenibus, tum *literas*; quarum usus nul-
lus antea, ut mihi videtur, apud *Hellenas* fuerat. Ac primum quidem tales adtulerant, qualibus omnes
utuntur *Phoenices*: procedente vero tempore, simul
cum sermone, *literarum* etiam ductus immutarunt. Pleraque per id tempus loca circum illos habitabant
Hellenes Iones: qui *literas* edocti a *Phoenicibus*, usi
sunt eis formâ paululum mutatâ; a quorum usu mós in-
valuit, ut, quemadmodum aequitas etiam postulabat,
quoniam a *Phoenicibus* in Graeciam introductae sunt,

Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικῆϊα κεκληῖσθαι. καὶ
 τὰς βύβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ οἱ
 Ἴωνες, ὅτι κοτὴ ἐν σπάνι βύβλων ἐχρίωντο διφθέρησι 15
 αἰγέησί τε καὶ οἰέησι· ἐτι δὲ καὶ τὸ κατ' ἐμέ πολλοὶ
 59 τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι. Ἴδον
 δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήϊα γράμματα, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπόλ-
 λωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβησι τῇσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τρί-
 ποσί τισι ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ἔοντα τοῖ-
 σι Ἴωνικοῖσι. ὁ μὲν δὴ εἰς τῶν τριπόδων ἐπίγραμμα 5
 ἔχει,

Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκε νέων ἀπὸ Τηλεβοῶν.
 ταῦτα ἡλυῖν αὖ εἴη κατὰ Λαῖον τὸν Λαβδάκου τοῦ
 60 Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. Ἔτερος δὲ τρίπους ἐν ἐξαμέ-
 τρῳ τότε λέγει,

Σκαῖος πυγμαχίῳ με ἐκηβόλω Ἀπόλλωνι

Phoeniciae literae nominarentur. Atque byblos etiam
(id est, libros papyraceos) antiquitus *diphtheras*
(membranas) Iones vocant, quoniam in papyri in-
 opia membranis (s. pellibus) caprinis et ovillis ute-
 bantur. Atque etiam nunc mea aetate multi barbaro-
 rum talibus in pellibus scribunt. (59.) Vidi vero
 etiam ipse *litteras Cadmeas* in templo Apollinis
 Ismenii Thebis Boeotiae, tripodibus nonnullis inscul-
 ptas, maximam partem similes *Ionicis literis*. Unus
 ex illis tripodibus hanc habet inscriptionem:

Dedicavit me Amphitryon, rediens ex Telebois.

Haec igitur scripta fuerint Laii aetate, filii Labdaci,
 nepotis Polydori, filii Cadmi. (60.) Alius tripus hexa-
 metro modulo haec dicit:

Scaeus, in adsueto pugilum certamine victor,

νικήσας ἀνέθηκε τὴν περικαλλὲς ἄγαλμα.
5 Σκαῖος δ' ἂν εἴη ὁ Ἴπποκόωντος· εἰ δὲ οὗτος γ' ἐστὶ ὁ
ἀναθεῖς, καὶ μὴ ἄλλος τῷτ' οὐνομα ἔχων τῷ Ἴππο-
κόωντος· ἡλικίην κατὰ Οἰδίπουν τὸν Λαίου. Τρίτος δὲ 61
τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ·

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν εὐσκόπων Ἀπόλλωνι
μουναρχέων ἀνέθηκε τὴν περικαλλὲς ἄγαλμα.
6 Ἐπὶ τούτου δὲ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μουναρ-
χέοντος ἐξανιστάται Κασμεῖοι ὑπ' Ἀργείων, καὶ τρί-
πονται ἐς τοὺς Ἐγγέλεας. αἱ δὲ Γεφυραῖοι, ὑπελειφθέν-
τες, ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν ἀναχωροῦσι ἐς Ἀθήνας· καὶ
σφι ἱρὰ ἐστὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἱδρυμένα, τῶν οὐδὲν μετὰ τοῖσι
10 λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε καχωρισμένα τῶν ἄλλων
ἱρῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαιῶς Δήμητρος ἱρὸν τε καὶ ἔργια.

me tibi sacravit, speciosum munus, Apollo.

Scaeus autem ille fuerit Hippocoontis filius: si modo hic fuit qui munus illud dedicavit, nec alius idem nomen gerens cum Hippocoontis filio: vixit hic autem Oedipi aetate, Laii filii. (61.) Tertius tripus, hexametro pariter modulo, haec inscripta habet:

*Laodamas istum tripodem, sua in urbe monar-
chus,*

hoc insigne decus tibi magne dicavit Apollo.

Hic est ille *Laodamas*, Eteoclis filius, quo regnante *Cadmei*, ab Argivis sedibus suis eiectionis, ad Encheleas se receperunt. *Gephyraei* vero, tunc relictis, postea a Boeotis coacti sunt Athenas concedere. Et habent hi templa Athenis exstructa, quae ad reliquos Athenienses nil pertinent, quum alia, quibus nihil commune cum caeteris templis est, tum Achaicae Cereris templum et sacra.

62 Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἱππάρχου ἐνπνίου, καὶ οἱ Γε-
 Ουραῖοι ὅθεν ἐγεγόνεσαν, τῶν ἔσαν οἱ Ἱππάρχου Φο-
 νέες, ἀπήγηταί μοι· δεῖ δὲ πρὸς τούτοις ἔτι ἀναλαβεῖν
 τὸν κατ' ἀρχαὸς ἥϊα λέξων λόγον, ὡς τυράννων ἐλευθε-
 ρώθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἱππίῳ τυραννεύοντος καὶ ἐμπι- 5
 κραινομένου Ἀθηναίοισι διὰ τὸν Ἱππάρχου θάνατον,
 Ἀλκμαιωνίδαι, γένος ἑόντες Ἀθηναῖοι, καὶ Φεύγοντες
 Πεισιστρατίδας, ἐπὶ τε σφὶ ἅμα τοῖσι ἄλλοις Ἀθη-
 ναίων φυγάσι περρωμένοις κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προ-
 χῶρεε κάτοδος, ἀλλὰ προσέπταιον μεγάλως, πειρωμέ- 10
 νοι κατιέναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λεϊψύδριον
 τὸ ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες· ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμαιωνί-
 δαι πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, παρ'
 Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν

(62.) Quale fuerit visum Hipparcho oblatum, et unde oriundi Gephyraei, quorum de genere fuere Hipparchi percussores, est a me expositum. Superest ut post haec redeam ad narrationem quam initio instituturus eram, dicamque *qua ratione tyrannis liberatae sint Athenae*. Quo tempore *Hippias* tyrannidem obtinuit, et Athenienses ob Hipparchi caedem acerbius vexabat; per id tempus *Alcmaeonidae*, genere Athenienses, ob Pisistratidas vero patriā profugi, postquam cum aliis Atheniensium exsulis per vim reditum sibi parare conantes nihil profecissent, sed ad *Leipsydrion* supra Paenoniam, quem locum tentandi reditus causā et liberandae civitatis consilio muniverant, ingentem acceperant cladem; deinde, omnia adversus Pisistratidas molientes, ab Amphictyonibus *templum Delphicum* hoc, quod nuno

15 νῦν ἔοντα, τότε δὲ οὐκ, τοῦτον ἐξαικοδομῆσαι. οἷα δὲ
 χρημάτων εὖ ἤκοντες, καὶ ἔοντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκα-
 θεν ἔτι, τὸν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τοῦ παραδείγματος
 κάλλιον, τὰ τε ἄλλα, καὶ, συγκειμένου σφι πατρὸς
 λίθου ποιεῖν τὸν νηὸν, Παρίου τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξε-
 ποίησαν. Ὡς ὧν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ 63
 ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέκτιθον τὴν Πυθίην χρη-
 μασι, ὅπως ἔλθοιεν Σπαρτιητῶν ἄνδρες, εἰ τε ἰδίῳ στό-
 λῳ εἰ τε δημοσίῳ χρησόμενοι, προφέρειν σφι τὰς Ἀθή-
 5 νας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι αἰεὶ τὰντὸ
 πρόφαντον ἐγένετο, πέμπουσι Ἀγχιμέλιον τὸν Ἀστίερος,
 ἔοντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δόκιμον, σὺν στρατῷ, ἐξιλῶντα
 Πισιστρατίδας ἐξ Ἀθηνῶν, ὅμως καὶ ξυνίους σφι ἔον-
 τας τὰ μάλιστα· τὰ γὰρ τοῦ Θεοῦ πρὸς βύττερα ἐποιεῦν

est, et tunc nondum erat, aedificandum conduxerunt. Quumque divitiis abundarent, et inde a maioribus spectati essent viri, exaedificarunt templum quum aliàs pulcrius quam ferebat exemplar, tum frontem eius ex Pario marmore effecerunt, quamquam conventum esset ut totum templum ex porino lapide construeretur. (63.) Hi igitur *Alcmaeonidae*, ut Athenienses narrant, dum *Delphis* morabantur, pecuniâ persuaserunt Pythiae, ut, quoties Spartani cives Delphos venirent, sive privato nomine sive publico oraculum consulturi, constanter illos moneret, ut *liberarent Athenas*. Proinde Lacedaemonii, quum idem ipsis semper effatum ederetur, mittunt Anchimolium, Asteris filium, cum exercitu, spectatum inter cives virum, qui Pisistratidas Athenis pelleret, quamquam hospitii iure cum ipsis in primis.

το ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ θά- 10
 λασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὲ προσσχὼν ἐς Φάληρον, τὴν
 στρατιὴν ἀπέβησε· οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπυθανόμε-
 νοι ταῦτα, ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλῆς ἐπικουρίην· ἐπα-
 ποίητο γὰρ σφι συμμαχίη πρὸς αὐτοὺς. Θεσσαλοὶ δὲ
 σφι δεόμενοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρειάμενοι, 15
 χιλίην τε ἵππον, καὶ τὸν βασιλῆα τὸν σφέτερον Κινίην,
 ἄνδρα Κονιαῖον· τοὺς ἐπὶ τε ἔσχον συμμαχούς οἱ Πει-
 σιστρατίδαι, ἐμηχανέατο τοιαύδε. κείραντες τῶν Φαλη-
 ρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππασίμον ποιήσαντες ταῦτον τὸν
 χώρον, ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἵππον· ἐμπασούσα 20
 δὲ διέθθειρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων,
 καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχιμόλιον· τοὺς δὲ περιγενομένους αὐ-
 τίων ἐς τὰς νέας κατέρξαν. Ὁ μὲν δὲ πρῶτος στόλος
 ἐκ Λακεδαιμόνος οὕτω ἀπήλλαξε· καὶ Ἀγχιμολίου

coniunctos: nam, quae diis debentur, antiquiora du-
 xerunt quam quae hominibus. Hunc exercitum, mari
 navibus missum, Anchimolius, portum tenens Pha-
 lerum, ibi in terra deposuit. Qua re ante cognita,
Pisistratidae, quum esset eis foedus cum Thessalis,
 auxilia e Thessalia acciverant. Et precantibus Thes-
 sali, publico decreto, mille equites miserant, et
 regem suum Cineam Coniaeum. Quos auxiliares na-
 cti *Pisistratidae*, hocce instituerunt facere. Detonsa
 planitie Phalereorum, et loco hoc equitibus habili
 reddito, equitatum adversus hostium castra mittunt:
 qui in hos incidens, quum alios multos interfecit La-
 cedaemoniorum, tum et ducem Anchimolium, reli-
 quos vero in naves compulerunt. Hic finis fuit pri-
 mae expeditionis Lacedaemoniorum: estque sepul-

25 εἰς τὰ Φαῖ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγγχοῦ τοῦ Ἡρα-
κληίου τοῦ ἐν Κυνοςάργει. Μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι 64
μέζω στόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας,
στρατηγὸν τῆς στρατῆς ἀποδέξαντες βασιλῆα Κλεομέ-
νια τὸν Ἀναξανδρίδην, οὐκέτι κατὰ θάλασσαν στεί-
6 λαντες, ἀλλὰ κατ' ἥπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν
Ἀττικὴν χώραν ἢ τῶν Θεσσαλέων ἵππος πρώτη προσέ-
μιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπητο· καὶ σφῶν ἔπεσον
ὑπὲρ τεσσαράκοντα ἄνδρας, οἱ δὲ περιγυρόμενοι ἀπαλ-
λάσσοντο ὡς εἶχον ἰθὺς ἐπὶ Θεσσαλίας. Κλεομένης δὲ
10 ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομέ-
νοισι εἶναι ἐλευθέροισι, ἐπολιόρκεε τοὺς τυράννους, ἀπερ-
γμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχει. Καὶ οὐδέν τι πάν- 65
τας ἀν' ἐξέϊλον τοὺς Πεισιστρατίδας οἱ Λακεδαιμόνιοι·
οὔτε γὰρ ἐπέδρην ἐπενόειον ποιήσασθαι, οἳ τε Πεισιστρα-

crum Anchimolii in Attico pago, cui Alopecae no-
men, prope Herculis templum quod in Cynosarge.
(64.) Post haec maiores copias adversus *Athenas* mi-
serunt *Lacedaemonii*, duce Cleomene rege, Anaxan-
dridae filio: has vero non iam mari miserunt, sed
per continentem. Cum his, ut in Atticam invaserunt,
primum congressi Thessali equites, brevi tempore in fu-
gam sunt versi; cecideruntque ex eisdem amplius qua-
draginta, reliqui vero e vestigio recta versus Thessa-
liam abierunt. *Cleomenes*, ut ad urbem pervenit,
unā cum his ex Atheniensibus, qui liberi vivere cu-
piebant, tyrannos obsedit, muro Pelasgico inclusos.
(65.) Nequaquam vero expugnaturi *Pisistratidas*
erant *Lacedaemonii*: nec enim iustam obsidionem
instituere cogitaverant, et cibariis ac potulentis bene

τῶν σίτοις καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκή-
 σαντες τε ἂν ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν 5
 Σπάρτην. νῦν δὲ συντυχίῃ τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο,
 τοῖσι δὲ, ἡ αὐτὴ αὐτὴ σύμμαχος· ὑπεκτιθέμενοι γὰρ
 ἔξω τῆς χώρας οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδῶν ἦλυσαν.
 τοῦτο δὲ ὡς ἐγένετο, πάντα αὐτῶν τὰ πρήγματα συνε-
 τετέλερακτο. παρέστησαν δὲ, ἐπὶ μισθῷ τοῖσι τέκνοισι, 10
 ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐν πέντε ἡμέρησι
 ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. Μετὰ δὲ, ἐξεχώρησαν εἰς
 Σίγειον τὸ ἐπὶ τῷ Σκαμανδρῷ· ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων
 ἐπ' ἔτεα ἕξ τε καὶ τριήκοντα, ἑόντες δὲ καὶ οὗτοι ἀνέ-
 καθεν Πύλιοι τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτῶν γεγενοί- 15
 τες καὶ οἱ Ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον, οἱ πρότερον
 ἐπὶ ἡλύδες ἑόντες, ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλεῖς. ἐπὶ τού-
 του δὲ καὶ τῷ οὐνόματι ἀπεμνημόνευσε Ἴπποκράτης

instructi Pisistratidae erant: post paucorumque die-
 rum obsidionem Spartam erant illi abituri. Nunc vero
 supervenit casus, istis infaustus, his vero peropportu-
 nus: capti enim sunt Pisistratidarum liberi, quum
 in eo essent, ut extra Atticam in tuto collocarentur.
 Quae res postquam accidit, turbatae sunt omnes eo-
 rumdem rationes. Itaque deditionem fecerunt eis
 conditionibus, quae Atheniensibus placuerunt, ut,
receptis liberis suis, intra quinque dies Atticā ex-
cederent. Atque ita relictā Atticā *Pisistratidae* Si-
 geum ad Scamandrum migrarunt, postquam Athenis
 sex et triginta annos regnassent. Fuerunt autem hi
 origine Pylii et Neleidae, eisdem maioribus prognati
 atque *Codrus* et *Melanthus*; qui et ipsi olim, quum
 advenae essent, reges fuerunt Atheniensium. Cuius

τῷ παιδί θείσθαι, τὸν Πεισίστρατον, ἐπὶ τοῦ Νέστο-
20 ρος Πεισιστράτου ποιούμενος τὴν ἐπανυμνίην. Οὕτω μὲν
Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπαλλάχθησαν· ὅσα δὲ ἐλευθερα-
θέντες ἔρξαν ἢ ἔπαθον ἀξιοχρεᾶ ἀπηγήσιος, πρὶν ἢ Ἰω-
νίην τε ἀποστῆναι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρεα τὸν
Μιλήσιον ἀπικόμενον εἰς Ἀθήνας χρῆσαι σφέων βοη-
θεῖν, ταῦτα πρῶτα φράσω.

Ἀθῆναι, εὐῶσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλαχ- 66
θεῖσαι τυράννων, ἐγένοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτῇσι δύο
ἄνδρες ἐδυναστεύον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκμαιωνί-
δης, ὅσπερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῦσαι, καὶ
5 Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν ἐὼν δοκίμου, ἀτὰρ
τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι· θύουσι δὲ οἱ συγγενεῖς
αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐστασίασαν περὶ δυ-

in originis memoriam Hippocrates filio suo nomen
Pisistrati imposuerat, de Pisistrato Nestoris filio.
Hoc modo tyrannis suis liberati sunt Athenienses:
quas vero res post receptam libertatem memoratu
dignas vel gesserint vel passi sint, priusquam Ionia
a Dario defecit, et Aristagoras Milesius Athenas venit
opem illorum implorans, primum exponam.

(66.) *Athenae*, quum iam ante magnae fuissent,
nunc, postquam tyrannis liberatae erant, maiores
evaserunt. Dominabantur autem in illis duo viri,
Clisthenes, de familia Alcmaeonidarum, is quem
fama fert corrupisse Pythiam, et *Isagoras*, Tisan-
dri filius, spectata quidem familia natus; caeterum,
quibus maioribus antiquitus fuerit oriundus, dicere
nequeo, nisi quod cognati eius Iovi Cario sacra fa-
ciunt. Hi viri inter se de principatu contendebant.

νάριος. ἐσσημένους δὲ ὁ Κλεισθένης, τὸν δῆμον προσ-
 ταίριζεται. μετὰ δὲ, τετραφύλους ὄντας Ἀθηναίους,
 δεκαφύλους ἐποίησε τῶν Ἰανος παίδων, Γελέοντος καὶ 10
 Αἰγικόρεος καὶ Ἀργαδίου καὶ Ὀπλητος, ἀπαλλάξας
 τὰς ἐπωνυμίας· ἐπιχωρίων δ' ἐτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας
 ἔξωρᾶν, πάρεξ Αἰάντος· τοῦτον δὲ, ἅτε ἀστυγείτονα
 67 καὶ σύμμαχον ξεῖνον ὄντα, προσέβητο. Ταῦτα δὲ,
 δοκέειν ἐμοί, ἐμμέετο ὁ Κλεισθένης οὗτος τὸν ἑαυτοῦ
 μητροπάτορα, Κλεισθένα τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλει-
 σθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας, τοῦτο μὲν, ραψώ-
 δους ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὀμηρείων 5
 ἐπῶν ἑνὲα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἀργος τὰ πολλὰ
 πάντα ὑμνιάται· τοῦτο δὲ, ἡρώων γὰρ ἦν καὶ ἔστι ἐν
 αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἀδρήστου τοῦ Ταλαοῦ,
 τοῦτον ἐπιθύμησε ὁ Κλεισθένης, ὄντα Ἀργεῖον, ἐκβα-

Superatus ab aemulo *Clisthenes*, plebis favorem sibi
 conciliavit: et deinde, quum in *quatuor tribus* di-
 stributi fuissent Athenienses, *decem tribus* consti-
 tuit; mutatisque nominibus, quae ab Ionis filiis, Ge-
 leonte et Aegicore et Argada et Hoplete, erant de-
 sumpta, ab indigenis heroibus eas denominavit, uno
 Aiaee excepto; quem, ut vicinum et socium atque
 hospitem, adiecit. (67.) Qua in re, ut mihi videtur,
 Clisthenes hic avum suum maternum imitatus est,
Clisthenem Sicyonis tyrannum. Ille enim, quum
 bellum gereret cum Argivis, primum *Rhapsodos* ve-
 nuit Sicyone carminibus Homericis decertare, quo-
 niam in illis ubique fere nonnisi Argivi et Argos ce-
 lebrantur: deinde, quum esset in foro Sicyoniorum
 aedes *Adrasto*, Talai filio, tamquam Heroi, conse-

- 10 λῆν ἐκ τῆς χώρας. ἐλθὼν δὲ εἰς Δελφοὺς, ἐχρησθηριάζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἀδρηστον· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χαρὰ Φᾶσα, „ Ἀδρηστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλῆα, ἐκείνον δὲ λευστήρα.“ ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτο γε οὐ παρεδίδου, ἀπελθὼν ὁπίσω, ἐφρόντιζε μηχανὴν τῇ αὐτὸς ὁ Ἀδρηστος ἀπαλ-
 15 λάξεται. ὡς δὲ οἱ ἐξευρῆσθαι ἰδοῖκε, πέμψας εἰς Θήβας τὰς Βοιωτίας, ἔφη θέλειν ἐπαγαγίσθαι Μελάνιππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδοσαν. ἐπαγαγόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον, τέμενός οἱ ἀπέδειξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανείῳ, καὶ μιν ἵδρυσεν ἐνθαῦ-
 20 τα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον ὁ Κλεισθένης, καὶ γὰρ τοῦτο δὲ ἀπηγγέσασθαι, ὡς ἔχριστον εἶντα Ἀδρήστῳ· ὃς τὸν τε ἀδελφεόν οἱ Μηκιστία ἀπικτόνεε, καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδεία. ἐπεὶ τε δὲ

crata, hunc Clisthenes, quippe Argivum, sede sua eiectum cupiebat. Itaque Delphos profectus, consuluit oraculum, *an eiiceret Adrastum*. Cui Pythia respondit, *Adrastum regem esse Sicyoniorum, ipsum vero lapidatorem*. Postquam Deus ei hanc potestatem non fecit, domum reversus excogitavit rationem qua Adrastus ipse demigraret. Quam rationem ubi reperisse sibi visus est, Thebas Boeotias misit, dicens *velle se Melanippum, Astaci filium, deducere Sicyonem*: et permiserunt Thebani. Tum Clisthenes Melanippo Sicyonem deducto fanum dedicavit in ipso prytaneo, illudque ibi in loco munitissimo statuit. Melanippum autem arcessiverat Clisthenes, (nam et hoc me declarare oportet) ut qui inimicissimus fuisset Adrasto, quippe cuius fratrem interfecisset Mecistem, et Tydeum generum. Huic postquam

οἱ τὸ τέμενος ἀπέδειξε, θυσίας τε καὶ ὄρτας Ἀδρήστου ἀπελόμενος, ἔδωκε τῷ Μελανίπῳ. Οἱ δὲ Σικυῶνιοι 25 ἐώθεσαν μεγαλωστί κάρτα τιμᾶν τὸν Ἀδρήστον. ἡ γὰρ χάρις ἦν αὐτῇ Παλύβου· ὁ δὲ Ἀδρήστος ἦν Πολύβου θυγατρὸς· ἅπαις δὲ Πόλυβος τελευτῶν διδοῖ Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. τὰ τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυῶνιοι ἐτίμων τὸν Ἀδρήστον, καὶ δὴ πρὸς, τὰ πάντα αὐτοῦ τραγικοῖσι χοροῖσι 30 ἐγέραιον· τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμῶντες, τὸν δὲ Ἀδρήστον. Κλεισθένης δὲ χοροὺς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὴν δὲ ἄλλην θυσίην τῷ Μελανίπῳ. ταῦτα μὲν ἐς 68 Ἀδρήστον οἱ πεποίητο. Φυλαῖς δὲ τὰς Δωριέων, ὥς δὴ μὴ αἱ αὐταὶ ἔωσι τοῖσι Σικυωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι, μετέβαλε ἐς ἄλλα οὐνόματα. ἔνθα καὶ πλεῖστον κατέγελασε τῶν Σικυωνίων· ἐπὶ γὰρ ὕς τε καὶ ὄνου τὰς

LXVIII. 4. ὕς τε καὶ ὄνου. Ex coniect. in ed. Schæf. et Borh. adiicitur καὶ χοῖρον.

templum dedicavit, sacrificia et solennia Adrasto adempta eidem Melanippo adtribuit. Consueverant autem Sicyonii magnifice admodum honorare *Adrastum*. Fuerat enim haec regio Polybi, Adrastus autem Polybi ex filia nepos fuit: qui quum sine liberis decederet, tradidit Adrasto regnum. Adrastum autem quum aliis honoribus colebant Sicyonii, tum calamitates eius tragicois choris celebrabant: non Bacchum, sed Adrastum colentes. Clisthenes vero choros Baccho tribuit, reliquam vero solennitatem Melanippo. Hoc modo cum Adrasto egit *Clisthenes*. (68.) Idem vero *tribuum* Doriensium nomina mutavit, ne scilicet eadem Sicyoniis atque Argivis tribus essent. Atque id agens, maxime derisui habuit Sicyonios: quippe nova nomina a *sue* et

5 ἐπωνυμίας μετατιθεῖς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε,
πλὴν τῆς ἑαυτοῦ Φυλῆς· ταύτη δὲ τὸ οὐνομα ἀπὸ τῆς
ἑαυτοῦ ἀρχῆς ἔβητο. οὗτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο·
ἑτέροι δὲ, Τᾶται· ἄλλοι δὲ, Ὀναῖται· ἑτέροι δὲ, Χει-
ραῖται. Τούτοις τοῖσι σὺνόμασι τῶν Φυλέων ἐχρῶντο
10 οἱ Σικυῶνιοι, καὶ ἐπὶ Κλεισθένης ἀρχοντας, καὶ ἐκαίνου
τὸν αἶμα, ἔτι ἐπ' ἑτα ἐξήκοντα· μετέπειτα μέντοι
λόγον σφίσι δόντες, μετέβαλον ἐς τοὺς Ὑλλέας καὶ
Παμφύλους καὶ Δυμανάτας· τετάρτους δὲ αὐτοῖσι
προσέθεντο ἐπὶ τοῦ Ἀδρήστου παιδὸς Αἰγιαλέας, τὴν
15 ἐπωνυμίην ποιούμενοι κεκληῖσθαι Αἰγιαλέας.

Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυῶνιος Κλεισθένης ἐπεποιήκει. 69
ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἑὸν τοῦ Σικυωνίου τού-
του θυγατρδέος, καὶ τὸ οὐνομα ἐπὶ τούτου ἔχων, δο-
κέειν ἐμοὶ, καὶ οὗτος ὑπερδὼν Ἴωνα, ἵνα μὴ σφισι

asio desumens, terminationem solam pristinarum
tribuum adiecit, sua tribu excepta, cui de suo imperio
nomen imposuit: hos enim *Archelaos* nominavit; re-
liquorum autem alios *Hyatas*, alios *Onatas*, alios
Choirceatas. Quibus nominibus tribuum usi sunt Si-
cyonii non solum quoad regnavit Clisthenes, verum
etiam post illius obitum sexaginta adhuc annis: deinde
tamen, re deliberata, mutarunt ea, et alios *Hyllaeos*,
alios *Pamphylos*, alios *Dymanatas* nominarunt:
quartae vero tribus nomen ab Aegialeo desumserunt,
Adrasti filio, tribulesque *Aegialeas* adpellarunt.

(69.) Haec Sicyonius Clisthenes fecerat. *Athe-
niensis* autem *Clisthenes*, Sicyonii ex filia nepos,
qui nomen etiam ab illo erat nactus, hic itidem per
contemptum (ut mihi videtur) Ionum, ne eadem *Athe-*

αἱ αὐταὶ ἔσσι Φυλαὶ καὶ Ἴωσι, τὸν ὁμώνυμον Κλει- 5
σθένα ἐμμήσατο. ὡς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον, πρό-
τερον ἀπωσμένον, τότε πάντα πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μοῖρην
προσέθηκατο, τὰς Φυλάς μετωνόμασε, καὶ ἐποίησε
πλεῦνας ἐξ ἐλασσόνων· δέκα τε δὴ Φυλάρχους ἀντὶ
τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δῆμους κατένεμε ἐς 10
τὰς Φυλάς. ἦν τε, τὸν δῆμον προσθέμενος, πολλῶ κα-
70 τύπερθε τῶν ἀντιστασιωτέων. Ἐν τῷ μέρει δὲ ἐσσοί-
μενος ὁ Ἰσαγόρης, ἀντιτεχνᾷται τὰδε. ἐπικαλέσεται
Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, γενόμενον ἑαυτῷ ξεῖνον
ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδῆων πολιορκίης. τὸν δὲ Κλεομέ-
νεα εἶχε αἰτίη Φοιτᾶν παρὰ τοῦ Ἰσαγόρεω τὴν γυναῖ- 5
κα. Τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς
Ἀθήνας κήρυκα, ἐξέβαλλε Κλεισθέnea, καὶ μετ' αὐ-

niensibus atque Ionibus tribuum nomina essent, co-
gnominem Clisthenem est imitatus. Postquam enim
plebem omnem Atheniensium, prius a se alienatam,
suas ad partes traduxisset, tribuum tunc mutavit no-
mina, et numerum illarum auxit: decem enim, quum
quatuor fuissent, constituit phylarchas, et per *decem*
tribus distribuit *demos* (sive *curias*) omnes Athe-
niensium. Eratque, plebe suis partibus adiectâ, longe
potentior quam adversarii. (70.) Vicissim igitur ab
illo superatus *Isagoras*, haec contra molitur. Cleo-
menem advocat Lacedaemonium, qui hospes ipsi
factus erat inde ab obsidione Pisistratidarum: quem
quidem fama ferebat consuetudinem tunc habuisse
eum uxore Isagorae. Primum igitur *Cleomenes*, prae-
cone Athenas misso, Clisthenem urbe eiecit, multos-
que cum eo alios Athenienses, hos dicens qui ena-

τοῦ ἄλλους παλλεὺς Ἀθηναίων „τοὺς ἐναγέας“ ἐπilé-
γον. ταῦτα δὲ πέμπων ἔλαγε ἐκ διδασχῆς τοῦ Ἰσα-
γορά. οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμαεινίδαι καὶ οἱ συστασιῶται
αὐτῶν εἶχον αἰτίην τῷ Φόνου τούτου· αὐτοὺς δὲ οὐ με-
τῆξε, εὐδ' οἱ φίλοι αὐτῶν. Οἱ δ' ἐναγέες Ἀθηναίων 71
αὐτὸς ἀνομασίησαν. ἦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμ-
πιόνικος· οὗτος ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησε. προσποιεσάμενος
δὲ ἐταπεινῆν τῶν ἡλικιωτῶν, καταλαβὼν τὴν ἀκρόπο-
5 λιν ἐπεμύθη· οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι, ἐκέτης ἔβη
πρὸς τὰ γέφυρα. τούτους ἀνιστάσι μὲν οἱ πρυτανεὶς τῶν
Ναυκραρῶν, ὅπερ ἐνεμον τότε τὰς Ἀθήνας, ὑπεγγύους
πλὴν θανάτου· Φονεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμαει-
νίδας. ταῦτα πρὸ τῆς Πικιστορέτου ἡλικίης ἐγένετο.

gees essent. (id est, *piaculo contaminati*.) Haec au-
tem per nuncium edixit, ab Isagora edoctus: habe-
bant enim quidem Alcmaeonidae, et hi qui eorum-
dem erant partium, culpam commissae caedis; at
ipse Clisthenes eiusque amici non fuerant caedis par-
ticipes. (71.) *Enagees* autem dicti sunt nonnulli ex
Atheniensibus hac de causa. Fuit *Cylon*, civis Athe-
niensis, olympicorum certaminum victor. Is cristas
tollens, consilium inierat occupandae tyrannidis.
Comparatis sibi sociis ex aequalium numero, arcem
occupare conatus est: quam quum obtinere non pos-
set, supplex ad deae imaginem consedit. Nos homi-
nes igitur surgere inde iusserunt prytanes Naucraro-
rum, qui tunc civitatem administrabant, fide data
punitum eos iri citra mortem: attamen occisi hi sunt
culpā Alcmaeonidarum. Sed haec gesta sunt ante Pi-
sistrati aetatem.

72 Κλεομένης δὲ ὡς πέμπτον ἐξέβαλε Κλεισθένη καὶ τοὺς ἐναγίας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ὑπέξοχε· μετὰ δὲ οὐδὲν ἥσσον παρὴν εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρὶ ἀπικόμενος δὲ ἀγηλατίει ἐπτακῶσαι ἐπίστια Ἀθηναίων, τὰ οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσαγόρης· ταῦτα 5 δὲ ποιήσας, δεύτερα τὴν βουλὴν καταλύει ἐπειρωτῶ· τρηκοσίαισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρειω στασιώτησι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντισταθίσης δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλευμένης πείθισθαι, ὅτε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν· 10 Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ, τὰ αὐτὰ φρονήσαντες, ἀπέλασαν αὐτοὺς ἡμέρας δύο· τῇ δὲ τρίτῃ ὑπόσπονδον ἐπέχοντο ἐκ τῆς χώρας, ὅσοι ἔσαν αὐτῶν Λακεδαιμόνιοι· Ἐπετίετο δὲ τῷ Κλεομένει ἡ Φήμη ὡς γὰρ ἀνέβη

(72.) Postquam Cleomenes, misso praecone, eiciendos urbe Clisthenem et piaculo contaminatos edixit, unus Clisthenes ultro excessit. Deinde vero nihilo minus *Athenas* venit *Cleomenes*, non quidem cum magna manu: quo ubi pervenit, septingentas familias urbe eiecit, quas ei *Aristagoras* indicaverat. Quo facto, deinde senatum conatus est dissolvere, et trecentis civibus de Isagorae factione tradidit magistratus. Quum vero resisteret senatus, et imperio nollet parere, Cleomenes et Isagoras cum suarum partium civibus arcem occupant. Et caeteri Athenienses, cum senatu sentientes, per biduum illos obsederunt: tertio vero die, deditione factâ, Atticâ excessere quotquot eorum Lacedaemonii erant. Atque ita implebatur Cleomeni ominosum quod acceperat dictum: nam quum in arcem, occupaturus illam, ad-

15 ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μέλλων δὴ αὐτὴν κατασχῆσαι, ἥτις
ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ, ὡς προσερίων· ἡ δὲ ἱερὴ ἐξα-
νασταῖσα ἐκ τοῦ θρόνου, πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμεί-
ψαι, εἶπε· „ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χώρει,
„μὴδ' ἔσθι ἐς τὸ ἱόν· οὐ γὰρ θεμιτὸν Δωριεῦσι πα-
20 „ρεῖναι ἐνθαῦτα.“ ὁ δὲ εἶπε· „ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δω-
„ρεὺς εἰμι, ἀλλ' Ἀχαιός.“ Ὁ μὲν δὴ τῇ κληδόνι οὐ-
δὲν χρωόμενος, ἐπεχείρησέ τε, καὶ τότε πάλιν ἐξέπιπτε
μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κα-
τέδωσαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ· ἐν δὲ αὐτοῖσι, καὶ Τιμησί-
25 θεον τὸν Δελφόν, τοῦ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήματος
ἔχοντι ἂν μέγιστα καταλέξαι. οὗτοι μὲν νυν δεδωμένοι
ἐτελεύτησαν. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλεισθένη καὶ 73
τὰ ἑπτακόσια ἐπίστια τὰ διωχθέντα ὑπὸ Κλεομένηος
μεταπημφάμενοι, πέμπουσι ἀγγέλους ἐς Σάρδεις, συμ-

ascendisset, ad penetrale accesserat, deam consulturus:
at sacerdos de sella surgens, priusquam ille per ianuam
intrasset, dixit: *Retrogredere, hospes Lacedaemonie,*
nec in hoc templum pedem pone: nefas est enim
Doriensibus huc intrare. Cui ille respondit: *At non*
Doriensis sum, o mulier, sed Achaeus. Igitur,
quum spreto, omine exsequi consilium esset adgre-
sus, tunc rursus excidit cum Lacedaemoniis. Reli-
quos vero in vincula coniecerunt Athenienses, morti
destinatos: et in his Timesitheum Delphensem, cuius
viri opera manuum fortisque animi maxima possem
commemorare. Et hi quidem in vinculis mortui sunt.
(73.) Post haec *Athenienses*, revocato *Clisthene* et
septingentis illis familiis, quae a Cleomene patriā erant
pulsae, Sardes legatos miserunt, cupientes cum *Per-*

μαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας· ἥπιστά-
το γὰρ σφι Λακεδαιμονίους τε καὶ Κλεομένεα ἐκπε- 5
πολεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων εἰς τὰς Σάρ-
δεις, καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, ἌρταΦέρνης ὁ
Υστάσπεος, Σαρδίων ὑπαρχος, ἐπειρώτα τίνες ἔόντες
ἄνθρωποι, καὶ πῇ γῆς οἰκημένοι, δεοῖατο Περσέων σύμ-
μαχοι γενέσθαι. πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν ἀγγέλων, ἀπὲ- 10
κορύφου σφι τάδε· εἰ μὲν διδοῦσι βασιλεῖ Δαρεΐῳ Ἀθη-
ναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι συνετίθετο·
εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. Οἱ
δὲ ἄγγελοι ἐπὶ σφέων αὐτέων βαλόμενοι, δίδοναι ἔφα-
σαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. οὗτοι μὲν 15
δὴ ἀπελθόντες εἰς τὴν ἐαυτῶν, αἰτίας μεγάλας ἔχον.

74 Κλεομένης δὲ, ἐπιστάμενος περιῦβρίσθαι ἔπεισι καὶ

LXXIII. 5. Vulgo omnes γὰρ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους.

*sis contrahere societatem: intellexerant enim, bel-
lum sibi imminere cum Lacedaemoniis et Cleomene.
Postquam Sardes advenere legati, et mandata expo-
suere, quaesivit Artaphernes, Hystaspis filius, prae-
fectus Sardium, quoniam homines essent, et ubi ter-
rarum habitarent, qui Persarum peterent societa-
tem? Quod ubi ex legatis cognovit, brevibus verbis
eos expedit. Si regi Dario Athenienses terram
traderent et aquam, societatem illis pollicitus est: si
non traderent, abire illos iussit. Tum legati, re pri-
vatim inter se deliberata, tradere se, dixerunt; scilicet
cupientes contrahi societatem. At hi, quum do-
mum rediissent, gravem culpam sustinuerunt.*

(74.) *Cleomenes, quum se et verbis et factis con-
tumeliose ab Atheniensibus acceptum existimaret, ex*

ἔργοισι ὑπ' Ἀθηναίων, συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοποννή-
σου στρατὸν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγει· τίσασθαι τε
ἐβέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, καὶ Ἰσαγόρεα βουλό-
5 μενος τύραννον καταστήσαι· συνεξήλθε γὰρ οἱ οὗτος ἐκ
τῆς ἀκροπόλεως. Κλεομένης τε δὴ στόλῳ μεγάλῳ ἐπέ-
βαλε ἐς τὴν Ἐλευσίνα, καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συνθήματος
Οἰνόην αἰρέουσι, καὶ Ὑσιάς, δῆμους τοὺς ἐσχάτους τῆς
Ἀττικῆς· Χαλκιδέες τε ἐπὶ τὰ ἑτέρα ἐσίνοντο ἐπιόντες
10 χώρους τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δέ, καὶ περ ἀμφιβολίῃ
ἐχόμενοι, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐς ὕστερον ἐμελ-
λον μνήμην ποιήσεσθαι· Πελοποννησίοισι δέ, εὐὺς ἐν
Ἐλευσίνι, ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα. Μελλόντων δέ συνά- 75
ψειν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην, Κορίνθιοι μὲν πρῶτοι
σφὶ αὐτοῖσι δόντες λόγον ὡς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, με-
τεβállοντό τε καὶ ἀπαλλάσσοντο· μετὰ δὲ Δημάρφη-

universa Peloponneso contraxit exercitum, quo con-
silio contrahat non dicens; sed poenas sumere de po-
pulo Atheniensium cupiens, et Isagoram constituere
tyrannum: hic enim cum illo ex arce Athenarum erat
egressus. Dum igitur ingenti cum exercitu Cleome-
nes Eleusinem invadit, per idem tempus Boeotii ex
composito capiunt Oenoën et Hysias, extremos Atticae
pagos; et Chalcidenses ab alia parte Atticam ingressi
vastabant. Tum Athenienses, quamquam ancipite
pressi periculo, Boeotorum et Chalcidensium ultione
in aliud tempus dilata, Peloponnesiis, quippe qui iam
Eleusine erant, arma opposuerunt. (75.) Quum vero
iam in eo essent utrimque exercitus ut ad manus ve-
nirent, ibi primum Corinthii, reputantes secum in-
iuste se facere, retro conversi abscēsserunt: deinde

τος, ὁ Ἀρίστωνος, εὖν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτη- 5
 τέων, καὶ συνεχῶς αὖτε τὴν στρατιὴν ἐκ Λακεδαί-
 μονος, καὶ οὐκ εὖν διάφορος ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεο-
 μένει. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστασίης ἐτέθη νόμος ἐν
 Σπάρτῃ, μὴ ἐξῆναι ἔπεσθαι ἀμφοτέρους τοὺς βασι- 10
 λῆας, ἐξιούσης τῆς στρατιῆς· τέως γὰρ ἀμφοτέροι ἐῖπον-
 το· παραλυομένου δὲ τουτέων τοῦ ἑτέρου, καταλείπε-
 σθαι καὶ τῶν Τυνδαριδέων τὸν ἕτερον· πρὸ τοῦ γὰρ δὴ
 καὶ οὗτοι ἀμφοτέροι, ἐπικλητοὶ σφι ὄντες, εἶποντο.
 Τότε δὴ ἐν τῇ Ἐλευσίνῃ ὀρέωντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμά-
 χων τοὺς τε βασιλῆας τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ὁμολα- 15
 γέοντας, καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν, οἷχοντα
 76 καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι. Τέταρτον δὴ τοῦτο ἐπὶ
 τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριεῖς, δις τε ἐπὶ πολέμῳ
 ἐσβαλόντες, καὶ δις ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλῆθους τοῦ Ἀθη-

idem fecit *Demaratus*, *Aristonis filius*, qui et ipse
 rex erat *Lacedaemoniorum*, et unā cum *Cleomene*
 exercitum eduxerat *Lacedaemone*, neque superiore
 tempore cum illo discordaverat. Ab hoc vero dissi-
 dio facta lex est *Spartae*, *ne ambo reges, exeunte*
exercitu, castra sequerentur: (adhuc enim ambo
 sequi consueverant:) *altero autem vacante a mili-*
tia, alterum etiam Tyndaridarum domi relinqui;
 nam ante id tempus hi ambo, tamquam auxiliares,
 secuti erant. Tunc igitur reliqui socii, qui *Eleusine*
 erant, reges dissidere videntes, et *Corinthios* relin-
 quere stationem, etiam ipsi converso agmine disces-
 sere. (76.) Quarta haec est expeditio, quam *in At-*
ticam susceperunt *Dorienses*: his enim hostiliter eam
 sunt ingressi, his vero commodi causae populi *Athe-*

410, 98.
 νάων. πρῶτον μὲν, ὅτε καὶ Μάγαρα κατοίκισαν, οὗ-
 5 τος ὁ στόλος, ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὁρῶνς
 αὖ καλίοιτο· δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρα-
 τιδῶν ἐξέλασιν ὁρμηθέντες ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο· τέ-
 τартον δὲ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσίνα Κλεομένης ἄγων Πε-
 λοποννησίους ἐπέβαλε. οὕτω τέταρτον τότε Δωριεῖς ἐπέ-
 βαλον ἐς Ἀθήνας.

Διαλυθέντος ὦν τοῦ στόλου τούτου ἀκλεῶς, ἐνθαῦτα 77
 Ἀθηναῖοι τίνυσθαι βουλόμενοι, πρῶτα στρατὴν ποιῶν-
 ται ἐπὶ Χαλκιδίας· Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοη-
 5 θέουσι ἐπὶ τὸν Εὐριπον. Ἀθηναίοισι δὲ ἰδοῦσι τοὺς βοη-
 θούς, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι
 ἐπιχειρεῖν. συμβάλλουσί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθη-
 ναῖοι, καὶ πολλῶ ἐκράτησαν· κάρτα δὲ πολλοὺς Φο-
 νείσαντες, ἐπτακοσίους αὐτῶν ἐξώγησαν. Τῆς δὲ αὖ-

niensis. Primo quidem loco illa expeditio, qua Me-
 gara colonis frequentarunt Codro regnante Athenis,
 merito nominabitur: iterum vero, atque tertio, quan-
 do ad eiciendos Pisistratidas ex Sparta advenerunt:
 quarto tunc, quum Peloponnesios ducens Cleomenes,
 Eleusinē invasit. Ita tunc quarta vice Dorienses
 Athenas invaserunt.

(77.) Postquam inglorium hunc exitum habuit ista
 expeditio, tunc Athenienses, poenas de *Chalciden-
 sibus* sumturi, primum adversus hos arma moverunt:
Chalcidensibus vero *Boeoti* opem laturo ad Euripum
 properarunt. Quos ubi conspicati sunt Athenienses,
 Boeotos prius quam Chalcidenses adgredi placuit.
 Pugnā cum Boeotis commissā, insignem victoriam
 Athenienses reportarunt, plurimis eorum occisis, et

τῆς ταύτης ἡμέρης οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν Εὐ-
 βαιαν, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι· νικήσαν- 10
 τες δὲ καὶ τούτους, τετρακισχιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν
 ἵπποβοτέων τῇ χώρῃ λείπουσι· οἱ δὲ ἵπποβόται ἐκα-
 λέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ του-
 τέων ἐζώγησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐζωγημένοισι εἵ-
 χην ἐν Φυλακῇ, ἐς πέδας δῆσαντες· χρόνῳ δὲ ἔλυσάν 15
 σφεας, διμνέως ἀποτιμησάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτέων,
 ἐν τῇσι ἐδέδεατο, ἀνεκρέμασαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν· αἶπερ
 ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἔσαν περιεοῦσαι, κρεμάμεναι ἐκ τυχέων
 περιπεφλευσμένων πυρὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου, ἀντίον δὲ τοῦ
 μεγάρου τοῦ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένου. καὶ τῶν λυ- 20
 τρων τὴν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τέθριππον χάλ-
 κεον· τὸ δὲ ἀριστερῆς χειρὸς ἔστηκε πρῶτον ἐσιόντι ἐς τὰ

septingentis captis. Deinde eodem die in Euboeam
 transgressi, cum Chalcidensibus etiam pugnam com-
 mittunt: quibus et ipsis praelio victis, quater mille
 colonos in hippobotarum praediis relinquunt: *hip-
 pobotae* autem (id est, *qui equos alunt*) vocantur
 apud Chalcidenses homines locupletes. Quotquot ex
 Chalcidensibus vivos ceperant Athenienses, perinde
 atque Boeotos, in custodia habuerunt, compedibus
 vinctos. Interiecto vero tempore eosdem manumise-
 runt, binis minis aestimatos: compedes autem, qui-
 bus isti vincti fuerant, suspenderunt in acropoli;
 quae ad meam usque aetatem ibi superfuerunt, e
 muro pendentes a Medis ambusto, qui est ex adverso
 aedis occidentem spectantis. Pretii autem redemptio-
 nis decimam consecrarunt, ex illaque quadrigam
 conficiendam curarunt aeneam, quae a sinistra stat

προϋλάσα τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλει, ἐπιγίγραπται δὲ αὖ
τάδε·

- 25 Ἔθνα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδίων θαμάσαντες
παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμῳ,
δισμῶ ἐν ἀχλυσέντι σιδηρέῳ ἔσβησαν ὕβριν
τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔθεσαν.
Ἀθηναῖοι μὲν νυν ᾠζήντο. δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἐν μόνον, 78
ἀλλὰ πανταχῇ, ἡ ἰσηγορίη ὡς ἔστι χρεῖμα σπουδαῖον
εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννεύμενοι μὲν, οὐδαμῶν τῶν σφίας
περιοικούντων ἔσαν τὰ πολέμια ἀμείνους, ἀπαλλαχθέν-
τες δὲ τυράννων, μακρῷ πρώτοι ἐγένοντο. δηλοῖ ὦν ταῦ-
τα, ὅτι κατεχόμενοι μὲν, ἐβιλοκάκιστον, ὡς δισπότῃ
ἐργαζόμενοι· ἐλευθερωθέντων δὲ, αὐτοὶ ἕκαστος ἐαν-

primum ingredienti in propylaea quae sunt in acro-
poli. Est autem in illa inscriptio haec:

Attica perdomitis acri sub Marte iuventus

Bocotis populis Chalcidicaque manu,

damna rependerunt vinculis et carcere caeco,

quorum hae de decima¹stant tibi, Pallur, equae.

(78.) Auctae igitur erant Athenarum opes. Adparet autem, non hoc uno exemplo, sed ubique, quam *praeclara res sit iuris aequalitas*. Nam et Athenienses, quamdiu sub tyrannis erant, nullis ex finitimis populis bello fuerunt superiores; tyrannis autem liberati, longe primi evaserunt. Quae res declarat, quoad tyrannide fuerunt pressi, ultro illos minus fortiter rem gessisse, quippe pro domino laborantes: postquam vero in libertatem sunt restituti, unusquis-

τω προθυμέετο καταργάζεσθαι. οὔτοι μὲν νυν ταῦτα ἐπρήσσον.

- 79 Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα εἰς θεὸν ἔπεμπον, βουλό-
 μνοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυθίη „ἀπὸ σφείων
 μὲν αὐτέων οὐκ, ἔφη, αὐτοῖσι εἶναι τίσιν, εἰς πολὺ φη-
 μον δὲ ἐξενίκαντας ἐκέλευε τῶν ἄγχιστα δέεσθαι.“
 ἀπειλόντων ὧν θεοπρόπων, ἐξέφερον τὸ χρηστήριον, 5
 αἰλήν ποιησάμενοι. ὡς ἐπυνθάνοντο δὲ λεγόντων αὐτέων
 τῶν ἄγχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι ἀκουσάντες
 ταυτέων „Οὐκ ὧν ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσι Τανα-
 „γραῖοί τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπῖες, καὶ οὔτοι γε
 „ἀμα ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι, προθύμως συνδιαφέρουσι 10
 „τὸν πόλεμον; τί θεῷ ταύτων γε δέεσθαί; ἀλλὰ μᾶλ-
 80 „λον μὴ οὐ τοῦτο ἢ τὸ χρηστήριον.“ Τοιαῦτα δὲ ἐπι-
 λεγομένων, εἶπε δὴ κατὰ μαθὼν τις „Ἐγὼ μοι δοκέω

que pro se ipse studiose dabat operam ut recte rem gereret. In hoc igitur statu res Atheniensium erat.

(79.) Thebani vero, ultionem sumturi de Atheniensibus, Delphos miserunt qui deum consulerent. Quibus Pythia respondit, *per se non posse illos ultionem capere; sed rem ad clamosum (populum) referre iussit, et proximos rogare*. Legati domum reversi, convocata populi concione, renunciant oraculi responsum. Tum Thebani, ubi ex his audiverunt *proximos debere rogari*, dixere: *Nonne proximi a nobis habitant Tanagraei et Coroneaei et Tespienses? Atqui hi constanter nobiscum pugnant, strenueque arma nobiscum sociant. Quid opus est hos rogare? Immo hæc non fuerit oraculi sententia.* (80.) Ita dum hi inter se disceptant, postremo aliquis, re audita, ait: *Ego mihi videor intelligere quid ve-*

„συνέναι τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ μαντήϊον. Ἀσωπαῦ
 „λέγονται γενέσθαι θυγατέρες Θήβη τε καὶ Αἴγινα;
 5 „τούτων ἀδελφεῶν εὐστῶν, δακείω ἡμῖν Αἰγινήτων
 „δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσαι τιμωρητήρων γενέσθαι.“ καὶ,
 αὐ γὰρ τις ταύτης αἰμῶν γνῶμη ἐδόκει φαίνεσθαι,
 αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινήτων, ἐπικαλούμενοι
 κατὰ τὸ χρηστήριόν σφι βοηθεῖν, ὡς ἰόντων ἀγχιστόων.
 10 οἱ δὲ σφι αἰτέουσι ἐπικουρίην τοὺς Αἰακίδας συμπέμπειν
 ἔφασαν. Πειρησαμένων δὲ τῶν Θηβαίων κατὰ τὴν 81
 συμμαχίην τῶν Αἰακιδέων, καὶ τρηχέως περιφθίντων
 ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, αὐτίς οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες, τοὺς
 μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδουσαν, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο.
 5 Αἰγινήται δὲ, εὐδαιμονίῃ τε μεγάλη ἐπαρθέντες, καὶ
 ἔχθρας παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐχούσης ἐς Ἀθηναίους,
 τότε, Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι

*lit oraculum. Asopi dicuntur filiae fuisse Thebe
 et Aegina: hac quum sint sorores, puto iubere
 nos Deum ab Aeginetis auxilia petere. Et Thebani,
 quum nulla ex sententiis, quae dicebantur, hac po-
 tior esse videretur, protinus ad Aeginetas miserunt,
 ex oraculi mandato auxilia ab illis petentes, ut qui
 sibi essent proximi. Petentibus Aeginetae tradentes
 Aeacidarum imagines, responderunt, se eis Aeaci-
 das auxilio mittere. (81.) Thebani vero, Aeaci-
 darum auxilio freti, quum bello lacesissent Athe-
 nienses, aspere ab illis sunt accepti. Itaque iterum
 ad Aeginetas miserunt, Aeacidas illis reddentes, et
 virorum petentes auxilia. Tum Aeginetae, opum
 magnitudine elati, et veteris memores inimicitiae,
 quam cum Atheniensibus gessissent, precibus The-*

ἐπίφρων. ἐπικαιμένων γὰρ αὐτίων Βοιωτοῖσι, ἐπιπλάσαντες μακροῖσι κησὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν, κατὰ μὲν ἑσπεραν Φάληρον, κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλίας πολλοὺς δήμους· 10 ποιεῦντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίους ἐσυνέοντο.

- 82 Ἡ δὲ ἔχθρη ἡ προοφιλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν Αἰγινήτων, ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε. Ἐπιδαυρίοισι ἡ γῆ καρπὸν οὐδένα ἀντίδιδου. περὶ ταύτης ὦν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδαυριοὶ ἐχρεῶντο ἐν Δελφοῖσι· ἡ δὲ Πυθίη σφίας ἐκέλευε Δαμίας τε καὶ Αὐξήσιος ἀγάλματα 5 ἰδρύσασθαι· καὶ σφι ἰδρυσαμένοισι ἄμεινον συναίσσεται. ἐπειρώτιον ὦν οἱ Ἐπιδαυριοὶ κότερα χαλκοῦ πηλοῦ τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθου· ἡ δὲ Πυθίη οὐδέτερον τούτων ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. Ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπιδαυριοὶ Ἀθηναίων ἐλαίην σφι δοῦναι ταμίεσθαι, ἱερὰ 10

banorum adnuentes, bellum Atheniensibus non ante denuntiatum intulerunt. Nam dum hi Bocotia instabant, interim Aeginetae longis navibus in Atticam profecti, Phalerum diripiebant, multosque alios maritimos pagos; et ingens Atheniensibus damnum inferebant.

(82.) *Vetustum*, quod dixi, *Aeginetarum* adversus *Athenienses* odium, hanc habuit originem. Epidauriorum terra fructum nullum ediderat. Quam ob calamitatem quum oraculum consulerent *Epidaurii*, iussit eos *Pythia Damiao et Auwesiae* imagines statuere: id si fecissent, melius cum illis actum iri. Sciscitabantur igitur *Epidaurii*, utrum aeneas faciendas eurarent statuas, an ligneas? Responditque *Pythia*, neutrum horum; sed ex sativae oleae ligno. Igitur *Epidaurii* ab Atheniensibus veniam pe-

τας δὴ κείνας νομίζοντες εἶναι· λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐλαῖαι
 ἔσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμοῦ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον, ἢ
 Ἀθήνησι. οἱ δὲ ἐπὶ τοῖσδε δάσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ ἀπά-
 ξουσι ἕτερος ἐκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Πολιάδι ἱρά, καὶ
 15 τῷ Ἐρεχθεΐ. κατανέσαντες δ' ἐπὶ τούτοις οἱ Ἐπιδαύ-
 ριοι, τῶν τε εἶδοντο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν
 ἐλαίων τουτίων ποιησάμενοι ἰδρύσαντο· καὶ ἡ τε γῆ σφι
 ἔφερε, καὶ Ἀθηναίοισι ἐπετέλεον τὰ συνένεον. Τοῦ- 83
 τον δ' ἔτι τὸν χρόνον, καὶ πρὸ τοῦ, Αἰγυνῆται Ἐπιδau-
 ρίων ἤκουον, τὰ τε ἄλλα, καὶ δίκας, διαβαίνοντες εἰς
 Ἐπίδαυρον, εἰδόμενοι τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων
 5 οἱ Αἰγυνῆται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, νῆας τε πηξάμενοι, καὶ
 ἀγνωμοσύνη χρησάμενοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδau-
 ρίων. αἵ τε δὲ ἰόντες διάφοροι, δηλέοντο αὐτοὺς, ὥστε δὴ

tunt oleam arborem caedendi, quod sanctissimas ex-
 istimassent Atticas oleas: sunt etiam qui dicant, per
 id tempus nullibi terrarum oleas exstitisse, nisi Athe-
 nis. Athenienses se illis potestatem facere dixerunt ea
 conditione, ut illi quotannis Minervae urbis praesidi
 et Erechtheo victimas adferrent. In hanc conditio-
 nem consentientes Epidaurii, nacti sunt quod petie-
 rant, et statuas ex his oleis confectas posuerunt. Ac
 dehinc illis terra fructum ferebat, et ipsi Athenien-
 sibus id, de quo convenerant, persolvebant. (83.)
 Erant per illud adhuc tempus *Aeginetae* Epidaurio-
 rum imperio subiecti, quum aliis in rebus, tum lites
 suas coram iudice disceptaturi Epidaurum traicere
 yenebantur. Deinde vero, constructis navibus, virium
 fiducia ferocientes, ab *Epidauriis* defecerunt. Iam-
 que ut hostes, et qui mari essent potentes, vexarunt

Θαλασσοκράτορες ἴοντες· καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα
 ταῦτα τῆς τε Δαμίας καὶ τῆς ΑὐξΗΣΙΣ ὑπαίριοντα
 αὐτέων, καὶ σφρα ἐκόμισάν τε καὶ ἰδρύσαντο τῆς σφ- 10
 τέρης χώρης εἰς τὴν μεσόγαίαν, τῇ Οἷῃ μὲν ἐστὶ οὐνο-
 μα, στάδια δὲ μάλιστα κη ἀπὸ τῆς πόλιος ὡς εἴκοσι
 ἀπέχει. ἰδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, θυσίῃσι τε
 σφρα καὶ χοροῖσι γυναικείοισι κερτόμοισι ἱλάσκοντο,
 χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἐκατέρῃ τῶν δαιμόνων δέκα ἀν- 15
 δρῶν· κακῶς δὲ ἠγόρευον οἱ χοροὶ ἄνδρα μὲν οὐδένα, τὰς
 δὲ ἐπιχωρίας γυναῖκας. ἔσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρίοι
 αἱ τοιαῦται ἱεργαίαι. εἰσὶ δὲ σφρ καὶ ἄρρητοι ἱεργαίαι.
 84 Κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, οἱ Ἐπιδαυρίοι
 τοῖσι Ἀθηναίοις τὰ συνέθετο οὐκ ἐπετέλειον. πέμψαν-
 τες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμήνιον τοῖσι Ἐπιδαυρίοις· οἱ δὲ ἀπέ-
 φωνον λόγῳ ὡς οὐκ ἀδικοῖεν· ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἰ-

illos: atque etiam statuas hasce Damiae et Auxesiaie
 illis subripuerunt, easque oblatas in mediterraneo
 suae insulae loco collocarunt, cui Oea nomen, quā
 viginti fere ab urbe stadiis abest. Hoc in loco erectas
 sacrificiis et iocularibus mulierum choris placabant,
 constitutis utrique dearum denis viris qui essent cho-
 rāgi. Dicteriis autem chori illi neminem virum la-
 cessabant, sed mulieres indigenas. Eadem caerimo-
 niae apud Epidaurios obtinuerant: qui arcanis etiam
 sacris utuntur. (84.) *Epidaurii*, ex quo eis sub-
 reptae hae statuae sunt, iam Atheniensibus ea, de
 quibus convenerant, non solvebant. Qua de re per
 legatos secum expostulantibus *Atheniensibus* demon-
 strarunt *Epidaurii*, nullam se iniuriam facere: quo-
 ad enim in sua terra habuissent illas statuas, quod

- 5 χον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ἐπιτελέειν τὰ συνέθεντο·
ἐπεὶ δὲ ἐστέρησθαι αὐτέων, οὐ δίκαιον εἶναι ἀποφέρειν
ἔτι, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας πρήσσεσθαι
ἐκέλευον. Πρὸς ταῦτα Ἀθηναῖοι, ἐς Αἶγιναν πέμψαν-
τες, ἀπαίτειον τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν,
10 σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν πρῆγμα. Ἀθη- 85
ναῖοι μὲν νυν λέγουσι, μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσταλῆ-
ναι τριῆρεϊ μὴ τῶν ἀστῶν τούτους, οἱ ἀποπέμφθέντες
ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἶγιναν, τὰ ἀγάλ-
5 ματα ταῦτα, ὡς σφετέρων ξύλων ἑόντα, ἐπειρῶντο
ἐκ τῶν βάρων ἐξανασπᾶν, ἵνα σφέα ἀνακομίσωνται.
οὐ δυναμένους δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτέων κρατῆσαι,
περιβαλόντας σχοινία ἔλκειν τὰ ἀγάλματα. καὶ σφι
ἔλκουσι, βροντὴν τε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπι-

pacti erant exsolvisse; quibus sibi subreptis iam non aequum esse ut porro solvant, sed ab Aeginetis, qui illas habeant, esse hoc exigendum. Hoc accepto responso, Athenienses, Aeginam missis legatis, statuas ab Aeginetis repetiverunt: quibus illi responderunt; nihil sibi cum Atheniensibus esse negotii. (85.) Iam porro aiunt *Athenienses*, postquam frustra repetitae fuissent statuae, profectos esse Athenis una triremi cives illos, qui publico nomine missi, quum *Aeginam* pervenissent, statuas has, ut quae ex ipsorum ligno fuissent confectae, de basibus suis conati sunt abstrahere, Athenas transferendas. Hos vero, quum isto modo compotes illarum fieri non potuissent, circumiectis funibus statuas traxisse. Sed dum trahebant, tonitru et cum tonitru extitisse terrae motum: eaque re territores trahentes,
Herod. T. II. P. I. H h

γενέσθαι· τοὺς δὲ τριηρέτας τοὺς ἔλκοντας, ὑπὸ τούτων 10
 ἄλλοφρονῆσαι· παρόντας δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους
 ἅτε πολεμίους, ἐς ὃ ἐκ πάντων ἓνα λειφθέντα ἀνακο-
 86 μισθῆναι αὐτὸν ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω
 λέγουσι γενέσθαι. Αἰγινῆται δὲ, οὐ νῆϊ μὴ ἀπικέσθαι
 Ἀθηναίους· μῆνι μὲν γάρ, καὶ ὀλίγῳ πλεῦνας μῆς,
 καὶ εἴ σφι μὴ ἔτυχον εὐῶσαι νέες, ἀπαμύνασθαι ἂν
 εὐπετέως· ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ἐπιπλέειν σφι ἐπὶ τὴν 5
 χώραν· αὐτοὶ δὲ σφι εἶξαι, καὶ οὐ διαναυμαχῆσαι. οὐκ
 ἔχουσι δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρεκέως, οὔτε εἰ ἔσσονες
 συγγνωσκόμενοι εἶναι τῇ ναυμαχίῃ, κατὰ τοῦτο εἶξαν,
 οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἷόν τι καὶ ἐποίησαν. Ἀθη-
 ναίους μὲν νυν, ἐπεὶ τέ σφι οὐδεὶς ἐς μάχην κατίστα- 10
 το, ἀποβάντας ἀπὸ τῶν νεῶν, τράπτεσθαι πρὸς τὰ

mente fuisse alienatos; in furoremque actos, mutuo
 sese invicem, veluti hostes, interfecisse; donec ex
 omnibus, qui triremi illa advenerant, unus super-
 fuisset, solusque Phalerum rediisset. (86.) Athe-
 nienses igitur, rem ita gestam esse, aiunt. *Aeginetæ*
vero contendunt, non unâ navi advenisse Athe-
 nienses: unam enim navem, atque etiam paulo plu-
 res unâ, etiamsi sibi nullae naves fuissent, facile a
 se repelli potuisse: sed pluribus navibus terram suam
 adgressos esse Athenienses; *Aeginetas vero* his ultro
 cessisse, nec pugnae navalis adiisse discrimen. Illud
 vero liquido definire non possunt, utrum eâ causâ
 cesserint, quod se impares esse committendo praelio
 intellexissent, an quod in animo habuissent facere
 id ipsum quod fecerunt. Aiunt igitur, Athenienses,
 quum nemo ad pugnam paratus se illis opposeret,

ἀγάλματα· οὐ δυναμένους δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῶν βά-
 θρων αὐτὰ, οὕτω δὲ περιβαλλομένους σχοινία, ἔλ-
 κειν, ἐς οὗ ἐλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφοτέρω τῶντο
 15 ποιῆσαι· ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλω δέ τιω·
 ἐς γούνατα γὰρ σφι αὐτὰ πέσσειν, καὶ τὸν ἀπὸ τού-
 του χρόνον διατελέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ
 ταῦτα ποιεῖν· σφίας δὲ, Αἰγινῆται λέγουσι, πυθμέ-
 νους τοὺς Ἀθηναίους ὡς μέλλοιεν ἐπὶ σφίας στρατεύε-
 20 σθαι, ἐταίρους Ἀργεῖους ποιεῖσθαι. τοὺς τε δὴ Ἀθηναίους
 ἀποβεβάναι ἐς τὴν Αἰγιναίην, καὶ παρεῖναι βοηθέντας
 σφι τοὺς Ἀργεῖους· καὶ λαθεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου δια-
 βάντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ οὐ προακηκοόσι τοῖσι Ἀθη-
 ναίοισι ἐπιπέσειν ὑποταγομένους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν· ἅμα
 25 τε ἐν τούτῳ τὴν βροντὴν τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμόν

e navibus exscendisse, atque iter versus statuas esse
 ingressos: quas ubi e basibus suis non potuissent
 auferre, ita circumiectis funibus illas traxisse, donec
 utraque statua, dum ita trahebatur, eandem rem fece-
 rit: rem narrantes mihi quidem non credibilem, sed
 foriāsse alii cuiquam: dicunt enim, in genua illas
 coram trahentibus procubuisse, atque ex illo tem-
 pore in hoc statu mansisse. Haec igitur ab Athenien-
 sibus gesta esse aiunt *Aeginetae*; se vero, postquam
 de expeditione, quam Athenienses adversus Aeginam
 erant suscepturi, certiores fuissent facti, *Argivos* ut
 sibi praesto essent rogasse: hosque, quo tempore
 Athenienses in Aeginam exscendissent, eodem tem-
 pore suppetias sibi ferentes adfuisse; et, quum clam
 ex Epidauro in insulam traiecissent, in inscios
 Athenienses, itinere a navibus intercluso, fecisse

87 αὐτοῖσι. Λέγεται μὲν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγινητέων τάδε. ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων, ἕνα μόνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτέων ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι· πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι, αὐτέων τὸ Ἀττικὸν στρατόπεδον διαφθειράντων, τὸν ἕνα τοῦτον περιγενέσθαι. 5 Ἀθηναῖοι δὲ, τοῦ δαιμονίου περιγενέσθαι μέντοι οὐδὲ τοῦτον τὸν ἕνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε. κομισθεῖς γὰρ ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπήγγειλε τὸ πάθος· πυθόμενας δὲ τὰς γυναῖκας τῶν ἐπ' Αἰγίναν στρατευσαμένων ἀνδρῶν, θυνόν τι ποιησαμένας κείμεν μόνον ἐξ 10 ἀπάντων σωθῆναι, πέριξ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λαβούσας, καὶ κεντεύσας τῇσι περόνῃσι τῶν ἱματίων, εἰρωτᾶν ἐκάστην αὐτέων ὅκη εἴη ὁ ἐαυτῆς ἀνὴρ· καὶ τοῦτον μὲν οὕτω διαφθαρῆναι. Ἀθηναίοισι δὲ ἔτι τοῦ πά-

impetum: eodemque simul tempore tonitru et terrae motum illis exstitisse. (87.) Haec Argivi atque Aeginetae memorant. Caeterum *Athenienses* etiam fatentur, unum solummodo e suis salvum Athenas rediisse: sed Argivi aiunt, e clade, quam ipsi intulissent Attico exercitui, unum illum superstitem fuisse; Athenienses vero aiunt, e clade quam Deus ipsis immisisset. Verumtamen ne hunc quidem, aiunt, calamitati supervixisse; sed periisse tali modo. Athenas ut rediit, nunciavit calamitatem: quo divulgato nuncio, uxores virorum qui expeditionis in Aeginam susceptae fuerant socii, indigne ferentes solum hunc ex omnibus salvum rediisse, circa hominem circumfusas, fibulis vestium suarum fodicasse hominem, quaesisseque ex eo unamquamque, *ubinam suus esset maritus?* atque ita illum periisse. Atheniensibus

15 Θεὸς δεινότερόν τι δοῦναι εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον.
 ἄλλο μὲν δὴ οὐκ ἔχειν ὅτεω ζημιώσωσι τὰς γυναῖκας,
 τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα· ἐφό-
 ρον γὰρ δὴ πρὸ τοῦ αἰ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα
 Δωρίδα, τῇ Κορινθίᾳ παραπλησιωτάτῃ· μετέβαλλον
 20 ὧν ἐς τὸν λίνον κιθῶνα, ἵνα δὴ περόνησι μὴ χρέωνται.
 ἔστι δὲ, ἀληθεῖ λόγῳ χρεωμένοισι, οὐκ Ἰὰς αὕτη ἡ
 ἐσθῆς τὸ παλαιόν, ἀλλὰ Κάειρα· ἐπεὶ ἡ γε Ἑλληνικὴ
 ἐσθῆς πᾶσα ἡ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν, ἡ αὕτη ἦν τὴν
 νῦν Δωρίδα καλέομεν. Τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι 88
 Αἰγινήτησι καὶ πρὸς ταῦτα ἔτι τόδε ποιῆσαι νόμον εἶναι
 παρά σφι ἐκατέροισι· τὰς περόνας ἡμιολίας ποιέεσθαι
 τοῦ τότε κατεστεῶτος μέτρου, καὶ ἐς τὸ ἱρὸν τῶν Θεῶν
 5 τούτων περόνας μάλιστα ἀνατίθεναι τὰς γυναῖκας·
 Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἱρὸν, μή-

autem hoc mulierum factum ipsa clade tristius fuisse
 visum. In quas quum alia ratione animadvertere non
 possent, vestem illarum in Ionicam mutarunt. Prius
 enim Doricam vestem gestaverant Atticae mulieres,
 Corinthiacaе vestī simillimam: hanc igitur lineā tu-
 nicā permutarunt. Est autem, verum si quaerimus,
 non *Ionicum* hoc *vestimentum*, sed *Caricum*: nam
 omnium mulierum Graecarum vestimentum olim
 idem fuerat quod nunc *Doricum* nominamus. (88.)
 Aiunt autem, apud Argivos et Aeginetas ex occasione
 illius facti invaluisse morem, qui etiam nunc apud
 utrosque obtinet, ut fibulas faciant dimidio quam ad
 id tempus maiores, utque in templo harum dearum
 fibulas maxime dedicent mulieres; tum lege apud
 illos cautum fuisse, ut nec aliud quidquam quod ex

τε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτρίδων ἐπιχωριέων νόμον τὸ λοιπὸν αὐτοῖσι εἶναι πίνειν. Ἀργείων μὲν νυν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες ἐκ τε τούτου κατ' ἔξιν τῶν Ἀθηναίων, περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρειον μέζοντας ἢ πρὸ τοῦ. 10

89 Τῆς δὲ ἔχθρης τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι γενομένης ἀρχὴ κατὰ τὰ εἰρηται ἐγένετο. Τότε δὴ Θηβαίων ἐπικαλεομένων, προθύμως τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα γενομένων ἀναμιμησκόμενοι οἱ Αἰγινῆται ἐβοήθειον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆταί τε δὴ ἐδῆεν τῆς Ἀττικῆς τὰ πα- 5
ραβαλάσσια· καὶ Ἀθηναίοισι ὀρμεωμένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρατεύεσθαι, ἦλθε μαντήιον ἐκ Δελφῶν „ἐπισχόντας ἀπὸ τοῦ Αἰγινητέων ἀδικίου τρήκοντα ἔτεα, τῷ ἐνὶ καὶ τρηκοστῷ, Αἰακῷ τέμενος ἀποδέξαντας, ἀρχεσθαι τοῦ

Attica profectum sit, in templum inferatur, nec fictile Atticum, sed ex indigenis ollulis posthac bibatur. Certe Argivorum et Aeginetarum mulieres ab illo inde tempore ex contentione cum Atheniensibus, ad meam usque aetatem, maiores quam antea fibulas gestabant.

(89.) Inimicitiae Atheniensium adversus Aeginitas isto, quod exposui, principio ortum ceperant. Nunc igitur *Aeginetae* a Thebanis auxilio vocati, memores rerum circa statuas gestarum, libenter suppettias venere Thebanis. Itaque maritima Atticae ora ab Aeginetis diripiebatur. *Atheniensibus* vero, expeditionem in Aeginam parantibus, adlatum est Delphis oraculum, iubens, ut *triginta annos, ex quo iniuriae initium fecissent Aeginetae, abstinerent bello; primo autem et trigesimo anno belli adversus Aeginetas initium facerent, postquam Aeaço tem-*

10 πρὸς Αἰγινήτας πολέμου· καὶ σφι χωρήσειν τὰ βού-
 λονται. ἢν δὲ αὐτίκα ἐπιστρατεύωνται, πολλά μὲν
 σφείας ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ χρόνου πείσσεσθαι, πολλά δὲ
 καὶ ποιήσειν· τέλος μέντοι καταστρέψεσθαι.“ Ταῦτα
 ὡς ἀπενιχθέντα ἀκούσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ
 15 τέμενος ἀπέδεξαν τοῦτο τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ὄρουται·
 τμήκοντα δὲ ἔτεα οὐκ ἀνέσχοντο ἀκούσαντες ὅπως χρεῶν
 εἴη ἐπισχεῖν, πεπονθότας πρὸς Αἰγινιτέων ἀνάρσια. Ἐς 90
 τεμωρίην δὲ παρασκευαζομένοισι αὐτοῖσι, ἐκ Λακεδαι-
 μοίων πρῆγμα ἐγειρόμενον, ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμε-
 νοι γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκμαϊωνιδέων ἐς
 5 τὴν Πυθίην μεμηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης ἐπὶ
 σφείας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποιεῦν-
 το διπλῆν, ὅτι τε ἄνδρας ξείνους σφι ὄντας ἐξεληλά-

*plum statuissent. Id si fecissent, rem eis ex volun-
 tati cessuram. Sin protinus susciperent bellum,
 multa medio tempore passuros, multa vero etiam
 facturos; verumtamen ad extremum subacturos
 Aegiram.* Haec renunciata ubi audivere Athenienses,
 Aeaco templum decreverunt, quod etiam nunc in
 foro exstructum conspicitur: illud vero audire non
 sustinuerunt, triginta annos bello sibi esse abstinend-
 um, quā tam indigna ab Aeginetis essent passi. (90.)
 Sed dum ad ultionem capiendam sese comparant,
 obicitur illis impedimentum a Lacedaemoniis susci-
 tatum. Quum enim dolum cognovissent *Lacedaemo-
 nii*, quem Alcmaeonidae cum Pythia adversus se et
 adversus Psistratidas erant machinati, duplici dolore
 adfecti sunt; quod et viros, qui hospites ipsorum
 fuerant, paria pepulissent, et quod nullam sibi ob

κεσαν ἐκ τῆς ἐκείνων, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις
 οὐδεμίῃ ἐφαίνετο πρὸς τῶν Ἀθηναίων. Ἐτι τε πρὸς ταύ-
 τοισι ἐνῆγον σφεας οἱ χρησμοὶ, λέγοντες πολλά τε καὶ 10
 ἀνάρσια ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων τῶν πρότερον
 μὲν ἔσαν ἀδάεες, τότε δὲ, Κλεομένεος κομίσαντος ἐς
 Σπάρτην, ἐξέμαθον. ἐκτῆσατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς
 Ἀθηναίων ἀκροπόλιος τοὺς χρησμούς, τοὺς ἔκτηντο μὲν
 πρότερον οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν 15
 τῷ ἱερῷ καταλειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβη.
 91 Τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμούς,
 καὶ τοὺς Ἀθηναίους εἴρεον αὐξομένους, καὶ οὐδαμῶς
 ἐτοίμους ἔοντας πείθεσθαι σφι, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλευ-
 θερον μὲν εἶναι τὸ γένος τὸ Ἀττικόν, ἰσθρόπον τῷ ἐνω-
 τῶν αὖ γίνοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος, ἀσθε- 5
 νές καὶ πειθαρχέεσθαι ἐτοῖμον· μαβόντες δὲ τούτων

id factum gratiam ab Atheniensibus haberi viderent.
 Praeter haec moverunt eos oracula, quae *multasibi*
indigna ab Atheniensibus imminere praedicabant:
 quae oracula, quum antea ignorassent, per id tem-
 pus illis innotuere, a Cleomene Spartam delat. Na-
 ctus enim Cleomenes erat ex arce Athenarum ora-
 cula, quae olim Pisistratidae habuerant, eaque quum
 Athenis pellerentur, in templo reliquerant. Haec ibi
 relicta Cleomenes acceperat. (91.) Tum iamur La-
 cedaemonii, cognitis his oraculis, quum Athenienses
 viderent augeri opibus, et neutiquam parvos Lace-
 daemoniis parere, reputarunt secum, populum Athe-
 niensem, si libertate uteretur, sibi viribus fore pa-
 rem; sin tyrannide premeretur, infirmum fore et
 ad parendum paratum. Haec singula pependentes,

418, 39.

ἑκάστα, μετεπέμποντο Ἰππὴν τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ
 Σιγίου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐς ὃ καταφύγουσι οἱ
 Πεισιστρατίδαι. Ἐπὶ τε δὲ σφι Ἰππὴς καλεόμενος
 10 ἦκε, μεταπεμφόμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγ-
 γέλους, ἔλεγον σφι Σπαρτιῶται τάδε· „Ἄνδρες σύμ-
 „μαχοι, συγγνώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὀρ-
 „θῶς. ἐπαρθέντες γὰρ κιβδήλοισι μαντηίοισι, ἄνδρας
 „ξείνους εἶοντας ἡμῖν τὰ μάλιστα, καὶ ἀναδεχομένους
 15 „ὑποχειρίας παρέξιεν τὰς Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πα-
 „τρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτα, ποιήσαντες ταῦτα,
 „δῆμῳ ἀχαρίστῳ παραδώκαμεν τὴν πόλιν· ὅς ἐπὶ τε
 „δὲ ἡμέας ἐλευθερωθεὶς ἀνέκυψε, ἡμέας μὲν καὶ τὸν
 „βασιλῆα ἡμέων περιῦβρῖσας ἐξέβαλε, δόξαν δὲ φύ-
 20 „σας αὐξάνεται· ὥστε ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ

XCI. 8 seq. ἐς δὲ καταφ. οἱ Πεισιστ. uncinis circumdedit Schae-
 ut suspecta et spuria.

Hippiam Pisistrati filium a Sigeo ad Hellespontum,
 quo confugerant Pisistratidae, arcessiverunt. Qui
 postquam vocatus advenit, convocatis etiam aliorum
 sociorum legatis, haec ad eos verba *Spartani* fece-
 runt. *Kiri* socii, agnovimus fatemurque non recte
 nos fecisse. Ementitis enim oraculis inducti, viros
 hospitii iure in primis nobiscum coniunctos, qui-
 que *Athenas* nobis obnoxias reddere receperant,
 patriâ eiecimus, et post hoc peractum ingrato po-
 pulo urbem et rempublicam restituimus: qui post-
 quam per nos liberatus vires recepit, nos et regem
 nostrum contumeliose urbe eiecit, et maiores quo-
 tidie sibi spiritus sumit: quod experti sunt ma-
 xime finitimi illorum *Boeoti* et *Chalcidenses*, brevi

„περίοικοι αὐτῶν Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδεῖς, τάχα δέ τις
 „καὶ ἄλλος ἐκμαθήσεται ἀμαρτάν. ἐπεὶ τε δὲ ἐκεῖνα
 „ποιήσαντες ἡμάρτομεν, νῦν πειρησόμεθα σφίεας ἅμα
 „ὑμῖν ἀκρόμενοι τίσασθαι. αὐτοῦ γὰρ τούτου εἵνεκεν
 „τένδε τε τὸν Ἰππίην μετεπεμφάμεθα, καὶ ὑμέας ἀπὸ 25
 „τῶν πολιῶν, ἵνα κοινῶ τε λόγῳ καὶ κοινῶ στόλῳ ἴσα-
 „γαγόντες αὐτὸν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀποδῶμεν τὰ καὶ
 „ἀπελόμεθα.“

- 92 Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμαχῶν τὸ πλῆθος
 οὐκ ἐνδέκετο τοὺς λόγους. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἡσυχίην
 (1) ἦγον, Κορίνθιος δὲ Σωσικλῆς ἔλεξε τάδε· „Ἦ δὴ ὅτε
 „οὐρανὸς ἔσται ἐνερθε τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ μετέωρος
 „ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι νομὸν ἐν θαλάσῃ 5
 „ἔξουσιν, καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον ἄνθρωποι, ὅτε γε
 „ὑμεῖς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἰσοκρατίας καταλύοντες,

*vero etiam alii experientur, qui recta non inie-
 rint consilia. Quoniam igitur nos, ista faciendo,
 peccavimus, nunc operam dabimus, ut malo me-
 dentes vobiscum illos puniamus. Hanc enim ip-
 sam ob causam et Hippiam hunc arcessivimus,
 et vos e civitatibus convocavimus, ut communi
 consilio et consociatis armis illum Athenas redu-
 camus, eique quae ademimus restituamus.*

(92.) Haec Spartani. Quae quum plerisque socio-
 rum displicuissent, alii quidem silentium tenuere,
 sed Corinthius Sosicles in hunc modum est locutus.
 (92. 1.) Profecto nimirum coelum sub terram sub-
 ibit, et terra supra coelum erit sublimis, homi-
 nesque habitabunt in mari, et pisces domicilium
 occupabunt hominum, quando vos quidem, Lace-

- „τυραννίδας ἐς τὰς πόλεις κατὰγειν παρασκευάζεσθε·
 „τοῦ οὔτε ἀδικώτερον οὐδὲν ἐστὶ κατ' ἀνθρώπους, οὔτε
 10 „μναιφονώτερον. Εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε δοκεῖ ὑμῖν εἶναι
 „χρηστόν, ὥστε τυραννέεσθαι τὰς πόλεις, αὐτοὶ πρῶτοι
 „τύραννον καταστήσαμενοι παρὰ σφίσι αὐτοῖσι, οὕτω
 „καὶ τοῖσι ἄλλοισι δίζησθε κατιστάναι. νῦν δὲ, αὐτοὶ
 „ἄπειροι ὄντες τυράννων, καὶ φυλάσσοντες δεινότατα
 15 „τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γενέσθαι, παραχρᾶσθε ἐς
 „τοὺς συμμάχους. εἰ δὲ αὐτοὶ ἔμπειροι ἔατε, κατὰ
 „περ ἡμεῖς, εἴχετε ἂν περὶ αὐτοῦ γνώμας ἀμείνωνας
 „συμβάλλεσθαι ἥπερ νῦν. Κορινθίοισι γὰρ ἦν πόλις 92
 „κατάστασις τοιήδε. ἦν ὀλιγαρχία, καὶ οὗτοι Βακχιά- (2)
 20 „δας καλούμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν· ἐδίδοσαν δὲ καὶ ἥγον
 „το ἐξ ἄλλήλων. Ἀμφίωνι δὲ, ἐόντι τουτέων τῶν ἀν-
 „δρῶν, γίνεται θυγάτηρ χολή· οὐνομα δὲ οἱ ἦν Λαίβ-

*daemonii, iuris aequabilitate sublata, tyrannides
 in civitates reducere paratis: quo nihil est inter
 homines iniquius, nihil sceleratius. Etenim, si
 vobis bonum hoc videtur, ut a tyrannis regatur
 civitas, ipsi primum apud vos ipsos tyrannum
 constituite et sic deinde apud alios constituere
 tentate! Nunc, qui tyrannos numquam estis ex-
 perti, diligentissimeque cavetis ne quis Sparta
 exoriat, indigne cum sociis agitis. Quod si vos
 experti essetis, quemadmodum nos; rectius de hac
 re, quam nunc, iudicare possetis. (92. 2.) Apud
 Corinthios olim status civitatis huiusmodi fuit.
 Erat oligarchia; et hi qui Bacchiadae nomina-
 bantur administrabant civitatem. Qui quum non
 nisi inter se matrimonia inirent, fuit Amphioni,*

„δα. ταύτην, Βακχιαδέων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε γῆμαι,
 „ἴσχει Ἡετίων ὁ Ἐχεκράτεος, δήμου μὲν ἐκ Πέτρης
 „ἑὼν, αἰτὰρ τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινίδης· ἐκ 25
 „δὲ οἱ ταύτης τῆς γυναικὸς, οὐδ' ἐξ ἄλλης, παῖδες
 „ἐγίνοντο. ἐστάλη ὦν ἐς Δελφοὺς περὶ γόνου. ἐσιόντα
 „δὲ αὐτὸν ἰδέως ἡ Πυθίη προσαγορεύει τοισίδε τοῖσι
 „ἔπεισι·
 „Ἡετίων, οὗτις σε τίει πολύτιτον ἔοντα. 30
 „Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοοίτροχον· ἐν δὲ πεσεῖται
 „ἀνδράσι μονάρχοισι, δικαιώσει δὲ Κόρινθον.
 „ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἡετίωνι, ἐξαγγέλλεται καὶ
 „τοῖσι Βακχιαδέσσι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον γεγόμενον
 „χρηστήριον ἐς Κόρινθον ἦν ἄσημον, Φέρον τε ἐς ταῦτ' 35
 „καὶ τὸ τοῦ Ἡετίωνος, καὶ λέγον ὥδε·

uni ex hac familia, filia pede clauda, cui nomen erat Labda: quam quum nemo Bacchiadarum ducere vellet uxorem, duxit eam Aëtion, [Eetionem Herodotus ionico idiomate nominat.] Echecratis filius, homo ex pago Petra, caeterum generis origine Lapitha et Caenides. Cui quum nec ex hac, nec ex alia uxore, liberi essent nati; proficiscitur ille Delphos, de sobole consulturus. Et intrantem protinus Pythia his verbis est adlocuta:

„Aëtion, nemo te honorat, cum sis valde honoratus.
 „Gravida est Labda, saxumque pariet, quod incidet
 „in viros monarchos, et castigabit Corinthum.

Responsum hoc Aetioni datum renuntiatur forte Bacchiadis, quibus obscurum fuerat responsum aliud Corinthum spectans, quod prius editum erat eandem in sententiam cum hoc quod nunc Aëtioni datum est. Istud oraculum huiusmodi fuerat:

- „Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει· τέξι δὲ λέοντα
 „καρτερὸν, ὠμηστὴν· πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει.
 „Ταῦτά νυν εὖ φράζεσθε Κορίνθιοι, οἱ περὶ καλὴν
 40 „Πειρήνην οἰκεῖτε καὶ ὀφρυόεντα Κόρινθον.
 „Τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι, πρότερον γενόμενον, 92
 „ἦν ἀτέκμαρτον· τότε δὲ, τὸ Ἡετίωνι γενόμενον ὡς (3)
 „ἐπύθοντο, αὐτίκα καὶ τὸ πρότερον συνῆκαν, ἐὼν συνω-
 „δὸν τῷ Ἡετίωνος. συνέντες δὲ καὶ τοῦτο, εἶχον ἐν ἡσυ-
 45 „χίῃ, ἐθέλοντες τὸν μέλλοντα Ἡετίωνι γενέσθαι γόνον
 „διαφθεῖραι. ὡς δ' ἔτεκε ἡ γυνὴ τάχιστα, πέμπουσι
 „σφῶν αὐτῶν δέκα ἐς τὸν δῆμον ἐν τῷ κατοικήτῳ
 „Ἡετίων, ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον. ἀπικόμενοι δὲ οὐ-
 „τοι ἐς τὴν Πέτρην, καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν τοῦ
 50 „Ἡετίωνος, αἶτεον τὸ παιδίον· ἡ δὲ Λάβδα, εἰδυῖα

„Aquila in petris gravida est, parietque leonem
 „validum, carnivorum, qui multorum genna sol-
 vet.

„Hoc bene nunc in animis versate, Corinthii, qui
 circa pulcrum

„Pirenem habitatis, et superciliosam Corinthum.
 (92. 3.) Hoc igitur responsum, prius redditum,
 obscurum fuerat Bacchiadis: nunc vero, ubi co-
 gnoverunt istud quod Aëtioni datum est, etiam
 prius illud, quod congruebat Aëtionis responso,
 intellexerunt. Hoc igitur quum intelligerent, pres-
 serunt silentio, prolemque Aëtioni nascituram in-
 terficere decreverunt. Postquam peperit mulier,
 mittunt protinus decem de suis in pagum quem
 habitabat Aëtion, qui interimerent puerum. Hi
 ubi Petram venerunt, aulamque intrarunt Aëtio-

„τε οὐδὲν τῶν εἴηκα ἐκείνοι ἀπικαίατο, καὶ δοκέουσά·
 „σφεας Φιλοφροσύνης τοῦ πατρὸς εἴηκα αἰτέιν, Φέ-
 „ρουσα ἐνεχείρισε αὐτέων ἐνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλευτο
 „κατ' ὁδόν, τὸν πρῶτον αὐτέων λαβόντα τὸ παιδίον
 „προσουδίσαι. ἐπεὶ τε ὧν ἔδωκε Φέρουσα ἡ Λάβδα, 55
 „τὸν λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θείῃ τύχῃ προσεγέλασε τὸ
 „παιδίον· καὶ τὸν, Φρασθέντα τοῦτο, οἷκτός τις ἴσχει
 „ἀποκτεῖναι· κατοικτείρας δὲ παραδιδῶι τῷ δευτέρῳ·
 „ὁ δὲ, τῷ τρίτῳ· οὕτω δὲ διεξῆλθε διὰ πάντων τῶν δέ-
 „κα παραδιδόμενον, οὐδενὸς βουλομένου διεργάσασθαι. 60
 „Ἀποδόντες ὧν ὀπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον, καὶ ἐξελ-
 „θόντες ἔξω, ἐστεῶτες ἐπὶ τῶν θυρέων, ἀλλήλων ἄπτον-
 „το κατατινόμενοι· καὶ μάλιστα τοῦ πρώτου λαβόν-

nis, puerum postulant: et mater, ignara quo con-
silio advenissent, existimansque benevolentiae caus-
sa in patrem cupere illos infantem videre, adfert
illum, et uni horum in manus tradit. In itinere
autem hi inter se constituerant, ut, qui puerulum
primus in manus accepisset, is eum humo adlide-
ret. Iam vero divina quadam fortuna accidit, ut
infans, dum tradebat eum mater, arrideret eum
cui tradebatur: et hunc, ubi id animadvertit, mi-
sericordia retinuit ne occideret. Miseratus igitur
puerum tradit alteri; et ille tradidit tertio: atque
ita per cunctos decem transiit, ab altero alteri
traditus; nemine interimere eum volente. Post-
quam igitur matri puerum reddiderant, et domo
erant egressi, stantes pro foribus, conviciabantur
alter alterum accusabantque, et eum maxime qui
primus acceperat infantem, quod non fecisset

„τος, ὅτι οὐκ ἐπαίησε κατὰ τὰ διδογμένα· ἐς ὃ δὴ σφι,
 65 „ χρόνου ἐγγνωμένου, ἔδοξε αὐτὶς παρελθόντας πάντας
 „ τοῦ Φόνου μετίσχειν. Ἐδὲ δὲ ἐκ τοῦ Ἡτίωνος γό- 92
 „ νου Κορίνθῳ κακὰ ἀναβλαστῆν. ἡ Λάβδα γὰρ πάν- (4)
 „ τα ταῦτα ἤκουε ἐστεῶσα πρὸς αὐτῇσι τῇσι θύρῃσι·
 „ δέισασα δὲ, μὴ σφι μεταδόξῃ, καὶ τὸ δεύτερον λα-
 70 „ βόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα κατακρύπτει
 „ ἐς τὸ ἀφραστότατόν οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐς κυψέλην·
 „ ἐπισταμένη ὡς εἰ ὑποστρέψαντες ἐς ζήτησιν ἀπικοί-
 „ το, πάντα ἐρευνῆσαι μέλλοιεν· τὰ δὴ καὶ ἐγένετο.
 „ ἐλθοῦσι δὲ καὶ διζημένοισι αὐτοῖσι ὡς οὐκ ἐφαίνετο,
 75 „ ἔδοξε ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἀπο-
 „ πρὸς πάντας, ὡς πάντα ποιήσειαν τὰ ἐκείνοι ἐνετεί-
 „ λαντο. οἱ μὲν δὴ ἀπελθόντες, ἔλεγον ταῦτα. Ἡτίωνι 92
 (5)

*quemadmodum inter ipsos constitutum fuisset. Ad extremum, interiecto tempore, placuit iterum intrare, et cunctos participare caedem. (92. 4.) Sed voluere fata, ut ex Aëtionis prole malum existeret Corintho. Labda, stans ad ipsas fores, omnia ista exaudiverat. Itaque verita, ne mutato consilio puerum iterum acceptum interimerent, asportatum occultavit in loco, de quo minime cogitatu-
 ros illos existimavit, in arca: noverat enim si reversi denuo requirerent puerum, omnia illos pervestigatu-
 ros: idque illi fecerunt. Sed postquam redeuntibus quaerentibusque nusquam comparuit infans; placuit abire, renunciareque his qui ipsos miserant, omnia a se peracta esse quae mandata fuissent. Illi igitur abierunt, idque renun-
 ciarunt. (92. 5.) Posthaec crevit Aëtionis filius:*

„δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς αὐξάνετο· καὶ οἱ, διαφυγόντι
 „τοῦτον τὸν κίνδυνον, ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπανυμῶν Κύ-
 „ψελος οὐνομα ἐτέθη. Ἀνδρῶδέντι δὲ καὶ μαντευομένῳ 80
 „Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφοδέξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι,
 „τῶν πίσυνος γενόμενος, ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κό-
 „ρινθον. ὃ δὲ χρησμὸς ὅδε ἦν·

„Ὀλβιος οὗτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,

„Κύψελος Ἡετίδης, βασιλεὺς κλεινοῖο Κορίνθου· 85

„αὐτὸς, καὶ παῖδες, παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.

„Τὸ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἦν. τυραννίσας δὲ ὁ Κύ-

„ψελος, τοιοῦτος δὴ τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν Κο-

„ρινθίων ἐδίδωξέ, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρησε,

92 „πολλῶ δ' ἔτι πλείστους τῆς ψυχῆς. Ἀρξάντος δὲ 90

(6) „τοῦτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτεα, καὶ διαπλέξαντος τὸν βίον

„εὖ, διάδοχός οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς Περίανδρος γί-

*et, quoniam periculum hoc effugerat, ab arca illa
 [arcam Graeci κυψήλην dicunt] impositum ei nomen
 est Cypselus. Qui postquam virilem aetatem est
 ingressus, oraculumque Delphis consuluit, ambi-
 guum accepit responsum, quo fretus adgressus est
 tenuitque Corinthum. Responsum hoc erat:*

„Felix vir nostras hic qui descendit ad aedes,

„Cypselus Aëtides, clarae rex ille Corinthi,

„ipse, et eo nati, sed nulli deinde nepotes.

Hoc accepto responso postquam tyrannide potitus est Cypselus, vir fuit huiusmodi: multos Corinthiorum in exsilium eiecit, multis bona eripuit, sed longe plurimis vitam. (92. 6.) Huic, quum triginta regnasset annos, et prospera in fortuna vitam finisset, successor tyrannidis fuit

422, 65.

„νεται. Ὁ τοίνυν Περίανδρος κατ' ἀρχαὸς μὲν ἦν ἡπιά-
 „τερος τοῦ πατρός. ἐπεί τε δὲ ὠμίλησε δι' ἀγγέλων
 95 „Θρασύβουλῳ τῷ Μιλήτου τυράννῳ, πολλῶ ἐτι ἐγέ-
 „νετο Κυψέλου μισοφρονέτερος. πέμψας γὰρ παρὰ
 „Θρασύβουλον κήρυκα, ἐπυνθάνετο ὄντινα ἂν τρόπον
 „ἀσφαλέστατον καταστήσάμενος τῶν πραγμάτων,
 „κάλλιστα τὴν πόλιν ἐπιτροπεύοι. Θρασύβουλος δὲ
 100 „τὸν ἐλθόντα παρὰ τοῦ Περίανδρου ἐξῆγε ἔξω τοῦ
 „ἄσπεος· ἐσβὰς δὲ εἰς ἀουραν ἐπαρμένην, ἅμα τε
 „διεξῆγε τὸ ληϊόν, ἐπειρωτῶν τε καὶ ἀναποδίζων τὸν κή-
 „ρυκα κατὰ τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἄπιξιν, καὶ ἐκόλουε αἰεὶ
 „ὅπως τινὰ ἴδοι τῶν ἀσταχύνων ὑπερέχοντα· κολουῶν δὲ,
 105 „ἔρριπτε· εἰς ὃ τοῦ ληϊοῦ τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαθύτα-
 „τον διέφθειρε τρόπῳ τοιούτῳ· διεξιελθὼν δὲ τὸ χωρίον,

*filius Periander. Et Periander quidem initio
 mitior erat quam Cypselus: sed, ex quo per nun-
 cios commercium habuit cum Thrasybulo, Mi-
 lesiorum tyranno, multo etiam sanguinolentior
 evasit patre. Misso ad Thrasybulum praecone quae-
 sivit ex illo, quo pacto, rebus omnibus firmissime
 constitutis, optime praecesset civitati? Thrasybulus,
 homine qui a Periandro missus erat extra urbem
 educto, ingressus est arvum quoddam satum, cum
 illoque per segetem ambulans, sciscitansque ex eo
 et repetere iubens causam cur ad se Corintho
 missus esset, detruncabat interim ut quamque vi-
 dit spicam super alias eminentem, praecisamque
 abiiciebat, donec pulcerrimam et pinguiissimam
 segetis partem tali modo corrumpit: denique, post-
 quam agrum ita pervagatus est, dimisit legatum,
 Herod. T. II. P. I.*

„καὶ ὑποθέμενος ἔπος οὐδὲν, ἀποπέμπει τὸν κήρυκα.
 „Νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος εἰς τὴν Κόρινθον, ἣν προθύ-
 „μος πυνθάνεσθαι τὴν ὑποθήκην ὁ Περίανδρος. ὁ δὲ,
 „οὐδὲν οἱ, ἔφη, Θρασύβουλον ὑποθέσθαι· θωμάζειν τε 110
 „αὐτοῦ, παρ' οἷόν μιν ἄνδρα ἀποπέμψαι, ὡς παρα-
 „πλῆγὰ τε καὶ τῶν ἑαυτοῦ σινάμεων· ἀπηγεόμενος
 92 „τά περ πρὸς Θρασυβούλου ὅπασσι. Περίανδρος δὲ,
 (7) „συνιὲς τὸ ποιητὴν, καὶ ἰὼν ἰσχυρὸν ὡς οἱ ὑπετίθετο Θρα-
 „σύβουλος τοὺς ὑπερόχους τῶν ἀστῶν Φονεῦν, ἐθαυ- 115
 „τα δὲ πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε εἰς τοὺς πολῆτας.
 „ὅσα γὰρ Κύψελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ δαίκων,
 „Περίανδρος σφραῖ ἀπέτελλεσι. Μῆ δὲ ἡμέρῃ ἀπέδυσσε
 „πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας, διὰ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖ-
 „κα Μέλισσαν. πέμψαντι γὰρ οἱ εἰς Θεσπρωτοὺς ἐπ' 120

nullum verbum ei praecipiens. Ubi Corinthum rediit legatus, cupidus erat Periander cognoscendi Thrasybuli praecepta. At ille, nihil, ait, sibi mandasse Thrasybulum: mirari se vero qualem ad hominem a Periandro missus esset, vesanum quippe, et qui sua ipse destrueret. His dictis renunciavit, quid agentem Thrasybulum vidisset. (92. 7.) At Periander, intelligens factum, reputansque moneri se a Thrasybulo ut eminentiores quosque cives interimeret, tum vero omnem adversus cives nequitiam coepit exercere. Nam quidquid Cypselus occidendo et in exilium mittendo reliquerat, id Periander consummavit. Atque etiam uno die universas mulieres Corinthias vestibis exuit, uxoris suae gratiâ Melissae. Etenim quum in Thesprotiam ad Acherontem fluvium legatos misisset,

423, 95.

„Ἀχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ἐπὶ τὸ νεκυομαντῆριον
 „παρακαταθήκης πέρι ξυμικῆς, οὔτε σημαίνει ἔφη ἡ
 „Μέλισσα ἐπιφανῆσα, οὔτε κατερέειν ἐν τῷ κέσται
 „χώρῳ ἢ παρακαταθήκῃ· ῥηγαῦν τε γὰρ, καὶ εἶναι
 125 „γυμνή· τῶν γὰρ οἱ συγκατέβαψε εἰμάτων ὄφελος εἶ-
 „ναι οὐδέν, οὐ κατακαυθέντων. μαρτύριον δὲ οἱ εἶναι ὡς
 „ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ἐπὶ ψυχρὸν τὸν ἵππον Πε-
 „ριάνδρου τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε. Ταῦτα δὲ ὡς ἐπίσω
 „ἀπηγγέλθη τῷ Περιάνδρῳ, πιστὸν γὰρ οἱ ἦν τὸ συμ-
 130 „βόλαιον, ὃς νεκρῷ εὐόσῃ Μελίσσῃ ἐμίγη, ἰδέως δὲ
 „μετὰ τὴν ἀγγελίην κήρυγμα ἐποίησατο, εἰς τὸ Ἡραῖον
 „ἐξίεναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας. αἱ μὲν δὲ,
 „ὡς εἰς ὀρετὴν, ἦσαν κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χρωμέναι·

qui oraculum, quod ibi per mortuorum evocationem responsa dat, consulerent de hospitis alicuius deposito, evocata Melissa respondit „se nec significaturam, nec edicturam quo loco esset illud depositum: algere enim se, et esse nudam; nam quae „sepulta secum fuissent vestimenta, nihil sibi prodesse, quum non fuerint combusta. Argumentum „autem, quo cognoscere Periander possit vere haec „a se dici, hoc esse, quod ille in frigidum furnum „panes ingessisset.“ Haec postquam Periandro sunt renunciata, quum satis certum ipsi esset illud veritatis argumentum, quippe qui cum mortua coiisset Melissa; statim post acceptum nuncium praeconio edixit, ut omnes Corinthiorum mulieres in Iunonis templum convenirent. Et illae, tamquam ad solennitatem, pulcerrimo ornatu instructae convenerunt. Ille vero constitutis ad hoc satelliti-

„ὁ δ' ὑποστήσας τοὺς δορυφόρους, ἀπέδυσέ σφας,
 „πάσας ὁμοίως τὰς τ' ἐλευθέρας καὶ τὰς ἀμφιπόλους. 135
 „συμφορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα, Μελίσσῃ ἐπευχόμενος
 „κατέκαμ. ταῦτα δὲ οἱ ποιήσαντι, καὶ τὸ δεύτερον
 „πέμψαντι, ἔφρασε τὸ εἶδωλον τὸ Μελίσσης ἐς τὸν
 „κατέθηκε χῶρον τοῦ ξίνου τὴν παρακαταθήκην. Τοιοῦ-
 „το μὲν ἐστὶ ὑμῖν ἡ τυραννίς, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, καὶ 140
 „τοιοῦτων ἔργων. ἡμέας δὲ τοὺς Κορινθίους τότε αὐτίκα
 „θῶμα μέγα εἶχε, ὅτε ὑμέας εἶδομεν μεταπτεμμένους
 „νοὺς Ἰππίην· νῦν τε δὴ καὶ μεζόνως θαμάζομεν λέ-
 „γοντας ταῦτα· ἐπιμαρτυρόμεθα τε, ἐπικαλούμεθα
 „ὑμῖν θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους, μὴ κατιστάναι τυραννίδας 145
 „ἐς τὰς πόλεις. οὐκῶν, ἢν μὴ παύσῃθε, ἀλλὰ πειρή-
 „σεσθε παρὰ τὸ δίκαιον κατὰγοντες Ἰππίην, ἵστε ὑμῶν
 „Κορινθίους γε αὐ συναινέοντας.“

bus, vestimentis cunctus exuit, liberas perinde mulieres, et illarum famulas: collatasque in fossam vestes, invocatis Melissae manibus, cremavit. Quo facto, ubi iterum ad necromantium misit, demonstravit ei Melissae idolum, quo in loco depositum hospitis collocasset. Huiusmodi vobis est tyrannis, ὁ Λακεδαιμόνιοι, et talia sunt illius facta! Nos vero tunc statim mirabamur, quum a vobis Hippiam arcessiri cognovimus; nunc vero etiam magis miramur haec a vobis verba fieri; vosque obtestamur, Deos invocantes Graeciae praesides, ne tyrannides in civitatibus constituatis. Itaque si ab incepto non abstinueritis, sed conaturi estis praeter id quod iustum est reducere Hippiam, scitote Corinthios quidem non probaturos esse factum.

Σωσικλῆς μὲν ἀπὸ Κορίνθου πρεσβεύων ἔλαξε τάδε. 93
 Ἰππίης δὲ αὐτὸν ἀμείβετο, τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας
 θεοὺς κείνῳ, ἥ μὲν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπιπο-
 θήσιν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφί ἤκωσι ἡμέραι αἱ κύ-
 5 ριαι ἀνιάσθαι ὑπ' Ἀθηναίων. Ἰππίης μὲν τούτοισι ἀμεί-
 ψατο, οἷά τε τοὺς χρησμούς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξε-
 πιστάμενος. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων τῶς μὲν εἴ-
 χον ἐν ἡσυχίᾳ σφέας αὐτοὺς· ἐπὶ τε δὲ Σωσικλέος
 ἤκουσαν εἴπαντος ἐλευθέρας, ἅπας τις αὐτέων Φωνὴν
 10 ῥήξας, αἰρέτο τοῦ Κορινθίου τὴν γνώμην· Λακεδαιμο-
 νίοσι τε ἐπεμαρτυρέοντο, μὴ ποιεῖν μηδὲν νεώτερον περὶ
 πόλιν Ἑλλάδα. οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύσθη. Ἰππίη δὲ 94
 ἐνθεῦτεν ἀπελαυνόμενῳ, εἰδοῦ μὲν Ἀμύντης ὁ Μακε-
 δὼν Ἀνθεμούντα, εἰδόσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ
 τούτων μὲν οὐδέτερα αἰρέτο, ἀνεχώρει δὲ ὀπίσω εἰς Σί-

(93.) Haec quum locutus esset Sosicles, Corinthio-
 rum legatus; respondit *Hippias*, eosdem quos ille
 Deos testes invocans, certe *Corinthios maxime de-*
sideraturos Pisisstratidas, quando adfuerint illis
statuti dies, quibus illos vexaturi sint Athenien-
ses. Haec illi Hippias respondit, ut qui omnium ad-
 curatissime cognita haberet oraculorum effata. Reli-
 qui ex sociis silentium adhuc tenuerant: postquam
 vero Sosiclem audiverunt libere verba facientem,
 pro se quisque vocem rumpens, accedebant senten-
 tia Corinthii, obtestabanturque Lacedaemonios, ne
 quid adversus Graecam civitatem novi molirentur.
 Atque ita haec res finem habuit. (94.) *Hippias*
 vero Lacedaemone profecto Amyntas Macedo An-
 themunta oppidum obtulit, Thessali vero Iolcon. At

γειον, τὸ εἶλε Πεισίστρατος αἰχμῇ παρὰ Μιτυληναίων· 5
 κρατήσας δὲ αὐτοῦ, κατέστησε τύραννον εἶναι παῖδά
 τὸν ἑαυτοῦ νόθον Ἠγησίστρατον, γεγονότα ἐξ Ἀργεῖης
 γυναικός. ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ παρέλαβε παρὰ
 Πεισιστράτου. ἐπολέμεον γὰρ, ἐκ τε Ἀχλληίου πό- 10
 λιος ὀρμαζόμενοι καὶ Σιγείου, χρόνον ἐπὶ συχρὸν, Μι-
 τυληναῖοί τε καὶ Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν ἀπασιπτόντες τὴν χά-
 ρην Ἀθηναῖοι δέ, αὐτὲ συγγινωσκόμενοι, ἀποδεικνύσας
 τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι ματιὸν τῆς Ἰλιάδος χά-
 ρης, ἢ οὐ καὶ σφὶ καὶ τοῖσι ἄλλοις, ὅσοι Ἕλληνας
 95 συνεπρήξαντο Μενέλαω τὰς Ἑλένης ἀρπαγὰς. Πάρι- 15
 μέκτων δὲ σφῶν, πανταῖα καὶ ἄλλα ἐγένετο ἐν σφῶν
 μάχῃσι· ἐν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητής, συμβολῶς
 γενεμένης, καὶ νικάντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν φεύγων

ille, neutrum accipiens, *Sigeum* rediit; quod oppi-
 dum armis Pisistratus Mitylenaeis eripuerat, et ty-
 rannum ibi constituerat filium suum nothum Hego-
 sistratum, ex Argiva muliere natum. Nec vero citra
 belli discrimen tenuerat ille regionem a Pisistrato
 acceptam. Diu enim inter se Mitylenaei et Athenien-
 ses armis decertarunt, illi ex Achilleo oppido erum-
 pentes, hi e Sigeo; et illi quidem suam repetentes
 ditionem, Athenienses vero negantes illorum esse,
 et rationibus arguentes, nihilo magis ad Aeolenses
 pertinere Iliados ditionem, quam ad se et ad alios,
 qui cum Menelao uli essent Helenae raptum. (95.)
 Dum hi inter se bellum gerebant, quum alia multa
 atque varia in praeliis gesta erant, tum *Alcaeus*
 poeta, praelio facto, in quo victores erant Athenien-
 ses, fuga quidem ipse evaserat, sed armorum ipsius

5 ἐκφεύγει, τὰ δὲ οἱ ὅπλα ἴσχυσι Ἀθηναῖοι, καὶ σφρα
 ἀνεκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθηναῖον τὸ ἐν Σιγείῳ. ταῦτα δὲ
 Ἀλκαῖος ἐν μέλει ποιήσας, ἐπιτιθεῖ ἐς Μιτυλήνην, ἐξαγ-
 γελλόμενος τὸ ἑαυτοῦ πάθος Μελανίππῳ ἀνδρὶ ἐτάρῳ.
 Μιτυληναῖους δὲ καὶ Ἀθηναίους κατήλλαξε Περίαςανδρος
 10 ὁ Κυψέλου· τούτῳ γὰρ διατητῇ ἐπετράποντο· κατήλ-
 λαξε δὲ ὥδ'· νέμεσθαι ἑκατέρους τὴν ἔχουσι. Σίγειον
 μὲν νῦν αὐτῷ ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι. Ἰππῆς δὲ ἐπεὶ 96
 τε ἀπῆκετο ἐκ τῆς Λακεδαιμόνης ἐς τὴν Ἀσίην, πᾶν
 χρῆμα ἔχων, διαβάλλων τε τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τὸν
 Ἀρταφέρνηα, καὶ πείων ἅπαντα ὅπως αἱ Ἀθῆναι γε-
 5 νοῖατο ὑπ' ἑαυτῷ τε καὶ Δαρείῳ. Ἰππῆς τε δὴ ταῦτα
 ἐπρήσας, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα, πέμπουσι
 ἐς Σάρδεις ἀγγέλους, οὐκ ἰὼντες τοὺς Πέρσας πείθε-

Athenienses erant potiti, qui ea in Minervae templo Sigei suspenderunt. Quam rem Alcaeus, carmine descriptam, Mitylenen nunciavit, certiore faciens de calamitate sua Melanippum, unum de suis amicis. Mitylenaeos vero et Athenienses reconciliavit deinde Periander, Cypseli filius, quem suarum contentionum arbitrum utrique constituerant: conciliavit autem hac conditione, ut utrique eam tenerent regionem, quam possiderent. Ita *Sigeum* sub Atheniensium venerat potestatem. (96.) *Hippias* vero, ut Lacedaemone in Asiam pervenit, omnia movebat, insimulando Athenienses apud Persas, omniaque moliebatur quibus efficeret, ut Athenae in suam et Darii venirent potestatem. Dum haec Hippias agebat, re cognita, *Athenienses* Sardes miserunt legatos, qui Persas hortarentur, ne morem gererent exsulis Atheniensium.

σθαι Ἀθηναίων τοῖσι Φυγάσι. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐκέ-
λευέ σφεας, εἰ βουλοίατο σοοὶ εἶναι, καταδέκεσθαι
ὀπίσω Ἰππῖην. οὐκὼν δὴ ἐνεδέκοντο τοὺς λόγους ἀπο- 10
Φερομένους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐνδεκομένοισι δέ σφι, δέδοκτο
ἐκ τοῦ Φανεροῦ τοῖσι Πέρσῃσι πολεμίους εἶναι.

- 97 ΝΟΜΙΖΟΥΣΙ δὴ ταῦτα, καὶ διαβεβλημένοισι εἰς
τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος Ἀρι-
σταγόρης, ὑπὸ Κλεομένους τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξαλα-
σθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης, ἀπῖκετο εἰς Ἀθήνας· αὕτη γὰρ
ἡ πόλις τῶν λοιπῶν ἐδυναστευε μέγιστα. ἐπελθὼν δὲ 5
ἐπὶ τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε τὰ καὶ ἐν
τῇ Σπάρτῃ, περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ
τοῦ πολέμου τοῦ Περσικοῦ, ὡς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ
νομίζουσι, εὐπτέες τε χειρῶν ἔσθαι εἴσαν. ταῦτά τε δὴ
ἔλεγε, καὶ πρὸς τοῖσι τάδε, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθη- 10
ναίων εἰσὶ ἀποικοί, καὶ οἰκός σφεας εἴη ρύεσθαι δοτα-

At eos *Artaphernes*, si salvi esse vellent, iussit Hip-
piam recipere. Quam conditionem ad se relatum
quum neutiquam admitterent Athenienses, decreve-
runt ex professo hostes esse Persarum.

(97.) PER idem tempus, quo id decreverant Athe-
nienses, et odium incurrerant Persarum, Milesius
Aristagoras, a Cleomene Lacedaemonio Spartā pul-
sus, venit *Athenas*: haec enim civitas inter caeteras
potentiā eminebat. In concionem igitur populi pro-
gressus *Aristagoras*, eadem quae Spartae verba fecit,
de *Asiae bonis*, et de bello cum *Persis*, quam fa-
ciles hi essent superatu, qui nec scuto nec hasta
uterentur. Praeter haec commemorabat, *Athenien-*
sium colonos esse Milesios, et aequum esse ut ab

μένους μέγα· καὶ οὐδὲν ὅτι οὐκ ὑπίσχεται, οἷα κάρτα
 δέομενος· ἐς δ' ἀνέπυσί σφρας. Παλλοὺς γὰρ οἶκε εἶναι
 εὐπετίστερον διαβάλλειν ἢ ἓνα, εἰ Κλεομένεια μὲν τὸν
 15 Λακεδαιμόνιον μῶνον οὐκ οἷός τε ἐγένετο διαβάλλειν,
 τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι
 μὲν δὴ ἀναπεισθέντες, ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεῖ-
 λαι βοηθοὺς Ἴωσι, στρατηγὸν ἀποδείξαντες αὐτίαν εἶναι
 Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν αἰστών, εὐντα τὰ πάντα δόκι-
 20 μον. Αὗται δὲ αἱ νέες, ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἑλλησί
 τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ προπλώσας, καὶ 98
 ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξευρὼν βούλευμα ἀπ' οὗ
 Ἴωσι μὲν ἐμелле οὐδεμὴ ἐφελίη εἶσθαι· οὐ δ' ὦν οὐ-
 δὲ τούτου εἵνεκα ἐποίησε, ἀλλ' ὅπως βασιλῆα Δαρεῖον
 5 λυπήσει· ἐπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοὺς Παιό-

illis servarentur qui potentiâ praestarent. Denique nihil non pollicebatur, impense rogans: donec eis persuasit. Videtur enim facilius esse decipere multitudinem, quam unum hominem: nam unum quidem Cleomenem Lacedaemonium non potuerat decipere, sed triginta Atheniensium millia facile potuit. Athenienses igitur oratione illius persuasi, decreverunt viginti naves auxilio mittere Ionibus, quarum ducem nominarunt Melanthium, civem quovis nomine probatum. Hac naves et Graecis et Barbaris principium fuere malorum. (98.) Aristagoras ante illarum egressum domum revectus, postquam Miletum pervenit, consilium cepit, ex quo nihil quidem utilitatis rediturum ad Ionas erat; nec enim hac caussa id fecit, sed quo regi Dario crearet molestiam: hominem misit in Phrygiam ad Paeones illos,

νας, τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους γε-
 νομένους ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκέοντας δὲ τῆς Φρυγίης
 χῶρον τε καὶ κώμην ἐπ' ἑωυτῶν. ὃς ἐπεὶ τε ἀπῆκετο εἰς
 τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε. „ Ἄνδρες Παίονες, ἐπεμφέ-
 „ με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτήρην ὑμῶν 10
 „ ὑποθησόμενον, ἥνπερ βούλησθε πείθεσθαι. νῦν γὰρ
 „ Ἰωνίη πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ὑμῶν πα-
 „ ρέχει σῶζεσθαι ἐπὶ τὴν ὑμετέραν αὐτίαν. μέχρι μὲν
 „ θαλάσσης, αὐτοῖσι ὑμῶν, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ἡμῶν
 „ ἤδη μελήσει.“ Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παίονες, κάρ- 15
 τα τε ἀσπαστὸν ἐποίησαντο, καὶ ἀναλαβόντες παῖδας
 τε καὶ γυναῖκας, ἀπεδίδρυσαν ἐπὶ θάλασσαν· οἱ δὲ
 τινας αὐτίαν καὶ κατέμειναν ἀρρωδήσαντες αὐτοῦ. ἐπεὶ
 τε δὲ οἱ Παίονες ἀπῆκασαν ἐπὶ θάλασσαν, ἐνθεῦτεν εἰς
 Χίον διέβησαν. εἰόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ, κατὰ πόδας ἐλη- 20

qui a Strymone fluvio captivi abducti a Megabazo,
 regionem vicumque Phrygiae seorsim habitabant.
 Ad quos ubi pervenit legatus, his verbis cum eis
 egit: *Paeones!* inquit, *misit me Aristagoras Mileti*
tyrannus, ut salutis viam, si obtemperare volue-
ritis, vobis ostendam. Etenim Ionia nunc uni-
versa descivit a rege, licetque vobis salvis in pa-
triam redire vestram. Ad mare quidem ut perve-
niatis, vos ipsi curabitis: reliqua nobis curae
erunt. His auditis, laetati admodum Paeones, cum
 liberis et uxoribus ad mare se fugā receperunt: non-
 nulli tamen ex eisdem, metu retenti, loco se non
 moverunt. Postquam ad mare pervenere Paeones,
 Chium inde traiecere. Quumque iam in Chio essent,
 e vestigio venit Persarum equitum magna manus,

λύβες Περσίων ἵππος πολλή, δαίκουσα τοὺς Παίονας.
ὡς δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπηγγέλλοντο εἰς τὴν Χίον ταῖς
Παίοσι, ὅπως αὖ ἐπίσω ἀπέλθωιν. οἱ δὲ Παίονες τοὺς
λόγους οὐκ ἐνέδεκοντο· ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χίαι σφας
25 εἰς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ εἰς Δορίσκον ἐκόμισαν
ἐνθεῦτεν δὲ περὶ καμίζαντες ἀπικίατο εἰς Παιονίην.

Ἀρισταγόρης δὲ, ἐπεὶ οἱ πε Ἀθηναῖοι ἀπικίατο 99
εἵκοσι νηυσί, ἅμα ἀγόμενοι Ἐρετριῶν πάντα τμήματα,
οἱ οὐ τὴν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο, ἀλλὰ τὴν αἰ-
τίαν Μιλησίων, ὁφειλόμενά σφι ἀποδιδόντες· οἱ γὰρ
5 δὴ Μιλήσιοι πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι τὸν πρὸς Χαλ-
κιδέας πόλεμον συνδράμειν, ὅτε περ καὶ Χαλκιδεῦσι
ἀντία Ἐρετριῶν καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβόησαν· αὐτοὶ
αὖ ἐπὶ τέ σφι ἀπικίατο, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι πα-

illos prosequentium: qui ubi Pacones non sunt con-
secuti, Chium miserunt, ab illisque ut redirent po-
stularunt. Sed illi, propositam aspernati conditio-
nem, a Chiis Lesbum sunt transducti, Lesbique eos
Doriscum traiecerunt: inde pedibus redeuntcs, in
Paeoniam pervenerunt.

(99.) Interim *Athenienses* cum viginti navibus
Miletum advenerunt, quas sequebantur quinque
triremes *Eretriensium*. Et *Eretrienses* quidem non
Atheniensium gratiâ huic se adiunxerant expeditioni,
sed ipsis *Milesiis* gratum facturi, beneficiumque ab
illis acceptum rependentes. Namque *Milesii* prius so-
ciam *Eretriensibus* operam in bello cum *Chalciden-
sibus* praestiterant, quo tempore *Samii* *Chalciden-
sibus* adversus *Eretrienses* et *Milesios* miserant auxilia.
Athenienses igitur postquam advenere cum *Eretriensi-*

ῥῆσαν, ἐποιέετο στρατήϊν ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδεις.
 αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ 10
 στρατηγοὺς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν
 ἑαυτοῦ τε ἀδελφεὸν Χαροπῖνον, καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν,
 100 Ἑρμόφαντον. Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες
 ἐς Ἐφεσον, πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσσῳ τῆς Ἐφε-
 σίης· αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ, ποιούμενοι Ἐφε-
 σίους ἡγεμόνας. πορευόμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Καῦ-
 στριων, ἐνθῆυτεν ἐπὶ τε ὑπερβάντες τὸν Τμῶλον ἀπί- 5
 κοντο, αἰρέουσι Σάρδεις, οὐδενός σφι ἀντιωθέντος· αἰ-
 ρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλεως τὰλλα πάντα· τὴν δὲ
 ἀκρόπολιν ἐρρύετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δύναμιν
 101 ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγην. Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἐλόντας
 σφέας τὴν πόλιν, ἔσχε τόδε. ἔσαν ἐν τῇσι Σάρδισι
 οἰκίαι, αἱ μὲν πλεῦνες, καλὰ μιναι· ὅσαι δ' αὐτέων καὶ

bus, quum et reliqui adessent socii, expeditionem ad-
 versus *Sardes* suscepit Aristagoras: ita quidem ut in
 bellum ipse non proficisceretur, sed Mileti maneret,
 constitutis aliis copiarum ducibus, fratre suo Charo-
 pino, et ex reliquorum numero civium Hermophan-
 to. (100.) Hac classe quum Ephesum pervenissent
Jones, relictis navibus Coressi in finibus Ephesio-
 rum, ipsi magna manu ascenderunt, viae ducibus
 utentes Ephesiis. Secundum Caystrium flumen pro-
 gressi, inde superatō Tmolo *Sardes* pervenere; et
 urbem capiunt, nemine contra prodeunte: nempe
 reliqua omnia occuparunt praeter arcem; arcem vero
 ipse *Artaphernes* cum haud exigua vi militum tuta-
 batur. (101.) Quo minus vero captam diripere po-
 sent urbem, haec res fuit impedimento. Erant *Sar-*

πλίνθιναι ἔσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς. τούτων
 5 δὲ μίην τῶν τις στρατιωτέων ὡς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ'
 οἰκῆς εἰς οἰκὴν ἰὸν τὸ πῦρ, ἐπένεμτο τὸ ἄστυ ἅπαν.
 καιομένου δὲ τοῦ ἄστεος, οἱ Λυδοὶ τε καὶ ὅσοι Περ-
 σέων ἐνῆσαν ἐν τῇ πόλει, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν,
 ὥστε τὰ περιέσχατα νεμομένου τοῦ πυρὸς, καὶ οὐκ
 10 ἔχοντος ἐξήλυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρεον εἰς τε τὴν ἀγο-
 ρὴν καὶ ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν ὅς σφι ψῆγμα
 χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τμώλου, διὰ μέσης τῆς
 ἀγορῆς ρέει, καὶ ἔπειτα εἰς τὸν Ἑρμὸν ποταμὸν ἐκδιδοί,
 ὃ δὲ, εἰς Θάλασσαν. ἐπὶ τοῦτον δὲ τὸν Πακτωλὸν καὶ
 15 εἰς τὴν ἀγορὴν ἀβροζόμενοι οἱ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι,
 ἡναγκάζοντο ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες, ἀρέοντες τοὺς μὲν
 ἀμυνομένους τῶν πολεμίων, τοὺς δὲ σὺν πλῆθει πολλῶ

Gl. 4. καλάμου. καλάμους alii, fortasse rectius, eodem qui-
 dem sensu. 10. ἔχοντος) ἔχοντες maluerant viri docti.

dibus pleraeque domus ex arundine constructae;
 quaecumque vero etiam ex lateribus, earum tecta arun-
 dineae erant. Harum unam quum incendisset quidam
 ex militibus, continuo de domo in domum grassa-
 tus ignis, universam urbem depascebat. Ardente urbe,
 Lydi et quicumque Persae in urbe erant, undique
 interclusi, utpote extrema absumente incendio, in
 forum confluerunt ad *Pactolum* fluvium: qui flu-
 vius auri ramenta illis ex Tmolo deferens, per me-
 dium forum labitur, et deinde Hermo fluvio misce-
 tur, qui in mare influit. Ad hunc igitur *Pactolum*
 et in forum congregati Lydi atque Persae, defen-
 fendere sese coacti sunt. At Iones, ubi viderunt alios
 ex hostibus fortiter pugnantes, alios vero magno

προσφερόμενους, ἐξαπώρησαν δίσαντες πρὸς τὸ οὖρον,
 τὸν Τμῶλον καλούμενον ἐνθῦται δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλ-
 102 λάσσοντο ἐπὶ τὰς νέας. Καὶ Σάρδις μὲν ἐνεπρήσθησαν,
 ἐν δὲ αὐτῇσι καὶ ἰὸν ἐπιχωρίας Θεοῦ Κυβήβης· τὸ
 σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι, ὕστερον ἀπενεπίμπρασαν τὰ
 ἐν Ἑλλήσι ἱρά. Τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἄλως πο-
 ταμοῦ νομοὺς ἔχοντες, προκυνθαιόμενοι ταῦτα, συηλί- 5
 ζοντο καὶ ἐβοήθειον τοῖσι Λυδοῖσι. καὶ κως ἐν μὲν Σάρ-
 δισι οὐκέτι ἰόντας τοὺς Ἴωνας εὐρίσκουσι· ἐπόμενοι δὲ
 κατὰ στίβον, αἰρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ ἀντετά-
 χθησαν μὲν οἱ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ, πολλὸν ἐσώθη-
 σαν· καὶ πολλοὺς αὐτέων οἱ Πέρσαι φονεύουσι, ἄλλους 10
 τε οὐνομαστοὺς, ἐν δὲ δὴ καὶ Εὐαλκίδα στρατηγόντα
 Ἐρετρίεων, στεφανοφόρους τε ἀγῶνας ἀναραιρηκότα,

numero ingruentes, trepidi cedentes ad Tmolum, qui vocatur, montem se receperunt: atque inde sub noctem versus naves suas abierunt. (102.) Ita incendio consumtae sunt Sardes, in eisque indigenae deae *Cybeles* templum: quam causam postea praetextentes Persae templa vicissim in Graecia cremarunt. Tunc vero Persae qui intra Halyn fluvium sedes habebant, certiores facti quid ageretur, iunctis viribus auxilio Lydis venerunt. Qui quum Ionas non amplius Sardibus essent nacti, e vestigio subsecuti, Ephesi illos deprehenderunt. Et Iones quidem in aciem adversus eos progressi sunt, sed praelio commisso ingenti clade sunt adfecti: magnumque eorum numerum Persae interfecerunt, quum alios spectatos viros, tum Eualcidem, Eretriensium ducem, virum qui in ludorum solennibus coronas reportave-

429, 78.

καὶ ὑπὸ Σιμωνίδῳ τοῦ Κηίου πολλὰ αἰνεύοντα. οἱ δὲ αὐτίαν ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνα τὰς πόλεις.

Τότε μὲν δὴ οὕτω ἡγωνίσαντο. μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι μὲν 103
τὸ παράπαν ἀπολυπόντες τοὺς Ἴωνας, ἐπικαλεσμένου
σφίας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρισταγόρῳ, οὐκ ἔφασαν
τιμωρήσιν σφίσι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης
5 στερηθέντες, (οὔτω γὰρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δα-
ρεῖον) οὐδὲν δὴ ἥσσον τὴν πρὸς τὸν βασιλῆα πόλεμον
ἐσκευάζοντο. Πλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, Βυ-
ζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ἀπάσας τὰς ταύτῃ
ὑπ' ἐωυτοῖσι ἐποίησαντο. ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλ-
10 λήσποντον, Καρέης τὴν πολλὴν προσεκλήσαντο σφίσι
σύμμαχον εἶναι· καὶ γὰρ τὴν Καῦνον, πρότερον οὐ βου-
λομένην συμμαχεῖν, ὡς ἐπέρησαν τὰς Σάρδεις· τότε

rat, multumque a Simonide Ceo erat laudatus. Qui vero ex pugna evaserunt, per civitates sunt dissipati.

(103.) Tali igitur modo tunc pugnatum est. Post-
hæc vero Athenienses prorsus deseruerunt Ionas; et sæpe multumque ab Aristagora per nuncios sollicitati, constanter negarunt se auxilio illis futuros. Sed *Iones*, Atheniensium auxilio privati, nihilo minus ad *bellum adversus Darium*, quod post ea quæ adversus illum patraverant evitari non posse intelligebant, sese comparabant. In Hellespontum navibus profecti, Byzantium et alias omnes eo loci civitates suum sub obsequium redegerunt. Dein extra Hellespontum re-
vecti, maiorem Cariae partem societati suæ adiecerunt: nam et Caunus, quæ prius, quando Sardes

104 σφι καὶ αὕτη προσεγίνετο. Κύπριοι δὲ ἐβέλονταί σφι πάντες προσεγίνοντο, πλὴν Ἀμαθουσίων. ἀπίστησαν γὰρ καὶ οὗτοι ὥδε ἀπὸ Μήδων. Ἦν Ὀνήσιλος, Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλῆος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθοντος παῖς. οὗτος αἰὲρ 5 παλλάκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρηγορεῖτο ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος· τότε δ', ὡς καὶ τοὺς Ἰωνας ἐπύθετο ἀπειστάναι, πᾶγχυ ἐπικείμενος ἐῆγε. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε τὸν Γόργον, ἐνθαῦτά μιν Φυλάξας ἐξελθόντα τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα ταῖσι 10 ἐκείνου στασιώτησι, ἀπεκλήρισε τῶν πυλέων. Γόργος μὲν δὴ στερηθεὶς τῆς πόλιος, ἔφυγε εἰς Μήδους· Ὀνήσιλος δὲ ἤρχε Σαλαμῖνος, καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυπρίους συναπίστασθαι. τοὺς μὲν δὲ ἄλλους ἀνέπεισι.

cremarunt, societatem illorum recusaverat, nunc eis accessit. (104.) *Cyprii* vero universi, *Amathusiis* exceptis, ultro se illis adiunxerunt. Nam et hi a *Medis* desciverant tali occasione. *Onesilus* erat, *Gorgi Salaminiorum* regis frater natu minor, *Chersidis* filius, *Siromi* nepos, pronepos *Euelthontis*. Hic vir, postquam saepius antea *Gorgum*, ut a rege deficeret, esset hortatus; tunc, ubi *Ionas* etiam cognovit descivisse, vehementius illum instigare conatus est. Cui quum morem non gereret *Gorgus*, tempus observans *Onesilus*, quo extra urbem *Salamin* ille erat egressus, fratrem eiusque sectatores portis exclusit. Itaque *Gorgus*, urbe spoliatus, ad *Medos* profugit: *Onesilus* vero *Salaminis* tenuit imperium; omnibusque *Cypriis*, ut secum desciscerent, persuasit. Caeteris

Ἀμαθυσίους δὲ, οὐ βουλομένους αἰ πείθεσθαι, ἐπολιόρκει προσκατήμενος.

Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκει Ἀμαθούντα. βασιλεῖ 105
δὲ Δαρείῳ ὡς ἐξαγγέλλῃ Σάρδεις αἰλούσας ἐμπεπρῆ-
σθαι ὑπὸ τε Ἀθηναίων καὶ Ἰωνῶν, τὸν δὲ ἡγούμενον γε-
νέσθαι τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνυφανθῆναι, τὸν
5 Μιλήσιον Ἀρισταγόρην· πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς
ἐπίθετο ταῦτα, Ἰωνῶν οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εὖ
εἰδότα ὡς οὗτοί γε οὐ καταπροΐζονται ἀποστάντες, ἐρε-
σθαι οἵτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι· μετὰ δὲ, πυθόμενον, αἰτῆ-
σαι τὸ τόξον, λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα εἰσὶ τὸν, ἄνω ἐς
10 τὸν οὐρανὸν ἀπείναι, καὶ μιν ἐς τὸν ἥερα βάλλοντα
εἰπεῖν· „ὦ Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι Ἀθηναίους τίσασθαι.“
εἴπαντα δὲ ταῦτα, προστάξαι ἐνὶ τῶν Θερσπόντων, δέ-
πνου προκειμένου αὐτῷ, ἐς τρεῖς ἐκάστοτε εἰπεῖν· „Δέ-

quidem persuasit cunctis; Amathusios vero, morem gerere nolentes, obsidione cinxit.

(105.) Dum Amathunta Onesilus obsidet, interim Dario nunciatur, Sardes captas esse incensasque ab Atheniensibus atque Ionibus, illiusque tumultus auctorem, cuius consilio haec suscepta sint, Aristagoram esse Milesium. Quo accepto nuncio, dicitur rex, nulla ratione habitâ Ionum, quippe quos bene noverat non impune laturos quod defecissent, quae-
sisse *quinam essent Athenienses?* deinde, postquam audivit, poposcisse arcum, et sagittam arcui impositam emisisse in coelum, utque illa in aërem evolvit, exclamasse, *Proh Iupiter, contingat mihi poenas sumere ab Atheniensibus!* hisque dictis, mandasse uni e ministris, ut, quoties coena ipsi adpone-

106 „σποτα, μέμνηο τῶν Ἀθηναίων.“ Προστάξας δὲ ταῦ-
 τα, εἶπε, καλέσας ἐς οἷψιν Ἰστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν
 ὁ Δαρεῖος κατέϊχε χρόνον ἤδη πολλόν· „Πυνθάνομαι,
 „Ἰστιαῖ, ἐπίτροπον τὸν σόν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέτρε-
 „ψας, νῦν τε ἐμὲ πεποιηκέναι πρῆγματα. ἀνδρας 5
 „γάρ μοι ἐκ τῆς ἐτέρης ἡπείρου ἐπαγαγὼν, καὶ Ἰω-
 „νας σὺν αὐτοῖσι, τοὺς δώσοντάς ἐμοὶ δίκην τῶν ἐποίη-
 „σαν· ταύτους ἀναγνώσας ἅμα ἐκείνοισι ἐπεσθαι, Σαρ-
 „δίῳ με ἀπεστέρηκε. νῦν ὦν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα
 „ἔχειν καλῶς; κῶς δ' ἄνευ τῶν σῶν βουλευμάτων 10
 „τοιοῦτόν τι ἐπρήχθη; ὅρα μὴ ἐξ ὑστέρης σευτοῦ ἐν
 „αἰτῇ σχῆς.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ἰστιαῖος· „Βασι-
 „λεῦ, κοῖον ἐφθέγξαι ἐπος; ἐμὲ βουλευῆσαι πρῆγμα,
 „ἐκ τοῦ σοί τι ἢ μέγα ἢ σμικρὸν ἐμελλε λυτῆρην

retur, ter ipsi diceret, *Domine, memento Athenien-
 sium!* (106.) Hoc dato mandato, vocato in conspec-
 tum suum *Histiaco* Milesio, quem iam multo ab-
 hinc tempore apud se *Darius* retinuerat: *Histiace*,
 inquit, *tuum procuratorem, cuius fidei Miletum*
commisisti, audio res novas adversus me esse mo-
litum. Homines enim ex altera continente adver-
sus me duxit, et Ionas cum illis, factorum poe-
nas mihi duros: his persuasit ut illos sequerentur,
et Sardes mihi eripuit. Nunc igitur, quo pa-
cto tibi hoc bene habere videtur? quove pacto tale
quidpiam absque tuo consilio factum est? Vide
ne deinde tu ipse hac culpa tenearis. Ad haec
Histiaceus respondit: Quale verbum, Rex, pronun-
ciasti? me ne agitare consilium, ex quo tibi ulla
molestia, sive magna, sive exigua, existat? Quid

- 15 „ἀνασχήσειν; τί δ' ἂν ἐπιδιζήμενος ποίεομι ταῦτα;
 „τεῦ δὲ ἐνδεὴς εἰώ; τῷ πάρα μὲν πάντα ὅσα περ σοί.
 „πάντων δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἐπακούειν ἀξίμυμαι.
 „Ἄλλ' εἴ περ τι τοιοῦτον, οἷον σὺ εἴρηκας, πρήσσει ὁ
 „ἐμὸς ἐπίτροπος, ἴσθι αὐτὸν ἐπ' ἐωυτοῦ βαλλόμενον
 20 „πεπρηχέναι. ἀρχὴν δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέχομαι τὸν λό-
 „γον, ὅπως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος νεάτε-
 „ρον πρήσσουσιν περὶ πρήγματα τὰ σά. Εἰ δ' ἄρα τι
 „τοιοῦτο ποιῶσι, καὶ σὺ τὸ ἐόν ἀκήκοας, ὦ βασιλεῦ,
 „μάθε οἷον πρήγμα ἐργάσας, ἐμὲ ἀπὸ θαλάσσης
 25 „ἀνάσπαστον ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἴκασιν, ἐμεῦ ἐξ
 „ὀφθαλμῶν σφί' γενομένου, ποιῆσαι τῶν πάλαι ἡμε-
 „ρον εἶχον· ἐμέο δ' ἂν ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ, οὐδεμὴ πόλις
 „ὑπεκίνησε. Νῦν ὦν ὡς τάχος με ἄφες πορεύθῃναι εἰς
 „Ἰωνίην, ἵνα τοι κεύα τε πάντα καταρτίσω εἰς ταῦτό,

quaerens equidem, tale quidpiam facerem? Cuius rei indigeo? cui eadem, quae tibi, praesto sunt; quicum tu omnia tua communicare consilia dignaris. Immo, si quid tale, quale tu ais, meus agit procurator, scito id eum suo fecisse arbitrato. At mihi statim ne persuaderi quidem potest, Milesios et meum procuratorem novas res adversus te moliri. Sin utique tale quid agunt, tibiue si vera relata sunt, vide, Rex, quid sit quod tu feceris, dum me a mari abstraxisti. Videntur enim Iones, ex quo ex illorum conspectu remotus sum, agitare id cuius olim desiderium habuerunt. Sin ego in Ionia adessem, nulla civitas se vel pauxillum motura erat. Nunc igitur quam primum dimitte me, ut in Ioniam profisciscar, tibiue

- „καὶ τὸν Μιλήτου ἐπίτροπον τοῦτον, τὸν ταῦτα μη-30
 „χρησάμενον, ἐγχειρίθεται παραδῶ. ταῦτα δὲ κατὰ
 „νόον τὸν σὸν ποιήσας, θεοὺς ἐπόμνυμι τοὺς βασιλείους,
 „μὴ μὲν πρότερον ἐκδύσασθαι τὸν ἔχων κιβῶνα κατα-
 „βήσομαι εἰς Ἰωνίην, πρὶν ἂν τοι Σαρδῶ, νῆσον τὴν με-
 107 „γίστην, δασμοφόρον ποιήσω.“ Ἰστιαῖος μὲν δὴ, λέ-
 γων ταῦτα, διεβαλλε. Δαρεῖος δὲ ἐπείθετο, καὶ μιν
 ἀπίει, ἐντειλάμενος, ἐπεὶ τὰ ὑπέσχετό οἱ ἐπιτελέα
 ποιῆσαι, παραγίνεσθαι οἱ ὀπίσω εἰς τὰ Σοῦσα.
 108 Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγελίη τε περὶ τῶν Σαρδίων παρὰ βα-
 σιλῆα ἀνῆκε, καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ τὸ τόξον ποιήσας,
 Ἰστιαῖω εἰς λόγους ἦλθε, καὶ Ἰστιαῖος μεμετιμένος ὑπὸ
 Δαρείου, ἐκομίζετο ἐπὶ θάλασσαν· ἐν τούτῳ παντὶ τῷ
 χρόνῳ ἐγένετο τὰδε. Πολιορκέοντι τῷ Σαλαμινίῳ Ὀθη- 5
 σίλῳ Ἀμαβουσίους ἐξαγγέλλεται, νηυσὶ στρατιὴν πολ-

omnia ibi in integrum restituum, et procurato-
rem hunc Mileti, qui haec machinatus est, vin-
ctum tradam. Haec quum ex animi tui sententia
perfecero, deos iuro regios, non prius tunicam
exuturum qua indutus Ioniam intravero, quam
tibi Sardiniam, maximam insulam, tributariam
reddidero. (107.) His Histiaei verbis deceptus Da-
rius morem ei gessit, dimisitque eum adiecto man-
dato, ut, postquam quae pollicitus esset effecta dedis-
set, ad se Susa rediret.

(108.) Per idem tempus, quo nuncius de incensis
 Sardibus ad Darium missus est, et Darius sagittâ in
 coelum emissâ cum Histiaeo sermonem contulit,
 Histiaeusque a rege dimissus ad mare est profectus;
 interim in *Cypro* haec gesta sunt. Onesilo Sala-

λὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον, ἄνδρα Πέρσῃν, προσ-
δόκιμον εἰς τὴν Κύπρον εἶναι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνή-
σιλος, κήρυκας διέπεμπε εἰς τὴν Ἰωνίην, ἐπικαλεούμε-
10 νός σφιας. Ἴωνες δὲ οὐκ εἰς μακρὴν βουλευσάμενοι, ἤκον
πολλῷ στόλῳ. Ἴωνές τε δὴ παρήσαν εἰς τὴν Κύπρον,
καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς Κιλικίης, ἥϊσαν
ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα πεζῇ· τῇσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες πε-
ριέπλων τὴν ἅκρην, αἱ καλεῦνται Κληίδες τῆς Κύ-
πρου. Τούτου δὲ τοιοῦτου γνωμένου, ἔλεξαν οἱ τύραννοι 109
τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες τῶν Ἰωνῶν τοὺς στρατη-
γούς· „Ἄνδρες Ἴωνες, αἴρεσιν ὑμῖν δίδωμαν ἡμεῖς οἱ
„Κύπριοι, ἰσχυτέροισι βούλεσθε προσφέρεισθαι, ἢ Πέρ-
5 „σσι, ἢ Φοίνιξι. εἰ μὲν γὰρ πεζῇ βούλεσθε ταχθέντες
„Περσέων διαπιρᾶσθαι, ὥρῃ αὖ εἴη ὑμῖν, ἐκβάντας
„ἐκ τῶν νεῶν, τάσσεσθαι πεζῇ, ἡμέας δὲ εἰς τὰς νέας

minio Amathusios obsidenti nunciatur, Artybium Persam cum classe et ingenti Persarum exercitu adfuturum esse in Cyprum. Quo cognito Onesilus praecones dimisit per Ioniam, auxilio Ionas advocans: nec diu re deliberata, adfuerunt *Iones* cum magna classe. Eodemque tempore quo Iones advenere, *Persae* etiam, quum navibus e Cilicia traiecissent, pedestri itinere *Salaminem* contenderunt: navibus autem Phoenices circumnavigarunt promontorium, quae *Claves Cypri* vocantur. (109.) Quae quum ita essent, Cyprii tyranni convocatis Ionum ducibus dixere: *Vobis, Iones, nos Cyprii damus optionem cum utris velitis confligere; cum Persis, an cum Phoenicibus. Quod si pedestri pugnâ cum Persis vultis congredi, nullâ interpositâ morâ*

„ἐμβαίνειν τὰς ὑμετέρας, Φοίνιξι ἀνταγωνιευμένους· εἰ
 „δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεισθε διαπειρᾶσθαι, ποιέτω
 „χρεόν ἐστι ὑμέας, ἑκότερα ἂν δὴ τούτων ἔλθοιτε, 10
 „ὅπως τὸ κατ' ὑμέας ἔσται ἢ τε Ἰωνίη καὶ ἡ Κύπρος
 „ἐλευθέρη.“ Εἶπαν οἱ Ἴωνες πρὸς ταῦτα· „Ἡμέας
 „ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰώνων φυλάσσοντας τὴν θά-
 „λασσαν, ἀλλ' οὐκ ἵνα Κυπρίοις τὰς νέας παραδόν-
 „τες, αὐτοὶ Πέρσῃσι πύξῃ προσφείωμεθα. ἡμεῖς μὲν 15
 „νῦν ἐπ' οὗ ἐτάχθημεν, ταύτῃ πειρησόμεθα εἶναι χρη-
 „στοί· ὑμέας δὲ χρεόν ἐστι, ἀναμνησθέντας οἷα ἐπά-
 „σχετε δουλεύοντες πρὸς τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἄνδρας
 110 „ἀγαθούς.“ Ἴωνες μὲν τούτοις ἀμείψαντο. Μετὰ δὲ,
 ἡκόντων ἐς τὸ πεδῖον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων, διέ-
 τασσον οἱ βασιλεῖς τῶν Κυπρίων, τοὺς μὲν ἄλλους

*oportet vos, navibus egressos, pedestrem instruere
 aciem; nos vero, conscensis navibus vestris. Phoe-
 nicibus nos opponere. Sin cum Phoenicibus ten-
 tare fortunam mavultis; utrumlibet horum eleger-
 itis, operam dare necesse est, ut, quoad est situm
 in vobis, liberae sint et Ionia et Cyprus. Ad haec
 Iones responderunt. Nos commune Ionum misit,
 ut mare custodiremus; non ut naves nostras tra-
 dentes Cypriis, ipsi cum Persis pedestri acie con-
 fligamus. Nos igitur, qua parte locati sumus, in
 ea utilem praestare operam conabimur: vos au-
 tem, memores qualia Persis servientes passi ab
 illis sitis, fortes viros esse oportet. Hoc illis re-
 sponsum Iones dederunt. (120.) Post haec, quum
 Persae in Salaminiorum advenissent campum, aciem
 instruxerunt reges Cypriorum; ita quidem, ut cae-*

433, 1.

Κυπρίους κατὰ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀντιτάσσοντες·

5 Σαλαμινίων δὲ καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον,
ἀντίτασσαν Πέρσῃσι Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν
Περσέων ἐβελοντὴς ἀντιτάσσετο Ὀνήσιλος. Ἦλανε 111

δὲ ἵππον ὁ Ἀρτύβιος διδιδαγμένον πρὸς ὀπλίτην ἵστα-
σθαι ὀρθόν. πυθόμενος ὦν ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, ἦν γάρ
οἱ ὑπασπιστὴς γένος μὲν Κάρ, τὰ δὲ πολέμια κάστα

5 δόκιμος, καὶ ἄλλως λήματος πλέος, εἶπε πρὸς τοῦτον·

„Πυνθάνομαι τὸν Ἀρτυβίου ἵππον ἱστάμενον ὀρθόν, καὶ

„πρὸς καὶ στόματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὸν ἄν προσε-

„νεχθῆ. σὺ ὦν βουλευσάμενος αὐτίκα εἰπὲ ὁκότερον

„βούλει φυλάξας πλῆξαι, εἴ τε τὸν ἵππον, εἴ τε αὖ-

10 „τὸν Ἀρτύβιον.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ ὀπάων αὐτοῦ·

„ὦ βασιλεῦ, ἐτοῖμος μὲν ἐγὼ εἰμι ποιεῖν καὶ ἀμ-

„φότερα, καὶ τὸ ἕτερον αὐτέων, καὶ πάντως τὸ ἄν

teros Cyprios caeteris hostium militibus opponerent,
Persis autem fortissimos e Salaminiiis et Soliis sele-
ctos. Contra Artybium vero, ducem Persarum, vo-
lens lubens stetit Onesilus. (111.) Vehabatur *Ar-
tybius* equo, qui erectus stare adversus armatum mi-
litem erat edoctus. Qua re cognita *Onesilus*, quum
esset ei armiger genere Car, arte bellica clarus, et
animi plenus, dixit huic: *Artybii equum audio
erectum stare, et pedibus atque ore pugnare con-
tra adversarium. Tu igitur ocyus delibera tecum,
mihique ede, utrum observare ferireque velis,
equum, an ipsum Artybium?* Ad haec famulus re-
spondit: *Paratus equidem sum, Rex, et utrumque
facere, et alterutrum, et omnino quidquid tu ius-
seris: dicam tamen id quod tuis rebus conducibilis*

„ἐπιτάσσης σύ· ὡς μέντοι ἔμογε δοκέει εἶναι τοῖσι σοῖσι
 „πρήγμασι προσφειότερον, Φράσω. βασιλῆα μὲν καὶ
 „στρατηγὸν χρεὸν εἶναι Φημι βασιλεῖ τε καὶ στρατη- 15
 „γῶ προσφείεσθαι· ἦν τε γὰρ κατέλῃς ἄνδρα στρατη-
 „γόν, μέγα τοι γίνεται· καὶ δεύτερα, ἦν σὲ ἐκεῖνος,
 „τὸ μὴ γένοιτο, ὑπὸ ἀξιοχρεῶ καὶ ἀποθανεῖν ἡμίσεα
 „συμφορῇ· ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρετάς ἐτέρωσί τε ὑπηρε-
 „τησι προσφείεσθαι, καὶ πρὸς ἵππον· τοῦ σὺ τὰς μη- 20
 „χανὰς μηδὲν φοβηθῆς· ἐγὼ γὰρ δὴ τοι ὑποδέκομαι
 „μὴ μιν ἀνδρὸς ἔτι γε μηδενὸς στήσεσθαι ἐναντίον.“

112 Ταῦτα εἶπε, καὶ μεταυτίκα συνέμισγε τὰ στρατόπε-
 दा πεζῇ, καὶ νηυσί. Νηυσὶ μὲν νυν Ἴωνες, ἄκροι γενό-
 μενοι ταύτην τὴν ἡμέραν, ὑπερβάλλοντο τοὺς Φοίνικας·
 καὶ τουτίων Σάμιοι ἡρώστεισαν. Πεζῇ δὲ, ὡς συνῆλθε
 τὰ στρατόπεδα, συμπισσόντα ἐμάχοντο. κατὰ δὲ τοὺς 5

*mihi videtur. Regem ducemque aio oportere cum
 rege duceque congredi: nam, sive tu virum ducem
 interfeceris, magnum hoc tibi erit: sive, quod dii
 prohibeant, te ille; ab digno etiam occidi, dimi-
 diata calamitas est. Nos vero famulos aio oportere
 cum famulis congredi, et cum equo; cuius
 tu artes noli timere: ego enim tibi recipio, ad-
 versus nullum porro hominem illum se erecturum.*

(112.) Haec postquam ille dixit, mox deinde com-
 missa pugna est, et terrâ, et mari. Et navibus qui-
 dem Iones, acriter illo die pugnantes, superaverunt
 Phoenices: et inter Ionas Samiorum prae caeteris
 virtus eminuit. Pedestres vero ubi congressae sunt
 copiae, magno impetu invicem irruentes pugnarunt.
 Circa imperatores autem utrumque haec gesta sunt.

στρατηγούς ἀμφοτέρους τὰδε ἐγένετο. ὡς προσφέρειτο
πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος ἐπὶ τοῦ ἵππου κατήμι-
νος, ὁ Ὀνήσιλος, κατὰ τὰ συνθήκατο τῷ ὑπασπιστῇ,
παίει προσφερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον ἐπιβαλόντος
10 δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν Ὀνησίλου ἀσπίδα,
ἐνθαῦτα ὁ Κάρ θεράπων πλήξας, ἀπαράσσει τοῦ ἵπ-
που τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν
Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ. Μαχο- 113
μένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων, Στησήνωρ, τύραννος ἐὼν Κου-
ρίου, προδίδωι ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἑαυτὸν οὐ συμ-
κρήν· οἱ δὲ Κουριεῖς οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργείων ἀποι-
5 και. προδόντων δὲ τῶν Κουριέων, αὐτίκα καὶ τὰ Σα-
λαμινίων πολεμιστήρια ἄρματα τὰντὸ τοῖσι Κουριεῦσι
ἐποίησε. γινόμενων δὲ τούτων, κατυπέρτεροι ἔσαν οἱ Πέρ-
σαι τῶν Κυπρίων. Τετραμμένου δὲ τοῦ στρατοπέδου,
ἄλλοι τε ἔπεσον πολλοί, καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε, ὁ

Ubi *Artybius*, equo quem dixi vectus, adversus
Onesilum impetum fecit, *Onesilus*, quemadmodum
ei cum armigero convenerat, ferit ipsum irruentem
Artybium: quumque equus scuto Onesili pedes inii-
ceret, Car falce feriens pedes praecidit equi. Ita
Artybius dux Persarum, unâ cum equo, ibidem
cecidit. (113.) Dum vero caeteri etiam acie pu-
gnant, deserit Cyprios Stesenor, Cúrii tyrannus, cum
non exigua militum manu, quos secum habebat:
dicuntur autem *Curienses* hi Argivorum esse coloni.
Postquam Curienses deseruere socios, protinus Sala-
miniorum quoque currus bellici idem fecerunt. Quo
facto, superiores Cypriis Persae fuerunt. Quorum
exercitu in fugam verso, ceciderunt et alii multi, et

- Χέρσιος, ὅς περ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν ἔπραξε, καὶ 10
ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος, ὁ Φιλοκύπρου· Φι-
λοκύπρου δὲ τούτου, τὸν Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, ἀπικό-
μενος εἰς Κύπρον, ἐν ἔπεισι αἶνεσε τυράννων μάλιστα.
- 114 Ὀνησίλου μὲν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρακται,
ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν, ἐκόμισαν εἰς Ἀμαθούντα·
καὶ μιν ἀνεκρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλίων. κρεμαμένης
δὲ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἥδη εὐούσης κοίλης, ἰσμός μελι-
σίων ἐσθὺς εἰς αὐτὴν, κηρίων μιν ἐνέπλησε. τούτου δὲ 5
γνωμένου τοιούτου, ἐχρέωντο γὰρ περὶ αὐτῆς οἱ Ἀμα-
θούσιοι, ἱμαντεύθῃ σφι „τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόν-
τας θάψαι, Ὀνησίλῳ δὲ θύειν ὡς ἥρωϊ ἀνὰ πᾶν ἔτος.
καὶ σφι ποιεῦσι ταῦτα, ἅμεινον συνοίσεσθαι.“ Ἀμα-
θούσιοι μὲν νυν ἐποίουν ταῦτα, καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ. 10
- 115 Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχῆσαντες, ἐπὶ τῇ ἡμέρᾳ

Onesilus Chersidis filius, qui Cypriis auctor fuerat defectionis, et Solensium rex Aristocyprus, Philocypri filius; *Philocypri* illius, quem *Solon* Atheniensis, postquam Cyprum venit, prae omnibus tyrannis carmine celebravit. (114.) *Onesili* caput Amathusii, quos ille obsederat, abscissum Amathunta deportarunt, et super oppidi portam suspenderunt. Postquam cavum fuit caput ita suspensum, apium examen in illud sese insinuans, favis replevit. Quod quum tale accidisset, oraculum consulentibus Amathusiis, *quid capite facerent*, datur responsum, *auferrent caput humarentque*; *Onesilo vero, ut heroi, annua sacra facerent*. Id si fecissent, *melius cum ipsis actum iri*. Idque fecerunt Amathusii, ad meam usque aetatem. (115.) *Iones* qui ad Cyprum

τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα, καὶ τὰς πόλιας τῶν Κυπρίων πολιορκουμένας τὰς ἄλλας, πλην Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλεῖ 5 τοὺς Σαλαμῖνίους παραδόντας· αὐτίκα, μαθόντες οἱ Ἴωνες ταῦτα, ἀπέπλων ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πολίων ἀντίσχε χρόνον ἐπὶ πλεῖστον πολιορκουμένη Σόλοι· τὴν, περίεξ ὑπορύσσοντας τὸ τεῖχος, πέμπτω μὴν εἶλον οἱ Πέρσαι.

Κύπριοι μὲν δὴ, ἐνιαυτὸν ἐλεύθεροι γινόμενοι, αὐτὶς 116 ἐκ νέης κατεδεδούλωντο. Δαυρίσης δὲ, ἔχων Δαρείου θυγατέρα, καὶ Ὑμέης τε καὶ Ὀτάνης, καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοὶ, ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας, 5 ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐν Σάρδισι στρατευσαμένους Ἴωνων, καὶ ἐσαραζάντες σφείας ἐς τὰς νῆας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπικράτησαν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπιδιελόμενοι τὰς πόλεις ἐπόρ-

praelium fecerant navale, ut intellexere perditas res esse Onesili, et Cypriorum oppida omnia obsideri, excepta Salamine, quam priori regi Gorgo reddiderant Salaminii; his rebus Iones cognitis, nullâ interpositâ morâ in Ioniam renavigarunt. Praeter caeteras *Cypri* civitates diutissime obsidionem sustinuerunt *Soli*; sed et hanc, suffosso circumcirca muro, quinto mense *Persae* ceperunt.

(116.) Ita igitur Cyprii, postquam unum annum liberi fuerant, denuo in servitutem sunt redacti. Interim Daurises, gener Darii, et Hymeas et Otanes, alii-que duces, qui et ipsi filias Darii in matrimonio habebant, postquam *Ionas*, expeditionis adversus Sardes socios, erant persecuti, eosdemque praelio victos in naves compulerant, deinde divisis inter se vicibus

- 117 **Θρον.** Δαυρίσης μὲν, τραπόμενος πρὸς τὰς ἐν Ἑλ-
 λησπόντῳ πόλεις, εἴλε μὲν Δάρδανον, εἴλε δὲ Ἄβυδόν
 τε καὶ Περκαίτην, καὶ Λάμψακον καὶ Παισόν· ταύτας
 μὲν ἐπ' ἡμέρας ἐκάστης αἴρει. ἀπὸ δὲ Παισοῦ ἐλαύ-
 νοντί οἱ ἐπὶ Πάριον πόλιν, ἦλθε ἀγγελίη, τοὺς Κᾶρας 5
 ταῦτ' Ἰωσι φροτήσαντας, ἀπεισάναι ἀπὸ Περσέων.
 ἀπειστρέψας ὧν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἤλαυνε τὸν στρα-
 118 τὸν ἐπὶ τὴν Καρίην. Καί κως ταῦτα τοῖσι Καρασί ἐξαγ-
 γέλθη πρότερον πρὶν ἢ τὸν Δαυρίσῃ ἀπικέσθαι. πυθό-
 μενοι δὲ οἱ Κᾶρες, συνελέγοντο ἐπὶ Λευκάς τε Στήλας
 καλουμένας, καὶ ποταμὸν Μαρσύην· ὃς ρέων ἐκ τῆς 5
 Ἰδριάδος χάρος, εἰς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ. συλλεχθέν-
 των δὲ τῶν Καραῶν ἐνθαῦτα, ἐγένοντο βουλαι ἄλλαι τε
 πολλαί, καὶ ἀρίστη γε δοκέουσα εἶναι ἐμοὶ Πιξοδάρου
 τοῦ Μανσάλου, ἀνδρὸς Κινδυῆος, ὃς τοῦ Κιλίκων βα-

civitates diripiebant. (117.) Et *Daurises* quidem, contra *civitates ad Hellespontum* conversus, *Dardanum* cepit, et *Abydum*, et *Percoten*, et *Lampsacum*, et *Paesum*: quarum singulas singulis cepit diebus. A *Paeso* vero adversus *Parium* ducenti adfertur nuncius, *Cares* communicato cum *Ionibus* consilio defecisse a *Persis*: itaque ab *Hellesponto* reversus, adversus *Cariam* duxit exercitum. (118.) Ea res forte renunciata *Caribus* erat priusquam *Daurises* advenisset. Cuius cognito consilio, *Cares* ad *Albas Columnas*, quae vocantur, amnemque *Marsyam* congregabantur, qui ex *Idriade* regione fluens, *Maecandro* miscetur. Eo postquam convenere *Cares*, quum aliae multae dictae sunt sententiae, tum illa, optima quae mihi videtur, *Pixodari*, *Mausoli filii*, civitate

σιλῆος Συεννήσιος εἶχε θυγατέρα. τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ
10 γυνὴ ἐφειε, διαβάνας τὸν Μαίανδρον τοὺς Κᾶρες,
καὶ κατὰ νότου ἔχοντας τὸν ποταμὸν, οὕτω συμβαί-
λιν· ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω Φεύγειν οἱ Κᾶρες, αὐτοῦ τε
μένειν ἀναγκαζόμενοι, γενόιατο ἔτι ἀμείνονες τῆς Φύσιος.
αὕτη μὲν νυν οὐκ ἐνίκα ἡ γυνὴ, ἀλλὰ τοῖσι Πέρσῃσι
15 κατὰ νότου γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον μᾶλλον ἢ σφίσι·
δηλαδή, ἣν Φυγὴ τῶν Περσέων γένηται, καὶ ἐσωθῆναι
τῇ συμβολῇ, ὥς οὐκ ἀπονοστήσουσι, εἰς τὸν ποταμὸν
ἐσπίπτοντες. Μετὰ δὲ, παρόντων καὶ διαβάντων τὸν 119
Μαίανδρον τῶν Περσέων, ἐνθαῦτα ἐπὶ τῷ Μαρσύνῃ πο-
ταμῷ συνέβαλόν τε τοῖσι Πέρσῃσι οἱ Κᾶρες, καὶ μά-
χην ἐμαχέσαντο ἰσχυρὴν, καὶ ἐπὶ χρόνον πολλόν· τέλος
5 δὲ ἐσωθῆσαν διὰ πλῆθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἄν-
δρες εἰς δισχιλίους, Καρῶν δὲ εἰς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ

Cindyensis, qui Syennesis filiam, Cilicum regis, in
matrimonio habebat. Huius viri sententia haec erat,
Macandrum transmittere debere Cares, atque ita
praelium committere ut fluvium a tergo haberent;
ne scilicet retro fugere possent, sed ibi manere co-
acti, fortiores sese quam pro suâ naturâ praestarent.
At haec non vicit sententia: sed Persis maluerunt a
tergo esse Macandrum, quam sibi; scilicet, ut illi, si
praelio superati in fugam verterentur, receptum non
haberent, sed in fluvium inciderent. (119.) Deinde,
ubi adfuerunt *Persae*, Macandrumque traiecerunt,
ibi tunc ad *Marsyam* fluvium cum illis congressi
sunt *Cares*: et acri commisso praelio, postquam diu
fortiter pugnarunt, ad extremum hostium multitu-
dine sunt superati. Persarum ad bis mille ceciderunt,

οἱ διαφυγόντες αὐτέων κατειλήθησαν εἰς Λάβρανδα, εἰς
 Διὸς Στρατίου ἱερὸν μέγα τε καὶ ἅγιον ἄλσος πλαταν-
 νίστων. μῦνοι δὲ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Κᾶρες εἰσι οἱ Διὶ
 Στρατίῳ θυσίας ἀνάγουσι. κατειληθέντες ὧν οὗτοι ἐν- 10
 θαῦτα, ἐβουλευόντο περὶ σωτηρίας, ὁκότερα ἢ παρα-
 δόντες σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἢ ἐκλιπόντες τὸ παρά-
 120 παντὴν Ἀσίην, ἀμεινον πρῆξουσι. Βουλευόμενοι δὲ
 σφι ταῦτα παραγίνονται βοηθέοντες Μιλήσιοι τε καὶ
 οἱ σύμμαχοι αὐτῶν. ἐνθαῦτα δὲ, τὰ μὲν πρότερον οἱ
 Κᾶρες ἐβουλευόντο, μετήκαν, οἱ δὲ αὐτὶς πολεμεῖν ἐξ
 ἀρχῆς ἀρτέοντο· καὶ ἐπιούσι τε τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλλ- 5
 λουσι, καὶ μαχεσάμενοι, ἐπὶ πλεῦν ἢ πρότερον ἐσώ-
 θησαν· πικρότων δὲ τῶν πάντων πολλῶν, Μιλήσιοι
 121 μάλιστα ἐπλήγησαν. Μετὰ δὲ, τοῦτο τὸ τραῦμα ἀνέ-
 λαβόν τε καὶ ἀνιμαχίσαντο οἱ Κᾶρες. πυθόμενοι γὰρ

Carum vero ad decies mille. Qui ex illorum numero
 cladem effugerunt, hi ad Labranda in amplum
 sanctumque platanetum Iovi Stratio sacratum sunt
 compulsi. Soli autem, quoad nos novimus, *Cares*
 sunt, qui Iovi *Stratio* [*Militari* latine diceret] sacra
 faciant. Ibi conglobati, de salute deliberarunt, utrum
 Persis sese dedere, an Asiam prorsus relinquere sa-
 tius sibi esset. (120.) Dum haec deliberant, auxilio
 eis adveniunt Milesii eorumque socii. Tum vero,
 missa priori deliberatione, ad redintegrandum bel-
 lum sese compararunt. Invadentibus Persis denuo in
 aciem occurrunt: sed, praelio commisso, maiorem
 etiam quam antea cladem acceperunt. Cecidere ple-
 rique omnes; sed Milesiorum prae ceteris maxima
 strages facta est. (121.) Postea vero vulnus hoc re-

ὡς στρατεύεσθαι ὀρμέαται οἱ Πέρσαι ἐπὶ τὰς πόλεις
σφείων, ἐλόχησαν τὴν ἐν Πηδάσῳ ὁδὸν ἐς τὴν ἔμπε-
5 σόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ, καὶ
οἱ στρατηγοὶ αὐτῶν, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισι-
μάχης· σὺν δέ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύγεις.
τῷ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβανώλιος,
ἀνὴρ Μυλασσεύς. οὗτοι μὲν νυν τῶν Περσέων οὕτω
10 διεφθάρησαν.

Τμήης δέ, καὶ αὐτὸς εἰὼν τῶν ἐπιδιωξάντων τοὺς ἐς 122
Σάρδεις στρατευσαμένους Ἰώνων, τραπόμενος ἐς τὴν Προ-
ποντίδα, εἴλε Κῖον τὴν Μυσίην. ταύτην δὲ ἐξελὼν, ὡς
ἐπύθετο τὸν Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Δαυρίσην, καὶ
6 στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίας, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα,
ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἦγε τὸν στρατὸν καὶ εἴλε μὲν
Αἰολίας πάντας, ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἴλε δὲ

pararunt sanaveruntque Cares. Postquam enim co-
gnoverunt progredi Persas, oppida sua invasuros, in
via ad Pedasum collocarunt insidias; in quas noctu
incidentes Persae, interfecti sunt et ipsi et eorum
duces, Daurises et Amorges et Sisimaces: cum illis-
que periit etiam Myrsus, Gygis filius. Insidiarum
illarum dux fuerat Heraclides, Ibanolidis filius, My-
lassensis. Ita igitur Persae illi perierunt.

(122.) *Hymeas* vero, alter ex his qui Ionas eos
persecutus est qui contra Sardes militaverant, ad Pro-
pontidem conversus, Cion Mysiam cepit. Qua expu-
gnata, ubi cognovit Daurisen relicto Hellesponto
versus Cariam arma promovere, ipse Propontide re-
licta in Hellespontum duxit exercitum: et Aeolenses
subegit omnes, quotquot Iliadem habitant terram,

- Γέργιθας, τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκραῶν αὐτὸς τε Ὑμέης αἰρέων ταῦτα τὰ ἔθνη, νούσῳ τελευ-
 123 τᾷ ἐν τῇ Τρωάδι. Οὗτος μὲν δὴ οὕτω ἐτελεύτησε· Ἄρ- 10
 ταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίον ὑπάρχος, καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος
 στρατηγός, ἐτάχθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν προσε-
 χία Αἰολίδα στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν, Κλαζομε-
 νὰς αἰρέουσι· Αἰολέων δὲ, Κύμην.
 124 Ἀλικοκομενίων δὲ τῶν πολιῶν, ἣν γὰρ δὴ, ὡς διέδε-
 ξε, Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ ἄκρος, ὃς τα-
 ράξας τὴν Ἰωνίην, καὶ ἐγκρασάμενος πρήγματα μα-
 γάλα, δημοτὸν ἐβούλετο, ὁρέων ταῦτα· πρὸς δὲ οἱ
 καὶ ἀδύνατα ἐφάνη, βασιλῆα Δαρεῖον ὑπερβαλέσθαι. 5
 πρὸς ταῦτα δὴ ἂν συγκαλέσας τοὺς συστασιώτας,
 ἐβουλεύετο, λέγων ὡς „ἄμεινόν σφι εἴη κρησφύγετόν

et *Gergithas* subegit, priscorum Teucrorum reliquias. At ipse Hymeas, dum hos populos subigit, in morbo moritur in Troade. (123.) Et hic quidem illi finis fuit: Artapherni vero, Sardium praefecto, et *Otani*, tertio duci Persarum, mandatum erat bellum Ioniae et finitimae Aeolidi a continente inferendum. Atque hi Clazomenas Ioniae ceperunt, et Cymen Aeolidis.

(124.) Ita dum capiuntur oppida, *Aristagoras* Milesius haec videns, homo parum acri (ut adparet) ingenio, qui Ioniam concitaverat magnasque miscuerat turbas, fugam agitabat, satis quippe intelligens superari Darium regem non posse. Hoc consilio, convocatis suarum partium hominibus, deliberationem proposuit, dicens, *commodum ipsis fore, certum habere refugium, si Mileto pellerentur: quae-*

437, 54.

τι ὑπάρχον εἶναι, ἣν ἄρα ἐξωθέωνται ἐκ τῆς Μιλήτου.
εἴτε δὴ ὦν ἐς Σαρδὰν ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἄγοι ἐς ἀποι-
10 κήν, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἡδωνῶν, τὴν Ἰστιαῖος ἐτεί-
χε παρα Δαρείου δωρεὴν λαβών; ταῦτα ἐπειρώτα ὁ
Ἀρισταγόρης. Ἐκαταίου μὲν νυν τοῦ Ἡγησάνδρου, 125
ἀνδρὸς λογοποιοῦ, τούτων μὲν ἐς οὐδετέραν στέλλειν
ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομη-
σάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἣν ἐκπέσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου
5 ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὀρμεῖόμενον, κατελεύσεσθαι ἐς τὴν
Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἐκαταῖος συνεβούλευε. Αὐ- 126
τῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρκι-
νον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέπει Πυθα-
γόρῃ, ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δοκίμῳ· αὐτὸς δὲ παραλαβὼν
5 πάντα τὸν βουλούμενον, ἔπλεε ἐς τὴν Θρηάκην, καὶ ἔσχε
τὴν χώραν ἐπ' ἣν ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὀρμεῖόμενος,

*rere se igitur ex eis, utrum hoc ex loco in Sardi-
niam a se in coloniam vellent duci, an in Myrci-
num Edonorum, Histiaeο a Dario dono datum, et
in oppidum ibi ab Histiaeο munitum. (125.) Iam
Hecataeus quidem, Hegesandri filius, Historiarum
scriptor, in neutrum horum locorum abeundum cen-
suit; sed in Lero insula debere castellum munire Ari-
stagoram, ibique, si Mileto excideret, quietum se
tenere, donec impetu inde facto Miletum repetere
posset. Hoc Hecataei fuit consilium. (126.) Ipse
vero Aristagoras eo maxime inclinabat, ut Myrci-
num abiret. Itaque Mileto Pythagorae fidei commis-
sa, probati inter cives viri, ipse, secum sumto qui-
cumque voluisset, in Thraciam navigavit, regionem-
que quam petierat tenuit. Inde vero progressus, in-
Herod. T. II. P. I. L I*

530 HERODOTI HISTOR. V.

ἀπέλλυται ὑπὸ Θρηάκων αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης,
καὶ ὁ στρατός αὐτοῦ, πόλιν περικατήμενος, καὶ βου-
λομένων τῶν Θρηάκων ὑποσπόνδων εἶναι.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Ε΄.

terfectus est a Thracibus et ipse, et exercitus eius,
quum oppidum aliquod obsideret reiectis conditio-
nibus, quibus Thraces excedere oppido voluerant.

FINIS LIBRI QUINTI

HISTORIARUM HERODOTI.

ARGUMENTUM LIBRI TERTII.

CAUSSA belli a *Cambyse* adv. *Aegyptum* suscepti: *Amasis* *Cambysi*, filiam ipsius in matrimonium petenti, *Apriae* filiam pro sua miserat. (Cap. 1-3.) *Phanxes Graccus* ab *Amaside* ad *Cambysem* profugus, docet eum rationem qua per *Syriam* (ubi urbs insignis *Cadytis*) et per *Arabiae* fines in *Aegyptum* possit penetrare. (4.5.) *Dolia testacea* post haec in *Arabiae* desertis deposita. (6.) Foedus *Cambysis* cum *Arabum* rege. (7.) Ritus *Arabum*, et numina ab illis culta. (8.) Aquae copiâ *Arabs* *Cambysem* instruit in desertis. (9.)

Mortuo *Amaside*, filius eius *Psammenitus*, ad *Pelusium* *Cambysi* occurrens, acri praelio vincitur. (10.11.) *Aegyptiorum* crania robusta, *Persarum* fragilia. (12.) Expugnata *Memphi*, in quam confugerant *Aegyptii*, universa *Aegypto* potitur *Cambyses*; et finitimi *Libyes* et *Cyrenaei* ultro se ei tradunt. (13.) *Psammenitus* humaniter habitus a *Cambyse*, ut solent *Persae* cum rebellantium regum filiis agere: sed dein res novas moliens, necatur taurino sanguine hausto. (14.15.) In *Amasidis* cadaver nefarie saevit *Cambyses*; (16.) qui mox bellum facere statuit *Carthaginiensibus*, *Ammoniis*, et *Aethiopibus*, apud quos *Solis mensa* famâ celebratur. (17.18.) *Phocnicum* pietate bello liberantur *Carthaginienses*. (19.)

Ichthyophagi ex *Elephantine* urbe ad *Aethiopum* regem legati cum donis; *Aethiops*, vino excepto, spernit dona et victum *Persarum*, arcumque *Aethiopicum* *Cambysi* adferendum legatis tradit. (20-23.) Mortuorum cadavera vitro circumdant *Aethiopes*. (24.) Adversus *Aethiopus* profectus *Cambyses*, fame cogitur reverti. (25.) *Persae* adv. *Ammonios* missi, *Oasin* praetergressi, coorto austro arenâ obruti perierunt. (26.)

Re infecta *Memphin* reversus *Cambyses*, quum ob

reperitum *Apidem* festos dies celebrarent *Aegyptii*, in urbis praefectos, in ipsum *Apidem*, et in sacerdotes saevit. (27-29.) Mox *Smerdin* fratrem per *Praxaspin* occidendum curat; (30.) ipse sororem germanam eandemque uxorem occidit: (31. 32.) ubi etiam refertur *iudicum regionum* de matrimonio regis cum sorore responsum. Sacro morbo a pueris laborasse dicitur *Cambyses*. (33.) Filio *Praxaspis*, intuentem patre, cor sagittâ transfigit. (34. 35.) *Croesum*, benemonentem, interfici iubet; servatum a ministris gaudet, sed hos ipsos morte plectit. (36.) *Vulcani* et *Cabirorum* templis illudit, signaque decorum comburit; non cogitans sua cuique genti instituta optima videri, quamvis contraria aliarum gentium institutis: cuius rei experimentum *Darius* in Graecis et Calatiis Indis fecit. (37. 38.)

Polycratis Samii hospitium cum *Amaside*; huius ad illum epistola; annulus *Polycratis* in mare proiectus, et in alvo piscis rursum repertus; quo facto hospitium solvit *Amasis*. (39-43.) *Polycrates*, quos e *Samiis* suspectos habet, *Cambysi* in *Aegyptum* auxilio mittit: qui redeuntes, ipsum tyrannum adgrediuntur; victi auxilia petunt a *Lacedaemoniis* ostenso *farinae sacco vacuo*, et impetrant. (44-48.) *Caussam* exsulum adiuvant *Corinthii*, *Corcyraeorum* inimici, *Samiisque* infensi, quod *Corcyraeorum* pueros servassent, quos *Periander* ad *Alyatten* castrandos miserat. (49.) *Periandri* uxor, filii, socer: filius minor a patre domo eiectus; postremo in *Corcyram* ablegatus: *Epidauros* expugnata, et *Procles* socer *Periandri* captus. (50-52.) *Periander* filium ex *Corcyra* revocat, sed eum interficiunt *Corcyraei*. (53.) *Samum* oppugnant *Lacedaemonii*, sed, re fortiter ab *Archia* et *Lycopa* gesta, irrito tamen conatu domum redeunt. (54-56.) Inde *Samii* exsules *Siphnum* insulam petentes, auri argentique metallis opulentam, centum talenta a *Siphniis* exprimunt: denique, occupata *Sagunto*, ab *Aeginetis* in servitutem redacti sunt. (57-59.) Tria insignia opera in *Samo* insula, aquaeductus, agger, templum. (60.)

Duo *Magi*, *Smerdis* eiusque frater, contra *Cam-*

bysen insurgunt. (61-63.) Somnio deceptus *Cambyses* fratrem suum *Smerdin* occiderat: nunc, Magum persecuturus, suo ipsius gladio forte vulneratus, moritur *Aghatanis*, Syriae urbe. (64-65.) *Smerdis* Magus, auribus olim mutilatus, pro fratre *Cambysis* etiamnum vivo se gerit: sed fraudem detegit *Otanes* per filiam suam, regis concubinam. (67-69.) Septem nobiles Persae adv. Magum coniurant, eoque occiso, *Darius*, *Hystaspis* filius, per equi hinnitus, rex designatur Persarum. (70-87.) Ibi disputationes tyrannicidarum de commodis et incommodis *democratiae*, *aristocratiae* et *monarchiae*. (80-82.) Et festum Persarum, *Magophonia*. (79.)

Darius, regnum auspicatus, universum Persarum imperium in *xxii*. *Satrapias* distribuit; quibus pro cuiusque viribus tributa imponit. (88-96.) Ibi, de ratione *Euboici talenti* ad *Babylonium*, c. 89. et de *auri* ratione ad argentum, c. 95. *Aethiopes*, *Colchi*, et *Arabes*, statis temporibus dona ferebant. (97.) *Indis* maximum auri pondus impositum. *Indiae* situs, et populi varii, linguâ dissoni, victu et moribus diversissimi. (98-101.) Fabula de *formicis*, vulpium magnitudine, *auri ramenta* in deserto *efodientibus*; quae dein illis *Indi*, tribus iunctis camelis vecti, eriplunt. (102-105.) In *India* animantia quadrupedia et volucra maiora, quam alibi: equi tamen inferiores *Nisaeis*. Arbores lanam ferentes. (106.) *Arabiae* situs, thus, myrrha, casia, cinnamomum, ladanum, oves praelongis caudis, (107-113.) ibi serpentes alati, et observatio de maxima foecunditate animalium utilium, minima ferarum, c. 107-109. immani magnitudine vespertilioes. c. 110. *Aethiopiae* situs, et proventus. (114.) In *Europae* extremitatibus, electrum, stannum, aurum, quod grypes custodire dicuntur. (115. 116.)

Darius (merito *institor* dictus c. 93.) ex intercepta populis quibusdam aqua lucrum captat. (117.) *Intaphernes*, ad regem intrare prohibitus, quum foede mutilasset ministros, supplicio traditus cum filiis et cognatis: uxori eius condonatur frater et unus ex filiis. (118. 119.)

-Polycrates Samius, auri spe ab *Oroete*, Darii praefecto, Sardes illectus, foedo supplicio vitam finit; *Democedes* medicus, comes illius, cum aliis in servitutem Susa abducitur. (120-125.) *Oroeten*, propter alia admissa facinora, necandum curat *Darius*. (126-128.) *Democedes*, sanato rege cui pes erat extortus, donis oneratur. (129. 130.) Superiora eiusdem fata, et praesens gratia apud regem. (131-132.) Persanatâ *Atossâ*, ulcere in mamma laborante, *Democedes* cum xv. nobilibus Persis ad speculandas Graeciae oras missus, veniâ impetratâ *Crotonem* patriam revisendi, ad regem se rediturum pollicitus, fidem fallit. (133-137.) Captivos Persas redimit *Gyllus*, Tarentinus exsul; quem *Cnidii* iussu regis in patriam restituere frustra conantur. (138.) *Syloson*, frater Polycratis, Dario olim privato amicum donaverat; nuno regis iussu per Otanem in *Sami* imperium, quod post Polycratis mortem procurator illius *Maeandrius* obtinuerat, restituitur. (139-149.) *Maeandrius*, Spartam profugus, urbe eiectus est, ne quem auro corrumperet. (148.)

Babylonii a *Dario* desciscunt; rebus pridem comparatis, et strangulatis plerisque mulieribus, frustra a rege obsidentur; postremo per *Zopyri* dolum urbe rex potitur, eamque muris et portis nudat. (150-160.)

ARGUMENTUM LIBRI QUARTI.

SCYTHAS Darius ulcisci decrevit, qui olim per **xxviii.** annos Asiae obtinuerant imperium; quorum uxores interim domi cum servis congressae erant. (c. 1.) *Servorum excaecatorum* operâ Scythae ex lacte equino butyrum et caseum conficiunt. (2.) (Servos quidem pretio emtos non habent Scythae. c. 72.) *Iuventus e servis genita* Scythas domum redeuntes prohibet; prostremo flagellis fugatur. (3. 4.) De *Scytharum origine* quid ipsi memorent, quos *Scythas* Graeci, ipsi se *Scolotos* nominant. (5-7.) Graeci Pontici Scythas ab *Hercule* ex *Echidna* procreatos fabulantur. (8-10.) *Scythae* Nomades, a Massagetis olim bello pressi, *Cimmerios* sedibus suis pepulerant, et fugientes persecuti, a via aberrantes in Me-

dicam terram invaserant. *Cimmerii*, qui intestinâ discordiâ perierunt, ad *Tyram* fl. sepulti; reliqui peninsulam, in qua dein *Synope*, occuparunt. (11. 12.)

Aristeas Proconnesius, auctor carminis cui titulus *Arimaspea*, de populis supra *Scythas* habitantibus multa fabulatus est: de ipso *Aristea* mira prodigia narrant Proconnesii et Metapontini. (13-15.) Ultra *Issedonas* in illa terrarum plaga nemo pervenit. (16.) *Scythici populi*, eorumque *finitimi*, et ultra habitantes. Ab occidente *Borysthenis* ad Hypanin, *Callipidae*; supra hos *Alazones*, tum *Scythae aratores*; denique *Neuri*: (17.) ab oriente *Borysth.* proxima a mari terra, *Hylaea*; supra quam *Scythae agricolae*, qui et *Borysthenitae* et *Olbiopolitae* vocantur; dein, post desertum, *Androphagi*. (18.) His ab oriente, inter *Panticapen* fl. et *Gerrhum*, *Scythae Nomades*; (19.) et trans *Gerrhum*, *Regii Scythae*; qui a meridie *Taurus* habent, ab oriente *Tanain*, a septemtrione *Melanchlaenas*. (20.) Trans *Tanain* *Sauromatae*, supra quos *Budini*, tum versus orientem *Thyssagetae*, et *Iyrcae*, ex arboribus insidiantes feris; super hos *Scythicus* populus, qui a Regiis defecit. (21. 22.) Iste omnis terrae tractus planus; supra quem aspera et montana incolunt *Argippaei*, calvi et simi prae longis mentis, arboris maxime fructu viventes, cui *Ponticum* nomen, fructus *aschy* vocatur; populus sacer habitus a finitimis. (23. 24.) Supra hos dicuntur habitare *homines capripedes*, tum alii *sex mensibus dormientes*. Ab oriente *Argippaeorum* sunt *Issedones*; qui parentum cadavera, aliis carnibus mixta, honoris caussa comedunt. (25. 26.) His a septemtr. habitare feruntur *grypes* auri custodes, et homines *unoculi*, quos *Arimaspos* vocant. (27.) In istis terris acris *hyems*; quam equi quidem tolerant, sed nec asini, nec muli: et ob frigus cornua aut nulla aut exigua habent boves. (28. 29.) Aliam ob causam in *Elide* muli non gignuntur. (30.) *Pennae* quibus oppletus est aer, sunt *nix*. (31. coll. c. 7.) De *Hyperboreis* disputatio, a quibus quotannis duae virgines cum sacris stramini triticeo involutis *Delum* missae perhibentur. (32-34.) *Olen* poeta, carminum au-

etor quae *Deli* canuntur. (35.) De *Abaride* fabula (36.) Ridet Herodotus hos, qui velut ex torno rotundam statuunt terram, et undique mari cinctam. (*ib.*)

Universae terrae descriptio ex mente Herodoti. *Asia*, versus occidentem in duas velut peninsulae excurrit, quarum altera *Asia inferior*, (coll. I. 72. II. 34.) altera *Arabia*: reliqua continens a meridie mari australi finitur, a septentrione mari Caspio et Araxe fluvio: quae ab oriente sunt Indiae, deserta sunt et incognita. (37-40.) *Libya*, arcto spatio Asiae contigua est, caeterum undique mari circumluitur; quod *Phoenices* olim a *Necone* missi, ac dein Carthaginenses, experti sunt: Sataspis vero Persae navigatio iubente Dario suscepta quidem est, sed non perfecta. (41-43.) Ab eodem vero *Dario*, qui *Indos* subegit, magna Asiae pars per *Scylacem* detecta est. (44.) *Europa*, super *Libyam* et *Asiam* continuo tenore porrecta, (c. 42.) quam late ad septentrionem patcat, et an ibi circumflua sit, incertum. Nec vero debuisse terram, quae una sit, in tres partes dividi, quarum etiam nomina incertae sunt originis. (45. coll. c. 42.)

Ponticae gentes stupidae, exceptâ Scythicâ. (46.) *Scythae*, pecoribus viventes, et domos plaustris circumvehentes, inventu difficiles et invicti sunt. (46.) Compluribus fluviis irrigatur illorum terra; quorum maximus *Ister*. (47-50.) Dein *Tyras*, (51.) *Hypanis*, (52.) *Borysthenes*, (53.) *Panticapes*, (54.) *Hypacyris*, *Gerrhus*, et *Tanais*, in quem *Hyrgis* influit. (55-57.) *Gramen* Scythicum, bilem pecoribus augeat. (58.)

Instituta Scytharum. Numina ab illis culta: uni *Marti* templa consecrant. (59.) Sacrificandi ritus. (60. 61.) *Martis* templum, ara, signum, et sacrificia, in quaque praefectura. (62.) Sues aversantur. (63.) Caesarum *hostium pellibus et craniis* quo pacto utantur. (64. 65.) Honos habitus fortibus viris. (66.) *Divinandi* ritus. *Enarees* (cf. I. 105.) *divinandi* artem a Venere habent. (67.) *Rex aegrotans*, quo pacto vates consulat. (68. 89.) Ritus *foederis* ferendi. (70.) *Sepultura* regum, inferiae dirissimae, et

miro modo peractae. (71. 72.) Privatorum sepultura, et purgatio eorum qui sepeliverunt. (73.) *Cannabis* et sponte nata et sata; qua et in vestes et semine pro suffimento utuntur. (74. 75.) Scythae alieni a moribus externis. *Anacharsis*, ex peregrinatione reversus, Matri Deum sacra faciens, interfectus est. (76. 77.) Etiam *Scylas* rex, Graecorum mores aemulatus et Baccho initiatus, regno eiectus, et a *Sitalce* Thraciae rege proditus, interfectus est. (78-80.) Scytharum multitudo. Immani mole *ahenum*, ex telorum spiculis, quae a singulis Scythis collata erant, confectum. (81.) Vestigium *Herculis* biopbitale, petrae inpressum. (82.)

Dario frater *Artabanus bellum Scythicum* frustra dissuadet. (83.) Tres filios nobilis Persae, quorum pater pro uno vacationem militiae petierat, occidit *Darius*. (84.) Ad Bosporum ponte iunctum ubi rex venit, spectat *Pontum Euxinum*, cuius mensura, ut et *Bospori*, *Propontidis*, et *Hellesponti*, declaratur. (85. 86.) Duae columnae ad pontem erectae, altera Assyriis literis inscripta, altera Graecis. (87.) Architectus pontis magnifice donatus. (88.) Iones navibus in *Istrum* missi, quem ponte iungerent: *Darius* per Thraciam iter fecit. (89.) Inscriptio ad *Tearum* fluvium relictæ. (90. 91.) Ingentes acervi lapidum a singulis militibus collatorum. (92.) Alii *Thracæ* se dedunt: vi subacti *Getae*, qui post mortem ad *Zalmoxin* se ire, semperque vivere existimant. (93. 94.) De *Zalmoxi* variae sententiae. (95. 96.) *Darius* *Istrum* transgressus, *Cois* Lesbii monitu non solvit pontem, sed Ionibus custodiendum relinquit. (97. 98.)

Scythia vetus, ab *Istro* ad *Tanain* porrecta; in medio a meridie habet *Tauricam*: superne habitant *Agathyrsi*, *Neuri*, *Androphagi*, *Melanchlaeni*. (99. 100.) Quadrata fere *Scythia*, in xx. dierum iter in longitud. et latitud. patet. (101.) Horum mores: *Taurorum*; (103.) *Agathyrsorum*; (104.) *Neurorum*; (105.) *Androphagorum*; (106.) *Melanchlaenorum*; (107.) *Rudinorum*, (cf. c. 21.) quorum in finibus est urbs lignea *Gelonus*, Graecæ originis.

(108. 109) *Sauromatae*. (cf. c. 21.) Scythicis patribus, *Amazonibus matribus* oriundi. (110-117.) Geloni, Budini et Sauromatae auxilia promittunt Scythis, caeteri negant. (118. 119.) *Belli cum Dario gesti ratio*. Copiis in tres partes divisis, *Darium*, intra fines eorum ingressum, per miras ambages ita circumduxerunt *Scythae*, ut illos, diurni maxime itineris spatio semper absentes, nusquam adsequi posset. (120-125.) Ab *Idanthyrso* rege aut praelium aut deditionem poscenti *Dario*, simpliciter ac libere respondet *Scythae*; (126. 127.) caeterum *Ionas*, ut pontem rescindant, monendos curat, (cf. c. 135.) et Persas frequentibus incursionibus (in quibus quidam equi ruditu asinorum et mulorum specie terrentur) vexat. (128-130.) *Dona* Persis mittunt *Scythae*, *avem*, *murem*, *ranam*, et *quinque sagittas*. (131. 132.) Denique instructa acie prodeuntes, et persequendo lepori intenti, illudunt *Dario*; qui, detrectans pugnam, domum redire cogitat. (134.) Relictis militibus infirmis et asinis, noctu ad *Istrum* abit *Darius*. (135.) *Scythae* via breviori prius ad *Istrum* pervenientes, denuo *Ionas* ut pontem rescindant monent, adsentiente *Miltiade*, refragantibus caeteris Ionum ducibus. (137-139.) Reversis *Scythis*, aliâ viâ interim *Darius* ad *Istrum* pervenit, et, operam praestante *Histiaceo*, per pontem in *Thraciam* redit. (140. 142.) Inde in *Asiam* traiecit, relicto in *Europa* copiarum duce *Megabazo*. (143. 144.)

Libyca Persarum expeditio. Regni *Cyrenaici* primordia. *Minyae*, Lemno a Pelasgis eiecti, in *Laconiam* migrarunt. (145. 146.) Illorum partem *Therac* in *Callistam* insulam (quae *Thera* dein nominata est; c. 148.) colonos duxit: alia pars in *Triphykia* sex oppida condidit. (147. 148.) *Therac* filius *Olotycus* *Spartae* mansit, a cuius filio *Aegeo* tribus *Spartana* nomen invenit. (149.) *Grinus* senex, *Therac* rex, cum iuvene *Batto* *Delphos* profectus; iubetur in *Libya urbem* condere. (150.) *Therac*i, duce *Corobio* *Cretensi*, in *Plateam* insulam *Libyae* navigant. (151.) *Corobium*, dum advenirent coloni, solum ibi relictum, fame liberavit *Colaesus Samius*; qui deinceps per

tempestatem *Tartessum* (cf. I. 163.) abreptus, maximas inde divitias, post *Sostratum* Aeginetam, retulit. (152.) Denique *Theraci* regem *Battum* cum colonis *Plateam* miserunt. (153.) Cyrenaei *Battum* hunc perhibent filium mercatoris *Theraci* et *Phronimae*, reguli Cretensis filiae, quae illi salutem debuerat, fuisse eundem lingua *balbum*, sed ab oraculo designatum qui in Libya Cyrenen, coloniam conderet: *Battus* autem Libyco sermone *regem* significat. (154-156.) Coloniam ille primum in *Plateam* deduxit; deinde *Azirin*: postremo *Cyrenen*. (157. 158.) Regnante *Batto II.* cogn. *Felice*, (*Arcesilai I.* filio, *Batti I.* nepote) multis ex omni Graecia advenis auctâ coloniâ, *Libyes* agro exuti regi Aegyptiorum se tradiderunt; sed *Aegyptii* magna clade a *Cyrenaeis* adfecti sunt; quam ob causam ab *Aprie* rege defecerunt. (159.) *Arcesilai II.* frater, dissidio a rege facto, *Barcen* condidit. (160.) Regnante *Batto III.* pede claudo, corrector civitatis *Demonax* Mantinea accitus est; cuius instituta non fefens *Arcesilaus III.* patriâ pulsus *Samum* profugit: mater eius *Pheretima* ab *Euelthone*. Cypri rege, loco exercitus quem petierat, nil nisi *muliebria dona* accepit. (161. 161.) *Arcesilaus*, Samiorum operâ regno recuperato, saevit in adversarios: dein oraculi effatum metuens, *Barcen* se contulit, ibique cum rege *Barcaeorum* interfectus est. (163. 164.) Tum *Pheretima* opem imploravit *Aryandis*, praefecti Aegypti; a quo *Aryandicum argentum*, sicut a *Dario Daricum aurum*, nomen invenit. (165. 166.) Is validum exercitum in *Libyam* misit, specie vindicandi mortem *Arcesilai*, revera (ut Herodoto videtur) spe *Libyae* populos sub imperium Persarum redigendi. (167.)

Recensentur diversi *Libyae populi*. Primi ab Aegypto *Adyrmachidae*: (168.) tum *Giligammae*, apud quos incipit *silphium*. (169.) *Asbystae*, supra Cyrenen: (170.) super *Barcam Auschisae*, quorum in finibus *Cabales*. (170.) Sequuntur *Nasamones*; (172. cf. II. 32.) *Psylli*; (173.) *Garamantes*; (174.) *Macae*, quorum in finibus *Cinyps* fluvius, et *Gartiarum collis*: (175.) *Gindanes*; (176.) *Lotophagi*;

(177.) *Machlyes*, ubi *Tritonis* palus, *Iasonis* fabulâ nobilitata; (178. 179.) *Ausenses*, apud quos *Minervae indigenae* annuos ludos virgines celebrant. (180.) Supra hos populos est *Libya feris frequens*; ultra quam *supercilium arenosum* per totam *Libyam* porrectum, in quo ex denorum dierum itineris intervallo sunt loca sale, aqua dulci, et palmetis frequentia, quae ab hominibus habitantur. (cf. c. 185.) Horum primi a Thebis sunt *Ammonii*, qui templum *Iovis* habent *arietina facie*. (181.) Tum locus, cui nomen *Augila*. (182. cf. c. 172.) Porro *Garamantes*, apud quos boves opisthonomi: illorum finitimi *Troglodytae Aethiopes*, pedibus perniciosissimi. (183.) Tum *Atarantes*, solem execrantes, et nominibus hominum propriis non utentes. Post alios decem dies *Atlantes*, ubi mons *Atlas*; coeli fulcrum. (184.) Omnes isti populi *Nomades*, carne et lacte vescentes, esu tamen vaccarum et suum abstinentes. (186.) Iidem longaevi; pueris venas capitis urunt. (187.) *Solem* et *lunam* deos colunt; circa *Tridonidem* lacum etiam *Tritonem*, *Neptunum* et *Minervam*; cuius deae signa imitantur *Palladia* Graecorum. (188. 189.) Sedentes mortuos sepeliunt *Nasamones*. (190.) Ab occasu *Tritonis* fl. habitant *Maxyes* et alii *agricolae Libyes*; quorum terra montana, silvosa, et *feris* frequens, partim *veris*, partim *fabulosis*. (191.) Alia bestiarum genera alit *Nomadum tractus*. (192.) Post *Maxyes* sunt *Zaueces*. (193.) deinde *Gyzantes*, quorum in finibus *Cyraunis* insula cum lacu, e quo auri ramenta piscantur virgines, sicut *Zacynthi* e lacu pix colligitur. (194. 195.) In *Libyae* ora occidentali est populus, apud quem *Carthaginenses* taciti *merces* suas *auro* permutant. (196.) In *Africa* duae gentes indigenae, *Libyes* et *Aethiopes*; duae advenae, *Phoenices* et *Graeci*. (197.) *Libyae* solum minus bonum, excepta *Cinype*, cuius mira fertilitas, et *Euesperitarum* regione. (198. cf. c. 171.) In *Cyrenaica* triplex tempus messis et autumnus. (199.)

Barcen (cf. c. 164 - 166.) frustra oppugnant *Per-sae*, quorum *cuniculos* explorat *faber aerarius*.

(200.) Tandem dolo ac perfidia capiunt urbem. (201.) In Barcaeos eorumque uxores saevit *Pheretima*. (202.) *Cyrenen* occupare frustra conantur *Persae*; redeunt carpentur a *Libybus*. (203.) *Barcaeis* captis vicus in *Bactriana* tribuitur. (202.) *Pheretima* misere obit, vermibus exesa. (204.)

ARGUMENTUM LIBRI QUINTI.

Megabazus, a *Dario* in Europa relictus, primum *Perinthios*, olim a *Paeonibus* adfectos, dein universam *Thraciam* subigit. (Cap. 1. 2.) *Thraces*, numerosa gens, in multos populos divisa; quorum nonnulli propria habent instituta. (3.) De *Getis*, cf. IV. 94. *Trausi* recens natos lugent; beatos praedicant mortuos. (4.) Apud alios, uxorum carissima super mariti tumultu immolatur. (5.) Caeterorum *Thracum* instituta. (6-8.) Populi a septentr. *Thraciae*, parum cogniti; *Sigynnae* se a *Medis* ortos perhibent. (9.) Regiones trans Istrum ob apium examina impervias esse fabulantur. (10.)

Coën Lesbium, (cf. IV. 97.) *Mitylenae* tyrannide donat *Darius*; *Histiaeus*, *Mileti* tyranno, (cf. IV. 137.) *Myrcinum* Edonidem concedit. (11.) Duorum fratrum astu *Paeones* deduntur *Dario*, et in *Asiam* transducuntur. (12-15.) Vitae ratio incolentium paludem *Prasiadem*; quorum equi piscibus pascuntur. (16.) Ab *Amynta*, *Macedoniae* rege, terram et aquam poscit *Megabazus*; cuius legati ab *Alexandro*, *Amyntae* filio, decepti, trucidantur. (17-21.) *Macedonum* reges, *Argivae* stirpis fuerunt. (22.) *Histiaeum*, *Myrcinum* iam condentem, *Darius* Sardes accitum secum *Susa* abducit. (23. 24.) *Artaphernes* Sardibus praeficitur, copiis maritimis *Otanes*; cuius patrem, iudicem regium, *Cambyses* excoriaverat. (25.) Is *Byzantium*, *Calchedonem*, *Lemnum* etc. cepit. (27.)

Ex *Naxo* et *Mileto* orta calamitas *Ioniae*. (28.) *Mileti* res, factionibus turbatas, olim *Parii* arbitri composuerant. (29.) Nunc *Naxii* exsules *Aristagoram*, *Histiaei* nomine procuratorem *Mileti*, rogarunt ut ipsos in patriam restitueret; quod ille ope *Arta-*

phernis se facturum pollicetur, sperans se dein Naxo a Persis praefectum iri. (30. 31.) Mittitur cum copiis *Megabates*; inter quem et Aristagoram rixâ in itinere ortâ, Persae frustra oppugnatâ Naxo, re infecta redeunt. (32. 34.) *Aristagoras*, metuens Persarum offensam, simul instigatus ab *Histiaceo* per servum Susis missum, *defectionem Ioniae a Persis* meditatur, dissuadente quidem *Hecataeo* historico. (35. 36.) Idem in speciem Milesiis libertatem reddit; aliarumque civitatum tyrannos, dolo captos, civibus in manus tradit; tum ipse *Spartam* abit, auxilia adv. Persas petiturus. (37. 38.)

Spartae rex *Anaxandridas*, iuxta uxorem sterilem, aliam ducere coactus, ex hac genuerat *Cleomenem*: mox vero prior uxor *Dorieum* peperit. Patri successit *Cleomenes*: id aegre ferens *Dorieus*, in Cinypem Africae coloniam duxit; unde eiectus, dum Siciliam petit, Cratoniatis adv. Sybaritas opem tulit, denique in Sicula expeditione periit. (39-48.) *Cleomenem Aristagoras*, monstrato in *tabula geographica* itinere Susa usque, sollicitat ad bellum Persis inferendum, eundemque pecuniâ corrumpere conatur: sed Cleomenes, monitus etiam a filiola, urbe illum excedere iubet. (49-51.) *Iter* ab Epheso usque Susa, per stationes et parasangas, describit Herodotus. (52-54.)

Spartâ *Athenas* se confert *Aristagoras*: hinc *Digressio de Rebus Atticis*. *Hipparchum*, in somnio frustra monitum, interfecerunt *Harmodius* et *Aristogiton*, genere Gephyraci. (55. 56.) *Gephyraei* cum Cadmo e Phoenicia in Graeciam venerant. (57.) Graeci a Phoenicibus *literarum usum*, artemque *in pellibus scribendi*, didicerunt. (58.) *Inscriptiones* in templo Thebano *litteris Cadmeis*. (59-61.) Dum *Hippias*, Hipparchi frater, asperius vexat Athenienses, *Alcmaeonidae* exsules dolo reditum in patriam sibi parabant. Conductâ *templi Delphici* (cf. I. 30. II. 180.) instauratione, corruerunt oraculum, ut Lacedaemonios iuberet liberare Athenas; quorum prima expeditio in Atticam infelix; (62. 63.) altera, duce *Cleomene* felicior: *Pisistratidae*, Athenis cie-

cti, Sigeum (cf. c. 94.) se recipiunt. *Pisistratus* unde originem duxerit. (64. 65.) Factionibus dissident *Isagoras*, et *Clisthenes* ex *Alcmaeonidarum* familia: hic, favorem populi captans, e quatuor *tribubus* Athenarum *decem* fecit. (66.) Eius avus, *Sicyoniorum* tyrannus, et alia *Sicyone* novaverat, et *rhapsodos* vetuerat *Homerica* carmina canere, et *tribuum* nomina mutaverat, sed ita ut foede illuderet civibus. (67. 68.) Adv. *Clisthenem*, potentiorum factum, *Isagoras* advocavit *Cleomenem* Spartanum, cuius ope *Alcmaeonidas*, ut nefariae caedis olim culpâ pollutos, *Athenis* eiecit; sed mox ipse et Spartani eieci sunt. (69-73.) Athenienses, Spartanorum vindictam timentes, Persarum societatem frustra petierunt. (73.) Simul Peloponnesii et Boeoti et Chalcidenses invaserunt Atticam. (74.) Sed, ortâ inter duos reges Spartanorum rixâ, (unde dein *lex Sparta* lata, *ne ambo simul reges in bellum exirent*;) dilapsi sunt socii Peloponnesii. (75. 76.) Dein a *Boeotiis* et *Chalcidensibus* poenam petierunt Athenienses, (77.) multo iam validiores vicinis populis, quum *iuris aequalitas* plurimum conferat ad civium virtutem. (78.) *Thebani* adv. Athenienses opem petierunt ab *Aeginetis*; qui primum illis *Aeacidas* miserunt, dein Atticam depopulati sunt. (81. coll. c. 89.) Vetus odium *Aeginetarum* et *Atheniensium* ex occasione simulacrorum *Damiae* et *Auxesiae*; quae simulacra postquam Aeginetae *Epidauriis* rapuerant, *Athenienses* abstrahere *Aeginâ* conantes, divinitus in furorem acti, se ipsi mutuo interemerunt. (82-86.) Unum Athenas reversum mulieres *fibulis* transfodiunt. Inde mutatus *mulierum Atticarum vestitus*. (87-89.) *Spartanos*, *Hippiam* Sigeo accitum restituere in tyrannidem cogitantes, acriter increpat *Sosicles* Corinthiorum legatus, longa oratione *mala Corinthiorum sub tyrannis* exponens; primum sub *Cypselo*, qui quum infans in eo esset ut trucidaretur, praeter spem servatus erat; dein sub *Periandro*, qui patrem crudelitate superavit. (90-93.) *Hippias* rediit *Sigeum*, olim a Pisistrato *Mitylenaeis* ereptum, multorum deinde inter *Athenienses* et *Mitylenaeos*

bellorum causam, *Alcaei* ~~tristitudo~~ carmine celebratorum. (94. 95.)

Ibi dum *Hippias* sollicitat *Persarum* opem adv. Athenienses, (96.) interim *Aristagoras* (cf. c. 55.) *Athenas* venit, et a populo xx. navium classem impetrat, quae Atheniensibus causa fuit malorum. (97.) Idem *Paeones* in Phrygiam abductos (c. 15.) ut domum redeant sollicitat. (98.) *Iones* cum Atheniensibus *Sardes* praeter arcem capiunt: urbs incendio deletur. (100. 101.) Regressos Persae praelio ad *Ephesum* superant. (102.) Atheniensibus domum reversis, *Iones*, in bello perseverantes, Hellesponti urbes et Cariae partem sibi adiungunt. (103.) Etiam *Cyprus*, excepta *Amathunte*, auctore *Onesilo* Salaminis rege defecit a Medis, et Ionibus se adiunxit. (104.)

Darius Atheniensibus iratus, *Histiaeum*, ob defectionem *Ionum* obiurgatum, ad sedandas turbas dimittit. (105-107.)

Ionum classis, et *Persarum* exercitus pedestris et navalis, simul *Cyprum* adveniunt: praelio terrâ marique commisso, *Iones* mari, *Persae* terrâ videntur. *Onesilus* ducem *Persarum*, ex equo docto pugnantem, sua manu occidit: dein quum et ipse occubisset, primum contumeliose habitus est ab *Amathusiis*, sed postea ut heros cultus. *Cyprus* tota denuo Persis subiecta. (108-116.) *Persarum* duces, alii alio missi, *Ionas* eorumque socios bello persequuntur. (117.) *Cares* (apud quos solos *Iovis Stratii* templum) iterum magna clade, una cum *Milesiis*, adfecti sunt; (119. 120.) sed dein *Persarum*, in insidias delapsorum, ingentem stragem edunt. (121.) *Hellesponti*, *Ioniae* et *Aeolidis* civitates subiguntur a Persis. (122. 123.) *Aristagoras*, res suas desperans, relicta *Mileto*, *Myrcinum* *Edonidem* (cf. c. 11. et 22.) petit; unde bello illato *Thracibus*, ab his interficitur. (124-126.)